Uuden Testamentin

Pyhä Raamattu,

Suomeksi.

Wenäjän Biblia Seuralta ulosannettu.

Myydän sidottuna 2 Rub. 50 Kop.

Pietarporisa

Präntätty Wuonna 1822.

Digitized by Google

Mattheuxen Ewangeliumi.

1. Luku.

Christuxen polwilukn Josephin puolelda Abrahamista ruweten 3. kertaa 14 polwea Josephille ilmoitetan unesa, Christuxen sikiäminen ja syndymys neitzyestä Mariasta.

JEsuxen Christuxen syndymä-kirja, Dawidin Pojan, Abrahamin pojan. Luc. 3:23.

2. Abraham siitti Isaachin. *Mutta* Isaach siitti Jacobin. Jacob siitti Judan ja hänen weljensä.

3. Juda siitti Pharexen ja Saramin Thamarista. Pharez siitti Hezronin. Hezron siitti Aramin.

4. Aram siitti Aminadabin. Aminadab siitti Nahassonin. Nahasson siitti Salmonin.

5. Salmon siitti Boaxen Rahabista. Boas siitti Obedin Ruthista. Obed siitti Jessen.

6. Jesse siitti Kuningas Dawidin. Kuningas Dawid siitti Salomonin Urian emännästä.

7. Salomon siitti Roboamin. Roboam siitti Abian. Abia siitti Assan.

8. Assa siitti Josaphatin. Josaphat siitti Joramin. Joram siitti Osian.

9. Osiä siitti Jothamin. Jotham siitti Achaxen. Achas siitti Ezechian.

10. Ezechia siitti Manassen. Manasse siitti Amonin. Amon siitti Josian.

11. Josia siitti (Jojakimin. Jojakim siitti) Jechonian ja hänen weljensä, Babelin Fangeudesa.

12. Mutta Babelin Fangeuden jälkeen, siitti Jechonia Sealthielin. Sealthiel siitti Zorobabelin.

13. Zorobabel siitti Abiudin. Abiud siitti Eliachimin. Eliachim siitti Asorin.

14. Asor siitti Zadochin. Zadoch siitti Achimin. Achim siitti Eliudin.

15. Eliud siitti Eleazarin. Eleazar siitti Mathanin. Mathan siitti Jacobin.

16. Jacob siitti Josephin, Marian miehen, josta (Mariasta) on syndynyt JEsus, joka kutzutan Christus.

17. Niin owat kaikki polwet neljätoistakymmendä polwea: Abrahamista Dawidiin asti,

Dawidista Babelin Fangeu-
teen, myös neljätoistakymmen-
dä polwea: Ja Babelin Fan-
geudesta Christuxeen asti, neljä-
toistakymmendä polwea.
18. JEsuxen Christuxen syn-
dymys oli näin: kosta Maria
hänen äitinsä oli Josephiin
kihlattu, ennen kuin he yhteen
tulit, löyttin hän raskaxi Py-
hästä Hengestä
Luc. 1:27, 34, 35.
19. Mutta että Joseph hä-
nen miehensä oli hurskas, ja ei
tahtonut händä huutoon saatta,
ajatteli hän salaisesti hyljätä
hänen.
20. Kosta hän näitä ajat-
teli, katzo, niin HERran Enge-
li ilmestyi hänelle unesa, ja
sanoi; Joseph Dawidin poika,
älä pelkä ottaxes Mariata puo-
lisotas tygös: sillä se kuin häne-
sä on siinnyt, on Pyhästä Hen-
gestä.
21. Ja hänen pitä synnyt-
tämän Pojan, jonga nimen
sinun pitä kutzuman JEsus;
sillä hän on wapahtawa Kan-
sansa heidän synneistänsä.
Luc. 1:31, 2:21. Ap. T. 4:12. 10:43. 13:38,39.
22. Mutta tämä on kaikki
tapahtunut, että täytetäisin kuin
HERralda on sanottu Pro-
phetan kautta, joka sanoo:
23. Katzo, Neitzen pitä ras-
kaxi tuleman, ja synnyttämän
Pojan, ja hänen nimensä pitä
kutzuttaman EmmanuEl: se on
niin paljo sanottu: Jumala
meidän kanssamme. Es. 7:14.
24. Kosta Joseph unesta he-
räis, niin hän teki kuin HER-
ran Engeli hänen käski: Ja
otti puolisonsa tygönsä.
25. Ja ei tundenut händä,
siihen asti kuin hän Poikansa
esikoisensa synnytti, ja kutzui hä-
nen nimensä JEsus.

2. Lukku.

Tietäjät tulewat idäiseldä maalda, oppimaan Piltiä JEsusta. JEsus pakenee Herodexen wihan edestä Egyptiin. Herodes anda murhata Bethlehemin poikaiset. JEsus palajaa Egyptistä, ja asuu Nazarethisä.

Kosta siis JEsus syndynyt
oli Bethlehemisä Judan
maalla, Kuningas Herodexen
aikaan, katzo, tietäjät tulit idä-
stä Jerusalemiin, ja sanoit:
Luc. 2:1, 2, 4, 6. x.
2. Kusa on se syndynyt Ju-
dalaisten Kuningas? sillä me
näimme hänen Tähtensä idäsä,
ja tulimma händä kumarten
rukoilemaan.
3. Kosta Kuningas Hero-
des sen kuuli, hämmästyi hän,
ja kaikki Jerusalem hänen kans-
sansa.
4. Ja kokois kaikki ylimmäi-
set Papit, ja Kirjanoppenet
Kansan seasa, ja kyseli heildä
kusa Christuxen syndymän pi-
ti.
5. Ja he sanoit hänelle:
Bethlehemisä Judan maalla:
sillä niin on Prophetan kautta
kirjoitettu:

Digitized by Google

6. Ja sinä Bethlehem Ju-
dan maasa, et sinä ole suingan
wähin Judan PääRuhtinasten
seasa: sillä sinusta on tulewa
se Ruhtinas, jonga minun Kan-
sani Israelin pitä hallitzeman.
Mich. 5: 2. Joh. 7: 42.
7. Silloin kutzui Herodes
tietäjät salaa, ja tutkisteli wi-
susti heildä, millä ajalla Täh-
ti ilmestyi.
8. Ja lähetti heidän Beth-
lehemiin, ja sanoi: mengät ja
kysykät wisusti lapsesta: ja koska
te löydätte, niin ilmoittakat
minulle, että minäkin tulisin
ja kumarraisin händä.
9. Koska he olit Kuningan
kuullet, menit he matkaansa,
ja katzo, Tähti, jonga he olit
nähnet idäsä, käwi heidän edel-
länsä, niinkauwan kuin hän
edellä käyden seisahti sen pai-
kan päälle, josa lapsi oli.
10. Koska he Tähden näit,
ihastuit he sangen suurella ilol-
la.
11. Ja menit huoneseen, löy-
sit lapsen Äitinsä Marian
kansa: maahan langeisit ja ru-
koilit händä: ja awaisit tawa-
ransa, ja lahjoitit hänelle Kul-
dna, ja Pyhää sawua, ja Mirr-
hamita.
12. Ja Jumala kielsi heitä
unesa Herodexen tygö palaja-
masta: Ja he menit toista tietä
omalle maallensa.
13. Mutta koska he olit men-
net pois, katzo, niin HErran
Engeli ilmestyi Josephille une-
sa, sanoden: nouse ja ota lapsi
Äitinensä tygös, ja pakene
Egyptiin, ja ole siellä siihen asti
kuin minä sinulle sanon: sillä
Herodes on etziwä lasta, hu-
kuttaxensa händä.
14. Niin hän nousi ja otti
lapsen Äitinensä yöllä tygön-
sä ja pakeni Egyptiin.
15. Ja oli siellä Herodexen
kuolemaan asti: Että täytetäisin
kuin sanottu oli HErralda
Prophetan kautta, joka sanoo:
Egyptistä kutzuin minä poi-
kani. 2 Mos. 4: 22. 23. Hos. 11: 1.
16. Koska Herodes näki hä-
nensä tietäildä wietellyxi, wi-
hastui hän sangen kowin: ja
lähetti tappamaan kaikki poi-
kalapset Bethlehemisä ja kai-
kisa sen ärisä, jotka kaxiwuo-
tiset olit taikka nuoremmat sen
ajan jälkeen, kuin hän oli tar-
kasti tietäjildä tutkinut.
17. Silloin se täytettin kuin
Jeremialda Prophetalda sa-
nottu oli, joka sanoo:
18. Rahmasa on ääni kuu-
lunut, suuri walitus, itku ja isoi
parku: Rachel itkee lapsiansa,
ja ei tahtonut händänsä anda
lohdutetta, ettei he ole.
1 Mos. 35: 19. 48: 7. Jer. 31: 15.
19. Mutta koska Herodes
oli kuollut, katzo, niin HEr-
ran Engeli ilmestyi Josephille
unesa Egyptisä, ja sanoi:
20. Nouse ja ota lapsi Äi-
tinensä ja mene Israelin maal-

Digitized by Google

le: sillä ne owat kuollet, jotka
lapsen hengeä wäjyit.
21. Niin hän nousi ja otti
lapsen Äitinensä, ja meni Is=
raelin maalle.
22. Mutta koska hän kuuli
että Archelaus oli Kuningas
Judeasa, Isänsä Herodexen sia=
sa, pelkäis hän sinne mennä. Ja
hän sai Jumalalda käskyn unes=
sa, ja poikkeis Galilean äärijn.
23. Ja tuli ja asui Kau=
pungisa, joka kutzutan Naza=
reth, että täytetäisin kuin Pro=
phetain kautta sanottu oli: hän
pitä Nazareuxexi kutzuttaman.
Duom. 13: 5. Es. 4: 2. 11: 1. Jer. 23: 5.
33: 15. Zach. 3: 8.

3. Luku.

Johannes Kastajan Saarnawiran al=
ku, ja elämän muoto. Hän kasta
katumaisia: nuhtelee ulkokullatui=
ta, ja todista Christuxesta. Chri=
stus kastetan Johannexelda Jor=
danin wirrasa.

Niinä päiwinä tuli Johannes
Kastaja, ja saarnais Ju=
dean korwesa. Marc. 1: 4. Luc. 3: 3.
2. Ja sanoi: Tehkät pa=
rannus: sillä taiwan walda=
kunda on lähestynyt.
L. 4: 17. Marc. 1: 15.
3. Sillä tämä on se, josta
sanottu on Esaialda, Prophe=
talda joka sanoo: huutawan
ääni on korwesa, walmistakat
HErran tietä, tehkät hänen
polkunsa oikiaxi. Joh. 1: 23
Es. 40: 3. Marc 1: 3. Luc. 3: 4.
4. Mutta Johannexella oli
waate Kamelin karwoista, ja
hihnainen wyö hänen wyöllän=
sä, ja hänen ruokansa oli hei=
näsirkat ja metzähunaja.
Marc. 1: 6.
5. Silloin meni hänen ty=
gönsä Jerusalem, ja koko Ju=
dea, ja kaikki maakunda Jor=
danin ympäriildä.
6. Ja he kastettin häneldä
Jordanisa, ja tunnustit hei=
dän syndinsä. Marc. 1: 5.
7. Mutta koska hän monda
Phariseuxista ja Sadduceuxista
näki tulewan hänen kastensa
tygö, sanoi hän heille: Te
kyykärmetten sikiät, kuka teitä
neuwoi pakenemaan tulewaista
wihaa?
L. 12: 34. 23: 33. Luc. 3: 7. 1 Thes. 1: 10.
8. Tehkät siis parannuxen
soweliaita hedelmitä. Luc. 3: 8.
9. Ja älkät ajatelko itzel=
länne sanoa: Abraham on
meidän Isämme. Sillä mi=
nä sanon teille: Jumala woi
näistä kiwistä Abrahamille lap=
set herättä. Joh. 8: 39. Ap. T. 13: 26.
10. Mutta jo myös on kir=
wes pandu puiden juurelle:
sentähden jokainen puu, joka
ei tee hywää hedelmätä, haka=
tan pois, ja tuleen heitetän.
L. 7: 19. Luc. 13: 7. Joh. 15: 2, 6.
11. Minä tosin kastan teitä
wedellä parannuxeen: mutta se
joka minun jälkeeni tulee, on
wäkewämbi minua, jonga ken=
giä en minä ole kelwollinen
kandamaan, hän kastaa teitä
Pyhällä Hengellä ja tulella.
Marc. 1: 8. Luc. 3: 16. Joh. 1: 26. Ap. T.
1: 5. L. 8: 4. L. 11: 16. 19: 4.

Digitized by Google

12. Jonga wiskin on hänen kädesänsä, ja hän perkaa riihensä, ja kokoo nisunsa aittaansa, mutta ruumenet poltta hän sammumattomalla tulella.
L. 13: 30. Luc. 3: 17.

13. Silloin tuli JEsus Galileasta Jordaniin Johannexen tygö, kastetta häneldä.
Marc. 1: 9. Luc. 3: 21.

14. Mutta Johannes kielsi häneldä, sanoden: minä tarwitsen sinulda kastetta, ja sinä tulet minun tygöni?

15. Niin wastais JEsus, ja sanoi hänelle: salli nyt, sillä näin meidän sopi kaikkea wanhurskautta täyttä: Ja hän salli hänen.

16. Koska JEsus kastettu *oli, astui* hän kohta ylös wedestä: ja katzo, taiwat aukenit hänelle, ja hän näki Jumalan Hengen tulewan alas, niinkuin kyhkyisen, ja tulewan hänen päällensä.
Marc. 1: 10. Luc. 3: 22. Joh. 1: 32, 33.

17. Ja katzo, ääni taiwaasta sanoi: tämä on se minun rakas poikani, johonga minä mielistyin. Matth. 12: 18. 17: 5. Luc. 9: 35. Col. 1: 13, 19. 2 Pet. 1: 17.

4. Luku.

JEsus kiusatan perkeleldä. Kuultuansa Johannexen fangiuden, waelda Galileaan ja asuu Capernaumisa. Saarnaa, parannusta, ja kutzuu 4 Opetuslasta. Waelda ymbärins Galilean opettaden, ja paranda sairaita.

Silloin wietin JEsus Hengeldä korpeen, kiusatta perkeleldä. Marc. 1: 12. Luc. 4: 1.

2. Ja koska hän oli paastonut neljäkymmendä päiwää ja neljäkymmendä yötä, sitte hän isois.

3. Ja kiusaja tuli hänen tygönsä ja sanoi: Jos sinä olet Jumalan poika, niin sano, että nämät kiwet leiwixi tulewat:
1 Thes. 3: 5.

4. Mutta hän wastais ja sanoi: Kirjoitettu on, ei ihminen elä ainoasti leiwästä; mutta jokaitzesta sanasta, kuin Jumalan suusta lähte.
5 Mos. 8: 3. Luc. 4: 4.

5. Silloin otti Perkele hänen kanßansa pyhään Kaupungiin, ja asetti hänen Templin harjalle,

6. Ja sanoi hänelle: Jos sinä olet Jumalan poika, niin laske sinus alaspäin: sillä kirjoitettu on: hän anda käskyn Engeleillensä sinusta, ja he käsisä kandawat sinun, ettes jostus jalkaas kiween loukka.
Ps. 91: 11.

7. Niin JEsus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu: ei sinun pidä kiusaman HERraa sinun Jumalatas.
5 Mos. 6: 16.

8. Taas wei hänen Perkele sangen korkialle wuorelle, ja osotti hänelle kaikki mailman waldakunnat, ja niiden kunnian.

Digitized by Google

9. Ja sanoi hänelle: Nä-
mät kaikki minä annan sinulle,
jos sinä langet maahan, ja
rukoilet minua.
10. Niin sanoi JEsus hä-
nelle: mene pois Satan; sillä
kirjoitettu on: HErraa sinun
Jumalalas pitä sinun kumar-
taman, ja händä ainoata pal-
welemaan. 5 Mos. 6: 13. 10: 20.
11. Silloin jätti hänen Per-
kele: Ja katzo, Engelit tulit ja
palwelit händä.
12. Mutta koska JEsus kuu-
li, että Johannes oli fangiuteen
annettu ylön, poikkeis hän Ga-
lileaan. Marc. 1: 14. Luc. 3: 20. 4: 14.
Joh. 4: 43.
13. Ja jätti Nazarethin,
tuli ja asui Capernaumisa, joka
on merikaupungi, Zebulonin ja
Naphtalin ärisä.
14. Että täytetäisin se kuin
sanottu oli Esaian Prophetan
kautta, joka sanoo:
15. Zebulonin maa ja Na-
phtalin maa, läsnä meritietä,
sillä puolella Jordanin, paka-
nain Galilea.
16. Kansa, joka pimiäsä
istui, näki suuren walkeuden,
ja niille, jotka kuoleman maa-
sa ja warjosa istuit, koitti
walkeus. Es. 9: 1, 2.
17. Siitä ajasta rupeis JE-
sus saarnaman, ja sanoman:
tehkät parannus: sillä taiwan
waldakunda läbestyi.
1. 3: 2, 10: 7. Marc. 1: 15.
18. Mutta koska JEsus kä-
weli Galilean meren tykönä,
näki hän kaxi weljestä, Simo-
nin, joka kutzutan Petarixi, ja
Andreaxen hänen weljensä, las-
kewan werkkoa mereen: (sillä
he olit kalamiehet.)
Marc. 1: 16. Joh. 1: 41.
19. Ja sanoi heille: seu-
ratkat minua, ja minä teen
teidän ihmisten kalamiehixi.
20. Niin he jätit kohta wer-
kot, ja seuraisit händä.
21. Ja koska hän sieldä edem-
mä käwi, näki hän toiset kaxi
weljestä, Jacobin Zebedeuxen
pojan, ja Johannexen hänen
weljensä, wenhesä Isänsä Ze-
bedeuxen kanssa, parandawan
werkkojansa: ja hän kutzui heitä.
Luc. 5: 2.
22. Niin he kohta jätit wen-
hen ja Isänsä, ja seuraisit hän-
dä.
23. Ja JEsus waelsi ym-
bäri kaiken Galilean, ja opetti
heidän Synagogisansa, ja saar-
nais waldakunnan Ewange-
liumia, ja paransi kaikkinaiset
taudit ja kaiken sairauden Kan-
san seasa.
1. 9: 35. Marc. 1: 23. Luc. 4: 16, 33.
24. Ja sanoma kuului hä-
nestä kaikkeen Syrian maa-
han. Ja he toit hänen tygönsä
kaikkinaisia sairaita, moninai-
silla taudeilla ja kiwuilla wai-
wattuita, ja Piruilda riiwattui-
ta, ja kuutautisia, ja halwatui-
ta: Ja hän paransi ne.
25. Ja händä seurais pal-

Digitized by Google

jon wäkeä Galileasta, ja niistä kymmenestä Kaupungista ja Jerusalemista, ja Judeasta, ja niistä maakunnista sillä puolella Jordanin.
Marc. 3: 7. Luc. 6: 17.

5. Lukuu.

Christus saarnaa wuorella oikiasta autuudesta, ja Opetuslastensa käytöksestä. Laista ja hywistä töistä. Selittä wiidettä käskyä. Kuudetta käskyä. Toista käskyä. Taas wiidettä käskyä.

Mutta koska hän näki Kansan, astui hän ylös wuorelle: ja kuin hän oli istunut, tulit hänen opetuslapsensa hänen tygönsä.

2. Niin hän awais suunsa, opetti heitä, ja sanoi:

3. Autuat owat hengellisesti waiwaiset: sillä heidän on taiwan waldakunda. Luc. 6: 20.

4. Autuat owat murhelliset: sillä he saawat lohdutuxen.

5. Autuat owat siwiät: sillä he saawat maan periä.

6. Autuat owat, jotka isowat ja janowat wanhurskautta: sillä he rawitan.
Matth. 11: 28. Joh. 6: 35.

7. Autuat owat laupiat: sillä he saawat laupiuden.
Jac. 2: 13.

8. Autuat owat puhtat sydämestä: sillä he saawat nähdä Jumalan.
1 Cor. 13: 12. 1 Joh. 3: 2. Ebr. 12: 14.

9. Autuat owat rauhan tekiät: sillä ne pitä Jumalan poixi kutsuttaman.

10. Autuat owat jotka wanhurskauden tähden wainotan: sillä heidän on taiwan waldakunda. 2 Tim. 2: 12. 1 Pet. 3: 14.

11. Autuat oletta te, koska he pilkkawat ja wainowat teitä, ja puhuwat kaikkinaista pahutta teitä wastan, walhetellen minun tähteni.
Luc. 6: 22. 1 Pet. 4: 14.

12. Iloitkat ja riemuitkat, sillä teidän palkkanne on suuri taiwaisa. Sillä näin he wainoisit Prophetaita, jotka teidän edellänne olit. Jac. 1: 2. Luc. 6: 23.
Matth. 23: 34. Ap. T. 7: 52.

13. Te oletta maan suola: jos siis suola tulee mauttomaxi, millä sitte suolatan? ei se enä kelpa mihingän, mutta heitettä pois, ja ihmisildä tallatta.
Marc. 9: 50. Luc. 14: 34.

14. Te oletta mailman walkeus. Ei sitä Kaupungita taita peitettä, joka wuorella on.
2 Cor. 4: 6. Phil. 2: 15.

15. Eikä kyntilätä sytytetä, ja panna wakan ala, mutta kyntiläjalkaan, walaisemaan kaikkia jotka huonesa owat.
Marc. 4: 21. Luc. 8: 16. 11: 33.

16. Näin walistakon teidän walkeudenne ihmisten edesä, että he näkisit teidän hywät työnne, ja kunnioitaisit teidän Isänne, joka on taiwaisa. 1 Pet. 2: 12.

17. Alkät luulko, että minä tulin Lakia ja Prophetaita päässtämään: en minä tullut päässtämään, mutta täyttämään.

18. Sillä totisesti sanon minä teille: siihenasti kuin taiwas ja maa katoo, ei pidä wähingän piirto, eikä joku rahtu Laista katoman, siihenasti kuin kaikki tapahtuwat.
Luc. 16: 17. 21: 33.

19. Kuka siis jongun näistä wähimmistä käskyistä päästä, ja näin ihmisiä opetta, hän pitä taiwan waldakunnasa wähimmäxi kutsuttaman: mutta joka sen teke ja opetta, se pitä suurexi taiwan waldakunnasa kutsuttaman.
Jac. 2: 10.

20. Sillä minä sanon teille: ellei teidän wanhurskaudenne ole paljo enämbi kuin kirjanoppenuitten ja Phariseusten, niin et te tule taiwan waldakundaan. l. 23: 25. Luc. 11: 39.

21. Te kuulitta mitä sanottu oli wanhoille: ei sinun pidä tappaman: mutta jokainen joka tappa, hänen pitä duomiohon wikapää oleman.
2 Mos. 20: 13. 5 Mos. 5: 17.

22. Waan minä sanon teille: että jokainen joka tyhmästi wihastuu weljellensä, hänen pitä duomiohon wikapää oleman: Mutta jokainen kuin sanoo weljellensä, Rhaka, hänen pitä neuwon ala wikapää oleman: Mutta jokainen joka sanoo: sinä tyhmä, hänen pitä helwetin tuleen wikapää oleman.
Eph. 4: 26. 1 Joh. 3: 11, 13.

23. Sentähden jos sinä uhrat lahjas Altarilla, ja siellä muistat, että weljelläs on jotakin sinua wastan:
l. 6: 14. Marc. 11: 25.

24. Niin jätä sinne lahjas Altarin eteen, ja mene ensin sopimaan weljes kanssa, ja tule sitte lahjas uhramaan.

25. Sowi nopiasti riitaweljes kanssa, koskas wielä hänen kanssansa tiellä olet: ettei riitaweljes sinua anna joskus Duomarille, ja Duomari anda sinun palweliaalle, ja sinä heitetän torniin. Luc. 12: 58. Eph. 4: 26.

26. Totisesti sanon minä sinulle: et sinä suingan pääse sieldä ulos, siihenasti kuin sinä maxat wiimeisen ropoin.

27. Te kuulitta sanotuxi wanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän. 2 Mos. 20: 14. 5 Mos. 5: 18.

28. Mutta minä sanon teille: jokainen joka katsoo waimon päälle himoitaxensa händä, niin hän teki jo huorin hänen kanssansa sydämesänsä.

29. Jos sinun oikia silmäs pahenda sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs: sillä parambi on sinulle, että yxi sinun jäsenistäs hukutetan, kuin koko sinun ruumis pidäis heitettämän helwettiin.
l. 18: 8. Marc. 9: 43, &c.

30. Ja jos sinun oikia kätes pahenda sinun, niin hakka se poikki, ja heitä pois tyköäs: Sillä parambi on sinulle, että yxi sinun jäsenistäs hukutetan,

Digitized by Google

kuin koko sinun ruumis pidäis helwettiin heitettämän.

31. On myös sanottu: jokainen joka emändänsä hylkä, hän andakan hänelle erokirjan. 5 Mos. 24: 1. 2c. Matth. 19: 7. Marc. 10: 4.

32. Mutta minä sanon teille: että joka emändänsä hylkä, muutoin kuin huoruden tähden, hän saatta hänen huorin tekemään: ja joka nai sen hyljätyn, hän teke huorin. l. 19: 9. Marc. 10: 11. Luc. 16: 18. 1 Cor. 7: 10.

33. Taas te kuulitta sanotuxi wanhoille: älä wanno wäärin, mutta pidä walas HErralle. 2 Mos. 20: 7. 3 Mos. 19: 12. 4 Mos 30: 3. 5 Mos. 5: 11. Es. 65: 16.

34. Waan minä sanon teille: älkät ensingän wannoko: ei taiwan kautta, sillä se on Jumalan istuin; Jac. 5: 12.

35. Eikä maan kautta, sillä se on hänen astinlautansa: ei myös Jerusalemin kautta, sillä se on suuren Kuningan Kaupungi:

36. Ei sinun myös pidä wannoman pääs kautta, sillä et sinä woi yhtään hiusta walkiaxi eli mustaxi tehdä.

37. Waan teidän puhenne pitä oleman, On, On, Ei, Ei: mutta mitä siihen lisätän, se on pahasta. Jac. 5: 12.

38. Te kuulitta sanotuxi: silmä silmästä, ja hammas hambaasta. 2 Mos. 21: 24. 3 Mos. 24: 20. 5 Mos. 19: 21.

39. Mutta minä sanon teille: älkät olko pahaa wastan: waan joka sinua lyö oikialle poskelle, niin käännä myös hänelle toinen.
Luc. 6: 29. 1 Thess. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

40. Ja joka sinua tahtoo oikeuden eteen, ja otta sinun hames, niin salli myös hänelle muukin waate.
Rom. 12: 17. 2c. 1 Cor. 6: 7.

41. Ja joka sinua waatii penikulman, niin mene hänen kanssansa kaxi.

42. Anna sille joka sinulda anoo: ja älä käännä sinuas sildä pois, joka lainan pyytä.

43. Te kuulitta sanotuxi: rakasta lähimmäistäs, ja wihaa wihollistas.
2 Mos. 34: 12. 5 Mos. 7: 2. Gal. 6: 10.

44. Waan minä sanon teille: rakastakat wihollisianne, siunatkat niitä, jotka teitä sadattawat: tehkät niille hywin, jotka teitä wihawat: Ja rukoilkat niiden edestä, jotka teitä waiwowat ja wahingoittawat.
Luc. 6: 27, 35. 23: 34. Ap. T. 7: 60. Rom. 12: 14, 20. 1 Cor. 4: 12.

45. Että te olisitta teidän Isänne pojat joka on taiwaissa; sillä hän saldi Auringonsa koitta niin pahain ylitze kuin hywäingin, ja anda sataa niin wäärille kuin wanhurskaillekkin.

46. Sillä jos te rakastatte niitä, jotka teitäkin rakastawat, mitä teidän siitä palkkaa on? eikö Publikanit niin myös tee?
Luc. 6: 32.

47. Ja jos te ainoasta wel-

Digitized by Google

jeinne kanssa sameliat olettamitä te sen kanssa erinomaista teettä? eikö Publikanit myös niin tee?

48. Olkat siis te täydelliset, niinkuin teidän taiwallinen Isänne täydellinen on. 1 Pet. 1: 16.

6. Luku.

Edespäin saarnaa Christus Andeliaisuden muodosta. Rukouxesta; josta hän myös, JEsus HERRAN rukouxen, opetta. Paastomisesta. Pyhywäisten tawarain kokomisesta. Ahneuden ja sopimattoman elatuxen murhen wältämisestä.

Kawahtakat ettet te anna Almannanne ihmisten edesä, että te heildä nähdäisin: niin et te saa palkkan teidän Isäldänne, joka on taiwaisa. Rom. 12: 8.

2. Koskas siis almua annat, niin älä edelläs torwella soita, niinkuin ulkokullatut Synagogisa ja kujilla tekewät, että he ihmisildä kunnioitettaisin. Totisesti sanon minä teille: he owat saanet palkkansa.

3. Mutta koska sinä almua annat, niin älkön sinun wasen kätes tietkö, mitä oikia kätes teke.

4. Että sinun almus olis salaisudesa, ja sinun Isäs, joka salaisudesa näke, maxais sinulle julkisesti. Luc. 14: 14.

5. Ja koskas rukoilet, niin ei sinun pidä oleman niinkuin ulkokullatut: sillä he mielellänsä seisowat ja rukoilewat Synagogisa ja kujain kulmisa, että he ihmisildä nähdäisin. Totisesti sanon minä teille: he owat saanet palkkansa.

6. Waan koska sinä rukoilet, niin mene sinun Kammioos, ja sulje sinun owes, ja rukoile sinun Isääs joka on salaisudesa: ja sinun Isäs, joka salaisudesa näke, maxaa sinulle julkisesti. Ap. T. 10: 9.

7. Ja koska te rukoiletta, niin älkät olko paljo puhuwaiset, niinkuin pakanat: sillä he luulewat heitänsä paljon puhensa tähden kuultawan.

8. Sentähden älkät olko heidän kaltaisensa: sillä teidän Isänne tietä kyllä mitä te tarwitsetta, ennen kuin te häneldä rukoilettakan.

9. Näin teidän siis pitä rukoileman: Isä meidän, joka olet taiwaisa: Pyhitetty olkon sinun nimes. Luc. 11: 2.

10. Lähestykön sinun waldakundas. Olkon sinun tahtos niin maasa, kuin taiwasa.

11. Anna meille tänäpänä meidän jokapäiwäinen leipämme.

12. Ja anna meille meidän welkamme anderi, niinkuin mekin anderi annamme meidän welwollistemme.

13. Ja älä johdata meitä kiusauxeen. Mutta päästä meitä pahasta. Sillä sinun on waldakunda, ja woima, ja

Digitized by Google

kunnia, ijankaikkisesti, Amen.
1 Tim. 6: 16. 2 Tim. 4: 18.

14. Sillä jos te anderi annatte ihmisille heidän rikoxensa, niin myös teidän taiwallinen Isänne anda teillen anderi.
l. 5: 23, 24. Marc. 11: 25. Col. 3: 13.

15. Waan jollet te anderi anna ihmisille heidän rikoxitansa, niin ei myös teidän Isänne anderi anna teidän rikoxitanne.
l. 18: 35. Jac. 2: 13.

16. Mutta koska te paastotta, niin älkät olko surulliset, nänkuin ulkokullatut: sillä he muuttawat muotonsa, että he ihmisildä nähdäisin paastowan. Totisesti sanon minä teille: he owat saanet palkkansa.

17. Waan sinä koskas paastot, niin woitele pääs, ja pese caswos:

18. Ettes ihmisildä nähdäis paastowan, mutta sinun Isäldäs, joka on salaisudesa: ja sinun Isäs, joka salaisudesa näke, maxa sinulle julkisesti.

19. Älkät tawarata kootko maan päällä, kusa koi ja ruoste raiskawat, ja kusa warkat kaiwawat ja warastawat.

20. Waan kootkat teillenne tawarata taiwasa, kusa ei koi eikä ruoste raiska, ja kusa ei warkat kaiwa, eikä warasta.
l. 19: 21. Luc. 12: 33. 1 Tim. 6: 6, 9, 18, 19.

21. Sillä kusa teidän tawaranne on, siellä on myös teidän sydämenne.

22. Silmä on ruumin walkeus, jos siis sinun silmäs on yxikertainen, niin koko sinun ruumis on walaistu.

23. Waan jos sinun silmäs on paha, niin koko sinun ruumis on pimiä. Jos siis se walkeus joka sinusa on, on pimeys, kuinga suuri on itze pimeys?
Luc. 11: 34.

24. Ei kengän woi palwella kahta Herraa: sillä taikka hän tätä wihaa, ja toista rakastaa: taikka hän tähän suostuu, ja toisen ylönkatzoo. Ei te woi palwella Jumalata ja Mammonata.
Luc. 16: 13.

25. Sentähden sanon minä teille: älkät murhettiko teidän hengenne tähden, mitä te syöttä ja mitä te juotta: eikä teidän ruumiinne tähden, millä te teitänne werhotta. Eikö hengi enämbi ole kuin ruoka? ja ruumis parembi kuin waate?
Luc. 12: 22. Phil. 4: 6. 1 Tim. 6: 8. 1 Pet. 5: 7. Ebr. 13: 5.

26. Katzokat taiwan linduja, ei he kylwä, eikä niitä, ei myös kokoo riiheen, ja teidän taiwallinen Isänne ruokki heidän. Ettekö te paljo enämbi ole kuin he?
Luc. 12: 24.

27. Mutta kuka teistä woi surullansa lisätä yhden kyynärän hänen pituudellensa?

28. Ja mitä te suretta waatteista? Katzokat kukkaisia kedolla, kuinga he caswawat: ei he työtä tee, eikä kehrä.

29. Kuitengin sanon minä teille: ettei Salomon kaikesa kunniasansa ollut niin waatetettu, kuin yxi heistä.
30. Jos Jumala näin waatetta pellon ruohon, joka tänäpänä seisoo, ja huomena pätzin heitetän, eikö hän paljo enämmin teidän sitä tee, te wähäuskoiset?
31. Älkät siis surulliset olko, sanoden: mitä me syömme, taikka mitä me juomme? eli millä me meitämme werhoitamme?
32. Sillä kaikkia näitä pakanat etziwät: Sillä teidän taiwallinen Isänne kyllä tietä teidän kaikkia näitä tarwitzewan.
33. Waan etzikät ensin Jumalan waldakundaa, ja hänen wanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetan.
34. Älkät sentähden sureko huomenisesta päiwästä: sillä huomenisella päiwällä on suru itzestänsä: Tytykän kukin päiwä surullensa.

7. Luku.

Wielä waroitta Christus täsä saarnasa Lähimmäisen duomitzemista ja parjamista wältämään; ja ettei pyhiä kappaleita halpana pidetäisi. Oikein rukoilemaan, lähimmäistä rakastamaan, ja ahtasta portista sisälle pyrkimään. Wääriä Prophetaita karttelemaan. Päättä tämän saarnansa, opetuxella Sanansa kuulemisesta.

Älkät duomitko, ettei teitä duomitaisi: Luc. 6: 37, x. Rom. 2: 1. 1 Cor. 4: 3. Jac. 4: 11.
2. Sillä millä duomiolla te duomitzetta, pitä teitä duomittaman: Ja sillä mitalla, jolla te mittatta, pitä teille jällen mitattaman. Marc. 4: 24. Luc. 6: 38.
3. Mixis siis näet raiskan, joka on weljes silmäsä, ja et äkkä malkaa omasa silmäsäs: Luc. 6: 41.
4. Taikka, kuinga sinä sanot weljelles: pidäs, minä otan raiskan silmästäs: ja katzo, malka on omasa silmäsäs?
5. Sinä ulkokullattu, heitä ensin malka ulos sinun silmästäs, ja katzo sitte, kuingas saisit raiskan ulos sinun weljes silmästä.
6. Älkät andako koirille pyhää, ja älkät teidän Pärlyjänne heittäkö sikain eteen, ettei he niitä joskus talla jalwoillansa, ja käännä itziänsä, ja repele teitä.
7. Anokat, niin teille annetan: etzikät, niin te löydätte: kolkuttakat, niin teille awatan. I. 21: 22. Marc. 11: 24. Luc. 11: 9. Joh. 14: 13. 15: 7. 16: 23. 1 Joh. 3: 22.
8. Sillä jokainen joka anoo, hän saa, ja joka etzi, hän löytä, ja kolkuttawalle awatan. Jac. 1: 5, 6.
9. Eli ongo teistä joku ihminen, jolda hänen poikansa anois leipää, annaisko hän hänelle kiwen? Luc. 11: 11.

Digitized by Google

10. Eli jos hän kalaa anois, annaisko hän hänelle kärmen?

11. Jos siis te, jotka pahat oletta, taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillenne, kuinga paljo enä, teidän Isänne joka on taiwaisa, ända niille hywiä, jotka häneldä anowat?

12. Kaikki siis mitä te tahdotta, että ihmisten pitä teille tekemän, niin te myös heille tehkät: sillä tämä on Laki ja Prophetat. Luc. 6: 31. Matth. 22: 39, 40. Rom. 13: 8, 10. Gal. 5: 14. 1 Tim. 1: 5.

13. Mengät ahtasta portista sisälle; sillä se portti on lawia ja awara tie, joka wie kadotukseen, ja niitä on monda, jotka sitä sisälle menewät. Luc. 13: 24.

14. Ja se portti on ahdas, ja tie kaita, joka wie elämähän, ja harwat owat, jotka sen löytäwät.

15. Mutta kawahtakat teitänne wääristä Prophetaista, jotka teidän tygönne lammasten waatteilla tulewat, mutta sisäldä he owat raatelewaiset sudet. 2 Tim. 3: 5.

16. Heidän hedelmistänsä te tunnetta heidän: Hakeko joku wiinamarjoja orjantappuroista, taikka fikunita ohdakkeista?

17. Niin jokainen hywä puu kaswa hywät hedelmät: mutta mädännyt puu kaswa häijyt hedelmät. l. 12: 33. Luc. 6: 43, 44.

18. Hywä puu ei taida häijyjä hedelmitä kaswaa, eikä mädännyt puu hywiä hedelmitä kaswaa.

19. Jokainen puu, kuin ei kaswa hywää hedelmätä, hakatan pois, ja tuleen heitetän. l. 3: 10. Joh. 15: 2, 6.

20. Sentähden tundekat heitä hedelmistänsä.

21. Ei jokainen kuin sanoo minulle: HERra, HERra, pidä tuleman Taiwan waldakundaan: mutta joka teke minun Isäni tahdon, kuin on taiwaisa. Luc. 6: 46. Rom. 2: 13. Jac. 1: 22.

22. Moni sanoo minulle sinä päiwänä: HERra, HERra, emmekö me sinun nimes kautta ennustanet, ja sinun nimelläs ajanet ulos Perkeleitä, ja olemma sinun nimes kautta monda wäkewätä työtä tehnet?

23. Ja silloin minä heille tunnustan, en minä teitä ikänä tundenut: mengät pois minun tyköäni te wäärintekiät. l. 25: 12, 41. Luc. 13: 26, 27.

24. Sentähden jokaitzen, kuin minulda nämät puhet kuulee ja ne teke, wertan minä toimelliseen mieheen, joka huonensa kalliolle rakensi. Luc. 6: 47, 48.

25. Ja sade langeis, ja wirrat tulit, ja tuulet puhalsit, ja sitä huonetta syssäisit, joka ei kuitengan kukistunut: sillä se oli kalliolle perustettu.

26. Ja jokainen kuin kuulee minulta nämät puhet, ja ei

Digitized by Google

tee niitä, hän werrataan tyhmään micheen, joka huonensa sannalle rakensi.

27. Ja sade langeis, ja wirrat tulit, ja tuulet puhalsit, ja sitä huonetta syöksit: joka kukistui, ja sen langemus oli suuri.

28. Ja se tapahtui, kosta JEsus oli lopettanut nämät puhet, että Kansat hämmästyit hänen oppiansa.

29. Sillä hän opetti heitä woimallisesti, ja ei niinkuin Kirjanoppenet.

Marc. 1: 22. Luc. 4: 32. Joh. 7: 46.

8. Luku.

JEsus puhdistaa spitalisen. Parantaa Päämiehen palwelian, ja ylistää Päämiehen uskoa. Teke terweri Pietarin Anopin ja monda muuta sairasta. Puhuu seurajistansa. Asetta tuulen ja meren. Parandaa 2. riiwattua, ja salli perkelet mennä sikalaumaan.

KOska hän astui alas wuorelda, seurais händä paljo Kansaa.

2. Ja katso, niin tuli yxi spitalinen mies, kumarsi händä, ja sanoi: HErra, jos sinä tahdot, niin sinä woit minun puhdistaa. Marc. 1: 40. Luc. 5: 12.

3. Niin JEsus ojensi kätensä, ja rupeis häneen, sanoden: Minä tahdon, ole puhdas. Ja hän puhdistettin kohta spitalistansa.

4. Ja JEsus sanoi hänelle: katso, ettes kenellekkän sano: mutta mene ja näytä itzes Papille, ja uhra lahjas, jonga Moses on käskenyt, heille todistuxexi. 3 Mos. 14: 3. Marc. 1: 44.

5. Mutta koska JEsus meni Capernaumiin, tuli Sadanpäämies hänen tygönsä, ja rukoili händä, Luc. 7: 1, 2.

6. Ja sanoi: HErra, minun palweliani sairastaa kotona halwattuna, ja kowin waiwatan.

7. JEsus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.

8. Niin Sadanpäämies wastais ja sanoi: HErra, en ole minä mahdollinen, että sinä tulet minun kattoni ala: waan sano ainoasti sana, niin minun palweliani parance.

9. Sillä minä olen myös ihminen toisen wallan ala, ja minun allani on sotamiehiä: ja sanon tälle, mene, ja hän mence: Ja toiselle, tule, ja hän tulee: Ja minun palwelialleni: tee tämä, ja hän teke.

10. Koska JEsus tämän kuuli, ihmetteli hän, ja sanoi heille jotka seuraisit: totisesti sanon minä teille: en ole minä löynnyt senkaltaista uskoa Israelisa.

11. Mutta minä sanon teille: monda tulewat idästä ja lännestä, ja pitä Abrahamin, Isaachin ja Jacobin kanssa taiwan waldakunnasa istuman. Luc. 13: 29.

12. Mutta waldakunnan lap=

sit heitetän ulkonaiseen pimeyteen: siellä pitä oleman itku ja hammasten kiristys.

l. 13: 42. 22: 13. 25: 30.

13. Ja JEsus sanoi Sadanpäämiehelle: mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukon. Ja sillä hetkellä parani hänen palwelians.

14. Ja koska JEsus tuli Petarin huoneseen, näki hän hänen anoppinsa makawan ja sairastawan wilutautia.

Marc. 1: 30. Luc. 4: 38.

15. Niin hän tarttui hänen kätensä, ja wilutauti luopui hänestä: Ja hän nousi ja palweli heitä.

16. Mutta koska ehto tuli, niin he toit hänen tygönsä monda Pirulta riiwattua: ja hän ajoi ulos sanalla henget, ja teki kaikkinaisia sairaita terwexi.

Marc. 1: 32. Luc. 4: 40.

17. Että täytetäisin, kuin sanottu oli Esaian Prophetan kautta, joka sanoo: hän on ottanut meidän heikkoudemme, ja hän kandoi meidän tautimme.

Es. 53: 4. 1 Pet. 2: 24.

18. Koska JEsus näki paljon Kansaa ymbärillänsä, käski hän mennä toiselle puolelle (merta.)

19. Ja yxi Kirjanoppenut tuli ja sanoi hänelle: Mestari, minä tahdon sinua seurata kuhunga ikänä sinä menet.

Luc. 9: 57.

20. Niin JEsus sanoi hänelle: kettuilla owat luolat, ja Taiwan linnuilla owat pesät: waan ihmisen Pojalla ei ole kuhunga hän päänsä kallistaa.

21. Toinen hänen Opetuslapsistansa sanoi hänelle: HERra, salli minun ensin mennä hautamaan Isääni.

22. Niin JEsus sanoi hänelle: seura minua, ja anna kuollet haudata kuolluitansa.

23. Ja kuin hän oli hahteen astunut, seuraisit händä hänen Opetuslapsensa.

Marc. 4: 35. Luc. 8: 22.

24. Mutta katso, suuri ilma nousi merellä, niin että haaxi aalloilta peitettin: mutta hän makais.

25. Niin tulit hänen Opetuslapsensa, ja herätit hänen, ja sanoit: HERra, auta meitä, me hukumme.

26. Ja hän sanoi heille: te heikkouskoiset, mixi te olette pelkurit? Niin hän nousi ja asetti tuulen ja meren: Ja tuli suuri tywennexi.

27. Niin ihmiset ihmettelit, sanoden: millinen tämä on? sillä tuulet ja meri owat myös hänelle kuuliaiset.

28. Ja kuin hän tuli sille puolelle merta, Gergesenein maakundaan, niin händä wastan juoxi kaxi Pirulta riiwattua, jotka olit haudoista lähtenet, ja olit sangen hirmuiset, niin ettei kengän tainnut sitä tietä waelta. Marc. 5: 1. sc. Luc. 8: 26. sc.

29. Ja katso, he huusit, sa-

Digitized by Google

noden: JEsu Jumalan Poika,
mitä meidän on sinun kanssas?
Oletkos tullut tänne meitä wai=
wamaan ennen aikaa?
30. Ja kaukana heistä käwi
sangen suuri sikalauma laitu=
mella.
31. Niin Perkelet rukoilit
händä, ja sanoit: jos sinä ajat
meidän ulos, niin salli meidän
mennä sikalaumaan.
32. Ja hän sanoi heille:
mengät. Niin he läxit ulos
ja menit sikalaumaan: ja katzo
koko sikalauma syöxi äkistä itzen=
sä jyrkäldä mereen ja uppoisit.
33. Mutta paimenet pake=
nit, ja menit Kaupungiin, ja
ilmoitit kaikki, ja kuinga pi=
ruilda riiwatuille oli tapahtu=
nut.
34. Ja katzo, koko Kaupun=
gi meni ulos JEsusta wastan.
Ja koska he hänen näit, ru=
koilit he händä menemään pois
heidän maan ääristänsä.

9. Luku.

JEsus paranda halwatun. Kutzuu Mattheuxen; ja atrioitzee hänen huonesansa. Wasta Johannexen opetus lapsia paastomisesta. Autta waimon punaisesta taudista ja herättä päämiehen tyttären kuolluista. Anda sokialle näkönsä Aja ulos perkelen ihmisestä. Saarnaa, paranda, ja puhu Saarnawiran tarpellisudesta.

Ja hän astui hahteen, meni
jällen ylitzen, ja tuli omaan
Kaupungiinsa.
2. Ja katzo, he toit hänen
eteensä halwatun, joka makais
wuotella: Ja koska JEsus nä=
ki heidän uskonsa, sanoi hän
halwatulle: poikani, ole hywä=
sä turwasa, sinun syndis an=
netan anderi sinulle.
Marc. 2: 3, Luc. 5: 18.
3. Ja katzo, muutamat Kir=
janoppenuista sanoit keskenän=
sä: tämä pilkkaa (Jumalata.)
4. Ja koska JEsus näki hei=
dän ajatuxensa, sanoi hän:
Mixi te ajattelette pahaa tei=
dän sydämisänne?
5. Sillä kumbi on kewi=
ämbi sanoa: synnit annetan
anderi sinulle: taikka sanoa:
nouse ja käy?
6. Mutta että teidän pitä
tietämän ihmisen Pojalla ole=
wan wallan maan päällä syn=
nit anderi anda, (niin sanoi
hän halwatulle) nouse ja ota
wuotees, ja mene kotias.
7. Ja han nousi, ja meni
kotiansa.
8. Ja koska Kansa sen nä=
ki, ihmettelit he, ja kunnioitit
Jumalata, joka oli ihmisille an=
danut senkaltaisen wallan.
9. Ja kuin JEsus sieldä
käwi ohitze, näki hän ihmisen
istuwan tullihuonesa, nimeldä
Mattheus: Ja sanoi hänelle:
seura minua. Niin hän nou=
si, ja seurais händä.
Marc. 2: 14. Luc. 5: 27.
10. Ja tapahtui, koska hän
atrioitzi huonesa, katzo, niin tuli
monda Publikania ja syndistä,

Digitized by Google

ja atriwitzit JEsuxen ja hänen Opetuslastensa kanßa.

11. Ja koska Phariseuxet sen näit, sanoit he hänen Opetuslapsillensa: Mixi teidän Mestarinne syö Publikanein ja syndisten kanßa?

12. Mutta koska JEsus sen kuuli, sanoi hän heille: ei terwe tarwitze parandajata, waan sairat.

13. Mutta mengät ja oppikat mikä se on: laupiutta minä tahdon, ja en uhria: sillä en minä tullut wanhurskaita kutzumaan, waan syndisitä parannuxeen. Hos. 6: 6. Matth. 12: 7.

14. Silloin tulit Johannexen Opetuslapset hänen tygönsä, ja sanoit: mingätähden me ja Phariseuxet niin paljo paastomma, mutta ei sinun Opetuslapses paasto?
Marc. 2: 18. Luc. 5: 33.

15. Niin JEsus sanoi heille: Taitako hääjoukko niinkauwan murhehtia, kuin ylkä on heidän kanßansa? mutta päiwät tulewat, että ylkä otetan heildä pois, ja silloin heidän pitä paastoman.

16. Mutta ei kengän paikkaa wanhaa waatetta uuden weran tilalla: sillä se paikka rewäisee hänensä pois waattesta, ja läpi tulee pahemmaxi.

17. Ei myös pane kengän nuorta wiinaa wanhoin leileihin: muutoin leilit pakahtuwat, ja wiina wuotaa pois, ja leilit turmellan: mutta nuori wiina lasketan uusiin leileihin, ja niin he molemmat tähdellä owat.

18. Koska hän nämät heille puhunut oli, katzo, niin yxi Päämies tuli ja kumarsi händä, sanoden: Nyt on minun tyttäreni kuolemallansa: mutta tule, ja pane kätes hänen päällensä, niin hän wirkoo.
Marc. 5: 22. Luc. 8: 41.

19. Niin JEsus nousi ja seurais händä, ja hänen Opetuslapsensa.

20. Ja katzo, waimo, joka oli kaxitoistakymmendä ajastaikaa punaista tautia sairastanut, käwi takana, ja tarttui hänen waattensa liepeseen:

21. Sillä hän oli itzellänsä sanonut: jos minä ainoastaan rupen hänen waatteseensa, niin minä tulen terwexi.

22. Niin JEsus käänsi hänensä, näki hänen ja sanoi: ole hywäsä turwasa tyttäreni: sinun uskos on sinun terwexi tehnyt. Ja waimo tuli sillä hetkellä terwexi.

23. Ja koska JEsus tuli Päämiehen huoneseen, ja näki huiluin soittajat, ja Kansan hymisewän:

24. Sanoi hän heille: mengät pois: Sillä ei piika ole kuollut, waan hän makaa. Ja he nauroit händä.

25. Mutta koska Kansa oli ajettu ulos, meni hän sisälle

Digitized by Google

ja tarttui hänen käteensä, ja piika nousi.

26. Ja se sanoma kuului kaikkeen siihen maahan.

27. Ja koska JEsus sieldä läxi, seuraiß händä kaxi sokiata, huutain ja sanoden: Dawidin poika, armahda meitä.

28. Ja koska hän tuli huoneseen, tulit sokiat hänen tygönsä, ja JEsus sanoi heille: uskotteko minun sen woiwan teille tehdä? he sanoit hänelle: HErra, me uskomme.

29. Niin hän rupeis heidän silmiinsä, sanoden: tapahtukon teille teidän uskonne jälkeen.

30. Ja heidän silmänsä aukenit: Niin JEsus haasti heitä, sanoden: katzokat, ettei kengän tätä saa tietä.

31. Waan koska he menit pois, niin he julistit hänen sanomansa kaikesa siinä maasa.

32. Koska nämät olit mennet ulos, katzo, niin he toit mykän ja pirulta riiwatun ihmisen hänen eteensä. Luc. 11: 14.

33. Ja koska Perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui: Ja Kansa ihmetteli, ja sanoi: ei senkaltaista ole ikänä Israelisa nähty.

34. Mutta Phariseuxet sanoit: hän ajaa ulos Perkelet Perkelitten Pääruhtinan kautta. l. 12: 24. Marc. 3: 22. Luc. 11: 15.

35. Ja JEsus käwi kaikkia Kaupungeita ja kyliä ymbäri, ja opetti heidän Synagogisansa, ja saarnais waldakunnan Ewangeliumia, ja paransi kaikkinaisia tauteja, ja kaikkea sairautta Kansasa. l. 4: 23. Marc. 6: 6.

36. Ja koska hän näki Kansat, armahti hän heidän päällensä, että he olit niin näändynet ja hajotetut kuin lampat, joilla ei ole paimenda. l. 14: 14. Marc. 6: 34.

37. Silloin hän sanoi Opetuslapsillensa: eloa on tosin paljo, mutta työwäkeä on wähä: Luc. 10: 2. Joh. 4: 35.

38. Rukoilkat sentähden elon HErraa, että hän työwäkeä lähetäis hänen eloonsa.

10. Luku.

Kahdentoistakymmenen Apostolin nimet; jotka Christus täsä ulos lähettä, neuwolla, kuinga heidän siinä lähetyxesä piti itzensä menettämän. Opetta ja rohwaisee heitä siinä, hänen jälkeensä, heitä kohtawasa wäinosa, wahwana pysymään hänen tunnustuxesansa. Lupaa armon ristinkandaille, ja Jumalan lasten holhojille.

Ja hän kutzui tygönsä kaxitoistakymmendä Opetuslastansa, ja andoi heille wallan riettaisita hengejä wastan, niitä ajaa ulos, ja paranda kaikkinaisia tauteja ja kaikkea sairautta. Marc. 3: 13. 6: 7. Luc. 9: 1.

2. Mutta nämät owat kahdentoistakymmenen Apostolin nimet: ensimmäinen Simon, joka Petarixi kutzutan, ja And-

Digitized by Google

reas hänen weljensä: Jacobus Zebedeuxen poika, ja Johannes hänen weljensä: Ap. T. 1: 13. 14.

3 Philippus, ja Bartholomeus: Thomas, ja Mattheus, se Publikani: Jacobus Alpheuxen poika, ja Lebbeus, liijalda nimeldä Taddeus:

4. Simon Cananeus, ja Judas Ischariotth, joka myös hänen petti.

5. Nämät kaxitoistakymmendä lähetti JEsus, joille hän oli käskenyt, sanoden: älkät mengö pakanain teille, ja Samaritanein Kaupungihin älkät sisälle mengö:

6. Mutta mengät parammin kadotettuin lammasten tygö Israelin huonesta.
l. 15: 24. Ap. T. 13: 46.

7. Niin mengät ja saarnatkat, sanoden: Taiwan waldakunda on lähestynyt.
l. 3: 2. 4: 17. Luc. 9: 2. 10: 9.

8. Sairaita parandakat, spitalisia puhdistakat, kuolleita herättäkät, Perkeleitä ajakat ulos. Lahjaxi te saitte, niin myös lahjaxi andakat.

9. Ei teidän pidä wariustaman itziänne kullalla, eikä hopialla, eikä waskella, teidän wyöllenne.
Marc. 6: 8. Luc. 9: 3. 10: 4. 22: 35.

10. Eikä ewäsäkillä matkalle, eikä kahdella hamella, eikä kengillä, eikä sauwalla; sillä työmies on ruokansa ansainnut.
Luc. 10: 4. 7. 1 Cor. 9: 7. 1 Tim. 5: 18.

11. Waan kuhunga ikänä Kaupungiin taikka kylään te sisälle menette, niin kyselkät kuka siinä on mahdollinen: ja olkat siellä siihenasti kuin te lähdette. Luc. 10: 8.

12. Mutta koska te huoneseen sisälle menette, niin terwehtäkät sitä, (ja sanokat: Rauha olkon tälle huonelle.)

13. Ja jos huone on mahdollinen, niin tulkan teidän rauhanne hänelle: jollei hän ole mahdollinen, niin teidän rauhanne teille palajan.

14. Ja kusa ei kengän ota teitä wastan, eikä kuule teidän sanojanne, niin mengät ulos siitä huonesta taikka siitä Kaupungista, ja pudistakat tomu teidän jalwoistanne.
Marc. 6: 11. Luc. 9: 5. 10: 11. Ap. T. 13: 51. 18: 6.

15. Totisesti sanon minä teille, huokembi pitä oleman Sodoman ja Gomorran maalle duomio päiwänä, kuin sille Kaupungille.
l. 11: 24. Luc. 10: 12.

16. Katzo, minä lähetän teidän, niinkuin lammat suttein keskelle: olkat sentähden taitawat niinkuin kärmet, ja waat niinkuin kyyhkyiset.
Luc. 10: 3. Rom. 16: 19.

17. Mutta kawahtakat ihmisistä: sillä he ylönandawat teidän heidän Raastupiinsa, ja heidän Synagogisansa he hosuwat teitä. l. 24: 9. Luc. 21: 12. Joh. 16: 2.

18. Te wiedän myös Päämi-

Digitized by Google

miesten ja Kuningasten eteen minun tähteni, heille ja pakanoille todistuxexi.
Ap. T. 12: 11. 25: 23.

19. Koska he teitä ylönandawat, älkät murhettiko, kuinga eli mitä teidän pitä puhuman; sillä teille annetan sillä hetkellä mitä teidän pitä puhuman.
Marc. 13: 11. Luc. 12: 11. 21: 14. 2 Tim. 4: 17.

20. Sillä et te ole, jotka puhutta, waan teidän Isänne Hengi, joka teisä puhuu.

21. Mutta weli anda ylön weljensä kuolemaan, ja Isä pojan: ja lapset karkawat wanhembita wastan, ja andawat tappa heitä. Luc. 21: 16.

22. Ja te tuletta wihattawaxi kaikilda minun nimeni tähden: Mutta joka loppuun asti wahwana pysyy, hän tulee autuaxi. Luc. 21: 17. Matth. 24: 13. Marc. 13: 13.

23. Mutta koska he teitä siinä Kaupungisa wainowat, niin paetkat toiseen. Totisesti sanon minä teille: et te ehdi kaikkia Israelin Kaupungeita toimitta, siihenasti kuin ihmisen Poika tulee.

24. Ei ole Opetuslapsi parembi Opettajatansa, eikä palwelia parembi Isändätänsä.
Luc. 6: 40. Joh. 13: 16. 15: 20.

25. Siinä on Opetuslapselle kyllä, että hän on niinkuin hänen Opettajansa, ja palwelia niinkuin hänen Isändänsä. Jos he owat itze Isännän Beelzebubixi kutzunet, kuinga paljo enämmin he hänen perhensä kutzuwat? L. 12: 24.

26. Älkät sentähden heitä peljätkö: Sillä ei ole mitään peitetty, joka ei pidä ilmoitettaman; ja salattu, joka ei tule tiettäwäxi.
Marc. 4: 22. Luc. 8: 17. 12: 2

27. Jota minä teille pimeisä sanon, sitä sanokat walkeudesa: ja mitä te korwisanne kuuletta, sitä saarnatkat kattoin päällä.

28. Ja älkät peljätkö niitä, jotka ruumin tappawat, ja ei woi sielua tappa: mutta peljätkät enämmin sitä, joka woi sekä sielun että ruumin helwetisä hukutta.

29. Eikö kaxi warpuista yhteen ropoin myydä? ja yxi heistä ei putoo maan päälle, ilman teidän Isätänne.

30. Niin owat myös kaikki teidän päänne hiuxet luetut.
Luc. 21: 18. Ap. T. 27: 34.

31. Älkät siis peljätkö: te oletta paremmat, kuin monda warpuista. Luc. 12: 24.

32. Sentähden jokainen kuin minun tunnusta ihmisten edesä, sen tunnustan myös minä minun Isäni edesä, joka on taiwaisa. Luc. 12: 8.

33. Mutta joka minun kieltä ihmisten edesä, hänen minä myös kiellän minun Isäni edesä, joka on taiwaisa.
Marc. 8: 38. Luc. 9: 26. 2 Tim. 2: 12.

34. Älkät luulko, että minä olen tullut rauhaa lähettämään

Digitized by Google

maan päälle: en ole minä tul-
lut rauhaa, mutta miekkaa lä-
hettämään. Luc. 12: 49. 51.
35. Sillä minä tulin ihmis-
tä Isäänsä wastan riitaiseri
tekemään, ja tytärtä äitiänsä
wastan, ja miniätä anoppiansa
wastan.
36. Ja ihmisen wihamiehet
on hänen perhensä.
37. Joka rakastaa Isäänsä
taikka Äitiänsä enä kuin minua, ei
se ole minulle sowelias: Ja joka
rakastaa poikaansa, taikka ty-
tärtänsä enä kuin minua, ei se
ole minulle sowelias. Luc. 14: 26.
38. Ja kuka ei ota ristiänsä,
ja seura minua, ei se ole mi-
nulle sowelias.
L. 16: 24. Marc. 8: 34. Luc. 9: 23.
39. Joka löytä hengensä,
hänen pitä sen hukuttaman: ja
joka hengensä hukutta minun
tähteni, hänen pitä sen löytä-
män. Luc. 17: 33. Joh. 12: 25.
40. Joka teitä holhoo, hän
holhoo minua: ja joka minua
holhoo, hän holhoo sitä, joka
minun lähetti.
L. 18: 5. Luc. 10: 16. Joh. 13: 20.
41. Joka Prophetata holhoo
Prophetan nimellä, hän saa
Prophetan palkan: Ja joka
wanhurskasta holhoo wanhurs-
kan nimellä, hän saa wanhurs-
kan palkan. Ebr. 6: 10.
42. Ja kuka ikänä juotta
yhden näistä wähimmistä kyl-
mällä wesipikarilla ainoastaan,
Opetuslapsen nimellä, totisesti
sanon minä teille, ei hänen pi-
dä palkata oleman.
L. 25: 40. Marc. 9: 41.

11. Luku.

Christus saarnaa Kaupungeisa. Andaa Johannexen opetuslapsille wastauxen, että hän toistä taitan tuta Messiaxi. Ylistää Johannesta Kansan edesä. Walitta Judalaisten epäuskoa, ja soima muutamia Kaupungeita. Kiittä Isää Ewangeliumin ilmoituxen edestä, ja kutzuu murhellisia leppisesti tygönsä.

Ja se tapahtui, koska JEsus
lakkais senkaldaisia kahdelle
toistakymmenelle Opetuslapsel-
lensa käskemästä, meni hän siel-
dä edemmä opettamaan ja saar-
namaan heidän Kaupungeihin-
sa.
2. Mutta koska Johannes
fangeudesa kuuli Christuxen
työt, lähetti hän kaxi opetuslas-
tansa, Luc. 7: 18, 19.
3. Sanomaan hänelle: Olet-
ko sinä se tulewa, eli pitäkö
meidän toista odottaman?
4. Niin JEsus wastais, ja
sanoi heille: mengät ja sanokat
jällen Johannexelle, ne kuin te
kuuletta ja näettä:
5. Sokiat saawat näkönsä,
ja ondutwat käywät, spitaliset
puhdistetan, ja kuuroit kuule-
wat, kuollet herätetän, ja köy-
hille saarnatan Ewangeliumia.
6. Ja autuas on se, joka ei
pahene minusta.
7. Koska he menit pois, ru-

Digitized by Google

peis JEsus sanomaan Kansalle
Johannexesta: Mitä te läxitte
korpeen katzomaan? ruokoko,
joka tuulelta häälytetän?
Luc. 7: 24.
8. Taikka mitä te läxitte
katzomaan? ihmistäkö waate=
tettua pehmeillä waatteilla?
Katzo, jotka pehmeitä kanda=
wat, ne owat Kuningasten huo=
neisa.
9. Taikka mitä te läxit=
te katzomaan? Prophetatako?
totisesti sanon minä teille:
tämä on jalombi kuin Pro=
pheta.
10. Sillä tämä on se, jos=
ta kirjoitettu on: katzo, minä
lähetän minun Engelini si=
nun kaswois eteen, joka on
walmistapa sinun ties sinun
etees.
Mal. 3: 1. Marc. 1: 2.
11. Totisesti sanon minä
teille, kaikkein niiden seasa, jotka
waimoista syndynet owat, ei
ole yhtäkän suurembata kuin Jo=
hannes Kastaja tullut: Mut=
ta kuitengin se kuin wähin on
taiwan waldakunnasa, on hän=
dä suurembi. Luc. 7: 28.
12. Mutta hamasta Johan=
nes Kastajan päiwistä, niin
tähän asti, kärsii taiwan wal=
dakunda wäkiwaldaa, ja wä=
kewät repiwät sen heillensä.
13. Sillä kaikki Prophetat
ja Laki owat Johannexeen asti
ennustanet. Luc. 16: 16.
14. Ja jos te tahdotta otta
wastan, hän on se Elias, joka
tulewa on. Mal. 4: 5. Matth. 17:
12. Marc. 9: 13. Luc. 1: 17.
15. Jolla on korwat kuulla,
se kuulkan. 1. 13: 9.
16. Waan mingä werraxi
minä tämän sukukunnan we=
dän? hän on niiden lasten wer=
tainen, jotka turulla istuwat, ja
huutawat kumppaneillensa.
Luc. 7: 31.
17. Ja sanowat: Me soi=
timma huilua teidän edesänne
ja et te hyppännet: me olemma
weisannet teille murhetwirsiä, ja
et te itkenet.
18. Sillä Johannes tuli ei
syöden, eikä juoden: ja he sano=
wat: hänellä on Perkele.
19. Ihmisen Poika tuli syö=
den ja juoden, ja he sanowat:
katzo ihmistä syömäriä ja wii=
nan juomarita, Publikanein ja
syndisten ystäwätä. Mutta wii=
saus wanhurskautetan lapsiltan=
sa.
20. Silloin hän rupeis soi=
mamaan niitä Kaupungeita,
joisa olit tehdyt usiammat hänen
wäkewät työnsä, ettei he heitän=
sä parantanet.
21. Woi sinuas Chorazin,
woi sinuas Bethsaida! jos sen=
kaldaiset wäkewät työt olisit teh=
dyt Tyrosa ja Zidonisa, kuin
teisä tehdyt owat, niin he olisit
aikaa säkisä ja tuhwasa tehnet
parannuxen. Luc. 10: 13.
22. Jonga tähden sanon
minä teille: Tyrolle ja Zi=

Digitized by Google

donille pitä oleman huokiamman duomiopäiwänä, kuin teille.

23. Ja sinä Capernaum, joka olet korotettu taiwaseen asti, sinä pitä hamaan Helwettiin syöstämän: sillä jos Sodomasa olisit senkaltaiset wäkewät työt tehdyt, kuin sinusa, niin he wielä tänäpänä seisoisit.

24. Jonga tähden sanon minä teille: Sodoman maalle pitä huokiamman oleman duomiopäiwänä kuin sinulle. L. 10: 15.

25. Sillä ajalla wastais JEsus, ja sanoi: Minä kiitän sinua Isä, Taiwan ja maan HErra, ettäs olet kätkenyt nämät wiisailda ja toimellisilda, ja olet ne ilmoittanut pienille. Lüc. 10: 21.

26. Tosin Isä, sillä niin oli sinun hywä tahtos.

27. Kaikki owat minulle annetut minun Isäldäni: ja ei kengän tunne poikaa mutta Isä: eikä Isää tunne yxikän, mutta Poika, ja kenelle ikänä Poika tahtoo sen ilmoitta. Matth. 28: 18. Joh. 3: 35. 17: 2. Joh. 1: 18. 6: 46. 10: 15.

28. Tulkat minun tygöni kaikki, jotka työtä teette ja oletta rasitautetut, ja minä tahdon teitä wirwotta.

29. Ottakat minun ikeni teidän päällenne, ja oppikat minusta, että minä olen siwiä ja nöyrä sydämestä: ja te löydätte lewon teidän sieluillenne.

30. Sillä minun ikeni on sowelias, ja minun kuormani on kewiä.

12. Luku.

Christus wastaa isowaisten tähkä nouckimisen Sabbathina. Parandaa Sabbathina kuiwettunen käden. Pakenee Phariseusten wäijymistä. Autta riiwatun, ja osotta Phariseusten pilkan perustamattomaxi. Puhuu synnistä P. Hengee wastan, ja Phariseusten pahudesta. Wastaa merkin anomiseen. Puhuu wastudesta syndiin langemisen wahingosta. Hengellisestä Christuxen sugusta.

Siihen aikaan käwi JEsus Sabbathina laihoin läpitze: Niin hänen Opetuslapsensa isoisit, ja rupeisit tähkäpäitä nouckimaan ja syömään. Marc. 2: 23. Luc. 6: 1.

2. Mutta koska Phariseuxet sen näit, sanoit he hänelle: katzo, sinun opetuslapses tekewät sitä, kuin ei sowi Sabbathina tehdä.

3. Mutta hän sanoi heille: ettekö te ole lukenet mitä Dawid teki, koska hän isois, ja ne jotka hänen kanszansa olit? 1 Sam. 21: 6.

4. Kuinga hän meni Jumalan huoneseen, ja söi näkyleiwät, joita ei hänen sopinut syödä, ei niidengän, jotka hänen kanszansa olit, mutta ainoastaan Pappein? 2 Mos. 25: 30. 29: 33. 3 Mos. 8: 31. 24: 9.

5. Taikka ettekö te Laisa ole lukenet, että Sabbathina rikko-

Digitized by Google

wat Papit templisä Sabbathin, ja owat kuitengin nuhtettomat;
4 Mos. 28: 9, 11.
6. Mutta minä sanon teille: täsä on se, joka on suurembi kuin Templi.
7. Mutta jos te tiedäisitte mikä se on: laupiutta minä tahdon, ja en uhria, sitte et te suingan duomitzisi wiattomia.
Hos. 6: 6. Matth. 9: 13.
8. Sillä ihmisen Poika on myös Sabbathin HERra.
9. Ja hän läxi sieldä, ja tuli heidän Synagogaansa.
Marc. 3: 1. Luc. 6: 6.
10. Ja katzo, siellä oli ihminen, jolla oli kuiwettu käsi: Ja he kysyit häneldä, sanoden: sopiko Sabbathina parandaa? että he olisit saanet kanda hänen pääl-lensä.
Luc. 13: 14. 14: 3. Joh. 9: 16.
11. Niin hän sanoi heille: kuka on teistä ihminen, jolla olis yxi lammas, ja jos se Sabbathina putois kaiwoon, eikö hän tarttuisi siihen, ja wedäisi ylös?
12. Kuinga paljo jalombi on ihminen kuin lammas? Sentähden sopi kyllä Sabbathina hywää tehdä.
13. Niin hän sanoi sille ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi: Ja se tuli terwexi niinkuin toinengin.
14. Mutta Phariseuxet menit ja neuwoa pidit händä wastan, kuinga he hänen hukutaisit.
Marc. 3: 6. Joh. 10: 39. 11: 53.
15. Mutta koska JEsus sen ymmärsi, meni hän sieldä pois: ja paljo Kansaa seurais händä, ja hän teki kaikki terwexi.
16. Ja hän haasti heitä händänsä ilmoittamasta.
17. Että täytetäisin, kuin sanottu oli Esaian Prophetan kautta, joka sanoo:
18. Katzo, minun Palweljani, jonga minä walitzin: minun rakkaani, johonga minun sieluni mielistyi: minä panen hänen päällensä minun Hengeni, ja hänen pitä duomion pakanoille julistaman.
Es. 42: 1. Matth. 3: 17. 17: 5.
19. Ei hän riitele, eikä huuda, eikä yhdengän pidä kuuleman hänen äändänsä kujilla.
20. Särjettyä ruokoa ei hänen pidä murendaman, ja suitzewaista kyntilän sydändä ei hänen pidä sammuttaman; siihenasti kuin hän saatta duomion woitoxi. Es. 42: 3.
21. Ja hänen nimensä päälle pitä pakanat toiwoman.
22. Silloin tuotin hänen tygönsä Pirulda riiwattu, sokia ja mykkä: ja hän paransi hänen, niin että sokia ja mykkä sekä puhui, että näki. Matth. 9: 33. Luc. 11: 14.
23. Ja kaikki Kansa hämmästyi, ja sanoi: olleko tämä se Dawidin poika?
24. Mutta koska Phariseuxet sen kuulit, sanoit he: ei tämä aja ulos perkeleitä, waan Beelzebubin Perkelitten päämiehen kautta.
Matth. 9: 34. Marc. 3: 22. Luc. 11: 15.
25. Mutta koska JEsus tiesi

Digitized by Google

heidän ajatuxensa, sanoi hän heille: jokainen waldakunda itziänsä wastan erinnyt tulee kylmille: ja jokainen Kaupungi taikka huone itziänsä wastan erinnyt, ei seiso.

26. Ja jos Satan ajaa ulos Satanan, niin hän on erinnyt itziänsä wastan: kuinga siis hänen waldakundansa seisois?

27. Ja jos minä Beelzebubin kautta ajaisin Perkeleitä ulos, kenengä kautta siis teidän poikanne ajawat niitä ulos? sentähden pitä heidän oleman teidän duomarinne.

28. Mutta jos minä ajan ulos Perkeleitä Jumalan Hengellä, niin Jumalan waldakunda tuli teidän tygönne.

29. Taikka kuinga joku taita jongun wäkewän huoneseen mennä, ja hänen kaluansa ryöstää, ellei hän ensin sido wäkewätä, ja sitte ryöstää hänen huonettansa? Luc. 11: 22.

30. Joka ei ole minun kanssani, hän on minua wastan: ja joka ei minun kanssani kokoo, hän hajotta.

31. Sentähden sanon minä teille: Kaikki synnit ja pilkka annetan ihmisille andexi: mutta pilkka Hengeä wastan ei andexi anneta ihmisille.
Marc. 3: 28, 29. Luc. 12: 10. Ebr. 6: 4. 10: 26. 1 Joh. 5: 16.

32. Ja kuka ikänä sanoo jongun sanan ihmisen Poikaa wastan, se hänelle andexi annetan: mutta joka sanoo jotakin Pyhää Hengeä wastan, ei sitä hänelle andexi anneta, eikä täsä, eikä tulewaisesa mailmasa.

33. Taikka tehkät hywä puu, niin hänen hedelmänsä tulee hywäxi; taikka tehkät mädännyt puu, niin hänen hedelmänsä tulee mädännexi: sillä hedelmästä puu tutan.

34. Te kyykärmetten sikiät, kuinga te taidatte hywää puhua, koska te itze pahat oletta? sillä sydämen kyllydestä suu puhuu.
l. 3: 7. l. 23: 33.

35. Hywä ihminen tuo edes hywästä sydämen tawarasta hywiä: Ja paha ihminen tuo edes pahasta tawarasta pahoja.
Luc. 6: 45.

36. Mutta minä sanon teille: jokaitzesta turhasta sanasta, kuin ihmiset puhuwat, pitä heidän luwun tekemän duomiopäiwänä.

37. Sillä sanoistas sinä hurskaxi tehdän, ja sanoistas sinä duomitan.

38. Silloin wastaisit muutamat Kirjanoppeneista ja Phariseuxista, sanoden: Mestari, me tahdomma nähdä sinulda merkkiä.
Matth. 16: 1. Marc. 8: 11. 1 Cor. 1: 22.

39. Niin hän wastais ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä suku etzii merkkiä: Ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, waan Jonan Prophetan merkki. l. 16: 4. Luc. 11: 29.

40. Sillä niinkuin Jonas oli walaskalan watzasa kolme

Digitized by Google

päiwää ja kolme yötä: niin pitä
myös ihmisen Pojan maan
sydämesä kolme päiwää ja kolme
yötä oleman. Jon. 2: 1, x.
41. Niniwen miehet pitä
nouseman duomiolle tämän su-
wun kanssa, ja hänen duomitze-
man: sillä he paransit heitänsä
Jonaxen saarnasta: Ja katzo,
täsä on enämbi kuin Jonas.
Jon. 3: 5.
42. Drotningin eteläsitä pitä
nouseman duomiolle tämän su-
wun kanssa, ja hänen duomitze-
man: sillä hän tuli maan ääristä
kuulemaan Salomonin wiisa-
utta: Ja katzo, täsä on enämbi
kuin Salomon.
Kun. 10: 1. 2. Aika K. 9: 1. Luc. 11: 31.
43. Mutta koska rietas hengi
on lähtenyt ihmisestä, niin hän
waelda läpitze kuiwia paikkoja,
etzein lepoa, ja ei löydä.
Luc. 11: 24.
44. Silloin hän sanoo: minä
palajan jällen minun huoneseeni,
kusta minä läxin. Ja kuin
hän tulee, niin hän löytä sen
tyhjäxi, kewäistyxi, ja kaunistetuxi.
45. Silloin hän menee, ja
otta kanssansa seitzemän muuta
hengeä, itziänsä pahembata, ja
ne sisälle menewät ja asuwat
siellä: Ja sen ihmisen wiimeiset
tulewat pahemmaxi kuin ensimmäiset.
Näin myös tapahtu
tälle pahalle sukukunnalle.
2 Pet. 2: 20.
46. Koska hän wielä Kan-
salle puhui, katzo, hänen äitin-
sä ja weljensä seisoit ulkona
ja pyysit händä puhutella.
47. Niin yxi sanoi hänelle:
katzo, sinun äitis ja sinun weljes
seisowat ulkona, ja tahtowat
sinua puhutella.
48. Niin hän wastais, ja
sanoi sille, joka hänelle sitä sanoi:
kuka on minun äitini, ja kutka
owat minun weljeni?
49. Ja hän ojensi kätensä
opetuslastensa puoleen, ja sanoi:
katzo minun äitini, ja minun
weljeni.
l. 13: 55. Marc. 3: 31. Luc. 8: 19.
50. Sillä jokainen kuin teke
minun Isäni tahdon, kuin on
taiwaisa, hän on minun weljeni
ja sisareni ja äitini.

13. Luku.

Christus edestuo meren tykönä wertauxet, kylwäjästä, selityxen kanssa: ohdakkeista nisuin seasa, Sinapin siemenestä, ja hapatuxesta. Kotia tultuansa selittä wertauxen ohdakkeista, ja panee edes toiset wertauxet, kätketystä tawarasta, Kauppamiehestä, Pärlystä, werkosta, ja perhen Isännästä. Opetta Isäns maalla ja ylönkatzotan.

Mutta sinä päiwänä läxi
JEsus huonesta, ja istui
meren tykönä. Marc. 4: 1.
2. Ja hänen tygönsä kokon-
dui paljo Kansaa, niin että hän
meni hahteen, ja istui: ja kaikki
Kansa seisoi rannalla.
3. Ja hän puhui heille paljo
wertauxilla, sanoden: katzo,
kylwäjä meni kylwämään.
Luc. 8: 4.
4. Ja hänen kylwäisänsä

langeisit muutamat tien oheen, ja linnut tulit, ja söit ne.

5. Muutamat taas langeisit kiwistöhön, kusa ei heillä ollut paljo maata, ja nousit pian päälle, ettei heillä ollut sywää maata.

6. Mutta koska Auringo nousi, niin he poudittin: ja ettei heillä ollut juurta, niin he kuiwetuit.

7. Mutta muutamat langeisit orjantappuroihin, ja orjantappurat käwit ylös, ja tukahutit ne.

8. Muutamat taas langeisit hywään maahan, ja teit hedelmän, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen, ja muutama kolmenkymmenen kertaisen.

9. Jolla on korwat kuulla, se kuulkan. L. 11: 15.

10. Niin Opetuslapset tulit, ja sanoit hänelle: mixi sinä puhut, heille wertauxilla? Marc. 4: 10.

11. Mutta hän wastais, ja sanoi heille: teille on annettu tuta taiwan waldakunnan salaisudet, waan ei heille ole annettu. 1 Cor. 2: 10. 1 Joh. 2: 27.

12. Sillä jolla on, hänelle pitä annettaman, ja hänellä pitä kyllä oleman: Mutta siltä, jolla ei ole, pitä sekin otettaman pois, kuin hänellä on. L. 25: 29. Marc. 4: 25. Luc. 8: 18. L. 19: 26.

13. Sentähden minä puhun heille wertauxilla ettei he nähden näe, eikä kuullen kuule, ei myös ymmärrä.

14. Ja heisä täytetän Esaian ennustus, joka sanoo: korwillanne pitä teidän kuuleman, ja ei ymmärtämän: ja nähden näkemän, ja ei äkkämän. Es. 6: 9. L. 29: 10. Marc. 4: 12. Luc. 8: 10. Joh. 12: 40. Ap. T. 28: 26. Rom. 11: 8.

15. Sillä tämän Kansan sydän on lihawettu, ja he korwillansa työlästi kuulit, ja silmänsä panit umbeen: Ettei he joskus näkisi silmillänsä, ja kuulisi korwillansa, ja ymmärräisi sydämellänsä, ja palajaisit, ja minä parannaisin heitä.

16. Mutta autuat owat teidän silmänne, sillä he näkewät: ja teidän korwanne, sillä he kuulewat. L. 16: 17. Luc. 10: 23.

17. Sillä totisesti sanon minä teille: monda Prophetata ja wanhurskasta pyysit nähdä, joita te näettä, ja ei nähnet: ja kuulla, joita te kuuletta, ja ei kuullet.

18. Niin kuulkat siis te kylwäjän wertaus Luc. 8: 11. Marc. 4: 3, 14.

19. Koska joku kuulee waldakunnan sanan, ja ei ymmärrä, niin tulee pahus, ja temma pois sen kuin hänen sydämehensä kylwettin: Tämä on se, joka tien oheen oli kylwetty.

20. Mutta kiwistöhön kylwetty on se, joka kuulee sanan, ja kohta ilolla sen wastan otta.

21. Mutta ei ole hänellä juurta itzesänsä, waan ajan pysyy: koska siis waiwa eli waino tulee sanan tähden, niin hän kohta pahenee.

Digitized by Google

22. Mutta orjantappurain
sekaan kylwetty, on se, joka sa=
nan kuulee: ja tämän mailman
suru ja rikkauden petos tuka=
hutta sanan, ja hän tulee hedel=
mättömäxi.
23. Mutta hywään maahan
kylwetty, on se, joka kuulee sanan,
ja ymmärtä: joka tosin tuotta
hedelmän ja teke, muutama sata
kertaisen, muutama kuudenkym=
menen kertaisen, muutama kol=
menkymmenen kertaisen.
24. Toisen wertauxen pani
hän heidän eteensä, sanoden:
Taiwan waldakunda on ihmisen
wertainen, joka kylwi hywän
siemenen peldoonsa.
25. Mutta ihmisten maatesa
tuli hänen wihollisensa, ja kylwi
ohdakkeita nisuin sekaan, ja me=
ni pois.
26. Mutta koska oras rupeis
kaswamaan, ja hedelmän kandoi,
silloin näyit myös ohdakket.
27. Mutta perhenjsännän
palweliat tulit, ja sanoit hänelle:
Herra, etkös hywää siemendä
kylwänyt peldoos? kusta siis sille
on ohdakket?
28. Niin sanoi hän heille:
wihamies sen teki. Mutta pal=
weliat sanoit hänelle: tahdotkos
että me menemme, ja kokom=
me ne?
29. Mutta hän sanoi, en: et=
tet te ohdakkeita kootesanne myös
temmaisi ynnä heidän kanßansa
nisuja pois.
30. Sallikat kaswaa molem=
mat elon aikaan asti: ja elon
ajalla sanon minä elomiehille:
kootkat ensin ohdakket, ja sitokat
heitä lyhteisiin poltetta: mutta
nisut kootkat minun aittaani.
I. 3: 12.
31. Toisen wertauxen pani
hän heidän eteensä, sanoden:
Taiwan waldakunda on Sina=
pin siemenen wertainen, jonga
ihminen otti ja kylwi peldoonsa.
Marc. 4: 30, 31. Luc. 13. 18, 19.
32. Joka on pienin kaikkia
siemenitä: Mutta koska se kas=
wanut on, niin hän on suurin
kaalein seasa: ja tulee puuxi, niin
että taiwan linnut tulewat, ja
tekewät pesänsä sen oxille.
33. Toisen wertauxen sanoi
hän heille: Taiwan waldakun=
da on hapatoxen wertainen, jon=
ga waimo otti, ja sekoitti kol=
meen wakkaan jauhoja, siihen
asti kuin kaikki happani.
Luc. 13: 20, 21.
34. Nämät kaikki puhui JE=
sus Kansalle wertauxilla, ja
ilman wertauxita ei hän mitän
puhunut heille: Marc. 4: 33, 34.
35. Että täytetäisin kuin oli
Prophetan kautta sanottu, joka
sanoo: Minä awan suuni wer=
tauxiin: ja puhun ulos salatut
mailman alusta. Ps. 78: 2.
36. Silloin laski JEsus
Kansan, ja tuli kotia. Ja hänen
Opetuslapsensa tulit hänen ty=
gönsä, sanoden: selitä meille se
wertaus pellon ohdakkeista.
37. Niin hän wastais, ja
sanoi heille: joka kylwää hywän

Digitized by Google

siemenen, se on ihmisen poika.
38. Mutta peldo on mailma: waan hywä siemen, ne owat waldakunnan lapset: Mutta ohdakket owat pahan lapset.
Joh. 8: 44. Ap. T. 13: 10. 1. Joh. 3: 8.
39. Wihollinen joka ne kylwi, on Perkele: elonaika on mailman loppu: mutta elomiehet owat Engelit.
40. Niinkuin siis ohdakket haetan kokoon, ja tulella poltetan, niin pitä myös tämän mailman lopulla oleman.
41. Ihmisen Poika lähettä Engelinsä, ja heidän pitä kokoman hänen waldakunnastansa kaikki pahennuxet, ja ne jotka wääryttä tekewät.
42. Ja heittäwät heidän tuliseen pätziin: siellä pitä oleman itku ja hammasten kiristys.
l. 8. 12.
43. Silloin pitä wanhurskat kiildämän, niinkuin Auringo heidän Isänsä waldakunnasa. Jolla on korwat kuulla, se kuulkan.
1 Cor. 15: 41.
44. Taas on taiwan waldakunda tawaran wertainen, joka on peldoon kätketty: jonga ihminen löysi, ja kätki sen: ja ilon tähden, kuin hänellä siitä oli, meni hän pois, ja myi kaikki mitä hänellä oli, ja osti sen pellon.
Phil. 3: 7.
45. Taas on Taiwan waldakunda kauppamiehen wertainen, joka etzei hywiä pärlyjä:
46. Ja koska hän löysi yhden kallin pärlyn, meni hän pois, myi kaikki mitä hänellä oli, ja osti sen.
47. Taas on taiwan waldakunda werkon wertainen, joka on mereen heitetty, ja kaikenlaisia kokoisi:
48. Koska se täyteen tuli, wedit he sen rannalle, ja istuit ja eroitit hywät astioihinsa, mutta mädännet he heitit pois.
49. Näin on tapahtuwa mailman lopulla: Engelit ulos menewät, ja eroittawat pahat wanhurskasten keskeldä:
l. 25: 32.
50. Ja heittäwät heidän tuliseen pätziin: siellä pitä oleman itku ja hämmästen kiristys.
51. Sanoi JEsus heille: ymmärsittäkö te nämät kaikki? He sanoit hänelle: ymmärsimme, HERra.
52. Mutta hän sanoi heille: sentähden jokainen Kirjanoppenut, joka on Taiwan waldakundaan oppenut, se on perhenisännän wertainen, joka hänen tawarastansa tuo edes uusia ja wanhoja.
53. Ja tapahtui koska JEsus lopetti nämät wertauxet, läxi hän sieldä.
54. Ja kuin hän tuli Isänsä maalle, opetti hän heitä heidän Synagogasansa: niin että he hämmästyit, ja sanoit: Kusta tällä on tämä wiisaus, ja nämät wäkewät työt?
Marc. 6: 1. Luc. 4: 16.
55. Eikö tämä ole se sepän poika? Eikö hänen äitinsä kutzu-

Digitized by Google

ta Mariaxi, ja hänen weljensä
Jacob, ja Joses, ja Simon, ja
Judas? L. 12: 46. Joh. 6: 42.
56. Ja hänen sisarensa, eikö
ne kaikki ole meidän tykönämme?
kusta siis tällä on nämät kaikki?
57. Ja he pahenit hänesä.
Niin sanoi JEsus heille: Ei
Propheta kusakan halwembana
pidetä, kuin Isänsä maalla ja
kotonansa.
Marc. 6: 4. Luc. 4: 24. Joh. 4: 44.
58. Ja ei hän siellä monda
wäkewätä työtä tehnyt, heidän
epäuskonsa tähden.
Marc. 6: 5.

14. Luku.

Herodes kuultuansa sanoman Christuxesta, luule Johannexen ylösnosnexi, jonga kaulan hän andoi wiatoinna leikata. JEsus ruokki erämaasa 5000. miestä, 5. leiwällä ja 2. kalalla. Käy weden päällä, ja autta Petarin, joka rupeis wajomaan. Paranta sairaita Genezaretin maalla,

Siihen aikaan kuuli Herodes
Tetrarcha JEsuxen sanoman.
2. Ja sanoi palwelioillensa:
Tämä on Johannes Kastaja:
hän on nosnut kuolluista, ja
sentähden teke hän senkaltaisia
wäkewitä töitä.
Marc. 6: 14. Luc. 9: 7.
3. Sillä Herodes oli ottanut
Johannexen kiinni, sitonut ja
fangiuteen pannut, Herodiaxen
weljensä Philippuxen emännän
tähden.
L. 4. 12. Marc. 6: 17. Luc. 3: 19, 20.
4. Sillä Johannes oli hänelle sanonut: ei sinulle ole luwallinen händä pitä.
5. Ja kuin hän tahdoi hänen
tappa, pelkäis hän Kansan: sillä
he pidit hänen Prophetana.
L. 21: 26. Luc. 20: 6.
6. Mutta koska Herodexen
syndymä Juhlaa pidettin, hyppäis Herodian tytär heidän
edesänsä: ja se kelpais Herodexelle. Marc. 6: 21.
7. Sentähden lupais hän
hänelle wannotulla walallansa anda
mitä ikänä hän anois.
8. Mutta niinkuin hän äitildänsä ennen neuwottu oli, anna
minulle, sanoi hän, täsä fatisa
Johannes Kastajan pää.
9. Ja Kuningas tuli murhellisexi: Mutta kuitengin walan tähden, ja niiden jotka ynnä
atrioitzit, käski hän anda hänelle.
10. Ja lähetti leikkamaan
Johannexen kaulaa tornisa.
11. Ja hänen päänsä kannettin fatisa, ja annettin piikalle:
ja hän wei sen äitillensä.
12. Ja hänen Opetuslapsensa tulit, ja otit pois hänen
ruuminsa, ja hautaisit sen: ja
menit ja ilmoitit JEsuxelle.
13. Ja koska JEsus sen
kuuli, meni hän sieldä pois hahdella erämaahan yxinänsä. Ja
koska Kansa sen kuuli, noudatit
he händä jalkaisin Kaupungeista.
14. Ja JEsus meni ulos,
ja näki paljon Kansaa; ja armahti heidän päällensä, ja paransi heidän sairaitansa. Joh. 6: 5.

Digitized by Google

15. Mutta koska ehto tuli, tulit hänen Opetuslapsensa hänen tygönsä, ja sanoit: tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut, laske Kansa, että he menisit kyliin, heillensä ruokaa ostamaan.
Marc. 6: 35. Luc. 9: 12.

16. Niin JEsus sanoi heille: ei tarwita heidän menemään pois: andakat te heidän syödä:

17. Mutta he sanoit hänelle: ei meillä ole täsä enä kuin wiisi leipää ja kaxi kalaa.
Marc. 6: 38. Joh. 6: 9.

18. Hän sanoi: tuokat minulle ne tänne.

19. Ja käski Kansan istua ruohon päälle, ja otti ne wiisi leipää, ja kaxi kalaa, katzahti ylös taiwaseen, kiitti, ja mursi, ja andoi leiwät Opetuslapsille, ja Opetuslapset annoit Kansalle.
1 Tim. 4: 3. 6: 17. Matth. 15: 36.

20. Ja he söit, kaikki, ja rawittin. Niin he kokoisit tähteistä muruja, kaxitoistakymmendä koria täyteen.

21. Mutta niitä, kuin olit syönet, oli lähes wiisi tuhatta miestä, ilman waimoita ja lapsita.

22. Ja kohta waati JEsus Opetuslapsiansa hahteen astumaan, ja menemään hänen edellänsä toiselle rannalle, niinkauwan kuin hän Kansan olis tykönänsä laskenut.
Marc. 6: 45. Joh. 6: 16, 17.

23. Ja koska hän oli Kansan laskenut, astui hän yxinänsä wuorelle rukoilemaan. Ja koska ehto joudui, oli hän siellä yxinänsä.

24. Mutta haaxi oli jo keskellä merta, ja ahdistettin aalloilda: sillä wastatuuli oli.

25. Mutta yöllä neljännesä wartiosa, tuli JEsus heidän tygönsä, käyden merellä

26. Ja koska Opetuslapset näit hänen merellä käywän, peljästyit he, ja sanoit: Köpeli se on: ja huusit pelwon tähden.

27. Niin JEsus puhui kohta heille, ja sanoi: olkat hywäsä turwasa: minä olen: älkät peljästykö.

28. Niin wastais Petari händä, ja sanoi: HErra, jos sinä olet, niin käske minun tulla tygös wetten päällä.

29. Niin hän sanoi, tule. Ja Petari astui ulos hahdesta, ja käwi wetten päällä, että hän menis JEsuxen tygö.

30. Ja koska hän näki angaran tuulen, niin hän peljästyi: Ja rupeis wajomaan, huusi sanoden: HErra, auta minua.

31. Niin JEsus ojensi kohta kätensä, ja tartui häneen, ja sanoi hänelle: o sinä heikkouskoinen, mixis epäilit?

32. Koska he astuit hahteen, niin tuuli tyweni.

33. Mutta ne, jotka olit hahdesa, tulit ja kumarsit händä, ja sanoit: totisesti olet sinä Jumalan Poika.

34. Ja koska he olit mennet yli-

ze, tulit he Genezaretin maalle. Marc. 6: 53.

35. Ja koska sen paikan miehet tunsit hänen, lähetit he ymbäri kaikkea sitä maata, ja toit hänen tygönsä kaikkinaisia sairaita.

36. Ja rukoilit händä, että he ainoastan hänen waatteinsa palteseen saisit ruweta. Ja kaikki jotka siihen rupeisit, tulit terwexi.

l. 9: 21. Marc. 3: 10. Luc. 6: 19.

15. Luku.

Christus wastaa Phariseuxia isäin säädyistä. Osotta mikä ihmisen saastutta. Koettelee Cananean waimoa ja anda hänelle awun. Paranda monda sairasta. Ruokki 4000 miestä 7. leiwällä ja muutamilla kalaisilla.

Silloin tulit JEsuxen tygö Kirjanoppenet ja Phariseuxet Jerusalemista, ja sanoit:

2. Mixi sinun Opetuslapses rikkowat wanhinden säädyn? sillä ei he pese käsiänsä leipää syödesänsä.

3. Niin hän wastaten sanoi heille: Mixi myös te rikotte Jumalan käskyn, teidän säätynne tähden?

4. Sillä Jumala käski, sanoden: kunnioita isääs ja äitiäs: ja joka kiroilee isää eli äitiä, hänen pitä kuolemalla kuoleman.

2 Mos. 20: 12. 5 Mos. 5: 16. Eph. 6: 2.
2 Mos. 21: 17. 3 Mos. 20: 9. San. l. 20: 20.

5. Mutta te sanotte: jokainen sanokan isälle taikka äitille: se on uhrattu, jolla sinua piti minulda autettaman: ja ei ensingän kunnioitaisi isäänsä eikä äitiänsä. Marc. 7: 11.

6. Ja te oletta rikkonet Jumalan käskyn teidän säätynne tähden.

7. Te ulkokullatut, Esaias ennusti teistä oikein, sanoden:

8. Tämä Kansa lähestyy minua suullansa, ja kunnioitta minua huulillansa; mutta heidän sydämensä on kaukana minusta.

Es. 29: 13. Marc. 7: 6.

9. Waan turhaan he minua palwelewat, opettain niitä opetuxia, jotka owat ihmisten käskyt.

Marc. 7: 14.

10. Ja hän kutzui Kansan tygönsä, ja sanoi heille: kuulkat ja ymmärtäkät.

11. Ei se ihmistä saastuta kuin suusta menee sisälle, mutta se kuin suusta tulee ulos, saastutta ihmisen.

12. Niin tulit hänen Opetuslapsensa, ja sanoit hänelle: tiesitkös että Phariseuxet pahenit, koska he tämän puhen kuulit?

13. Mutta hän wastais ja sanoi: jokainen istutus, jota ei minun taiwallinen Isäni ole istuttanut, pitä juurinensa rewittämän ylös. Joh. 15: 2.

14. Andakat heidän olla: he owat sokiat sokiain taluttajat: jos sokia sokiata talutta, niin he molemmat kuoppaan langewat.

l. 23: 16. Luc. 6: 39.

15. Niin wastais Petari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä wertaus. Marc. 7: 17.

Digitized by Google

16. Niin JEsus sanoi: wieläkö te myös oletta ymmärtämättömät?

17. Ettäkö te wielä ymmärrä, että kaikki mitä suuhun sisälle menee, se menee watzaan ja sillä on luonnollinen uloskäyminen.

18. Mutta jotka suusta tulewat ulos, ne lähtewät sydämestä ulos, ja saastuttawat ihmisen:

19. Sillä sydämestä tulewat ulos pahat ajaturet, murhat, salawuoteudet, huorudet, warkaudet, wäärät todisturet, pilkat.

20. Nämät owat ne jotka saastuttawat ihmisen: mutta pesemättömillä käsillä syödä, ei saastuta ihmistä.

21. Ja JEsus läri sieldä ja poikkeis Tyrin ja Sidonin maan ääriin. Marc. 7: 24.

22. Ja katzo, Cananean waimo, joka niistä maan ääristä oli tullut, huusi händä sanoden: HERra, Dawidin poika, armahda minun päälleni, minun tyttäreni waiwatan hirmuisesti Perkeleldä.

23. Mutta ei hän sanakan händä wastannut. Niin hänen Opetuslapsensa tulit, ja rukoilit händä sanoden: eroita händä sinustas: sillä hän huuta meidän jälkeemme.

24. Niin hän wastaten sanoi: en ole minä lähetetty, waan kadotettuin lammasten tygö Israelin huonesta. L. 10: 5, 6. Ap. T. 13: 46.

25. Mutta se tuli ja kumarsi händä, sanoden: HERra auta minua.

26. Niin hän wastaten sanoi: ei ole sowelias, otta lasten leipää, ja heittä penikoille.

27. Niin se wastais: totta HERra, syöwät kuitengin penikatkin niistä muruista, jotka heidän herrainsa pöydältä putowat.

28. Silloin JEsus wastaten sanoi hänelle: O waimo, suuri on sinun uskos, tapahtukon sinulle niinkuin sinä tahdot. Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terweri.

29. Ja JEsus läri sieldä, ja tuli Galilean meren tygö: ja astui wuorelle, ja istui siihen. Marc. 7: 31.

30. Ja paljo Kansaa tuli hänen tygönsä, ja toit kanßansa onduwita, sokioita, mykkiä, raajarikkoja, ja paljo muita: ja laskit JEsuren jalkain eteen: ja hän paransi heidän. Marc. 7: 32.

31. Niin että Kansa ihmetteli, koska he näit mykät puhuwan, raajarikot terwenä, onduwat käywän, ja sokiat näkewän: ja kunnioitzit Israelin Jumalata.

32. Ja JEsus kutzui Opetuslapsensa tygönsä, ja sanoi: minä armahdan Kansaa, että he owat jo kolme päiwää minun tykönäni wiipynet, ja ei ole heillä mitän syötäwätä: ja en minä tahdo heitä tyköäni syömätä las-

Digitized by Google

tiä pois, ettei he tiellä waipuisi. Marc. 8: 3

33. Niin sanoit hänen Opetuslapsensa hänelle: kusta me saamme täsä erämaasa niin monda leipää, kuin me rawitzemma niin paljo Kansaa.

34. Ja JEsus sanoi heille: mondako leipää teillä on? He sanoit: seitzemän, ja wähä kalaisita.

35. Niin hän käski Kansan maan päälle istua atrioitzemaan.

36. Ja hän otti ne seitzemän leipää, ja kalat, kiitti, mursi, ja andoi Opetuslapsillensa: ja Opetuslapset annoit Kansalle. L. 14: 19.

37. Ja he söit kaikki, ja rawittin: ja otit ylös mitä lijaxi jäi, seitzemän täysinäistä koria muruja.

38. Mutta niitä kuin söi, oli neljä tuhatta miestä, ilman waimoita ja lapsita.

39. Ja kuin hän oli Kansan tyköänsä laskenut, astui hän hahteen, ja tuli Magdalan rajoille.

16. Luku.

Christus nuhtelee merkin pyytäitä Phariseuxia ja Sadduceuxia. Waroitta opetuslapsiansa heidän hapatuxestansa. Petari teke tunnustuxen Christuxesta, ja Christus perusta Seurakundansa sen päälle. Christus rupe ilmoittamaan kärsimistänsä, ja nuhtelee Petarita. Puhu itzens kieldämisestä, ja ihmisen pojan tulemisesta.

Niin tulit hänen tygönsä Phariseuxet ja Sadduceuxet ja kiusaten anoit häneldä, että hän merkin Taiwaasta osotais heille. L. 12: 38. Marc. 8: 11.

2. Niin hän wastais ja sanoi heille: koska ehto tulee, niin te sanotta: seijes tulee; sillä taiwas ruskotta. Luc. 12: 54.

3. Ja huomeneldain: tänäpänä tulee kowa ilma; sillä taiwas ruskotta, ja on walju. Te ulkokullatut, te taidatte taiwan muodon duomita, mutta aikain merkejä et te taida duomita?

4. Tämä häijy, ja huorintekiä sukukunda etzii merkkiä: ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, waan Jonan Prophetan merkki. Ja hän jätti heidän, ja meni pois. Jon. 2: 1. Matth. 12: 39.

5. Ja koska hänen Opetuslapsensa olit tullet ylitze toiselle rannalle, olit he unhottanet otta leipiä myötänsä. Marc. 8: 14.

6. Mutta JEsus sanoi heille: katzokat ja kawahtakat teitänne Phariseusten ja Sadduceusten hapatuxesta. Luc. 12: 1.

7. Niin he ajattelit itzellänsä, sanoden: Se on, ettem me ottanet leipiä myötämme.

8. Mutta koska JEsus sen ymmärsi, sanoi hän heille: te wähäuskoiset, mitä te ajatteletta keskenänne, ettette leipiä myötänne ottanet?

9. Etteko wielä ymmärrä,

Digitized by Google

taikka ettekö te muista niitä wiit-
tä leipää wiidelle tuhannelle,
ja kuinga monda koria te korjai-
sitta? l. 14: 17, 20. Joh. 6: 9.
10. Niin myös niitä seitzen-
dä leipää neljälle tuhannelle ja
kuinga monda koria te korjai-
sitta? Matth. 15: 34.
11. Kuinga ette ymmärrä,
etten minä leiwästä teille sitä
sanonut, että teidän pitäis ka-
wahtaman teitänne Phariseus-
ten ja Sadduceusten hapatu-
xesta?
12. Silloin he ymmärsit,
ettei hän käskenyt heitä itziänsä
kawahtaa leiwän hapatuxesta,
mutta Phariseusten ja Saddu-
ceusten opista.
13. Mutta koska JEsus tuli
Cesarean maan ääriin, joka
kutzutan Philippuxen, kysyi hän
Opetuslapsildansa, ja sanoi:
Kenengä sanowat ihmiset mi-
nun ihmisen Pojan olewan?
Marc. 8: 27. Luc. 9: 18.
14. Niin he sanoit: Moni-
kahdat Johannes Kastajan:
Mutta muutamat Elian: Muu-
tamat taas Jeremian, taikka
jongun Prophetaista. l. 14: 2.
15. Sanoi hän heille: mutta
kenengä te sanotta minun ole-
wan?
16. Wastais Simon Petari
ja sanoi: sinä olet Christus sen
eläwän Jumalan Poika.
Joh. 6: 69. 11: 27. Ap. T. 8: 37. 9: 20.
1. Joh. 4: 15. 5: 5.
17. Ja JEsus wastaten sa-
noi hänelle: Autuas olet sinä
Simon Jonan Poika, sillä ei
liha eikä weri ilmoittanut sitä
sinulle, mutta minun Isäni joka
on Taiwaisa. 1 Cor. 2: 10.
18. Mutta minä myös sanon
sinulle: sinä olet Petari, ja
tämän kallion päälle tahdon
minä raketa minun Seurakun-
dani: ja helwetin portit ei pidä
händä woittaman.
Joh. 1: 42. 1 Cor. 3: 11. Eph. 2: 20.
19. Ja minä annan sinulle
taiwan waldakunnan awaimet:
ja mitä sinä maan päällä sidot,
pitä sidotun oleman taiwaisa:
ja mitä sinä päästät maan pääl-
lä, sen pitä oleman päästetyn
taiwaisa. l. 18: 18. Joh. 20: 23.
20. Niin hän haasti Ope-
tuslapsiansa, kellengän sano-
masta, että hän oli JEsus Chri-
stus. l. 17: 9. Marc. 8: 30. Luc. 9: 21.
21. Siitä ajasta rupeis JE-
sus julistamaan Opetuslapsil-
lensa, että hänen piti Jerusale-
miin menemän, ja paljon wan-
himmilda ja Pappein päämie-
hildä ja Kirjanoppeneilda kär-
simän, ja tapettaman, ja kolman-
dena päiwänä ylösnouseman.
l. 20: 17, 18. Marc. 8: 31.
22. Ja Petari otti hänen
erinänsä, rupeis händä nuhte-
lemaan, sanoden: armahda itzi-
äs HErra: Alkön sinulle se
tapahtuko.
23. Niin hän käänsi hänen-
sä ymbäri ja sanoi Petarille:
mene pois minun tyköäni Sa-
tana, sinä olet minulle pahen-
nuxexi: ettes ymmärrä niitä

Digitized by Google

jotka Jumalan owat, mutta ne
jotka ihmisten owat.
24. Silloin JEsus sanoi
Opetuslapsillensa: jos joku tah=
to minun peräsäni tulla, hän
kieldäkän itzensä, ja ottakan
ristinsä, ja seuratkan minua.
L. 10: 38. Marc. 8: 34. Luc. 9: 23. 14: 27.
25. Sillä joka tahto hengen=
sä wapahta, hän hukutta sen:
mutta joka hengensä hukutta
minun tähteni, hän löytä sen.
L. 10: 39. Marc. 8: 35. Luc. 17: 33.
Joh. 12: 25.
26. Sillä mitä se autta
ihmistä, jos hän kaiken mailman
woittais, ja sielullensa sais wa=
hingon? taikka mitä anda ihmi=
nen sielunsa lunastuxexi?
27. Sillä ihmisen Poika on
tulewa Isänsä kunniasa, Enge=
littensä kanssa: ja silloin hän
maxaa kullekkin töidensä jälkeen.
Matth. 25: 31. 26: 64. Marc. 8: 38.
Jud. Ep. v. 14. Rom. 2: 6.
28. Totisesti minä sanon teil=
le: muutamat seisowat täsä,
joiden ei suingan pidä kuolemata
maistaman, siihenasti kuin he
näkewät ihmisen Pojan tule=
wan hänen waldakunnasansa.
Marc. 9: 1. Luc. 9: 27.

17. Luku.

Christus kirkastetan wuorella. Wastaa Opetuslasten kysymyxeen, Eliasta. Paranda kuutandillisen, jota ei opetuslapset woinet paranda. Puhuu piinastansa. Maxaa weron kalan suusta otetulla rahalla.

Ja kuuden päiwän perästä
otti JEsus Petarin, ja
Jacobin ja Johannexen hänen
weljensä: ja wei heidän erinän=
sä korkialle wuorelle.
Marc. 9: 2. Luc. 9: 28.
2. Ja kirkastettin heidän edes=
sänsä, ja hänen kaswonsa pais=
tit niinkuin Auringo: ja hänen
waattensa tulit walkiaxi niinkuin
walkeus.
3. Ja katzo, heille näwyit
Moses ja Elias, jotka puhuit
hänen kanssansa.
4. Niin wastais Petari, ja
sanoi JEsuxelle: HERra, mei=
dän on täsä hywä olla: jos sinä
tahdot, niin me teemme tähän
kolme majaa, sinulle yhden, ja
Mosexelle yhden, ja Elialle
yhden.
5. Wielä hänen puhuisansa,
katzo, paistawa pilwi ymbäri
warjois heidän: ja katzo, ääni
pilwestä sanoi: Tämä on se
minun rakas poikani, johonga
minä mielistyin: kuulkat händä.
L. 3: 17. Marc. 1: 11. 9: 7. Joh. 1: 34.
2 Pet. 1: 17.
6. Ja kuin Opetuslapset sen
kuulit, langeisit he kaswoillensa,
ja peljästyit sangen kowin.
7. Ja JEsus tuli, ja rupeis
heihin, ja sanoi: noskat, ja älkät
peljätkö.
8. Mutta koska he silmänsä
nostit, ei he ketän nähnet, waan
JEsuxen yxinänsä.
9. Ja kuin he menit wuorel=
da alas, haasti JEsus heitä,
sanoden: älkät kellekkän tätä nä=
kyä sanoko, siihenasti kuin ihmi=
sen Poika kuolluista nousee. L. 16: 20.

Digitized by Google

10. Niin hänen Opetuslapsensa kysyit häneldä, sanoden: Mixi siis Kirjanoppenet sanowat, että Elian pitä ennen tuleman?

11. Niin JEsus wastaten sanoi heille: Elias tosin tulee ennen, ja kohenta kaikki.
Mal. 4: 5. Matth. 11: 14. Marc. 9: 11, 12.

12. Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut: ja ei he tundenet händä, mutta teit hänelle mitä he tahdoit: Niin myös ihmisen Poika on heildä kärsiwä.

13. Silloin ymmärsit Opetuslapset hänen Johannes Kastajasta sanonen heille.

14. Ja kuin he Kansan tygö tulit, tuli yxi mies hänen tygönsä, ja langeis polwillensa hänen eteensä. Marc. 9: 17. Luc. 9: 38.

15. Ja sanoi: HERra, armahda minun poikaani, sillä hän on kuutaudillinen, ja kowin waiwatan; sillä hän langee, usein tuleen, ja usein weteen.

16. Ja minä toin hänen sinun opetuslastes tygö, ja ei he woinet händä paranda.

17. Niin JEsus wastaten sanoi: O epäuskoinen ja nurja sukukunda, kuinga kauwan minun pitä teidän kanßanne oleman? kuinga kauwan minun pitä teitä kärsimän? tuokat händä minulle tänne.

18. Ja JEsus rangaisi sitä, ja Perkele meni hänestä ulos: ja poika parani sillä hetkellä.

19. Silloin menit Opetuslapset JEsuxen tygö erinänsä, ja sanoit: Mixen me woinet sitä ajaa ulos?

20. Niin JEsus sanoi heille: teidän epäuskonne tähden. Sillä totisesti minä sanon teille: jos teillä olis usko niinkuin sinapin siemen, niin te taidaisitte sanoa tälle wuorelle: siirrä sinus tästä sinne, niin se siirtyis: ja ei teille mitän olisi mahdotoinda.
L. 21: 21. Marc. 11: 23. Luc. 17: 6. 1. Cor. 13: 2.

21. Waan tämä suku ei mene muutoin ulos kuin rukouxella, ja paastolla.

22. Koska he asuit Galileasa, sanoi JEsus heille: tapahtuwa on, että ihmisen Poika annetan ylön ihmisten käsiin.
L. 16: 21. 20: 18. Marc. 9: 31. Luc. 9: 22, 44. 18: 31. 24: 26.

23. Ja he tappawat hänen, ja kolmandena päiwänä hän nousee ylös. Ja he tulit sangen murhellisexi.

24. Mutta koska he menit Capernaumiin, tulit werorahan ottajat Petarin tygö, ja sanoit: eikö teidän Mestarinne ole tottunut werorahaa maxamaan?

25. Sanoi hän: On. Ja kuin hän tuli huoneseen, ennätti hänen JEsus, ja sanoi: mitäs luulet Simon? kuilda maan Kuningat ottawat tullin eli weron? omilda lapsildansa, taikka wierailda? L. 22: 21. Rom. 13: 7.

26. Petari sanoi hänelle: wierailda. Sanoi JEsus hänelle: Niin lapset owat wapat

Digitized by Google

27. Mutta ettem me heitä pahennaisi, niin mene merelle, heitä onges, ja ota se kala, kuin ensin tulee ylös: ja awa hänen suunsa, niin sinä löydät rahan: ota se, ja anna heille minun ja sinun edestäs.

18. Luku.

Christus opetta karttamaan ylpeyttä ja pahennusta. Weljeä rikoxesta ojendamaan. Mieluisesti anderi andamaan; jonga hän wertauxella, wekasa olewasta palweliasta, selittä.

Sillä hetkellä tulit Opetuslapset JEsuxen tygö, sanoden: kuka siis on suurin taiwan waldakunnasa.

Marc. 9: 33, 34. Luc. 9: 46.

2. Ja JEsus kutzui tygönsä lapsen, ja asetti sen heidän keskellensä.

3. Ja sanoi: totisesti minä sanon teille: ellet te käänny, ja tule niinkuin lapset, niin ette suingan tule sisälle taiwan waldakundaan. L. 19: 14. 1. Cor. 14: 20.

4. Sentähden joka itzensä alenda niin kuin tämä lapsi, se on suurin taiwan waldakunnasa.

5. Ja joka holhos senkaldaisen lapsen minun nimeeni, hän holhoo minun. L. 10: 40.

6. Mutta joka pahenda yhden näistä pienimmistä, jotka uskowat minun päälleni, parembi hänen olis, että myllyn kiwi ripustettaisin hänen kaulaansa, ja hän upotettaisin meren sywyteen. Matt. 9: 42. Luc. 17: 1. 2.

7. Woi mailmaa pahennusten tähden, sillä pahennuxet kummingin tulewat! Woi kuitengin sitä ihmistä, jonga kautta pahennus tulee! 1. Cor. 11: 19.

8. Mutta jos sinun kätes, taikka jalkas pahenda sinun, niin leikka ne pois, ja heitä pois tyköäs. Parembi on sinun elämään sisälle mennä onduwana, taikka raajarikkona, kuin että sinulla olis kaxi kättä eli kaxi jalkaa, ja heitetäisin ijankaikkiseen tuleen.

L. 5: 30. Marc. 9: 43. Col. 3: 5.

9. Ja jos sinun silmäs pahenda sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs: Parembi on sinun silmäpuolla elämään sisälle mennä, kuin että sinulla olis kaxi silmää, ja heitetäisin helwetin tuleen.

10. Katzokat, ettet te katzo ylön yhtäkän näistä pienimmistä; sillä minä sanon teille: heidän Engelinsä Taiwaisa näkewät aina minun Isäni kaswot, joka on Taiwaisa.

11. Sillä ihmisen Poika tuli autuaxi tekemään sitä kuin kadonnut oli. Luc. 19: 10.

12. Mitä te luuletta? Jos jollakin ihmisellä olis sata lammasta, ja yxi heistä eksyis: eikö hän jätäisi yhdexänkymmendä ja yhdexän, ja menis wuorille, ja etzis sitä eksynyttä? Luc. 15: 4.

13. Ja jos niin tapahtuu,

Digitized by Google

että hän löytä sen, totisesti sanon minä teille: hän iloitzee enämmin siitä, kuin yhdexästäkymmenestä ja yhdexästä, jotka ei exynet.

14. Niin ei ole myös teidän Isänne tahto, joka on taiwaisa, että joku näistä pienimmistä hukkuis.

15. Mutta jos sinun weljes rikko sinua wastan, niin mene ja nuhtele händä kahden kesken yxinänsä: Jos hän sinua kuulee, niin sinä olet weljes woittanut.

Luc. 17: 3. 1 Cor. 9: 19. Jac. 5: 19, 20.

16. Mutta jos ei hän sinua kuule, niin ota wielä yxi eli kaxi kansas: että kaikki asia kahden eli kolmen todistajan suusa olis.

Joh. 8: 17. 2. Cor. 13: 1. Ebr. 10: 28.

17. Mutta ellei hän niitä tahdo kuulla, niin sano seurakunnalle: ellei hän seurakundaa tottele, niin pidä händä pakanana ja Publikanina.

Rom. 16: 17. 1. Cor. 5: 9. 2. Thess. 3: 14. 2. Joh. v: 10.

18. Totisesti sanon minä teille: Kaikki mitä te maan päällä sidotta, pitä myös oleman sidotut taiwasa: Ja kaikki mitä te päästättä maan päällä, pitä myös oleman päästetyt taiwasa.

c. 16: 19. Joh. 20: 23.

19. Taas sanon minä teille: misä ikänä asiasa kaxi teistä sopiwat maan päällä, jota he rukoilewat, sen heidän pitä saaman minun Isäldäni, joka on Taiwaisa.

c. 21: 22. 1. Joh. 3: 22. 5: 14. Jac. 4: 3.

20. Sillä kusa kaxi taikka kolme tulewat kokoon minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskelländsä.

21. Silloin Petari tuli hänen tygönsä, ja sanoi: HErra, kuinga usein minun pitä weljelleni, joka rikko minua wastan, andaman andexi? ongo seitzemäsä kerrasa kyllä? Luc. 17; 4.

22. Sanoi JEsus hänelle: en minä sano sinulle ainoasta seitzemän kertaa, mutta seitzemänkymmendä kertaa seitzemän.

23. Sentähden on taiwan waldakunda Kuningahan werrattu, joka tahdoi lukua laskea palweliainsa kansa.

24. Ja kuin hän rupeis laskemaan, tuli yxi hänen eteensä, joka oli hänelle welkaa kymmenen tuhatta leiwiskätä.

25. Mutta ettei hänellä ollut waraa maxaa, käski hänen Herransa hänen myytä, ja hänen emändänsä, ja lapsensa, ja kaikki mitä hänellä oli; ja maxetta.

26. Niin se palwelia langeis maahan ja rukoili händä, sanoden: Herra, ole kärsiwällinen minun kansani, ja minä maxan kaikki sinulle.

27. Niin armahti Herra sitä palweliata, päästi hänen, ja andoi hänelle welan andexi.

28. Niin se palwelia meni

Digitized by Google

ulos, ja löysi yhden kanßapalwelioistansa, joka hänelle oli welkaa sata penningitä: ja hän tartui häneen, ja kiristi händä kurkusta, sanoden: maxa minulle welkas.
29. Niin hänen kanßapalweliansa langeis maahan hänen jalkainsa juureen ja rukoili händä, sanoden: ole kärsiwällinen minun kanßani, ja minä maxan kaikki sinulle.
30. Mutta ei hän tahtonut: waan meni ja heitti hänen torniin, siihenasti kuin hän welan maxais.
31. Mutta koska muut hänen kanßapalweliansa näit mitä tehtin, murehdit he sangen kowin, tulit ja ilmoitit Herrallensa kaiken mitä tehty oli.
32. Silloin kutzui Herra hänen eteensä, ja sanoi hänelle: sinä paha palwelia, minä annoin sinulle andexi kaiken sen welan, ettäs minua rukoilit:
33. Eikö myös sinun pitänyt armahtaman sinun kanßapalweliatas, niinkuin minäkin armahdin sinua?
34. Ja hänen Herransa wihastui, ja annoi hänen pöweleille, siihenasti kuin hän maxais kaikki mitä hän oli hänelle welkaa.
35. Niin myös minun taiwallinen Isäni teke teille, jollet te kukin weljellensä teidän sydämistänne anna andexi heidän rikoxitansa. I. 6: 14. Marc. 11: 26.

19. Luku.

Jesus paranda Kansaa. Puhuu awioparin erosta ja awiosäädystä. Siunaa lapsia. Neuwoo yhtä rikasta nuorukaista, ja puhuu rikkauden waarallisudesta. Lohdutta niitä, jotka Ewangeliumin tähden jotakin kärsiwät.

Ja tapahtui, koska JEsus oli lopettanut nämät puhet, läxi hän Galileasta, ja tuli Judean maan rajoille, sille puolelle Jordanin. Marc. 10. 1.
2. Ja paljo Kansaa seurais händä: ja hän paransi heitä siellä.
3. Ja Phariseuxet tulit hänen tygönsä, kiusaisit händä, ja sanoit hänelle: saako mies eritä waimostansa kaikkinaisen syyn tähden?
4. Niin hän wastais, ja sanoi heille: ettäkö te ole lukenet, joka alusta ihmisen teki, miehexi ja waimoxi hän heidän teki? 1 Mos. 1: 27. 5: 2. Mal. 2: 14.
5. Ja sanoi: sentähden pitä ihmisen luopuman Isästänsä ja äitistänsä, ja waimoonsa sidottu oleman: ja ne kaxi tulewat yhdexi lihaxi: 1. Mos. 2: 24. Marc. 10: 7. 1. Cor. 6: 16. 7: 10, 11. Eph. 5: 31.
6. Niin ettei he ole enä kaxi, mutta yxi liha. Jonga siis Jumala yhteen sowitti, ei pidä ihmisen sitä eroittaman.
7. He sanoit hänelle: Mixi Moses käski anda erokirjan, ja hyljätä hänen. I. 5: 31.
8. Sanoi hän heille: teidän sydämenne kowuden tähden sal-

Digitized by Google

lei Moses eritä teitä teidän
waimoistanne: Waan ei alus=
ta niin ollut:
9. Mutta minä sanon teille:
kuka ikänä hylkä waimonsa
muutoin kuin huoruden tähden,
ja nai toisen, hän teke huorin:
ja joka sen hyljätyn otta, hän teke
huorin. l. 5: 32 Marc. 10: 11. Luc. 16: 18.
10. Hänen Opetuslapsensa
sanoit hänelle: jos miehen asia
niin on waimon kanssa, ei sitte
ole hywä naida.
11. Niin hän sanoi heille:
ei tätä sanaa kaikki käsitä, mut=
ta ne joille se annettu on.
1. Cor. 7, 2, 7, 9, 17.
12. Sillä muutamat owat
kuohitut, jotka äitinsä kohdusta
niin syndynet owat: ja owat
kuohitut, jotka ihmisildä kuo=
hitut owat: ja owat kuohitut,
jotka taiwan waldakunnan täh=
den itze heitänsä kuohinnet
owat. Joka sen taita käsittä,
se käsittäkän. 1. Cor. 7: 32, 34. 9: 5.
13. Silloin wietin hänen
tygönsä lapsia, että hän lastis
kätensä heidän päällensä ja
rukoilis: mutta Opetuslap=
set nuhtelit heitä.
Marc. 10: 13. Luc. 18: 15.
14. Waan JEsus sanoi:
sallikat lasten olla, ja älkät
kieldäkö heitä tulemasta minun
tygöni; sillä senkaltaisten on
taiwan waldakunda. l. 18: 3.
15. Ja kuin hän oli pan=
nut kätensä heidän päällensä,
meni hän sieldä pois.
16. Ja katzo, yxi tuli ja sa=
noi hänelle: hywä Mestari mitä
hywää minun pitä tekemän, että
minä saisin ijankaikkisen elämän?
Marc. 10: 17. Luc. 18: 18.
17. Niin hän sanoi hänelle:
mixi sinä kutzut minun hywä=
xi? Ei ole kengän hywä,
waan yxi Jumala. Mutta jos
sinä tahdot elämään sisälle tul=
la, niin pidä käskyt.
18. Hän sanoi hänelle:
kutka? JEsus sanoi: ei sinun
pidä tappaman: ei sinun pidä
huorin tekemän: ei sinun pidä
warastaman: ei sinun pidä
wäärin todistaman.
2. Mos. 20: 13, 2c. 5 Mos. 5: 17, 2c.
19. Kunnioita Isääs ja äi=
tiäs: ja sinun pitä rakastaman
lähimmäistäs niinkuin itze si=
nuas. l. 15: 4. Eph. 6: 2. 3 Mos. 19: 18.
Matth. 22: 39. Rom. 13: 9. Gal. 5: 14.
Jac. 2: 8.
20. Sanoi nuorukainen hä=
nelle: kaikki nämät olen minä
pitänyt nuorudestani: mitä
wielä minulda puuttu?
21. Sanoi JEsus hänelle
jos sinä tahdot olla täydellinen,
niin mene ja myy mitä sinulla
on, ja anna waiwaisille: ja
sinun pitä saaman tawaran
Taiwaisa: ja tule ja seura
minua. l. 6: 20. Luc. 12: 33.
22. Mutta koska nuorukai=
nen kuuli sen puhen, meni hän
pois murehisansa; sillä hänellä
oli paljo tawarata.
23. Mutta JEsus sanoi
Opetuslapsillensa: totisesti sa=
non minä teille: Rikas ku=

Digitized by Google

kee työlästi taiwan waldakundaan.

Marc. 10: 23. 1. Tim. 6: 9, 10.

24. Ja taas sanon minä teille: huokiambi on Kamelin käydä neulan silmän läpitze, kuin rikkan tulla Jumalan waldakundaan.

25. Mutta koska hänen Opetuslapsensa sen kuulit, peljästyit he sangen kowin, sanoden: kuka siis taita autuaxi tulla?

26. Niin JEsus katzahti heidän päällensä, ja sanoi heille: Ihmisten tykönä on se mahdotoin, mutta Jumalan tykönä owat kaikki mahdolliset.

Luc. 1: 37. 18: 27.

27. Silloin wastais Petari, ja sanoi hänelle: katzo, me luowuimma kaikista, ja seuramma sinua: mitä siis meidän siitä on? Marc. 10: 28. Luc. 18: 28.

28. Niin sanoi JEsus heille: totisesti sanon minä teille, te jotka minua oletta seurannet, siinä uudesa syndymisesä, koska ihmisen Poika istuu hänen kunniansa istuimella, pitä myös teidän istuman kahdellatoistakymmenellä istuimella, duomiten kaxitoistakymmendä Israelin sukukundaa. Luc. 22: 29, 30.

29. Ja jokainen kuin luopui huoneista, taikka weljistä, taikka sisarista, taikka isästä, taikka äitistä, taikka emännästä, taikka lapsista, taikka pellosta, minun nimeni tähden, hänen pitä satakertaisesti saaman, ja ijankaikkisen elämän perimän.

Marc. 10: 30.

30. Mutta monda ensimmäistä tulee wiimeisexi, ja wiimeistä ensimmäisexi.

L. 20: 16. Marc. 10: 31. Luc. 13: 30.

20. Luku.

Jesus panee edes wertauxen työwäestä wiinamäesä. Puhuu kärsimisestänsä. Nuhtelee Zebedeuxen poikia kunnian pyynnön tähden; ja neuwoo kaikkia opetuslapsiansa nöyryteen. Paranda 2. sokiata Jerichon tykönä.

Sillä taiwan waldakunda on Perhenisännän wertainen, joka warhain huomeneltain läxi ulos palkkamaan työwäkeä wiinamäkeensä.

2. Ja kuin hän oli sopinut työmiesten kanssa päiwäpenningistä, lähetti hän heidän wiinamäkeensä.

3. Ja hän meni ulos liki kolmannella hetkellä, ja näki muita seisowan turulla joutilasna:

4. Ja sanoi heille: Mengät myös te wiinamäkeen: ja mitä kohtullinen on, niin minä annan teille. Niin he menit.

5. Taas hän meni ulos liki kuudennella ja yhdexännellä hetkellä, ja teki myös niin.

6. Mutta yhdellätoistakymmenennellä hetkellä läxi hän ulos, ja löysi muita joutilasna seisomasta: ja sanoi heille: mixi te täsä kaiken päiwän joutilasna seisotte?

7. He sanoit hänelle: sillä ei ole kengän meitä palkannut. Hän sanoi heille: mengät te myös minun wiinamäkeeni, ja mitä kohtus on, pitä teidän saaman.

8. Mutta koska ehto tuli, sanoi wiinamäen Isändä Perhensä haldialle: kutzu työwäki, ja maxa heidän palkkansa, ruweten wiimeisistä ensimäisiin asti.

9. Ja kuin ne tulit, jotka liki yhdellätoistakymmenennellä hetkellä tullet olit, sait he kukin penninginsä.

10 Mutta koska ensimäiset tulit, luulit he enämmän saawansa: Ja he myös sait kukin penninginsä.

11. Ja kuin he sait, napisit he Perhenisändätä wastan,

12. Sanoden: Nämät wiimeiset owat yhden hetken työtä tehnet, ja sinä teit heidän meidän werraxemme, jotka olemma kandanet päiwän kuorman ja helden.

13. Niin hän wastais ja sanoi yhdelle heistä: Ystäwäni, en tee minä sinulle wääryttä: ekös sopinut minun kanssani määrätystä penningistä?

14. Ota se kuin sinun tulee ja mene matkaas: mutta minä tahdon tälle wiimeiselle anda niinkuin sinullengin.

15. Wai engö minä saa tehdä minun kalustani mitä minä tahdon? taikka katzotkos sentähden karsasti, että minä hywä olen?

16. Niin wiimeiset tulewat ensimäisixi ja ensimäiset wiimeisixi. Sillä monda owat kutzutut, mutta harwat walitut. l. 19: 30. Marc. 10: 31. Luc. 13: 30. Matth. 22: 14.

17. Ja JEsus meni ylös Jerusalemiin, ja otti kaxitoistakymmendä Opetuslastansa erinänsä tiellä tygönsä: ja sanoi heille:

18. Katzo, me menemmä ylös Jerusalemiin, ja ihmisen Poika ylönannetan Pappein päämiehille, ja Kirjanoppenuille: ja he duomitzewat hänen kuolemaan: l. 16: 21. Marc. 10: 32. Luc. 18: 31.

19. Ja andawat ylön hänen pakanoille pilkatta, ja ruoskitta, ja ristinnaulitta: ja kolmandena päiwänä on hän nouseowa ylös. Joh. 18: 32.

20. Silloin tuli hänen tygönsä Zebedeuxen poikain äiti poikinensa, kumarsi ja anoi jotain häneldä. l. 4: 21. Marc. 10: 35

21. Waan hän sanoi hänelle: mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: sano, että nämät kaxi minun poikaani istuisit, yxi sinun oikialla kädelläs, ja toinen wasemmallas, sinun waldakunnasas.

22. Niin JEsus wastaten sanoi: ette tiedä mitä te anotta. Woittako juoda sen Kalkin, jonga minun pitä juoman, ja kastetta sillä Kastella, jolla minä kastetan? He sanoit hänelle: me woimma. l. 26: 39, 42. Joh. 18: 11.

Digitized by Google

23. Ja hän sanoi heille: Minun Kalkkini tosin te juotta, ja sillä Kastella, jolla minä kastetan, te kastetan: Mutta istua minun oikialla kädelläni, taikka wasemmalla, ei ole minun andamisellani, waan joille se on walmistettu minun Isäldäni.

24. Ja koska ne kymmenen sen kuulit, närkästyit he niistä kahdesta weljexestä.
Marc. 10: 41. Luc. 22: 24.

25. Mutta JEsus kutzui heidän tygönsä, ja sanoi: te tiedätte, että Kansain Päämiehet wallitzewat heitä, ja ylimmäisillä on walda heidän ylitzensä. Marc. 10: 42. Luc. 22: 25.

26. Waan ei niin pidä oleman teidän keskenänne: mutta joka tahto teidän seasanne suurin olla, se olkan teidän palwelianne.

27. Ja joka tahto teidän seasanne ensimäinen olla, se olkan teidän palwelianne.

28. Niinkuin ei ihmisen poika tullut että händä piti palweldaman, mutta että hän palwelis, ja andais hengensä lunastuxexi monen edestä.
Luc. 22: 27. Marc. 9: 12. Phil. 2. 7. 1 Tim. 2: 6. Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 19, 21.

29. Ja heidän lähteisänsä Jerichosta, seurais händä paljo Kansaa.

30. Ja katzo, kaxi sokiata istuit tien ohesa: koska he kuulit, että JEsus käwi ohitze, huusit he sanoden: HErra Dawidin Poika armahda meitä.

31. Niin Kansa torui heitä waikenemaan. Mutta he huusit enämmin, sanoden: HErra Dawidin Poika armahda meitä.

32. Ja JEsus seisahti, ja kutzui heidän tygönsä, ja sanoi: Mitä te tahdotta, että minun pitä teille tekemän.

33. Sanoit he hänelle: HErra, että meidän silmämme aukenisit.

34. Niin JEsus armahti heitä, ja tartui heidän silmiinsä: Ja he sait kohta näkönsä, ja seuraisit händä.

21. Luku.

Jesus ajaa Jerusalemiin. Karkotta kaupantekiät Templistä, ja paranda wirhillisiä. Kiroo fikunapuun. Puhu ylimmäisten pappein kanssa wirastansa, ja nuhtelee heitä wertauxilla.

Ja kuin he lähestyit Jerusalemita, ja tulit Betphagen öljymäen tygö, lähetti JEsus kaxi Opetuslasta.
Marc. 11: 1. Luc. 19. 29.

2. Sanoden heille: Mengät kylään joka on teidän edesänne: ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna, ja warsan hänen kanssansa: päästäkät ne, ja tuokat minulle.

3. Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sanokat: HErra niitä tarwitzee: ja kohta hän laskee heidän.

4. Mutta tämä kaikki tapah-

Digitized by Google

tui, että täytesin, täikuin sanottu oli Prophetan kautta, joka sanoo:

5. Sanokat Zionin tyttärelle: katzo, sinun Kuningas tulee sinulle siwiä, istuin aasintamman päällä, ja iken alaisen aasin warsan päällä.
Es. 62: 11. Sach. 9: 9. Joh. 12: 15.

6. Niin Opetuslapset menit ja teit niinkuin JEsus heille käskenyt oli,

7. Ja talutit aasintamman ja warsan, ja panit niiden päälle heidän waattensa, ja istutit hänen niiden päälle.

8. Niin enin osa Kansasta hajotti waattensa tielle: Ja ne muut karseit oxia puista, ja hajotit tielle. Joh. 12: 13.

9. Mutta Kansa, joka edellä käwi, ja jotka seuraisit, huusit sanoden: Hosianna Dawidin Pojalle! kiitetty olkon se joka tulee HErran nimeen! Hosianna korkiudesa!
Matth. 23: 39. Marc. 11: 9. Luc. 19: 38.

10. Ja kuin hän tuli Jerusalemiin, nousi koko Kaupungi, sanoden: kuka on tämä?

11. Niin Kansa sanoi: tämä on JEsus se Propheta Galilean Nazarethista. L. 2: 23.

12. Ja JEsus meni sisälle Jumalan Templiin, ja ajoi ulos kaikki jotka myit ja ostit Templisä, ja waihettajain pöydät ja kyhkyisten kaupitziain istuimet hän kukisti.
Marc. 11: 15. Luc. 19: 45. Joh. 2: 13, 14.

13. Ja sanoi heille: kirjoitettu on: minun huoneni pitä rukous huonexi kutzuttaman: mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.
Es. 56: 7. Jer. 7: 11.

14. Ja hänen tygönsä tulit sokiat ja onduwat Templisä: ja hän paransi heidän.

15. Mutta koska Pappein päämiehet ja kirjanoppenet näit ne ihmet, kuin hän teki, ja lapset templisä huutawan, ja sanowan: Hosianna Dawidin Pojalle, närkästyit he.

16. Ja sanoit hänelle: Kuuletkos mitä nämät sanowat? Niin JEsus sanoi heille: Kuulen kyllä. Ettekö te koskan ole lukenet, Lasten ja imewäisten suusta olet sinä kiitoxen walmistanut? Ps. 8: 3.

17. Ja hän luowui heistä, ja meni ulos Kaupungista Bethaniaan, ja oli siellä yötä.

18. Mutta huomeneldain Kaupungihin palaitesansa, isois hän.

19. Ja koska hän näki yhden fikunapuun tien ohesa, meni hän sen tygö, ja ei löynnyt siinä mitän muuta kuin lehdet ainoastaan; ja hän sanoi sille: älkön ikänä tästäkän edes sinusta hedelmätä kaswako. Ja fikunapuu kohta kuiwettui.

20. Ja kuin Opetuslapset sen näit, ihmettelit he, sanoden: kuinga se fikunapuu niin kohta kuiwettin?

21. JEsus wastaten sanoi

Digitized by Google

heille: totisesti sanon minä teille: jos teillä olis usko, ja ette epäilisi, niin ette ainoastaan tätä tekisi, kuin fikunapuulle tapahtui, mutta myös jos te sanoisitta tälle wuorelle: siirrä sinuas, ja kukistu mereen, niin se tapahtuis.

I. 17: 20. Luc. 17: 6.

22. Ja kaikki mitä te anotte rukouxesa, uskoden, sen te saatte.

I. 7: 7, 8. 18: 19. Marc. 11: 24. Luc. 11: 9. Joh. 15: 7. 1 Joh. 3: 22.

23. Ja kuin hän meni Templiin, tulit hänen opettaisansa hänen tygönsä Pappein päämiehet ja Kansan wanhimmat, sanoden: millä woimalla sinä näitä teet? taikka kuka sinulle andoi sen woiman?

Marc. 11: 27, 28. Luc. 20: 1, 2.

24. Niin JEsus wastaten sanoi heille: minä tahdon myös teildä kysyä yhden sanan: jos te sen minulle sanotte, niin minä myös teille sanon, millä woimalla minä näitä teen:

25. Kusta Johannexen kaste oli, Taiwaasta, taikka ihmisistä? Niin he ajattelit itzellänsä sanoden: jos me sanomme Taiwaasta: niin hän sanoo meille: Mixette siis händä uskonet?

26. Mutta jos me sanomme: se oli ihmisistä, niin me pelkämme Kansaa: sillä kaikki pidit Johannexen Prophetana.

I. 14: 5. Marc. 6: 20. Luc. 20: 6.

27. Ja he wastaten sanoit JEsuxelle: En me tiedä. Sanoi hän heille: En minä myös sano teille, millä woimalla minä näitä teen.

28. Mutta kuinga te luulette? Yhdellä miehellä oli kaxi poikaa, ja hän meni ensimäisen tygö, ja sanoi: poikani, mene tänäpänä tekemään työtä minun wiinamäkeeni.

29. Niin hän wastaten sanoi: en tahdo. Mutta sitte katui hän, ja meni.

30. Niin hän meni toisen tygö, ja sanoi myös niin. Mutta hän wastaten sanoi: kyllä minä menen Herra, ja ei mennytkän.

31. Kumbi näistä kahdesta teki Isänsä tahdon? He sanoit hänelle: se ensimäinen. Sanoi JEsus heille: Totisesti sanon minä teille: Publikanit ja portot käywät teidän edellänne Jumalan waldakundaan.

Luc. 7: 29, 30.

32. Sillä Johannes tuli teidän tygönne wanhurskauden tiesä, ja et te händä uskonet; mutta Publikanit ja portot uskoit hänen. Mutta te jotka sen näittä, et te sittekän parannusta tehnet, että te händä olisitte uskonet. Luc. 3: 12, 13.

33. Kuulkat toinen wertaus: Oli yxi Perhenisändä joka istutti wiinamäen, ja pani aidan sen ymbärinsä, ja kaiwoi siihen wiinakurnan, ja rakensi tornin, ja pani sen wuorolle peldomiehille, ja waelsi muille maille.

Marc. 12: 1. Luc. 20: 9.

34. Mutta koska hedelmäin aika lähestyi, lähetti hän palwelians a peldomiesten tygö,

Digitized by Google

ottamaan sen hedelmitä.
35. Ja peldomiehet otit kiin-
ni hänen palwelians, ja yhden
he piexit, toisen he tapoit, kol-
mannen he kiwitit.
36. Taas hän lähetti toiset
palweliat, usiammat kuin ensi-
mäiset, ja he teit heille myös niin.
37. Mutta wiimein lähetti
hän heidän tygönsä poikansa,
sanoden: He karttawat minun
poikaani.
38. Mutta koska peldomiehet
näit pojan, sanoit he keskenänsä:
tämä on perillinen, tulkat, tap-
pakamme händä, ja niin me
saamme hänen perindönsä.
L. 26: 3, 4. 27: 1. Joh. 11: 53.
39. Ja he otit hänen kiinni,
syssäisit ulos wiinamäestä, ja
tapoit.
40. Koska siis wiinamäen
isändä tulee, mitä hän niiden
peldomiesten teke?
41. He sanoit hänelle: Ne
pahat hän pahasti hukutta: ja
anda wiinamäkensä toisille wii-
namäen miehille, jotka hänen
andawat hedelmät ajallansa.
42. Sanoi JEsus heille:
Ettekö te ikänä Raamatuisa
ole lukenet: jonga kiwen raken-
dajat hyljäisit, se on tullut kul-
makiwexi. HERralda on se
tapahtunut, ja on ihmellinen
meidän silmäimme edesä.
Ps. 118: 22. Es. 8: 14. 28: 16. Marc. 12: 10. Luc. 20: 17. Ap. T. 4: 11. Rom. 9: 33. 1 Pet. 2: 7.
43. Sentähden sanon minä
teille: Jumalan waldakunda
pitä teildä otettaman pois, ja
annettaman pakanoille, jotka
sen hedelmän tekewät.
44. Ja joka langee tähän
kiween, hän runnellan. Mutta
jonga päälle hän langee, sen
hän murenda. Luc. 20: 18.
45. Ja kuin pappein pää-
miehet, ja Phariseuxet kuulit
hänen wertauxensa, ymmärsit
he, että hän heistä sanoi.
46. Ja kuin he pyysit händä
otta kiinni, pelkäisit he Kansaa,
sillä he pidit hänen Prophetana.

22. Luku.

Jesus sanoo wertauxen Kuningan pojan häistä. Opetta Phariseuxia weron andamisesta. Sadduceuxia, kuolluitten ylösnousemisesta. Taas Phariseuxia, ylimmäisestä käskystä; ja Kuinga Christus on Dawidin poika ja HERra.

Ja JEsus wastaten puhui taas heille wertauxilla, sanoden:
2. Taiwan waldakunda on
Kuningan wertainen, joka teki
häitä Pojallensa. Luc. 14: 16.
3. Ja lähetti palwelians
kutzumaan kutzutuita häihin, ja
ei he tahtonet tulla.
4. Taas hän lähetti toiset
palweljat, sanoden: sanokat ku-
tzutuille, katzo, minä walmistin
minun atriani, minun härkäni
ja syötiläni owat tapetut, ja
kaikki owat walmistetut: tulkat
häihin.
5. Mutta he katzoit ylön, ja

Digitized by Google

menit pois, yxi pellollensa, toinen kaupallensa.
6. Mutta muut otit kiinni hänen palwelians, ja pilkkais
sit heitä, ja tapoit.
7. Mutta koska Kuningas
sen kuuli, wihastui hän: lähetti
sotawäkensä, ja hukutti ne murhamiehet, ja heidän kaupunginsa poltti.
8. Silloin hän sanoi pal=
welioillensa: häät tosin owat walmistetut, mutta kutzutut ei ollet mahdolliset.
9. Mengät siis teiden haa=
roin, ja kaikki jotka te löydätte, kutzukat häihin.
10. Ja ne palweliat menit
ulos teille, ja kokoisit kaikki kuin he löysit, pahat ja hywät: ja häähuone täytettin wieraista.
11. Niin Kuningas meni
katzomaan wieraita, ja näki siellä yhden ihmisen, joka ei ollut waatetettu häawaatteilla. Eph. 4: 24. Col. 3: 10, 12.
12. Niin hän sanoi hänelle:
ystäwäni, kuingas tänne tulit, ja ei sinulla ole hääwaatteita? Mutta hän waikeni.
13. Silloin sanoi Kuningas
palwelioillen: sitokat hänen kätensä ja jalkansa, ottakat ja heittäkät händä ulkoiseen pimeyteen: siellä pitä oleman itku ja hammasten kiristys.
l. 8: 12. 13: 41, 42. 25: 30.
14. Sillä monda on kutzuttu,
mutta harwat owat walitut.
l. 20: 16.
15. Silloin Phariseuxet me=
nit pitämään neuwoa, kuinga he hänen sanoisa solmeisit.
Marc. 12: 13. Luc. 20: 20.
16. Ja he lähetit hänen
tygönsä heidän Opetuslapsensa Herodianein kanßa, sanoden: Mestari, me tiedämme sinun totisexi: ja sinä opetat Jumalan tien totudesa, et myös tottele ketän: sillä et sinä katzo ihmisten muotoa.
17. Sano siis meille, kuin=
gas luulet? sopiko Keisarille anda weroa taikka ei?
18. Mutta koska JEsus ym=
märsi heidän pahudensa, sanoi hän: mitä te ulkokullatut kiusatta minua?
19. Osottakat minulle wero=
raha. Niin he annoit hänelle werorahan.
20. Ja hän sanoi heille:
Kenengä on tämä kuwa ja päällekirjoitus?
21. He sanoit hänelle: Kei=
sarin. Niin hän sanoi heille: Andakat Keisarille, kuin Keisarin owat, ja Jumalalle, kuin Jumalan owat. Rom. 13: 7.
22. Ja koska he nämät kuu=
lit, ihmettelit he, ja luowuit hänestä, ja menit pois.
23. Sinä päiwänä tulit
Sadduceuxet hänen tygönsä, jotka sanowat ettei ylösnousemusta ole; ja kysyit häneldä,
Marc. 12: 18. Luc. 20: 27. Ap. T. 23: 8.
24. Sanoden: Mestari,
Moses sanoi: jos joku kuolee lapsitoinna, niin hänen weljensä pitä hänen emändänsä naiman,

Digitized by Google

ja herättämän weljellensä sie-
menen. 5 Mos. 25: 5.
25. Niin olit meidän sea-
samme seitzemän weljestä, ja
koska ensimäinen nai, niin se
kuoli: Ja ettei hänellä ollut sie-
mendä, jätti hän emändänsä
weljellensä.
26. Niin myös toinen ja
kolmas, hamaan seitzemändeen
asti.
27. Mutta kaikkein wiimein
kuoli myös se waimo.
28. Kenengä emännän siis
niistä seitzemästä pitä hänen
ylösnousemisesa oleman? Sillä
kaikki owat händä pitänet.
29. Niin JEsus wastaten
sanoi heille: te exytte, ja ette
tiedä Raamatuita, eikä Juma-
lan woimaa.
30. Sillä ylösnousemisesa
ei naida eikä huolla, mutta he
owat niinkuin Jumalan Engelit
taiwasa.
31. Mutta ettekö te ole lu-
kenet kuolluitten ylösnousemises-
ta, jota teille on Jumalalda
sanottu, joka sanoo:
32. Minä olen Abrahamin
Jumala, ja Isaakin Jumala,
ja Jacobin Jumala? Ei ole
Jumala kuolluitten Jumala,
mutta eläwitten.
2 Mos. 3: 6, 16. Marc. 12: 26. Ap. T.
7: 32. Ebr. 11: 16.
33. Ja kuin Kansa sen kuu-
li, hämmästyit he hänen op-
piansa. l. 7: 28.
34. Mutta koska Phariseuxet
sen kuulit, että hän oli Saddu-
ceusten suun tukinnut, kokonnuit
he yhteen.
35. Ja yxi lain opettaja
heistä kysyi häneldä, kiusaten
händä, ja sanoi:
36. Mestari, kuka on suurin
käsky Laisa? Marc. 12: 28. Luc. 10: 25.
37. Niin JEsus sanoi hä-
nelle: Sinun pitä rakastaman
HErraa sinun Jumalatas,
kaikesta sinun sydämestäs, ja kai-
kesta sinun sielustas, ja kaikesta
sinun mielestäs. Luc. 10: 27.
38. Tämä on ensimäinen
ja suurin käsky.
39. Toinen on tämän kal-
dainen: Sinun pitä rakastaman
sinun lähimmäistäs niinkuin itze
sinuas. Matth. 19: 19. Marc. 12: 31.
Luc. 10: 27. Rom. 13: 9. Gal. 5: 14.
1 Tim. 1: 5. Jac. 2: 8.
40. Näisä kahdesa käskysä
kaikki laki ja Prophetat rip-
puwat. l. 7: 12.
41. Koska Phariseuxet koosa
olit, kysyi heildä JEsus,
42. Sanoden: Mitä teille
näky Christuxesta, kenengä Poi-
ka hän on? he sanoit hänelle,
Dawidin. Marc. 12: 35. Luc. 20: 41.
43. Hän sanoi heille: Kuin-
ga siis Dawid kutzuu hengesä
hänen HErraxi? sanoden:
44. HErra sanoi minun
HErralleni: istu minun oikial-
le kädelleni, siihenasti kuin minä
panen sinun wihollises sinun
jalkais astinlaudaxi.
Ps. 110: 1. Ap. T. 2: 34. 1 Cor. 15: 25.
Ebr. 1: 13. 10: 12, 13.
45. Jos siis Dawid kutzuu

Digitized by Google

hänen HErraxi, kuingasta hän on hänen poikansa?

46. Ja ei kengän tainnut händä mitän wastata: ei myös yxikän rohjennut sen päiwän perästä häneldä enä kysyä.

23. Luku.

Jesus opetta Kansaa kuulemaan Phariseusten oppia; waan ei seuramaan heitä elämäsä. Huuta kahdexan kertaa walitusta heidän ylitzensä. Ennustaa Jerusalemin ja Templin häwitystä.

Silloin JEsus puhui Kansalle, ja hänen Opetuslapsillensa,

2. Sanoden: Mosexen istuimella istuwat Kirjanoppenet, ja Phariseuxet:

3. Kaikki siis mitä he teidän käskewät pitä, se pitäkät, ja tehkät: mutta heidän töidensä jälkeen älkät te tehkö: sillä he sanowat, ja ei tee: Neh. 8: 4.

4. Sillä he sitowat raskat kuormat, joita ei woida kanda, ja panewat ihmisten olille, mutta ei he sormellansakan itze tahdo niitä liikutta. Luc. 11: 46. Ap. T. 15: 10. Gal. 6: 13.

5. Mutta kaikki heidän työnsä tekewät he, että ne ihmisildä nähdäisin. He lewittelewät heidän muistokirjansa, ja tekewät suurexi heidän waattensa liepet. 4. Mos. 15: 38. 5. Mos. 6: 8. c. 22: 12. I. 6: 1, 2, 5. 16.

6. Ja rakastawat ylimmäisiä sioja pidoisa, ja ylimmäisiä istuimita Synagogisa. Marc. 12: 38, 39. Luc. 11: 43. 20: 46.

7. Ja terwetyxiä turulla, ja tahtowat kutzutta ihmisildä, Rabbi, Rabbi.

8. Mutta älkät te andako teitänne kutzutta Rabbixi: sillä yxi on teidän Mestarinne, joka on Christus: mutta te oletta kaikki weljexet. Jac. 3: 1.

9. Ja älkät ketäkän kutzuko Isäxenne maan päällä: sillä yxi on teidän Isänne, joka on taiwaisa.

10. Ja älkät andako teitänne kutzutta Mestarixi: sillä yxi on teidän Mestarinne, joka on Christus.

11. Joka teistä suurin on, se olkan teidän palwelianne. I. sof: 26, 27.

12. Mutta joka itzensä ylendä, se aletan: ja joka itzensä alenda, se yletän. Job. 22: 29. Luc. 14: 11. 18: 14. 1 Pet. 5: 5.

13. Mutta woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka suljette Taiwan waldakunnan ihmisten edestä: sillä et te itze sinne mene, ettekä salli menewäisiä sinne mennä. Luc. 11: 52.

14. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka syötte leskein huonet, ja muodoxi pidätte pitkät rukouxet: sentähden te saatte sitä kowemman kadotuxen. Marc. 12: 40. Luc. 20: 47.

15. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka merta ja mannerta ymbäri waellatte tehdäxenne yhtä uutta Judalaista: Ja kosta

Digitized by Google

se tehty on, niin te hänestä teette kaxikertaa enämmän helwetin lapsen, kuin te itze oletta.
16. Woi teitänne te sokiat taluttajat, jotka sanotte: Joka wannoo Templin kautta, ei se mitän ole: mutta joka wannoo Templin kullan kautta, se on welwollinen. L. 15:14. 5:33, rc.
17. Te hullut ja sokiat: sillä kumbi on suurembi, kulda, eli Templi joka kullan pyhittä?
18. Ja joka wannoo Altarin kautta, ei se mitän ole: mutta joka wannoo sen lahjan kautta, kuin sen päällä on, se on welwollinen.
19. Te hullut ja sokiat, sillä kumbi on suurembi, lahja, eli Altari joka lahjan pyhittä?
20. Joka siis wannoo Altarin kautta, hän wannoo sen kautta, ja kaikkein kuin sen päällä on.
21. Ja joka wannoo Templin kautta, se wannoo hänen kauttansa, ja sen kautta, joka siinä asuu.
22. Ja joka wannoo Taiwan kautta, se wannoo Jumalan istuimen kautta, ja hänen kauttansa, joka sen päällä istuu.
23. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka kymmenexet teette minduista, tilleistä, ja kuminoista, ja jätätte pois ne raskammat Laista, duomion, laupiuden, ja uskon: näitä piti tehtämän, ja toisia ei jätettämän. Luc. 11:42. 18:12.
24. Te sokiat taluttajat, te kuurnitzette hyttyisen, ja Kamelin nielette.
25. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka puhdistatte juoma-astian ja ruoka-astian ulkoiselda puolelta, mutta sisäldä owat ne täynnä raatelemista, ja tytymättömyttä. L. 15:20. Marc. 7:4 Luc. 11:39.
26. Sinä sokia Phariseus, puhdista ensin juoma-astia ja ruoka-astia sisäldä, että myös ulkonainengin puoli puhtaxi tulis.
27. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! sillä te oletta walkiaxi siwuttuin hautain kaldaiset, jotka ulkoa kaunit owat, mutta sisäldä owat he täynnä kuolluitten luita, ja kaikkea riettautta. Luc. 11:44.
28. Niin myös te oletta ulkoa tosin nähdä ihmisten edesä hurskat, mutta sisälda te oletta täynnä ulkokullaisutta ja wäärytta.
29. Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! jotka rakennatte Prophetain hautoja, ja kaunistatte wanhurskasten hautoja.
30. Ja sanotte: Jos me olisimme ollet meidän Isäimme aikoina, en me olisi ollet osalliset heidän kanßansa Prophetain weresä.
31. Niin te siis itze teidän

Digitized by Google

påållenne tunnustatte, että te oletta niiden lapset, jotka tapoit Prophetat.

32. Niin tekin täyttäkät teidän Isänne määrä.

33. Te kärmet, te kyykärmetten sikiät, kuinga te wäldätte Helwetin kadotuxen?
I. 3: 7. 12: 34.

34. Sentähden, katzo, minä lähetän teille Prophetat, ja wiisat, ja Kirjanoppenet: ja niistä te muutamat tapatte, ja ristinnaulitzetta, ja muutamat te piexette teidän Synagogisanne, ja wainotta Kaupungista Kaupungihin. Luc. 11: 49. Ap. T. 5: 40. 22: 19. 2. Cor. 11: 24. rc.

35. Että teidän påållenne pitä tuleman kaikki wanhurskas weri, joka wuodatettu on maan påålle hamasta wanhurskan Abelin werestä, niin Zacharian Barachian pojan wereen asti, jonga te tapoitta Templin ja Altarin waihella. Ebr. 11: 4. 1 Mos. 4: 8. 2 Aika. K. 24: 21, 22.

36. Totisesti sanon minä teille: kaikki nämät pitä tuleman tämän suwun påålle.

37. Jerusalem, Jerusalem, sinä joka tapat Prophetat, ja kiwillä surmat ne, jotka sinun tygös lähetetyt owat, kuinga usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä ala? ja et te tahtonet. Luc. 13: 34.

38. Katzo, teidän huonenne pitä teille jäämän kylmille.

39. Sillä minä sanon teille: et te suingan minua tästedes näe siihenasti kuin te sanotte: kiitetty olkon se, joka tulee HErran nimeen! Matth. 21: 9.

24. Luku.

Jesus saarnaa Templin ja koko Jerusalemin häwityxestä ja sen edellä käywäisistä merkeistä. Mailman lopusta, ja Duomiopäiwän edellä hawaittawista merkeistä. Puhuu wiimeisten aikain surutomudesta ja neuwoo walwomiseen.

Ja JEsus meni ulos, ja läxi pois Templistä: ja hänen Opetuslapsensa tulit osottamaan hänelle Templin rakennuxia. Marc. 13: 1. Luc. 21: 5.

2. Niin sanoi JEsus heille: että kö te kaikkia näitä näe? Totisesti sanon minä teille: ei pidä tässä jätettämän kiweä kiwen påålle, jota ei maahan jaoteta. Luc. 19: 44.

3. Mutta koska hän istui Öljymäellä, menit Opetuslapset hänen tygönsä erinänsä ja sanoit: Sano meille: koska tämä tapahtuu, ja mikä sinun tulemises, ja mailman lopun merkki olle?

4. Ja JEsus wastais, ja sanoi heille: katzokat, ettei kengän teitä wiettele.
Marc. 13: 5. Eph. 5: 6. Col. 2: 8. 2 Thess. 2: 3.

5. Sillä monda tulewat minun nimeeni, sanoden: minä olen Christus: ja wiettelewät monda.

Digitized by Google

6. Niin te saatte kuulla sotia, ja sanomita sodista. Katzokat ettei te peljästy: Sillä kaikki nämät pitä tapahtuman: mutta ei wielä ole loppu.
7. Sillä Kansan pitä Kansaa wastan nouseman, ja waldakunnan waldakundaa wastan: ja tulee ruttotauti ja nälkä ja maan järistys moneen paikkaan.
8. Mutta kaikki nämät owat murhetten alku.
9. Silloin he ylönandawat teitä waiwaan, ja tappawat teidän: ja te tulette wihattawaxi kaikilda pakanoilda, minun nimeni tähden. L. 10: 17. Marc. 13. 9. Luc. 21: 12. Joh. 15: 20. 16: 2.
10. Ja silloin monda pahenewat: ja keskenänsä pettäwät toinen toisensa, ja wihawat toinen toistansa keskenänsä.
11. Ja monda wäärää Prophetata nousewat, ja wiettelewät monda.
12. Ja että wäärys saa wallan, niin rakkaus monesa kylmenee.
13. Mutta joka wahwana pysyy loppuun asti, se tulee autuaxi.
14. Ja tämä waldakunnan Ewangeliumi pitä saarnattaman kaikesa mailmasa, kaikille pakanoille todistuxexi ja silloin tulee loppu.
15. Koska te siis näette häwityxen kauhistuxen, josta sanottu on Daniel Prophetan kautta, seisowan siinä pyhäsä siasa: (joka tämän luke hän ymmärtäkön.) Marc. 13: 14. Luc. 21: 20. Dan. 9: 27. 12: 11.
16. Silloin ne kuin Judeasa owat, paetkan wuorille:
17. Ja joka katon päällä on, älkön astuko alas ottamaan jotakin huonestansa.
18. Ja joka pellolla on, älkön palaitko waatteitansa ottamaan.
19. Woi raskaita ja imettäwäisiä niinä päiwinä!
20. Mutta rukoilkat, ettei teidän pakonna tapahduisi talwella, xeikä Sabbathina.
21. Sillä silloin pitä suuren waiwan oleman, jonga kaldaista ei ole ollut mailman alusta niin tähän asti, ei myös tule.
22. Ja ellei ne päiwät olisi lyhetyt, niin ei yxikän liha tulisi autuaxi: mutta walittuin tähden pitä ne päiwät lyhettämän Marc. 13: 20.
23. Silloin jos joku teille sanois: katzo, täsä on Christus, taikka siellä: älkät uskoko. Marc. 13: 21. Luc. 17: 23. 21: 8.
24. Sillä wäärät Christuxet, ja wäärät Prophetat nousewat, ja tekewät suuria ihmeitä ja merkkejä: niin että myös, jos taidais tapahtua, walitutkin eryttettäisin. Marc. 13: 22.
25. Katzo, minä olen teille sen ennen sanonut.
26. Jos he siis teille sanowat: katzo, hän on korwesa niin

älkät mengö ulos: katzo, hän on kammioisa: älkät uskoko.
27. Sillä niinkuin pitkäisen tuli leimahta idästä ja näky hamaanländeen, niin on myös ihmisen Pojan tulemus.
28. Sillä kusa raato on, siihen kotkat kokonduwat.
Job. 39: 33. Luc. 17: 37.
29. *Mutta kohta sen ajan waiwan jälkeen Auringo pimenee, ja Kuu ei anna waloansa, ja Tähdet putowat Taiwaasta, ja Taiwan woimat pitä liikutettaman. Marc. 13: 24. Luc. 21: 25. Ap. T. 2: 20.
30. Ja silloin näkyy ihmisen Pojan merkki taiwaasa: Ja silloin kaikki sukukunnat maasa parkuwat, ja saawat nähdä ihmisen Pojan tulewan taiwan pilwisä, suurella woimalla ja kunnialla. l. 25: 31. Marc. 13: 26.
31. Ja hän lähettä Engelinsä suurella Basunan äänellä, ja he kokowat hänen walittunsa neljästä tuulesta, yhdestä taiwasten äärestä niin toiseen. l. 13: 41. 1 Cor. 15: 52. 1 Thess. 4: 16.
32. Mutta oppikat Fikunapuusta wertaus: koska sen oxa on tuore, ja lehdet puhkewat, niin te tiedätte suwen läsnä olewan:
33. Niin myös te, koska te näette nämät kaikki, tietkät että se on läsnä owen edesä.
Jac. 5: 9.
34. Totisesti sanon minä teille: Ei suingan tämän sukukunnan pidä hukkuman, ennen kuin kaikki nämät tapahtuwat.
Marc. 13: 30. Luc. 21: 32.
35. Taiwas ja maa pitä hukkuman, mutta minun sanani ei pidä suingan hukkanduman.
Marc. 13: 31. Luc. 21: 33.
36. Waan siitä päiwästä ja hetkestä ei tiedä kengän, ei taiwan Engelitkän, waan minun Isäni yxinänsä. Marc. 13: 32.
37. Mutta niinkuin Noahn ajat olit, niin pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.
Luc. 17: 26. 1 Pet. 3: 20.
38. Sillä niinkuin he niinä päiwinä wedenpaisumisen edellä olit, söit ja joit, nait ja huolit, hamaan siihen päiwään asti, jona Noah Arkkiin sisälle meni.
39. Ja ei tiennet ennen kuin wedenpaisumus tuli, ja otti pois kaikki: Niin pitä myös ihmisen pojan tulemus oleman.
40. Silloin on kaxi kedolla: yxi otetan ylös, ja toinen jätetän.
Luc. 17: 34, 35.
41. Kaxi jauhawat myllysä: yxi otetan ylös, ja toinen jätetän.
42. Walwokat siis, sillä et te tiedä millä hetkellä teidän HErranne on tulewa.
l. 25: 13. Marc. 13: 33, 35.
43. Mutta se tietäkät, jos Perhenisändä tiedäis, millä hetkellä waras on tulewa, kaiketi hän walwois, ja ei salleisi kaiwaa huonettansa.
Luc. 12: 39. 1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 7, 10.
44. Sentähden olkat te myös walmit: sillä millä hetkellä et te luulekkan, tulee ihmisen Poika.
45. Kuka siis on uskollinen

Digitized by Google

ja toimellinen palwelia, jonga HERra pani perhensä päälle, andamaan heille ruokaa ajallansa? Luc 12: 42.
46. Autuas on se palwelia, jonga HERra löytä niin tehneri, kosta hän tulee.
47. Totisesti sanon minä teille: Hän panee hänen kaiken hywydensä päälle.
l. 25: 21, 23. Luc. 22: 29, 30.
48. Mutta jos se paha palwelia sanoo sydämesänsä: minun HERrani wiipyy tulemasta.
49. Ja rupee pieremään leipäweljiänsä, niin myös syömään ja juomaan juomaritten kanßa:
50. Niin sen palwelian Herra tulee siinä päiwänä, jona ei hän luulekkan, ja sillä hetkellä, jolla ei hän tiedä:
51. Ja hän eroitta hänen, ja anda hänelle osan ulkokullattuin kanßa: siellä pitä oleman itku ja hammasten kiristys.
l. 8: 12. 13: 42. 25: 30.

25. Luku.

Christus edespane wertauren 10 neitzyestä, joista 5 oli taitawata ja 5 tyhmää. Palwelioista, joille heidän HERransa jakoi tawaransa kaswolle. Opetta wiimeisen duomion menosta.

Silloin pitä taiwan waldakunda oleman kymmenen neitzen kaldainen, jotka otit lampunsa, ja menit ulos ylkää wastan.
2. Muitta wiisi heistä oli taitawata, ja wiisi tyhmää.
3. Ne tyhmät otit lampunsa, ja ei ottanet öljyä myötänsä.
4. Mutta taitawat otit öljyä astioinsa, ynnä lampuinsa kanßa.
5. Kosta ylkä wiiwyi, tulit he kaikki uneliari, ja makaisit.
6. Mutta puoli yönä tuli huuto: katzo, ylkä tulee, mengät ulos händä wastan.
7. Niin nousit kaikki nämät neitzet, ja walmistit lampunsa.
8. Mutta tyhmät sanoit taitawille: Andakat meille teidän öljystänne: sillä meidän lampumme sammuwat.
9. Niin wastaisit taitawat, sanoden: Ei suingan, ettei meildä ja teildä puuttuisi: mutta mengät parammin niiden tygö, jotka myywät, ja ostakat itzellenne.
10. Mutta kosta he menit ostamaan, tuli ylkä: Ja jotka walmit olit, ne menit hänen kanßansa häihin, ja owi suljettin.
Luc. 13: 25.
11. Wiimein tulit nekin toiset neitzet, ja sanoit: HERra, HERra, awa meidän eteemme.
12. Mutta hän wastais, ja sanoi: Totisesti sanon minä teille: en tunne minä teitä.
l. 7: 23.
13. Walwokat sentähden, sillä et te tiedä päiwää eikä hetkeä, jona ihmisen Poika tulee.
l. 24: 42. 44. Marc. 13: 33, 35. Luc. 21: 36.
1 Cor. 16: 13. 1 Pet. 5: 8. Ilm. K. 16: 15.
14. Sillä niinkuin ihminen

Digitized by Google

matkusti kauwas ja kutzui palwelians, ja andoi heille tawaransa. Luc. 19: 13.

15. Ja niin yhdelle andoi
wiisi leiwiskätä, toiselle kaxi, ja
kolmannelle yhden: ja jokaitzelle
waransa jälkeen: ja meni kohta
matkaansa.

16. Niin meni se, joka wiisi
leiwiskätä oli ottanut, teki niillä
kauppaa, ja woitti toiset wiisi
leiwiskätä.

17. Niin myös se, joka kaxi
oli ottanut, woitti myös toiset
kaxi.

18. Mutta joka yhden oli
ottanut, hän meni pois ja kaiwoi
maahan, ja kätki Herransa
rahan.

19. Niin pitkän ajan peräs-
tä tuli niiden palweliain Herra,
ja lasti lukua heidän kansansa.

20. Ja tuli se, joka oli ot-
tanut wiisi leiwiskätä, ja toi
toiset wiisi leiwiskätä, sanoden:
Herra, wiisi leiwiskätä sinä
annoit minulle, katzo, minä olen
toiset wiisi leiwiskätä niillä woit-
tanut.

21. Sanoi hänen Herransa
hänelle: hywin, sinä hywä ja us-
kollinen palwelia: wähän päällä
sinä olit uskollinen, minä panen
sinun paljon päälle: mene sinun
Herras iloon. l. 24: 47. Luc. 22: 29, 30.

22. Niin tuli se, joka oli kaxi
leiwiskätä ottanut, ja sanoi:
Herra, kaxi leiwiskätä sinä an-
noit minulle, katzo, toiset kaxi
olen minä niillä woittanut.

23. Sanoi hänen Herransa
hänelle: hywin, sinä hywä ja
uskollinen palwelia: wähän
päällä sinä olit uskollinen, minä
panen sinun paljon päälle: mene
sinun Herras iloon.

24. Niin myös se tuli joka
yhden leiwiskän oli ottanut, ja
sanoi: Herra, minä tiesin sinun
kowaxi mieheni, sinä niität siitä
kuhungas et kylwänyt, ja siitä
sinä kokot, kuhunga sinä et hajot-
tanut:

25. Ja minä peljäten menin
pois ja kätkin sinun leiwiskäs
maahan: Katzo, täsä on sinun
omas.

26. Mutta hänen Herransa
wastais, ja sanoi hänelle: Sinä
paha ja laiska palwelja, tiesitkös
minun siitä niittäwän, kuhunga
en minä kylwänyt, ja sieldä
kokowan, johonga en minä ole
hajottanut.

27. Niin sinun siis olis
tullut anda minun rahani wai-
hettajille: ja minä tulduani
olisin omani jällen saanut kas-
woin kansa.

28. Ottakat siis häneldä se
leiwiskä, ja andakat sille jolla on
kymmenen leiwiskätä.

29. (Sillä jokaitzelle, jolla
on, pitä annettaman, ja hänellä
pitä kyllä oleman. Mutta jolla
ei ole, sekin kuin hänellä on,
pitä häneldä otettaman pois.)
l. 13: 12. Marc. 4: 25 Luc. 8: 18. 19: 26.

30. Ja heittäkät se kelwotoin
palwelia ulkonaiseen pimeyteen:

Digitized by Google

siellä pitä oleman ittu ja hammasten kiristys. l. 8: 12. 22: 13. 24: 51.
31. Mutta koska ihmisen Poika tulee kunniasansa, ja kaikki pyhät Engelit hänen kanssansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella. Matth. 16: 27. 1 Thess. 4: 16. 2 Thess. 1: 7. Jud. Epist. v. 14.
32. Ja hänen eteensä kootan kaikki Kansat: Ja hän eroitta toiset toisistansa, niinkuin paimen eroitta lambat wuohista. Rom. 14. 10. 2 Cor. 5: 10.
33. Ja asetta lambat tosin oikialle puolellensa, mutta wuohet wasemallensa.
34. Silloin sanoo Kuningas niille, jotka hänen oikialla puolellansa owat: Tulkat minun Isäni siunatut, omistakat se waldakunda, joka teille on walmistettu mailman alusta.
35. Sillä minä isoisin, ja te ruokitte minun: minä janoisin, ja te juotitte minun: minä olin outo, ja te minun huoneseen otitte.
36. Alasti, ja te waatetitte minun: sairasna, ja te opitte minua: minä olin fangina, ja te tulitta minun tygöni. Jac. 1: 27.
37. Silloin wanhurskat händä wastawat, ja sanowat: HErra, koska me näimme sinun isowan, ja ruokimme sinun? taikka janowan, ja annoimme sinun juoda?
38. Mutta koska me näimme sinun outona, ja huoneseen otimme sinun? taikka alastoinna, ja waatetimme sinua?
39. Eli koska me näimme sinun sairasna, taikka fangina, ja tulimme sinun tygös?
40. Niin wastaa Kuningas, ja sanoo heille: Totisesti sanon minä teille: Sen kuin te oletta tehnet yhdelle näistä wähimmistä minun weljistäni, sen te teitte minulle. Ebr. 6: 10.
41. Silloin hän myös sanoo niille, jotka wasemalla owat: mengät pois minun tyköäni te kirotut siihen ijankaikkiseen tuleen, joka walmistettu on perkelelle ja hänen Engeleillensä. Matth. 7: 23. Luc. 13: 27.
42. Sillä minä isoisin, ja et te minua ruokkinet: Minä janoisin, ja et te minua juottanet:
43. Minä olin outo, ja et te minua huoneseen ottanet: alastoin, ja et te minua waatettanet: sairas ja fangina, ja et te minua oppinet.
44. Silloin nekin händä wastawat, sanoden: HErra, koska me näimme sinun isowan, taikka janowan, taikka outona, eli alastoinna, eli sairasna, taikka fangina, ja en me sinua palwellet?
45. Silloin hän wastaa heitä sanoden: Totisesti sanon minä teille, mitä et te tehnet yhdelle näistä wähimmistä, sitä et te tehnet minulle.
46. Ja niiden pitä menemän ijankaikkiseen waiwaan: mutta wanhurskat ijankaikkiseen elämään. Joh. 5: 29.

Digitized by Google

26. Luku.

Jesus puhuu kärsimisestänsä, ja Judaaliset pitäwät neuwoa händä tapparensa. Woidellan yhdelta waimolta; mutta myydän Judalta. JEsus syö Pääsiäis lamban, puhuu pettäjästänsä, ja asetta Ehtollisen. Matkustaa Öljymäelle, ennustaa Opetuslapsistansa, alka kärsimisensä Gethsemanesa. Kiinni otetan, wiedän hengellisen oikeuden eteen, duomitan, ja pilkatan. Pietarin langemus ja käändymys.

JA se tapahtui koska JEsus oli lopettanut kaikki nämät puhet, sanoi hän Opetuslapsillensa.

2. Te tiedätte, että kahden päiwän perästä tulee Pääsiäinen, ja ihmisen Poika ylönannetan ristinnaulitta.
Marc. 14: 1. Luc. 22: 1.

3. Silloin kokonnuit Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet, ja Kansan wanhimmat ylimmäisen Papin saliin, joka kutzuttin Caiphas.

4. Ja neuwoa pidit kuinga he JEsuxen kawaludella kiinniottaisit, ja tappaisit. Joh. 11: 47.

5. Mutta he sanoit: ei Juhla-päiwänä, ettei Kansasa tulisi meteli.

6. Koska JEsus oli Bethaniasa, spitalisen Simonin huonesa;

7. Tuli yxi waimo hänen tygönsä, jolla oli Klasi kallista woidetta, ja kaasi sen hänen päänsä päälle hänen atrioitessansa. Marc. 14: 3. Joh. 11: 2. 12: 3.

8. Mutta koska hänen Opetuslapsensa sen näit, närkäsdyit he, ja sanoit: mihingä kelpaa tämä haaskaus?

9. Sillä tämä woide olis kallisti taittu myydä, ja annetta waiwaisille.

10. Mutta koska JEsus sen ymmärsi, sanoi hän heille: mitä te waiwatte tätä waimoa? Sillä hän teki hywän työn minun kohtani.

11. Sillä teidän tykönänne owat aina waiwaiset: mutta en minä teillä aina ole. Joh. 12: 8.

12. Sillä että hän kaasi sen woiten minun ruumini päälle, sen on hän tehnyt minun hautamisexeni.

13. Totisesti sanon minä teille: kusa ikänä tämä Ewangeliumi saarnatan kaikesa mailmasa, niin tämä myös kuin hän teki, pitä mainittaman hänen muistoxensa.

14. Silloin läxi pois yxi kahdestatoistakymmenestä, joka kutzuttin Judas Ischarioth, Pappein päämiesten tygö:
c. 10: 4. Marc. 14: 10. Luc. 22: 3, 4.

15. Ja sanoi: Mitä te tahdotte minulle anda, ja minä teille hänen saatan? Ja he määräisit hänelle kolmekymmendä hopiapenningitä.

16. Ja siitä ajasta etzei hän soweliasta aikaa pettäxensä händä.

17. Mutta ensimmäisnä makian leiwän päiwänä tulit

Digitized by Google

opetuslapset JEsuxen tygö, sanoden hänelle: kusas tahdot että meidän pitä sinulle walmistaman Pääsiäis lamban syötä?
Marc. 14: 12. Luc. 22: 7.

18. Niin hän sanoi: mengät Kaupungiin yhden tygö, ja sanokat hänelle: Mestari sanoo: minun aikani on läsnä, sinun tykönäs tahdon minä Pääsiäistä pitä minun Opetuslasteni kanßa.

19. Ja Opetuslapset teit niinkuin JEsus oli heitä käskenyt: ja walmistit Pääsiäis lamban.

20. Mutta koska ehto tuli, istui hän pöydän tykönä kahdentoistakymmenen kanßa.

21. Ja heidän syödesänsä sanoi hän: Totisesti sanon minä teille: yxi teistä minun pettä.
Marc. 14: 18. Luc. 22: 14, 21. Joh. 13: 21.

22. Ja he tulit sangen murhellisexi, ja rupeis jokainen heistä sanomaan hänelle: HERra, lienengös minä se?

23. Mutta hän wastais, ja sanoi: joka minun kanßani pistä kätensä fatiin, se pettä minun. Marc. 14: 20.

24. Ihmisen poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjoitettu: Mutta woi sitä ihmistä, jonga kautta ihmisen Poika petetän! parembi olis sille ihmiselle ollut, jos ei hän olisi syndynyt. Ps. 41: 10.

25. Niin wastais Judas joka hänen petti, ja sanoi: Mestari, olengos minä se? Hän sanoi hänelle: sinäpä sen sanoit.

26. Mutta koska he söit, otti JEsus leiwän, ja kiitti, mursi, ja andoi Opetuslapsille, ja sanoi: ottakat, syökät: tämä on minun ruumini. Marc. 14: 22. Luc. 22: 19. 1 Cor. 11: 23.

27. Ja hän otti Kalkin, ja kiitti, andoi heille, ja sanoi: juokat tästä kaikki:

28. Sillä tämä on minun wereni, sen uuden Testamentin, joka monen tähden wuodatetan syndein andexi andamisexi.
Matth. 20: 28. Rom. 5: 15.

29. Mutta minä sanon teille: en suingan minä sillen juo tästä wiinapuun hedelmästä, siihen päiwään asti, kuin minä juon teidän kanßanne sitä uutta minun Isäni waldakunnasa.
Marc. 14: 25. Luc. 22: 18.

30. Ja koska he olit kiitoswirren weisannet, menit he ulos öljymäelle.

31. Silloin sanoi JEsus heille: tänä yönä te kaikki pahenette minusa; sillä kirjoitettu on: Minä lyön paimenda, ja lambat laumasta pitä hajotettaman.
Marc. 14: 27. Joh. 16: 32. Sach. 13: 7.

32. Mutta sitte kuin minä nousen ylös, käyn minä teidän edellänne Galileaan.
l. 28: 6, 7. Marc. 14: 28. 16: 7.

33. Niin wastais Petari ja sanoi hänelle: jos wielä kaikki sinusa pahenisit, en minä ikänä pahene.

34. JEsus sanoi hänelle: Totisesti sanon minä sinulle: tänä yönä ennen kuin Kukko

Digitized by Google

laulaa, kolmasti sinä minun kiellät. Luc. 22: 34. Joh. 13: 38.
35. Petari sanoi hänelle: ja waikka minun pidäis sinun kanssas kuoleman, en kiellä minä sinua. Niin sanoit myös kaikki Opetuslapset.
36. Silloin tuli JEsus heidän kanssansa kylään, joka kutzutan Gethsemaneri: ja sanoi Opetuslapsillensa: istukat täsä, niinkauwan kuin minä menen ja rukoilen tuolla. Marc. 14: 32. Luc. 22: 39. Joh. 18: 1.
37. Ja hän otti tygönsä Petarin, ja kaxi Zebedeuxen poikaa, rupeis murehtimaan ja wapisemaan. 1 4: 21.
38. Niin sanoi JEsus heille: minun sieluni on suuresti murheisansa kuolemaan asti; Olkat täsä, ja walwokat minun kanssani. Joh. 12: 27.
39. Ja hän meni wähää taamma, langeis kaswoillensa, rukoillen ja sanoden: Minun Isäni, jos mahdollinen on, niin mengän pois minulda tämä kalkki: ei kuitengan niinkuin minä tahdon, mutta niinkuin sinä. Ebr. 5: 7, 8.
40. Ja hän tuli Opetuslasten tygö, ja löysi heidän makamasta, ja sanoi Petarille: Niin et te woinet yhtä hetkeä walwoa minun kanssani?
41. Walwokat ja rukoilkat, ettet te kiusauxeen langeisi. Hengi tosin on aldis, mutta liha on heikko. 1 Pet. 4: 7.
42. Taas meni hän toisen kerran, ja rukoili sanoden: minun Isäni, ellei tämä kalkki taida mennä pois minulda, muutoin jos en minä sitä juo, niin tapahtukon sinun tahtos.
43. Ja hän tuli ja löysi taas heidän makamasta; sillä heidän silmänsä olit raskat.
44. Ja hän jätti heidän, meni taas, ja rukoili kolmannen kerran, ja sanoi endisen sanan.
45. Silloin hän tuli Opetuslastensa tygö, ja sanoi heille: maatkat wielä ja lewätkät: katzo: hetki on lähestynyt, ja ihmisen Poika annetan ylön syndisten käsiin.
46. Noskat, käykämme: katzo, se lähestyi joka minun pettä.
47. Ja wielä hanen puhuissansa, katzo, Judas yxi kahdestatoistakymmenestä tuli, ja hänen kanszansa paljo wäkeä miekoilla ja seipäillä, Pappein päämiehildä ja Kansan wanhimmilda. Marc. 14: 43. Luc. 22: 47. Joh. 18: 3.
48. Mutta se joka hänen petti, oli andanut heille merkin sanoden: kenengä minä suuta annan, se on: kiinniottakat händä.
49. Ja hän astui kohta JEsuxen tygö, ja sanoi: terwe Rabbi! Ja suuta andoi hänen.
50. Niin sanoi JEsus hänelle: Ystäwäni, mitä warten sinä tulit? Silloin ne astuit edes, ja laskit kätensä JEsuxen päälle, ja otit hänen kiinni.
51. Ja katzo, yxi niistä jotka olit JEsuxen kanssa, ojensi

Digitized by Google

kätensä, weti miekkansa: ja löi ylimmäisen Papin palweliata, ja hakkais pois hänen korwansa.
Joh. 18: 10.

52. Niin JEsus sanoi hänelle: pistä miekkas siallensa; sillä kaikki jotka miekkaan rupewat, ne miekkaan hukkuwat.
Ilm. K. 13: 10.

53. Taikka luuletkos, etten minä woisi wielä rukoilla minun Isääni, lähettämään minulle enämmän kuin kaxitoistakymmendä Legiota Engeleitä?

54. Kuinga siis Raamatut täytetän, että niin pitä tapahtuman? Es. 53: 7, 8 10.

55. Sillä hetkellä sanoi JEsus joukolle: niinkuin ryöwärin tygö te läxitte miekoilla ja seipäillä minua kiinniottamaan: minä istuin teidän tykönänne jokapäiwä opettain Templisä, ja et te minua kiinniottanet.

56. Mutta tämä on kaikki tapahtunut, että Prophetain kirjoituxet täytetäisiin. Silloin kaikki Opetuslapset jätit hänen, ja pakenit. Wal. w. 4: 20.

57. Mutta ne jotka JEsuxen olit kiinniottanet, weit hänen Caiphan ylimmäisen Papin tygö, kusa Kirjanoppenet ja wanhimmat olit heitänsä koonnet. Marc. 14: 53. Luc. 22: 54. Joh. 18: 24.

58. Mutta Petari seurais händä taampana, hamaan ylimmäisen Papin salin porstuaan. Ja meni sisälle, ja istui palwelioin sekaan, näkemään loppua.

59. Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat, ja kaikki Raadi etzeit wäärää todistusta JEsusta wastan, saadaxensa händä tappa: Marc. 14; 55.

60. Ja ei löynnet. Ja waikka monda wäärää todistajaa tulit, niin ei he sittekän löynnet. Mutta wiimein tulit kaxi wäärää todistajaa,

61. Ja sanoit: Tämä on sanonut, minä woin maahan jaotta Jumalan Templin, ja kolmena päiwänä sen rakenda ylös. l. 27: 40. Joh. 2: 19.

62. Ja Pappein päämies nousi, ja sanoi hänelle: etkös mitän wastaa? Mitä nämät sinua wastan todistawat?

63. Mutta JEsus oli äänetöi. Ja Pappein päämies wastais, ja sanoi hänelle: minä wannotan sinua sen eläwän Jumalan kautta, ettäs sanot meille, jos sinä olet se Christus, Jumalan Poika.

64. Sanoi JEsus hänelle: sinäpä sen sanoit: Kuitengin sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän ihmisen Pojan istuwan woiman oikialla puolella, ja tulewan taiwan pilwisä.
Matth. 16: 27. 24: 30. 25: 31. Rom. 14: 10. 1 Thess. 4: 16. Ilm. K. 1: 7.

65. Silloin rewäis Pappein päämies waattensa, sanoden: Han on pilkannut (Jumalata); mitä me sillen todistajita tarwitzemma? Katzo, nyt te kuulitte hänen pilkkansa.

66. Mitä te luuletta? mutta

he wastaisit, ja sanoit: hän on
wikapää kuolemaan.
67. Silloin he sylkeskelit hä-
nen kaswoillensa, ja löit hän-
dä poskelle: Ja muutamat pie-
xit händä sauwoillansa,
Matth. 27: 30.
68. Sanoden: arwa meille
Christe, kuka on joka sinua
löi?
69. Mutta Petari istui ul-
kona salista: ja hänen tygönsä
tuli yxi piika, ja sanoi: sinä
olit myös JEsuxen kanssa Ga-
lileasta. Marc. 14: 66. Luc. 22: 55.
Joh. 18: 17, 25.
70. Mutta hän kielsi kaik-
kein edesä, ja sanoi: en minä
tiedä mitäs sanot.
71. Koska hän läxi ulos
owesta, näki hänen toinen pii-
ka, ja sanoi niille, jotka siellä
olit: ja tämä oli JEsuxen Na-
zarenin kanssa.
72. Ja hän kielsi taas wan-
notulla walalla: en tunne mi-
nä sitä ihmistä.
73. Mutta wähän hetken
perästä tulit ne, jotka siellä sei-
soit, ja sanoit Petarille: totisesti
olet sinä myös yxi heistä; sillä
sinun puheskin ilmoitta sinun.
Luc. 22: 56.
74. Niin hän rupeis itziän-
sä sadattelemaan, ja wanno-
maan: en tunne minä sitä ih-
mistä. Ja kohta Kukko lau-
loi.
75. Niin Petari muisti JE-
suxen sanan, joka oli hänelle
sanonut: ennen kuin Kukko lau-
laa, kolmasti sinä minun kiel-
lät. Ja hän meni ulos, ja
itki katkerasti. Marc. 14: 30. Luc. 22: 61.

27. Luku.

JEsus annetan maallisen Esiwallan haltuun, ja Judas hirttä itzensä epäilyxestä. JEsus tutkitan Pilaturelda, ja löytän wiattomaxi, kuitengin ruoskitan, ja duomitan kuolemaan. Pilkatan, wiedän Golgathaan, ristinnaulitan, kuolee: ihmet tapahtuwat. Haudatan ja hauta lukitan ja warustetan wartioilla:

Mutta koska aamu tuli, pidit
kaikki Pappein päämie-
het ja Kansan wanhimmat neu-
woa JEsusta wastan, händä
kuolettaxensa.
Marc. 15: 1. Luc. 22: 66.
2. Ja sidoit hänen, weit pois,
ja ylönannoit hänen Maan-
herralle Pontius Pilaturelle.
Luc. 23: 1. Joh. 18: 28.
3. Koska Judas, joka hänen
petti, näki hänen kuolemaan
duomituxi, katui hän, ja toi
jällen ne kolmekymmendä ho-
piapenningitä Pappein pää-
miehille ja wanhimmille.
4. Sanoden: Minä pahasti
tein, että minä petin wiatto-
man weren. Mutta he sanoit:
Mitä meidän siihen tulee? katzo
itziäs.
5. Ja hän heitti ne hopia-
penningit Templiin: läxi sieldä,
menipois ja hirtti itzensä.
Ap. T. 1: 18.
6. Mutta Pappein päämie-
het otit ne hopiapenningit, ja

Digitized by Google

sanoit: ei näitä sowi panna uhriarkkuun, sillä se on weren hinda.

7. Niin he pidit neuwoa, ja ostit niillä sawenwalajan pellon, wierasten hautamisexi.

8. Sentähden se peldo on kutzuttu tähän päiwään asti weripelloxi.
Ap. T. 1: 19.

9. Silloin täytettin se kuin sanottu oli Jeremialda, Prophetalda, joka sanoo: Ja he otit kolmekymmendä hopiapenningitä, sen arwatun hinnan, jonga he arwaisit Israelin lapsilda:
Sach. 11: 12.

10. Ja annoit ne sawenwalajan pellosta, niinkuin HErra on minun käskenyt.

11. Mutta JEsus seisoi Maanherran edesä: niin Maanherra kysyi häneldä sanoden: oletkos sinä Judalaisten Kuningas? JEsus sanoi hänelle: sinäpä sen sanot. Marc. 15: 2. Luc. 23: 3. Joh. 18: 33, 37. 1 Tim. 6: 13.

12. Ja kuin hänen päällensä kannettin Pappein päämiehildä ja wanhimmilda, ei hän mitän wastannut.

13. Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös kuule, kuinga paljo he sinua wastan todistawat?

14. Ja ei hän wastannut händä yhtäkän sanaa; niin että Maanherra suuresti ihmetteli.

15. Mutta Juhlana oli Maanherra tottunut päästämään Kansalle jongun fangin irralle, jonga he tahdoit.
Marc. 15: 6. Luc. 23: 17. Joh. 18: 39.

16. Niin oli heillä silloin yxi kuuluisa fangi sidottuna, joka kutzuttin Barabbas.

17. Koska he siis koosa olit, sanoi Pilatus heille: kumman te tahdotte, että minä päästän teille? Barabban, taikka JEsuxen joka kutzutan Christus?

18. Sillä hän tiesi, että he hänen kateuden tähden olit andanet ylön.

19. Mutta kuin hän duomio-istuimelle istui, lähetti hänen emändänsä hänen tygönsä, sanoden: älä sinä mitän tee sille wanhurskalle: sillä minä olen paljo kärsinyt tänäpänä unesani hänen tähtensä.

20. Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat yllytit Kansaa anomaan Barabbasta, mutta JEsusta hukkamaan.
Marc. 15: 11. Luc. 23: 18. Joh. 18: 40.

21. Niin wastais Maanherra, ja sanoi heille: kumman näistä kahdesta te tahdotte, että minä päästän teille? Mutta he sanoit: Barabban. Ap. T. 3: 14.

22. Pilatus sanoi heille: mitästä siis minun pitä tekemän JEsuxelle, joka kutzutan Christus? Sanoit he kaikki hänelle: Ristiinnaulittakan.

23. Niin sanoi Maanherra: mitästä hän pahaa teki? Mutta he huusit sitä enämmin, ja sanoit: Ristiinnaulittakan.

24. Koska Pilatus näki, ettei

Digitized by Google

hän mitän autta tainnut, mutta
enä pauhina tuli, otti hän wettä
ja pesi kätensä Kansan edesä,
sanoden: wiatoin olen minä
tämän wanhurskan weren:
katzokat teitänne.
25. Ja kaikki Kansa was-
tais, ja sanoi: hänen werensä
tulkan meidän päällemme ja
meidän lastemme päälle.
26. Silloin päästi hän heille
Barabban: mutta JEsuxen,
koska hän hänen ruoskinut oli,
andoi hän ylön ristinnaulitta.
Marc. 15: 15. Luc. 23: 24, 25. Joh. 19: 16.
27. Silloin Maanherran
huowit weit JEsuxen Raastu-
paan, ja kokoisit hänen tygönsä
kaiken joukon.
28. Ja kuin he olit hänen
riisunet, puetit he hänen pur-
puraiseen Kaapuun.
29. Ja teit orjantäppuroisis-
ta Kruunun ja panit hänen
päähänsä, ja ruowon hänen
oikiaan käteensä; ja kumarsit
polwiansa hänen edesänsä, pilk-
kaisit händä, ja sanoit: Terwe
Judalaisten Kuningas!
30. Ja kuin he olit sylkenet
hänen päällensä, otit he ruo-
won, ja löit händä päähän.
Matth. 26: 67.
31. Ja sitte kuin he olit händä
pilkannet, riisuit he häneldä
Kaapun, ja puetit hänen omiin
waatteisinsa: ja weit hänen ris-
tinnaulitta.
32. Mutta koska he menit
ulos, löysit he yhden miehen
Kyrenistä, nimeldä Simon:
sen he waadeit hänen ristiänsä
kandamaan.
Marc. 15: 21. Luc. 23: 26.
33. Ja tulit siihen paikkaan,
joka kutzutan Golgatha, se on
Pääkallon paikka.
Marc. 15: 22. Luc. 23: 33. Joh. 19: 17.
34. Ja annoit hänelle etik-
kata juoda sapella sekoitettua:
ja kuin hän maisti, niin ei hän
tahtonut juoda.
35. Mutta sitte kuin he olit
hänen ristinnaulinnet, jaoit he
hänen waattensa, ja heitit arpaa:
että täytetäisin, kuin sanottu oli
Prophetan kautta: he owat heil-
lensä minun waatteni jakanet,
ja minun waatteistani owat he
heittänet arpaa. Marc. 15: 24.
Luc. 23: 34. Joh. 19: 23, 24. Ps. 22: 19.
36. Ja istuden he wartioit-
zit händä siinä.
37. Ja he panit hänen pään-
sä päälle hänen syynsä kir-
joitetun: TÄMÄ ON JE-
SUS JUDALAISTEN
KUNINGAS.
Marc. 15. 26. Luc. 23: 38. Joh. 19: 19.
38. Silloin ristinnaulittin
kaxi ryöwäritä hänen kanssansa:
yxi oikialle puolelle, ja toinen
wasemalle. Luc. 23: 32.
39. Mutta ohitzekäywäiset
pilkkaisit händä, wäändelit pää-
tänsä:
40. Ja sanoit: Sinä joka
maahan jaotat Jumalan Temp-
lin, ja kolmena päiwänä sen
rakennat, auta itziäs: jos sinä

Digitized by Google

olet Jumalan Poika, niin astu alas rististä. l. 26: 61. Joh. 2: 19.
41. Niin myös Pappein Päämiehet, Kirjanoppenuitten ja wanhimmitten kanßa, pilkkaisit händä, ja sanoit:
42. Muita on hän auttanut, itziänsä ei hän woi autta. Jos hän on Israelin Kuningas, niin astukan nyt alas rististä, niin me uskomme hänen.
43. Hän turwais Jumalaan: päästäkön nyt hänen, jos hän mielistyy häneen. Sillä hän sanoi: Jumalan Poika minä olen.
44. Sitä myös ryöwärit hänelle soimaisit, jotka olit ristin naulitut hänen kanßansa.
Luc. 23: 39.
45. Mutta kuudennesta hetkestä hamaan yhdexändeen asti, oli pimiä kaikesa maasa.
46. Ja liki yhdexättä hetkeä huusi JEsus suurella äänellä, sanoden: Eli, Eli, lama sabachtani? se on, minun Jumalani, minun Jumalani, mixis minun ylönannoit? Ps. 22: 2.
47. Mutta muutamat niistä jotka siinä seisoit, koska he sen kuulit, sanoit: Eliasta hän huuta.
48. Ja kohta juoxi yxi heistä, ja otti sienen, ja täytti sen etikalla, pani sen ruowon päähän, ja andoi hänen juoda.
Marc. 15: 36. Joh. 19: 29.
49. Mutta muut sanoit: pidäs, katzokamme, jos Elias tulee händä päästämään.
50. Niin JEsus taas huusi suurella äänellä, ja andoi hengensä.
Marc. 15: 37. Luc. 23: 46. Joh. 19:30.
51. Ja katzo, Templin esiwaate repeis kahtia ylhäldä hamaan alas: ja maa järisi, ja kalliot halkeisit.
52. Ja haudat aukenit: ja monda pyhäin ruumista, jotka maannet olit, nousit ylös.
53. Ja läxit ulos haudoista, hänen ylösnousemisensa jälkeen, tulit pyhään Kaupungiin, ja ilmestyit monelle.
54. Mutta koska Sadanpäämies, ja ne jotka hänen kanßansa olit wartioitzemasa JEsusta, näit maan järinän, ja ne kuin tapahduit, pelkäisit he suuresti, ja sanoit: totisesti oli tämä Jumalan Poika.
Marc. 15: 39. Luc. 23: 47.
55. Mutta siellä oli paljo waimoja taambana katzelemasa, jotka JEsusta olit seurannet Galileasta, palwellen händä.
Marc. 15: 40. Luc. 8: 2.
56. Joiden seasa oli Maria Magdalena, ja Maria se Jacobin ja Josen äiti, ja Zebedeuxen poikain äiti.
57. Mutta koska ehto tuli, tuli yxi rikas mies Arimathiasta, jonga nimi oli Joseph, joka myös itze oli JEsuxen Opetuslapsi.
Marc. 15: 42. Luc. 23: 50. Joh. 19: 38.
58. Tämä meni Pilatuxen

Digitized by Google

tygö, ja pyysi JEsuxen ruumista. Silloin Pilatus käski annetta ruumin.

59. Ja koska Joseph oli ruumin ottanut, kääri hän sen puhtasen liinaan.

60. Ja pani omaan uuteen hautaansa, jonga hän oli hakannut kalliohon: ja wieritti suuren kiwen haudan owelle, ja meni pois.

61. Silloin olit siellä Maria Magdalena, ja toinen Maria, ja istuit haudan kohdalla.

62. Mutta toisna päiwänä walmistuxen päiwästä, kokoonnuit Pappein päämiehet, ja Phariseuxet Pilatuxen tygö,

63. Sanoden: Herra, me muistamme sen wiettelián sanonen eläisänsä: kolmen päiwän perästä minä nousen.

64. Käske siis warjelda hauta colmandeen päiwään asti: ettei hänen Opetuslapsensa tulisi yöllä ja warastaisi händä, ja sanoisi Kansalle: hän nousi kuolluista: ja niin jälkimmäinen willitys tulee pahemmaxi kuin ensimmäinen.

65. Pilatus sanoi heille: teillä on wartiat: mengät warjelkat niinkuin te tiedätte.

66. Mutta he menit pois, ja wahwistit haudan wartian kansa, ja lukitzit kiwen sinetillänsä.

28. Luku.

Waimot mentyänsä wottelemaan JEsusta, saawat Engeliltä kuulla hänen ylösnousnexi, ja kohtawat hänen. Wartiat juttelewat mitä tapahtui, ja lahjoitan waikenemaan. JEsus ilmoitta itzensä Galileasa Opetuslapsillensa, ja anda käskyn Kastesta ja Opetuswirasta.

Mutta Sabbathin päiwän lopulla, joka rupeis walkenemaan toista Sabbathia, tuli Maria Magdalena, ja toinen Maria, katzomaan hautaa.

Marc. 16: 2. Luc. 24: 1. Joh. 20: 1.

2. Ja katso, suuri maan järistys tapahtui: sillä HErran Engeli astui alas taiwaasta, tuli ja wieritti kiwen owelda, ja istui sen päälle.

3. Ja hän oli nähdä niinkuin pitkäisen tuli, ja hänen waattensa olit walkiat niinkuin lumi.

4. Mutta hänen pelwostansa hämmästyit wartiat, ja tulit niinkuin he olisit kuollet.

5. Mutta Engeli wastais, ja sanoi waimoille: älkät te peljätkö, sillä minä tiedän teidän etziwän ristinnaulittua JEsusta.

6. Ei hän ole täsä: Sillä hän ylösnousi, niinkuin hän sanoi. Tulkat, katzokat siaa kuhunga HErra pandu oli.

L. 12: 40. 16: 21. 17: 23.

7. Ja mengät pian ja sanokat hänen Opetuslapsillensa:

Digitized by Google

että hän nousi kuolluista. Ja katzo, hän menee teidän edellänne Galileaan: siellä teidän pitä hänen näkemän, katzo, minä sen teille sanoin. 1. 26: 32.

8. Ja he menit nopiasti haudalda suurella pelwolla ja ilolla, ja juoxit ilmoittamaan hänen Opetuslapsillensa.

9. Mutta heidän mennesänsä ilmoittamaan hänen Opetuslapsillensa, katzo, niin tuli JEsus heitä wastan, ja sanoi: Terwe teille! Niin he tulit ja rupeisit hänen jalkoihinsa, ja kumarten rukoilit händä.
Marc. 16: 9.

10. Silloin sanoi JEsus heille: älkät peljätkö: mengät, ilmoittakat minun weljilleni, että he menisit Galileaan, siellä he saawat minun nähdä.
Joh. 20: 17. Ap. T. 1: 3. 13: 31. 1 Cor. 15: 5.

11. Mutta koska he menit pois, katzo, niin tulit muutamat wartioista Kaupungihin, ja ilmoitit ylimmäisille Papeille kaikki mitä tapahtunut oli.

12. Niin he kokounnuit wanhimbain kansa, ja neuwoa pidit, ja annoit sotamiehille paljon rahaa,

13. Sanoden: Sanokat, että hänen Opetuslapsensa tulit yöllä, ja warastit hänen meidän maatesamme.

14. Ja jos se tulee Maanherran korwille, niin me tahdomme hänen lepyttä, ja saatta teidän suruttomaxi.

15. Ja he otit rahan, ja teit niinkuin he olit opetetut. Ja tämä puhe on äänexi otettu Judalaisten seasa hamaan tähän päiwään asti.

16. Mutta ne yxitoistakymmendä Opetuslasta menit Galileaan, sille mäelle, jonga JEsus oli heille määrännyt.

17. Ja koska he näit hänen, kumarsit he händä, mutta muutamat epäilit.

18. Ja JEsus tuli ja puhutteli heitä, sanoden: Minulle on annettu kaikki woima taiwaasa ja maan päällä.
Matth. 11: 27. Joh. 3: 35. 13: 3. 17: 2. Eph. 1: 22. Ebr. 1: 2. 1. 2: 8.

19. Mengät siis ja opettakat kaikkea Kansaa, ja kastakat heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen.
Marc. 16: 15. Luc. 24: 47.

20. Ja opettakat heitä pitämään kaikki, kuin minä olen teille käskenyt: Ja katzo, minä olen teidän kansanne jokapäiwä, mailman loppuun asti. Amen.

TAYLOR INST. - OXFORD -

Digitized by Google

1. Luku.

Johannes Kastajan wirasta. JEsus kastetan, kiusatan, saarnaa, kutzuu 4. Opetuslasta, opetta Synagogasa. Paranda sairaita monenkaldaisista taudeista.

JEsuxen Christuxen, Jumalan Pojan Ewangeliumin alku.

2. Niinkuin Prophetaisa kirjoitettu on: katzo, minä lähetän minun Engelini sinun kaswois eteen, joka on walmistapa sinun ties sinun etees.

Mal. 3: 1. Matth. 11: 10. Luc. 7: 27.

3. Huutawan ääni on korwesa: walmistakat HERran tietä, tehkät hänen polkunsa oikiaxi. Es. 40: 3. Matth. 3: 3. Luc. 3: 4. Joh. 1: 15, 23.

4. Johannes kasti korwesa, ja saarnais parannuxen Kastetta syndein andexi andamisexi.

Matth. 3: 1. Luc. 3: 3.

5. Ja hänen tygönsä meni ulos koko Judean maakunda, ja Jerusalemin asuwaiset, ja kastettin kaikki häneldä Jordanin wirrasa, tunnustain heidän syndinsä. Matth. 3: 5.

6. Ja Johannes oli puetettu Kamelin karwoilla, ja ymbäri hänen suoliansa oli hihnainen wyö, ja söi heinäsirkkoja ja metzähunajata.

Matth. 3: 4.

7. Ja saarnais, sanoden: Se tulee minun jälkeeni, joka on minua wäkewämbi, jonga en minä ole kelwollinen kumarruxisa kengäin rihmaa pääståmään.

Matth. 3: 11. Luc. 3: 16. Joh. 1: 26, 27.

8. Minä tosin kastan teitä wedellä; mutta hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä.

Ap. T. 1: 5. 2: 4. 11: 16. 19: 4.

9. Ja se tapahtui niinä päiwinä, että JEsus tuli Galilean Nazarethista, ja kastettin Johannexelda Jordanisa.

Matth. 3: 13. Luc. 3: 21.

10. Ja kohta kuin hän astui wedestä ylös, näki hän taiwat aukenewan, ja Hengen tulewan alas hänen päällensä niinkuin kyhkyisen. Joh. 1: 32.

11. Ja ääni tuli taiwaasta: Sinä olet se minun rakas Poikani, johonga minä mielistyin.

Matth. 3: 17. 17: 5. Marc. 9: 7. 2 Pet. 1: 17.

12. Ja Hengi ajoi hänen kohta korpeen.

Matth. 4: 1. Luc. 4: 1.

13. Ja hän oli siellä korwesa neljäkymmendä päiwää, ja kiusattin Perkeleldä, ja oli petoin seasa: ja Engelit palwelit händä.

14. Mutta sitte kuin Johannes oli fangiuteen annettu ylön, tuli JEsus Galileaan, saarna-

Digitized by Google

ten Jumalan waldakunnan
Ewangeliumia.
Matth. 4: 12. Luc 4: 14. Joh. 4: 43.
15. Ja sanoi: aika on täytetty, ja Jumalan waldakunda
on lähestynyt: tehkät parannus, ja uskokat Ewangeliumi.
Matth. 3: 2.
16. Ja koska hän käweli
Galilean meren tykönä, näki
hän Simonin ja Andreaxen
hänen weljensä laskewan werkkoa
mereen: (sillä he olit kalamiehet:)
Matth. 4: 18. Luc. 5: 2.
17. Ja JEsus sanoi heille:
seuratkat minua, ja minä teen
teidän, että te tuletta ihmisten
kalamiehixi.
18. Ja he jätit kohta werkkonsa,
ja seuraisit händä.
19. Ja kuin hän sieldä wähää
edemmäxi käwi, näki hän
Jacobin Zebedeuxen pojan ja
Johannexen hänen weljensä,
parandawan wenhesä heidän
werkkojansa. Matth. 4: 21.
20. Ja hän kutzui kohta heitä:
Ja he jätit Isänsä Zebedeuxen
wenheseen palkollisten
kansa, ja seuraisit händä.
21. Ja he menit sisälle Capernaumiin:
ja hän meni kohta lepopäiwinä Synagogaan,
ja opetti. Matth. 4: 13, 23. Luc. 4: 31.
22. Ja he hämmästyit hänen
opetuxestansa; sillä hän opetti
heitä woimallisesti, ja ei niinkuin
Kirjanoppenet.
Matth. 7: 28, 29. Luc. 4: 32.
23. Ja heidän Synagogasansa
oli yxi ihminen riiwattu
saastaiselda hengeldä, ja hän
huusi, Luc. 4: 33.
24. Sanoden: woi! mitä
meidän on sinun kanssas, JEsus
Nazarenus: Tulitkos meitä
hukuttamaan? Minä tunnen
sinun kukas olet, Jumalan
pyhä: Matth. 8: 29.
25. Ja JEsus nuhteli händä
sanoden: waikene, ja mene
ulos hänestä.
26. Ja kuin se saastainen
hengi rewäisi händä ja huusi
suurella äänellä, niin hän läxi
ulos hänestä.
27. Ja he hämmästyit kaikki,
niin että he kyselit keskenänsä,
sanoden: mitä tämä
on? mikä uusi oppi tämä on?
Sillä hän käskee myös woimalla
niitä saastaisita hengiä,
ja he kuulewat händä?
28. Ja hänen sanomansa
kuului kohta ymbäri kaiken
Galilean lähimaakunnan.
29. Ja he menit kohta ulos
Synagogasta, ja tulit Simonin
ja Andreaxen huoneseen,
Jacobin ja Johannexen kansa.
Matth: 8: 14. Luc. 4: 38.
30. Mutta Simonin anoppi
makais wilutaudisa: ja he sanoit
hänestä kohta hänelle.
31. Ja hän meni, ja nosti
händä, ja rupeis hänen käteensä:
ja wilutauti jätti hänen
kohta: ja hän palweli
heitä.
32. Mutta ehtona koska Auringo
laski, toit he hänen ty-

gönsä kaikkinaisia sairaita ja
Perkeleildä riiwatuita.
Matth. 8: 16. Luc. 4: 40.
33. Ja koko Kaupungi tuli
kokoon owen eteen.
34. Ja hän paransi monda,
jotka sairastit moninaisia tauti-
ja: ja hän ajoi ulos paljo
Perkeleitä, eikä sallinut Per-
keleitten puhua: Sillä he tunsit
hänen. Luc. 4: 41. Ap. T. 16: 17, 18.
35. Ja huomeneldain san-
gen warhain ennen päiwää,
kuin hän nousi, meni hän ulos:
Ja JEsus meni erinäiseen
siaan, ja rukoili siellä. Luc. 4: 42.
36. Ja Simon riensi hänen
perässänsä, ja ne jotka hänen
kansansa olit.
37. Ja koska he löysit hänen,
sanoit he hänelle: Jokainen etzii
sinua.
38. Ja hän sanoi heille:
Mengäm lähimmäisiin ky-
liin, että minä sielläkin saarnai-
sin; sillä sitä warten olen minä
tullut. Luc. 4: 43.
39. Ja hän saarnais hei-
dän Synagogisansa, koko Ga-
lileasa, ja ajoi ulos Perkeleitä.
40. Ja hänen tygönsä tuli
yxi spitalinen, rukoili händä,
langeis polwillensa hänen eteen-
sä, ja sanoi hänelle: Jos sinä
tahdot, niin sinä woit minun
puhdistaa. Matth. 8: 2. Luc. 5: 12.
41. Ja JEsus armahti hän-
dä, ja ojensi kätensä, rupeis
häneen, ja sanoi hänelle: Minä
tahdon, ole puhdas.
42. Ja kuin hän sen oli sa-
nonut, niin spitali läxi hänestä
kohta pois, ja hän tuli puhtaxi.
43. Ja JEsus haasti hän-
dä, ja lähetti hänen kohta pois
tyköänsä,
44. Ja sanoi hänelle: Ka-
tzo, ettes kellengän mitään sa-
no: mutta mene, osota ites
Papille, ja uhra puhdistuxes
edestä ne kuin Moses käski,
heille todistuxexi.
3 Mos. 14: 2. Matth. 8: 4.
45. Mutta koska hän meni
ulos, rupeis hän paljo saarna-
maan ja ilmoittamaan sitä asia-
ta, niin ettei hän sitte tainnut
julkisesti Kaupungiin mennä;
mutta oli ulkona erinäisisä pai-
koisa, ja joka tahoilda tuldin
hänen tygönsä. Luc. 5: 15.

2. Luku.

JEsus parandaa halwatun. Kutsuu Lewin, ja atrioitzee syndisten kansa. Puhuu paastomisesta. Wastaa opetuslastensa puolesta, jotka tähkäpäitä poimit Sabbathina.

Ja taas muutamain päiwäin
jälkeen, meni hän Caper-
naumiin: Ja se kuuldin että
hän huonesa oli. Matth. 9: 1.
2. Ja kohta kokounnuit
monda, niin ettei enä sijaa ollut,
ei owengan tykönä: ja hän
puhui heille sanan.
3. Ja hänen tygönsä tulit,
jotka toit yhtä halwattua, jo-
ka neljäldä kannettin. Luc. 5: 18.
4. Ja kuin ei he saanet hän-

Digitized by Google

dä kiyettyä Kansan tähden,
niin he tiskoit huonen katon,
josa hän oli: ja kaiwoit läpitze,
ja laskit wuoteen alas, josa hal-
watu makais.
5. Mutta koska JEsus näki
heidän uskonsa, sanoi hän hal-
watulle: poikani, sinun syndis
annetan sinulle anderi.
6. Niin siellä olit muuta-
mat Kirjanoppenuista, jotka is-
tuit ja ajattelit sydämisänsä:
7. Mitä tämä näin pilkkaa
puhuu? Kuka woi synnit anda
anderi paitzi ainoata Juma-
lata?
8. Ja kohta kuin JEsus
tunsi Hengesänsä, että he niin
itzellänsä ajattelit, sanoi hän
heille: mitä te näitä ajattelette
teidän sydämisänne?
9. Kumbi on kewiämbi, sa-
noa halwatulle: synnit anne-
tan sinulle anderi; taikka sa-
noa: nouse, ja ota sinun wuo-
tees, ja käy?
10. Mutta että teidän pitä
tietämän ihmisen Pojalla ole-
wan wallan maan päällä syn-
nit anderi anda, (sanoi hän
halwatulle:)
11. Minä sanon sinulle:
nouse ja ota wuotees, ja mene
kotias.
12. Ja hän nousi kohta, ja
otti wuoteen ja meni ulos kaik-
kein nähden: että he kaikki häm-
mästyit ja kunnioitzit Juma-
lata, sanoden: En me ole ikä-
nä sen muotoista nähnet.

13. Ja hän läxi taas ulos
meren puoleen, ja kaikki Kanso
tuli hänen tygönsä, ja hän
opetti heitä.
14. Ja kuin hän meni ohi-
tze, näki hän Lewin Alphein
pojan, istuwan Tullihuonesa,
ja sanoi hänelle: Seura mi-
nua. Ja hän nousi, ja seu-
rais händä. Matth. 9: 9. Luc. 5: 27.
15. Ja se tapahtui, koska
hän atrioitzi hänen huonesansa,
atrioitzi myös monda Publika-
nia ja syndistä JEsuxen ja hä-
nen Opetuslastensa kanssa: sillä
niitä oli paljo kuin händä olit
seurannet.
16. Ja kuin kirjanoppenet
ja Phariseuxet näit hänen syö-
wän Publikanein ja syndisten
kanssa, sanoit he hänen Ope-
tuslapsillensa: mixi hän syö ja
juo Publikanein ja syndisten
kanssa?
17. Ja koska JEsus sen kuu-
li, sanoi hän heille: Ei terwet
tarwitze parandajata, mutta
sairat: en minä ole tullut kutzu-
maan wanhurskaita, mutta syn-
disitä parannuxeen.
Matth. 9: 12, 13. Luc. 5: 31, 32. 1 Tim. 1: 15.
18. Ja Johannexen ja Pha-
riseusten Opetuslapset paastoi-
sit: niin he tulit ja sanoit
hänelle: mixi Johannexen ja
Phariseusten Opetuslapset paas-
towat, mutta ei sinun Opetus-
lapses paasto?
Matth. 9: 14. Luc. 5: 33.
19. Ja JEsus sanoi heille:

Kuinga hääjoukko taita paastota, niinkauwan kuin ylkä on heidän kanssansa? Niinkauwan kuin ylkä on heidän kanssansa, ei he woi paastota.
20. Mutta ne päiwät tulewat, että ylkä heildä otetan pois, ja niinä päiwinä pitä heidän paastoman.
21 Ja ei umbele kengän uutta paikkaa wanhaan waatteseen, sillä uusi paikka rewäisee itzensä kuitengin siitä wanhasta, ja läpi tulee pahemmaxi.
Matth. 9: 16. Luc. 5: 36.
22. Ja ei pane kengän nuorta wiinaa wanhoin leileihin: muutoin nuori wiina särke leilit, ja niin wiina wuotaa pois, ja leilit turmellan; mutta nuori wiina pitä uusiin leileihin pandaman.
23. Ja se tapahtui, että hän käwi Sabbathina laihoin läpitze, niin hänen Opetuslapsensa rupeisit käydesänsä tähkäpäitä katkomaan.
Matth. 12: 1. Luc. 6: 1.
24. Ja Phariseuxet sanoit hänelle: Katzo, mixi he tekewät Sabbathina jota ei sowi?
25. Ja hän sanoi heille: Etteko te ole ikänä lukenet, mitä Dawid teki hädillänsä, koska hän isois, ja ne jotka hänen kanssansa olit?
1 Sam. 21: 6. Matth. 12: 3.
26. Kuinga hän meni Jumalan huoneseen, ylimmäisen Papin Abjatharin aikana, ja söi näkyleiwät, joita ei sopinut syödä, waan ainoasti Pappein, ja hän andoi myös niille, jotka hänen kanssansa olit.
2 Mos. 29. 32. 3 Mos. 8: 31. 24: 5, 9.
27. Ja hän sanoi heille: Sabbathi on ihmisten warten tehty, ja ei ihminen Sabbathia warten.
28. Niin on myös Ihmisen Poika Sabbathin HERra. Matth. 12: 8. Luc. 6: 5.

3. Luku.

JEsus parantaa kuiwettunen käden. Ajaa ulos perkeleitä. Walitzee 12. Apostolita, ja anta heille nimet. Osotta kirjanoppenuitten pilkan perustamattomaxi. Puhuu Hengellisestä sugustansa.

Ja hän meni sisälle jällen Synagogaan, ja siellä oli yxi ihminen, jolla oli kuiwettu käsi. Matth. 12: 9. Luc. 6: 6.
2. Ja he otit hänestä waarin, jos hän hänen Sabbathina parannais, kandaxensa hänen päällensä.
3. Ja hän sanoi sille ihmiselle, jolla kuiwettu käsi oli: astu edes.
4. Ja hän sanoi heille: Sopiko Sabbathina hywää tehdä eli pahaa tehdä? hengeä wapahta taikka tappa? Mutta he waikenit.
5. Niin hän katzoi heidän päällensä wihaisesti, ja oli murheisansa heidän sydämensä kowuden tähden, ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes; ja hän o-

jensi, ja se käsi tuli terweri, niinkuin toinengin.

6. Ja Phariseuxet menit ulos, ja pidit kohta Herodianein kanßa neuwoa händä wastan, kuinga he hänen hukutaisit. Matth. 22: 16.

7. Mutta JEsus poikkeis Opetuslastensa kanßa meren tygö: ja paljo Kansaa seurais händä Galileasta ja Judeasta. Matth. 4: 25.

8. Ja Jerusalemista, ja Idumeasta, ja tuolda puolen Jordanin, ja jotka Tyron ja Sidonin ymbärillä asuit, suuri joukko, jotka hänen tekonsa kuulit, ne tulit hänen tygönsä.

9. Ja hän sanoi Opetuslapsillensa, että wenhe olis aina händä läsnä Kansan tähden, ettei he händä ahdistaisi.

10. Sillä hän oli monda parandanut, niin että kaikki joita waiwattin, tungit hänen päällensä rupemaan häneen.

11. Ja kuin saastaiset henget näit hänen, langeisit he hänen eteensä maahan, huusit sanoden: sinä olet Jumalan Poika.

12. Ja hän haasti heitä kowin händänsä ilmoittamasta. l. 1: 25.

13. Ja hän astui ylös wuorelle, ja kutzui tygönsä, jotka hän itze tahdoi: ja he tulit hänen tygönsä. Matth. 10: 1. Marc. 6: 7. Luc. 6: 12. l. 9: 1.

14. Ja hän säätsi ne kaxitoistakymmendä olemaan tykönänsä, että hän heitä lähetäis saarnamaan.

15. Ja että heillä piti woima oleman taudit parata, ja Perkeleitä ajaa ulos.

16. Ja pani Simonille sen nimen Petari: Joh. 1: 42.

17. Ja Jacobille Zebedeuxen pojalle, ja Johannexelle Jacobin weljelle: (ja andoi heille nimet Boanerges, se on, pitkäisen pojat.)

18. Ja Andreaxen, ja Philippuxen, ja Bartholomeuxen, ja Mattheuxen, ja Thomaxen, ja Jacobin Alphein pojan, ja Taddeuxen, ja Simonin Cananeuxen,

19. Ja Judas Ischariothin, joka myös hänen petti.

20. Ja he tulit huonescen: ja Kansa taas kokounnui, niin ettei heillä ollut tilaa syödäkkän.

21. Ja koska hänen omaisensa sen kuulit, menit he ulos ottamaan händä kiini: sillä he sanoit: hän on mielettömäxi tullut:

22. Mutta Kirjanoppenet, jotka Jerusalemista olit tullet alas, sanoit: hänellä on Beelzebub, ja Perkelitten Päämiehen kautta hän ajaa ulos Perkeleitä. Matth. 9: 34. Joh. 7: 20. 8: 48, 52. 10: 20.

23. Ja hän kutzui heidän tygönsä, ja sanoi heille wertauxilla: Kuinga taita Satanas Satanan ajaa ulos? Matth. 12: 25.

Digitized by Google

24. Ja jos waldakunda er-
kanee itziänsä wastan, niin ei
se waldakunda taida seisoa:
25. Ja jos huone erkanee
itziänsä wastan, niin ei se huo-
ne taida seisoa.
26. Ja jos Satanas karkaa
ja eroitta hänensä itziänsä was-
tan, niin ei hän taida seisoa,
mutta saa lopun.
27 Ei taida kengän wäke-
wän huoneseen mennä ja hä-
nen kaluansa ryöstää, ellei hän
sitä wäkewätä sido kiinni, ja
sitte ryöstä hänen huonettansa.
Matth. 12: 29.
28. Totisesti sanon minä
teille: kaikki synnit annetan
anderi ihmisten lapsille, pilkat-
kin, joilla he Jumalata pilk-
kawat. Matth. 12: 31. Luc. 12: 10.
Ebr. 6: 4. 1 Joh. 5: 16.
29. Mutta joka puhuu pilk-
kaa Pyhää Hengeä wastan, ei
hän saa ijankaikkisesti anderi,
mutta hän on wikapää ijan-
kaikkiseen duomioon.
30. Sillä he sanoit: hänellä
on saastainen hengi.
31. Niin tuli hänen weljen-
sä ja äitinsä, ja seisoit ulkona,
ja lähetit hänen tygönsä kutzu-
maan händä.
Matth. 12: 46. Luc. 8: 19.
32. Ja Kansa istui hänen
ympärillänsä, ja sanoit hänel-
le: katzo, sinun äitis ja weljes
kysywät sinua ulkona. Luc. 8: 20.
33. Ja hän wastais heitä,
sanoden: kuka on minun äitini
taikka minun weljeni?
34. Ja koska hän oli ym-
bäri katzonut niiden päälle, jot-
ka hänen ympärillänsä istuit,
sanoi hän: Katzo minun äitini
ja minun weljeni.
35. Sillä joka tekee Juma-
lan tahdon, hän on minun wel-
jeni ja minun sisareni ja äitini.

4. Luku.

Christus juttelee wertauxen kylwäjästä. Kyntilästä, jywän siemenestä, ja sinapin siemenestä, muiden wertausten kanssa. Asettaa rajuilman merellä.

Ja hän rupeis taas opetta-
maan meren tykönä, ja
paljo Kansaa kokounui hänen
tygönsä, niin että hänen piti
astuman hahteen, ja istuman
merellä, ja kaikki Kansa oli
maalla meren tykönä.
Matth. 13: 1.
2. Ja hän opetti heitä pal-
jo wertauxilla, ja sanoi opet-
taisansa. Luc. 8: 4.
3. Kuulkat: Katzo, kylwäjä
meni ulos kylwämään.
4. Ja kylwäisä tapahtui,
että muutama langeis tien ohen,
niin tulit Taiwan linnut ja
söit sen.
5. Muutama langeis kiwis-
töhön, josa ei paljo maata
ollut; joka kohta nousi päälle,
ettei sillä ollut sywää maata.
6. Koska Auringo nousi,
niin se pouditti; ja ettei sillä
ollut juurta, niin se kuiwetui.
7. Ja muutama langeis or-

Digitized by Google

jantappuroihin; ja orjantappurat kaswit ylös ja tukahutit sen, että kandanut hedelmätä.

8. Ja muutama langeis hywään maahan ja kandoi hedelmän, joka käwi ylös ja kaswoi. Ja muutama kandoi kolmenkymmenen kertaiset, ja muutama kuudenkymmenen kertaiset, ja muutama sadan kertaiset:

9. Ja hän sanoi heille: Jolla on korwat kuulla, se kuulkan.

10. Mutta kuin hän yxinänsä oli, kysyit ne, jotka hänen ymbärillänsä kahdentoistakymmenen kanssa olit, häneldä sitä wertausta. Matth. 13: 10.

11. Ja hän sanoi heille: Teille on annettu tuta Jumalan waldakunnan salaisus: mutta niille, jotka ulkona owat, tapahtuwat kaikki wertausten kautta:

12. Että he nähden näkisit, ja ei huomaitsisi: ja kuulden kuulisit, ja ei ymmärräisi: ettei he josku palajaisi, ja heille annetaisin synnit andexi.

Es. 6: 9. 29: 10. Luc. 8: 10. Joh. 12: 40. Ap. T. 28: 26.

13. Ja sanoi heille: Ettekö te tiedä tätä wertausta? ja kuinga te kaikki wertauxet ymmärräisitte?

14. Kylwäjä kylwää sanan.

15. Mutta nämät owat ne jotka tien wieresä owat, kusa sana kylwetän, ja kuin he sen owat kuullet, tulee kohta Satan ja otta pois sanan, joka heidän sydämiinsä kylwetty oli. Matth. 13: 19.

16. Ja ne owat senkaltaiset, jotka kiwistöhön kylwetyt owat: kosta he sanan kuullet owat, ottawat he sen kohta ilolla wastan:

17. Ja ei ole heisä juurta, mutta owat ajalliset: sitte kosta murhe taikka waino tulee sanan tähden, niin he kohta pahenewat.

18. Ja muutamat owat, jotka orjantappuroihin kylwetyt owat: Ne kuulewat sanan:

19. Ja tämän mailman suru, ja rikkauden wiettelys, ja muut himot tulewat ja tukahuttawat sanan, ja saatetan hedelmättömäxi. 1 Tim. 6: 17.

20. Ja ne owat, jotka hywään maahan kylwetyt owat, jotka kuulewat sanan, ja ottawat sen wastan, ja hedelmän kandawat, muutama kolminkymmenin, ja muutama kuusinkymmenin, ja muutama sadoin kerroin.

21. Ja hän sanoi heille: sytytetängö kyntilä pandaa wakan ala, eli pöydän ala? eikö että se pannaisin kyntiläjalkaan?

Matth. 5: 15 Luc. 8: 16. 11: 33.

22. Sillä ei ole mitän peitetty, jota ei ilmoiteta, eikä ole salaista, waan että se julki tulis. Matth. 10: 26. Luc. 8: 17. 12: 2.

Digitized by Google

23. Jos jollakin on korwat kuulla, se kuulkan.
Matth. 11: 15. Marc. 7: 16.

24. Ja hän sanoi heille: katzokat mitä te kuuletta. Jolla mitalla te mittatte, pitä teille mitattaman, ja wielä lisätän teille jotka kuuletta.
Matth. 7: 2. Luc. 6: 38.

25. Sillä jolla on, hänelle annetan; ja jolla ei ole, sekin kuin hänellä on, otetan häneldä pois. Matth. 13: 12. 25: 29. Luc. 8: 18. 19: 26.

26. Ja hän sanoi: niin on Jumalan waldakunda, kuin jos ihminen heittäis siemenen maahan:

27. Ja makais, ja nousis yöllä ja päiwällä: ja siemen puhkeis ulos ja kaswais ylös, koska ei hän tiedäkkän.

28. Sillä maa kanda hedelmän itzestänsä, ensin oraxen, sitte tähkäpään, ja niin täyden jywän tähkäpääsä.

29. Mutta koska hedelmä tulee edes, lähettä hän kohta sinne sirpin; sillä elon aika on läsnä.

30. Ja hän sanoi: mihingä me Jumalan waldakunnan wertamme? eli, millä wertauxella me sen wertamme?

31. Niinkuin sinapin siemeneneen, koska se maahan kylwetän, on se wähin kaikkia siemenitä, kuin maasa on:
Matth. 13: 31. Luc. 13: 18.

32. Ja kuin hän kylwetty on, niin hän nousee, ja tulee suuremmaxi kaikkia kaaleja, ja teke suuret oxat, niin että taiwan linnut hänen warjonsa alla taitawat pesät tehdä.

33. Ja sen muotoisilla monilla wertauxilla puhui hän heille sanan: sen peräskä kuin he woit kuulla. Matth. 13: 34.

34. Mutta ei hän ilman wertausta mitän heille puhunut: waan selitti kaikki Opetuslapsillensa erinänsä.

35. Ja hän sanoi heille sinä päiwänä koska ehto tuli, mengämme ylitze.
Matth. 8: 18, 23. Luc. 8: 22.

36. Ja he laskit Kansan, ja otit hänen, kuin hän oli hahdesa: oli myös muita wenheitä hänen kanßansa.

37. Ja suuri tuulispää nousi, ja aallot löit sisälle hahteen, niin että se jo täytettin.

38. Ja hän oli perällä ja makais päänalaisen päällä. Ja he herätit hänen, ja sanoit hänelle: Mestari, etkös sitä tottele, että me hukumme?

39. Ja kuin hän herätettin, nuhteli hän tuulda, ja sanoi merelle: waikene, ole äneti. Niin tuuli asetui ja tuli juuri tywenexi.

40. Ja hän sanoi heille: mitä te niin pelkurit oletta? Kuinga ei teillä ole uskoa?

41. Ja he peljästyit sangen suuresti, ja sanoit keskenänsä: kuka tämä on? sillä

Digitized by Google

tuuli ja meri owat hänelle kuuliaiset.

5. Luku.

JEsus ajaa ulos perkelet ihmisestä, ja saldi heidän mennä sikalaumaan. Paranda yhden waimon punaisesta taudista, ja herättä Jairuxen tyttären kuolluista.

Ja he tulit ylitze meren Gadarenein maakundaan.
Matth. 8: 28. Luc. 8: 26.

2. Ja kuin hän läxi hahdesta, kohtais händä kohta haudoista ihminen, josa oli saastainen hengi.

3. Jolla oli maja haudoisa, ja ei woinut kengän händä kahleilla sitoa:

4. Sillä hän oli usein jalkapuisa ja kahleisa sidottuna, ja hän oli särkenyt kahlet, ja jalkapuut rikkonut, ja ei kengän woinut händä asetta.

5. Ja hän oli aina yötä ja päiwää wuorisa ja haudoisa, ja parkui, ja hosui itziänsä kiwillä.

6. Mutta koska hän näki taambana JEsuxen, juoxi hän, ja langeis maahan hänen eteensä.

7. Ja huutain suurella äänellä sanoi: Mitä minun on sinun kanszas, JEsu sen korkeimman Jumalan Poika? minä wannotan sinua Jumalan kautta, ettes minua waiwaisi.

8. (Sillä hän sanoi hänelle: lähde ulos saastainen hengi ihmisestä.)

9. Ja hän kysyi häneldä: mikä nimes on? ja hän wastais sanoden: Legio on minun nimeni: sillä meitä on monda.

10. Ja hän rukoili händä suuresti, ettei hän lähetäisi heitä ulos siitä maakunnasta.

11. Niin oli siinä wuorten tykönä suuri sikalauma laitumella. Matth. 8: 30. Luc. 8: 32.

12. Ja kaikki ne Perkelet rukoilit händä, sanoden: laske meitä sikoihin, että me heihin menisimme sisälle.

13 Ja JEsus sallei kohta heidän. Ja saastaiset henget läxit ulos, ja menit sikain sisälle: Ja lauma syöxi itzensä kohdastansa mereen, (mutta heitä oli lähes kaxi tuhatta), ja he uppoisit mereen.

14. Mutta sikain kaitziat pakenit, ja saatit sanoman Kaupungihin ja kyliin. Ja he menit ulos katzomaan mikä se oli kuin tapahtui.

15. Ja tulit JEsuxen tygö, ja näit sen joka Perkeleldä riiwattu oli istuwan, ja waatetettuna, ja toimellisna, josa Legio oli ollut: ja he pelkäisit.

16. Ja ne juttelit heille jotka sen nähnet olit, kuinga sille Perkeleldä riiwatulle tapahtunut oli, ja sioista.

17. Ja he rupeisit händä rukoilemaan menemään pois heidän maaldansa. Ap. T. 16: 39.

Digitized by Google

18. Ja kuin hän astui hahteen, niin se joka Perkeleldä riiwattu oli, rukoili että hän sais hänen kanßansa olla.
Luc. 8: 38.

19. Mutta ei JEsus händä sallinut, waan sanoi hänelle: mene kotias omaistes tygö, ja ilmoita heille, kuinga suuret työt HERra on sinulle tehnyt, ja on sinua armahtanut.

20. Ja hän meni, ja rupeis saarnamaan niisä kymmenesä Kaupungisa, kuinga suuret työt JEsus oli hänelle tehnyt: ja he kaikki ihmettelit.

21. Ja kuin JEsus taas meni hahdella ylitze, kokondui paljo Kansaa hänen tygönsä, ja hän oli läsnä merta.
Matth. 9: 1.

22. Ja katzo, yxi Synagogan Päämies tuli, Jairus nimeldä, ja kuin hän näki hänen, langeis hän hänen jalkainsa tygö: Matth. 9: 18. Luc. 8: 41.

23. Ja rukoili händä suuresti, sanoden: minun wähä tyttäreni on wiimeisillänsä, tule ja pane kätes hänen päällensä, että hän paranis ja eläis.

24. Niin hän meni hänen kanßansa: ja paljo Kansaa seurais händä, ja ahdistit händä.

25. Ja yxi waimo, joka oli sairastanut punaista tautia kaxitoistakymmendä ajastaikaa: Matth. 9: 20. Luc. 8: 43.

26. Ja oli paljo kärsinyt monelda parandajalda, ja oli kuluttanut kaiken hywydensä, eikä mitään apua tundenut, waan tullut paljo pahemmaxi.

27. Kosta hän kuuli JEsuxesta, tuli hän Kansan seasa takaa, ja rupeis hänen waatteisiinsa:

28. Sillä hän sanoi: jos minä ainoasti saan ruweta hänen waatteisiinsa, niin minä paranen.

29. Ja hänen werilähtensä kohta kuiwettui, ja hän tunsi ruumisansa, että hän oli hänen witzauxestansa parattu.

30. Ja JEsus tunsi kohta itzesänsä woiman, joka hänestä lähtenyt oli, ja käänsi hänensä Kansan seasa, ja sanoi: kuka rupeis minun waatteisini?
Luc. 6: 16.

31. Ja hänen Opetuslapsensa sanoit hänelle: Sinä näet että Kansa sinua ahdistaa ymbäri, ja sinä sanoit: kuka minuun rupeis?

32. Ja hän katzoi ymbärinsä, että hän sen näkis, joka sen teki.

33. Mutta waimo pelkäis ja wapisi, että hän tiesi mitä hänen kohtaansa tapahtunut oli, tuli ja langeis hänen eteensä, ja sanoi hänelle kaiken totuden.

34. Mutta hän sanoi hänelle: tyttäreni, sinun uskos pa-

Digitized by Google

muusi sinun, mene rauhaan, ja ole terwe witzauxestas.

Matth. 9: 22. Marc. 10: 52.

35. Koska hän wielä puhui, tulit muutamat Synagogan Päämiehildä jotka sanoit: sinun tyttäres on kuollut: mitäs sillen Mestarita waiwat?

Luc. 8: 49.

36. Mutta JEsus kohta kuulduansa sen sanan sanottawan, sanoi Synagogan Päämiehelle: älä pelkä, ainoasta usko.

37. Ja ei hän sallinut kenengän händänsä seurata, waan Petarin ja Jacobin, ja Johannexen Jacobin weljen.

38. Ja hän tuli Synagogan Päämiehen huoneseen, ja näki pauhinan, ja ne jotka itkit ja poraisit paljo.

39. Ja hän meni sisälle, ja sanoi heille: mitä te pauhatte ja itkettä? Lapsi ei ole kuollut, waan makaa.

Matth. 9: 24. Joh. 11: 11.

40. Ja he nauroit händä. Mutta koska hän oli kaikki ajanut ulos, otti hän lapsen Isän ja äitin kanßansa, ja ne jotka hänen kanßansa olit, ja meni sisälle, kusa lapsi makais.

41. Ja tartui lapsen käteen, ja sanoi hänelle: Talitha kumi, se on sanottu, piikainen, (sinulle minä sanon), nouse ylös.

42. Ja kohta piika nousi, ja käwi: sillä hän oli kahdentoistakymmenen ajastaikainen. Ja he hämmästyit suurella hämmästyxellä.

43. Ja hän haasti heitä kowin, ettei kengän sitä saisi tietä, ja hän käski anda hänelle syötäwätä.

6. Luku.

JEsus pidetän halpana Isänsä maalla. Lähettä ulos ne 12. Apostolita. Herodes luulee hänen Johannexexi, jonga kaulan hän andoi leikata. JEsus opetta ja ruokki 5000 miestä erämaasa. Rukoilee: käy meren päällä: paranda monda Genetzaretin maalla.

JA hän läxi sieldä ja meni Isänsä maalle: ja hänen Opetuslapsensa seuraisit händä.

Matth. 13: 54.

2. Ja kuin Sabbathi tuli, rupeis hän Synagogasa opettamaan: ja monda jotka kuulit, hämmästyit, sanoden: kusta tällä nämät owat? ja mikä wiisaus hänelle annettu on, että myös senkaltaiset wäkewät työt hänen kättensä kautta tapahtuwat? Luc. 4: 16.

3. Eikö tämä ole se seppä, Marian poika, Jacobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli? eikö myös hänen sisarensa ole täsä meidän kanßamme? ja he pahenit hänesä. Joh. 6: 42.

4. Mutta JEsus sanoi heille: ei Propheta mualla ole katzottu ylön kuin Isänsä maalla, ja langoinsa seasa, ja kotonansa.

Matth. 13: 57. Luc. 4: 24. Joh. 4: 44.

Digitized by Google

5. Ja ei hän woinut siellä yhtään wäkewätä työtä tehdä, waan ainoastan pani kätensä harwain sairasten päälle, ja paransi heitä. Matth. 13: 58.

6. Ja ihmetteli heidän epäuskoansa. Ja hän waelsi ymbäri kyliä, opettain ymbäristöllä. Matth. 9: 35. Luc. 13: 22.

7. Ja kutzui ne kaxitoistakymmendä, ja rupeis niitä kaxin ja kaxin lähettämään: ja andoi heille woiman saastaisia hengiä wastan. Matth. 10: 1. Marc. 3: 13, 14. Luc. 6: 13. 9: 1.

8. Ja kielsi heitä mitään ottamasta tielle, mutta ainoasti sauwan, ei ewässäkkiä, ei leipää, ei rahaa kukkaroon. Matth. 10: 9. Luc. 9: 3.

9. Mutta oleman kengäsä: Ja ettei he pukisi kahta hametta yllensä. Ap. T. 12: 8.

10. Ja hän sanoi heille: kusa ikänä te huoneseen menette sisälle, niin olkat siinä, niinkauwan kuin te sieldä menette pois. Matth. 10: 11. Luc. 9: 4.

11. Ja jotka ei teitä wastan ota, eikä kuule teitä, niin mengät pois sieldä, ja pyhkikät tomu, kuin teidän jalkainne alla on, heille todistuxexi. Totisesti sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on duomjo päiwänä huokiambi, kuin sille Kaupungille. Matth. 10: 14, 15. Luc. 9: 5. 10: 10, 11, 12. Ap. T. 13: 51. 18: 6.

12. Ja he läxit ulos ja saarnaisit että he parannuxen tekisit. Matth. 3: 2.

13. Ja ajoit ulos monda Perkelettä, ja woitelit öljyllä monda sairasta, ja paransit. Jac. 5: 14.

14. Ja Kuningas Herodes sai sen kuulla; (sillä hänen nimensä oli jo julistettu,) ja sanoi: Johannes joka kasti, on nosnut kuolluista, ja sentähden woimat waikuttawat hänesä. Matth. 14: 1. Luc. 9: 7, 19.

15. Muut sanoit: se on Elias: mutta toiset sanoit: se on Propheta, taikka niinkuin joku Prophetaista. Matth. 16: 14.

16. Mutta koska Herodes sen kuuli, sanoi hän: se on Johannes, jonga kaulan minä annoin leikata, hän on kuolleista nosnut.

17. Sillä Herodes oli lähettänyt Johannesta ottamaan kiinni, ja pani hänen tornihin, Herodiaxen hänen weljensä Philippuxen emännän tähden, jonga hän oli nainut. Luc. 3: 19, 20.

18. Sillä Johannes oli Herodexelle sanonut: ei sinulle ole luwallinen pitä weljes emändätä.

19. Ja Herodias wäjyi händä, ja tahdoi händä tappa: mutta ei hän saanut.

20. Sillä Herodes pelkäis Johannesta, että hän tiesi hänen hurskaxi ja pyhäxi miehexi: ja otti waarin hänestä, ja kuuli händä monesa asiasa, ja kuuldeli händä mielellänsä.

Digitized by Google

21. Ja koska sowelias päiwä tuli, että Herodes syndymäpäiwänänsä teki ehtollisen ylimmäisillensä, ja Päämiehille, ja Esimiehille Galileasa. Matth. 14: 6.

22. Ja Herodiaxen tytär tuli sisälle, ja hyppäis, ja se kelpais Herodexelle ja ynnä atrioitzewille, sanoi Kuningas piikalle: ano minulda mitäs tahdot, ja minä annan sinulle.

23. Ja hän wannoi hänelle: mitä ikänä sinä minulda anot, niin minä annan sinulle, puoleen minun waldakundaani asti.

24. Mutta se meni ulos ja sanoi äitillensä: mitä minun pitä anoman? waan se sanoi: Johannes Kastajan päätä.

25. Ja hän kohta meni sisälle kiirusti Kuningan tygö, anoi sanoden: minä tahdon, ettäs minulle annat juuri nyt Johannes Kastajan pään fatisa.

26. Niin Kuningas tuli sangen murhelliseri, kuitengin walan tähden ja niiden jotka ynnä atrioitzit, ei tahtonut häneldä kieldä. Matth. 14: 9.

27. Ja Kuningas lähetti kohta murhajan, ja käski hänen päänsä tuoda.

28. Niin se meni ja leikkais hänen kaulansa tornisa: Ja toi hänen päänsä fatisa, ja andoi sen piikalle: ja piika andoi sen äitillensä. Matth. 14: 10.

29. Ja koska hänen Opetuslapsensa sen kuulit, tulit he ja otit hänen ruuminsa, ja panit sen hautaan.

30. Ja Apostolit kokounnuit JEsuxen tygö, ja ilmoitit hänelle kaikki sekä ne kuin he teit, ja ne kuin he opetit. Luc. 9: 10.

31. Ja hän sanoi heille: tulkat te yxinänne erinäiseen paikkaan, ja lewätkät wähä: sillä monda oli, jotka tulit ja menit: niin ettei he syödäkkän joutanet. 1. 3: 20.

32. Ja he menit korpeen haahdella erinänsä.
Matth. 14: 13. Joh. 6: 16.

33. Ja Kansa näki heidän menewän, ja moni tunsi hänen: Ja juoxit sinne jalkaisin kaikista Kaupungeista, ja he ennätit heitä, ja he kokounnuit hänen tygönsä.

34. Ja JEsus läxi ulos, ja näki paljo Kansaa, ja hän armahti heitä: sillä he olit niinkuin lampat, joilla ei ole paimenda: Ja rupeis heitä opettamaan paljo. Matth. 14: 14. 9: 36.

35. Ja koska päiwä paljo kulunut oli, tulit hänen Opetuslapsensa hänen tygönsä, sanoden: Tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut: Matth. 14: 15. Luc. 9: 12.

36. Laske heitä että he menisit ymbäri kyliin ja majoin, ostamaan heillensä leipiä: sillä ei heillä ole syötäwätä.

37. Mutta hän wastaten sanoi heille: Andakat te heille syötäwätä. Ja he sanoit hänelle: pitäkö meidän menemän

kahdella sadalla penningillä
leipiä ostamaan, ja andamaan
heidän syödä? Joh. 6:8.
38. Mutta hän sanoi heille:
mondako leipää teillä on? men-
gät ja katzokat. Ja koska he
katzoit, sanoit he: wiisi, ja kari
kalaa. Matth. 14:17. Luc. 9:13.
Joh. 6:9.
39. Ja hän käski heidän
kaikki istutta atrioitzemaan eri-
joukkoihin wiherjäisen ruohon
päälle.
40. Ja he istuit joukoisa
sadoin ja wiisinkymmenin.
41. Ja kuin hän otti ne wiisi
leipää ja kari kalaa, katzoi hän
Taiwaseen, kiitti ja mursi leiwät:
ja andoi Opetuslapsillensa pan-
da niiden eteen: ja ne kari kalaa
jakoi hän kaikille. Joh. 17:1.
42. Ja he söit kaikki, ja
rawittin.
43. Ja he korjaisit kari-
toistakymmendä täysinäistä ko-
ria muruja, ja myös kaloista.
44. Ja niitä kuin söit, oli
lähes wiisi tuhatta miestä.
45. Ja hän ajoi kohta Ope-
tuslapsensa astumaan hahteen,
ja edellä menemään meren ylitze
Bethsaidaan, siihenasti kuin
hän päästäis Kansan.
Matth. 14:22. Joh. 6:16.
46. Ja koska hän oli pääs-
tänyt heidän, meni hän wuorelle
rukoilemaan. Matth. 14:23.
47. Ja koska ehtoo tuli, oli
haari keskellä merta, ja hän yxi-
nänsä maalla.
Matth. 14:24. Joh. 6:17.
48. Ja hän näki heidän
olewan hädäsä soutamisesa:
(sillä heillä oli wastainen): Ja
liki neljändenä yön wartiona tuli
hän heidän tygönsä käyden me-
ren päällä: Ja tahdoi mennä
heidän ohitzensa.
49. Mutta kuin he näit hänen
käywän meren päällä, luulit he
olewan Köpelin, ja huusit:
50. (Sillä kaikki näit hänen
ja hämmästyit.) Ja hän puhui
kohta heidän kansansa, ja sanoi
heille: olkat hywäsä turwasa,
minä olen, älkät peljätkö.
51. Ja hän astui heidän
tygönsä hahteen, ja tuuli heikeni:
Ja he paljo enämmän keskenän-
sä hämmästyit, ja ihmettelit:
52. Sillä ei he ymmärtänet
leiwistäkän: waan heidän sydä-
mensä oli paatunut.
53. Ja kuin he olit mennet
ylitze, tulit he Genesaretin maal-
le: ja laskit satamaan. Matth. 14:34.
54. Ja kuin he menit ulos
hahdesta, niin he kohta tunsit
hänen:
55. Ja juoxit ymbäri kaiken
sen ymbäristön, ja rupeisit sai-
raita wiemään wuoteisansa, ku-
sa he kuulit hänen olewan.
56. Ja kuhunga hän meni
sisälle kylihin eli Kaupungeihin,
taikka majoihin, niin he panit
kujille sairaita, ja rukoilit händä,
että he ainoasta hänen waat-
teinsa paldeseen saisit rupeta:
Ja niin monda kuin häneen
rupeis, ne parauit.

7. Luku.

Jesus osotta, mitkä ihmisen saastutta, ja nuhtelee Phariseusten ulkokullaisutta. Wapahta pakanallisen waimon tyttären perkeleldä. Parandaa kuuroin.

Ja hänen tygönsä kokoonnuit Phariseuxet, ja muutamat Kirjanoppenuista, jotka Jerusalemista tullet olit. Matth. 15: 1.

2. Ja kuin he näit muutamat hänen Opetuslapsistansa yhteisillä käsillä, (se on, pesemättömillä) syöwän leipää, laitit he sitä:

3. Sillä Phariseuxet ja kaikki Judalaiset ei syö, ellei he usein pese käsiänsä, pitäin wanhembain säätyä:

4. Ja kuin he turulda tulewat, ei he syö pesemätä. Ja monda muuta on, jotka he owat ottanet pitäxensä, kuin on: juoma-astiain, kiwiastiain, ja wäskiastiain, ja pöytäin pesemiset.

5. Sitte kysyit Phariseuxet ja Kirjanoppenet häneldä: mixei sinun Opetuslapses waella wanhembain säädyn jälkeen, waan syöwät pesemättömillä käsillä leipää?

6. Mutta hän wastaten sanoi heille: Esaias on hywästi teistä ulkokullaisista ennustanut niinkuin kirjoitettu on: Tämä Kansa kunnioitzee minua huulilla, waan heidän sydämensä on kaukana minusta. Es. 29: 13.

7. Mutta turhaan he minua palwelewat, opettain sitä oppia, kuin on ihmisten käsky.
Matth. 15: 9. Col. 2: 18. Tit. 1: 14.

8. Sillä te hyljätte Jumalan käskyn, ja pidätte ihmisten säädyn, kiwiastiain ja juoma-astiain pesemiset: ja muita senkaldaisia te paljo teette.

9. Ja hän sanoi heille: hywin te hyljätte Jumalan käskyn, että te teidän säätynne pidäisitte.

10. Sillä Moses sanoi: kunnioita Isääs ja äitiäs: ja joka kiroilee Isää eli äitiä, hänen pitä kuolemalla kuoleman.
2 Mos. 20: 12. 5 Mos. 5: 16. Eph. 6: 2. 2 Mos. 21: 17. 3 Mos. 20: 9. 5 Mos. 27: 16. San. L. 20: 20. Matth. 15: 4.

11. Mutta te sanotte: jos ihminen sano Isälle taikka äitille: Corban, (se on uhrattu) jolla sinua piti minulda autettaman.

12. Ja ette salli hänen mitän tehdä Isällensä taikka äitillensä.

13. Ja hyljätte Jumalan sanan teidän säädyllänne. jonga te säättänet oletta: Ja senkaldaisia paljo te teettä.
Matth. 15: 6.

14. Ja hän kutzui tygönsä kaiken Kansan, ja sanoi heille: kuulkat kaikki minua, ja ymmärtäkät.

15. Ei ole ulkona ihmisestä mitään, joka häneen menee sisälle, ja taita hänen saastutta: mutta ne kuin hänestä tulewat

Digitized by Google

ulos, ne owat jotka saastuttawat ihmisen.
Ap. T. 10: 15. Rom. 14: 17, 20. Tit. 1: 15.
16. Jos jollakin on korwat kuulla, se kuulkan.
Matth. 11: 15. Marc. 4: 23.
17. Ja kosta hän Kansan tykö meni huoneseen, kysyit hänen Opetuslapsensa häneldä tästä wertauxesta. Matth. 15: 15.
18. Ja hän sanoi heille: olettako tekin niin ymmärtämättömät? ettekö ymmärrä, että kaikki kuin ulkoa menee ihmiseheen, ei se händä taida saastutta?
19. Sillä ei se mene hänen sydämehensä, mutta watzaan: ja menee luonnollisesti ulos, kaikki ruat puhdistain.
20. Ja hän sanoi: mitä ihmisestä tulee ulos, se saastutta ihmisen.
21. Sillä sisäldä ihmisten sydämestä tulewat ulos pahat ajatuxet, huorudet, salawuoteudet, miestapot, Matth. 15: 19.
22. Warkaudet, ahneudet, pahat juonet, petos, irstaisus, pahansuomus, Jumalan pilkka, ylpeys, hullus.
23. Kaikki nämät pahudet sisäldä tulewat ulos, ja saastuttawat ihmisen.
24. Niin hän nousi, ja meni sieldä Tyrin ja Sidonin maan ääriin: ja meni sisälle huoneseen, eikä tahtonut sitä kenellekkän anda tietä: ja ei hän tainnut salaa olla. Matth. 15: 21.
25. Sillä kuin yxi waimo kuuli hänestä, jonga wähällä tyttärellä oli saastainen hengi, niin se tuli ja langeis hänen jalkainsa juureen.
26. (Mutta se waimo oli Grekiläinen, Syrophenisiasa syndynyt) ja hän rukoili händä ajamaan pois Perkelettä hänen tyttärestänsä.
27. Niin JEsus sanoi hänelle: Salli ensin lapset rawitta: Sillä ei ole se kohtullinen, otta lasten leipää, ja heittä penikoille. Matth. 15: 26.
28. Mutta hän wastais ja sanoi hänelle: tosin HERra: syöwät penikatkin pöydän alla lasten muruista.
29. Ja hän sanoi hänelle: tämän puhen tähden mene: Perkele läxi ulos sinun tyttärestäs.
30. Ja kuin hän meni kotiansa, löysi hän Perkelen lähtenexi ulos, ja tyttärensä makawan wuotesa.
31. Ja taas kuin hän läxi Tyrin ja Sidonin maan ääristä, tuli hän Galilean meren tygö, kymmenen Kaupungin maan äärten keskitze. Matth. 15: 29.
32. Ja he toit hänen tygönsä kuuroin, joka myös mykkä oli, ja he rukoilit händä panemaan kätensä hänen päällensä.
Matth. 9: 32. Luc. 11: 14.
33. Ja hän otti hänen erinänsä Kansasta, ja pisti sormensa hänen korwiinsa: syl-

Digitized by Google

ki ja rupeis hänen kieleensä.
1. 8: 23. Joh. 9: 6.

34. Ja katzahtain Taiwa-
seen, huokais, ja sanoi hänelle:
Ephphata, se on aukene.
Joh. 11: 41. 17: 1.

35. Ja kohta aukenit hänen
korwansa: ja hänen kielensä side
pääsi wallallensa, ja puhui sel-
kiästi.

36. Ja hän haasti heidän
kellengän sanomasta: Mutta
jota enämmin hän haasti, sitä
enämmin he ilmoitit.

37. Ja he suuresti hämmäs-
tyit sanoden: hywästi hän kaik-
ki teki: kuuroit hän teke kuule-
maan, ja mykät puhumaan.

8. Luku.

JEsus ruokki 4000 miestä. Kieldä merkin Phariseuxilda, ja waroitta heidän hapatuxestansa. Paranda sokian. Pietarin tunnustus Christuxesta. Opetus itzensä kieldämisestä.

Niinä päiwinä, koska sangen
paljo Kansaa oli, eikä
ollut heillä mitään syömistä,
kutzui JEsus Opetuslapsensa
tygönsä, ja sanoi heille:

2. Minä surkuttelen Kansaa;
sillä he owat jo kolme päiwää
wiipynet minun tykönäni, ja ei
ole heillä mitä he söisit:
Matth. 15: 32.

3. Ja jos minä päästän hei-
dän kotiansa syömätä, niin he
waipuwat tiellä; sillä muutamat
heistä olit kaukaa tullet.

4. Niin wastaisit händä hä-
nen Opetuslapsensa: kusta joku
woi näitä rawita leiwillä täsä
erämaasa?

5. Ja hän kysyi heildä:
mondako leipää teillä on? he sa-
noit: seitzemän.

6. Ja hän käski Kansan istua
atrioitzemaan maan päälle: Ja
hän otti ne seitzemän leipää,
kuin hän kiittänyt oli, mursi ja
andoi Opetuslapsillensa, että he
olisit pannet eteen: ja he panit
Kansan eteen.

7. Ja heillä oli myös wähä
kalaisita: ja hän kiitti, ja käski
ne myös panda eteen.

8. Niin he söit, ja rawittin:
ja he korjaisit tähtet, kuin jäänet
olit, seitzemän koria muruja.

9. Ja niitä kuin söit, oli liki
neljä tuhatta: Ja hän päästi
heidän.

10. Ja hän astui kohta
Opetuslastensa kanssa hahteen,
ja tuli Dalmanuthan maan
ääriin. Matth. 15: 39.

11. Ja Phariseuxet tulit ja
rupeisit kampailemaan hänen
kanssanse, pyyten häneldä merk-
kiä Taiwaasta, kiusaten händä.
Matth. 12: 38. 16: 1. Luc. 11: 29. Joh. 6: 30.

12. Ja hän huokais henge-
sänsä ja sanoi: mixi tämä suku
merkkiä pyytä? totisesti sanon
minä teille: Ei tälle sukukun-
nalle anneta merkkiä.
Matth. 16: 4.

13. Ja hän jätti heidän, ja
astui taas hahteen, ja meni
ylitze.

Digitized by Google

14. Ja he olit unhottanet otta leipiä: eikä ollut heillä enä kuin yxi leipä haahdesa heidän myötänsä. Matth. 16: 5.

15. Ja hän käski heitä, sanoden: katzokat ja kartakat teitänne Phariseusten hapatuxesta, ja Herodexen hapatuxesta. Matth. 16: 6. Luc. 12: 1.

16. Ja he ajattelit keskenänsä, sanoden: ei meillä ole leipiä.

17. Ja kuin JEsus sen ymmärsi, sanoi hän heille: mitä te ajattelette, ettei teillä ole leipää? ettekö te wielä huomaitze, etkä ymmärrä? wieläkö teillä nyt on paatunut sydän? l. 6: 52.

18. Silmät teillä on, ja et te näe? ja korwat teillä on, ja et te kuule? ettäkö myös muista?

19. Koska minä wiisi leipää mursin wijdelle tuhannelle, kuinga monda täysinäistä koria te tähteitä korjaisitta? He sanoit: kaxitoistakymmendä. Matth. 14: 19, 20. Marc. 6: 41 Luc. 9: 13, 16. Joh. 6: 11, 12.

20. Niin myös koska minä ne seitzemän mursin, neljälle tuhannelle, kuinga monda täysinäistä koria tähteitä te korjaisitta? he sanoit: seitzemän. Matth. 15: 34.

21. Ja hän sanoi heille: mixet te siis ymmärrä?

22. Ja hän tuli Bethsaidaan, ja he toit yhden sokian, ja rukoilit händä, että hän rupeis häneen.

23. Ja hän tarttui sen sokian käteen, ja wei ulos hänen kylästä: ja sylki hänen silmiinsä, ja pani kätensä hänen päällensä, ja kysyi häneldä, jos hän jotakin näkis. l. 7: 32, 33.

24. Niin hän katzoi ylös ja sanoi: Minä näen ihmiset niinkuin puut käyskendelewän.

25. Sitte hän taas pani kätensä hänen silmäinsä päälle, ja andoi hänen taas katzoa: Ja se tuli parataxi, niin että hän näki kaikki kaukaa ja selkiästi.

26 Ja hän lähetti hänen kotiansa, sanoden: älä mene kylään sisälle, älä myös kellengän tätä kyläsä sano.

27. Ja JEsus meni ulos ja hänen Opetuslapsensa Cesarean kyliin, joka kutzutan Philippi: Ja hän kysyi tiellä Opetuslapsildansa, sanoden heille: kenengä sanowat ihmiset minun olewan? Matth. 16: 13. Luc. 9: 18.

28. Niin he wastaisit: Johannes Kastajan: ja muutamat Elian: waan muutamat jongun Prophetaista.

29. Ja hän sanoi heille: kenengästä te sanotta minun olewan? Petari wastais, ja sanoi hänelle: sinä olet Christus.

30. Ja hän haasti heitä kellengän hänestä sanomasta.

31. Ja hän rupeis heitä opettamaan että ihmisen Pojan pitä paljo kärsimän, ja hyljättämän wanhimmilda ja ylimmäisildä Papeilda, ja Kirjanoppeneilda, ja tapettaman:

Digitized by Google

ja kolmandena päiwänä ylösnousemaan: Matth. 16: 21. 17: 22. Marc. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22, 44. 18: 31. 24: 6.

32. Ja hän puhui sen puhen julki rohkiasti. Ja Petari otti hänen tygönsä, rupeis händä nuhtelemaan.

33. Mutta hän käänsi itzensä, ja katzoi Opetuslastensa puoleen, nuhteli Petarita, sanoden: mene pois minun tyköäni Satan: sillä et sinä ymmärrä niitä kuin Jumalan owat, waan niitä kuin ihmisten owat.

34. Ja hän kutzui tygönsä Kansan ja Opetuslapsensa, ja sanoi heille: kuka ikänä tahto tulla minun peräsäni, hän kieldäkön itzensä, ja otta kon ristinsä, ja seuratkan minua. Matth. 10: 38. 16: 24. Luc. 9: 23. 14: 27.

35. Sillä kuka ikänä tahto hengensä wapahta, hän hukutta sen; mutta joka ikänä hengensä hukutta minun ja Ewangeliumin tähden, hän wapahta sen. Matth. 10: 39. 16: 25. Luc. 9: 24. 17: 33. Joh. 12: 25.

36. Sillä mitä se autta ihmistä, jos hän woitais kaiken mailman, ja sais sielullensa wahingon. Matth. 16: 26.

37. Eli mitä ihminen anda sielunsa lunastuxexi?

38. Sillä joka häpee minua ja minun sanojani täsä huorintekiäsä ja syndisesä sukusa, sitä myös pitä ihmisen Pojan häpemän, koska hän tulee Isänsä kunniasa niiden pyhäin Engelitten kansa. Matth. 10: 32. [illegible] 33. Luc. 9: 26. 12: 8, 9. Rom. 1: 16. 2 Tim. 2: 12. Matth. 25: 31.

9. Luku.

Christuxen kirkastamisesta. Perkeleldä riiwatun pelastuxesta. Christuxen kärsimisesta ja Opetuslasten riidasta. Pahennuxen karttamisesta.

Ja hän sanoi heille: Totisesti sanon minä teille: muutamat näistä, jotka täsä seisowat, ei pidä kuolemata maistaman, siihenasti kuin he näkewät Jumalan waldakunnan woimalla tulewan. Matth. 16: 28. Luc. 9: 27.

2. Ja kuuden päiwän perästä, otti JEsus tygönsä Petarin ja Jacobin ja Johannexen, ja wei heidän erinänsä korkialle wuorelle yxinänsä: ja hän kirkastettin heidän edesänsä. Matth. 17: 1. Luc. 9: 28.

3. Ja hänen waatensa tulit kiildäwäxi ja sangen walkiaxi niinkuin lumi, ettei yxikän wanuttain painaja taida niin walkiaxi painaa maan päällä.

4. Ja heille ilmestyi Elias Mosexen kansa, jotka puhuit JEsuxen kansa.

5. Ja Petari wastaten sanoi JEsuxelle: Rabbi, hywä on meidän täsä olla: tehkämme siis tähän kolme majaa, sinulle yhden, Mosexelle yhden, ja Elialle yhden.

6. Waan ei hän tiennyt mitä hän puhui: Sillä he olit hämmästynet.

Digitized by Google

7. Ja pilwi tuli joka ymbäri warjois heidän: Ja ääni tuli pilwestä, sanoden: Tämä on se minun rakas Poikani, kuulkat händä. Matth. 3: 17. 17: 5. Marc. 1: 11. Luc. 3: 22. 9: 35. 2 Pet. 1; 17.

8. Ja kohta kuin he ymbäri katzahdit, ei he enä ketään nähnet, mutta JEsuxen yxin heidän kanszansa.

9. Mutta koska he menit alas wuorelda, kielsi hän heidän kellengän niitä sanomasta kuin he näit, waan sitte koska ihmisen Poika on kuolluista nosnut. Matth. 17: 9. Luc. 9: 36.

10. Ja he pidit sanan mielesänsä, ja tutkeit keskenänsä, mitä se olis, nosta ylös kuolluista.

11. Ja he kysyit häneldä sanoden: mitä Kirjanoppenet sanowat, että Elian pitä ensin tuleman? Matth. 17: 10.

12. Mutta hän wastaten sanoi heille: Elias tosin tulee ensin ja ojenda kaikki: Ja niinkuin on ihmisen Pojasta kirjoitettu, että hänen pitä paljo kärsimän, ja katzottaman ylön. Ps. 22: 7. Es. 53: 3. Dan. 9: 26

13. Mutta minä sanon teille, että Elias on myös tullut, ja he teit hänelle mitä he tahdoit, niinkuin hänestä kirjoitettu oli. Matth. 11: 14. Luc. 1: 17.

14. Ja kuin hän tuli Opetuslasten tygö, näki hän paljo Kansaa heidän ymbärillänsä, ja Kirjanoppenet kampailewan heidän kanszansa.

15. Ja kohta kuin kaikki Kansa näki hänen, hämmästyit he, ja, juosten tygö, terwehdit händä.

16. Ja hän kysyi Kirjanoppenuilda: mitä te kampailette keskenänne?

17. Niin yxi Kansan seasta wastais, ja sanoi: Mestari, minä toin sinun tygös poikani, jolla on mykkä hengi. Matth. 17: 14. Luc. 9: 37, 38.

18. Ja koska hän rupee hänen kimppuunsa, niin hän repelee händä: ja hän wahtu, ja kiristelee hambaitansa, ja kuiwettu. Ja minä sanoin sinun Opetuslapsilles, että he ajaisit hänen ulos, ja ei he woinet.

19. Niin hän wastais ja sanoi: O sinä uskotoin sukukunda! kuinga kauwan minun pitä oleman teidän kanszanne? kuinga kauwan minä teitä kärsin? tuokat händä minun tygöni.

20. Ja he toit sen hänen tygönsä. Ja kuin hän näki hänen, rewäis kohta hengi händä, ja hän langeis maahan, ja kieritteli händänsä ja wahtui. c. 1: 26.

21. Ja hän kysyi hänen Isäldänsä: kuinga paljon aikaa sitte on, kuin tämä on hänelle tullut? hän sanoi, lapsudesta.

22. Ja hän heitti hänen usein tuleen ja wesiin, että hän hukutais hänen. Mutta jos sinä jotakin woit, niin auta meitä, ja armahda meidän päällemme.

Digitized by Google

23. Niin sanoi JEsus hänelle: jos sinä sen woit uskoa, kaikki owat uskowaiselle mahdolliset. Luc. 17: 6.

24. Ja kohta Pojan Isä huusi itkein, ja sanoi: HErra, minä uskon, auta minun epäuskoani.

25. Mutta koska JEsus sen näki että Kansa ynnä juoxi tygö, nuhteli hän sitä saastaista henkeä sanoden hänelle: sinä mykkä ja kuuroi hengi, minä käsken sinua, mene ulos hänestä, ja älä tästedes hänen sisällensä mene.

26. Niin se huusi, ja repeli kowin händä, ja läxi ulos: Ja se tuli niinkuin kuollut, niin että moni sanoi: hän on kuollut.

27. Mutta JEsus tarttui hänen käteensä, ja nosti hänen: ja hän nousi.

28. Ja kuin hän oli huoneseen mennyt sisälle, kysyit hänen Opetuslapsensa häneldä erinänsä: mixemme woinet händä ajaa ulos? Matth. 17: 19.

29. Ja hän sanoi heille: tämä suku ei taida millään muulla kuin rukouxella ja paastolla mennä ulos.

30. Ja he läxit ulos sieldä ja waelsit Galilean läpitze; ja ei hän tahtonut sitä kenengän tietä.

31. Sillä hän opetti Opetuslapsiansa, ja sanoi heille: ihmisen Poika annetan ylön ihmisten käsiin, ja he tappawat hänen: ja kuin hän on tapettu, niin hän kolmandena päiwänä nousee ylös. Matth. 16: 21. 17: 22. Marc. 8: 31. Luc. 9: 22, 44. 18: 31. 24: 7.

32. Mutta ei he ymmärtänet sitä kuin hän sanoi: ja pelkäisit häneldä kysyä.

33. Ja hän tuli Capernaumiin, ja kotona ollesa, kysyi hän heildä: mitä te tiellä keskenänne kampailitta?

34. Mutta he waikenit: sillä he olit kampaillet tiellä keskenänsä, kuka heistä suurin olis. Matth. 18: 1. Luc. 9: 46. 22: 24.

35. Ja kuin hän istui, kutzui hän ne caxitoistakymmendä, ja sanoi heille: jos joku tahto ensimäinen olla, sen pitä oleman kaikkein wiimeisen, ja kaikkein palwelian. Matth. 20: 26. Marc. 10: 43.

36. Ja hän otti lapsen, ja asetti sen heidän keskellensä: Ja kuin hän otti sen sylinsä, sanoi hän heille: c. 10: 16.

37. Kuka ikänä yhden tainkaldaisen lapsen korjaa minun nimeeni, se korjaa minun: ja joka minun korjaa, ei hän minua korjaa, mutta sen joka minun lähetti. Matth. 10: 40. 18: 5. Luc. 9: 48. Joh. 13: 20.

38. Mutta Johannes wastais händä, sanoden: Mestari, me näimme yhden sinun nimelläs Perkeleitä ajawan ulos, joka ei seuraa meitä: ja me kielsimme händä, ettei hän seuraa meitä. Luc. 9: 49.

39. Niin JEsus sanoi: älkät händä kieldäkö: sillä ei ole ketään joka teke woimallisen työn

minun nimeni kautta, ja taita kohta pahasti puhua minusta.
1. Cor. 12: 3.

40. Sillä joka ei ole meitä wastan, se on meidän edestämme.
Matth. 12: 30.

41. Sillä kuka ikänä juotta teitä wesipikarilla minun nimeni, että te oletta Christuxen, totisesti sanon minä teille: ei hän suingan kadota palkkaansa.
Matth. 10: 42.

42. Ja kuka ikänä pahenda yhden näistä wähimmistä, jotka uskowat minun päälleni, parambi olis hänelle, jos myllyn kiwi pannaisin hänen kaulaansa, ja heitetäisin mereen.
Matth. 18: 6. Luc. 17: 1, 2.

43. Jos sinun kätes on sinulle pahennuxexi, niin hakka se pois; parambi on sinun käsipuolena elämään mennä, kuin jos sinulla olis kaxi kättä, ja menisit helwettiin, siihen sammumattomaan tuleen. Matth. 5: 29. 18: 8.

44. Kusa ei heidän matonsa kuole, eikä tulda sammuteta.

45. Ja jos sinun jalkas on sinulle pahennuxexi, hakka se pois: parambi on sinun ettäs onduwana elämään menet, kuin jos sinulla olis kaxi jalkaa ja heitetäisin helwettiin, siihen sammumattomaan tuleen.

46. Kusa ei heidän matonsa kuole, eikä tulda sammuteta.

47. Ja jos sinun silmäs on sinulle pahennuxexi, niin heitä se pois: parambi on sinun silmäpuolena Jumalan waldakundaan sisälle mennä, kuin jos sinulla olis kaxi silmää ja heitettäisin helwetin tuleen.

48. Kusa ei heidän matonsa kuole, eikä tulda sammuteta.

49. Sillä kaikki pitä tulella suolattaman: ja jokainen uhri pitä suolalla suolattaman.

50. Suola on hywä: mutta jos suola tulee mauttomaxi, millä te sen höystätte? pitäkät itse teisänne suola, ja rauha teidän keskenänne.
Matth. 5: 13. Luc. 14: 34. Rom. 12: 18. Ebr. 12: 14.

10. Lucu.

Jesus puhuu erokirjasta. Siunaa lapsia. Opetta rikkauden hylkämisestä. Seuraittensa omwesta, ja hänen kärsimisestänsä. Nuhtelee kunnian pyytäitä. Parandaa sokian Bartimeuxen.

JA kuin hän sieldä läxi, tuli hän Judean maan ääriin sen maakunnan kautta, joka on sillä puolella Jordanin: Ja Kansa kokounnui taas hänen tygönsä; ja niinkuin hän oli tottunut, niin hän taas opetti heitä. Matth. 19: 1.

2. Ja Phariseuxet tulit ja kysyit häneldä, jos mies saa waimonsa hyljätä? kiusaten händä.

3. Mutta hän wastaten sanoi heille: mitä Moses teille käski?

4. He sanoit: Moses salli erokirjan kirjoitta ja hyljätä.
5 Mos. 24: 1. Matth. 5: 31.

Digitized by Google

5. Ja JEsus wastaten sanoi heille: teidän sydämenne kowuden tähden kirjoitti hän teille sen käskyn.
6. Mutta luomisen alusta on Jumala heidän luonut miehexi ja waimoxi.
1 Mos. 1: 27. 5: 2. Matth. 19: 4.
7. Sentähden pitä ihmisen eriämän Isästänsä ja äitistänsä, ja pitä itzensä waimoonsa yhdistämän: 1 Mos. 2: 24.
8. Ja niin tulewat kaxi yhdexi lihaxi: Niin ettei he ole sillen kaxi, mutta yxi liha:
1 Cor. 6: 16. Eph. 5: 31.
9. Mitä siis Jumala on yhteen sowittanut, ei ihmisen pidä sitä eroittaman.
Matth. 19: 6.
10. Ja hänen Opetuslapsensa kysyit taas häneldä, toista siitä asiasta.
11. Ja hän sanoi heille: kuka ikänä hyljää waimonsa, ja nai toisen, se teke huorin händä wastan. Matth. 5: 32. 19: 9. Luc. 16: 18. 1 Cor. 7: 10, 11.
12. Ja jos waimo hyljää miehensä, ja huolee toiselle, hän teke huorin.
13. Ja he toit hänen tygönsä lapsia, että hän heihin ruppeis: Niin Opetuslapset muhtelit heitä jotka niitä toit.
Matth. 19: 13. Luc. 18: 15.
14. Mutta koska JEsus sen näki, närkästyi hän, ja sanoi heille: sallikat lasten tulla minun tygöni, ja älkät kieldäkö heitä: sillä senkaltaisten on Jumalan waldakunda.
Matth. 18: 3. 19: 14. 1 Cor. 14: 20.
15. Totisesti sanon minä teille: jokainen kuin ei Jumalan waldakundaa ota wastan niinkuin lapsi, ei hän suingan siihen tule sisälle.
16. Ja hän otti heitä sylinsä, ja pani kätensä heidän päällensä, ja siunais heitä.
Matth. 19: 15. Marc. 9: 36.
17. Ja kuin hän oli lähtenyt ulos tielle, tuli yxi juosten, langeis polwillensa hänen etensä, ja kysyi häneldä: hywä Mestari, mitä minun pitä tekemän, että minä ijankaickisen elämän perisin?
Matth. 19: 16. Luc. 18: 18.
18. Niin JEsus sanoi hänelle: mixis sanot minun hywäxi? Ei kengän ole hywä, waan yxi Jumala.
19. Kyllä sinä käskyt tiedät: Ei sinun pidä huorin tekemän: Ei sinun pidä tappaman: Ei sinun pidä warastaman: Ei sinun pidä wäärää todistusta sanoman: Ei sinun pidä pettämän: kunnioita Isääs ja äitiäs.
20. Mutta se wastais, ja sanoi hänelle: Mestari, nämät kaikki olen minä pitänyt hamasta minun nuorudestani.
21. Mutta koska JEsus katzahti hänen päällensä, rakasti hän händä, ja sanoi hänelle: yxi sinulda puuttuu: mene, myy kaikki mitä sinulla on, ja anna

waiwaisille: ja sinulla pitä oleman tawara Taiwasa: ja tule, seuraa minua, ottain risti.
Matth. 6: 19. Luc. 12: 33. 16: 9.
22. Mutta hän tuli siitä puhesta murhelliseri, ja meni pois murheisansa; sillä hänellä oli paljo tawarata.
23. Ja kuin JEsus katzahti ymbärinsä, sanoi hän Opetuslapsillensa: kuinga työlästi ne joilla tawarata on, tulewat Jumalan waldakundaan.
Matth. 19: 23 Luc. 18: 24.
24. Mutta Opetuslapset hämmästyit näistä hänen sanoistansa. Niin JEsus taas wastaten sanoi heille: rakkat pojat, kuinga työläs on niiden tulla Jumalan waldakundaan, jotka tawaroihinsa uskaldawat.
1 Tim. 6: 17.
25. Huokiambi on Kamelin käydä neulan silmän läpitze, kuin rikkan Jumalan waldakundaan sisälle tulla.
26. Mutta he hämmästyit wielä sitte sangen suuresti, sanoden keskenänsä: ja kuka taita autuaxi tulla?
27. Niin JEsus katzahti heidän päällensä, ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin, mutta ei Jumalan tykönä: sillä kaikki owat Jumalan tykönä mahdolliset.
Luc. 1: 37.
28. Niin Petari rupeis sanomaan hänelle: katzo, me olemma kaikki andanet ylön, ja seurannet sinua.
Matth. 4: 20. 19: 27. Luc. 5: 11. 18: 28.
29. Mutta JEsus wastais, ja sanoi: Totisesti sanon minä teille: ei ole kengän, joka jätti huonen, taikka weljet, eli sisaret, taikka Isän eli äitin, taikka waimon eli lapset, taikka pellot, minun ja Ewangeliumin tähden.
30. Ellei hän saa jällen satakertaisesti nyt tällä ajalla, huoneita ja weljiä, ja sisarita, ja äitejä, ja lapsia, ja peldoja, wastoinkäymisillä, ja tulewaisesa mailmasa ijankaikkisen elämän.
a) s. o. Waiwoin alla. Matth. 19: 29.
31. Mutta monda ensimäistä tulee jälkimäiseri ja jälkimäistä ensimäiseri.
Matth. 19: 30. 20: 16. Luc. 13: 30.
32. Mutta he olit tiellä menemäsä ylös Jerusalemiin: ja JEsus käwi heidän edellänsä, ja he hämmästyit, ja seuraisit händä ja pelkäisit. Ja hän otti taas ne kaxitoistakymmendä tygönsä, ja rupeis heille sanomaan, mitä hänelle tapahtuwa oli. Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 17, 18. Marc. 8: 31. 9: 31. Luc. 9: 22. 8: 31. 24: 7. Joh. 18: 32.
33. Katzo, me menemme ylös Jerusalemiin, ja ihmisen Poika annetan ylön Pappein päämiehille ja Kirjanoppenuille, ja he duomitzewat hänen kuolemaan, ja andawat ylön hänen pakanoille:
34. Ja he pilkkawat händä, ja piexewät hänen, ja syl-

Digitized by Google

kewät hänen päällensä, ja tappawat hänen: ja kolmandena päiwänä hän nousee ylös.

35. Niin tuli hänen tygönsä Jacobus ja Johannes, Zebedeuxen pojat, sanoden: Mestari me tahdomma, ettäs meille tekisit mitä me anomma.
Matth. 20: 20.

36. Niin hän sanoi heille: mitä te tahdotta minun teillenne tekemään?

37. Waan he sanoit hänelle: Anna toisen meistä istua sinun oikialla, ja toisen wasemmalla puolellas sinun kunniasas.

38. Mutta JEsus sanoi heille: ette tiedä mitä te anotta. Woittekos juoda sen Kalkin, kuin minä juon, ja sillä Kastella kastetta, jolla minä kastetan?
Matth. 20: 22. Luc. 12: 50.

39. Waan he sanoit hänelle: woimma. Niin sanoi JEsus heille: sen Kalkin tosin te juotta, jonga minä juon: ja sillä Kastella te kastetan, jolla minä kastetan:

40. Mutta istua minun oikialla ja wasemmalla puolellani, ei ole minun andamisellani, mutta niille, joille se walmistettu on. Matth. 25: 34.

41. Ja kuin ne kymmenen sen kuulit, rupeisit he närkästymään Jacobin ja Johannexen tähden. Matth. 20: 24.

42. Mutta kosta JEsus kutzui heidän tygönsä, sanoi hän heille: te tiedätte että ne jotka owat asetetut Kansain Päämiehixi, hallitzewat heitä: ja heidän ylimmäisillänsä on walda heidän ylitzensä.
Matth. 20: 25. Luc. 22: 25.

43. Mutta ei niin pidä oleman teidän keskenänne: waan joka teidän seasanne tahto suurin olla, se olkan teidän palwelianne.

44. Ja joka teistä tahto tulla ensimäisexi, hän olkan kaikkein orja. I. 9: 35. 1 Pet. 5: 3.

45. Sillä ei myös ihmisen Poika ole tullut että händä palwellaisin, mutta palwelemaan, ja andamaan hengensä lunastuxen hiñnaxi monen edestä. Joh. 13: 14. Phil. 2: 7. Eph. 1: 7. Col. 1: 14. 1 Tim. 2: 6. Tit. 2: 14.

46. Ja he tulit Jerichoon: Ja kuin hän läxi Jerichosta, ja hänen Opetuslapsensa, ja paljo Kansaa, niin istui tien ohesa yxi sokia, Bartimeus Timein poika, kerjäten.
Matth. 20: 29. Luc. 18: 35.

47. Ja koska hän kuuli että se oli JEsus Nazaretista, rupeis hän huutamaan ja sanomaan: JEsus Dawidin Poika, armahda minua.

48. Ja moni nuhteli händä, että hän olis ollut äaneti. Mutta hän huusi paljo enämmin: Dawidin Poika, armahda minua.

49. Ja JEsus seisahti ja käski kutzua händä. Ja he kutzuit sen sokian, ja sanoit hä-

nelle: ole hywällä mielellä, nouse: hän kutzuu sinua.
50. Niin hän heitti pois waattensa yldänsä, nousi, ja tuli JEsuxen tygö.
51. Ja JEsus wastaten sanoi hänelle: mitäs tahdot, että minä sinulle tekisin? niin sokia sanoi hänelle: Rabboni, että minä saisin näköni.
52. Mutta JEsus sanoi hänelle: mene, sinun uskos wapahti sinun. Ja hän sai kohta näkönsä jällen, ja seurais JEsusta tiellä.

Matth. 9: 22. Marc. 5: 34.

11. Lucku.

JEsus ajaa Jerusalemiin. Kiroo fikunapuun, ja puhdistaa Templin. Panee ehdon ylimmäisten eteen, jos he tahdoisit wastausta.

Ja kuin he lähestyit Jerusalemia, Bethphageen, ja Bethaniaan, öljymäen tygö, lähetti hän kaxi Opetuslapsistansa Matth. 21: 1. Luc. 19: 29.
2. Ja sanoi heille: Mengät kylään, joka on teidän edesänne: ja kohta kosta te sijhen tuletta sisälle, löydätte te warsan sidottuna, jonga päällä ei yxikän ihminen istunut ole: päästäkät se, ja tuokat tänne.
3. Ja jos joku teille sanoo: mixi te sen teette? niin sanokat: HERra sitä tarwitzee; ja kohta hän laskee hänen tänne.
4. Niin he menit, ja löysit warsan sidottuna ulkona owen tykönä tien haarasa, ja he päästit sen wallallensa.
5. Ja muutamat niistä, jotka siellä seisoit, sanoit heille: mitä te teette että te warsan päästätte?
6. Mutta he sanoit heille, niinkuin JEsus oli käskenyt: niin he päästit heidän.
7. Ja he toit warsan JEsuxen tygö, ja heitit waattensa sen päälle, ja hän istui sen päälle. Joh. 12: 14.
8. Mutta moni hajotti waattensa tielle ja ne muut karsit oxia puista, ja hajoitit tielle.
9. Ja jotka edellä käwit, ja myös seuraisit, huusit sanoden: Hosianna, Hywästi siunattu olkon se, joka tulee HERran nimeen! Matth. 21: 9. 23: 39.
10. Hywästi siunattu olkon Dawidin meidän Isämme waldakunda, joka tulee HERran nimeen: Hosianna korkeudesa!
11. Ja JEsus meni Jerusalemiin, ja Templiin: ja kuin hän kaikki ymbäri katzeli, kosta jo ehto-aika oli, läxi hän ulos Bethaniaan kahdentoistakymmenen kanssa.
12. Ja toisna päiwänä, koska he Bethaniasta läxit, isois hän. Matth. 21: 18.
13. Ja näki taambana fikunapuun, josa olit lehdet, niin hän meni lähes, jos hän jotakin hänestä löytänyt olis:

Digitized by Google

Ja kuin hän tuli tygö, ei hän
muuta löynnyt kuin lehdet:
Sillä ei ollut wielä fikunain
aika.
14. Ja JEsus wastaten sa-
noi hänelle: älkön tästedeskän
kengän sinusta syökö hedelmätä
ijankaikkisesti. Ja hänen O-
petuslapsensa kuulit sen.
15. Ja he tulit Jerusale-
miin: Ja JEsus meni Temp-
liin, rupeis ajamaan ulos kau-
pitzoita ja ostajita Templisä:
ja waihettajain pöydät, ja kyy-
hyläisten myyjäin istuimet hän
kukisti.

Matth. 21: 12. Luc. 19: 45. Joh. 2: 14.

16. Ei hän myös sallinut
jongun kanda astiata Templin
läpitze.
17. Ja hän opetti sanoden
heille: eikö kirjoitettu ole: mi-
nun huoneni pitä kutzuttaman
rukoushuonexi kaikille Kansoil-
le? mutta te oletta sen tehnet
ryöwäritten luolaxi.

1 Kun. 8: 41. Es. 56: 7. Jer. 7: 11.

18. Ja Kirjanoppenet ja
Pappein päämiehet kuulit sen,
ja etzeit kuinga he olisit hänen
hukuttanet: sillä he pelkäisit
händä, että kaikki Kansa häm-
mästyi hänen oppiansa.

Joh. 7: 19.

19. Ja koska ehto tuli, meni
JEsus ulos Kaupungista.
20. Ja kuin he aamulla kä-
wit ohitze, näit he fikunapuun
kuiwettunen juurinensa.
21. Ja Petari muisti, ja
sanoi hänelle: Rabbi, katzo, se
fikunapuu, jotas kiroisit, on
kuiwettunut. Matth. 21: 20.
22. Niin wastais JEsus ja
sanoi heille: pitäkät usko Ju-
malan päälle.
23. Sillä totisesti sanon
minä teille: jokainen kuin tälle
wuorelle sanois: siirra itzes, ja
kukistu mereen: eikä epäilisi
sydämesänsä, mutta uskois ne
tapahtuwan kuin hän sanoo;
niin hänelle tapahtuu mitä
hän sanoo.

Matth. 17: 20. 21: 21. Luc. 17: 6.

24. Sentähden sanon minä
teille: kaikki mitä te rukoillen
anotta, se uskokat saawanne:
niin se tapahtuu teille.

Matth. 7: 7. 21: 22. Luc. 11: 5. Joh. 14: 13. 15: 7. 16: 24. 1 Joh. 3: 22 5: 14. Jac. 1. 5, 6.

25. Ja koska te seisotta ja
rukoiletta, niin andexi andakat,
jos teillä on jotakin jotakuta
wastan: että myös se teidän
Isänne, joka on Taiwaisa, an-
nais teille andexi teidän riko-
xenne.

Matth. 6: 14. Eph. 4: 32. Col. 3: 13.

26. Mutta jos et te andexi
anna, ei myös teidän Isänne,
joka on Taiwaisa, anna an-
dexi teidän rikoxitanne.
27. Ja he tulit taas Jeru-
salemiin: ja kuin hän käweli
Templisä, tulit hänen tygönsä
Pappein päämiehet, Kirjanop-
penet ja wanhimmat:

Matth. 21: 23. Luc. 20: 1.

28. Ja sanoit hänelle: Mil-

Digitized by Google

lä woimalla sinä näitä teet? ja kuka andoi sinulle sen woiman, että näitä teet?

Ap. T. 4: 7. 7: 27.

29. Mutta JEsus wastaten sanoi heille: minä myös kysyn teildä yhden sanan: wastatkat siis minua, niin minäkin sanon teille, millä woimalla minä näitä teen:

30. Johannexen Kaste, oliko se Taiwaasta, eli ihmisildä? wastakat minua.

31. Niin he ajattelit keskenänsä, sanoden: Jos me sanomma: Taiwaasta, niin hän sanoo: Mixet te siis händä uskonet? Luc. 7: 30.

32. Mutta jos me sanomma: ihmisildä: niin me pelkämme Kansaa: sillä kaikki pidit Johannexen totisna Prophetana.

Matth. 14: 5. Marc. 6: 20.

33. Ja he wastaisit, sanoden JEsuxelle: En me tiedä. Ja JEsus wastais, ja sanoi heille: en minä myös sano teille millä woimalla minä näitä teen.

12. Luku.

Jesus juttelee wertauxen wiinamäen miehistä. Puhuu werorahasta. Ylösnousemisesta. Suurimmasta käskystä. Messiaxesta. Phariseusten kartamisesta. Uhrin andamisesta.

Ja hän rupeis heille puhumaan wertauxilla: yxi ihminen istutti wiinamäen, ja pani aidan sen ymbärille, ja kaiwoi kuopan, ja rakensi tornin, ja pani sen wuorolle peldomiehille: ja matkusti muille maille.

Matth. 21: 33. Luc. 20: 9.

2. Ja lähetti ajallansa palwelians peldomiesten tygö, ottamaan peldomiehildä wiinamäen hedelmästä.

3. Mutta he otit hänen kiinni, hosuit hänen, ja lähetit hänen pois tyhjänä.

4. Ja taas lähetti hän heidän tygönsä toisen palwelian: ja sen he kiwitit ja pään särjit, ja lähetit hänen pois pilkattuna.

5. Ja hän lähetti taas toisen: sen he tapoit: ja monda muuta, muutamat he hosuit, ja muutamat tapoit.

6. Niin hänellä oli wielä hänen rakas ainoa poikansa, hän lähetti myös sen wiimeisexi heidän tygönsä, sanoden: he karttawat minun poikaani.

7. Mutta ne peldomiehet sanoit keskenänsä: tämä on perillinen: tulkat tappakamme händä, niin perindö jää meille:

Matth. 26: 4. Joh. 11: 53.

8. Ja he otit hänen, ja tapoit, ja heitit ulos wiinamäestä.

9. Mitästä wiinamäen Herra on tekewä? Hän tulee ja hukkaa ne peldomiehet, ja anda wiinamäen muille.

10. Ettekö te ole lukenet tätä kirjoitusta: jonga kiwen rakendajat hyljäisit, se on tullut nurkkakiwexi:

Ps. 118: 22, 23. Es. 28: 16. Matth. 21: 42. Luc. 20: 17. Ap. T. 4: 11. Rom. 9: 33. 1 Pet. 2: 7.

Digitized by Google

11. HERralda on tämä tullut, ja on ihmellinen meidän silmisäm[me.]

12. Ja he etzeit händä kiin[ni] ottaxensa: ja pelkäisit Kansa[a]: Sillä he ymmärsit, että hän heidän [ty]öxensä tämän wertauxen sanonut [ol]i: Ja he jätit hänen ja menit pois.

13. Ja he lähetit hänen tygönsä muutamat Pharisereista ja Herodianeista, solmiman [hän]dä sanoisa. Matth. 22: 15. Luc. 20: 20.

14. Ja he tulit ja sanoit hänelle: Mestari, me tiedämme, ettäs olet totinen, ja et tottele ketään: sillä et sinä katzo ihmisten muotoa, mutta opetat Jumalan tien totudesa. Sopiko Keisarille anda weroa, taikka ei? Pitäkö meidän andaman, taikka ei andaman?

15. Niin hän tiesi heidän wiekkaudensa, ja sanoi heille: mitä te kiusatte minua? Tuokat minulle raha, nähdäxeni.

16. Niin he toit. Ja hän sanoi heille: kenengä on tämä kuwa ja päällekirjoitus? He sanoit hänelle: Keisarin.

17. Niin JEsus wastais ja sanoi heille: andakat Keisarille kuin Keisarin owat: ja Jumalalle kuin Jumalan owat. Ja he ihmettelit händä.
Matth. 17: 25. 22: 21. Rom. 13: 7.

18. Niin hänen tygönsä tulit Sadduceuxet, jotka sanowat ettei nousemusta ole: ja kysyit häneldä, sanoden:
Matth. 22: 23. Luc. 20: 27. Ap. T. 23: 8.

19. Mestari, Moses on kirjoittanut meille: Jos jongun weli kuolis, ja jättäis waimon, ja ei lapsia, niin hänen weljensä pitä ottaman sen hänen waimonsa ja herättämän weljellensä siemenen. 5 Mos. 25: 5, 6.

20. Niin olit seitzemän weljeä. Ja ensimmäinen otti waimon ja, ei jättänyt kuolduansa siemendä.

21. Ja toinen otti hänen, ja kuoli, ja ei hängän jättänyt siemendä. Niin myös kolmas:

22. Ja hänen otit ne seitzemän, ja ei jättänet siemendä: Kaikkein wiimein kuoli se waimo.

23. Sentähden ylösnousemisesa, koska he nousewat ylös, kenengä heistä se waimo pitä oleman? Sillä hän oli niillä seitzemällä emändänä.

24. Ja JEsus wastaten sanoi heille: ettekö te sentähden exy, ettet te tiedä Kirjoituxia, eikä Jumalan woimaa?

25. Sillä koska he kuolluista nousewat ylös, ei he nai, eikä huole: mutta owat niinkuin Engelit, jotka owat Taiwaisa.
Matth. 22: 30. Luc. 20: 35, 36.

26. Mutta kuolleista, että he nousewat, ettekö te ole lukenet Mosexen Ramatusa, kuinga Jumala pensaasa hänelle puhui, sanoden: Minä olen Abrahamin Jumala, ja Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala?
2 Mos. 3: 6. Matth. 22: 31, 32. Ap. T. 7: 32. Ebr. 11: 16.

27. Ei Jumala ole kuolluit-

ken, waan eläwitten Jumala: te sentähden suuresti exytte.

28. Ja kuin yxi Kirjanoppenuista tuli, joka kuuli heidän kampailewan keskenänsä, ja näki että hän hywästi wastais heitä, kysyi hän häneldä: Kuka on kaikkein suurin käsky?
Matth. 22: 34. 35. Luc. 10: 25.

29. Mutta JEsus wastais händä: tämä on kaikkein suurin käsky: Kuule Israel, HERRA meidän Jumalamme, on yxi HERra: 5 Mos. 6: 4.

30. Ja sinun pitä rakastaman HERraa sinun Jumalatas kaikesta sinun sydämestäs, ja kaikesta sinun sielustas, ja kaikesta sinun mielestäs, ja kaikesta sinun woimastas. Tämä on suurin käsky. 5 Mos. 10: 12. Luc. 10: 27.

31. Ja toinen senkaldainen on tämä: sinun pitä rakastaman sinun lähimmäistäs niinkuin itze sinuas. Ei ole näitä suurembata käskyä. 3 Mos. 19: 18. Matth. 22: 39. Rom. 13: 9. Gal. 5: 14. Jac. 2: 8.

32. Ja Kirjanoppenut sanoi hänelle: Oikein, Mestari, sinä sanoit totuden: Sillä yxi on Jumala, ja ei ole toista paitzi händä:

33. Ja rakastaa händä kaikesta sydämestä, ja kaikesta ymmärryxestä, ja kaikesta sielusta ja kaikesta wäestä, ja rakastaa lähimmäistä niinkuin itziänsä, se on enä kuin kaikki poltto-uhrit, ja muut uhrit.

34. Ja koska JEsus näki, että hän toimellisesti wastais, sanoi hän hänelle: et sinä ole kaukana Jumalan waldakunnasta. Ja ei tohtinut kengän sitte häneldä enämbätä kysyä.

35. Ja JEsus wastais, ja sanoi, opettain Templisä: kuinga sanowat Kirjanoppenet: että Christus on Dawidin Poika? Matth. 22: 41, 42. Luc. 20: 41.

36. Sillä Dawid sanoi itze Pyhän Hengen kautta: HERra sanoi minun HERralleni, istu minun oikialle kädelleni siihenasti kuin minä panen sinun wihollises sinun jalkais astinlaudaxi. Ps. 110: 1. Ap. T. 2: 34. 1 Cor. 15: 25. Ebr. 1: 13. 10: 13.

37. Itze siis Dawid sanoo hänen HERraxi: kuingasta hän siis on hänen Poikansa? Ja paljo Kansaa kuuli händä mielellänsä.

38. Ja hän opetti heitä, ja sanoi heille: kawahtakat teitänne Kirjanoppenuista, jotka mielellänsä pitkisä waatteisa käywät, ja andawat heitänsä Turulla terwehtä. Matth. 23: 3, 2c. Luc. 11: 43. 20: 46.

39. Ja rakastawat ylimmäisiä istuimita kokouxisa, ja ensimäisiä sioja ehtollisisa.

40. Jotka syöwät leskein huonet, ja muodoxi pitäwät pitkät rukouxet: Nämät saawat sitä raskamman kadotuxen. Matth. 23: 14. Tit. 1: 11.

41. Ja kuin JEsus istui uhriarkun kohdalla, ja katzeli, kuinga Kansa pani rahaa uh-

Digitized by Google

riarkkuun: Ja monda rikasta panit paljon. Luc. 21: 1.

42. Niin tuli yxi köyhä leski, ja pani kaxi ropoja, se on kuusinainen.

43. Niin hän kutzui Opetuslapsensa tygönsä, ja sanoi heille: Totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enämmän uhriarkkuun, kuin kaikki ne jotka sihen panit. 2 Cor. 8: 12.

44. Sillä he owat kaikki pannet siitä, kuin heillä lijaxi oli: mutta tämä hänen köyhydestänsä pani kaiken mitä hänellä oli, kaiken tawaransa.

13. Luku.

Jesus puhuu Templin ja koko Jerusalemin häwityxestä, waroittaden karttamaan wietellystä. Mailman lopusta, neuwoden walwomisella sitä odottamaan.

Ja kuin hän meni ulos Templistä, sanoi yxi hänen Opetuslapsistansa: Mestari, katzo, mingäkaldaiset kiwet, ja mingäkaldaiset rakennuxet owat nämät. Matth. 24: 1. Luc. 21: 5.

2. Ja JEsus wastaten sanoi hänelle: näetkös nämät suuret rakennuxet? Ei näistä jätetä kiweä kiwen päälle, jota ei maahan jaoteta. Luc. 19: 44.

3. Ja koska hän istui öljymäellä, Templin kohdalla, kysyit häneldä erinänsä Petari ja Jacobus, ja Johannes ja Andreas:

4. Sano meille koska nämät tapahtuwat? Ja mikä merkki on, koska nämät kaikki päätetän? Matth. 24: 3. Luc. 21: 7.

5. Niin JEsus wastaten heitä, rupeis sanomaan. Katzokat, ettei joku teitä petä: Matth. 24: 4. Luc. 21: 8. Eph. 5: 6. 2 Thess. 2: 3. 1 Joh. 4: 1.

6. Sillä monda tulewat minun nimeeni, sanoden: minä olen, ja pettäwät monda.

7. Mutta koska te kuuletta sotia, ja sotain sanomita, niin älkät hämmästykö: sillä ne pitä tapahtuman; waan ei wielä loppu ole.

8. Sillä Kansa pitä nouseman Kansaa wastan, ja waldakunda waldakundaa wastan: Ja maan järistyxet pitä oleman jokaitzesa paikasa, ja tule nälkä, ja metelit.

9. Nämät owat murhetten alut. Mutta kawahtakat itze teitänne? sillä he andawat ylön teidän Raastupiin ja Synagogiin. Ja te piestän ja johdatetan Päämiesten ja Kuningasten eteen minun tähteni, heille todistuxexi. Matth. 10: 17, 18. 24: 9. Luc. 21: 12. Joh. 15: 19. 16: 2.

10. Ja ennen pitä saarnattaman Ewangeliumi kaikesa Kansasa. Matth. 24: 14.

11. Koska he niin teitä wiewät ja andawat ylön, niin älkät edellä murehtiko, mitä teidän puhuman pitä, älkät myös ennen ajatelko: waan mitä teille sillä hetkellä annetan, se puhukat: sillä et te ole, jotka puhutta, waan Pyhä Hengi.
Matth. 10: 19. Luc. 12: 11. 21: 14.

Digitized by Google

12. Niin on weli andawa ylön weljensä kuolemaan, ja Isä pojan: ja lapset nousewat wanhembita wastan, ja andawat tappa heitä.

13. Ja te tuletta wihattawari kaikilda minun nimeni tähden: waan joka wahwana pysyy loppuun asti, se tulee autuari. Matth. 10: 22. 24: 13 Luc. 21: 19.

14. Mutta koska te saatta nähdä häwityxen kauhistuxen, josta Daniel Prophetan kautta sanottu on, seisowan kusa ei pidäis: (joka sen luke hän ymmärtäkön;) sillöin, jotka Judeasa owat, ne paetkan wuorille. Dan. 9: 27. 12: 11. Matth. 24: 15. Luc. 21: 20.

15. Ja joka katon päällä on, älkön astuko alas huoneseen, ja älkön mengö sisälle jotakin ottamaan huonestansa.

16. Ja joka pellolla on, älkön palaitko takaisin ottamaan waatettansa.

17. Woi raskaita waimoja ja imettäwäisiä niinä päiwinä!

18. Mutta rukoilkat, ettei teidän pakonne tapahduisi talwella.

19. Sillä niinä aikoina pitä oleman senkaldainen waiwa, jonga kaldaista ei ole ollut luomisen alusta, kuin Jumala luonut on, niin tähän asti, eikä tuleman pidä.

20. Ja ellei HErra olisi lyhendänyt niitä päiwiä, niin ei yxikän liha tulisi autuari. Mutta walittuiden tähden, jotka hän on walinnut, lyhensi hän ne päiwät.

21. Ja sillöin jos joku sanoo teille: katzo, täsä on Christus: taikka katzo siellä: niin älkät uskoko. Matth. 24: 23. Luc. 17: 23. 21: 8.

22. Sillä wäärät Christuxet ja wäärät Prophetat nousewat; ja merkkejä ja ihmeitä tekewät, pettäxensä, jos mahdollinen olis, walituitakin. 2 Thess. 2: 9.

23. Mutta te kawahtakat: katzo, minä olen teille kaikki ennen sanonut. 2 Pet. 3: 17.

24. Mutta niinä päiwinä, sen waiwan jälkeen, pitä Auringon pimenemän, ja Kuu ei anna walojansa. Matth. 24: 29. Luc. 21: 25.

25. Ja taiwan tähdet pitä putoman, ja Taiwasten woimat pitä liikutettaman.

26. Ja sillöin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwisä suurella woimalla ja kunnialla. Matth. 16: 27. 24: 30. Marc. 14: 62. Luc. 21: 27. Ap. T. 1: 11. 1 Thess. 4: 16. 2 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

27. Ja sillöin hän lähettä Engelinsä, ja kokoo walittunsa neljästä tuulesta, hamasta maan äärestä, niin taiwan ääreen asti.

28. Mutta Fikunapuusta oppikat wertaus: koska sen oxa on tuore, ja lehdet puhkewat, niin te tiedätte että suwi on läsnä. Matth. 24: 32. Luc. 21: 29.

29. Niin myös te, koska te nämät näette tapahtuwan, niin

Digitized by Google

tietkäät että se on läsnä owen edessä.

30. Totisesti sanon minä teille: ei suingan tämän sukukunnan pidä hukkuman ennenkuin kaikki nämät tapahtuwat.
Matth. 24: 34. Luc. 21: 32.

31. Taiwas ja maa pitä hukkuman, mutta minun sanani ei pidä suingan hukkuman.
[illegible]

32. Mutta siitä päiwästä ja hetkestä ei tiedä kengän, ei Engelitkän, jotka owat Taiwaassa, ei Poikakan, waan Isä.
Matth. 24: 36. Ap. T. 1: 7.

33. Kawahtakaat, walwokaat ja rukoilkaat, sillä ette tiedä koska se aika tulee. Matth. 24: 42. 25: 13. Luc. 12: 40. 21: 36. 1 Thess. 5: 6.

34. Niinkuin ihminen, joka muille maille waelsi, jätti huonensa, ja andoi palweliainsa halduun, ja kullengin hänen askareensa, ja käski owen wartian walwoa.

35. Niin walwokaat siis (sillä ette tiedä koska huonen Herra tulewa on, ehtona, taikka puoliyönä, eli kukon laulaisa, eli aamulla:)

36. Ettei hän äkisti tullesansa löydäisi teitä makaamasta.

37. Mutta mitä minä teille sanon, sen minä kaikille sanon: walwokaat.

14. Luku.

Jesusta wäijytään surmatta. JEsus woidellan waimolda; mutta myydän Judalda. Syö Pääsiäis lambän, ja asettaa Ehtollisen. Ennustaa opetuslapsistansa: rukoilee kiwunsa ahdistuxessa. Petetän, kiinni otetan, tutkitan hengellisildä, esiwallalda pilkatan. Pietari kieldä kolmasti: [illegible] reen.

Niin oli kahden päiwän perästä Pääsiäinen, ja makiain leipäin päiwät. Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet etsit, kuinga he kawaludella hänen kiinniottaisit, ja tappaisit.
Matth. 26: 2. Luc. 22: 1. Joh. 11: 55. 13: 1.

2. Mutta he sanoit: ei Juhlapäiwänä, ettei kapina nousis Kansassa.

3. Ja kuin hän oli Bethaniassa, sen spitalisen Simonin huonesa, ja atrioitsi, niin tuli yksi waimo, jolla oli Klasi turmelematoinda ja kallista Nardusen woidetta: ja hän rikkoi Klasin, ja wuodatti hänen päänsä päälle. [illegible]

4. Niin muutamat närkästyit itsellänsä, ja sanoit: mihingä on tapahtunut tämän woitten haaskaus?

5. Sillä tämä olis taittu myydä enämbään kuin kolmeen sataan penningin, ja annetta waiwaisille. Ja he napisit hän- dä.

6. Niin JEsus sanoi: salliskat hänen olla rauhasa, mitä te händä waiwatte? Hän teki hywän työn minun kohtani.

7. Sillä teillä owat aina waiwaiset, ja koska ikänä te tahdotte, niin te saatte heille

Digitized by Google

hywin tehdä. Mutta en minä
teillä aina ole:
8. Tämä teki mitä hän woi,
ja ennätti woitelemaan minun
ruumistani hautamisexi.
9. Totisesti sanon minä teille:
kusa ikänä tämä Ewangeliumi
saarnatan kaikesa mailmasa, niin
myös tämä kuin hän teki, pitä
mainittaman hänen muisto-
xensa.
10. Ja Judas Ischarioth
yxi kahdestatoistakymmenestä,
meni ylimmäisten Pappein
tygö, että hän pettäis hänen
heille. Matth. 26: 14. Luc. 22: 4.
11. Kosta he sen kuulit, ihas-
tuit he, ja lupaisit hänelle rahaa
anda: Ja hän etzei, kuinga hän
sowelialla ajalla hänen pettäis.
12. Ja ensimäisnä makian
leiwän päiwänä, kosta Pääsi-
äis lammas teurastettin, sanoit
hänelle hänen Opetuslapsensa:
Kusas tahdot että me menemme,
ja walmistamme syödäxes Pää-
siäis lamban?
Matth. 26: 17. Luc. 22: 7.
13. Ja hän lähetti kaxi O-
petuslapsistansa, ja sanoi heille:
mengät Kaupungiin: ja yxi
ihminen kohtaa teidän, kandain
wesiastiata, noudattakat händä.
14. Ja kuhunga hän menee
sisälle, sanokat perhen isännälle:
Mestari sanoo: kusa on wieras-
ten huone, josa minä Opetuslas-
teni kansa söisin Pääsiäis lam-
ban?
15. Ja hän osotta teille suu-
ren salin, raketun ja walmis-
tetun, walmistakat siellä meille.
16. Ja hänen Opetuslap-
sensa menit, ja tulit Kaupungiin,
ja löysit niinkuin hän oli heille
sanonut: Ja walmistit Pää-
siäis lamban.
17. Ja kosta ehto tuli, tuli
hän niiden kahdentoistakymme-
nen kansa. Matth. 26: 20. Luc. 22: 14.
18. Ja kuin he istuit pöydän
tykönä ja söit, sanoi JEsus:
Totisesti sanon minä teille: yxi
teistä, joka syö minun kansani,
on minun pettäwä.
Joh. 13: 18, 21. Ap. T. 1: 16.
19. Mutta he rupeisit mu-
rehtimaan ja yxi toisen jälkeen
sanomaan: ollengo minä se? Ja
toinen: ollengo minä se?
20. Hän wastais, ja sanoi
heille: Yxi kahdestatoistakym-
menestä, joka minun kansani
fatiin rupee. Luc. 22: 21.
21. Ihmisen Poika tosin
menee, niinkuin hänestä on kir-
joitettu: mutta woi sitä ihmistä,
jonga kautta ihmisen Poika
petetän! se olis hänelle parambi,
jos ei se ihminen olisi syndynyt.
Matth. 26: 24. Luc. 22: 22.
22. Ja heidän syödesänsä
otti JEsus Leiwän, kiitti, mursi,
ja andoi heille, ja sanoi: ottakat,
syökät, tämä on minun ruumini.
Matth. 26: 26. Luc. 22: 19. 1. Cor. 11: 23.
23. Ja hän otti Kalkin, kiit-
ti, ja andoi heille: Ja he joit
siitä kaikki.
24. Ja hän sanoi heille: tä-
mä on minun wereni, sen Uuden

Digitized by Google

Testamentin, joka monen edestä
wuodatetan.
25. Totisesti sanon minä
teille: en minä suingan sillen juo
wiinapuun hedelmästä, siihen
päiwään asti kuin minä juon
sitä uutta Jumalan waldakun-
nasa.
26. Ja kuin he kiitoswirren
olit sanonet, menit he ulos Öljy-
mäelle. Matth. 26: 30. Joh. 18: 1.
27. Ja JEsus sanoi heille:
kaikki te tänä yönä pahenetta
minusa: niinkuin kirjoitettu on:
Minä lyön paimenda, ja lam-
bat hajotetan. Matth. 26: 31. Luc.
22: 31. Joh. 16: 32. Sach. 13: 7.
28. Mutta sitte kuin minä
nousen ylös, niin minä käyn
teidän edellänne Galileaan.
Matth. 26: 32. 28: 10. Marc. 16: 7.
29. Niin Petari sanoi hä-
nelle: ja jos wielä kaikki muut
pahenisit, en kuitengan minä
pahene. Matth. 26: 33.
30. Ja JEsus sanoi hänelle:
Totisesti sanon minä sinulle:
tänäpänä, tänä yönä, ennen
kuin kukkoi kahdesti laulaa, sinä
kolmasti minun kiellät.
Matth. 26: 34. Luc. 22: 34. Joh. 13: 38.
31. Mutta hän sanoi wielä
enämmin: jos minun pidäis
kuoleman sinun kanssas, en minä
ikänä kiellä sinua. Niin sanoit
myös kaikki. Luc. 22: 33. Joh. 13: 37.
32. Ja he tulit kylään, jonga
nimi oli Gethsemane: Ja hän
sanoi Opetuslapsillensa: istukat
täsä, niinkauwan kuin minä
rukoilen. Matth. 26: 36. Luc. 22: 39.

33. Ja hän otti Petarin ja
Jacobin ja Johannexen kans-
sansa: ja rupeis wapisemaan ja
kauhistumaan. Luc. 22: 44.
34. Ja sanoi heille: Minun
sieluni on suuresti murheisansa
kuolemaan asti: Olkat täsä ja
walwokat. Matth. 26: 38. Joh. 12: 27.
35. Ja hän käwi wähää edem-
mäxi, langeis maahan, ja rukoili,
jos mahdollinen olis, että se aika
hänen ohitzensa käwis. Luc. 22: 41.
36. Ja sanoi: Abba minun
Isäni, kaikki owat sinulle mah-
dolliset: ota pois minulda tämä
Kalkki: ei kuitengan niinkuin mi-
nä tahdon, mutta niinkuin sinä.
Joh. 6: 38.
37. Ja hän tuli ja löysi hei-
dän makamasta: ja sanoi Pe-
tarille: Simon makatkos? Etkös
woinut yhtä hetkeä walwoa?
Matth. 26: 40. Luc. 22: 45: 46.
38. Walwokat, ja rukoilkat,
ettet te tulisi kiusauxeen. Hengi
tosin on aldis, mutta liha on
heikko. Gal. 5: 17.
39. Niin hän taas meni
pois ja rukoili, sanoden endisen
sanan.
40. Ja palaitesansa löysi
taas heidän makamasta, (sillä
heidän silmänsä olit raskat,) eikä
tiennet mitä heidän piti händä
wastaman.
41. Ja hän tuli kolmannen
kerran, ja sanoi heille: maatkat
wielä ja lewätkät: Jo nyt kyllä
on, se hetki on tullut: katzo, ih-
misen Poika annetan ylön syn-
disten käsiin.

Digitized by Google

42. Nouskat, käykämme: ka-
tzo, joka minun pettä, se lähestyi.
43. Ja kohta wielä hänen
puhuissansa tuli Judas, joka oli
yxi kahdestatoistakymmenestä, ja
hänen kanssansa paljo wäkeä
miekoilla ja seipäillä, ylimmäi-
sildä Papeilda ja Kirjanoppe-
neilda ja wanhimmilda.
Matth. 26: 47. Luc. 22: 47. Joh. 18: 3.
44. Mutta se joka hänen
petti, oli andanut heille yhteisen
merkin, sanoden: kenengä minä
suuta annan, se on: kiinniottakat
händä, ja wiekät pois wisusti.
45. Ja kuin hän tuli, astui
hän kohta hänen tygönsä ja sa-
noi: Rabbi, Rabbi, ja andoi
hänen suuta.
46. Mutta ne panit kätensä
hänen päällensä, ja otit hänen
kiinni.
47. Niin yxi niistä, jotka sii-
nä läsnä seisoit, weti ulos miek-
kansa, ja löi ylimmäisen Papin
palweliata, ja hakkais pois hä-
nen korwansa.
48. Ja JEsus wastaten sa-
noi heille: niinkuin ryöwärin
tygö te tulitte ulos miekoilla ja
seipäillä minua kiinniottamaan.
49. Minä olen joka päiwä
ollut teidän tykönänne, ja opet-
tanut Templisä, ja et te minua
ottanet kiinni. Mutta nämät
tapahtuwat, että Raamattu
täytetäisin. Matth. 26: 56. Luc. 24: 25.
50. Ja kaikki annoit ylön
hänen ja pakenit.
51. Ja yxi nuorukainen seu-
rais händä, jolla oli liinainen
waate paljan ihon päällä: Ja
nuoret miehet otit hänen kiinni.
52. Mutta hän jätti sen lii-
naisen waatten, ja pakeni alasti
heildä.
53. Ja he weit pois JEsu-
xen ylimmäisen Papin tygö;
jonga tygö kaikki ylimmäiset
Papit ja wanhimmat ja Kirjan-
oppenet olit kokoon tullet.
Matth. 26. 57. Luc. 22: 54. Joh. 18: 13, 24.
54. Mutta Petari noudatti
händä taampana, hamaan ylim-
mäisen Papin salin porstuaan;
ja istui ynnä palweliain kanssa,
ja lämmitteli walkian tykönä.
55. Mutta ylimmäiset Pa-
pit, ja kaikki Raadi etzeit todis-
tusta JEsusta wastan, että he
hänen kuolemahan saattaisit:
Ja ei löynnet. Matth. 26: 59. Ap.
T. 6: 13.
56. Sillä moni todisti wää-
rin händä wastan; mutta ei
heidän todistuxensa ollet sowe-
liat.
57. Ja muutamat nousit, ja
todistit wäärin händä wastan,
sanoden:
58. Me olemma kuullet hä-
nen sanowan: minä tahdon tä-
män Templin, joka käsillä tehty
on, maahan jaotta, ja kolmena
päiwänä toisen rakenda ylös,
joka ei ole käsillä tehty.
Matth. 26: 61. Marc. 15: 29. Joh. 2: 19.
59. Ja ei niingän ollut hei-
dän todistuxensa soweliat.
60. Ja ylimmäinen Pappi
astui edes, ja kysyi JEsuxelda,

Digitized by Google

sanoden: eikös mitään wasta? mitä nämät sinua wastan todistawat? Matth. 26: 62.

61. Mutta hän oli äänetöin, eikä mitään wastannut. Taas ylimmäinen Pappi kysyi häneldä, ja sanoi hänelle: oletkos sinä Christus sen siunatun Poika? Ap. T. 8: 32.

62. Niin JEsus sanoi: Minä olen. Ja teidän pitä näkemän ihmisen Pojan istuwan woiman oikialla puolella ja tulewan Taiwan pilwisä.
Matth. 16: 27. 24: 30. 25: 31. 26: 64. Marc. 13: 26. Luc. 21: 27. 22: 69. Joh. 6: 62. Ap. T. 1: 11. 1 Thess. 4: 16. 2 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

63. Niin ylimmäinen Pappi rewäisi waattensa, ja sanoi: Mitä me sillen todistuksia tarwitsemma?

64. Te oletta kuullet Jumalan pilkan: Mitä te luuletta? Niin he kaikki duomitzit hänen olewan wikapään kuolemaan.

65. Ja muutamat rupeisit sylkemään hänen päällensä, ja peittämään hänen kaswojansa, ja lyömään händä poskelle, ja sanomaan hänelle: Arwa. Ja palweliat pieksit händä sauwoilla. Matth. 26: 67. Joh. 19: 3.

66. Ja Petari oli alhalla salisa; niin tuli yxi ylimmäisen Papin piikoista:
Matth. 26: 58, 69. Luc. 22: 55. Joh. 18: 16, 17.

67. Ja koska hän näki Petarin lämmittelewän, katzahti hän hänen päällensä, ja sanoi: Ja sinäkin olit JEsuxen Nazarenuxen kansa?

68. Mutta hän kielsi sanoden: en tunne minä händä, engä tiedä mitäs sanot. Ja hän meni ulos porstuaan: ja Kukko lauloi.

69. Ja se piika näki taas hänen, ja rupeis sanomaan niille, jotka siinä seisoit: tämä on yxi heistä. Matth. 26: 71. Luc. 22: 58. Joh. 18: 25.

70. Mutta hän kielsi jällen. Ja taas wähän hetken perästä, sanoit ne Petarille, jotka läsnä seisoit: totisesti olet sinä yxi heistä: sillä sinä olet Galilealainen, ja sinun puhes on senkaltainen.

71. Niin hän rupeis itziänsä sadattelemaan, ja wannomaan: en tunne minä sitä ihmistä, jota te sanotta.

72. Ja Kukko lauloi toisen kerran. Niin Petari muisti sen sanan, kuin JEsus hänelle sanonut oli: ennen kuin Kukko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät. Ja hän [illegible] läxi ulos ja itki. Matth. 26: 75. Luc. 22: 61. Joh. 18: 27.

15. Luku.

JEsus seisoo mailmallisen oikeuden edesä, duomitaan kuolemaan, pilkataan ja wiedään Golgathaan. Ristiinnaulitan, soimitan, kuolee, ihmet hawaitan. JEsus haudatan Josephilda.

JA kohta aamulla warhain pidit ylimmäiset Papit neuwoa wanhimbain ja Kirjanoppenuitten kansa, ja kaikki Raadi, ja weit pois JEsu-

Digitized by Google

suxen sidottuna, ja annoit ylön Pilatuxelle. Matth. 27: 1. Luc. 22: 66. l. 23: 1. Joh. 18: 28. Ap. T. 3: 13.

2. Ja Pilatus kysyi häneldä: oletko sinä Judalaisten Kuningas? Hän wastais ja sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.
Matth. 27: 11. Luc. 23: 3. Joh. 18: 33.

3. Ja ylimmäiset Papit kannoit hänen päällensä paljo.

4. Niin Pilatus kysyi taas häneldä, ja sanoi: etkös mitään wasta? Katzo, kuinga paljo he sinua wastan todistawat. Matth. 27: 13. Joh. 19: 10.

5. Mutta ei JEsus sitte ensingän wastanut, niin että Pilatus ihmetteli.

6. Mutta Juhlana päästi hän heille yhden fangin irralle, kenengä he anoit.
Matth. 27: 15. Luc. 23: 17. Joh. 18: 39.

7. Niin oli yxi nimeldä Barabbas, joka oli sidottu kapinan nostajitten kanssa, jotka kapinasa murhan tehnet olit.
Matth. 27: 16. Luc. 23: 19. Joh. 18: 40.

8. Ja Kansa huusi ja rupeis händä rukoilemaan, että hän tekis niinkuin hän aina heille tehnyt oli.

9. Niin Pilatus wastais heitä, sanoden: tahdottako, että minä päästän teille Judalaisten Kuningan?

10. (Sillä hän tiesi, että ylimmäiset Papit olit hänen kateudesta andanet ylön.)

11. Mutta ylimmäiset Papit yllytit Kansaa, että hän heille ennen päästäis Barabban.
Matth. 27: 20. Luc. 23: 18. Ap. T. 3: 14.

12. Niin Pilatus wastais, ja taas sanoi heille: mitä te siis tahdotta, että minun pitä tälle tekemän, jonga te Judalaisten Kuningaaxi kutzutta?

13. Niin he taas huusit: ristinnaulitze händä.

14. Mutta Pilatus sanoi heille: mitästä hän pahaa on tehnyt? Mutta he huusit wielä kowemmin: ristinnaulitze händä.

15. Mutta Pilatus tahdoi Kansan mielen noutaa ja päästi heille Barabban. Ja JEsuxen, koska hän hänen ruoskinut oli, andoi ylön ristinnaulitta.
Matth. 27: 26. Joh. 19: 1.

16. Niin huowit weit hänen Raastupaan, ja kutzuit kokoon kaiken joukon.
Matth. 27: 27.

17. Ja puetit hänen purpuraan, ja panit hänen päähänsä wäätyn orjantappuraisen kruunun. Joh. 19: 2.

18. Ja rupeisit händä terwehtämään: Terwe Judalaisten Kuningas!

19. Ja he löit hänen päähänsä ruowolla ja syljit hänen päällensä, panit polwillensa ja kumarten rukoilit händä.

20. Ja kuin he olit händä

Digitized by Google

pilkannet, riisuit he häneldä Purpuran, ja puetit hänen omiin waatteisiinsa; ja weit hänen ulos ristinnaulitta.
Matth. 27: 31.
21. Ja niin he waadeit yhden, joka ohitzekäwi ja tuli pellolda, Simonin Kyreniläisen, Alexandrin ja Rufin Isän, kandamaan hänen Ristiänsä.
Matth. 27: 32. Luc. 23: 26.
22 Ja he weit hänen siihen paikkaan, joka kutzutan Golgatha, se on niin paljo kuin Pääkallon paikka.
Matth. 27: 33. Luc. 23: 33. Joh. 19: 17.
23. Ja he annoit hänelle wiinaa juoda Myrrhamilla sekoitettua. Waan ei hän ottanut.
24. Ja koska he olit hänen ristinnaulinnet, jaoit he hänen waattensa, ja heitit niistä arpaa, mitä kungin piti saaman.
Matth. 27: 35. Luc. 23: 34. Joh. 19: 23.
25. Mutta se oli kolmas hetki, kuin he hänen ristinnaulitzit.
26. Ja oli päälle kirjoitettu hänen syynsä kirjoitus: JUDALAISTEN KUNINGAS.
Matth. 27: 37. Luc. 23: 38. Joh. 19: 19.
27. Ja he ristinnaulitzit kaxi Ryöwäritä hänen kanssansa: yhden hänen oikialle, ja toisen wasemmalle puolellensa.
Matth. 27: 38. Luc. 23: 32.
28. Ja niin täytettin se kirjoitus joka sanoo: ja hän on pahantekiäin sekaan luettu.
Es. 53: 12. Luc. 22: 37.

29 Ja ne jotka siitä ohitzekäwit, pilkkaisit händä, ja wäändelit päätänsä, sanoden: Woi sinuas, joka Templin maahan jaotat, ja kolmena päiwänä rakennat ylös!
Matth. 27: 39. Marc. 14: 58. Joh. 2: 19.
30. Wapahda itzes, ja astu alas rististä. Luc. 23: 35.
31. Niin myös ylimmäiset Papit pilkkaisit händä keskenänsä Kirjanoppenuitten kanssa, sanoden: muita hän autti, ei hän woi itziänsä auttaa.
32. Christus se Israelin Kuningas astukan nyt alas rististä, että me näkisimme, ja uskoisimma. Ja ne jotka hänen kanssansa ristinnaulitut olit, pilkkaisit händä.
33. Mutta koska kuudes hetki tuli, tuli pimeys kaiken maan päälle hamaan yhdexändeen hetkeen asti.
Matth. 27: 45. Luc. 23: 44.
34. Ja yhdexännellä hetkellä huusi JEsus suurella äänellä, sanoden: Eli, Eli, lamma sabachtani? se on niin paljo kuin, minun Jumalani, minun Jumalani, mixis minun annoit ylön?
Matth. 27: 46.
35. Ja kuin muutamat jotka siinä seisoit sen kuulit, sanoit he: katzo, hän huuta Eliasta.
36. Niin juoxi yxi ja täytti sienen etikalla, ja pani sen ruowon ymbärille, taritzi hänen juoda, sanoden: pidäs, katzo.

Digitized by Google

kumme jos Elias tulee händä ottamaan pois. Joh. 19: 29.
37. Mutta JEsus huusi suurella äänellä, ja andoi hengensä.
Matth. 27: 50. Luc. 23: 46. Joh. 19: 30.
38. Ja Templin esiwaate repeis kahtia, ylhäldä hamaan alas. Matth. 27: 51. Luc. 23: 45.
39. Mutta koska Päämies, joka siinä hänen kohdallansa seisoi, näki että hän nijn huutain hengensä andoi, sanoi hän: Totisesti oli tämä ihminen Jumalan Poika.
Matth. 27: 54. Luc. 23: 47.
40. Ja siellä oli myös waimoja, jotka taambaa katselit, joiden seasa oli Maria Magdalena ja Maria wähemmän Jacobin ja Josen äiti, ja Salome:
Matth. 27: 55. Luc. 23: 49.
41. Jotka myös händä Galileasa seurannet ja palwellet olit; ja mondä muuta jotka hänen kansansa Jerusalemijn mennet olit. Luc. 8: 2, 3.
42. Ja koska jo ehto tuli, (että walmistus päiwä oli, joka on esisabbathi).
43. Tuli Joseph Arimathiasta, kunniallinen Raadimies, joka myös odotti Jumalan waldakundaa, hän rohkeni mennä Pilatuxen tygö, ja anoi JEsuxen ruumista.
Matth. 27: 57. Luc. 23: 50. Joh. 19: 38.
44. Niin Pilatus ihmetteli että hän jo kuollut oli: ja kutzui tygönsä Päämiehen, ja kysyi häneldä, jos hän jo aikaa kuollut oli.
45. Ja kuin hän asian Päämieheldä ymmärsi, andoi hän Josephille ruumin.
46. Ja hän osti liinawaatten, otti hänen alas ja käärei liinawaatteseen: Ja panj hänen hautaan, joka kalliohon hakattu oli, ja wieritti kiwen haudan owelle. Matth. 27: 59. 26: 12.
27: 60. Luc. 23: 53. Joh. 19: 41, 42.
47. Mutta Maria Magdalena, ja Josen Maria katzeit kuhunga hän pandin.

16. Luku.

Engeli saarnaa Christuxen ylösnousemisesta. JEsus ilmestyy omillensa. Anda käskyn Saarnawirasta, ja otetan ylös taiwaseen.

Ja koska Sabbathi kulunut oli, osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hywän hajullisia woiteita, tullaxensa woitelemaan händä.
Matth. 28: 1. Luc. 24: 1. Joh. 20: 1.
2. Ja tulit haudalle ensimäisenä Sabbathin päiwänä sangen warhain, Auringon noustesa.
3. Ja puhuit keskenänsä: kuka meille wierittä kiwen haudan owelda?
4. Ja kuin he katzoit, näit he kiwen wieritetyxi: sillä se oli sangen suuri.
5. Ja kuin he olit hautaan mennet sisälle, näit he nuorukaisen istuwan oikialla puolella, joka oli waatetettu pit-

Digitized by Google

tilla walkialla waattella: ja he hämmästyit.

Matth. 28: 2. Joh. 20: 12.

6. Mutta hän sanoi heille: älkät hämmästykö: te etsittä JEsusta Nazarenusta, joka ristinnaulittu oli: hän nousi ylös, ei hän ole täällä: katso sia kuhunga he hänen panit:

Matth. 28: 5. Luc. 24: 5.

7. Mutta mengät ja sanokat hänen Opetuslapsillensa, ja Petarille, että hän käy teidän edelläne Galileaan: siellä te hänen näettä, niinkuin hän sanoi teille.

Matth. 26: 32. 28: 10. Marc. 14: 28. Ap. T. 1: 3. 13: 31. 1 Cor. 15: 5.

8. Ja he menit nopiasti ulos, ja pakenit haudalda: sillä wapistus ja suuri hämmästys oli heidän päällensä tullut, ei he myös kellengän mitän sanonet: sillä he pelkäsit.

Matth. 28: 8. Luc. 24: 9. Joh. 20: 18.

9. Mutta kuin JEsus oli warhain ensimäisnä Sabbathin päiwänä nosnut ylös, ilmestyi hän ensin Marialle Magdalenalle, josta hän seitzemän Perkelettä oli ajanut ulos.

Joh. 20: 14, 16. Luc. 8: 2.

10. Se meni ja ilmoitti niille jotka hänen kanssansa ollet olit, jotka murehdit ja itkit.

11. Ja kuin he kuulit hänen eläwän, ja että hän häneldä nähty oli, ei he uskonet.

12. Sitte kosta kaxi heistä waelsit, ilmestyi hän heille toisen muodolsa, kosta he maankylään menit. Luc. 24: 13.

13. Ne myös menit ja julistit muille: Ja ei he niitäkän uskonet.

14. Wiimein, kosta yxitoistakymmendä atrioitzit, ilmestyi hän, ja soimais heidän epäuskoansa, ja heidän sydämensä kangiutta: ettei he uskonet niitä jotka hänen nähnet olit nosnexi ylös.

Luc. 24: 36. Joh. 20: 19. 1 Cor. 15: 7.

15. Ja sanoi heille: mengät kaikkeen mailmaan, ja saarnatkat Ewangeliumia kaikille luondoille. Matth. 28: 19. Joh. 15: 16.

16. Joka uskoo ja kastetan, se tulee autuaxi: mutta joka ei usko, se kadotetan.

Joh. 3: 18, 36. L. 12: 48.

17. Mutta nämät owat ne merkit, jotka niitä seurawat kuin uskowat: Minun nimeni kautta pitä heidän Perkelet ajaman ulos: uusilla kielillä puhuman:

Luc. 10: 17. Ap. T. 5: 16. 8: , 16: 18. Ap. T. 2: 4. 10: 46. 19: 6. 1 Cor. 12: 10, 28.

18. Kärmet ajaman pois: Ja jos he jotakin myrkkyä juowat, niin ei heille mitään wahingoita: Sairasten päälle pitä heidän kätensä paneman, ja ne paranewat.

Luc. 10: 19. Ap. T. 28: 3. Ap. T. 28: 8.

19. Ja HERra, sitte kuin hän oli heille puhunut, otettin ylös Taiwaseen, ja istui Jumalan oikialle kädelle.

Luc. 24: 50, 51. Ap. T. 1: 2, 3, 9.

Digitized by Google

20. Mutta he menit, ja saarnaisit jokapaikasa, ja HERra waikutti heidän kanßansa, ja wahwisti Sanan seurawaisten merkkein kautta.

Ap. T. 14: 3. Ebr. 2: 4.

Lucan Ewangeliumi.

1. Luku.

Lucan Ewangeliumikirjan esipuhe. Johannes Kastajan sikiämisen ilmoitus Zacharialle. JEsuxen sikiämisen ilmoitus Marialle. Maria oppi Elisabetiä. Johannes Kastaja syndy. Zacharias ennustaa. Johannes kaswaa.

Että moni on ruwennut järjestänsä kirjoittamaan niistä asioista, joista meille täydellinen tieto on,

2. Niinkuin ne meille sanonet owat, jotka sen alusta itze nähnet, ja sanan palweliat ollet owat: Ebr. 2: 3. 1 Joh. 1: 1.

3. Näky myös minulle se hywäxi, sitte kuin minä alusta kaikki wisusti tutkinut olen, että minä niitä järjestänsä sinulle kirjoitaisin, hywä Theophile: Ap. T. 1: 1.

4. Ettäs ymmärräisit selkiästi niiden asiain, joista sinä opetettu olet, wahwan totuden.

5. Herodexen sen Judean Kuningan aikana oli yxi Pappi Zacharias nimeldä, Abian wuorosta; ja hänen emändänsä Aaronin tyttäristä, ja hänen nimensä Elisabeth.

1 Aika K. 24: 10, 19. Neh. 12: 4, 17.

6. Ja he olit molemmat hurskat Jumalan edesä, waeldawaiset kaikisa HERran käskyisä ja säädyisä laittamattomasti.

7. Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elisabeth oli hedelmätöin, ja he olit jo molemmat ijälliset.

8. Ja tapahtui, koska hän wuorollansa Papin wirkaa toimitti Jumalan edesä,

9. Papin wiran tawan jälkeen, langeis arpa hänelle, että hänen piti suitzuttaman, sitte kuin hän oli mennyt sisälle HERran Templiin.

Ebr. 9: 6.

10. Ja kaikki Kansan paljous rukoili ulkona suitzutuxen aikana.

11. Mutta hänelle ilmestyi HERran Engeli, seisoin suitzutusaltarin oikialla puolella.

12. Ja kuin Zacharias hänen näki, hämmästyi hän, ja pelko langeis hänen päällensä.

13. Mutta Engeli sanoi hänelle: Älä pelkä Zacharia: sillä sinun rukouxes on kuuldu: Ja sinun emändäs Elisabeth synnyttä sinulle pojan, ja sinun pitä kutzuman hänen nimensä Johannes.

Digitized by Google

14. Ja sinulle tulee ilo ja ihastus, ja monda iloitzewat hänen syndymisestänsä.

15. Sillä hän tulee suurexi HERran edesä: ja wiinaa ja wäkewätä juomaa ei hän juo. Ja hän täytetän Pyhällä Hengellä jo Äitinsä kohdusa. Gal. 1: 15.

16. Ja hän käändä monda Israelin lapsista HERran heidän Jumalansa tygö.

17. Ja hän käy edellä hänen edesänsä Elian hengellä ja woimalla, käändäin isäin sydämet lasten tygö, ja tottelemattomat hurskasten toimen tygö, toimittaxensa HERralle walmistetun Kansan.
Matth. 3: 1. Marc. 9: 12.

18. Ja Zacharias sanoi Engelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen wanha, ja minun emändäni on jo ijällinen.

19. Niin Engeli wastais, ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel, joka seison Jumalan edesä: ja olen lähetetty puhumaan sinun tygös, ja saattamaan näitä iloisia sanomita sinulle. Matth. 18: 10.

20. Ja kätzo, sinä tulet kielettömäxi, ja et saa puhua, hamaan siihen päiwään asti, jona nämät tapahtuwat: ettes uskonut minun sanojani, jotka ajallansa täytetän.

21. Mutta Kansa odotti Zachariasta: ja ihmettelit että hän niin Templisä wiiwyi.

22. Waan kuin hän tuli ulos, niin ei hän saanut puhua heille: Ja he ymmärsit että hän oli näyn Templisä nähnyt. Ja hän wiittais heille: ja jäi mykäxi.

23. Ja tapahtui, että hänen wirkansa päiwät olit täytetyt, niin hän meni kotiansa.

24. Mutta niiden päiwäin jälkeen tuli hänen emändänsä Elisabeth raskaxi: ja salais itzensä wiisi Kuukautta, sanoden:

25. Ja näin on HERra minulle tehnyt niinä päiwinä, kuin hän minun puoleeni katzoi, että hän ottais pois minun ylönkatzeni ihmisten seasa.

26. Mutta kuudendena Kuukautena lähetettin Engeli Gabriel Jumalalda Galilean Kaupungiin, jonga nimi oli Nazaret,

27. Neitzen tygö, joka oli kihlattu miehelle, jonga nimi oli Joseph, Dawidin huonesta: ja Neitzen nimi oli Maria.
Matth. 1: 18.

28. Ja Engeli tuli sisälle hänen tygönsä, ja sanoi: Terwe armoitettu! HERra on sinun kanssas: siunattu sinä waimoin seasa!

29. Mutta kuin hän näki hänen, hämmästyi hän hänen puhestansa: ja ajatteli millinen se terwetys oli.

30. Ja Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Maria: sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä.

Digitized by Google

31. Ja katzo, sinä sijtät koh-
dusas, ja synnytät Pojan: ja
sinun pitä kutzuman hänen ni-
mensä JESUS.
Es. 7: 14. Matth. 1: 21. Luc. 2: 21.
32. Sen pitä oleman suu-
ren, ja pitä kutzuttaman ylim-
mäisen Pojaxi: Ja HER-
ra Jumala anda hänelle Da-
widin hänen Isänsä istui-
men:
33. Ja hänen pitä Jacobin
huonen Kuningas ijankaickises-
ti oleman, ja hänen waldakun-
nallansa ei pidä loppua ole-
man.
34. Niin sanoi Maria En-
gelille: kuinga tämä tulee, sillä
en minä miehestä mitään tie-
dä?
35. Ja Engeli wastais ja
sanoi hänelle: Pyhä Hengi
tulee sinun päälles, ja Ylim-
mäisen woima warjoo sinun:
Sentähden myös se Pyhä kuin
sinusta syndyy, pitä kutzuttta-
man Jumalan Pojaxi.
36. Ja katzo, Elisabeth sinun
langos sijtti myös pojan wan-
halla ijällänsä: ja tämä on
kuudes Kuukausi hänelle, joka
kutzuttin hedelmättömäxi.
37. Sillä ei Jumalan edes-
sä ole yhtän asiaa mahdotoin-
da. Matth. 19: 26. Luc. 18: 27.
38. Niin sanoi Maria: kat-
zo HERran pijka: tapahtukon
minulle sinun sanas jälkeen. Ja
Engeli läxi hänen tykönsä.
39. Mutta Maria nousi nii-
nä päiwinä, ja meni kiirusti
ylös mäkikyllin Judan Kau-
pungiin.
40. Ja tuli Zacharian huo-
neseen, ja terwehti Elisabetia.
41. Ja tapahtui, sitte kuin
Elisabeth kuuli Marian terweh-
dyxen, hyppäis lapsi hänen koh-
dusansa: Ja Elisabeth täytet-
tin Pyhällä Hengellä:
42. Ja huusi suurella ää-
nellä, ja sanoi: Siunattu olet
sinä waimoin seasa, ja siu-
nattu on sinun kohtus hedel-
mä.
43. Ja kusta se minulle tu-
lee, että minun HERrani Äiti
tulee minun tygöni?
44. Sillä katzo, sitte kuin
sinun terwehdyxes ääni tuli mi-
nun korwihini, hyppäis lapsi
ilosta minun kohdusani.
45. Ja autuas sinä joka
uskoit: sillä ne täytetän, kuin
sinulle owat sanotut HER-
ralda. v. 28.
46. Ja Maria sanoi: minun
sieluni suuresti ylistää HER-
raa:
47. Ja minun hengeni i-
loitzee Jumalasa wapahtajasa-
ni.
48. Että hän katzoi pijkans-
sa nöyryttä: sillä katzo, tästedes
pitä kaikkein sukukundain minua
autuaxi kutzuman:
49. Sillä se woimallinen on
suuria ihmeitä tehnyt minun
kohtani, ja hänen nimensä on
pyhä.

Digitized by Google

50. Ja hänen laupiudensa
pysyy suwusta sukuhun, niille
jotka händä pelkäwät.
51. Hän osotti woiman kä=
siwarrellansa: ja hajotti korjat
heidän sydämensä mielestä.
1 Pet. 5: 5.
52. Woimalliset on hän ku=
kistanut istuimelda, ja korotti
nöyrät.
53. Isowat täytti hän hy=
wydellä, ja rikkat jätti tyhjäxi.
54. Hän korjais Israelin
hänen palwelianſa, muistain
omaa laupiuttansa.
55. (Niinkuin hän on pu=
hunut meidän Isillemme, A=
brahamille ja hänen siemenellen=
sä) ijankaikkisesti.
56. Ja Maria oli hänen
tykönänsä lähes kolme kuukaut=
ta, ja palais kotiansa.
57. Mutta Elisabethin syn=
nyttämisen aika täytettin ja hän
synnytti pojan.
58. Ja hänen kyläläisensä
ja langonsa kuulit, että HER=
ra oli tehnyt suuren laupiuden
hänen kanßansa: ja he iloitzit
hänen kanßansa.
59. Ja tapahtui kahdexande=
na päiwänä, että he tulit lasta
ymbäri leikkamaan, ja kutzuit
hänen Isänsä nimeldä Zacha=
rias.
60. Niin wastais hänen Äi=
tinsä, ja sanoi: ei suingan:
waan hän pitä kutzuttaman
Johannes.
61. Ja he sanoit hänelle: ei
ole ketään sinun sukukunnasas,
joka kutzutan sillä nimellä.
62. Niin he wiittaisit hänen
Isällensä, mixi hän tahtoi hä=
nen nimitettä.
63. Ja hän anoi taulua, ja
kirjoitti: Johannes on hänen
nimensä. Ja kaikki ihmette=
lit.
64. Niin kohta aukeni hä=
nen suunsa ja hänen kielensä:
ja puhui kiittäin Jumalata:
65. Ja pelko tuli kaikkein
heidän kyläläistensä päälle: Ja
kaikisa Judean mäkikylisä il=
moitettin kaikki nämät sanat.
66. Ja kaikki jotka tämän
kuulit, panit sydämihinsä, sa=
noden: mingäs luulet tästä
lapsesta tulewan? sillä HER=
ran käsi oli hänen kanßan=
sa.
67. Ja Zacharias hänen
Isänsä täytettin Pyhällä Hen=
gellä: ja ennusti sanoden:
68. Kiitetty olkon HERra
Israelin Jumala! sillä hän on
etzinyt ja lunastanut hänen Kan=
sansa. c. 2: 30.
69. Ja on meille korottanut
autuden sarwen, Dawidin hä=
nen palwelians a huonesa.
70. Niinkuin hän on mui=
nen puhunut hänen pyhäin
Prophetainsa suun kautta.
Ps. 72: 12. Jer. 23: 5, 6. 30: 9, 10.
Dan. 9: 27.
71. Wapahtaxensa meitä
meidän wihollisildamme, ja
kaikkein kädestä, jotka meitä
wihawat.

Digitized by Google

72. Osottaxensa laupiutta meidän Isillemme, ja muistaxensa hänen pyhää liittoansa. Jer. 31: 31.

73. Ja sitä walaa, jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällemme, meille andaxensa. 1 Mos. 22: 16. Ps. 105: 9. Jer 31: 33. Ebr. 6: 13, 17.

74. Että me wapahdetut meidän wihollistemme käsistä, händä pelkämätä palwelisimme, Ebr. 9: 14.

75. Pyhydesä ja hurskaudesa hänen edesänsä kaikkena meidän elinaikanamme. 1 Pet. 1: 15.

76. Ja sinä poikainen pitä kutsuttaman Ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran kaswoin edesä, walmistamaan hänen teitänsä. Mal. 3: 1.

77. Ja andamaan autuden tunnon hänen Kansallensa, heidän syndeinsä andexi saamisexi. l. 3: 3.

78. Meidän Jumalan sydämellisen laupiuden kautta, jolla meitä on etsinyt Koitto ylhäldä. Mal. 4: 2.

79. Walaisemaan niille, jotka pimeisä ja kuoleman warjosa istuwat, ja ojendamaan meidän jalkamme rauhan tielle. Matth. 4: 16.

80. Mutta lapsi kaswoi ja wahwistui Hengesä: ja oli korpesa, siihen päiwään asti, jona hänen piti Israelin Kansan eteen tuleman. l. 2: 40.

2. Lukku.

Jesus syndy, ja ilmoitetan paimenilda. Ymbärileikatan. Wiedän Templiin, kusa Simeon ja Hanna puhuwat hänestä. Kaswatetan Nazaretisa: kadotetan Jerusalemisa: löytän Templisä: on wanhimmillensa kuuliainen: kaswaa.

Mutta niinä päiwinä tapahtui, että käsky käwi ulos Keisarilda Augustuxelda, että kaikki mailma piti werollisexi laskettaman.

2. Ja tämä weron laskemus oli ensimäinen, joka tapahtui silloin koska Kyrenius oli Maanherra Syriasa.

3. Ja kukin meni Kaupungihinsa andamaan itziänsä arwatta.

4. Niin myös Joseph Galileasta Nazaretin Kaupungista meni ylös Judeaan, Dawidin Kaupungiin, joka kutzutan Bethlehem, (sillä hän oli Dawidin huonesta ja sugusta,) Matth. 1: 1. etc. Joh. 7: 42.

5. Andamaan itziänsä arwatta, Marian hänen kihlatun emändänsä kanssa, joka raskas oli.

6. Niin tapahtui heidän siellä ollesansa, että hänen synnyttämisensä päiwät tulit täytetyxi.

7. Ja hän synnytti Pojan hänen esikoisensa, ja kapaloitzi hänen, ja pani seimeen: ettei heille ollut siaa majasa. Matth. 13: 55.

Digitized by Google

8. Ja paimenet walwoit siinä paikkakunnasa, ja wartioitzit yöllä heidän laumansa.
9. Ja katzo, HERran Engeli seisoi heidän tykönänsä, ja HERran kirkkaus ympäri walaisi heitä: ja he suuresti pelkäsit.
10. Ja Engeli sanoi heille: älkät peljätkö: sillä katzo, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka tulewa on kaikelle Kansalle.
11. Sillä on tänäpänä syndynyt Wapahtaja, joka on Christus HERra, Dawidin Kaupungisa.
12. Ja tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapalöitty, makawan seimesä.
13. Ja kohta oli Engelin kansa suuri taiwallisen sotawäen joukko, jotka kiitit Jumalata, ja sanoit:
Ilm. K. 5: 11.
14. Kunnia olkon Jumalalle korkeudesa, ja maasa rauha, ja ihmisille hywä tahto!
L. 19: 38. Eph. 2: 17.
15. Ja tapahtui että kuin Engelit menit heidän tyköänsä Taiwaseen, niin ne paimenet puhuit keskenänsä: käykämme Bethlehemiin, ja katzokamme sitä kuin tapahtunut on, jonga HERra meille ilmoitti.
16. Ja he tulit kiiruhtain, ja löysit Marian, ja Josephin, niin myös lapsen, joka makais seimesä.
17. Kosta he tämän nähnet olit, julistit he sen sanoman, kuin heille tästä lapsesta sanottu oli.
18. Ja kaikki jotka sen kuulit, ihmettelit niitä kuin heille Paimenilda sanottu oli.
19. Mutta Maria kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen sydämesänsä.
20. Ja paimenet palaisit, ylistäin ja kunnioittain Jumalata, kaikista kuin he kuullet ja nähnet olit, niinkuin heille sanottu oli.
21. Ja sitte kuin kahdexan päiwää kulunut oli, että lapsi piti ymbärileikattaman, kutzuttin hänen nimensä JEsus, joka niin oli Engelildä jo ennen kutzuttu, kuin hän sikisi Äitinsä kohdusa. Matth. 1: 21. Luc. 1: 31.
22. Ja sitte kuin heidän puhdistuxens päiwänsä olit täytetyt Mosexen Lain jälkeen, weit he hänen Jerusalemiin, asettaxensa händä HERran eteen.
3 Mos. 12: 2, 3.
23. (Niinkuin kirjoitettu on HERran Laisa: kaikki miehen puoli, joka ensin awaa äitinsä kohdun, pitä kutzuttaman HERralle pyhäxi:) 2 Mos. 13: 2. 34: 19. 4 Mos. 3: 13. 8: 16, 17.
24. Ja uhrataxensa, niinkuin sanottu on HERran Laisa: pari Metkistä, eli kaxi Kyhkyläisen poikaa. 3 Mos. 12: 6, 8.
25. Ja katzo, yxi mies oli Jerusalemisa, jonga nimi oli Simeon: tämä oli hurskas ja Jumalinen mies, odottain Israelin lohdutusta: ja Pyhä Hengi oli hänesä.

Digitized by Google

26. Ja hänelle oli sanottu Pyhäldä Hengeldä, ettei hänen pitänyt ennen kuolemata näkemän, kuin hän näkis HERran Christuxen.

27. Ja hän tuli Hengen kautta Templiin: Ja kuin wanhemmat lapsen JEsuxen toit sisälle, tehdäxensä hänen edestänsä Lain tawan jälkeen:

28. Niin hän otti hänen sylijnsä, ja kiitti Jumalata ja sanoi:

29. Nyt sinä lasket, HERra, palwelias rauhaan menemään, sanas jälkeen:

30. Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autudes;

31. Jonga sinä walmistit kaikkein Kansain eteen.

32. Walkeudexi walistamaan pakanoita, ja sinun Kansas Israelin kunniaxi.

Es. 42: 6. 49: 6. Ap. T. 13: 47. 28: 28.

33. Ja Joseph ja hänen Äitinsä ihmettelit niitä kuin hänestä sanottin.

34. Ja Simeon siunais heitä, ja sanoi Marialle hänen Äitillensä: Katzo, tämä on pandu langemisexi, ja nousemisexi monelle Israelisa, ja merkixi, jota wastan sanotan:

Es. 8: 14. Matth. 21: 44. Rom. 9: 32. 1 Cor. 1: 23, 24. 2 Cor. 2: 16. 1 Pet. 2: 8. Ap. T. 28: 22.

35. (Ja sinungin sielus läpitze pitä miekan käymän:) että monen sydämen ajatuxet ilmoitettaisin. Joh. 19: 25.

36. Ja Anna Prophetissa Phanuelin tytär, Asserin suwusta: se oli joutunut pitkälle ijälle, ja elänyt miehensä kansa seitzemän ajastaikaa hänen Neitzydestänsä.

37. Ja oli leskenä lähes neljä yhdexättäkymmendä ajastaikaa, ja ei lähtenyt Templistä palwelemasta Jumalata, paastoisa ja rukouxisa yötä ja päiwää.

38. Ja tämä tuli sillä hetkellä siihen, ja kunnioitzi myös HERraa, ja puhui hänestä kaikille, kuin lunastusta Jerusalemisa odotit.

39. Ja sittekuin he olit kaikki tehnet HERran Lain jälkeen, palaisit he Galileaan heidän Kaupungiinsa Nazaretiin.

40. Mutta lapsi kaswoi ja wahwistui Hengesä, ja täytettin wiisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kansansa. L. 1: 80.

41. Ja hänen wanhembansa waelsit joka wuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemiin.

42. Ja kuin hän kahdentoistakymmenen ajastajan wanha oli, menit he Jerusalemiin juhlapäiwän tawan jälkeen:

43. Ja kuin ne päiwät olit kulunet, siinä kuin he palaisit, jäi poikainen JEsus Jerusalemiin: jota ei Joseph ja hänen Äitinsä huomainnet.

44. Waan luulit hänen olewan seurasa. Ja he käwit yhden päiwän matkan: ja etsit

Digitized by Google

händä langoin ja tutkiwain seasa.

45. Ja kuin ei he händä löytänet, palaisit he Jerusaleміin, etzein händä.

46. Ja tapahtui kolmen päiwän perästä, että he löysit hänen Templisä istuwan opettajain keskellä, kuuntelewan heitä, ja kysywän heildä.

47. Ja kaikki jotka hänen kuulit, hämmästyit hänen ymmärrystänsä ja wastauxiansa.
Matth. 7: 28. Marc. 1: 22. Luc. 4: 22, 32. Joh. 7: 15, 46.

48. Ja kuin he hänen näit, nijn he hämmästyit: ja hänen Äitinsä sanoi hänelle: Poikani, mixis meille näin teit? katzo, sinun Isäs ja minä olemma murhettien etzinet sinua.

49. Ja hän sanoi heille: mitästä te minua etzeitte? ettekö tiennet, että minun pitä nijsä oleman, jotka minun Isäni owat?

50. Ja ei he ymmärtänet sitä sanaa kuin hän heille sanoi.
L. 9: 45. 18: 34.

51. Ja hän meni alas heidän kansansa, ja tuli Nazaretiin: ja oli heille alammainen. Ja hänen äitinsä kätki kaikki nämät sanat sydämehensä.

52. Ja JEsus menestyi wiisaudesa, ja ijäsä, ja armosa Jumalan ja ihmisten edesä.
1 Sam. 2: 26.

3. Luku.

Johannes Kast. rupe saarnamaan, ja neuwoo kutakin welwollisudestansa. Heitetän fangiuteen, sitte kuin hän oli Christuxen kastanut. Christuxen polwiluku Marian puolelda

Mutta wiidennellä toistakymmenennellä Keisar Tiberiuxen hallituxen wuodella, koska Pontius Pilatus Judean Maanherra oli, ja Herodes Galileasa Tetrarcha oli, ja hänen weljensä Philippus oli Tetrarcha Itureasa ja Trachonitin maakunnasa, ja Lysanias oli Tetrarcha Abilenesä,

2. Koska Hannas ja Caiphas ylimmäiset Papit olit: silloin tapahtui Jumalan sana Johannexelle Zacharian pojalle korwesa.
Joh. 11: 49, 51. 18: 13. Ap. T. 4: 6.

3. Ja hän tuli kaikkiin maan paikkoihin Jordanin ymbäri, ja saarnais parannuxen kastetta syndein andexi andamisexi.
Matth. 3: 1. Marc. 1: 4.

4. Niinkuin kirjoitettu on Esaian Prophetan saarna-Raamatusa, joka sanoo: huutawan ääni on korwesa: walmistakat HErran tietä, ja tehkät hänen polkunsa oikiaxi.
Es. 40: 3. Matth. 3: 3. Marc. 1: 3. Joh. 1: 23.

5. Kaikki laaxot pitä täytettämän, ja kaikki wuoret ja mäet alettaman, wäärät pitä ojettaman, ja koliat tasaisexi tiexi tehtämän.

6. Ja kaikki liha pitä näkemän Jumalan autuden.
Ps. 98: 2. 3. Es. 52: 10. Luc. 2: 30.

7. Niin hän sanoi Kansalle, joka tuli andamaan itziänsä

20. Mutta he menit, ja saarnaisit jokapaikasa, ja HERra waikutti heidän kanßansa, ja wahwisti Sanan seurawaisten merkkein kautta.

Ap. T. 14: 3. Ebr. 2: 4.

Lucan Ewangeliumi.

1. Luku.

Lucan Ewangeliumikirjan esipuhe. Johannes Kastajan sikiämisen ilmoitus Zacharialle. JEsuxen sikiämisen ilmoitus Marialle. Maria oppi Elisabetiä. Johannes Kastaja syndy. Zacharias ennustaa. Johannes kaswaa.

Että moni on ruwennut järjestänsä kirjoittamaan niistä asioista, joista meille täydellinen tieto on,

2. Niinkuin ne meille sanonet owat, jotka sen alusta itze nähnet, ja sanan palweliat ollet owat: Ebr. 2: 3. 1 Joh. 1: 1.

3. Näky myös minulle se hywäxi, sitte kuin minä alusta kaikki wisusti tutkinut olen, että minä niitä järjestänsä sinulle kirjoitaisin, hywä Theophile: Ap. T. 1: 1.

4. Ettäs ymmärräisit selkiästi niiden asiain, joista sinä opetettu olet, wahwan totuden.

5. Herodexen sen Judean Kuningan aikana oli yxi Pappi Zacharias nimeldä, Abian wuorosta; ja hänen emändänsä Aaronin tyttäristä, ja hänen nimensä Elisabeth.

1 Aika K. 24: 10, 19. Neh. 12: 4, 17.

6. Ja he olit molemmat hurskat Jumalan edesä, waeldawaiset kaikisa HERran käskyisä ja säädyisä laittamattomasti.

7. Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elisabeth oli hedelmätöin, ja he olit jo molemmat ijälliset.

8. Ja tapahtui, koska hän wuorollansa Papin wirkaa toimitti Jumalan edesä,

9. Papin wiran tawan jälkeen, langeis arpa hänelle, että hänen piti suitzuttaman, sitte kuin hän oli mennyt sisälle HERran Templiin.

Ebr. 9: 6.

10. Ja kaikki Kansan paljous rukoili ulkona suitzutuxen aikana.

11. Mutta hänelle ilmestyi HERran Engeli, seisoin suitzutusaltarin oikialla puolella.

12. Ja kuin Zacharias hänen näki, hämmästyi hän, ja pelko langeis hänen päällensä.

13. Mutta Engeli sanoi hänelle: Alä pelkä Zacharia: sillä sinun rukouxes on kuuldu: Ja sinun emändäs Elisabeth synnyttä sinulle pojan, ja sinun pitä kutzuman hänen nimensä Johannes.

Digitized by Google

14. Ja sinulle tulee ilo ja
ihastus, ja monda iloitzewat hä=
nen syndymisestänsä.
15. Sillä hän tulee suurexi
HErran edesä: ja wiinaa ja
wäkewätä juomaa ei hän juo.
Ja hän täytetän Pyhällä Hen=
gellä jo Aitinsä kohdusa. Gal. 1: 15.
16. Ja hän käändä monda
Israelin lapsista HErran hei=
dän Jumalansa tygö.
17. Ja hän käy edellä hä=
nen edesänsä Elian hengellä
ja woimalla, käändäin isäin
sydämet lasten tygö, ja tottele=
mattomat hurskasten toimen ty=
gö, toimittaxensa HErralle
walmistetun Kansan.
Matth. 3: 1. Marc. 9: 12.
18. Ja Zacharias sanoi En=
gelille: mistä minä sen ym=
märrän? sillä minä olen wan=
ha, ja minun emändäni on jo
ijällinen.
19. Niin Engeli wastais,
ja sanoi hänelle: minä olen
Gabriel, joka seison Jumalan
edesä: ja olen lähetetty puhu=
maan sinun tygös, ja saatta=
maan näitä iloisia sanomita
sinulle. Matth. 18: 10.
20. Ja katzo, sinä tulet kie=
lettömäxi, ja et saa puhua, ha=
maan siihen päiwään asti, jona
nämät tapahtuwat: ettes usko=
nut minun sanojani, jotka
ajallansa täytetän.
21. Mutta Kansa odotti
Zachariasta: ja ihmettelit että
hän niin Templisä wiiwyi.
22. Waan kuin hän tuli
ulos, niin ei hän saanut puhua
heille: Ja he ymmärsit että
hän oli näyn Templisä näh=
nyt. Ja hän wiittais heille:
ja jäi myköxi.
23. Ja tapahtui, että hänen
wirkansa päiwät olit täytetyt,
niin hän meni kotiansa.
24. Mutta niiden päiwäin
jälkeen tuli hänen emändänsä
Elisabeth raskaxi: ja salais itzen=
sä wiisi Kuukautta, sanoden:
25. Ja näin on HErra
minulle tehnyt niinä päiwinä,
kuin hän minun puoleeni katzoi,
että hän ottais pois minun
ylönkatzeni ihmisten seasa.
26. Mutta kuudendena Kuu=
kautena lähetettin Engeli Gab=
riel Jumalalda Galilean Kau=
pungiin, jonga nimi oli Na=
zaret,
27. Neitzen tygö, joka oli
kihlattu miehelle, jonga nimi
oli Joseph, Dawidin huones=
ta: ja Neitzen nimi oli Maria.
Matth. 1: 18.
28. Ja Engeli tuli sisälle
hänen tygönsä, ja sanoi: Ter=
we armoitettu! HErra on
sinun kanssas: siunattu sinä
waimoin seasa!
29. Mutta kuin hän näki
hänen, hämmästyi hän hänen
puhestansa: ja ajatteli millinen
se terwetys oli.
30. Ja Engeli sanoi hänel=
le: älä pelkä Maria: sillä sinä
löysit armon Jumalan tykönä.

Digitized by Google

31. Ja katzo, sinä siität koh-
dusas, ja synnytät Pojan: ja
sinun pitä kutzuman hänen ni-
mensä JEsUS.
Es. 7: 14. Matth. 1: 21. Luc. 2: 21.

32. Sen pitä oleman suu-
ren, ja pitä kutzuttaman ylim-
mäisen Pojaxi: Ja HERra
Jumala anda hänelle Da-
widin hänen Isänsä istui-
men:

33. Ja hänen pitä Jacobin
huonen Kuningas ijankaikkises-
ti oleman, ja hänen waldakun-
nallansa ei pidä loppua ole-
man.

34. Niin sanoi Maria En-
gelille: kuinga tämä tulee, sillä
en minä miehestä mitään tie-
dä?

35. Ja Engeli wastais ja
sanoi hänelle: Pyhä Hengi
tulee sinun pääalles, ja Ylim-
mäisen woima warjoo sinun:
Sentähden myös se Pyhä kuin
sinusta syndyy, pitä kutzutta-
man Jumalan Pojaxi.

36. Ja katzo, Elisabeth sinun
langos siitti myös pojan wan-
halla ijällänsä: ja tämä on
kuudes Kuukausi hänelle, joka
kutzuttin hedelmättömäxi.

37. Sillä ei Jumalan edes-
sä ole yhtän asiaa mahdotoin-
da. Matth. 19: 26. Luc. 18: 27.

38. Niin sanoi Maria: kat-
zo HERran piika: tapahtukon
minulle sinun sanas jälkeen. Ja
Engeli läxi hänen tyködänsä.

39. Mutta Maria nousi nii-
nä päiwinä, ja meni kiirusti
ylös mäkikylään Judan Kau-
pungiin.

40. Ja tuli Zacharian huo-
neseen, ja terwehti Elisabetia.

41. Ja tapahtui, sitte kuin
Elisabeth kuuli Marian terweh-
tyxen, hyppäis lapsi hänen koh-
dusansa: Ja Elisabeth täytet-
tin Pyhällä Hengellä:

42. Ja huusi suurella ää-
nellä, ja sanoi: Siunattu olet
sinä waimoin seasa, ja siu-
nattu on sinun kohtus hedel-
mä.

43. Ja kusta se minulle tu-
lee, että minun HERrani Äiti
tulee minun tygöni?

44. Sillä katzo, sitte kuin
sinun terwetyxes ääni tuli mi-
nun korwihini, hyppäis lapsi
ilosta minun kohdusani.

45. Ja autuas sinä joka
uskoit: sillä ne täytetän, kuin
sinulle owat sanotut HERralda. v. 28.

46. Ja Maria sanoi: minun
sieluni suuresti ylistää HERraa:

47. Ja minun hengeni i-
loitzee Jumalasa wapahtajasa-
ni.

48. Että hän katzoi piikans-
sa nöyryttä: sillä katzo, tästedes
pitä kaikkein sukukundain minua
autuaxi kutzuman:

49. Sillä se woimallinen on
suuria ihmeitä tehnyt minun
kohtani, ja hänen nimensä on
pyhä.

Digitized by Google

50. Ja hänen laupiudensa pysyy suwusta sukuhun, niille jotka händä pelkäwät.
51. Hän osotti woiman käsiwarrellansa: ja hajotti korjat heidän sydämensä mielestä.
1 Pet. 5: 5.
52. Woimalliset on hän kukistanut istuimelda, ja korotti nöyrät.
53. Isowat täytti hän hywydellä, ja rikkat jätti tyhjäxi.
54. Hän korjais Israelin hänen palwelians, muistain omaa laupiuttansa.
55. (Niinkuin hän on puhunut meidän Isillemme, Abrahamille ja hänen siemenellensä) ijankaikkisesti.
56. Ja Maria oli hänen tykönänsä lähes kolme kuukautta, ja palais kotiansa.
57. Mutta Elisabethin synnyttämisen aika täytettin ja hän synnytti pojan.
58. Ja hänen kylällisensä ja langonsa kuulit, että HERra oli tehnyt suuren laupiuden hänen kanßansa: ja he iloitzit hänen kanßansa.
59. Ja tapahtui kahdexandena päiwänä, että he tulit lasta ymbäri leikkamaan, ja kutzuit hänen Isänsä nimeldä Zacharias.
60. Niin wastais hänen Äitinsä, ja sanoi: ei suingan: waan hän pitä kutzuttaman Johannes.
61. Ja he sanoit hänelle: ei ole ketään sinun sukukunnasas, joka kutzutan sillä nimellä.
62. Niin he wiittaisit hänen Isällensä, mixi hän tahtoi hänen nimitettä.
63. Ja hän anoi taulua, ja kirjoitti: Johannes on hänen nimensä. Ja kaikki ihmettelit.
64. Niin kohta aukeni hänen suunsa ja hänen kielensä: ja puhui kiittäin Jumalata:
65. Ja pelko tuli kaikkein heidän kylällistensä päälle: Ja kaikisa Judean mäkikylisä ilmoitettin kaikki nämät sanat.
66. Ja kaikki jotka tämän kuulit, panit sydämihinsä, sanoden: mingäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä HERran käsi oli hänen kanßansa.
67. Ja Zacharias hänen Isänsä täytettin Pyhällä Hengellä: ja ennusti sanoden:
68. Kiitetty olkon HERra Israelin Jumala! sillä hän on etzinyt ja lunastanut hänen Kansansa.
1. 2: 30.
69. Ja on meille korottanut autuden sarwen, Dawidin hänen palwelians huonesa.
70. Niinkuin hän on muinen puhunut hänen pyhäin Prophetainsa suun kautta.
Ps. 72: 12. Jer. 23: 5, 6. 30: 9, 10. Dan. 9: 27.
71. Wapahtaxensa meitä meidän wihollisildamme, ja kaikkein kädestä, jotka meitä wihawat.

72. Osottaxensa laupiutta meidän Isillemme, ja muistaxensa hänen pyhää liittoansa.
Jer. 31: 31.

73. Ja sitä walaa, jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällemme, meille andaxensa. 1 Mos. 22: 16. Ps. 105: 9.
Jer 31: 33. Ebr. 6: 13, 17.

74. Että me wapahdetut meidän wihollistemme käsistä, händä pelkämätä palwelisimme, Ebr. 9: 14.

75. Pyhydesä ja hurskaudesa hänen edesänsä kaikkena meidän elinaikanamme.
1 Pet. 1: 15.

76. Ja sinä poikainen pitä kutzuttaman Ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran kaswoin edesä, walmistamaan hänen teitänsä.
Mal. 3: 1.

77. Ja andamaan autuden tunnon hänen Kansallensa, heidän syndeinsä andexi saamisexi.
l. 3: 3.

78. Meidän Jumalan sydämellisen laupiuden kautta, jolla meitä on etsinyt Koitto ylhäldä. Mal. 4: 2.

79. Walaisemaan niille, jotka pimeisä ja kuoleman warjosa istuwat, ja ojendamaan meidän jalkamme rauhan tielle. Matth. 4: 16.

80. Mutta lapsi kaswoi ja wahwistui Hengesä: ja oli korpesa, siihen päiwään asti, jona hänen piti Israelin Kansan eteen tulemaan. l. 2: 40.

2. Lukku.

Jesus syndy, ja etsitän paimenilda. Ymbärileikatan. Wiedän Templijn, kusa Simeon ja Hanna puhuwat hänestä. Kaswatetan Nazaretisa: kadotetan Jerusalemisa: löytän Templisä: on wanhimmillensa kuuliainen: kaswaa.

Mutta niinä päiwinä tapahtui, että käsky käwi ulos Keisarilda Augustuxelda, että kaikki mailma piti werollisexi laskettaman.

2. Ja tämä weron laskemus oli ensimäinen, joka tapahtui silloin koska Kyrenius oli Maanherra Syriasa.

3. Ja kukin meni Kaupungihinsa andamaan itziänsä arwatta.

4. Niin myös Joseph Galileasta Nazaretin Kaupungista meni ylös Judeaan, Dawidin Kaupungiin, joka kutzutan Bethlehem, (sillä hän oli Dawidin huonesta ja suwusta,)
Matth. 1: 1. rc. Joh. 7: 42.

5. Andamaan itziänsä arwatta, Marian hänen kihlatun emändänsä kansa, joka rastas oli.

6. Niin tapahtui heidän siellä ollesansa, että hänen synnyttämisensä päiwät tulit täytetyxi.

7. Ja hän synnytti Pojan hänen esikoisensa, ja kapaloitzi hänen, ja pani seimeen: ettei heille ollut siaa majasa.
Matth. 1: 25.

Digitized by Google

8. Ja paimenet walwoit sii-
nä paikkakunnasa, ja wartioit-
sit yöllä heidän laumansa.
9. Ja katso, HERran En-
geli seisoi heidän tykönänsä, ja
HERran kirkkaus ympäri wa-
laisi heitä: ja he sangen pel-
jästyit.
10. Ja Engeli sanoi heille:
älkät peljätkö: sillä katso, minä
ilmoitan teille suuren ilon, joka
tulewa on kaikelle Kansalle.
11. Sillä on tänäpänä syn-
dynyt Wapahtaja, joka on
Christus HERra, Dawidin
Kaupungisa.
12. Ja tämä on teille mer-
kiksi: te löydätte lapsen kapa-
loittuna, makawan seimesä.
13. Ja kohta oli Engelin
kansa suuri taiwallisen sota-
wäen joukko, jotka kiitit Ju-
malata, ja sanoit:
Ilm. K. 5: 11.
14. Kunnia olkon Juma-
lalle korkeudesa, ja maasa rau-
ha, ja ihmisille hywä tahto!
L. 19: 38. Eph. 2: 17.
15. Ja tapahtui että Enge-
lit menit heidän tyköänsä Tai-
waseen, niin ne paimenet pu-
huit keskenänsä: käykämme
Bethlehemiin, ja katsokamme
sitä kuin tapahtunut on, jonga
HERra meille ilmoitti.
16. Ja he tulit kiiruhtain,
ja löysit Marian, ja Josephin,
niin myös lapsen, joka makais
seimesä.
17. Kosta he tämän nähnet
olit, julistit he sen sanoman, kuin
heille tästä lapsesta sanottu oli.
18. Ja kaikki jotka sen kuu-
lit, ihmettelit mitä kuin heille
Paimenilda sanottu oli.
19. Mutta Maria kätki kaik-
ki nämät sanat, tutkistellen sy-
dämesänsä.
20. Ja paimenet palaisit,
ylistäin ja kunnioittain Juma-
lata, kaikista kuin he kuullet ja
nähnet olit, niinkuin heille sa-
nottu oli.
21. Ja sitte kuin kahdexan
päiwää kulunut oli, että lapsi
piti ymbärileikattaman, kutzut-
tin hänen nimensä JEsus, joka
niin oli Engelildä jo ennen kut-
zuttu, kuin hän sikisi Äitinsä
kohdusa. Matth. 1: 21. Luc. 1: 31.
22. Ja sitte kuin heidän puh-
distuxensa päiwät olit täytetyt
Mosexen Lain jälkeen, weit he
hänen Jerusalemiin, asettaxen-
sa hänen HERran eteen.
3 Mos. 12: 2, 4.
23. (Niinkuin kirjoitettu on
HERran Laisa: kaikki miehen
puoli, joka ensin awaa äitinsä
kohdun, pitä kutzuttaman HER-
ralle pyhäxi:) 2 Mos. 13: 2. 34:
19. 4 Mos. 3: 13. 8: 16, 17.
24. Ja uhrataxensa, niin-
kuin sanottu on HERran Lai-
sa: pari Metiisiä, eli kaxi Kyh-
kyläisen poikaa. 3 Mos. 12: 6, 8.
25. Ja katso, yxi mies oli
Jerusalemisa, jonga nimi oli
Simeon: tämä oli hurskas ja
Jumalinen mies, odottain Is-
raelin lohdutusta: ja Pyhä
Hengi oli hänesä.

Digitized by Google

26. Ja hänelle oli sanottu Pyhäldä Hengeldä, ettei hänen pitänyt ennen kuolemata näkemän, kuin hän näkis HERran Christuxen.

27. Ja hän tuli Hengen kautta Templiin: Ja kuin wanhemmat lapsen JEsuxen toit sisälle, tehdäxensä hänen edestänsä Lain tawan jälkeen:

28. Niin hän otti hänen syliinsä, ja kiitti Jumalata ja sanoi:

29. Nyt sinä lasket, HERra, palwelias rauhaan menemään, sanas jälkeen:

30. Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autudes;

31. Jonga sinä walmistit kaikkein Kansain eteen.

32. Walkeudexi walistamaan pakanoita, ja sinun Kansas Israelin kunniaxi.
Es. 42: 6. 49: 6. Ap. T. 13: 47. 28: 28.

33. Ja Joseph ja hänen Äitinsä ihmettelit niitä kuin hänestä sanottin.

34. Ja Simeon siunais heitä, ja sanoi Marialle hänen Äitillensä: Katzo, tämä on pandu langemisexi, ja nousemisexi monelle Israelisa, ja merkixi, jota wastan sanotan:
Es. 8: 14. Matth. 21: 44. Rom. 9: 32. 1 Cor. 1: 23, 24. 2 Cor. 2: 16. 1 Pet. 2: 8. Ap. T. 28: 22.

35. (Ja sinungin sielus läpitze pitä miekan käymän:) että monen sydämen ajatuxet ilmoitettaisin. Joh. 19: 25.

36. Ja Anna Prophetissa Phanuelin tytär, Asserin suwusta: se oli joutunut pitkälle ijälle, ja elänyt miehensä kansa seitzemän ajastaikaa hänen Neitzydestänsä.

37. Ja oli leskenä lähes neljä yhdexättäkymmendä ajastaikaa, ja ei lähtenyt Templistä palwelemasta Jumalata, paastoisa ja rukouxisa yötä ja päiwää.

38. Ja tämä tuli sillä hetkellä siihen, ja kunnioitzi myös HERraa, ja puhui hänestä kaikille, kuin lunastusta Jerusalemisa odotit.

39. Ja sittekuin he olit kaikki tehnet HERran Lain jälkeen, palaisit he Galileaan heidän Kaupungiinsa Nazarethiin.

40. Mutta lapsi kaswoi ja wahwistui Hengesä, ja täytettin wiisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kanszansa. 1: 80.

41. Ja hänen wanhembansa waelsit joka wuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemiin.

42. Ja kuin hän kahdentoistakymmenen ajastajan wanha oli, menit he Jerusalemiin juhlapäiwän tawan jälkeen:

43. Ja kuin ne päiwät olit kulunet, siinä kuin he palaisit, jäi poikainen JEsus Jerusalemiin: jota ei Joseph ja hänen Äitinsä huomainnet.

44. Waan luulit hänen olewan seurasa. Ja he käwit yhden päiwän matkan: ja etzeit

Digitized by Google

hândâ langoin ja tutkiwain seasa.
45. Ja kuin ei he hândâ löytânet, palaisit he Jerusalemiin, etzein hândâ.
46. Ja tapahtui kolmen päiwân perâstâ, että he löysit hänen Templisâ istuwan opettajain keskellä, kuultelewan heitâ, ja kysywân heildâ.
47. Ja kaikki jotka hänen kuulit, hämmâstyit hänen ymmärtystânsâ ja wastauxiansa.
Matth. 7: 28. Marc. 1: 22. Luc. 4: 22, 32. Joh. 7: 15, 46.
48. Ja kuin he hänen näit, niin he hämmâstyit: ja hänen Äitinsâ sanoi hânelle: Poikani, mixis meille näin teit? katzo, sinun Isäs ja minä olemma murhettien etzinet sinua.
49. Ja hän sanoi heille: mistästä te minua etzeitte? ettekö tiennet, että minun pitä niisâ oleman, jotka minun Isäni owat?
50. Ja ei he ymmärtânet sitä sanaa kuin hän heille sanoi.
L. 9: 45. 18: 34.
51. Ja hän meni alas heidän kanssansa, ja tuli Nazaretiin: ja oli heille alammainen. Ja hänen äitinsä kätki kaikki nämät sanat sydämehensa.
52. Ja JEsus menestyi wiisaudesa, ja ijäsä, ja armosa Jumalan ja ihmisten edesä.
1 Sam. 2: 26.

3. Luku.

Johannes Kast. rupe saarnamaan, ja muwoo kutakin welwollisudestansa. Heitetään fangiuteen, sitte kuin hän oli Christuxen kastanut. Christuxen polwilukn Marian puolelda

Mutta wiidennellä toistakymmenennellä Keisar Tiberiuxen hallituxen wuodella, koska Pontius Pilatus Judean Maanherra oli, ja Herodes Galileasa Tetrarcha oli, ja hänen weljensä Philippus oli Tetrarcha Itureasa ja Trachonitin maakunnasa, ja Lysanias oli Tetrarcha Abilenesä,
2. Koska Hannas ja Caiphas ylimmäiset Papit olit: silloin tapahtui Jumalan sana Johannexelle Zacharian pojalle korwesa.
Joh. 11: 49. 51. 18: 13. Ap. T. 4: 6.
3. Ja hän tuli kaikkiin maan paikkoihin Jordanin ymbäri, ja saarnais parannuxen kastetta syndein andexi andamisexi.
Matth. 3: 1. Marc. 1: 4.
4. Niinkuin kirjoitettu on Esaian Prophetan saarna-Raamatusa, joka sanoo: huutawan ääni on korwesa: walmistakat HERran tietä, ja tehkät hänen polkunsa oikiaxi.
Es. 40: 3. Matth. 3: 3. Marc. 1: 3. Joh. 1: 23.
5. Kaikki laaxot pitä täytettämän, ja kaikki wuoret ja mäet alettaman, wäärät pitä ojettaman, ja koliat tasaisexi tiexi tehtämän.
6. Ja kaikki liha pitä näkemän Jumalan autuuden.
Ps. 98: 2. 3. Es. 52: 10. Luc. 2: 30.
7. Niin hän sanoi Kansalle, joka tuli andamaan itziänsä

Digitized by Google

kastaa häneldä: te kyykärmetten sikiät, kuka teitä neuwoi wälttämään tulewaista wihaa?

Matth. 3: 7. 23: 33.

8. Tehkät siis soweliat parannuxen hedelmät: ja älkät ruwetko sanomaan itsellänne: Abraham on meidän Isämme: sillä minä sanon teille, että Jumala taita näistä kiwistä herättä Abrahamille lapset.

Matth. 3: 9. Joh. 8: 39. Ap. T. 13: 26.

9. Mutta jo myös on kirwes pandu puitten juurelle; sentähden jokainen puu, joka ei tee hywää hedelmätä, hakatan pois, ja tuleen heitetän.

Matth. 3: 10. 7: 19.

10. Ja Kansa kysyi häneldä, sanoden: mitästä meidän pitä tekemän? Ap. T. 2: 37.

11. Niin hän wastaten sanoi heille: jolla on kaxi hametta, andakon sille jolla ei yhtän ole: ja jolla on ruokaa, hän tehkön myös niin.

1. Joh. 3: 17. 4: 20. Jac. 2: 15, 16.

12. Mutta Publikanit tulit myös andamaan heitänsä kastaa, ja sanoit hänelle: Mestari, mitä meidän pitä tekemän?

13. Waan hän sanoi heille: älkät enämbi waatiko, kuin teille säätty on.

14. Niin kysyit myös häneldä sotamiehet, sanoden: mitä myös meidän pitä tekemän? Ja hän sanoi heille: älkät kenengän wäkiwaldaa taikka wääryttä tehkö: ja tyytykät teidän palkkaanne.

15. Mutta kuin Kansa odotti, ja kaikki ajattelit sydämisänsä Johanneksesta: liekö hän Christus:

16. Wastais Johannes, sanoden kaikille: minä tosin kastan teitä wedellä: waan minua wäkewämbi tule, jonga kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämään: hän kasta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

Matth. 3: 11. Marc. 1: 7. 8. Joh. 1: 26, 27. Ap. T. 1: 5. 2: 2, 4. 11: 15, 16. 13: 25. 19: 4.

17. Jonga wiskin on hänen kädesänsä, ja hän perkaa riihensä, ja kokoo nisunsa aittaansa, mutta ruumenet poltta hän sammumattomalla tulella.

Matth. 3: 12.

18. Monda tosin myös muuta hän neuwoi ja saarnais Kansalle.

19. Mutta koska Herodes Tetrarcha nuhdeltin häneldä, Herodiaxen hänen weljensä Philippuxen emännän tähden, ja kaikesta pahudesta kuin Herodes teki,

Matth. 14: 3. Marc. 6: 17.

20. Niin hän ylitze kaikkein teki myös sen, että hän salpais Johannexen fangiuteen.

21. Ja tapahtui, koska kaikki Kansa kastettin, ja JEsus myös oli kastettu, ja hän rukoili, niin Taiwas aukeni:

Matth. 3: 13. Marc. 1: 9.

22. Ja Pyhä Hengi tuli alas ruumillisella muodolla hänen päällensä niinkuin kyyhky-

Digitized by Google

nen, ja ääni tuli taiwaasta, joka sanoi: Sinä olet se minun rakas Poikani, sinuun minä mielistyin.
Matth. 3: 17. 17: 5. Joh. 1: 32. Col. 1: 13.

23. Ja JEsus oli lähes kolmenkymmenen wuotinen, joka oli (niinkuin luultiin) Josephin poika, Elin pojan.
Matth. 13: 55. Mark. 6: 3. Joh. 6: 42.

24. Joka oli Matthatin poika, joka oli Lewin poika, joka oli Melchin poika, joka oli Jannan poika, joka oli Josephin poika,
Matth. 1: 1, 2c.

25. Joka oli Mattathian poika, joka oli Amoxen poika, joka oli Naumin poika, joka oli Eslin poika, joka oli Naggen poika,

26. Joka oli Maathin poika, joka oli Mattathian poika, joka oli Semein poika, joka oli Josephin poika, joka oli Judan poika,

27. Joka oli Joannan poika, joka oli Rhesan poika, joka oli Zorobabelin poika, joka oli Salathielin poika, joka oli Nerin poika,

28. Joka oli Melchin poika, joka oli Addin poika, joka oli Kosamin poika, joka oli Elmodamin poika, joka oli Herin poika,

29. Joka oli Josen poika, joka oli Eliezerin poika, joka oli Jorimin poika, joka oli Matthatin poika, joka oli Lewin poika,

30. Joka oli Simeonin poika, joka oli Judan poika, joka oli Josephin poika, joka oli Jonan poika, joka oli Eliachimin poika,

31. Joka oli Melean poika, joka oli Mainan poika, joka oli Mattathan poika, joka oli Nathanin poika, joka oli Dawidin poika,

32. Joka oli Jessen poika, joka oli Obedin poika, joka oli Boozin poika, joka oli Salmonin poika, joka oli Naassonin poika,
Ruth. 4: 18, 2c. 1 Aika. K. 2: 10, 11.

33. Joka oli Aminadabin poika, joka oli Aramin poika, joka oli Esromin poika, joka oli Pharesin poika, joka oli Judan poika,

34. Joka oli Jacobin poika, joka oli Isaachin poika, joka oli Abrahamin poika, joka oli Tharan poika, joka oli Nachorin poika, 1 Mos. 11: 24.

35. Joka oli Saruchin poika, joka oli Ragaun poika, joka oli Phalekin poika, joka oli Heberin poika, joka oli Salan poika,

36. Joka oli Cainan poika, joka oli Arphaxadin poika, joka oli Semin poika, joka oli Noen poika, joka oli Lamechin poika,

37. Joka oli Mathusalan poika, joka oli Enochin poika, joka oli Jaredin poika, joka oli Malaleelin poika, joka oli Cainan poika,

Digitized by Google

38. Joka oli Enoxen poika, joka oli Sethin poika, joka oli Adamin poika, joka oli Jumalan.

4. Luku.

Jesus kiusatan perkeleldä. Saarnaa Nazarethisä, jonga tähden hän tahdotan teloitetta. Opetta Capernaumisa, ja teke ihmeitä.

Niin JEsus täynnänsä Pyhää Hengeä palais Jordanista, ja wietin Hengeldä korpeen. Matth. 4: 1. Marc. 1: 12.

2. Ja kiusattin neljäkymmendä päiwää Perkeleldä: eikä syönyt mitään niinä päiwinä: mutta koska ne kulunet olit, sitte hän isois.

3. Niin Perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sanos tälle kiwelle, että se leiwäxi tulis.

4. Ja JEsus wastais, sanoden hänelle: kirjoitettu on; ettei ihminen elä ainoasti leiwästä, waan jokaitzesta Jumalan sanasta. 5 Mos. 8: 3: Matth. 4: 4.

5. Ja Perkele wei hänen korkeelle wuorelle, ja osotti hänelle kaikki maan piirin waldakunnat, silmän räpäyxellä: Matth. 4: 8.

6. Ja Perkele sanoi hänelle: kaiken tämän wallan, ja heidän kunniansa minä annan sinulle: sillä minun halduuni owat ne annetut, ja minä annan ne kenelle minä tahdon.

7. Jos sinä siis kumarrat ja rukoilet minua, ne kaikki pitä sinun omas oleman.

8. Ja JEsus wastaten sanoi hänelle: mene matkaas minun tyköäni, Satan: sillä kirjoitettu on: HERraa sinun Jumalatas pitä sinun kumartaman, ja händä ainoata palweleman. 5 Mos. 6: 13. 10: 20. 1 Sam. 7: 3.

9. Ja hän wei hänen Jerusalemiin, ja asetti hänen Templin harjalle, ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan poika, niin laske tästä itzes alas: Matth. 4: 5.

10. Sillä kirjoitettu on: hän anda käskyn Engeleillensä sinusta warjelemaan sinua: Ps. 91: 11.

11. Ja että he käsisä kandawat sinua, ettes jostus jalkaas kiween loukka.

12. Ja JEsus wastaten sanoi hänelle: sanottu on: Ei sinun pidä kiusaman HERraa sinun Jumalatas. 5 Mos. 6: 16.

13. Ja kuin kaikki kiusaus oli päätetty, meni Perkele pois hetkexi hänen tyköänsä.

14. Ja JEsus palais Hengen wäesä taas Galileaan: ja sanoma kuului hänestä ymbäri kaiken lähimaakunnan. Matth 4: 12. Marc. 1: 14. Joh. 4: 43. Apt T. 10: 37.

15. Ja hän opetti heidän Synagogisansa, ja kunnioitettin kaikilda.

16. Ja tuli Nazaretiin, kusa hän kaswatettu oli, ja meni tapansa jälkeen Sabbathin päiwänä Synagogaan, ja nousi lukemaan. Matth. 2: 23. 13: 54. Marc. 6: 1.

17. Ja hänelle annettin

Digitized by Google

Esaian Prophetan Raamattu. Ja kuin hän Raamatun awais, löysi hän sen paikan kusa kirjoitettu on:

18. HERran Hengi on minun pääläni, sentähden on hän minun woidellut, ja lähettänyt minun saarnamaan köyhille hywää sanomata, parandamaan särjetyitä sydämitä, saarnamaan fangeille lunastusta, ja sokeille näkönsä jällen saamista, särjetyitä wapauteen saattamaan: Es. 61: 1, 2. Matth. 11: 5.

19. Saarnamaan HERran otollista wuotta.

20. Ja kuin hän pani Raamatun kiinni, annoi hän sen palwelialle, ja istui, ja kaikkein silmät kuin Synagogasa olit, katzelit hänen pällensä.

21. Ja hän rupeis heille sanomaan: tänäpänä on tämä kirjoitus täytetty, kuin te nyt kuuletta.

22. Ja kaikki annoit hänelle todistuxen, ja ihmettelit niitä armon sanoja, kuin hänen suustansa läxit ulos; ja he sanoit: eikö tämä ole Josephin poika?

Marc. 6: 2, 3. Luc. 2: 47. Joh. 6: 42. 7: 46.

23. Ja hän sanoi heille: sanotat kaiketi minulle tämä sanan lasku: Parandaja paranna itzes: Ne kuin me kuulimma tapahtunen Capernaumisa, tee myös täsä Isäs maalla.

24. Mutta hän sanoi: Totisesti sanon minä teille: ei yxikän Propheta ole Isänsä maalla otollinen.

Matth. 13: 57. Marc. 6: 4. Joh. 4: 44.

25. Waan minä sanon teille totudesa: monda leskeä oli Israelisa Elian ajalla: kosta Taiwas oli suljettu kolme wuotta ja kuusi kuukautta, niin että suuri nälkä tapahtui kaikesa maakunnasa. Jac. 5: 17.

26. Ja ei Elias lähetetty yhdengän heidän tygönsä, waan leski waimon tygö Sidonin Sareptaan.

27. Ja monda spitalista oli Israelisa Eliseus Prophetan ajalla; ja ei yxikän heistä puhdistettu, waan Naeman se Syrialainen. 2 Kun. 5: 14.

28. Ja kaikki kuin Synagogasa olit, tulit wihoja täyteen, kosta he nämät kuulit.

29. Ja he nousit ylös, ja ajoit hänen ulos Kaupungista: ja weit hänen hamaan wuoren kukkulalle, jonga päälle heidän Kaupunginsa rakettu oli, syöstäxensä händä alas.

30. Mutta hän käwi ohitze heidän keskeldänsä ja meni pois.

Joh. 8: 59.

31. Ja meni alas Capernaumiin Galilean Kaupungihin, ja opetti heitä siellä Sabbathin päiwinä.

Matth. 4: 13. Marc. 1: 21.

32. Ja he hämmästyit hänen opetuxestansa: sillä hänen puhensa oli woimallinen.

Matth. 7: 28. Marc. 1: 22.

33. Ja Synagogasa oli yxi ihminen, jolla oli riettaisen Perkelen hengi, ja hän huusi suurella äänellä, Marc. 1:23.

34. Sanoden: Woi mitä sinun on meidän kanßamme JEsus Nazarenus? tulitkos meitä hukuttamaan? minä tiedän kukas olet, se Jumalan pyhä.

35. Ja JEsus nuhteli händä, sanoden: waikene, ja mene ulos hänestä. Ja kuin Perkele oli hänen heidän keskellensä heittänyt, niin hän meni ulos hänestä, ja ei händä wahingoittanut mitän.

36. Ja pelko tuli kaikkein päälle, ja puhuit keskenänsä, sanoden: mitä tämä lienekän? sillä hän haasta wäellä ja woimalla riettaisita hengiä, ja he lähtewät ulos.

37. Ja se sanoma hänestä kuului ymbäri kaikkiin sen maakunnan lähi paikkoihin.

38. Mutta kuin hän läxi Synagogasta, meni hän Simonin huoneseen sisälle: mutta Simonin anoppi sairasti kowin wilutautia: ja he rukoilit händä hänen edestänsä. Matth. 8:14. Marc. 1:29, 30.

39. Ja hän seisoi hänen tykönänsä, ja nuhteli wilutautia, ja se luopui hänestä: ja hän nousi kohta ja palweli heitä.

40. Mutta kuin auringo laski, niin kaikki, joilla oli sairaita moninaisisa taudeisa, weit ne hänen tygönsä: Ja hän pani jokaitzen päälle kätensä, ja paransi heidän. Matth. 8:16. Marc. 1:32. 7:32.

41. Ja monesta läxit myös Perkelet huutain ja sanoden: Sinä olet Christus se Jumalan Poika. Niin hän nuhteli niitä, eikä sallinut heidän puhua, sillä he tiesit hänen olewan Christuxen. Marc. 1:34. 3:11.

42. Mutta kuin päiwä tuli, meni hän erämaahan, ja Kansa etzei händä, ja he menit hänen tygönsä ja pidätit hänen, ettei hän heidän tyköänsä olis mennyt pois. Marc. 1:35, 45.

43. Waan hän sanoi heille: minun pitä myös muillekin Kaupungeille Ewangeliumin Jumalan waldakunnasta saarnaman: sillä sitä warten minä olen lähetetty.

44. Ja hän saarnais Galilean Synagogisa.

5. Luku.

Jesus opetta wenhosa, ja siunan Pietarin kalamisen. Paranda spitalisen, ja myös muita: mene korpeen rukoilemaan. Paranda halwatun. Kutzuu Lewin: syö Publikanein kanßa. Puhuu paastomisesta.

Niin tapahtui, koska Kansa tungi hänen tygönsä, kuulemaan Jumalan sanaa, että hän seisoi Genezaretin meren tykönä. Matth. 13:2. Marc. 4:1.

2. Ja näki kaxi wenhettä

olewan meren tykönä: mutta kalamiehet olit niistä lähtenet ja pesit werkkoja.
Matth. 4: 18. Marc. 1: 16.

3. Niin hän meni yhteen wenheseen, joka oli Simonin, ja käski hänen wähää maasta laskea ulos: ja hän istui, ja opetti Kansaa wenhestä.

4. Mutta kuin hän lakkais puhumasta, sanoi hän Simonille: wie syrwälle, ja heittäkät teidän werkkonne apajalle.
Joh. 21: 6.

5. Ja Simon wastaten sanoi hänelle: Mestari, me olemma kaiken yön työtä tehnet, ja en mitään saanet: mutta sinun käskystäs minä heitän ulos werkon.

6. Ja kuin he sen teit, sulkit he suuren kalain paljouden: ja heidän werkkonsa repeisi.

7. Ja wiittaisit kumppaneillensa, jotka olit toisesa wenhesä, tulemaan ja auttamaan heitänsä: Ja he tulit, ja täytit molemmat wenhet, niin että he rupeisit wajomaan.

8. Kosta Simon Petari sen näki, langeis hän JEsuxen polwen tygö, sanoden: HERra, mene pois minun tyköäni, sillä minä olen syndinen ihminen:

9. Sillä hämmästys oli hänen käsittänyt, ja kaikki jotka hänen kansansa olit, kalain saaliin tähden, jonga he saanet olit:

10. Niin myös Jacobin ja Johannexen, Zebedeuxen pojat, jotka olit Simonin kumppanit. Ja JEsus sanoi Simonille: älä pelkä, tästedes sinä saat ihmisiä. Matth. 4: 19. Marc. 1: 17.

11. Ja he wedit wenhet maalle ja annoit ylön kaikki, ja seuraisit händä. Matth. 4: 20. 19: 27. Marc. 10: 28. Luc. 18: 28.

12. Ja tapahtui, kosta hän oli yhdesä Kaupungisa, katzo, niin siinä oli yxi mies spitalita täynnä: ja kuin hän näki JEsuxen, langeis hän kaswoillensa, rukoili händä sanoden: HERra, jos sinä tahdot, niin sinä woit minun puhdistaa.
Matth. 8: 2. Marc. 1: 40.

13. Ja hän ojensi kätensä ja rupeis häneen, sanoden: minä tahdon, ole puhdas. Ja kohta spitali läxi hänestä.

14. Ja hän kielsi hänen kellengän sanomasta: waan mene: (sanoi hän), ja osota ites Papille, ja uhra sinun puhdistuxes edestä, niinkuin Moses käski heille todistuxexi.
3 Mos. 13: 2. 14: 21. 22. Matth. 8: 4.

15. Niin sanoma lewis enämmin hänestä: ja paljo Kansaa kokondui kuulemaan, ja että he parataisiin häneldä heidän taudeistansa.

16. Mutta hän meni korpeen, ja rukoili.

17. Ja tapahtui yhtenä päiwänä, kosta hän opetti: ja Phariseuxet myös istuit ja Lainopettajat, jotka tullet olit ja

Digitized by Google

kaikesta Galilean ja Judean kyläskä ja Jerusalemista: Ja HErran woima oli parandamaan heitä.

18. Ja katzo, miehet kannoit wuotesa ihmisen, joka oli halwattu: ja he pyysit händä wiedä sisälle, ja panna hänen eteensä.

Matth. 9: 2. Marc. 2: 3. Ap. T. 9: 33.

19. Ja kuin ei he löynnet Kansan tähden, kusta puolesta he olisit hänen saanet sisälle, astuit he katon päälle, ja laskit hänen läpitze katon wuoteinensa juuri JEsuxen eteen.

20. Ja kuin hän näki heidän uskonsa, sanoi hän sille: ihminen, sinun syndis andexi annetan sinulle.

21. Ja Kirjanoppenet ja Phariseuxet rupeisit ajattelemaan, sanoden: kuka tämä on joka pilkkasanoja puhuu? kuka woi synnit anda andexi, paitzi ainoa Jumala?

22. Mutta koska JEsus tunsi heidän ajatuxensa, wastais hän ja sanoi heille: mitä te ajatteletta teidän sydämisänne?

23. Kumbi on kewembi? sanoa, sinun syndis andexi annetan sinulle: taikka sanoa: nouse ja käy? Matth. 9: 5.

24. Waan että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan wallan maan päällä synnit andexi anda, (sanoi hän halwatulle): minä sanon sinulle: nouse ja ota wuotees, ja mene kotias.

25. Ja hän nousi kohta heidän nähdensä, ja korjais wuoteensa, josa hän maannut oli, ja meni kotiansa, kunnioittain Jumalata.

26. Ja suuri hämmästys tuli kaikkiin ja kunnioitzit Jumalata: ja he täytettin pelwolla, sanoden: me näimmä tänäpänä kamalita.

27. Sitte läxi hän ulos ja näki Publikanin nimeldä Lewin istuwan Tullihuonesa, ja sanoi hänelle: Seura minua.

Matth. 9: 9. Marc. 2: 14.

28. Ja hän andoi ylön kaikki, nousi ja seurais händä.

29. Ja Lewi teki hänelle kotonansa suuren pidon: ja paljo Publikaneja, ja muita atrioitzit heidän kanßansa.

Matth. 9: 10. Marc. 2: 15. Luc. 15: 1, 2.

30. Ja heidän Kirjanoppenensa ja Phariseuxet napisit hänen Opetuslapsiansa, sanoden: Mixi te Publikanein ja syndisten kanßa syötte ja juotte?

31. Ja JEsus wastaten sanoi heille: Ei terwet tarwitze parandajata, waan sairat.

Matth. 9: 12, 13. Marc. 2: 17. Luc. 19: 10.

32. En ole minä tullut wanhurskaita kutzumaan, waan syndisitä parannuxeen.

1 Tim. 1: 15.

33. Niin he sanoit hänelle: mixi Johannexen Opetuslapset usein paastowat, ja rukouxia pitäwät, niin myös Phariseusten (Opetuslapset:) mutta sinun syöwät ja juowat?

Matth. 9: 14. Marc. 2: 18.

Digitized by Google

34. Mutta hän sanoi heille: ei te woi hääjoukkoa niinkauwan paastomaan waatia, kuin yljä on heidän kanssansa.
35. Mutta päiwät tulewat, että ylkä otetan heildä pois, silloin pitä heidän paastoman niinä päiwinä.
36. Mutta hän sanoi myös heille wertauxen: ei paikkaa kengän uuden weran tilalla wanhaa waatetta: muutoin myös se uusi rewäisee, ja uusi paikka ei sowi wanhaan.
Matth. 9: 16, 17 Marc. 2: 21.
37. Ja ei pane kengän nuorta wiinaa wanhoin leileihin: muutoin nuori wiina rikko leilit ja se wuotaa ulos, ja leilit turmellan.
38. Mutta nuori wiina pitä pandaman uusiin leileihin: niin he molemmat tallella owat.
39. Ja ei tahdo kengän, joka juo wanhaa wiinaa, kohta nuorta juoda: sillä hän sanoo: wanha on parambi.

6. Luku.

Opetuslapset katkoiwat tähkäpäitä Sabbathina. JEsus paranda kuiwettunen käden. Rukoilee: kutzuu 12 Apostolita: paranda tautisia. Saarnaa autuallisesta ja kadottawaisesta tilasta. Rakkauden ja laupiuden töistä. Kuinga hywät ja pahat tutan hedelmistä ja perustuxesta.

JA tapahtui jälki Sabbathina, että hän käwi laihon läpitze: ja hänen Opetuslapsensa katkoit tähkäpäitä ja hierit käsillänsä, ja söit.
Matth. 12: 1. Marc. 2: 23.
2. Niin muutamat Phariseurista sanoit heille: mixi te teettä jota ei sowi Sabbathina tehdä?
3. Ja JEsus wastaten sanoi heille: ettekö te ole lukenet mitä Dawid teki, koska hän isois, ja ne jotka hänen kansansa olit?
4. Kuinga hän meni Jumalan huoneseen, ja otti näkyleiwät, ja söi, ja andoi myös niille, jotka hänen kanssansa olit: joita ei muitten kuin Pappein syödä sopinut.
5. Ja hän sanoi heille: ihmisen Poika on myös Sabbathin HERRA.
Matth. 12: 8. Marc. 2: 28.
6. Niin tapahtui myös toisna Sabbathina, että hän meni Synagogaan sisälle ja opetti: ja siellä oli yxi ihminen, jonga oikia käsi oli kuiwettu.
Matth. 12: 9, 10, Marc. 3: 1.
7. Niin Kirjanoppenet ja Phariseuxet wartioitzit händä, jos hän Sabbathina parannais; että he olisit löynnet kanden händä wastan.
8. Mutta hän tiesi heidän ajatuxensa: ja sanoi sille ihmiselle, jolla kuiwettu käsi oli: nouse ja tule edes. Niin hän nousi ja seisoi.
9. Niin JEsus sanoi heille: Minä kysyn teildä: Mitä Sab-

Digitized by Google

Sabbathina sopi, hywää tehdä,
taikka pahaa tehdä? hengeä
wapahta eli kadotta?
10. Ja kuin hän katzahti
ymbärinsä heidän kaikkein päällensä,
sanoi hän sille ihmiselle:
ojenna kätes: ja se teki niin:
Ja hänen kätensä tuli terwexi,
niinkuin toinengin.
11. Mutta he tulit tyhmyttä
täyteen, ja puhuit keskenänsä,
mitä heidän pitäis JEsuxelle
tekemän.
12. Mutta niinä päiwinä
tapahdui, että hän meni wuorelle
rukoilemaan: ja hän oli
yli yötä Jumalan tygö rukouxesa. Matth. 14: 23.
13. Ja kuin päiwä tuli, kutzui hän Opetuslapsensa, ja walitzi heistä kaxitoistakymmendä,
jotka hän myös Apostoleixi nimitti: Matth. 10: 1, &c. Marc. 3: 13, &c. 6: 7. Luc. 9: 1, &c.
14. Simonin, jonga hän
myös Petarixi kutzui, ja Andreaxen hänen weljensä, Jacobin ja Johannexen, Philippuxen, ja Bartholomeuxen.
Joh. 1: 42.
15. Matthewxen ja Thomaxen, Jacobin Alphein pojan,
ja Simonin, joka kutzutan Zelotes.
16. Judan Jacobin pojan,
ja Judas Ischariothin, joka
myös oli pettäjä.
17. Ja koska hän meni alas
heidän kansansa, seisoi hän lakialla paikalla; ja hänen Opetuslastensa joukko, ja suuri
Kansan paljous kaikesta Judeasta ja Jerusalemista, ja
randalaiset Tyrosta ja Sidonista, jotka olit tullet händä
kuulemaan, ja että he parataisin heidän taudeistansa.
Matth. 4: 25. Marc. 3: 7.
18. Ja jotka waiwattin
riettaisilda hengildä: ja he paranit.
19. Ja kaikki Kansa pyysi
häneen ruweta: sillä woima
läxi hänestä ja paransi kaikki.
Matth. 14: 36. Marc. 5: 30.
20. Ja hän nosti silmänsä
Opetuslastensa puoleen, ja sanoi: autuat te waiwaiset: sillä
teidän on Jumalan waldakunda. Matth. 5: 2, &c.
21. Autuat jotka nyt isotte: sillä te rawitan. Autuat
jotka nyt itkettä: sillä teidän
pitä nauraman.
22. Autuat olette te, kosta
ihmiset wihawat teitä, ja eroittawat teidän, ja pilkkawat teitä, ja hyljäwät teidän nimenne niinkuin kelwottoman, ihmisen Pojan tähden.
Matth. 5: 11. 1 Pet. 2: 19. 3: 14. 4: 14.
23. Iloitkat sinä päiwänä,
ja riemuitkat: sillä katzo, teidän palkkanne on suuri Taiwahasa: Niin teit myös heidän
Isänsä Prophetaille.
Ap. T. 5: 41. 7: 51.
24. Mutta woi teitä rikkaita! sillä teillä on teidän lohdutuxenne. Luc. 16: 25. Jac. 5: 1.

Digitized by Google

25. Woi teitä, jotka rawitut oletta! sillä teidän pitä isoman. Woi teitä, jotka nyt nauratte! sillä teidän pitä murehtiman ja itkemän. Jac. 4: 9.

26. Woi teitä, kosta kaikki ihmiset teitä kiittäwät! sillä niin teit myös heidän Isänsä wäärille Prophetaille.

27. Mutta minä sanon teille, jotka kuuletta: rakastakat wihollisianne: tehkät hywää niille, jotka teitä wihaawat:

28. Siunatkat niitä, jotka teitä kiroilewat: rukoilkat niiden edestä, jotka teitä wahingoittawat. l. 23: 34. Ap. T. 7: 60. Rom. 12: 14, 20. 1 Cor. 4: 12.

29. Ja joka sinua lyö poskelle, tarjze myös hänelle toinen: ja joka sinulda wie kaapun, älä myös häneldä kiellä hamettä. Matth. 5: 39. Rom. 12: 17. 1 Cor. 6: 7. 1 Thess. 5: 15.

30. Waan anna jokaitzelle kuin sinulda anoo: ja sildä, joka sinun omas otta, älä jällen ano. Matth. 5: 42. 2 Cor. 8: 14. 1 Joh. 3: 17.

31 Ja niinkuin te tahdotta, että ihmisten pitä teille tekemän, niin tehkät te heillekin. Matth. 7: 12.

32. Ja jos te rakastatte niitä, jotka teitä rakastawat, mikä kiitos teille siitä on? sillä syndisetkin rakastawat niitä, joilda he rakastetan. Matth. 5: 46.

33. Ja jos te teettä hywää niille hywintekijöillenne, mikä kiitos teille siitä on? sillä syndiset sen myös tekewät.

34. Ja jos te lainatte niille, joilda te toiwotta jällen sa awanne, mikä kiitos teille siitä on? sillä syndisetkin lainawat syndisille, että he tasan jällen saisit. Matth. 5: 42.

35. Kuitengin rakastakat teidän wihollisianne ja tehkät hywää, ja lainatkat, ja älkät mitään siitä toiwoko: niin teidän palkkanne on suuri, ja teidän pitä oleman Ylimmäisen pojat: sillä hän on laupias kiittämättömiä ja pahoja kohtan. Matth. 5: 44.

36. Olkat sentähden laupiat, niin kuin teidän Isännekin laupias on. Matth. 5: 48.

37. Älkät duomitko, ettei teitä duomitaisi: älkät sadatelko, ettei teitä sadatellaisi: andexi andakat, niin teille andexi annetan. Matth. 7: 1. Rom. 2: 1. 1 Cor. 4: 5.

38. Andakat, ja teille annetan: hywän mitan, likistetyn ja sullotun, ja ylitze wuotawan he andawat teidän helmaanne: sillä juuri sillä mitalla, jolla te mittatte, pitä teille jällen mitattaman. Matth. 7: 2. Marc. 4: 24. Gal. 6: 7.

39. Mutta hän sanoi heille wertauxen: taitako sokia sokiata taluttaa? eikö he molemmat hautaan lange? Matth. 15: 14.

40. Ei ole Opetuslapsi ylitze Mestarinsa: mutta jo-

Digitized by Google

kainen on täydellinen, koska
hän on niinkuin hänen Mesta-
rinsa
Matth. 10: 24. Joh. 13: 10. 15: 20.
41. Mutta kuingas näet
raiskan, joka on weljes silmäsä;
waan et hawaitze malkaa, joka
on omasa silmäsäs? Matth. 7: 3.
42. Eli kuingas taidat sa-
noa weljelles: weljeni pidä,
minä otan raiskan, joka on sil-
mäsäs, ja et itze näe malkaa,
joka on omasa silmäsäs? Si-
nä ulkokullattu, ota ensin mal-
ka omasta silmästäs: ja katzo
sitte, jos taidat otta raiskan,
joka on weljes silmäsä.
43. Sillä ei ole se hywä
puu, joka teke pahan hedelmän,
eikä paha puu, joka teke hywän
hedelmän. Matth. 7: 17. 12: 33.
44. Sillä jokainen puu tu-
tan hedelmästänsä: Sillä ei
orjantappuroista koota fikunita,
eikä ohdakeista haeta wiina-
marjoja. Matth. 7: 16.
45. Hywä ihminen tuotta
edes sydämensä hywästä tawa-
rasta hywää: ja paha ihmi-
nen sydämensä pahasta tawa-
rasta tuotta edes pahaa. Sil-
lä sydämen kyllydestä hänen
suunsa puhuu. Matth. 12: 34.
46. Mitä te siis minua kut-
zutta HErra, HErra: ja
ette tee mitä minä sanon?
Matth. 7: 21. 25: 11. Luc. 13: 25. Rom.
2: 13. Jac. 1: 22.
47. Kuka ikänä tulee mi-
nun tygöni, ja kuulee minun
sanani, ja teke ne, sen minä
osotan teille kenen kaltainen
hän on. Matth. 7: 24.
48. Hän on sen ihmisen
kaltainen, joka huonensa ra-
kensi, ja kaiwoi sywään, ja
pani perustuxen kallion päälle.
Koska siis wuo tuli, syssäis wir-
ta sitä huonetta, ja ei woinut
händä liikutta: sillä se oli pe-
rustettu kallion päälle.
49. Mutta joka kuulee ja
ei tee, se on sen ihmisen kal-
dainen, joka huonensa rakensi
maan päälle ilman perustusta:
jota wirta syssäis: ja se kohta
kukistui, jonga huonen lange-
mus oli suuri.

7. Luku.

JEsus paranda Sadanpäämiehen
palwelian. Herättä Nain lesken
pojan kuolluista. Puhuu Johan-
nexen opetuslapsille Messian tun-
domerkeistä, ja Kansalle Johannes
Kastajasta ja heidän epäuskostan-
sa. Wastaa puolestansa Pharisen-
xen huonesa, ja lohdutta syndistä
waimoa.

Mutta koska hän Kansan
kuullen oli päättänyt kaik-
ki sanansa, meni hän Caper-
naumiin.
2. Ja yhden Sadanpäämie-
hen palwelia sairasti kuolemal-
lansa, josta hän paljo piti.
Matth. 8: 5.
3. Koska hän siis JEsuxesta
kuuli, lähetti hän Judalaisten
wanhimmat hänen tygönsä ru-
koilemaan händä, että hän tulis
ja parannais hänen palweliansa.

Digitized by Google

4. Koska he tulit JEsuxen
tygö, rukoilit he händä hartasti,
ja sanoit: hän on mahdollinen
ettäs hänelle sen teet:
5. Sillä hän rakastaa mei-
dän Kansaamme, ja rakensi
meille Synagogan.
6. Niin JEsus meni heidän
kanssansa. Ja kuin ei hän sillen
ollut kaukana huonesta, lähetti
Sadanpäämies ystäwitänsä
hänen tygönsä, sanoden hänelle:
HErra, älä waiwa sinuas:
sillä en ole minä mahdollinen
ettäs minun kattoni ala tulisit:
7. Sentähden en minä myös
itziäni lukenut mahdollisexi tule-
maan sinun tygös: mutta sano
sanalla, niin minun palweliani
paranee.
8. Sillä minä olen myös
ihminen wallan ale asetettu, ja
minun allani on sotamiehiä: ja
sanon tälle: mene, niin hän me-
nee: ja toiselle: tule, ja hän tu-
lee: ja minun palwelialleni:
Tee se, ja hän teke.
9. Mutta koska JEsus sen
kuuli, ihmetteli hän händä:
käänsi hänensä, ja sanoi Kan-
salle, joka händä seurais: Mi-
nä sanon teille: en ole minä Is-
raelissa senkaltaista uskoa löynnyt.
10. Ja kuin ne, jotka lähe-
tetyt olit, kotia palaisit, löysit he
palwelian terwenä, joka sairas-
tanut oli.
11. Ja tapahtui sen jälkeen,
että hän meni Kaupungiin, joka
Nain kutzutan: ja hänen kans-
sansa meni monda hänen Ope-
tuslastansa, ja paljo wäkeä.
12. Mutta koska hän Kau-
pungin porttia lähestyi, katzo,
kuollut kannettin ulos, joka oli
äitinsä ainoa poika, ja se oli les-
ki. Ja paljo Kaupungin Kan-
sasta kävi hänen kanssansa.
13. Koska HErra hänen
näki, armahti hän hänen pääl-
lensä, ja sanoi hänelle: älä itke.
14. Ja meni ja rupeis paa-
riin: (Ja kandajat seisahdit,)
ja hän sanoi: Nuorukainen,
minä sanon sinulle: nouse ylös.
Ap. T. 9: 40.
15. Ja kuollut nousi istualle,
ja rupeis puhumaan: Ja hän
andoi sen äitillensä.
16. Ja pelko tuli kaikille, ja
kunnioitzit Jumalata, sanoden:
suuri Propheta on nousnut mei-
dän sekaamme, ja Jumala on
hänen Kansaansa etzinyt.
Marc. 7: 37. Luc. 24: 19. Joh. 4: 19.
6: 14. 9: 17. Luc. 1: 68.
17. Ja tämä sanoma kuului
hänestä kaikkeen Judeaan, ja
kaiken sen lähimaakunnan ym-
bäri.
18. Ja Johannexelle ilmoi-
tit hänen Opetuslapsensa näistä
kaikista. Ja Johannes kutzui
tykönsä kaxi Opetuslastansa.
19. Ja lähetti JEsuxen
tygö, sanoden: Oletkos se tule-
wa, eli pitäkö meidän toista
odottaman? Matth. 11: 2.
20. Koska nämät miehet
tulit hänen tygönsä, sanoit he:
Johannes Kastaja lähetti mei-

han sinun tygös, sanoden: oletkos se tulewa, eli pitäkö meidän toista odottaman?

21. Sillä hetkellä paransi hän monda taudeista ja witzauxista ja pahoista hengistä: ja andoi monelle sokialle näyn.

22. Ja JEsus wastais, ja sanoi heille: mengät ja sanokat jällen Johannexelle mitä te näh- net, ja kuullet oletta: sokiat saawat näkönsä, onduwat käywät, spitaliset puhdistetan, kuuroit kuulewat, kuollet herätetän, köyhille saarnatan Ewangelium.

23. Ja autuas on se joka ei pahene minusta.

24. Ja kosta Johannexen sanansaattajat menit pois, rupeis hän sanomaan Johannexesta Kansalle: mitä te läxitte korpeen katzomaan? ruokoako, joka tuulelda häälytetän?

Matth. 11: 7.

25. Eli mitä te läxitte katzomaan? ihmistäkö pehmeisiin waatteisiin puetettua? Katzo, ne jotka koreisa waatteisa owat, ja herkullisesti eläwät, owat Kuningallisisa kartanoisa.

26. Taikka mitä te menitte katzomaan? Prophetatako? minä sanon teille: ja enä kuin Propheta.

27. Tämä on se, josta kirjoitettu on: Katzo, minä lähetän minun Engelini sinun kaswois eteen, walmistamaan sinun tietäs sinun etees:

Mal. 3: 1. Matth. 11: 10. Marc. 1: 2.

28. Sillä minä sanon teille: niiden seasa, jotka waimoista syndynet owat, ei ole yhtään suurembata Prophetata, kuin Johannes Kastaja: Kuitengin se, joka wähembi on Jumalan waldakunnasa, on suurembi händä.

29. Ja kaikki Kansa kuin hänen kuuli, ja Publikanit, annoit Jumalalle oikeuden, ja kastettin Johannexen Kastella.

30. Mutta Phariseuxet ja Lainoppenet katzoit ylön Jumalan neuwon itze heitänsä kohtan, ja ei heitä kastettu häneldä.

31. Niin HERra sanoi: keneen siis minä tämän sukukunnan ihmiset wertan? Ja kenengä kaldaiset he owat? Matth. 11: 16.

32. He owat niiden lasten kaldaiset, jotka Turulla istuwat, ja huutawat toinen toisellensa, ja sanowat: me olemma huilua soittanet teidän edesänne, ja et te hypännet: me olemma teille weisannet murhewirsiä, ja et te itkenet:

33. Sillä Johannes Kastaja tuli, ja ei syönyt leipää, eikä juonut wijna: ja te sanotta: hänellä on Perkele.

Matth. 3: 4. Marc. 1: 6. Luc. 1: 15.

34. Ihmisen Poika on tullut, syö ja juo, ja te sanotta: Katzo ihmistä syömäriä ja wiinan juomaria, Publikanein ja syndisten ystäwätä:

35. Ja wijsaus on wanhurskautettu kaikilda hänen lapsildansa. Matth. 11: 19.

Digitized by Google

36. Niin yxi Phariseuxista rukoili händä rualle kanssansa: Ja hän meni Phariseuxen huoneseen, ja atrioitzi.

37. Ja katzo, yxi waimo oli Kaupungisa, joka oli syndinen: ja kuin hän sai kuulla, että hän atrioitzi Phariseuxen huonesa, toi hän Klasin kallista woidetta:

Matth. 26: 6. Marc. 14: 3. Joh. 11: 2. 12: 3.

38. Ja seisoi takana hänen jalkainsa juuresa itkein; ja rupeis kyyneleillänsä kastamaan hänen jalkojansa, ja niitä päänsä hiuxilla kuiwais, ja suuta andoi hänen jalkainsa, ja woiteli ne woitella.

39. Mutta koska Phariseus sen näki, joka hänen kutzunut oli, sanoi hän itzellänsä: jos tämä olis Propheta, niin hän tiedäis mikä ja millinen tämä waimo on, joka häneen rupee: että hän on syndinen. c. 15: 2.

40. Ja JEsus wastaten sanoi hänelle: Simon, minulla on jotakin sinulle sanomista. Hän sanoi: Mestari, sanos.

41. Kaxi welkamiestä oli yhdellä lainajalla: yxi oli welkaa wiisi sataa penningitä, ja toinen wiisikymmendä.

42. Koska ei heillä ollut warra maxaa, andoi hän molembain anderi: Sanos siis, kumbi näistä händä enämmän rakastaman pitä?

43. Simon wastaten sanoi: minä luulen, että se jolle hän enämmän anderi andoi: hän sanoi hänelle: oikein sinä duomitzit.

44. Ja hän käänsi itzensä waimoa päin, ja sanoi Simonille: näetkös tämän waimon? minä tulin sinun huonesees, et sinä andanut wettä minun jalwoilleni: mutta tämä kyyneleillä kasti minun jalkani, ja ne hiuxillansa kuiwais.

1 Mos. 18: 4.

45. Et sinä minun suuta andanut: mutta tämä, sittekuin hän tähän tuli, ei ole lakannut minun jalkani suuta andamasta.

46. Et sinä minun päätäni öljyllä woidellut: mutta tämä woitella minun jalkani woiteli.

47. Minä sanon sinulle: sentähden että hänelle paljo syndiä anderi annettin, niin hän paljon rakasti: mutta jolle wähembi anderi annetan, se wähemmän rakastaa.

48. Niin hän sanoi hänelle: sinun syndis owat anderi annetut.

49. Niin rupeisit ne jotka myös atrioitzit, sanomaan keskenänsä: kuka tämä on, joka syndejäkin anderi anda?

Matth 9: 2, 3. Marc. 2: 7.

50. Niin hän sanoi waimolle: sinun uskos on sinun wapari tehnyt: mene rauhaan.

Matth. 9: 22. Marc. 5: 34. 10: 52. Luc. 8: 48. 18: 42.

Digitized by Google

8. Luku.

Jesus waelda ymbäri saarnaten, ja Opetuslapset niin myös muutamat waimot seurawat händä. Panee edes wertauxen kylwäjästä, ja kyntiläjalasta. Puhuu sugustansa. Waikettä rajuilman merellä. Ajaa ulos perkelet, ja saldi mennä sikalaumaan. Autta waimon punaisesta taudista.

Ja sitte tapahtui, että hän waelsi läpitze Kaupungeita ja kyliä saarnaten ja ilmoittain Ewangeliumita Jumalan waldakunnasta: ja ne kaxitoistakymmendä hänen kanssansa.

2. Ja muutamat waimot, jotka olit paratut pahoista hengistä, ja taudeista, nimittäin: Maria, joka kutzuttin Magdalena, josta seitzemän Perkelettä oli lähtenyt ulos:
Matth. 27: 55, 56. Marc. 16: 9. Joh. 19: 25.

3. Ja Johanna Chusan Herodexen Foudin emändä, ja Susanna, ja monda muuta, jotka händä heidän tawarastansa palwelit.

4. Mutta koska paljo Kansaa kokounnui, ja riensit jokaitzesta Kaupungista hänen tygönsä, sanoi hän wertauxen kautta:
Matth. 13: 3. Marc. 4: 1, ic.

5. Kylwäjä meni ulos siemendänsä kylwämään: ja kuin hän kylwi, langeis muutama tien oheen, ja se tallattin, ja taiwan linnut söit sen.

6. Ja muutama langeis kiwistöhön, ja koska se tuli ylös, kuiwettui se, ettei ollut märkyttä.

7. Ja muutama langeis orjantappuroihin, ja orjantappurat ynnä käwit ylös ja tukahutit sen.

8. Ja muutama langeis siihen hywään maahan, ja kuin se käwi ylös teki se satakertaisen hedelmän. Koska hän tämän sanoi, huusi hän: jolla on korwat kuulla, se kuulkan.

9. Niin hänen Opetuslapsensa kysyit häneldä, sanoden: mikä olis tämä wertaus?
Matth. 13: 10. Marc. 4: 10.

10. Niin hän sanoi: teille on annettu tuta Jumalan waldakunnan salaudet: mutta muille wertausten kautta, ettei heidän sitä pidäisi näkemän, waikka he näkisit, eikä ymmärtämän, waikka he kuulisit.
Matth. 11: 25, 26. 2 Cor. 3: 5, 14. Matth. 13: 14. Marc. 4: 12. Joh. 12: 40. Ap. T. 28: 26. Rom. 11: 8.

11. Mutta tämä on se wertaus: Siemen on Jumalan sana: Matth. 13: 18. Marc. 4: 13.

12. Mutta jotka tien oheen, owat ne, jotka kuulewat: sitte tulee Perkele, ja otta sanan heidän sydämistänsä, ettei he uskoisi ja wapaxi tulisi.

13. Mutta jotka kiwistöhön, owat ne, koska he kuulewat, ottawat he sanan ilolla wastan: ja ei heillä ole juurta, hetkexi he uskowat, ja kiusauxen ajalla langewat pois.
Matth. 13: 20. Marc. 4: 16.

14. Mutta se kuin orjantappuroihin langeis, owat ne, jotka kuulewat, ja menewät pois, ja

Digitized by Google

tukahutetan surusta, rikkaudesta, ja elämän hekumasta, eikä kanna hedelmätä.
Matth. 19: 23. Marc. 10: 23. Luc. 18: 24. 1 Tim. 6: 9.

15. Mutta joka hywään maahan, owat ne, jotka sanan kuulewat ja kätkewät hywällä ja toimellisella sydämellä, ja saattawat hedelmän kärsiwällisydesä.

16. Niin ei kengän, joka kynttilän sytyttä, peitä sitä astialla, eli pane pöydän ala: mutta panee sen kyntiläjalkaan, että sisälletulewaiset näkisit walkeuden.
Matth. 5: 15. Marc. 4: 21. Luc. 11: 33.

17. Sillä ei ole mitään salattu, joka ei ilmei tule: eikä peitetty, joka ei tiettäwäxi ja julki tule.
Matth. 10: 26. Marc. 4: 22. Luc. 12: 2.

18. Katzokat siis, kuinga te kuuletta: sillä jolla on, hänelle pitä annettaman: jolla taas ei ole, sekin kuin hänellä näky olewan, otetan häneldä pois.
Matth. 13: 12. 25: 29. Marc. 4: 25. Luc. 19: 26.

19. Niin tulit hänen äitinsä ja weljensä hänen tygönsä, eikä saanet händä puhutella Kansalda.
Matth. 12: 46. 13: 55. Marc. 3: 31.

20. Ja se ilmoitettin hänelle, sanoden: sinun äitis ja weljes seisowat ulkona, ja tahtowat sinua nähdä.

21. Niin hän wastais, ja sanoi heille: minun äitini ja weljeni owat ne, jotka Jumalan sanan kuulewat, ja tekewät sen.
Joh. 15: 14. 2 Cor. 5: 16.

22. Ja yhtenä päiwänä tapahtui, että hän' astui ahteen ja hänen Opetuslapsensa; ja sanoi heille: mengämme ylitzen toiselle rannalle, ja he menit.
Matth. 8: 23. Marc. 4: 35, 36.

23. Mutta kosta he purjehdit niin hän nukkui, ja tuulispää nosti aallon meresä: ja he laineilda täytettin, ja olit suuresa hädäsä.

24. Niin he menit, ja herätit händä, sanoden: Mestari, Mestari, me hukumma. Niin hän nousi ylös, nuhteli tuulda, ja weden aaldoa; ja ne lakkaisit, ja tuli tywenexi.

25. Niin hän sanoi heille: kusa teidän uskonne on? mutta he peljästyit ja ihmettelit, sanoden keskenänsä: kuka siis tämä on? sillä hän käskee myös tuulda ja wettä, ja nekin owat hänelle kuuliaiset.

26. Ja he purjehdit Gadarealaisten maan puoleen, joka on Galilean kohdalla.
Matth. 8: 28. Marc 5: 1.

27. Ja kuin hän maalle meni, kohtais hänen kaupungista yxi mies, jolla olit Perkelet jo kauwan aikaa ollet, ja ei pukenut waatteita yllensä, eikä ollut huonesa waan haudoisa.

28. Mutta kuin hän näki JEsuxen, huusi hän ja langeis hänen eteensä maahan, ja sanoi suurella änellä: mitä minun on sinun kanßas JEsu, sen ylimmäisen Jumalan Poika? Mi-

Digitized by Google

nä rukoilen sinua, älä minua waiwaa.

29. Sillä hän oli käskenyt riettaisen hengen ihmisestä mennä ulos; joka kauwan aikaa oli händä waiwannut: ja hän oli kahleilla sidottu, ja jalkaraudoisa pidetty: ja rikkoi sitet, ja wietin Perkeleldä korpeen.

30. Mutta JEsus kysyi häneldä ja sanoi: mikä sinun nimes on? hän sanoi: Legio: sillä monda Perkelettä oli häneen mennyt sisälle.

31. Ja he rukoilit händä, ettei hän käskisi heitä syzwyteen mennä.

32. Niin siellä oli suuri lauma sikoja käymäsä wuorella: Ja he rukoilit händä, että hän salleis heidän niihin mennä. Ja hän sallei heidän.

33. Niin Perkelet läxit ulos siitä ihmisestä, ja menit sikoihin: Ja lauma syöxi idzensä äkisti jyrkäldä mereen, ja läkähtyi.

34. Mutta kosta paimenet näit mitä tapahtui, pakenit he, menit pois ja ilmoitit sen Kaupungisa ja kylisä.

35. Niin he menit ulos katzomaan sitä kuin tapahtunut oli: ja tulit JEsuxen tygö, ja löysit sen ihmisen, josta Perkelet lähtenet olit, istuwan waatetettuna, ja taidosansa JEsuxen jalkain juuresa: ja he pelkäisit.

36. Mutta myös ne, jotka sen nähnet olit, ilmoitit heille, kuinga se Perkeleldä riiwattu oli terwexi tullut.

37. Ja kaikki Gadarenalaisten lähimaakunnan joukko rukoili händä menemään pois heidän tyköänsä; sillä heidän päällensä oli tullut suuri pelko: Niin hän meni haahteen, ja tuli jällen takaisin. Ap. T. 16: 39.

38. Mutta se mies, josta Perkelet olit lähtenet ulos, rukoili händä, että hän sais olla hänen kansansa: Mutta JEsus laski hänet pois, sanoden:
Marc. 5: 18.

39. Palaja kotias, ja ilmoita, kuinga suuret työt Jumala sinulle teki. Ja hän meni pois, ja saarnais ymbäri kaiken Kaupungin, kuinga suuret työt JEsus hänelle teki.

40. Ja tapahtui, kosta JEsus palais, otti Kansa hänen wastan; sillä kaikki odotit händä.

41. Ja katzo, yxi mies tuli, jonga nimi oli Jairus, ja se oli Synagogan Päämies: ja langeis JEsuxen jalkain juureen, ja rukoili händä tulemaan hänen huoneseensa:
Matth. 9: 18. Marc. 5: 22.

42. Sillä hänellä oli ainoa tytär lähes kahdentoistakymmenen wuotinen, ja se kuoli. Mutta hänen mennesänsä ahdisti Kansa händä.

43. Ja yxi waimo, joka oli punaista tautia kaxitoistakymmendä wuotta sairastanut, ja oli kaiken saatunsa parandajille

Digitized by Google

kuluttanut, ja ei woitu keldän
parata, Matth. 9: 20. Marc. 5: 25.
44. Kuin hän kävi takana,
ja rupeis hänen waattensa
palteseen: niin kohta hänen
werensä juoxu asetui.
45. Ja JEsus sanoi: kuka
on se joka minuun rupeis? Mut-
ta koska he kaikki kielsit, sanoi
Petari, ja ne jotka hänen kans-
sansa olit: Mestari, Kansa
ahdistaa ja tungee sinua, ja sinä
sanot: kuka minuun rupeis?
46. Mutta JEsus sanoi:
joku minuun rupeis: sillä minä
tunsin woiman minustani lähte-
nen ulos.
47. Mutta koska waimo näki
ettei se salaa ollut, tuli hän
wapisten, ja maahan langeis
hänen eteensä, ja julisti kaikelle
Kansalle, mingä syyn tähden
hän oli häneen ruwennut, ja
kuinga hän niin äkisti terweri
tuli.
48. Mutta hän sanoi hä-
nelle: ole hywäsä turwasa,
tyttäreni, sinun uskos on sinua
auttanut; mene rauhaan.
49. Koska hän wielä puhui,
tuli yxi Synagogan Päämie-
heldä, sanoden hänelle: sinun
tyttäres on kuollut: älä Mes-
taria waiwaa. Marc. 5: 35.
50. Waan koska JEsus sen
kuuli, wastais hän händä sano-
den: älä pelkää: usko ainoastaan:
niin hän paranee.
51. Mutta kuin hän huone-
seen tuli sisälle, niin ei hän
sallinut ketään tulla sisälle, waan
Petarin ja Jacobin ja Johan-
nexen, ja sen lapsen isän ja äitin.
52. Ja he kaikki itkit ja pa-
ruit händä. Waan hän sanoi:
älkät itkekö: ei hän ole kuollut,
waan makaa.
53. Ja he nauroit händä,
tieten että se kuollut oli.
54. Niin hän ajoi kaikki
ulos, rupeis hänen käteensä, ja
huusi, sanoden: Piikainen, nou-
se ylös. Joh. 11: 11, 43.
55. Ja hänen hengensä pa-
lais, ja hän kohta nousi ylös: Ja
hän käski hänelle anda ruokaa.
56. Ja hänen wanhembansa
hämmästyit: Mutta hän haas-
ti heitä kellengän sanomasta sitä
kuin tapahtui.

9. Luku.

JEsus lähettä Apostolinsa saarnaa-
maan; ja Herodes tahtoo nähdä
händä. Apostolit palajawat, ja
JEsus ruokki 5000. miestä. Apos-
tolein tunnustus Christuxesta:
Christuxen kärsimisen ilmoitus, ja
opetus itzensä kieldämisestä. Chris-
tuxen kirkastamisesta, ja riiwatun
parandamisesta. Christus puhuu
taas kärsimisestänsä, ja waroi Ope-
tuslapsia ylpeydestä, kateudesta, ja
ajattomasta kiiwaudesta. Opetta
muutamia seuramisestansa.

Mutta hän kutzui kokoon ne
kaxitoistakymmendä O-
petuslastansa, ja andoi heille wai-
man ja wallan kaikkein Perke-
litten ylitze, ja taudit paranda:
Matth. 10: 1. Marc. 3: 13. 6: 7. Luc
6: 13.

Digitized by Google

2. Ja lähetti heitä saarnamaan Jumalan waldakundaa, ja parandamaan sairaita.
Matth. 10: 7.

3. Ja sanoi heille: älkät ottako mitän myötänne tielle, eikä sauwoja, eikä myös säkkiä, eikä leipää, eikä rahaa: älkät myös kahta hametta pitäkö.
Matth. 10: 9. Marc. 6: 8. Luc. 22: 35.

4. Ja johon huoneseen te tuletta sisälle, siinä te olkat, ja siitä lähtekät ulos.
L. 10: 5, 6. Marc. 6: 10.

5. Ja kuka ikänä ei teitä ota wastan, niin mengät pois siitä Kaupungista, ja pudistakat tomu teidän jalwoistanne, todistuxexi heitä wastan.
Matth. 10: 14. Marc. 6: 11. Luc. 10: 11. Ap. T. 13: 51. 18: 6.

6. Ja he menit ulos ja waelsit kylisä, saarnaten Ewangeliumia, ja paransit joka paikasa.

7. Mutta Herodes Tetrarcha kuuli kaikki mitä häneldä tehty oli: Ja hän epäili, että muutamat sanoit Johannexen nosnexi kuolleista.
Matth. 14: 1. Marc. 6: 14.

8. Muutamat taas Elian ilmandunen, ja muut, että joku wanhoista Prophetaista oli nosnut ylös.

9. Ja Herodes sanoi: Johannexen kaulan minä leikkaisin: waan kuka tämä liene, josta minä senkaldaisita kuulen? Ja hän pyysi nähdä händä.

10. Ja Apostolit palaisit, ja juttelit hänelle kaikki mitä he olit tehnet: Ja hän otti heidän tygönsä, ja meni erinänsä Bethsaidan Kaupungin erämaahan.
Matth. 14: 13. Marc. 6: 31, 32.

11. Koska Kansa sen ymmärsi, seuraisit he händä, ja hän otti heitä wastan, ja puhui heille Jumalan waldakunnasta, ja jotka parannusta tarwitzit, teki hän terwexi.

12. Mutta päiwä rupeis jo laskemaan: ja ne kaxitoistakymmendä tulit ja sanoit hänelle: päästä Kansa menemään lähikyliin, ja majoihin poikkemaan ruokaa saamaan; sillä me olemma täällä erämaasa.
Matth. 14: 15. Marc. 6: 35. Joh. 6: 5.

13. Niin hän sanoi heille: andakat te heille syötäwätä: mutta he sanoit: ei meillä enämbi ole kuin wiisi leipää, ja kaxi kalaa, ellen me mene, ja osta ruokaa kaikelle tälle Kansalle:

14. Sillä heitä oli lähes wiisi tuhatta miestä. Niin hän sanoi Opetuslapsillensa: pangat heitä istumaan kuhungin joukkoon wiisikymmendä.

15. Ja he teit niin: ja asetit heidän kaikki atrioitzemaan.

16. Niin hän otti ne wiisi leipää ja kaxi kalaa, ja katzoi Taiwaseen, ja siunais niitä: ja mursi ja andoi Opetuslapsille panna Kansan eteen.

17. Ja he söit kaikki ja rawittin: ja koottin tähteitä kuin

Digitized by Google

jäi, kaxitoistakymmendä koria muruja.

18. Ja tapahtui koska hän yxinänsä rukoilemasa oli, olit myös Opetuslapset hänen kansansa, ja hän kysyi heildä, sanoden: Kenengä sanoo Kansa minun olewan?
Matth. 16: 13. Marc. 8: 27.

19. Mutta he wastaisit, ja sanoit: Johannes Kastajan, ja muutamat Elian, muutamat taas jongun wanhoista Prophetaista nosnen ylös.
Matth. 14: 2. Marc. 6. 14.

20. Niin hän sanoi heille: Kenengästä te sanotta minun olewan? Wastais Petari, ja sanoi: sinä olet Jumalan Christus. Joh. 6: 69.

21. Ja hän haasti heitä, ja kielsi heidän kellengän sitä sanomasta.

22. Ja sanoi: ihmisen Pojan pitä paljo kärsimän, ja hyljättämän wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppenuilda, ja tapettaman, ja kolmandena, päiwänä hän on nousewa ylös. Matth. 17: 22. Marc. 8: 31. 10: 33. Luc. 18: 31.

23. Niin hän sanoi kaikille: jos joku tahtoo minun peräsäni tulla, hän kieldäkän itzensä, ja ottakan ristinsä jokapäiwä, ja seuratkan minua. Matth. 10: 38. 16: 24. Marc. 8: 34. Luc. 14: 27.

24. Sillä joka hengensä tahdellä pitä tahto, hänen pitä sen kadottaman: mutta joka hengensä kadotta minun tähteni, hän pitä sen tallella.
Matth. 10: 39. 16: 25. Marc. 8: 35. Luc. 17: 33. Joh. 12: 25.

25. Sillä mitä se hyödyttä ihmistä, jos hän kaiken mailman woitais, ja itzensä kadottais, eli wahingoon saattais?

26. Sillä kuka ikänä minua häpee, ja minun sanojani, sitä ihmisen Pojan pitä häpeman, koska hän on tulewa hänen ja Isän, ja pyhäin Engelitten kunniasa.
Matth. 10: 33. Marc. 8: 38. Luc. 12: 9. 2 Tim. 2: 12. 1 Joh. 2: 23.

27. Mutta minä totisesti sanon teille: muutamat owat jotka täsä seisowat, jotka ei maista kuolemata, siihen asti kuin he näkewät Jumalan waldakunnan. Matth. 16: 28. Marc. 9: 1.

28. Ja tapahtui kahdexan päiwän perästä, näiden sanain jälkeen, että hän otti tygönsä Petarin ja Johannexen ja Jacobin, ja meni ylös wuorelle rukoilemaan. Matth. 17: 1. Marc. 9: 2.

29. Ja kuin hän rukoili, muutuit hänen kaswonsa, ja hänen waattensa tulit walkiaxi ja kiildäwäxi.

30. Ja katzo, kaxi miestä puhui hänen kansansa, jotka olit Moses ja Elias:

31. Jotka näyit kunniasa, ja puhuit hänen menostansa, jonga hän täyttäwä oli Jerusalemisa.

32. Mutta Petari, ja jotka hänen kansansa olit, olit unesta raskautetut. Mutta koska

Digitized by Google

he heräisit, näit he hänen kunniansa, ja ne kaxi miestä, jotka seisoit hänen tykönänsä.

33. Ja tapahtui, koska he läxit hänen tyköänsä, sanoi Petari JEsuxelle: Mestari, hywä on meidän täsä olla, tehkämme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Mosexelle yhden ja Elialle yhden: eikä tiennyt mitä hän sanoi.

34. Ja hänen näitä puhuissansa, tuli pilwi ja warjois ymbäri heidän: mutta he peljästyit, koska he tulit pilwen sisälle.

35. Ja ääni tuli pilwestä, sanoden: Tämä on se minun rakas Poikani, kuulkat händä.
Matth. 3: 17. 17: 5. Marc. 1: 11. 9: 7. Luc. 3: 22. Col. 1: 13. 2 Pet. 1: 17. Ap. T. 3: 22.

36. Ja kuin ääni parhallansa kuului, löysit he JEsuxen yxin. Ja he waikenit, eikä mitään kellengän niinä päiwinä jutellet niistä kuin he nähnet olit.

37. Mutta se tapahtui toisna päiwänä, koska he menit alas wuoreldа, kohtais heitä paljo wäkeä. Marc. 9: 14.

38. Ja katso, yxi mies huusi Kansasta, sanoden: Mestari, minä rukoilen sinua, katso minun poikani puoleen: Sillä hän on minulle ainokainen.
Matth. 17: 14.

39. Ja katso, hengi otta hänen, ja hän huuta kohta, ja se repi händä, niin että hän wahtu, ja se luopu tuskalla hänestä, koska hän händä runtelee.

40. Ja minä rukoilin sinun Opetuslapsias händä ajamaan ulos, mutta ei he woinet.

41. Niin JEsus wastais, ja sanoi: O uskomatoin ja nurja sukukunda, kuinga kauwan minun pitä teidän tykönänne oleman, ja teitä kärsimän? tuo poikas tänne.

42. Ja koska hän wielä tulosa oli, repeli händä Perkele, ja muserteli: mutta JEsus nuhteli sitä rietasta hengeä, ja paransi pojan, ja andoi hänen jällen Isällensä.

43. Niin he kaikki hämmästyit Jumalan kunniallisesta woimaa. Mutta koska kaikki ihmettelit kaikkia niitä kuin JEsus teki, sanoi hän Opetuslapsillensa:

44. Pangat te nämät puhet korwiinne: sillä tulewa on, että ihmisen Poika annetan ylön ihmisten käsiin. Matth. 16: 21. 17: 22. Marc. 9: 31. Luc. 24: 7.

45. Mutta ei he ymmärtänet sitä sanaa, ja se oli heildä peitetty, niin ettei he sitä ymmärtänet: ja he pelkäisit kysyä sitä sanaa häneldä.
Marc. 9, 32. Luc. 2: 50. 18: 34.

46. Niin tuli myös kamppaus heidän keskenänsä kuka heistä suurin olis.
Matth. 18: 1. Marc. 9: 33, 34 Luc. 22: 24.

47. Koska siis JEsus näki

Digitized by Google

heidän sydämensä ajatuxen, otti
hän lapsen, ja asetti tygönsä.
48. Ja sanoi heille: Kuka
ikänä tämän poikaisen otta
wastan minun nimeeni, hän
otta wastan minun; Ja kuka
ikänä minun otta wastan, hän
otta wastan sen joka minun
lähetti: Sillä joka wähin on
teidän keskenänne, se pitä ole=
man suurin. Matth. 18: 5. Marc.
9: 37. Luc. 10: 16. Joh. 13: 20. Matth.
23: 11. Luc. 14: 11. 18: 14.
49. Niin Johannes wastais,
ja sanoi: Mestari, me näimme
yhden sinun nimes kautta Per=
keleitä ajawan ulos; ja me
kielsimme händä; sillä ei hän
seura meitä. Marc. 9; 38.
50. Ja JEsus sanoi hä=
nelle: älkät kieldäkö; sillä joka
ei ole meitä wastan, hän on
meidän puolestamme.
Matth. 12: 30. Marc. 9: 40. Luc. 11: 23.
51. Mutta tapahtui, koska
aika täytetty oli, että hän piti
tääldä otettaman ylös, käänsi
hän kaswonsa menemään Je=
rusalemin puoleen.
Marc. 16: 19. Ap. T. 1: 2.
52. Ja lähetti sanansaattajat edellänsä, ja he menit yhteen
Samarialaisten kylään, ma=
jaa hänelle walmistamaan.
53. Ja ei ne händä ottanet
wastan, että hänen kaswonsa
oli käätty menemään Jerusa=
lemita päin. Joh. 4: 4, 9.
54. Mutta koska hänen O=
petuslapsensa Jacobus ja Jo=
hannes sen näit, sanoit he:
HErra, tahdotkos, niin me
sanomma, että tuli tulee tai=
waasta ja kadotta heidän,
niinkuin Eliaskin teki?
2 Kun. 1: 10: 12.
55. Mutta JEsus käänsi
hänensä ja nuhteli heitä, sa=
noden: et te tiedä mingätal=
daisen hengen te oletta.
56. Sillä ihmisen Poika ei
ole tullut kadottamaan ihmis=
ten sieluja, mutta wapahta=
maan. Ja he menit toiseen
kylään. Joh. 3: 17. 12: 47.
57. Ja tapahtui heidän
waeldaisansa, että yxi tiellä
sanoi: minä seuran sinua ku=
hungas ikänä menet HErra.
Matth. 8: 19.
58. Ja JEsus sanoi hä=
nelle: ketuilla owat kuolat, ja
taiwan linnuilla pesät; mutta
ei ihmisen Pojalla ole kuhun=
ga hän päänsä kallistaa.
59. Mutta hän sanoi toi=
selle: seura minua: niin se sa=
noi: HErra, salli minun en=
sin mennä hautamaan Isääni.
Matth. 8: 21, 22.
60. Niin JEsus sanoi hä=
nelle: anna kuollet haudata
kuolleitansa; mutta mene sinä
ja julista Jumalan waldakun=
daa.
61. Ja toinen myös sanoi:
HErra, minä seuran sinua,
mutta salli minun ensin men=
nä hywästi jättämään niitä
jotka kotonani owat.
62. Mutta JEsus sanoi hä=
nelle: kuka ikänä kätensä au=

Digitized by Google

raan laskee, ja takansa katzoo, ei se ole sowelias Jumalan waldakundaan.

10. Luku.

Jesus lähettä ulos 70 Opetuslastansa, ja puhuu niiden rangaistuxesta, jotka ei heitä wastan ota. Ne 70. palajawat iloiten, joita JEsus ojenda, kiittä Isäänsä, ja ylistää Opetuslapsiansa autuari. Opetta kirjanoppenelle, kuka hänen lähimmäisensä oli. Kuinga Martha ja ja Maria kohtawat JEsusta.

Niin asetti HERra toiset seitzemänkymmendä, ja lähetti heistä kaxin ja kaxin edellänsä, joka Kaupungiin ja paikkaan, kuhunga hän itze oli tulewa.

2. Niin hän sanoi heille: Eloa tosin on paljo, waan työwäkeä on wähä: rukoilkat siis elon HERraa, työwäkeä lähettämään eloonsa.
Matth. 9:37. Joh. 4:35. 2 Tess. 3:1.

3. Mengät: katzo, minä lähetän teidän niinkuin karitzat sutten keskelle. Matth. 10: 16.

4. Älkät ottako säkkiä, eikä kukkarota, eikä kengiä: ja älkät ketän terwehtäkö tiellä.
Matth. 10:9. Marc. 6:8. Luc. 9:3. 22:35.

5. Mutta kuhunga huoneseen te menettä sisälle, niin sanokat ensisti: rauha olkon tälle huonelle. Matth. 10: 12. Marc. 6: 10.

6. Ja jos siellä on rauhan lapsi, niin teidän rauhanne jää hänen päällensä; mutta jos ei, niin se palajaa teillen.

7. Mutta siinä huonesa wiipykät, syökät ja juokat sitä kuin heillä on: sillä työmiehe on palkkansa ansiollinen. Älkät huonesta huoneseen käykö.
Matth. 10: 10. 1 Cor. 9: 4. sc. 1 Tim. 5: 18.

8. Mutta kuhunga Kaupungiin te tuletta sisälle, ja he teitä ottawat wastan, niin syökät mitä teidän eteenne pannan:

9. Ja parandakat sairaita kuin siinä on, ja sanokat heille: Jumalan waldakunda on teitä lähestynyt. Matth. 3: 2. 4: 17.

10. Mutta kuhunga Kaupungiin te tuletta sisälle, ja ei he teitä ota wastan, niin mengät ulos sen kaduille, ja sanokat:
Matth. 10: 14. Marc. 6: 11. Luc. 9: 5. Ap. T. 13: 51. 18: 6.

11. Tomungin, joka teidän Kaupungistanne tartui meihin, me pudistamme teille: kuitengin se tietkät, että Jumalan waldakunda oli teitä lähestynyt.

12. Minä sanon teille: Sodomalle pitä sinä päiwänä huokiambi oleman, kuin sille Kaupungille.

13. Woi sinuas Chorazin! woi sinuas Bethsaida! sillä jos Tyrosa ja Sidonisa olisit senkaltaiset woimalliset työt tehdyt, kuin teidän tykönänne owat tehdyt, niin he olisit jo aikaa säkisä ja tuhwasa istunet ja parannuxen tehnet. Matth. 11: 21.

14. Kuitengin Tyrolle ja Sidonille pitä huokiambi duomiolla oleman kuin teille.

15. Ja sinä Capernaum, joka olet Taiwaseen asti koro-

Digitized by Google

tettu, sinä pitä hamaan helwettiin alas syösättämän.

16. Joka teitä kuulee, se minua kuulee: ja joka teidän katzoo ylön, se katzoo ylön minun: mutta joka minun katzoo ylön, hän katzoo ylön sen joka minun lähetti. Matth. 10: 40. Marc. 9: 37. Luc. 9: 48. Joh. 13: 20. 1 Thess. 4: 8.

17. Niin ne seitzemänkymmendä palaisit ilolla, sanoden: HERra, Perkeletkin owat sinun Nimes kautta meidän alamme annetut.

18. Niin hän sanoi heille: minä näin Satanan Taiwaasta langewan niinkuin pitkäisen tulen. Ilm. K. 12: 8, 9.

19. Katzo, minä annan teille wallan tallata kärmeitä ja skorpioneita ja kaikkea wihollisen woimaa, ja ei teitä mikään ole wahingoitzewa. Marc. 16: 18. Ap. T. 28: 5.

20. Kuitengin älkät siitä iloitko, että henget teidän alanne annetan: waan iloitkat paremmin, että teidän nimenne owat kirjoitetut Taiwaisa. Phil. 4: 3. Ilm. K. 13: 8.

21. Sillä hetkellä riemuitzi JEsus Hengesä, ja sanoi: Minä kiitän sinua Isä, Taiwan ja maan HERra, ettäs nämät salaisit wiisailda ja toimellisilda, ja olet ne ilmoittanut piennille: tosin, Isä niin oli sinun hywä tahtos. Matth. 11: 25. 1 Cor. 1: 19, 26. 2. 6, 7.

22. Kaikki owat minulle annetut Isäldäni: ja ei tiedä kengän kuka on Poika, waan Isä: ja kuka on Isä, waan Poika, ja kellen Poika tahto ilmoitta. Matth. 11: 27. 28: 18. Joh. 3: 35. 17: 2. 1 Cor. 15: 27. Eph. 1: 21, 22. Phil. 2: 9. Ebr. 2: 8. Joh. 1: 18. 6: 46. 14: 8, 9.

23. Ja hän käänsi hänensä Opetuslastensa puoleen erinänsä, ja sanoi: Autuat owat ne silmät jotka näkewät, joita te näettä: Matth. 13: 16.

24. Sillä minä sanon teille: monda Prophetata ja Kuningasta tahdoit nähdä, joita te näettä, ja ei nähnet, ja kuulla joita te kuuletta, ja ei kuullet. 1 Pet. 1: 10.

25. Ja katzo, yxi Lainoppenut nousi, ja kiusais händä, sanoden: Mestari, mitä minun pitä tekemän että minä ijankaikkisen elämän perisin? Matth. 22: 35. Marc. 12: 28.

26. Mutta hän sanoi hänelle: mitä Laisa kirjoitettu on? kuingas luet?

27. Ja hän wastais, ja sanoi: sinun pitä rakastaman HERraa sinun Jumalatas kaikesta sinun sydämestäs, ja kaikesta sinun sielustas, ja kaikesta sinun woimastas, ja kaikesta sinun mielestäs: ja sinun lähimmäistäs niinkuin itziäs. Rom. 13: 9. Gal. 5: 14. Jac. 2: 8.

28. Niin hän sanoi hänelle: oikein sinä wastaisit: tee se, niin sinä saat elää. Hes. 20: 11, 13.

29. Mutta hän tahdoi itzen-

Digitized by Google

så wanhurskaxi tehdå, ja sanoi JEsuxelle: kukasta minun lähimmäiseni on?

30. JEsus wastais, ja sanoi: yxi ihminen meni alas Jerusalemista Jerichoon, ja tuli ryöwärітten käsiin; jotka hänen alasti riisuit, ja haawoitit, menit pois, ja jätit hänen puolikuolluexi.

31. Niin tapahtui, että yxi Pappi sitå tietå waelsi, ja kuin hän hänen näki, meni hän ohitze.

32. Niin myös Lewita, kuin hän tuli sille paikalle, ja näki hänen, ja meni ohitze.

33. Mutta yxi Samaritanus waelsi, ja tuli hänen tygönså, ja kuin hän näki hänen, armahti hän håndå.

34. Ja tuli ja sitoi hänen haawansa ja wuodatti siihen öljyä ja wiinaa: ja pani juhtansa päälle, ja wei hänen majaan, ja korjais håndå.

35. Ja toisna päiwänå matkusti hän, ja otti kaxi penningitå, ja andoi Isännälle, ja sanoi hänelle: korja håndå: ja jos sinå enämmän kulutat, niin minå palaitesani maxan sinulle.

36. Kuka siis näistå kolmesta oli sinun nähdåxes hänen lähimmäisensä, joka ryöwärітten käsiin oli tullut?

37. Niin hän sanoi: joka laupiuden teki hänen kohtaansa. Niin sanoi JEsus hänelle: mene, ja tee sinå myös niin.

38. Niin tapahtui koska he waelsit, meni hän yhteen kylään: ja yxi waimo Martha nimeldå, otti hänen huoneseensa. Joh. 11: 1. 12: 2.

39. Ja hänellå oli sisar, joka kutzuttin Maria, joka myös istui JEsuxen jalkain juureen, ja kuulteli hänen puhettansa. Ap. T. 22: 3.

40. Mutta Martha teki paljo askareita palwellen heitå: Hån tuli ja sanoi: HERra, etkös tottele että minun sisareni jätti minun yxinäni askaroitzemaan? sano siis hänelle, että hån minua auttais.

41. Niin JEsus wastais ja sanoi hänelle: Martha, Martha, paljo sinå suret ja pyrit.

42. Waan yxi on tarpellinen: Maria on hywän osan walinnut, joka ei häneldå pidå otettaman pois.

11. Luku.

Jesus opetta Opetuslapsians rukoilemaan, ja kehoitta wertauxilla ahkeruteen siinå. Ajaa ulos perkelen, ja puolusta työnså pilkkaitta wastan. Saarnaa uskottomia Judalaisia wastan. Nuhtelee ja walitta Pharisealaisten ja Kirjanoppenitten ulkokullaisutta, jotka he rupewat håndå enämmin wäijymään.

Ja tapahtui, että hån rukoili yhdesså paikasa. Ja kuin hån lakkais, sanoi hänelle yxi hänen Opetuslapsistansa: HERra, opeta meitå rukoilemaan,

Digitized by Google

niinkuin Johanneskin opetti Opetuslapsensa.

2. Niin hän sanoi heille: koska te rukoilette, niin sanokat: ISA meidän, joka olet Taiwaisa. Pyhitetty olkon sinun Nimes. Lähestykön sinun waldakundas. Tapahtukon sinun tahtos, niin maasa kuin Taiwasa. Matth. 6: 5, 9. sc.

3. Anna meille tänäpänä (a) meidän jokapäiwäinen leipämme. (a) Gr. jokapäiwä.

4. Ja anna meille meidän syndimme anderi, sillä mekin kaikille meidän welwollisillemme anderi annamme. Ja älä johdata meitä kiusauxeen. Mutta päästä meitä pahasta.

5. Ja hän sanoi heille: kuka teistä on ystäwä, ja menee puoliyöstä hänen tygönsä, ja sanoo hänelle: ystäwäni, lainas minulle kolme leipää. I. 18: 1.

6. Sillä minun ystäwäni tuli matkasta minun tygöni, ja ei minulla ole mitä minä panen hänen eteensä.

7. Ja hän wastaa huonestansa ja sanoo: älä minua waiwa: owi on jo suljettu, ja minun lapseni minun kansani owat wuotesa: en minä woi nosta sinulle andamaan.

8. Minä sanon teille: ellei hän nouse ja anna hänelle, että hän on hänen ystäwänsä: niin hän kuitengin hänen ahkerudensa tähden nousee, ja anda hänelle niin monda kuin hän tarwitzee.

9. Ja minä myös sanon teille: anokat, niin teille annetan: etsikät, niin te löydätte: kolkuttakat, niin teille awatan. Matth. 7: 7. 21: 22. Marc. 11: 24. Joh. 14: 13. 15: 7. 16: 23, 24. 1 Joh. 3: 22. Jac. 1: 5, 6.

10. Sillä jokainen kuin anoo, se saa: ja joka etsii, se löytä: ja joka kolkutta, sille awatan.

11. Kuka teistä on Isä, jolda poika anoo leipää, andako hän hänelle kiwen? eli jos hän anoo kalaa, andako hän kalan edestä hänelle kärmen? Matth. 7: 9.

12. Eli jos hän anoo munaa, andako hän hänelle skorpionin?

13. Jos siis te, jotka pahat oletta, taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillenne, paljo enämmin teidän taiwallinen Isänne anda Pyhän Hengen niitä anowaisille.

14. Ja hän ajoi ulos Perkelen, joka oli mykkä: Ja tapahtui koska Perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui: ja Kansa ihmetteli. Matth. 9: 32. 12: 22.

15. Mutta muutamat heistä sanoit: hän ajaa ulos Perkelitä, Beelzebubin Perkelitten päämiehen kautta. Matth. 12: 24. Marc. 3: 22.

16. Mutta muut kiusaisit händä, ja anoit häneldä tunnustähteä taiwaasta: Matth. 12: 38. 16: 1.

17. Mutta että hän tiesi

Digitized by Google

heidän ajatuxensa, sanoi hän heille: jokainen waldakunda joka erkanee itziänsä wastan, se tulee kylmille, ja huone langee huonen päälle. Matth. 12: 25. Marc. 3: 24.

18. Jos myös Satan on erinnyt itziänsä wastan, kuinga hänen waldakundansa on seisowainen? että te sanotta minun Perkelitä Beelzebubin kautta ajawan ulos.

19. Mutta jos minä Perkelitä Beelzebubin kautta ajan ulos, kenengästä kautta teidän poikanne niitä ajawat ulos? Sentähden heidän pitä oleman teidän Duomarinne.

20. Mutta jos minä Jumalan sormella Perkelitä ajan ulos, niin tosin on Jumalan waldakunda teidän tygönne tullut.

21. Koska wäkewä harniskoittu hänen kotonsa warjelee, niin hänen omansa owat rauhasa. Matth. 12: 29.

22. Mutta koska händä wäkewämbi tulee ja woitta hänen, niin hän otta pois kaikki hänen sota-asensa, joihin hän turwais, ja jakaa hänen saalinsa. Col 2: 15.

23. Joka ei ole minun kanßani, se on minua wastan; ja joka ei minun kanßani kokoo, hän hajotta. Matth. 12: 30.

24. Koska rietas hengi lähte ihmisestä, niin hän waelda karkeita paikkoja, ja etzii lepoa: ja kuin ei hän löydä, niin hän sanoo: minä palajan minun huoneseeni, josta minä läxin. Matth. 12: 43.

25. Ja kuin hän tulee, löytä hän sen luudilla lakaistuxi ja kaunistetuxi.

26. Silloin hän menee ja otta kanßansa seitzemän muuta händänsä pahembata hengeä, ja kuin he sinne tulewat, asuwat he siellä: ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi kuin ensimmäiset.
Joh. 5: 14. Ebr. 6: 4. 10: 26. 2 Pet. 2: 20.

27. Ja tapahtui, koska hän näitä sanoi: korotti yxi waimo Kansan seasta äänensä, ja sanoi: autuas on se kohtu, joka sinun kandanut on, ja ne nisät joitas imit.

28. Niin hän sanoi: Ja tosin, autuat owat ne, jotka kuulewat Jumalan sanan, ja kätkewät sen.
Matth. 7: 21. Rom. 2: 13. Jac 1: 22.

29. Mutta koska Kansa kokoon tuli, rupeis hän sanomaan: tämä sukukunda on paha: etzii merkkiä, ja ei hänelle anneta merkkiä, waan Jonan Prophetan merkki. Jon. 2: 1. Matth. 12: 39.

30. Sillä niinkuin Jonas oli Niniweläisille merkixi, niin pitä myös ihmisen Poika oleman tälle sukukunnalle.

31. Etelän Drotningi pitä nouseman duomiolle tämän sukukunnan miesten kanßa, ja heitä duomitzeman; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan

Digitized by Google

Salomonin wiisautta: ja katzo, täsä on enämbi kuin Salomon.
1 Kun. 10: 1. Matth. 12: 42.

32. Niniwen miehet pitä tuleman duomiolle tämän sukukunnan kanßa, ja sen kadottaman: sillä he teit parannuxen Jonan saarnasta: ja katzo, täsä on enämbi kuin Jonas. Jon. 3: 5.

33. Ei sytytä kengän kyntilätä, ja pane kätköön, eikä wakan ala, mutta kyntiläjalkaan, että sisälle tulewaiset walkeuden näkisit.
Matth. 5: 15 Marc. 4: 21. Luc. 8: 16.

34. Silmä on ruumin walkeus: koska siis sinun silmäs on yxikertainen, niin myös koko sinun ruumis on walaistu: mutta koska se paha on, niin myös sinun ruumis on pimiä.
Matth. 6: 22.

35. Katzo siis, ettei se walkeus kuin sinusa on, olisi pimeys.

36. Sentähden jos koko sinun ruumis on walaistu, ja ei ole siinä yhtän pimiätä paikkaa, niin se tulee kokonansa walaistuxi, koska walkeus niinkuin kirkkalla leimauxella sinun walaisee.

37. Ja hänen puhuisansa, rukoili händä yxi Phariseus ruallè kanßansa: niin hän meni ja atrioitzi.

38. Mutta koska Phariseus näki, ihmetteli hän, ettei hän ensin itziänsä pesnyt ennen ruan aikaa. Marc. 7: 3.

39. Niin sanoi HERra hänelle: nyt te Phariseuxet, ulkoa te maljan ja sadin puhdistatte; mutta sisälliset teisä owat täynnä raatelusta ja pahutta.
Matth. 23: 25, 26. Tit. 1: 15.

40. Te hullut, eikö se joka ulkoisen puolen teki, tehnyt myös sisämmäistä puolda?

41. Kuitengin andakat almua niistä kuin teillä on: ja katzo, niin teille owat kaikki puhtat.
Luc. 12: 33.

42. Mutta woi teitä te Phariseuxet! että te kymmenexet teette mindusta, ja ruutasta, ja kaikkinaisesta kaalista, ja jätätte pois duomion ja Jumalan rakkauden: näitä piti tehtämän, ja toisia ei jätettämän.
Matth. 9: 13. 12: 7. 23: 23.

43. Woi teitä te Phariseuxet! jotka rakastatte ylimmäisiä istuimita Synagogisa ja terwetyxiä turulla.
Matth. 23: 6. Marc. 12: 38. Luc. 20: 46.

44. Woi teitä te Kirjanoppenet ja Phariseuxet, te ulkokullatut! sillä te oletta niinkuin peitetyt haudat, joitten päällä ihmiset tietämätä käywät.
Matth. 23: 27.

45. Niin wastais yxi Lainoppenuista, ja sanoi hänelle: Mestari, näillä sanoilla sinä myös meitä pilkkat.

46. Niin hän sanoi: woi myös teitä te Lainoppenet! sillä te raskautatte ihmiset niillä kuormilla, jotka owat työlät kanda, ja et te itze yhdellä sormellannekan tahdo niihin kuormihin ruweta.
Matth. 23: 4. Ap. T. 15: 10.

47. Woi teitä että te raken-

Digitized by Google

natte Prophetain hautoja, mutta teidän Isänne tapoit ne.
Matth. 23: 29.

48. Niin te tosin todistatte ja suostutte teidän Isäinne töihin: sillä he tapoit ne, mutta te rakennatte niitten haudat.

49. Sentähden myös Jumalan wijsaus sanoi: minä lähetän heidän tygönsä Prophetat ja Apostolit, ja muutamat niistä he tappawat ja wainowat:
Matth. 10: 16. 23: 34. Luc. 10: 3. Joh. 16: 2. Ap. T. 7: 51, 52. 2 Cor. 4: 8, :c. Ebr. 11: 36.

50. Että täldä sukukunnalda pitä etzittämän kaikkein Prophetain weri, joka on wuodatettu mailman alusta: Matth. 23: 35.

51. Abelin werestä, hamaan Zacharian wereen asti, joka hukattin Altarin ja Templin waihella: tosin sanon minä teille: se pitä etzittämän tälda sukukunnalda.
1 Mos. 4: 8. 2 Aik. K. 24: 20, 21.

52. Woi teitä Lainoppenet! sillä te oletta ottanet taidon awaimen: itze et te mennet sisälle, ja sisällemenewäisiä te kielsitte. Matth. 23: 13.

53. Mutta koska hän oli nämät heille sanonut; rupeisit Lainoppenet ja Phariseuxet kowin händä ahdistamaan, ja wiettelemään händä puhumaan monesta.

54. Ja wäjyit händä ja pyysit jotakin ongia hänen suustansa, kandaxensa hänen päällensä.

12. Luku.

Jesus waroitta Phariseusten hapaturesta, ja ihmisiä pelkämästä. Saarnaa ahneutta ja ekaturen murhetta wastan. Neuwoo walwomisella ja uskollisudella odottamaan HERran tuloa. Ennustaa eripuraisudesta Seurakunnasa, ja käskee Armonajasta waaria ottamaan.

Koska monda tuhatta ihmistä kokounnuit, niin että he toinen toistansa tallaisit, rupeis hän sanomaan Opetuslapsillensa; kawahtakat ensist teitänne Phariseusten hapaturesta, kuin on ulkokullaisuus:
Matth. 16: 6. Marc. 8: 15.

2. Sillä ei ole mitän peitetty, joka ei ilmei tule; eikä ole salattu, kuin ei tiettäwäxi tule.
Matth. 10: 26. Marc. 4: 22. Luc. 8: 17.

3. Sentähden ne kuin te pimeydesä sanotta, pitä walkeudesa kuuldaman: ja mitä te korwaan puhunet oletta kammioisa, se pitä saarnattaman kattoin päällä.

4. Mutta minä sanon teille minun ystäwilleni: älkät niitä peljätkö jotka ruumin tappawat, ja ei ole heidän sitte enämbätä tekemistä.
Matth. 10: 28. 1 Pet. 3: 14.

5. Mutta minä tahdon osotta teille, ketä teidän tulee peljätä: peljätkät sitä jolla on walda, sitte kuin hän tappanut on, myös helwettiin syösta: totta minä sanon teille: sitä te peljätkät.

Digitized by Google

6. Eikö wiisi warpuista myydä kahteen ropoin? Ja ei yxikän heistä ole Jumalan edesä unohdettu. Matth. 10: 29.

7. Owat myös kaikki teidän päänne hiuxet luetut. Älkät siis peljätkö: te oletta parammat kuin mondo warpuista. Luc. 21: 18. Ap. T. 27: 34.

8. Mutta minä sanon teille, jokainen kuin minun tunnustaa ihmisten edesä, sen myös ihmisen Poika on tunnustawa Jumalan Engelitten edesä.
Matth. 10: 32. Marc. 8: 38. Luc. 9: 26. 2 Tim. 2: 12. 1 Joh. 2: 23.

9. Mutta joka minun kieldä ihmisten edesä, se pitä kielttämän Jumalan Engelitten edesä.

10. Ja joka puhuu sanan ihmisen Poikaa wastan, se hänelle anderi annetan: mutta joka Pyhää Hengeä pilkkaa, ei sitä anderi anneta.
Matth. 12: 31. Marc. 3: 28. 1 Joh. 5: 16.

11. Kosca he teitä wetäwät Synagogijn, Esiwallan ja waldamiesten eteen, niin älkät murehtiko, kuinga taikka mitä teidän edestänne wastaman pitä, eli mitä teidän pitä sanoman:
Matth. 10: 19. Marc. 13: 11. Luc. 21: 14.

12. Sillä Pyhä Hengi opetta teitä sillä hetkellä, mitä teidän tulee sanoa.

13. Niin sanoi hänelle yxi Kansasta: Mestari, sanos minun weljelleni, että hän jakais minun kanssani perinnön.

14. Mutta hän sanoi hänelle: ihminen, kuka pani minun Duomarixi eli jakomiehexi teidän wälillenne?

15. Ja hän sanoi heille: katsokat ja kawahtakat ahneutta: sillä ei jongun elämä siinä seiso, että hänellä paljo tawara on.
1 Tim. 6: 7. 8.

16. Niin hän sanoi heille wertauxen, sanoden: yhden rikkan miehen maa kaswoi hywin.

17. Ja hän ajatteli itsellänsä, ja sanoi: mitä minä teen? ettei minulla ole, kuhunga minä kokoon eloni.

18. Ja sanoi: sen minä teen: minä maahan jaotan minun aittani, ja rakennan suuremmat: ja kokoon sinne kaiken minun tuloni, ja minun hywyydeni.

19. Ja sanon minun sielulleni: sielu, sinulla on pandu paljo hywyyttä monexi wuodexi: lewä, syö, juo, riemuitze.
1 Cor. 15: 32. Jac. 5: 5.

20. Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tyhmä, tänä yönä sinun sielus sinulda pois otetan: kuka ne sitte saa kuin sinä walmistanut olet?

21. Niin on myös se, joka itsellensä tawarata kokoo, ja ei ole rikas Jumalasa. 1 Tim. 6: 18.

22. Niin hän sanoi Opetuslapsillensa: sentähden sanon minä teille: älkät murehtiko teidän elämästänne, mitä teidän pitä syömän: eikä ruumistanne, millä te teitänne werhotta.
Matth. 6: 25. Phil. 4: 6. 1 Pet. 5: 7.

Digitized by Google

23. Hengi on enämbi kuin ruoka, ja ruumis parembi kuin waate.

24. Katzelkat karneita, ei he kylwä, eikä niitä: ei heillä ole myös kellarita, eikä aittaa, ja Jumala elättä heidän: kuinga paljo parammat te oletta kuin linnut? Matth. 10: 31.

25. Mutta kuka teistä murhellansa woi lisätä warrellensa yhden kyynärän? Matth. 6: 27.

26. Sentähden ellet te siis woi sitä kuin wähin on, mixi te muista murehditta?

27. Katzelkat kukkaisita, kuinga he kaswawat: ei he työtä tee, eikä kehrää: ja minä sanon teille: ettei Salomon kaikesa kunniasansa niin ollut waatetettu kuin yxi heistä.

28. Jos siis ruohon, joka tänäpänä kedolla seisoo ja huomena pätziin heitetän, Jumala niin waatetta, eikö hän paljo enämmin teidän sitä tee, te wähäuskoiset?

29. Sentähden, älkät te etzikö, mitä teidän syömän eli juoman pitä: ja älkät surulliset olko.

30. Sillä näitä kaikkia pakanat mailmasa pyytäwät: Mutta teidän Isänne tietä että te näitä tarwitzetta.

31. Waan parammin etzikät Jumalan waldakundaa, niin nämät kaikki teille annetan.

32. Älä pelkä piskuinen lauma: sillä teidän Isällänne on hywä tahto anda teille waldakunnan. Matth. 11: 25, 26.

33. Myykät mitä teillä on, ja andakat almua. Tehkät teillenne säkit jotka ei wanhene, puuttumatoin tawara taiwaisa: kuhunga ei waras ulotu, ja kusa ei koi raiskaa.

Matth. 6: 20. 19: 21. Luc. 16: 9. Ap. T. 2: 45. 4: 34. 1 Tim. 6: 19.

34. Sillä kusa teidän tawaranne on, siellä on myös teidän sydämenne.

35. Olkon teidän kupenne wyötetyt, ja teidän kynttilänne sytytetyt: Eph. 6: 14. 1 Pet. 1: 13.

36. Ja olkat te niitten ihmisten kaldaiset, jotka heidän Herraansa odottawat häistä palajawan: että koska hän tulee ja kolkutta, niin he kohta hänelle awawat.

37. Autuat owat ne palweliat, jotka HERRA tulduansa löytä walwomasta. Totisesti sanon minä teille: hän sonnustaa hänensä ja asetta heidän atrioitzemaan, ja tulee ja palwelee heitä.

38. Ja jos hän tulee toisesa wartiosa, eli kolmannesa wartiosa tulee, ja näin löytä, autuat owat ne palweliat. Matth. 24: 42.

39. Mutta se tietäkät, että jos Perhenisändä tiedäis millä hetkellä waras on tulewa, tosin hän walwois, eikä salleisi huonettansa kaiwetta.

Matth. 24: 43. 1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Ilm. K. 3: 3. 16: 15.

Digitized by Google

40. Sentähden olkat te myös walmit: sillä millä hetkellä et te luulekkan, tulee ihmisen Poika.
Matth. 24: 44. 25: 13. Marc. 13: 33. Luc. 21: 34. 1 Thess. 5: 6.

41. Niin sanoi Petari hänelle: HERra, sanokkos tämän wertauxen meille, eli myös kaikille?

42. Mutta HERra sanoi: kuka on uskollinen ja toimellinen Perhenhaldia, jonga Herra asetta perhensä päälle, oikialla ajalla määrättyä osaa andamaan:
Matth. 24: 45. 25: 14, 21. 1 Cor. 4: 2.

43. Autuas on se palwelia, jonga HERra tulduansa niin löytä tehnen.

44. Totisesti sanon minä teille: hän asetta hänen kaiken tawaransa päälle.

45. Mutta jos se palwelia sanoo sydämesänsä: minun Herrani wiipyy tulemasta: ja rupee palkollisia hosumaan, ja syömään ja juomaan ja juopumaan:

46. Niin tulee sen palwelian Herra sinä päiwänä, jona ei hän luulekkan, ja sillä hetkellä, kuin ei hän tiedä: ja eroitta hänen, ja anda hänelle osan uskomattomain kansa.
Matth. 24: 51.

47. Mutta sen palwelian, joka tiesi Herransa tahdon, ja ei itziänsä walmistanut, eikä tehnyt hänen tahtonsa jälkeen, täytyy paljo haawoja kärsiä.
Jac. 4: 17.

48. Joka taas ei tiennyt, ja kuitengin teki haawain ansion, sen pitä wähemmän haawoja kärsimän: sillä kenelle paljo annettu on, sildä paljo etzitän, ja jonga halduun paljo on annettu, sildä enämbi anotan.

49. Minä tulin sytyttämään tulda maan päälle, ja mitä minä tahdon, waan että se jo palais?

50. Mutta minun pitä Kastella kastettaman, ja kuinga minä ahdistetan siihenasti että se täytetän? Matth. 20: 22. Marc. 10: 38.

51. Luulettako että minä tulin rauhaa lähettämään maan päälle? En, sanon minä teille, mutta eripuraisutta. Matth. 10: 34.

52. Sillä tästedes pitä wiisi oleman eroitetut yhdesä huonesa, kolme kahta wastan, ja kaxi kolmea wastan.

53. Isä eroitetan poikaansa wastan, ja poika isää wastan: äiti tytärtä wastan, ja tytär äitiä wastan: anoppi miniätänsä wastan, miniä anoppiansa wastan. Matth. 10: 35.

54. Niin hän sanoi myös Kansalle: Kosta te näettä pilwen lännestä nousewan, niin te kohta sanotta: sade tulee: niin myös tuleekin. Matth. 16: 2.

55. Ja kosta te näettä etelän tuulewan, niin te sanotta: helle tulee: niin myös tuleekin.

56. Te ulkokullatut, maan ja taiwan muodon te taidatte koetella, mixette siis tätä aikaa koettele?

Digitized by Google

57. Mingätähden siis et te
myös itsestänne duomitze mikä
oikia on?
58. Sillä koska sinä menet
riitaweljes kanssa Esiwallan
eteen, niin pyydä tiellä hänestä
päästä: ettei hän sinua Duo-
marin eteen wedäisi, ja Duo-
mari annais sinua ylön Bö-
welille, ja Böweli heitäis sinun
tornijn. Matth. 5: 25.
59. Minä sanon sinulle: et
sinä sieldä ennen pääse ulos, kuin
sinä wiimeisen ropoin maxat.

13. Luku.

Christus neuwoo käändymyxeen, kah-
della tapauxella, ja wertauxella fi-
kunapuusta. Autta yhden ram-
man waimon terweyteen. Wer-
taa Jumalan waldakunnan si-
napin siemenehen ja hapatuxeen.
Waroitta pyrkimään ahkerudella
taiwan waldakundaan. Ei pelkä
Herodesta: ennusta Jerusalemin
perikadosta.

Ja olit muutamat sillä ajal-
la siinä, jotka ilmoitit hä-
nelle Galilealaisista, joitten we-
ren Pilatus oli heidän uhreins-
sa kanssa sekoittanut.
2. Ja JEsus wastais, ja
sanoi heille: luulettako että nä-
mät Galilealaiset olis syndiset
kaikkein Galilealaisten suhteen,
että heidän senkaldaista täydyi
kärsiä?
3. Ei suingan, sanon minä
teille: waan ellet te paranna
teitänne, niin te kaikki niin huk-
kaan tuletta.
4. Taikka luulettako, että ne
kahdexantoistakymmendä, joit-
ten päälle Siloahan Torni
langeis ja tappoi heidän, olit
wialliset kaikkein ihmisten suh-
teen, kuin Jerusalemisa asu-
wat?
5. Ei suingan, sanon minä
teille, waan ellet te paranna
teitänne, niin te kaikki niin huk-
kaan tuletta.
6. Mutta hän sanoi tämän
wertauxen: yhdellä oli fikuna-
puu, hänen wiinamäesänsä istu-
tettu: ja hän tuli etzein hedel-
mätä hänestä, ja ei löytänyt.
Matth. 21: 19.
7. Niin hän sanoi wiina-
mäen rakendajalle: katzo, minä
olen kolme wuotta tullut, ja
etzinyt hedelmätä tästä fikuna-
puusta, ja en löydä: hakka
händä pois: mixi hän myös
maata turmelee?
8. Mutta hän wastais, ja
sanoi hänelle: HErra, anna
hänen wielä tämä wuosi olla,
niinkauwan kuin minä kaiwan
hänen ymbärinsä ja sonnitan:
9. Jos hän sittekin hedel-
män tekis: jollei, niin hakka
händä sitte pois.
10. Mutta hän opetti Sab-
bathina yhdesä Synagogasa.
11. Ja katzo, siellä oli yxi
waimo, jolla oli sairauden
hengi kahdexantoistakymmendä
wuotta ollut: ja käwi kumar-
ruxisa, eikä woinut itzänä itzän-
sä ojenda.

Digitized by Google

12. Mutta koska JEsus sen näki, kutzui hän hänen tygönsä, ja sanoi hänelle: waimo, sinä olet päässnyt taudistas.
13. Ja hän pani kätensä hänen päällensä: ja kohta se ojensi ylös itzensä ja kiitti Jumalata.
14. Niin wastais Synagogan Päämies ja närkästyi, että JEsus paransi Sabbathina, ja sanoi Kansalle: kuusi päiwää owat, joina sopi työtä tehdä: niinä te tulkat ja andakat teitänne parata, ja ei Sabbathin päiwänä.
15. Niin wastais händä HERra, ja sanoi: sinä ulkokullattu, eikö kukin teistä päästä nautaansa eli aasiansa Sabbathina seimestä, ja johdata juomaan? 2 Mos. 23: 12. Matth. 12: 1, 11. Marc. 3: 2. Luc. 6: 7. 14: 5. Joh. 7: 23.
16. Eikö myös pidäisi tämä Abrahamin tytär Sabbathina päästettämän tästä sitestä, jonga, katso, Satan on kahdexantoistakymmendä wuotta sitonut?
17. Ja kuin hän näitä sanoi, niin häpeisit kaikki jotka händä wastan olit: Ja kaikki Kansa iloitzi kaikista kunniallisista töistä kuin häneldä tehtin.
18. Niin hän sanoi: kenengä wertainen on Jumalan waldakunda, ja kenengä kaldaisexi minä sen teen?
19. Se on Sinapin siemenen wertainen, jonga ihminen otti, ja kylwi yrttitarhaansa: ja se kaswoi ja tuli suurexi puuxi, ja taiwan linnut teit pesänsä sen oxille.
Matth. 13: 31. Marc. 4: 30, 31.
20. Ja hän taas sanoi: kenengä wertaisexi minä Jumalan waldakunnan teen?
21. Se on hapatuxen kaldainen, jonga waimo otti, ja pani sen kolmeen jauhowakkaan, siihenasti kuin se kaikki happani. Matth. 13: 33.
22. Ja hän waelsi Kaupungein ja kyläin kautta opettain, ja matkusti Jerusalemia päin.
Matth. 9: 35. Marc. 6: 6.
23. Niin sanoi yxi hänelle: HERra, wähätkö niitä on kuin autuaxi tulewat? Ja hän sanoi heille:
24. Pyytäkät ahtasta portista mennä sisälle: sillä monda on, sanon minä teille, jotka pyytäwät mennä sisälle, ja ei taida. Matth. 7: 13.
25. Koska Perhenisändä on noosnut, ja owen sulkenut, ja te rupetta ulkona seisomaan, ja owen päälle kolkuttamaan ja sanomaan: HERra, HERra, awa meille: ja hän wastaa ja sanoo teille: en minä teitä tunne, kusta te oletta.
Matth. 25: 11, 12. Luc. 6: 46.
26. Niin te rupetta sanomaan: me olemma syönet ja juonet sinun edesäs, ja meidän katuillamme sinä opetit.
27. Ja hän on sanowa: Minä sanon teille, en minä teitä tunne kusta te oletta: men-

Digitized by Google

gåt pois minua tyködäni kaikki te wäärin tekiät.
Ps. 6: 9. Matth. 7: 23. 25: 41.

28. Siellä pitä oleman itku ja hammasten kiristys, koska te näettä Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin, ja kaikki Prophetat Jumalan waldakunnasa, mutta teitänne ajettawan ulos.
Matth. 8: 12. 13: 42. 24: 51.

29. Ja heidän pitä tuleman idästä ja lännestä, pohjaisesta ja etelästä; ja Jumalan waldakunnasa istuman.
Es. 2: 2, 3. Mal. 1: 11. Matth. 8: 11.

30. Ja katzo, ne owat wiimeiset, jotka tulewat ensimäisixi, ja ne owat ensimäiset, jotka tulewat wiimeisixi.
Matth. 19: 30. 20: 16. Marc. 10: 31.

31. Sinä päiwänä tulit muutamat Phariseuxet, ja sanoit hänelle: lähde ulos, ja mene täåldä pois: sillä Herodes tahto sinua tappaa.

32. Ja hän sanoi heille: mengät ja sanokat sille ketulle: katzo, minä ajan ulos Perkeleitä, ja parannan tänäpänä ja huomena, ja kolmandena päiwänä minä lopetetan.

33. Kuitengin pitä minun tänäpänä ja huomena ja toisna huomena waeldaman: sillä ei tapahdu, että Propheta mualla hukatan, kuin Jerusalemisa.

34. Jerusalem, Jerusalem, joka tapat Prophetat, ja kiwitát niitä, jotka sinun tygös lähetetän, kuinga usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä ala, ja et te tahtonet?
Ps. 17: 8. Ps. 91: 4. Matth. 23: 37.

35. Katzo, teidän huonenne jätetän teille tylmille: Totisesti sanon minä teille: ei teidän pidä minua näkemän, siihen asti kuin se aika tulee, koska te sanotta: siunattu olkon se joka tulee HErran nimeen!
Ps. 69: 26. Es. 1: 7. Jer. 7: 34. Mich. 3: 12. Matth. 23: 38. Luc. 19: 38.

14. Luku.

Christus paranda wesitautisen Sabbathina. Kieldä pyytämästä ylinnä istua, ja opetta keitä wierari pitä kutzuttaman. Juttelee wertauxen suuresta ehtollisesta. Opetta kuinga Cristittyin pitä itzensä kieldämän.

Ja tapahtui, että hän tuli yhden Phariseusten Päämiehen huoneseen Sabbathina rualle: ja he wartioitzit händä.
Matth. 12: 10.

2. Ja katzo, siinä oli wesitautinen ihminen hänen edesänsä.

3. Niin JEsus wastaten sanoi Lainoppenuille ja Phariseuxille: sopiko Sabbathina paranda? Niin he waikenit.

4. Mutta hän rupeis häneen, ja paransi hänen, ja päästi menemään.

5. Ja hän wastaten sanoi heille: kenengä teistä nauta eli aasi putoo kaiwoon, eikö hän kohta Sabbathin päiwänä händä ota ylös? 2 Mos. 23: 12. Luc. 13: 15

Digitized by Google

6. Ja ei he tainnet händä tähän wastata.

7. Mutta hän sanoi wierahille wertauxen, koska hän ymmärsi kuinga he walitzit ylimmäisiä istuimita, sanoden heille:

8. Koskas joldakulda häihin kutzuttu olet, niin älä istu ylimmäiseen siaan: ettei joku kunniallisembi sinua ole häneldä kutzuttu:

9. Ja tulee se joka sinun ja hänen on kutzunut, ja sanoo sinulle: anna tälle siaa: ja niin sinä häpiällä menet alemma istumaan.

10. Mutta koskas kutzuttu olet, niin mene ja istu alimmaiseen siaan, että se joka sinun kutzunut on, tulis ja sanois sinulle: ystäwäni, nouse ylemmä: silloin on sinulle kunnia niitten edesä, jotka ynnä kanssas atrioitzewat.

11. Sillä jokainen joka itzensä ylöndä, se aletan: ja joka itzensä alenda, se ylötän. Matth. 23: 12. Luc. 18: 14. 1 Pet. 5: 5. Jac. 4: 10.

12. Mutta hän sanoi myös sille, joka hänen kutzunut oli: koskas päiwällistä taikka ehtollista teet, niin älä kutzu ystäwitäs, eli weljiäs, ei langojas, taikka rikkaita kylän miehiäs: ettei he joskus sinua myös jällen kutzu, ja sinulle maxa.

13. Mutta koskas pidon teet, niin kutzu köyhiä, raajarikkoja, onduwita, sokeita:

14. Niin sinä olet autuas: sillä ei heillä ole waraa sinulle maxaa: sillä sinulle pitä maxettaman wanhurskasten ylösnousemisesa.

15. Mutta koska yxi niistä ynnä atrioitzewista nämät kuuli, sanoi hän hänelle: autuas on se joka syö leipää Jumalan waldakunnasa.

16. Niin hän sanoi hänelle: yxi ihminen teki suuren Ehtollisen, ja kutzui monda. Matth. 22: 2. Ilm. K. 19: 9.

17. Ja lähetti palwelians Ehtollisen hetkellä sanomaan kutzutuille: tulkat, sillä kaikki owat walmistetut.

18. Ja he rupeisit järjestänsä kaikki heitänsä estelemään: ensimmäinen sanoi hänelle: minä ostin pellon, ja minun pitä menemän sitä katzomaan: minä rukoilen sinua, sano minun esteeni.

19. Ja toinen sanoi: minä ostin wiisi paria härkiä, ja menen niitä koettelemaan: minä rukoilen sinua, sano minun esteeni.

20. Ja kolmas sanoi: minä olen emännän nainut, ja en taida sentähden tulla.

21. Ja kuin se palwelia tuli, sanoi hän nämät HERrallensa. Silloin perhen isändä wihastui, ja sanoi palweliallensa: mene nopiasti Kaupungin katuille ja kujille, ja saata tänne waiwaiset

Digitized by Google

ja raajarikot, onduwat ja sokiat.

22. Ja palwelia sanoi: Herra, minä olen tehnyt niinkuin sinä käskit, ja wielä nyt sian on.

23. Ja Herra sanoi palwelialle: mene maanteille ja aidoille, ja waadi heitä sisälle tulemaan, että minun huoneni täytetäisin.

24. Sillä minä sanon teille: ettei yxikän niistä miehistä kuin kutzuttin, pidä maistaman minun Ehtollistani.

25. Niin waelsi paljo wäkeä hänen kanßansa: ja hän käänsi hänensä, ja sanoi heille:

26. Jos joku tulee minun tygöni, ja ei wihaa Isäänsä, ja äitiänsä, ja emändätänsä, ja lapsiansa, ja weljiänsä, ja sisaritansa, ja päällisexi omaa hengeänsä, ei se taida olla minun Opetuslapseni. Matth. 10: 37.

27. Ja joka ei kanna ristiänsä, ja seura minua, ei se taida olla minun Opetuslapseni. Matth. 10: 38. 16: 24. Marc. 8: 34. Luc. 9: 23.

28. Sillä kuka teistä on joka tahto tornia raketa, eikö hän ennen istu ja laske kulutusta, jos hänellä on waraa sitä täyttä?

29. Ettei, koska hän perustuxen laskenut on, ja ei woi sitä täyttä, kaikki, jotka sen näkewät, rupe pilkkamaan händä.

30. Sanoden: Tämä ihminen rupeis rakendamaan, ja ei woinut täyttä.

31. Taikka kuka Kuningas tahto mennä sotimaan toista Kuningasta wastan, eikö hän ennen istu ja ajattele, jos hän woi kymmenellä tuhannella kohdata sen, joka händä wastan tulee kahdella kymmenellä tuhannella?

32. Muutoin, koska hän wielä kaukana on, niin hän lähettä hänelle sanan, ja rukoilee rauhaa.

33. Niin siis jokainen teistä, joka ei luowu kaikista kuin hänellä on, ei se taida olla minun Opetuslapseni.

34. Suola on hywä, mutta jos suola tulee mauttomaxi, millästä sitte suolatan? Matth. 5: 13. Marc. 9: 50.

35. Eikä se maahan, eikä sondaan ole sowelias: he heittäwät sen pois. Jolla on korwat kuulla, se kuulkan.

15. Luku.

Jesus osotta itzensä katuwaisten syndisten ystäwäxi, wertauxilla. Kadonnesta lammasta. Kadotetusta penningistä. Tuhlaja pojasta.

Mutta hänen tygönsä tulit kaikki Publikanit ja syndiset, kuulemaan händä. Matth. 9: 10. Marc. 2: 15. Luc. 5: 29.

2. Ja Phariseuxet ja Kirjanoppenet napisit ja sanoit: tämä syndisiä wastanotta, ja syö heidän kanßansa.

Digitized by Google

3. Niin hän sanoi heille tä=
män wertauxen, sanoden:
4. Kuka on teistä se ihminen,
jolla on sata lammasta, ja jos
hän yhden niistä kadotta, eikö
hän jätä yhdeksänkymmendä ja
yhdexän korpeen, ja mene sen
jälkeen joka kadonnut on, sil=
henasti että hän sen löytä?
Matth. 18: 12.
5. Ja kuin hän sen löytä,
niin hän panee sen olallensa,
iloiten.
6. Ja koska hän tulee ko=
tiansa, niin hän kutzuu kokoon
ystäwänsä ja kylänsämiehet, ja
sanoo heille: iloitkat minun
kanßani: sillä minä löysin lam=
bani joka kadonnut oli.
1 Pet. 2: 25.
7. Minä sanon teille: niin
pitä ilo oleman taiwasa yhdestä
syndisestä, joka hänensä pa=
randa, enämmin kuin yhdexäs=
täkymmenestä ja yhdexästä hurs=
kasta, jotka ei parannusta tar=
witze. L. 5. 32.
8. Taikka kuka waimo on,
jolla on kymmenen penningitä,
jos hän yhden niistä kadotta,
eikö hän sytytä kyntilätä, ja
lakaise huonetta, ja etzi wisusti
niinkauwan kuin hän sen löytä?
9. Ja koska hän sen löytä=
nyt on, kutzuu hän kokoon ys=
täwänsä ja kylänsäwaimot, ja
sanoo: iloitkat minun kanßani:
sillä minä löysin penningini,
jonga minä kadotin.
10. Niin myös, sanon mi=
nä teille, pitä ilo oleman Ju=
malan Engeleillä yhdestä syn=
disestä, joka hänensä paranda.
11. Ja hän sanoi: yhdellä
miehellä oli kaxi poikaa.
12. Ja nuorembi heistä sa=
noi Isällensä: Isä, anna mi=
nulle osa tawarasta kuin minun
tulee. Ja hän jakoi heille ta=
waran.
13. Ja ei kauwan sen jäl=
keen, koska nuorembi poika oli
kaikki koonnut, meni hän kau=
kaiselle maakunnalle: ja huk=
kais siellä tawaransa irstai=
sudesa.
14. Mutta koska hän kaikki
oli tuhlannut, niin tuli suuri
nälkä kaikkeen siihen maakun=
daan: ja hän rupeis hätäyn=
tymään.
15. Ja meni pois, ja suos=
tui yhteen sen maakunnan
kauppamieheen: joka hänen lä=
hetti maankyliinsä kaitzemaan
sikojansa.
16. Ja hän pyysi watzaan=
sa rawalla täyttä, jota siat
söit; ja ei kengän hänelle sitä=
kän andanut.
17. Mutta kuin hän mie=
lensä maltti, sanoi hän: kuin=
ga monella minun Isäni pal=
kollisella on kyllä leipää, ja
minä kuolen nälkään?
18. Minä nousen, ja käyn
minun Isäni tygö, ja sanon
hänelle: Isä, minä olen syn=
diä tehnyt Taiwasta wastan,
ja sinun edesäs:

Digitized by Google

19. Ja en ole sillen mahdollinen sinun pojaxes kutzutta: tee minua niinkuin yhden sinun palkollisistas.

20. Ja hän nousi, ja tuli Isänsä tygö. Mutta koska hän wielä taambana oli, näki hänen Isänsä hänen, ja armahti hänen päällensä: ja juosten lankeis hänen kaulaansa, ja suuta andoi hänen.

Ap. T. 2: 39. Eph. 2: 12, 17.

21. Mutta poika sanoi hänelle: Isä, minä olen syndiä tehnyt Taiwasta wastan ja sinun edesäs, ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaxes kutzutta.

22. Niin sanoi Isä palwelioillensa, tuokat tänne ne parhat waattet ja pukekat hänen yllensä, ja andakat sormus hänen käteensä, ja kengät hänen jalkoihinsa:

23. Ja tuokat se syötetty wasikka, ja tappakat se, ja syökämme, ja riemuitkamme:

24. Sillä tämä minun poikani oli kuollut, ja wirkois jällen: hän oli kadonnut, ja on taas löytty: ja he rupeisit riemuitzemaan.

25. Mutta se hänen wanhembi poikansa oli pellolla: Ja kuin hän tuli, ja huonetta lähestyi, kuuli hän laulun ja hypyt.

26. Niin hän kutzui yhden palwelioistansa ja kysyi, mikä se on?

27. Niin se sanoi hänelle: sinun weljes tuli: ja Isäs andoi tappa sen syötetyn wasikan, että hän sai hänen terwenä jällen.

28. Niin hän wihastui, eikä tahtonut mennä sisälle: Hänen Isänsä meni siis ulos, ja neuwoi händä.

29. Mutta hän wastais, ja sanoi Isällensä: katzo, niin monda wuotta minä palwelen sinua, ja en ole koskan sinun käskyäs käynyt ylitze, ja et sinä ole minulle wohlaakan andanut, riemuitaxeni ystäwäini kanssa.

30. Mutta että tämä sinun poikas tuli, joka tawaransa on tuhlannut porttoin kanssa, tapoit sinä hänelle sen syötetyn wasikan.

31. Mutta hän sanoi hänelle: poikani, sinä olet aina minun tykönäni, ja kaikki mitä minun on, se on sinun.

32. Niin piti sinungin riemuitzeman ja iloitzeman; sillä tämä sinun weljes oli kuollut, ja wirkois jällen: hän oli kadonnut, ja on taas löytty.

16. Luku.

JEsus sanoo wertauxen wääräs tä huonen haldiasta, ja waroitta ahneudesta. Nuhtelee Phariseuxia luulowanhurskauden, ja Lain ymmärtämättömyden tähden. Puhuu rikkasta miehestä ja Lazaruxesta.

Mutta hän sanoi myös Opetuslapsillensa: oli yxi

rikas mies, jolla oli huonen haldia: ja hänen edesänsä kannettin hänen päällensä, että hän oli hukuttanut hänen hywydensä.

2. Ja hän kutzui hänen, ja sanoi hänelle: mixi minä sinusta sen kuulen? tee luku hallituxestas; sillä et sinä saa tästedes hallita.

3. Niin huonenhaldia sanoi itzellänsä: mitä minä teen, sillä minun Herrani otta minulda pois hallituxen? en minä woi kaiwaa, häpen minä kerjätä.

4. Minä tiedän mitä minä teen: että koska minä wiralda pannan pois, niin he korjawat minun huoneseensa.

5. Ja hän kutzui tygönsä kaikki Herransa welwolliset, ja sanoi ensimmäiselle: kuinga paljo sinä olet minun Herralleni welkaa?

6. Mutta se sanoi: sata tynnyritä öljyä. Ja hän sanoi hänelle: Ota kirjas ja istu pian, ja kirjoita wiisikymmendä.

7. Sitte hän sanoi toiselle: paljoko sinä olet welkaa? Ja se sanoi: sata pundaa nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas, ja kirjoita kahdexankymmendä.

8. Ja Herra kiitti sitä wäärää huonenhaldiata, että hän toimellisesti teki: sillä tämän mailman lapset owat toimellisemmat kuin walkeuden lapset, heidän sukukunnasansa.
Eph. 5: 8. 1 Thess. 5: 5.

9. Ja minä myös sanon teille: tehkät teillenne ystäwitä wäärästä Mammonasta: että koska te tarwitzetta, niin he korjawat teitä ijankaickisijn majoihin.
Matth. 6: 20. 19: 21. Luc. 18: 22. 1 Tim. 6: 18.

10. Joka wähemmäsä on uskollinen, se on myös paljosa uskollinen: ja joka wähemmäsä on wäärä, se myös paljosa on petollinen. I. 19. 17.

11. Jollet te siis ole ollet uskolliset siinä wääräsä Mammonasa, kuka teille sitä uskoo kuin oikia on?

12. Ja ellet te ole ollet toisen omasa uskolliset, kuka teille anda sen kuin teidän omanne on?

13. Ei yxikän palwelia taida kahta Herraa palwella: sillä taicka hän yhtä wihaa, ja toista rakastaa: eli yhdesä hän kiinni rippuu, ja toisen katzoo ylön: Ette taida palwella Jumalata ja Mammonata. Matth. 6: 24.

14. Mutta kaikki nämät kuulit nekin Phariseuxet, jotka ahnet olit, ja pilkkaisit händä.
Matth. 23: 14.

15. Ja hän sanoi heille: te oletta ne jotka itzenne hurskaxi teette ihmisten edesä; mutta Jumala tunde teidän sydämenne: sillä se kuin ihmisille on korkia, se on Jumalan edesä kauhistus.

16. Laki ja Prophetat owat Johannexeen asti: ja siitä ajasta ilmoitetan Jumalan waldakun-

Digitized by Google

da, ja jokainen siihen itziänsä
wäellä tungee. Matth. 11: 12, 13.
17. Pikemmin Taiwas ja
maa hukku, kuin rahtukan
Laista putoo. Matth. 5: 18.

18. Joka emändänsä hyljää,
ja nai toisen, hän teke huorin:
ja joka sen mieheldä hyljätyn
nai, hän teke huorin.
Matth. 5: 32. 19: 9. Marc. 10: 11.
1 Cor. 7: 10.
19. Niin oli yxi rikas mies,
joka waatetti hänensä Pur=
puralla ja kallilla liinawaatteil=
la, ja eli jokapäiwä ilosa her=
kullisesti.
20. Oli myös yxi kerjäjä,
nimeldä Lazarus, joka makais
hänen owensa edesä täynnänsä
paisumita:
21. Ja pyysi rawitta niistä
muruista, jotka rikkan pöydäldä
putoisit: mutta koirat myös tulit,
ja nuolit hänen paisumans=
sa.
22. Niin tapahtui että kerjä=
jä kuoli ja wietin Engeleildä
Abrahamin helmaan: niin kuoli
myös rikas, ja haudattin.
23. Ja koska hän Helwetisä
waiwasa oli, nosti hän silmänsä,
ja näki Abrahamin taambana,
ja Lazaruxen hänen helmasansa.
24. Ja hän huusi sanoden:
Isä Abraham, armahda minun
päälleni, ja lähetä Lazarus
kastamaan sormensa pää we=
teen, että hän jähdytäis minun
kieleni; sillä minä kowin
waiwatan täsä liekisä.
Marc. 9: 44.

25. Niin sanoi Abraham:
poikani, muista että sinä sait
sinun hywääs elämäsäs, niin
myös Lazarus pahaa: Mutta
nyt hän lohdutetan, ja sinä
waiwatan.
26. Ja paitsi kaikkia näitä,
on meidän ja teidän wälillä
suuri juopa kiinnitetty, että ne,
jotka tahtowat tääldä sinne tei=
dän tygönne mennä, ei he woi,
eikä sieldä tännekän tulla.
27. Niin hän sanoi: minä
rukoilen siis sinua Isä, ettäs
lähetät hänen minun Isäni
kotoon:
28. Sillä minulla on wiisi
weljeä, todistamaan heille, ettei
hekän tulisi tähän waiwan siaan.
29. Sanoi hänelle Abra=
ham: heillä on Moses ja Pro=
phetat; kuulkan niitä.
Joh. 5: 39, 45. Ap. T. 15: 21. 17: 11.
30. Mutta hän sanoi: Ei,
Isä Abraham: waan jos joku
kuolleista menis heidän tygönsä,
niin he parannuxen tekisit.
31. Hän sanoi hänelle: ellei
he Mosesta ja Prophetaita kuule,
niin ei he myös usko, jos joku
kuolleista nousis ylös.

17. Lucku.

Christus neuwoo karttamaan pahen=
nusta, sopimattomuutta, ja omaju
toiden ansioon luottamista. Puh=
distaa 10. spitalista miestä. Opetta
tulemisestansa, ja ihmisten käytö=
xistä siihen aikaan.

Niin hän sanoi Opetuslapsil=
lensa: se on mahdotoin

ettei pahennuxet tule. Mutta wai händä, jonga kautta ne tulewat! Matth. 18: 6, 7. Marc. 9: 42.

2. Se olis hänelle parambi, että myllyn kiwi ripustettaisin hänen kaulaansa, ja heitetäisin mereen, kuin että hän jongun näistä pienistä pahennais.

3. Kawahtakat teitänne. Jos weljes rikko sinua wastan, niin nuhtele händä: ja jos hän itzensä paranda, niin anna hänelle andexi.

Matth. 18: 15, 21. Jac 5: 19, 20.

4. Ja jos hän seitzemän kertaa päiwäsä rikko sinua wastan, ja seitzemän kertaa päiwäsä sinun tykös palajaa, sanoden: minä kadun: niin anna hänelle andexi. Matth. 18. 22.

5. Ja Apostolit sanoit HERralle: lisää meille uskoa.

6. Mutta HERra sanoi: jos teillä olis usko niinkuin Sinapin siemen, ja te sanoisitte tälle metzäfikunapuulle: nouse ylös juurinensa, ja istuta sinus mereen: niin se kuulis teitä.

Matth. 17: 20. 21: 21. Marc. 11: 23.

7. Mutta kenellä teistä on palwelja, joka kyndä, taikka karjaa kaitzee, ja koska hän metzästä kotia tulee, että hän sanos kohta hänelle: mene rualle?

8. Waan eikö hän pikemmin sano hänelle: walmista minulle ehtollista, sonnusta sinus, ja palwele minua, niinkauwan kuin minä syön ja juon: ja syö ja juo sitte sinä sitte?

9. Wai kiittäkö hän palweliatansa, että hän teki mitä hänelle käskettty oli? En luule.

10. Niin myös te, koska te oletta kaikki tehnet, kuin teille käsketty on, niin sanokat: me olemma kelwottomat palweliat: me teimme sen kuin meidän piti tekemän.

11. Ja tapahtui, kuin hän meni Jerusalemita päin, että hän matkusti keskeldä Samarian ja Galilean.

12. Ja kuin hän tuli yhteen kylään, kohtaisit händä kymmenen spitalista miestä, jotka taambana seisoit:

13. Ja korotit äänensä, sanoden: JEsu rakas Mestari, armahda meidän päällemme.

14. Ja koska hän ne näki, sanoi hän heille: mengät, ja osottakat teitänne Papeille. Ja tapahtui, että he mennesänsä tulit puhtaxi.

Matth. 8: 4. Luc. 5: 14.

15. Niin yxi heistä, koska hän näki että hän parattu oli, palais jällen ja kunnioitti Jumalata suurella äänellä.

16. Ja langeis kaswoillensa hänen jalkainsa juureen, ja kiitti händä. Ja se oli Samarialainen.

17. Mutta JEsus wastaten sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? kusasta yhdexän owat?

18. Ei ole muita löytty jotka palaisit Jumalata kunnioitzemaan, kuin tämä muukalainen.

Digitized by Google

19. Ja hän sanoi hänelle: nouse ja mene: sinun uskos on sinun wapahtanut.
Matth. 9: 22. Marc. 5: 34. 10: 52. Luc. 7: 50. 8: 48. 18: 42.

20. Ja Phariseuxet kysyit häneldä: koska Jumalan waldakunda olis tulewa? Wastais hän heitä, ja sanoi: ei Jumalan waldakunda tule niin että se taitaisin nähtä.

21. Ei myös heidän pidä sanoman: Katzo täsä, katzo siellä; sillä katzo, Jumalan waldakunda on teidän keskellänne.

22. Niin hän sanoi Opetuslapsille: se aika tulee, että te halajatte nähdä yhtäkin ihmisen Pojan päiwää, ja et te saa nähdä:

23. Ja he sanowat teille: katzo täsä, katzo siellä: älkät mengö ulos, älkät myös seuratko.
Matth. 24: 23. Marc. 13: 21. Luc. 21: 8.

24. Sillä niinkuin pitkäisen tuli Taiwan alla leimahta, ja paista kaikkein päälle, kuin Taiwan alla owat: niin on myös ihmisen Poika päiwänänsä olewa. Matth. 24: 27.

25. Mutta ennen tulee hänen paljo kärsiä, ja hyljättä täldä sukukunnalda. Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 18. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22. 18: 31. 24: 7. 26.

26. Ja niinkuin tapahtui Noen päiwinä, niin myös tapahtu ihmisen Pojan päiwinä.
Matth. 24: 37. 1 Pet. 3: 20.

27. He söit, joit, nait ja huolit, hamaan siihen päiwään asti, kuin Noe Arkkiin meni sisälle: ja wedenpaisumus tuli, ja hukutti kaikki.
1 Mos. 6: 2. 1 Mos. 7: 7.

28. Niin myös tapahtui Lothin päiwinä: he söit, joit, ostit, myit, istutit, rakensit.
1 Mos. 19: 14.

29. Mutta sinä päiwänä, kuin Loth Sodomasta läxi, satoi tulda ja tulikiweä Taiwaasta, ja hukutti kaikki.
1 Mos. 19: 24. Jud. v. 7.

30. Niin pitä myös sinä päiwänä oleman, jona ihmisen Poika ilmoitetan.

31. Joka sinä päiwänä katon päällä on, ja hänen kalunsa owat huonesa, niin älkön astuko alas niitä ottamaan: Ja joka pellolla on, niin älkön myös palaitko takaisin.
Matth. 24: 17.

32. Muistakat Lothin emändätä. 1 Mos. 19: 26.

33. Jokainen kuin pyytä hengensä wapahta, hän sen kadotta: ja jokainen kuin sen kadotta, hän saatta sen elämään.
Matth. 10: 39. 16: 25. Marc. 8: 35. Luc. 9: 24. Joh. 12: 25.

34. Minä sanon teille: sinä yönä owat kaxi yhdellä wuotella: yxi otetan ylös, ja toinen jätetän.
Matth. 24: 40. 1 Thess. 4: 17.

35. Kaxi ynnä jauhawat: yxi otetan ylös, ja toinen jätetän. Matth. 24: 41.

36. Kaxi owat kedolla: yxi

Digitized by Google

otetan ylös, ja toinen jätetän.

37. Ja he wastaten sanoit hänelle: HERRA, kusa siis? Niin hän sanoi heille: kusa raato on, sinne myös Kotkat kokonduwat.

Matth. 24: 28.

18. Luku.

Jesus neuwoo wertauxella ahkeruteen rukouxesa. Phariseuxen ja Publikanin esimerkillä nöyryteen Jumalan palweluxesa. Otta wastaan lapsia. Wastaa yhtä rikasta, niin myös Opetuslapsia aututeen tulemisesta. Ilmoitta kärsimisensä; ja paranda yhden sokian.

Niin hän sanoi myös heille wertauxen, että aina tulee rukoilla, ja ei wäsyä,

l. 11: 5, 8. 21: 36. Rom. 12: 12. Eph. 6: 18. Col. 4: 2. 1 Thess. 5: 17.

2. Sanoden: Yxi Duomari oli yhdesä Kaupungisa, joka ei peljännyt Jumalata, eikä häwennyt ihmisiä.

3. Niin oli myös yxi Leski sinä Kaupungisa, joka tuli hänen tygönsä, sanoden: auta minua riitaweljeldäni.

4. Ja ei hän tahtonut kauwan aikaa: Mutta wiimein sanoi hän itzellänsä, waikka en minä Jumalata pelkä, engä häpe ihmisiä:

5. Kuitengin että tämä leski waiwaa minua, tahdon minä händä autta, ettei hän wiimein tulisi, ja nurisisi minua.

6. Niin HERra sanoi: kuul-

kat mitä tämä wäärä Duomari sanoo:

7. Eikö sitä Jumalan pidäisi hänen walituitansa auttaman, jotka yötä ja päiwää händä huutawat, pidäisikö hänen sitä kärsimän?

8. Minä sanon teille: hän autta heitä pian. Kuitengin koska ihmisen Poika on tulewa, löytäneekö hän uskoa maan päällä? 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1, 2.

9. Niin hän myös sanoi muutamille, jotka itze päällensä uskalsit, että he olit hurskat, ja muita katzoit ylön, tämän wertauxen:

10. Kaxi ihmistä menit ylös Templiin rukoilemaan: yxi Phariseus, ja toinen Publikani.

11. Phariseus seisoi ja rukoili näin itzellänsä: minä kiitän sinua Jumala, etten minä ole niinkuin muut ihmiset, ryöwäri, wäärä, huorintekiä, taikka myös niinkuin tämä Publikani.

12. Kahdesti wiikosa minä paaston, ja annan kymmenexet kaikista kuin minulla on.

13. Ja Publikani seisoi taambana, eikä tahtonut silmiänsäkkän nosta ylös Taiwaseen päin: mutta löi rindoinsa, ja sanoi: Jumala armahda minun syndisen päälleni.

14. Minä sanon teille: tämä meni kotiansa hurskambana kuin se toinen; sillä jokainen

Digitized by Google

kuin itzensä ylöndä, se aletan:
ja joka hänensä alenda, se ylö-
tän. Matth. 23: 12. Luc. 14: 11. 1 Pet.
5: 5. Jac. 4: 6, 10.

15. Niin he toit myös hä-
nen tygönsä lapsia, että hän
heihin rupeis: Mutta koska
Opetuslapset sen näit, nuhte-
lit he niitä.
Matth. 19: 13. Marc. 10: 13.

16. Mutta kuin JEsus oli
heitä kutzunut tygönsä, sanoi
hän: sallikat lasten tulla mi-
nun tygöni, ja älkät heitä kiel-
täkö; Sillä senkaltaisten on
Jumalan waldakunda.
Matth. 18: 3. 19: 14. Marc. 10: 15.

17. Totisesti sanon minä
teille: joka ei ota wastan Ju-
malan waldakundaa niinkuin
lapsi, ei hän ikänä siihen tule
sisälle. 1 Cor. 14: 20. 1 Pet. 2: 2.

18. Ja häneldä kysyi yxi
Päämiehistä ja sanoi: hywä
Mestari, mitä minun pitä teke-
män; että minä ijankaikkisen
elämän saisin?
Matth. 19: 16. Marc. 10: 17

19. Niin JEsus sanoi hä-
nelle: mitäs minua hywäxi
kutzuit? Ei ole kengän hywä,
waan yxi, Jumala.

20. Käsky-sanat sinä tiedät:
ei sinun pidä huorin tekemän:
ei sinun pidä tappaman: ei si-
nun pidä warastaman: ei sinun
pidä wäärää todistusta sano-
man: kunnioita Isääs ja äi-
tiäs.
2 Mos. 20: 12. sc. Eph. 6: 2. Col. 3: 20.

21. Niin hän sanoi: Nä-
mät kaikki olen minä minun
nuorudestani pitänyt.

22. Koska JEsus sen kuuli,
sanoi hän hänelle: yxi sinulda
wielä puuttu: myy kaikki mitä
sinulla on, ja jaa waiwaisille,
niin sinulla pitä oleman tawa-
ra taiwasa: ja tule, seura mi-
nua.
Matth. 6: 20. 19: 21. 1 Tim. 6: 19.

23. Waan koska hän sen
kuuli, tuli hän murhellisexi;
sillä hän oli sangen rikas.

24. Mutta koska JEsus nä-
ki hänen murheisansa olewan,
sanoi hän: kuinga tyläästi rik-
kat tulewat Jumalan walda-
kundaan:
Matth. 19: 23. Marc. 10: 24. 1 Tim. 6: 9, 10.

25. Sillä huokiambi on ka-
melin käydä neulan silmän
läpitze, kuin rikkan tulla Ju-
malan waldakundaan.

26. Niin ne sanoit, jotka sen
kuulit: Ja kuka taita autuaxi
tulla?

27. Mutta hän sanoi: ne
kuin owat mahdottomat ihmis-
ten tykönä, ne owat mahdolli-
set Jumalan tykönä. Luc. 1: 37.

28. Niin Petari sanoi: kat-
zo, me jätimme kaikki, ja seu-
raisimme sinua. Matth. 4: 20.
19: 27. Marc. 10: 28. Luc. 5: 11.

29. Waan hän sanoi heille:
totisesti sanon minä teille: ei
ole kengän, joka jätti huonen,
taikka wanhemmat, taikka wel-
jet, taikka emännän, taikka lap-

Digitized by Google

set Jumalan waldakunnan tähden,

30. Joka ei paljo enämbätä saa tällä ajalla jällensä, ja tulewaisesa mailmasa ijankaikkisen elämän.

31. Ja hän otti tygönsä ne kaxitoistakymmendä, ja sanoi heille: katzo, me menemmä Jerusalemiin, ja kaikki pitä täytettämän kuin Prophetailda ihmisen Pojasta kirjoitetut owat. Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 18. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22. 17: 25. 24: 7, 26, 27. Ps. 22: 7. Es. 53: 7.

32. Sillä hän annetan ylön pakanoille, ja pilkatan, ja häwäistän, ja syljetän. Matth. 27: 2. Luc. 23: 1. Joh. 18: 28. Ap. T. 3: 13.

33. Ja kuin he owat hänen ruoskinet, tappawat he hänen: ja kolmandena päiwänä on hän nousewa ylös.

34. Ja ei he mitän näistä ymmärtänet: Ja tämä puhe oli heildä niin peitetty, ettei he ymmärtänet mitä sanottin.

35. Niin tapahtui, koska hän Jerichota lähestyi, että yxi sokia istui tien wieresä kerjäten. Matth. 20: 29. Marc. 10: 46.

36. Ja kuin hän kuuli Kansan käywän ohitze, kysyi hän mikä se olis?

37. He sanoit hänelle: JEsus Nazarenus tästä meni.

38. Ja hän huusi, ja sanoi: JEsu Davidin Poika, armahda minua.

39. Niin ne jotka menit ohitze, soruit händä waikenemaan; Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poika, armahda minua.

40. Niin JEsus seisahti, ja käski händä talutta tygönsä. Ja kuin hän lähestyi, kysyi hän häneldä,

41. Sanoden: Mitäs tahdot, että minun pitä sinulle tekemän? Hän sanoi: HERra, että minä näkyni jällen saisin.

42. Ja JEsus sanoi hänelle: ole näkewä: sinun uskos autti sinua. l. 17: 19.

43. Ja hän sai kohta näkynsä, ja seurais händä, ja kunnioitzi Jumalata; Ja kaikki Kansa, kuin sen näit, kiitit Jumalata.

19. Luku.

Jesus yhdättä Zacheuxen käändymyxen. Sanoo wertauxen 10. leiwiskästä. Ajaa Jerusalemiin, ja itkein walitta sen surkiata tilaa. Puhdistaa Templin.

Ja hän meni sisälle, ja waelsi Jerichon läpitze.

2. Ja katzo, yxi mies oli nimeldä Zacheus, joka oli Publikanein päämies, ja hän oli rikas.

3. Ja hän pyysi nähdä JEsusta, kuka hän olis: eikä sanut Kansalda; sillä hän oli warttansa wähäinen.

4. Ja hän samois edelle, meni ylös yhteen metzäfikunapuuhun, että hän olis saanut

hänen nähdä; sillä sen kautta oli hän waeldawa.

5. Ja kuin hän tuli siihen paikkaan, katzoi JEsus ylös, ja näki hänen, ja sanoi hänelle: Zachee, astu nopiasti alas: sillä minun pitä tänäpänä oleman sinun huonesas.

6. Ja hän astui nopiasti alas, ja otti hänen iloiten wastan.

7. Ja kuin he sen näit, napisit he kaikki, että hän meni sisälle syndisen miehen tygö olemaan.

8. Mutta Zacheus seisoi, ja sanoi HERralle: katzo, HERra, puolen minun tawaratani annan minä waiwaisille: ja jos minä jongun pettänyt olen, sen minä neljäkertaisesti jällen annan. l. 3: 14.

9. Niin JEsus sanoi hänelle: tänäpänä on tälle huonelle autus tapahtunut, että hängin on Abrahamin Poika.

10. Sillä ihmisen Poika tuli etzimään ja wapahtamaan sitä kuin kadonnut oli.
Matth. 10: 6. 15: 24. 18: 11. Ap. T. 13: 46.

11. Mutta koska he nämät kuullet olit, sanoi hän wielä yhden wertauxen: että hän oli juuri läsnä Jerusalemita, ja että he luulit Jumalan waldakunnan kohta ilmoitettawan.

12. Sanoi hän siis: yxi Herrasmies matkusti kaukaiseen maakundaan, itzellensä waldakundaa ottamaan, ja aikoi jällen palaita. Matth. 25: 14. Mark. 13: 34.

13. Niin hän kutzui tygönsä kymmenen palweliatansa, ja andoi heille kymmenen leiwiskätä, ja sanoi heille: tehkät kauppaa niinkauwan kuin minä tulen.

14. Mutta hänen kyläunsä asujat wihaisit händä, ja lähetit sanansaattajat hänen jälkensä, sanoden: en me tahdo, että tämä meitä wallitzee.

15. Ja tapahtui koska hän palais, sitte kuin hän sai waldakunnan, käski hän kutzua ne palweliat tygönsä, joille hän oli rahansa andanut: tietäxensä, mitä kukin kaupallansa toimittanut oli.

16. Niin tuli ensimäinen, ja sanoi: Herra, sinun leiwiskäs on kymmenen leiwiskätä kaswattanut.

17. Ja hän sanoi hänelle: oikein, hywä palwelia: ettäs wähäsä olit uskollinen, sinulla pitä walda kymmenen Kaupungin päälle oleman. l. 16: 10.

18. Toinen myös tuli, ja sanoi: HERra, sinun leiwiskäs on wiisi leiwiskää kaswattanut.

19. Niin hän myös sanoi hänelle: Ole sinäkin wiiden Kaupungin haldia.

20. Ja kolmas tuli, ja sanoi: Herra katzo, täsä on sinun leiwiskäs, joka minulla hikiliinasa kätketty oli:

Digitized by Google

21. Sillä minä pelkäisin si-
nua, että kowa mies olet:
sinä otat, jotas et tallelle pan-
nut, ja niität, jotas et kylwä-
nyt.

22. Hän sanoi hänelle: si-
nun suustas minä sinun duo-
mitzen, sinä paha palwelia:
sinä tiesit minun kowaxi mie-
hexi, joka otan jota en minä
tallelle pannut, ja leikkaan jota
en minä kylwänyt: Matth. 12: 37.

23. Ja mixet sinä anda-
nut minun rahaani waihetos
pöydälle? Ja minä olisin tul-
duani sen kaswoin kanßa jäl-
len saanut.

24. Niin hän sanoi tykönä
seisowille: ottakat pois se lei-
wiskä häneldä, ja andakat sil-
le, jolla kymmenen lewiskätä
on. Matth. 25: 28.

25. Niin he sanoit hänelle:
Herra, hänellä on kymmenen
leiwiskätä.

26. Sillä minä sanon teille,
jolla on, hänelle pitä annetta-
man: ja häneldä, jolla ei ole,
sekin kuin hänellä on, pitä otet-
taman pois. Matth. 13: 12. 25: 29.
Marc. 4: 25. Luc. 8: 18.

27. Kuitengin ne minun wi-
holliseni, jotka ei tahtonet mi-
nun anda wallita heitänsä, tuo-
kat tänne, ja mestakat heitä
minun edesäni,

28. Ja kuin hän nämät
puhunut oli, meni hän edellä
ja waelsi ylös Jerusalemia
päin. Marc. 10: 32.

29. Ja tapahtui, koska hän
lähestyi Bethphageta ja Betha-
niata, ja tuli sen wuoren tygö,
joka öljymäexi kutzutan, lähet-
ti hän kaxi Opetuslapsistansa:
Matth. 21: 1. Marc. 11: 1.

30. Sanoden: mengät ky-
lään, joka on teidän edesänne:
ja kuin te siihen tuletta sisälle,
niin te löydätte warsan sidot-
tuna, jonga päällä ei yrikän
ihminen koskan istunut ole:
päästäkät se, ja tuokat tän-
ne.

31. Ja jos joku teildä ky-
syy: mixi te sitä päästätte? niin
sanokat hänelle: HERra tätä
tarwitzee.

32. Niin lähetetyt menit, ja
löysit niinkuin hän oli heille
sanonut.

33. Koska he nyt päästit
warsaa, sanoi sen isändä heil-
le: mixi te päästätte warsaa?

34. Waan he sanoit: HER-
ra tätä tarwitzee.

35. Ja he weit sen JEsuxen
tygö, ja panit waattensa war-
san päälle, ja istutit JEsuxen
sen päälle. Joh. 12: 14. etc.

36. Ja koska hän matkusti,
lewitit he waattensa tielle.

37. Ja kuin hän jo lähestyi
menemään alas öljymäeldä,
rupeis koko Opetuslasten jouk-
ko iloiten kiittämään Juma-
lata suurella äänellä kaikista
niistä woimallisista töistä kuin
he nähnet olit.

38. Sanoden: Siunattu

Digitized by Google

olkon se kuin tulee Kuningas
HErran nimeen! rauha Tai-
wahasa, ja kunnia korkeuxisa!
Eph. 2: 14. Luc. 2: 14.

39. Ja muutamat Phari-
seuxista, Kansan seasta, sanoit
hänelle: Mestari, nuhtele O-
petuslapsias.

40. Ja hän wastaten sanoi
heille: Minä sanon teille: jos
nämät waikenewat, niin kiwet
pitä huutaman.

41. Ja kuin hän lähemmä-
xi tuli, katzoi hän Kaupungin
päälle, itki händä,

42. Ja sanoi: Jos sinäkin
tiedäisit, niin sinä ajattelisit
tosin tällä sinun ajallas, mitä
sinun rauhaas sopis. Mutta
nyt owat ne kätketyt sinun sil-
mäis edestä.

43. Sillä ne päiwät pitä
tuleman sinun ylitzes, että si-
nun wihollises skantzawat (a) si-
nun, ja ymbäri piirittäwät si-
nun, ja ahdistawat sinun joka
kulmalda: (a) s. o. saartawat.

44. Ja maahan tasoitta-
wat sinun, ja sinun lapses, jotka
sinusa owat, ja ei jätä sinusa ki-
weä kiwen päälle; ettes sinun
etziköös aicaa tundenut.
Matth. 24: 1. 2. Marc. 13: 2. Luc. 21: 6.

45. Ja hän meni sisälle
Templiin, rupeis ajamaan niitä
ulos ostajita ja myyjiä.
Matth. 21: 12. Marc. 11: 11. 15.

46. Sanoden heille: kir-
joitettu on: Minun huoneni
on rukouxen huone: Mutta te
oletta sen tehnet ryöwärilten
luolaxi.
Matth. 21: 13. Marc. 11: 17.

47. Ja hän opetti joka päi-
wä Templisä. Mutta Pap-
pein Päämiehet ja Kirjanop-
penet, ja Kansan wanhimmat
etzeit händä surmataxensa.
Marc. 11: 18. Joh. 7: 19. 8: 37.

48. Ja ei tiennet mitä hei-
dän piti tekemän; sillä kaikki
Kansa rippui hänesä, ja kuulit
händä.

20. Luku.

Jesus wastaa Judalaisten kysymy-
xeen kysymyxellä. Juttelee wer-
tauxen wiinamäen miehistä. Opetta
Judalaisia werorahan maxamisesta.
Sadduceuria kuolluitten ylösnou-
semisesta. Osotta Christuxen Ju-
malan Pojaxi. Waroitta Kirjan-
oppenuitten ylpeyttä ja ahneutta
karttamaan.

Ja tapahtui yhtenä niistä
päiwistä, kosta hän Kan-
saa opetti Templisä, ja saar-
nais Ewangeliumia, tulit ylim-
mäiset Papit, ja Kirjanoppenet
ja wanhimmat.
Matth. 21: 23. Marc. 11: 27.

2. Ja puhuit hänen kanssa
sanoden: Sanos meille millä
wallalla sinä tätä teet? Eli
kuka sinulle tämän wallan on
andanut? Ap. T. 4: 7. 7: 27.

3. Niin JEsus wastaten
sanoi heille: Minä kysyn myös
teildä yhtä asiata, wastatkat
minua.

4. Oliko Johannexen kaste
Taiwaasta, taikka ihmisildä?
Matth. 21: 25. Marc. 11: 30.

Digitized by Google

5. Niin he ajattelit itzellän-
sä, sanoden: jos me sanomma:
Taiwaasta, niin hän sanoo:
mixette siis händä uskonet?
6. Mutta jos me sanomma:
ihmisildä, niin kaikki Kansa
kiwittä meidän; sillä he uskoit
että Johannes oli Propheta.
7. Ja he wastaisit, ettei he
tiennet kusta se oli.
8. Niin sanoi JEsus heille:
en minä myös sano teille, millä
woimalla minä näitä teen.
9. Niin hän rupeis sano-
maan Kansalle tämän wertau-
xen: yxi mies istutti wiina-
mäen, ja pani sen wuorolle
peldomiehille, ja meni muille
maille kauwaxi aikaa.
Matth. 21: 33. Marc. 12: 1.
10. Ja ajallansa lähetti hän
palwelian peldomiesten tygö,
että he andaisit hänelle wiina-
mäen hedelmästä. Mutta ne
peldomiehet piexit sen, ja lähet-
tit pois tyhjänä.
11. Ja hän lähetti wielä
toisen palwelian: mutta he
myös sen piexit ja pilkkaisit,
ja lähetit pois tyhjänä.
12. Ja hän lähetti wielä
kolmannen: Mutta he myös
sen haawoitit, ja syöxit ulos.
13. Niin wiinamäen isän-
dä sanoi: mitä minä teen?
minä lähetän minun rakkan
poikani: koska he hänen näke-
wät, niin he karttawat händä.
14. Mutta koska peldomie-
het sen näit, ajattelit he itzel-
länsä, sanoden: tämä on pe-
rillinen: tulkat, tappakamme
händä, että perindö tulis mei-
dän omaxemme.
Ebr. 1: 2. Matth. 26: 3. 27: 1. Joh. 11: 53.
15. Ja he syöxit ulos hänen
wiinamäestä ja tapoit. Mi-
tästä wiinamäen isändä on te-
kewä heillen?
16. Hän tulee, ja hukka
nämät peldomiehet, ja anda
wiinamäen muille. Kuin he
sen kuulit, sanoit he: pois se.
17. Mutta hän katzahti hei-
dän päällensä, ja sanoi: mi-
tästä se on, kuin kirjoitettu on?
Se kiwi, jonga rakendajat hyl-
käisit, on tullut nurkkakiwexi.
Matth. 21: 42. Marc. 12: 10. Ap. T. 4: 11. Rom. 9: 33. 1 Pet. 2: 4, 7.
18. Jokainen kuin langee sen
kiwen päälle, se runnellan: mut-
ta jonga päälle se langee, sen
hän muserta.
19. Ja Pappein päämiehet
ja Kirjanoppenet pyysit händä
sillä hetkellä kiinniotta: waan
he pelkäisit Kansaa: Sillä he
ymmärsit, että hän heille tä-
män wertauxen sanonut oli.
20. Ja he wartioitzit hän-
dä, ja lähetit wäijyjät, jotka
piti heitänsä hurskaxi teeskele-
män: että he hänen puhesa sai-
sit kiinni, ja annaisit ylön Esi-
wallalle ja Maanwanhimman
halduun. Matth. 22: 15. Marc. 12: 13.
21. Ja he kysyit häneldä,
ja sanoit: Mestari, me tiedäm-
me ettäs oikein sanot ja opetat,
ja et katzo ihmisen muotoa,

Digitized by Google

waan opetat Jumalan tien to-
tudesa. Matth. 22: 16.
22. Sopiko meidän anda
Keisarille weroa, taikka ei?
23. Mutta kuin hän ym-
märsi heidän kawaludensa, sa-
noi hän heille: mitä te minua
kiusatte?
24. Osottakat minulle we-
roraha, kenengä kuwa ja pääl-
lekirjoitus siinä on? He was-
taisit ja sanoit: Keisarin.
25. Niin hän sanoi heille:
andakat Keisarille kuin Keisa-
rin owat, ja Jumalalle kuin
Jumalan owat.
Matth. 17: 25. 22: 21. Rom. 13: 7.
26. Ja ei he tainnet hänen
puhettansa Kansan edesä laitta;
waan ihmettelit hänen was-
taustansa, ja waikenit.
27. Niin tulit muutamat
Sadduceuxista, (jotka kieldä-
wät ylösnousemisen,) ja kysyit
häneldä,
Matth. 22: 23. Marc. 12: 18. Ap. T. 23: 8.
28. Sanoden: Mestari, Mo-
ses kirjoitti meille: jos jongun
weli kuolee, jolla emändä oli,
ja se kuolis lapsitoinna, niin
hänen weljensä pitä sen wai-
mon ottaman, ja weljellensä sie-
menen herättämän.
29. Niin olit seitzemän wel-
jeä: ensimäinen otti emännän,
ja kuoli lapsitoinna.
30. Ja toinen otti sen wai-
mon, ja se myös kuoli lapsi-
toinna.
31. Ja kolmas otti myös
sen: Ja niin kaikki seitzemän,
eikä jättänet lapsia, ja kuo-
lit.
32. Kaikkein wiimein kuoli
myös se waimo.
33. Sentähden ylösnouse-
misesa, kenengä heistä se wai-
mo pitä oleman? Sillä kaikki
seitzemän owat sen waimo-
nansa pitänet.
34. Ja JEsus wastaten sa-
noi heille: tämän mailman lap-
set naiwat ja huolewat.
35. Mutta ne jotka otolli-
sexi tulewat sille mailmalle, ja
ylösnousemiselle kuolluista, ei
he nai eikä huole:
36. Sillä ei he enä kuolla
taida; sillä he owat Engelitten
kaldaiset: ja he owat Jumalan
lapset, että he owat ylösnou-
semisen lapset. 1 Joh. 3: 2.
37. Mutta että ne kuollet
ylösnousewat, sen on myös Mo-
ses pensan tykönä osottanut,
koska hän sanoi HERran A-
brahamin Jumalaxi, ja Isaa-
chin Jumalaxi, ja Jacobin Ju-
malaxi. 2 Mos. 3: 6. Matth. 22: 32.
Marc. 12: 26. Ap. T. 7: 32. Ebr. 11: 16.
38. Mutta ei Jumala ole
kuolluitten Jumala, waan elä-
witten; sillä kaikki hänelle elä-
wät.
39. Niin wastaisit muuta-
mat Kirjanoppenuista, ja sanoit:
Mestari, oikein sinä sanoit.
40. Ja ei he rohjennet hä-
neldä mitän enämbätä kysyä.
41. Niin hän sanoi heille:

Digitized by Google

kuinga he sanowat Christuxen
Dawidin Pojaxi?
Matth. 22: 41, rc. Marc. 12: 35.

42. Ja Dawid itze sanoo
Psaltari Raamatusa: HERra
sanoi minun HERralleni,
istu minun oikialle kädelleni.
Ps. 110: 1. Ap. T. 2: 34. Ebr. 1: 13. 10: 12.

43. Siihenasti kuin minä
panen sinun wihollises sinun
jalkais astinlaudaxi.
1 Cor. 15: 25.

44. Koska siis Dawid kutzuu
hänen HERraxensa, kuinga
hän on hänen Poikansa?

45. Mutta koska kaikki Kansa
sen kuuli, sanoi hän Opetuslapsillensa:

46. Kawahtakat teitänne Kirjanoppenuista,
jotka tahtowat
käydä pitkisä waatteisa, ja ottawat
hywäxi terwetyxet Turulla,
ylimmäiset istuimet Synagogisa,
ja ylimmäiset siat ehtollisisa.
Matth. 23: 5, 6. Marc. 12: 38, 39. Luc. 11: 43.

47. Jotka syöwät leskein
huonet, ja muodoxi pitäwät
pitkät rukouxet: heidän pitä
saaman sitä raskamman duomion.
Matth. 23: 14. Marc. 12: 40. Tit. 1: 11.

21. Luku.

Christus puhuu yhden köyhän lesken lahjan otollisudesta. Templin ja Jerusalemin häwityxestä. Mailman lopun edellä käywäisistä merkeistä waroituxella. Opetta joka päiwä Templisä.

Mutta kuin hän katzoi, näki
hän rikkat panewan lahjojansa
uhri arkkuun.
Marc. 12: 41.

2. Hän näki myös yhden
köyhän lesken panewan siihen
kaxi ropeja.

3. Ja sanoi: totisesti sanon
minä teille: tämä köyhä leski
pani enämmän kuin nämät
kaikki.

4. Sillä kaikki nämät panit
siitä kuin heillä lijaxi oli Jumalan
uhrixi: waan tämä pani
köyhyydestänsä kaiken hänen tawaransa
kuin hänellä oli.
2 Cor. 8: 12.

5. Ja kuin muutamat sanoit
hänelle Templistä: kuinga kauneilla
kiwillä ja kappaleilla se
kaunistettu oli, niin hän sanoi:
Matth. 24: 1. Marc. 13: 1.

6. Näitäkö te katzeletta? ne
päiwät pitä tuleman, joina ei
pidä kiwcä kiwen päälle jätettämän,
jota ei maahan jaoteta.
Luc. 19: 43.

7. Niin he kysyit häneldä,
ja sanoit: Mestari, koskasta nämät
tapahtuwat? ja mikä merkki
on, koska nämät tulewat?

8. Hän sanoi: katzokat, ettei
teitä petetä: sillä moni tulee
minun Nimeeni, ja sanoo: minä
se olen: aika on kyllä läsnä,
älkät kuitengan heitä seuratko.
Matth. 24: 4. Eph. 5: 6. Col. 2: 8. 2 Thess. 2: 2, 3. 1 Joh. 4: 1.

9. Mutta koska te kuuletta
sotia ja kapinoita, niin älkät
peljästykö; sillä nämät pitä ensin

Digitized by Google

tapahtuman; waan ei kohta loppu ole.

10. Niin hän sanoi heille: Kansa nousee Kansaa wastan, ja waldakunda waldakundaa wastan: Es. 19: 2.

11. Ja suuret maan wapistuxet pitä jokapaikasa tuleman, nälkä ja rutto, kauhistuxet ja suuret ihmet Taiwaasta tapahtuwat.

12. Mutta ennen näitä kaikkia heittäwät he kätensä teidän päällenne, wainowat ja andawat ylön teitä Synagogiin ja fangiuteen, ja wetäwät teitä Kuningasten ja Esimiesten eteen, minun Nimeni tähden.
Matth. 10: 17. 24: 9. Marc. 13: 9. Joh. 15. 20. 16: 2. Ap. T. 4: 3. 5: 18. 12. 4. 16: 24. 25: 23. Ilm. K. 2: 10.

13. Mutta se tapahtu teille todistuxexi.

14. Niin pangat nyt se teidän sydämiinne, ettet te ennen ajattelisi, kuinga teidän pitä edestänne wastaman:
Matth. 10: 19. Marc. 13: 11. Luc. 12: 11.

15. Sillä minä annan teille suun ja wiisauden, jota ei he woi puhua wastan, eikä seisoa wastan, kaikki jotka teitä wastan owat: Ap. T. 6: 10.

16. Niin te myös annetan ylön wanhimmilda, weljildä, langoilda, ja ystäwildä, ja muutamat teistä he täppawat.
Ap. T. 7: 59. 12: 2.

17. Ja te tuletta wihattawaxi kaikilda minun nimeni tähden: Matth. 10: 22. Marc. 13: 13.

18. Waan ei hiuskarwakan pidä teidän päästänne hukkuman. Matth. 10: 30.

19. Pitäkät teidän sielunne kärsiwällisydesä.

20. Mutta kosca te näette Jerusalemin sotawäeldä piiritettäwän, niin tietkät että hänen perikatonsa on lähestynyt.
Matth. 24: 15. Marc. 13: 14.

21. Silloin ne jotka Judeasa owat, paetkan wuorille: ja jotka hänen keskellänsä owat, ne lähtekän sieldä ulos: ja jotka maalla owat, älkän häneen mengö sisälle.

22. Sillä ne owat kostopäiwät, että kaikki täytetäisin kuin kirjoitetut owat.

23. Mutta woi raskaita ja imettäwäisiä niinä päiwinä! Sillä suuri waiwa pitä maan päällä oleman, ja wiha tämän Kansan päällä.

24. Ja heidän pitä langeman miekan terään, ja he wiedän fangixi kaikkinaisen Kansan sekaan: Ja Jerusalem pitä tallattaman pakanoilda, siihen asti kuin pakanain aika täytetän.
Rom. 11: 25.

25. Ja merkit pitä oleman Auringosa ja Kuusa ja tähdeisä: Ja maasa Kansalla ahdistus epäillyxen tähden. Ja Meri ja aallot pitä pauhaman.
Matth. 24: 29. Marc. 13: 24. 2 Pet. 3: 10, 12. Ilm. K. 6: 12.

26. Ja ihmiset maasa pitä näändymän pelwon ja odottamisen tähden, niitä kuin maan

Digitized by Google

piirin päälle tulewat: sillä taiwan woimat pitä liikutettaman.

27. Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwisä suurella woimalla ja kunnialla.

Matth. 16: 27. 24: 30. 25: 31. 26: 64. Marc. 13: 26. 14: 62. Ap. T. 1: 11. 2 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

28. Mutta koska nämät rupewat tapahtumaan, niin katzokat, ja nostakat päänne ylös; sillä teidän lunastuxenne silloin lähestyy. Rom. 8: 23.

29. Ja hän sanoi heille wertauxen: katzokat fikunapuuta, ja kaikkia puita:

Matth. 24: 32. Marc. 13: 28.

30. Koska ne jo puhkewat, niin te näette, ja itze teistänne ymmärrätte, että suwi on jo läsnä.

31. Niin myös te, koska te näettä nämät tapahtuwan, tietkät että Jumalan waldakunda on läsnä.

32. Totisesti sanon minä teille: ei tämän sukukunnan pidä suingan hukkuman, siihenasti kuin nämät kaikki tapahtuwat.

33. Taiwas ja maa on hukkuwa, waan minun sanani ei pidä ikänä hukkanduman.

Matth. 24: 35. Esr. 1: 11. 2 Pet. 3: 7.

34. Mutta kawahtakat teistänne, ettei teidän sydämenne koskan raskauteta ylönsyömisestä, ja juopumisesta, ja elatuxen murhesta, ja se päiwä tulee äkistä teidän päällenne.

Rom. 13: 13. 1 Thess. 5: 6. 1 Pet. 4: 7. 5: 8.

35. Sillä se tulee niinkuin paula kaikkein ylitze, jotka koko maan päällä asuwat.

1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Ilm. K. 3: 3. 16: 15.

36. Sentähden walwokat, ja aina rukoilkat, että te mahdolliset olisitta kaikkia näitä wälttämään, jotka pitä tapahtuman, ja seisomaan ihmisen Pojan edesä.

Matth. 24: 42. 25: 13. Marc. 13: 33. Luc. 12: 40. 18: 1.

37. Ja hän opetti päiwällä Templisä: mutta yöllä meni hän ulos, ja oli yötä sillä wuorella, joka kutzutan öljymäexi.

Joh. 8: 1, 2.

38. Ja kaikki Kansa tuli warhain hänen tygönsä templiin, händä kuulemaan.

22. Luku.

Judalaisten neuwonpide JEsuxen surmamisesta, ja liitto Judaxen kanssa. JEsus syö Pääsiäis lamban, ja säätä Altarin Sacramentin. Puhuu pettäjästänsä, ja neuwoo Opetuslapsians nöyryteen, lohdutuxella. Puhuu Petarin langemuxesta, ja niille toisillekin lähestywäisistä kiusauxista. Rukoilee Jumalan wihan alla, petetän, ja kiinni otetan. Petarin langemus ja katumus. JEsusta pilkatan, ja hän duomitan hengellisesä oikeudesa.

Niin lähestyi makian leiwän juhlapäiwä, joka Pääsiäisexi kutzutan.

Matth. 26: 2. Marc. 14: 1.

2. Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet etzeit, kuinga he olisit hänen saanet tappa: Mutta he pelkäisit Kansaa.

Joh. 11: 47. Ap. T. 4: 27.

3. Niin Satan oli mennyt

Judan sisälle, jonga liikanimi
oli Ischariot, joka oli kahden-
toistakymmenen luwusta.

Matth. 26: 14. Marc. 14: 10. Joh. 13: 2, 27.

4. Ja hän meni pois, ja
puhutteli ylimmäisiä Pappeja
ja Päämiehiä, kuinga hän oli
hänen heille pettäwä.

5. Ja he ihastuit, ja lupaisit
hänelle rahaa.

6. Ja hän lupais sen heille:
ja etzei soweliasta aikaa, saada-
xensa händä pettä ilman hasuta.

7. Niin makian leiwän päi-
wä tuli, jona Pääsiäis lammas
pitä teurastettaman.

Matth. 26: 17. Marc. 14: 12, 13.

8. Ja hän lähetti Petarin
ja Johannexen, sanoden: men-
gät walmistamaan meille Pää-
siäis lammas syödäxemme.

9. Niin he sanoit hänelle:
kusas tahdot meitä walmista-
maan?

10. Hän sanoi heille: katzo,
koska te Kaupungiin tuletta sisäl-
le, kohtaa teidän yxi ihminen
kandain wesiastiata: seuratkat
händä siihen huoneseen johonga
hän menee:

11. Ja sanokat sen huonen
perhenisännälle: Mestari sanoo
sinulle: kusa on maja, josa minä
syön Pääsiäis lamban Ope-
tuslasteni kanssa?

12. Ja hän osotta teille suu-
ren salin raketun: walmistakat
siellä.

13. Niin he menit, ja löysit
niin kuin hän heille sanonut
oli: ja walmistit Pääsiäis
lamban.

14. Ja kuin jo aika tullut
oli, istui hän pöydän tykönä ja
caxitoistakymmendä Apostolita
hänen kanssansa.

Matth. 26: 20. Marc. 14: 17.

15. Ja hän sanoi heille:
minä olen halulla halainnut
syödä tätä Pääsiäislammasta
teidän kanssanne, ennen kuin
minä kärsin.

16. Sillä minä sanon teille:
etten minä suingan sillen sitä
syö, siihenasti kuin se täytetän
Jumalan waldakunnasa.

17. Ja hän otti Kalkin, kiit-
ti, ja sanoi: ottakat ja jakakat
keskenänne.

18. Sillä minä sanon teille:
etten minä suingan juo wiina-
puun hedelmästä siihenasti kuin
Jumalan waldakunda tulee.

Matth. 26: 29. Marc. 14: 25.

19. Ja hän otti leiwän,
kiitti ja mursi, ja andoi heille,
sanoden: tämä on minun Ruu-
mini, joka teidän edestänne
annetan: se tehkät minun muis-
toxeni.

Matth. 26: 26. Marc. 14: 22. 1 Cor. 11: 23.

20. Niin myös Kalkin eh-
tollisen jälkeen, sanoden: Tämä
Kalkki on se uusi Testamenti,
minun weresäni, joka teidän
edestänne wuodatetan.

21. Kuitengin katzo, minun
pettäjäni käsi on minun kanssani
pöydällä:

Matth. 26: 21. 23. Marc. 14: 18. Joh. 13: 21.

22. Ja tosin ihmisen Poika

Digitized by Google

menee niinkuin päätetty on: kuitengin woi sitä ihmistä, josda hän petetän! Joh. 13: 18. Ap. T. 1: 16.
23. Ja he rupeisit kyselemään keskenänsä: kuka olis se heistä, joka sen tekewä olis?
24. Mutta heidän wälillänsä tuli myös riita, kuka heistä näkyis suurin olewan. Matth. 20: 24. Marc. 10: 41.
25. Niin hän sanoi heille: Kansain Kuningat wallitzewat heitä, ja joilla walda on heidän ylitzensä, ne kutzutan armollisixi Herroixi.
26. Mutta et te niin; waan joka teistä suurin on, se olkon niinkuin nuorin: ja joka ylimmäinen on, se olkon niinkuin se joka palwelee: L. 9: 48. 1 Pet. 5: 3.
27. Sillä kumbi suurembi on? se joka atrioitzee, taikka se joka palwelee? eikö se joka atrioitzee? mutta minä olen teidän keskelläнне niinkuin se joka palwelee. Matth. 20: 28. Joh. 13: 14. Phil. 2: 7.
28. Mutta te oletta ne, jotka minun kiusauxisani minun kansani pysyitte.
29. Ja minä säädän teille, niinkuin minun Isäni sääsi minulle, waldakunnan: L. 12: 32.
30. Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni, minun waldakunnasani, ja istuman istuimilla, ja duomitzeman kaxitoistakymmendä Israelin sukukundaa. Matth. 19: 28. Ilm. K. 3: 21.
31. Niin sanoi myös HERra: Simon, Simon, katzo, Satan on teitä pyytänyt seuloaxensa niinkuin nisuja. 1. Pet. 5: 8.
32. Waan minä rukoilin sinun edestäs, ettei sinun uskos puuttuman pidä. Ja kuin sinä kerran palajat, niin wahwista weljiäs.
33. Niin hän sanoi hänelle: HERra, minä olen walmis sinun kanßas sekä fangiuteen että kuolemaan menemään.
34. Mutta hän sanoi: Petari, minä sanon sinulle, ei laula tänäpänä Kukkoi ennen, kuin sinä kolmasti kiellät tundewas minua. Matth. 26: 34. Marc. 14: 30. Joh. 13: 38.
35. Ja hän sanoi heille: koska minä lähetin teidän ilman säkitä, ja kukkarota ja kengitä, puutuiko teildä mitän? He sanoit, Ei mitän. Matth. 10: 9. Marc. 6: 8. Luc. 9: 3. 10: 4.
36. Niin hän sanoi heille: waan nyt, jolla säkki on, ottakan sen, niin myös kukkaron: ja jolla ei ole, se myykän hamensa, ja ostakan miekan.
37. Sillä minä sanon teille: wielä sekin kuin kirjoitettu on, pitä minusa täytettämän: Hän on pahantekiäin sekaan luettu: sillä ne kuin minusta kirjoitetut owat pitä loppuman. Es. 53: 12. Marc. 15: 28.
38. Niin he sanoit: HERra, katzo, täsä on kaxi miekkaa. Hän sanoi heille: Kyllä siinä on.
39. Ja hän läxi ulos, ja meni niinkuin hänen tapansa oli, öljymäelle: niin seuraisit

myös händä hänen Opetuslap-
sensa. Matth. 26: 36. Marc. 14: 32.
Joh. 8: 1. 18: 1.

40. Ja kuin hän siihen paik-
kaan tuli, sanoi hän heille:
rukoilkat ettet te tulis kiusau-
xeen. Matth. 26: 41. Marc. 14: 38.

41. Ja hän erkani heistä lä-
hes kiwellä heittä, ja lasti polwil-
lensa, rukoili, Matth. 26:39. Marc. 14:35.

42. Sanoden: Isä, jos sinä
tahdot, niin ota pois minulda
tämä Kalkki, kuitengin ei mi-
nun tahtoni, mutta sinun olkon.

43. Niin Engeli Taiwaasta il-
mestyi hänelle, ja wahwisti händä.

44. Ja kuin hän sangen
suuresa ahdistuxesa oli, rukoili
hän hartammin. Ja oli hänen
hikensä niinkuin werenpisarat,
jotka maan päälle putoisit.
Joh. 12: 27. Ebr. 5: 7.

45. Ja kuin hän nousi rukoile-
masta, ja tuli Opetuslastensa
tygö, löysi hän ne murhen
tähden makamasta.

46. Ja sanoi heille: Mitä
te makatte? nouskat ja rukoilkat,
ettet te kiusauxeen langeisi.

47. Wielä hänen puhuisans-
sa, katzo, joukko ja se joka kutzut-
tin Judas, yxi kahdestatoista-
kymmenestä, käwi heidän edel-
länsä, ja lähestyi JEsusta suuta
andamaan hänen.
Matth. 26: 47. Marc. 14: 43. Joh. 18: 3.

48. Niin JEsus sanoi hä-
nelle: Juda, suun andamisellako
sinä ihmisen Pojan petät?

49. Koska ne jotka hänen
ymbärillänsä olit, näit mitä
tulewa oli, sanoit he hänelle:
HErra, emmekö me lyö miec-
kalla?

50. Ja yxi heistä löi Pap-
pein päämiehen palweliata, ja
hakkais pois hänen oikian kor-
wansa. Matth. 26: 51. Marc. 14: 47.
Joh. 18: 10.

51. Mutta JEsus wastaten
sanoi: sallikat tähän asti tulla.
Ja kuin hän rupeis hänen kor-
waansa, paransi hän sen.

52. Mutta JEsus sanoi
niille, jotka händä wastan olit
tullet, ylimmäisille Papeille ja
Templin haldioille ja wanhim-
mille: Niinkuin ryöwärin tygö
te läxitte, miekoilla ja seipäillä.
Matth. 26: 55. Marc. 14: 48.

53. Minä olin jokapäiwä
teidän kanssanne Templisä, ja
ette ojendanet kättä minun pääl-
leni: mutta tämä on teidän het-
kenne, ja pimeyden walda.

54. Niin he kiinniotit hänen
ja talutit, ja weit sisälle hänen
ylimmäisen Papin huoneseen.
Mutta Petari seurais taam-
bana.
Matth. 26: 57. Marc. 14: 53. Joh. 18: 12, 24.

55. Ja niin he wiritit wal-
kian keskelle kartanota, ja ynnä
yhdesä istuit: istui myös Petari
heidän seasansa.
Matth. 26: 69. Marc. 14: 66. Joh. 18: 16, 25.

56. Mutta koska yxi piika
näki hänen walkian tykönä istu-
wan, katzoi hän hänen päällen-
sä, ja sanoi: tämä oli myös
hänen kanssansa.

57. Waan hän kielsi hänen

Digitized by Google

ja sanoi: waimo, en minä tunne händä.

58. Ja wähän hetken peräst ä näki toinen hänen, ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä. Petari sanoi: ihminen, en ole.

59. Ja lähes yhden hetken perästä todisti myös toinen, sanoden: totisesti tämä oli myös hänen kanssansa: Sillä hän on Galileasta.

60. Niin Petari sanoi: ihminen, en minä tiedä mitäs sanot. Ja kohta, wielä hänen puhuisansa, lauloi Kukkoi.

61. Ja HErra käänsi itzensä, ja katzoi Petarin päälle: ja Petari muisti HErran puhen, kuin hän hänelle sanoi: ennenkuin Kukkoi laulaa, kolmasti sinä minun kiellät.
Matth. 26: 75. Marc. 14: 72. Joh. 18: 27.

62. Ja Petari meni ulos, ja itki katkerasti.

63. Mutta ne miehet, jotka JEsusta kiinni pidit, pilkkaisit händä, ja löit händä:
Matth. 26: 67. Marc. 14: 65. Joh. 18: 22.

64. Peitit hänen silmänsä, ja löit händä poskelle, ja kysyit häneldä, sanoden: Arwa, kuka se on joka sinua löi.

65. Ja paljo muuta pilkkaa sanoit he händä wastan.

66. Ja kuin päiwä tuli, kokonnuit Kansan wanhimmat, ja ylimmäiset Papit ja kirjanoppenet ja weit hänen oikeudensa eteen. Matth. 27: 1. Marc. 15: 1.

67. Sanoden: Oletkos Christus? sano meille. Niin hän sanoi heille: jos minä sanon teille, et te usko:

68. Ja jos minä myös kysyn, niin et te wastaa minua, et te myös päästä minua.

69. Tästedes istuu ihmisen Poika Jumalan woiman oikialla kädellä.
Matth. 16: 27. 24: 30. 26: 64. Marc. 14: 62. Ap. T. 1: 11. 1 Tess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

70. Niin he sanoit kaikki: sinäkö siis olet Jumalan Poika? Hän sanoi heille: te sen sanotta, että minä olen.

71. Niin he sanoit: mitä me sillen todistusta tarwitzemma? sillä me olemma sen kuullet hänen omasta suustansa.

23. Lukku.

Jesus ylönannetan Pilatuxelle, joka hänen lähettä Herodexen tygö. Pilatus tunnustaa JEsuxen wiattomaxi, ja duomitzee kuitengin kuolemaan. JEsus ristinnaulitan kahden pahan tekiän keskelle, rukoilee wihamiestensä edestä, ja pilkatan. Yxi pahantekiöistä pilkkaa myös händä; mutta toinen käändy ja saa armon. Ihmetten tapahtuisa anda JEsus Hengensä. JEsus haudatan.

Ja kaikki heidän joukkonsa nousi ylös, ja he weit hänen Pilatuxen tygö.
Matth. 27, 2. Marc. 15. 1. Joh. 18: 28.

2. Niin he rupeisit kandamaan hänen päällensä sanoden: Tämän me löysimme Kansaa wiettelewän, ja kieldäwän Keisarille weroa andamasta, ja sanowan hänensä olewan Kuningan Christuxen! Matth. 17: 25. 22: 21. Marc. 12: 17. Luc. 20: 25. Röm. 13: 7. Ap. T. 17: 7.

Digitized by Google

3. Niin Pilatus kysyi häneldä, sanoden: oletkos Judalaisten Kuningas? Hän wastais händä, ja sanoi: sinäpä sen sanot: Matth. 27: 11. Marc. 15: 2. Joh. 18: 33.

4. Mutta Pilatus sanoi Pappein Päämiehille ja Kansalle: en minä löydä yhtään wikaa täsä ihmisesä.

5. Mutta he käwit päälle sanoden: Hän kehoitta Kansan, opettain koko Judeasa, ja on ruwennut Galileasta hamaan tähän asti.

6. Mutta koska Pilatus kuuli Galileata mainittawan, kysyi hän, jos hän Galileasta oli.

7. Ja kuin hän ymmärsi, että hän Herodexen läänistä oli, lähetti hän hänen Herodexen tygö: joka myös silloin oli Jerusalemisa. l. 3: 1.

8. Koska Herodes näki JEsuxen, ihastui hän sangen suuresti; sillä hän oli jo kauwan aikaa händä halainnut nähdäxensä, että hän oli paljon hänestä kuullut: ja toiwoi häneldä jongun ihmen näkewänsä. Matth. 14: 1. Luc. 9: 7.

9. Ja kysyi häneldä moninaisista; mutta ei hän mitään händä wastannut.

10. Niin ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja kannoit kowin hänen päällensä.

11. Mutta Herodes huowinensa katzoi hänen ylön, ja pilkkaisi händä, pani hänen päällensä walkian waatten, ja lähetti jällen Pilatuxen tygö.

12. Sinä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäxi keskenänsä: sillä he olit ennen wihamiehet ollet keskenänsä. Ap. T. 4: 27.

13. Niin Pilatus kutzui kokoon ylimmäiset Papit, ja Waldamiehet ja Kansan,

14. Ja sanoi heille: Te olette tämän ihmisen minulle, tuonet niinkuin Kansan häiritziän: ja katzo, minä olen händä tutkinut teidän edesänne, ja en löydä yhtään wikaa täsä ihmisesä, joista te kannatte hänen päällensä. Matth. 27: 23. Marc. 15. 14. Joh. 18: 38. 19: 4.

15. Mutta eikä Herodeskan: Sillä minä lähetin teidän hänen tygönsä, ja katzo, ei häneldä yhtän hengen rikosta ole tehty.

16. Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää. Matth. 27: 26. Joh. 19: 1.

17. Mutta hänen piti joka juhlana päästämän heille yhden wallallensa. Matth. 27: 15. Marc. 15: 6. Joh. 18: 39.

18. Niin koko joukko huusi, ja sanoi: ota tämä pois, ja päästä meille Barabbas. Ap. T. 3: 14.

19. Joka oli kapinan ja miestapon tähden, kuin Kaupungisa tapahtunut oli, fangiuteen heitetty.

20. Niin Pilatus taas puhui heille, ja tahdoi JEsuxen päästää.

21. Mutta he huusit sitä wastan sanoden: ristinnaulitze, ristinnaulitze händä.

22. Mutta hän sanoi kolmannen kerran heille: mitästä

Digitized by Google

hän pahaa teki? en minä löydä yhtän hengen rikosta hänesä: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää.

23. Mutta he käwit päälle suurella äänellä, pyytäin händä ristinnaulitta: Ja heidän ja ylimmäisten Pappein ääni sai wallan.

24. Ja Pilatus duomitzi heidän anomisensa jälkeen.
Matth. 27: 26. Marc. 15: 15.

25. Ja päästi sen heille, joka kapinan ja miestapon tähden oli fangiuteen heitetty, jota he anoit; Mutta JEsuxen andoi hän heidän halduunsa. Joh. 19: 16.

26. Ja kuin he hänen weit ulos, käsitit he yhden, Simonin Kyrenistä, joka maalda tuli, ja panit hänen päällensä ristin, sitä JEsuxen jäljesä kandamaan. Matth. 27: 32. Marc. 15: 21.

27. Mutta händä seurais suuri joukko Kansaa ja waimoja, jotka händä itkit ja paruit.

28. Niin JEsus käänsi itzensä heidän puoleensa, ja sanoi: Jerusalemin tyttäret, älkät minua itkekö, waan itkekät itze teitänne, ja teidän lapsianne:

29. Sillä katzo, päiwät tulewat, joina he sanowat: autuat owat ne hedelmättömät, ja ne kohdut, jotka ei synnyttänet, ja ne nisät jotka ei imettänet.

30. Silloin he rupewat sanomaan wuorille: langetkat meidän päällemme: ja kukkuloille: peittäkät meitä.
Ilm. K. 6: 16. 9: 6.

31. Sillä jos he näitä tekewät tuoresa puusa, mitä sitte kuiwasa tapahtuu? 1 Pet. 4: 17.

32. Niin wietin myös hänen kanssansa kaxi muuta pahan tekiätä surmattaa.

33. Ja kuin he siihen siaan tulit, joka pääkallon paikaxi kutzutan, siinä he hänen ristinnaulitzit, ja ne pahantekiät, yhden oikialle ja toisen wasemmalle puolelle. Matth. 27: 33. Marc. 15: 22. Joh. 19: 17. Joh. 19: 18.

34. Niin sanoi JEsus: Isä, anna heille andexi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jaowit hänen waattensa, ja heitit niistä arpaa. Ap. T. 3: 17. 7: 60. 1 Cor. 4: 12. Ps. 22: 19. Matth. 27: 35. Marc. 15: 24. Joh. 19: 23.

35. Ja Kansa seisoi ja katzeli, mutta Päämiehet pilkkaisit händä heidän kanssansa, ja sanoit: muita hän wapahti, wapahtakan itzensä, jos hän on Christus se Jumalan walittu.
Matth. 27: 39 Marc. 15: 29.

36. Ja huowit myös pilkkaisit händä, menit ja kokotit hänelle etikkata.

37. Ja sanoit: Jos sinä olet Judalaisten Kuningas, niin wapahda itze sinus.

38. Oli myös hänestä päällekirjoitus Grekan, Latinan, ja Hebrean bookstaweilla kirjoitettu: TÄMÄ ON JUDALAISTEN KUNINGAS.
Matth. 27: 37. Marc. 15: 26. Joh. 19: 19.

39. Niin yxi pahantekiistä, jotka ripustetut olit, pilkkais händä ja sanoi: jos sinä olet

Digitized by Google

Christus, niin wapahda sinus,
ja meitä.
40. Mutta toinen wastais,
ja nuhteli händä, sanoden: etkös
sinäkän Jumalata pelkä, ettäs
olet yhdesä kadotuxesa?
41. Ja tosin me olemma
oikein siinä, sillä me saamme
meidän töidemme ansion jäl-
keen; mutta ei tämä mitän pa-
hoa tehnyt.
42. Ja sanoi JEsuxelle:
HErra muista minua koskas
tulet waldakundaas.
43. Niin JEsus sanoi hä-
nelle: totisesti sanon minä sinul-
le: tänäpänä pitä sinun oleman
minun kanssani Paradisisa.
44. Ja se oli lähes kuudes
hetki, ja pimeys tuli kaiken maan
päälle, hamaan yhdexänden
hetkeen asti. Matth. 27: 45. Marc. 15: 33.
45. Ja Auringo pimeni, ja
Templin esiwaate repeis kahtia.
Matth. 27: 51. Marc. 15: 38.
46. Ja JEsus huusi suurel-
la änellä, ja sanoi: Isä, sinun
käsiis minä annan hengeni: Ja
kuin hän sen oli sanonut, andoi
hän hengensä. Matth. 27: 50. Marc.
15: 37. Joh. 19: 30. Ap. T. 7: 59.
47. Mutta kosta Sadan
Päämies näki mitä tapahtui,
kunnioitti hän Jumalata ja
sanoi: tosin oli tämä ihminen
hurskas. Matth. 27: 54. Marc. 15: 39.
48. Ja kaikki Kansa kuin
sinne katzelemaan meni, kosta he
näit mitä siellä tapahtui, löit
rindoihinsa, ja palaisit kotiansa.
49. Mutta kaikki hänen
tuttawansa seisoit taambana, ja
waimot, jotka händä Galileasta
seurannet olit, näit nämät.
50. Ja katzo, yxi Raadimies,
nimeldä Joseph, joka oli jalo
ja hurskas mies:
Matth. 27: 57. Marc. 15: 42, 43. Joh. 19: 38.
51. Joka ei ollut mieltynyt
heidän neuwoonsa ja tekoonsa,
syndynyt Arimathiasa Juda-
laisten Kaupungisa: joka myös
itze odotti Jumalan waldakun-
daa: l. 2: 25, 38.
52. Tämä meni Pilatuxen
tygö, ja anoi JEsuxen ruumista.
53. Ja otti sen alas, ja kää-
rei liinawaatteseen, ja pani sen
hautaan, joka kalliohon hakattu
oli, johonga ei yxikän ennen
pandu ollut. Matth. 12: 40. 26: 12.
27: 59. Marc. 15: 46.
54. Ja se oli walmistus päi-
wä, ja Sabbathi lähestyi.
Matth. 27: 62.
55. Niin waimot seuraisit
jäljestä, jotka hänen kanssansa
tullet olit Galileasta, ja katzelit
hautaa, ja kuinga hänen ruu-
minsa pandu oli. l. 8: 2.
56. Mutta he palaisit ja
walmistit hywän hajuisia yrtejä
ja woiteita; waan Sabbathina
he lewäisit Lain käskyn jälkeen.

24. Luku.

Engelit ilmoittawat waimoille Chris-
tuxen ylösnousemisen: Pietari
katzelee myös hautaa. JEsus il-
mandu Emauxen tiellä kahdelle
opetuslapselle. Ja sitte Apostolille
Jerusalemisa. Astuu ylös taiwaseen.

Digitized by Google

Mutta ensimäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain, tulit he haudalle ja kannoit hywän hajuisia yrtejä, jotka he olit walmistanet, ja muutamat heidän kansansa. Matth. 28: 1. Marc. 16: 1. Joh. 20: 1.

2. Niin he löysit kiwen haudalda wieritetyxi pois:

3. Ja menit sisälle, eikä löynnet HErran JEsuxen ruumista.

4. Ja se tapahtui, koska he siitä epäilit, katzo, kaxi miestä seisoit heidän tykönänsä kiildäwisä waatteisa.

5. Niin he peljästyit, ja löit kaswonsa maata päin: he sanoit heille: mixi te eläwätä kuolluitten seasa etzitte?

6. Ei hän ole täällä, mutta nousi ylös: muistakat kuinga hän teille sanoi, koska hän wielä Galileasa oli. Matth. 16: 21. 17: 23. 20: 18, 19. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33, 34. Luc. 9: 22. 18: 33.

7. Sanoden: Ihmisen Poika pitä annettaman ylön syndisten ihmisten käsiin, ja ristinnaulittaman: ja kolmandena päiwänä nouseman ylös.

8. Ja he muistit hänen sanansa. Joh. 2: 22.

9. Ja palaisit jällen haudalda, ja ilmoitit kaikki nämät yhdelletoistakymmenelle, ja kaikille muille. Matth. 28: 8. Marc. 16: 10.

10. Ja ne olit Maria Magdalena, ja Johanna, ja Maria Jacobi, ja muita heidän kansansa, jotka nämät Apostoleille ilmoitit. L. 8: 3.

11. Ja heidän puhensa näwyi heille houruxexi, eikä uskonet heitä.

12. Mutta Petari nousi ja juoxi haudalle: ja kuin hän kurkisti sisälle, näki hän ainoasti liina waattet panduna: ja meni pois ihmeteldein itzellänsä sitä kuin tapahtunut oli. Joh. 20: 3, 6.

13. Ja katzo, kaxi heistä menit sinä päiwänä yhteen kylään, joka oli Jerusalemista kuudenkymmenen wakomitan pääsä, Emaus nimeldä. Marc. 16: 12.

14. Ja puhuit keskenänsä kaikista niistä kuin tapahtunut oli.

15. Ja tapahtui heidän puhuisansa ja tutkistellesansa keskenänsä, että JEsus itze heitä lähestyi, ja matkusti heidän kansansa. Matth. 18: 20.

16. Mutta heidän silmänsä pidettin, ettei he händä tundenet.

17. Niin hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat kuin te pidätte keskenänne käydesänne, ja oletta murhelliset?

18. Niin wastais yxi, Cleophas nimeldä, ja sanoi hänelle: oletkos ainoa muukalainen Jerusalemisa, joka et tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahtui?

19. Ja hän sanoi heille: mitä? He sanoit hänelle: Siitä JEsuxesta Nazarenuxesta,

Digitized by Google

joka oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa, Jumalan ja kaiken Kansan edesä. Matth. 21: 11. Luc. 7: 16. Joh. 4: 19. 6: 14.

20. Kuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet annoit ylön hänen kuoleman kadotukseen, ja ristinnaulitzit hänen.

21. Mutta me luulimma hänen siri, joka Israelin piti lunastaman: Ja paitzi kaikkia näitä on jo kolmas päiwä tänäpänä, kuin nämät tapahtuit. Ap. T. 1: 6.

22. Mutta myös muutamat waimot meistä owat meitä peljättänet, jotka warahin aamulla tulit haudalle.
Matth. 28: 8. Marc. 16: 10. Joh. 20: 18.

23. Ja kuin ei he löytänet hänen ruumistansa, tulit he ja sanoit, että he Engeleingin näyn nähnet olit, jotka sanoit hänen eläwän.

24. Ja muutamat niistä, jotka meidän kanssamme olit, menit haudalle, ja löysit niinkuin waimot olit sanonet; mutta ei he händä nähnet.

25. Ja hän sanoi heille: O te tomppelit ja hitat sydämestä uskomaan niitä kaikkia, kuin Prophetat puhunet owat.

26. Eikö Christuksen pitänyt näitä kärsimän, ja hänen kunniaansa käymän sisälle?
Phil. 2: 7: x. Ebr. 12: 2. 1 Pet. 1: 11.

27. Ja hän rupeis Mosesesta, ja kaikista Prophetaista, ja selitti heille kaikki Kirjoituxet, kuin hänestä olit.

28. Ja he lähestyit kylää, johonga he menit; ja hän teetteli hänensä edemmäxi käymään.

29. Ja he waadeit händä, sanoden: ole meidän kanssamme, sillä ehtoo joutuu, ja päiwä on laskenut: ja hän meni olemaan heidän kanssansa.
Ap. T. 16: 15. Ebr. 13: 2.

30. Ja se tapahtui, koska hän atrioitzi heidän kanssansa, otti hän leiwän, kiitti, mursi ja andoi heille.

31. Niin heidän silmänsä aukenit, ja he tunsit hänen. Ja hän katois heidän edestänsä.

32. Ja he sanoit keskenänsä: eikö meidän sydämemme meisä palanut, koska hän tiellä meitä puhutteli, ja selitti meille Kirjoituxet?

33. Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiin, ja löysit ne yxitoistakymmendä koosa, ja ne jotka niiden kanssa olit:

34. Jotka sanoit: HErra on totisesti noosnut ylös, ja ilmannui Simonille. 1 Cor. 15: 5.

35. Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli; ja kuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesa.

36. Mutta koska he näitä puhuit, seisoi itze JEsus heidän keskellänsä, ja sanoi heille: rauha olkon teille! Marc. 16: 14. Joh. 20: 19.

Digitized by Google

37. Niin he hämmästyit, ja peljästyit, ja luulit hengen näkewänsä.

38. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja mixi senkaldaiset ajatuxet tulewat teidän sydämiinne?

39. Katzokat minun käsiäni ja jalkojani: että minä itze olen: tutwetkat minuun, ja katzokat; sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin te näettä minulla olewan. Joh. 20: 20, 27.

40. Ja kuin hän nämät sanonut oli, osötti hän heille kätensä ja jalkansa.

41. Mutta koska ei he wielä uskonet ilon tähden, waan ihmettelit, sanoi hän heille: Ongo teillä täsä mitään syötäwätä? Joh. 21: 5.

42. Niin he panit hänen eteensä kappalen paistettua kalaa, ja wähän kimalaisen hunajata.

43. Ja hän otti sen, ja söi heidän nähdensä.

44. Niin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat, kuin minä puhuin teille, koska minä wielä teidän kanßanne olin, sillä kaikki pitä täytettämän, mitä kirjoitettu on Mosexen Laisa, ja Prophetaisa, ja Psalmeisa, minusta.
Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 18. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22. 18: 33.

45. Silloin hän awais heidän ymmärryxensä, Kirjoituxia ymmärtämään.

46. Ja sanoi heille: Niin on kirjoitettu, ja niin tuli Christuxen kärsiä, ja nosta kuolluista kolmandena päiwänä,
Ap. T. 17: 3.

47. Ja saarnattaman hänen Nimeensä parannusta, ja syndein andexi andamusta kaikisa Kansoisa, ruweten Jerusalemista.
Ap. T. 13: 38. 1 Joh. 2: 12.

48. Mutta te oletta näiden todistajat. Joh. 15: 27.

49. Ja katzo, minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päällenne: Mutta te olkat Jerusalemisa, siihenasti kuin te puetetan woimalla korkeudesta.
Joh. 14: 26. 15: 26. 16: 7. Ap. T. 1: 4. 2:

50. Niin hän wei heidän ulos hamaan Bethaniaan; ja nosti kätensä, ja siunais heitä.
Ap. T. 1: 12.

51. Ja se tapahtui, koska hän heitä siunannut oli, erkani hän heistä, ja meni ylös Taiwaseen. Marc. 16: 19. Ap. T. 1: 9.

52. Mutta koska he händä kumarlanet ja rukoillet olit, palaisit he Jerusalemiin suurella ilolla.

53. Ja olit aina Templisä, kiitit ja kunnioitit Jumalata. Amen!

Digitized by Google

Judan sisälle, jonga liikanimi
oli Ischariot, joka oli kahden-
toistakymmenen luwusta.
Matth. 26: 14. Marc. 14: 10. Joh. 13:
2, 27.
4. Ja hän meni pois, ja
puhutteli ylimmäisiä Pappeja
ja Päämiehiä, kuinga hän oli
hänen heille pettäwä.
5. Ja he ihastuit, ja lupaisit
hänelle rahaa.
6. Ja hän lupais sen heille:
ja etzei soweliasta aikaa, saada-
rensa händä pettä ilman hasuta.
7. Niin makian leiwän päi-
wä tuli, jona Pääsiäis lammas
pitä teurastettaman.
Matth. 26: 17. Marc. 14: 12, 13.
8. Ja hän lähetti Petarin
ja Johanneren, sanoden: men-
gät walmistamaan meille Pää-
siäis lammas syödäremme.
9. Niin he sanoit hänelle:
kusas tahdot meitä walmista-
maan?
10. Hän sanoi heille: katzo,
kosta te Kaupungiin tuletta sisäl-
le, kohtaa teidän yri ihminen
kandain wesiastiata: seuratkat
händä siihen huoneseen johonga
hän menee:
11. Ja sanokat sen huonen
perhenisännälle: Mestari sanoo
sinulle: kusa on maja, josa minä
syön Pääsiäis lamban Ope-
tuslasteni kanssa?
12. Ja hän osotta teille suu-
ren salin raketun: walmistakat
siellä.
13. Niin he menit, ja löysit
niin kuin hän heille sanonut
oli: ja walmistit Pääsiäis
lamban.
14. Ja kuin jo aika tullut
oli, istui hän pöydän tykönä ja
kaksitoistakymmendä Apostolita
hänen kanssansa.
Matth. 26: 20. Marc. 14: 17.
15. Ja hän sanoi heille:
minä olen halulla halainnut
syödä tätä Pääsiäislammasta
teidän kanssanne, ennen kuin
minä kärsin.
16. Sillä minä sanon teille:
etten minä suingan sillen siitä
syö, siihenasti kuin se täytetän
Jumalan waldakunnasa.
17. Ja hän otti Kalkin, kiit-
ti, ja sanoi: ottakat ja jakakat
keskenänne.
18. Sillä minä sanon teille:
etten minä suingan juo wiina-
puun hedelmästä siihenasti kuin
Jumalan waldakunda tulee.
Matth. 26: 29. Marc. 14: 25.
19. Ja hän otti leiwän,
kiitti ja mursi, ja andoi heille,
sanoden: tämä on minun Ruu-
mini, joka teidän edestänne
annetan: se tehkät minun muis-
toreni.
Matth. 26: 26. Marc. 14: 22. 1 Cor. 11: 23.
20. Niin myös Kalkin eh-
tollisen jälkeen, sanoden: Tämä
Kalkki on se uusi Testamenti,
minun weresäni, joka teidän
edestänne wuodatetan.
21. Kuitengin katzo, minun
pettäjäni käsi on minun kanssani
pöydällä:
Matth. 26: 21. 23. Marc. 14: 18. Joh.
13: 21.
22. Ja tosin ihmisen Poika

Digitized by Google

meneе niinkuin päätetty on: kuitengin woi sitä ihmistä, jolda hän petetän! Joh. 13: 18. Ap. T. 1: 16.
23. Ja he rupeisit kyselemään keskenänsä: kuka olis se heistä, joka sen tekewä olis?
24. Mutta heidän wälillänsä tuli myös riita, kuka heistä näkyis suurin olewan.
Matth. 20: 24. Marc. 10: 41.
25. Niin hän sanoi heille: Kansain Kuningat wallitzewat heitä, ja joilla walda on heidän ylitzensä, ne kutzutan armollisixi Herroixi.
26. Mutta et te niin; waan joka teistä suurin on, se olkon niinkuin nuorin: ja joka ylimmäinen on, se olkon niinkuin se joka palwelee: L. 9: 48. 1 Pet. 5: 3.
27. Sillä kumbi suurembi on? se joka atrioitzee, taikka se joka palwelee? eikö se joka atrioitzee? mutta minä olen teidän keskellänne niinkuin se joka palwelee. Matth. 20: 28. Joh. 13: 14. Phil. 2: 7.
28. Mutta te oletta ne, jotka minun kiusauxisani minun kansani pysyitte.
29. Ja minä säädän teille, niinkuin minun Isäni sääsi minulle, waldakunnan: L. 12: 32.
30. Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni, minun waldakunnasani, ja istuman istuimilla, ja duomitzeman kaxitoistakymmendä Israelin sukukundaa. Matth. 19: 28. Ilm. K. 3: 21.
31. Niin sanoi myös HERra: Simon, Simon, katzo, Satan on teitä pyytänyt seuloaxensa niinkuin nisuja. 1. Pet. 5: 8.
32. Waan minä rukoilin sinun edestäs, ettei sinun uskos puuttuman pidä. Ja kuin sinä kerran palajat, niin wahwista weljiäs.
33. Niin hän sanoi hänelle: HERra, minä olen walmis sinun kanssas sekä fangiuteen että kuolemaan menemään.
34. Mutta hän sanoi: Petari, minä sanon sinulle, ei laula tänäpänä Kukkoi ennen, kuin sinä kolmasti kiellät tundewas minua. Matth. 26: 34. Marc. 14: 30. Joh. 13: 38.
35. Ja hän sanoi heille: koska minä lähetin teidän ilman säkitä, ja kukkarota ja kengitä, puutuiko teildä mitän? He sanoit, Ei mitän. Matth. 10: 9. Marc. 6: 8. Luc. 9: 3. 10: 4.
36. Niin hän sanoi heille: waan nyt, jolla säkki on, ottakan sen, niin myös kukkaron: ja jolla ei ole, se myykän hamensa, ja ostakan miekan.
37. Sillä minä sanon teille: wielä sekin kuin kirjoitettu on, pitä minusa täytettämän: Hän on pahantekiäin sekaan luettu: sillä ne kuin minusta kirjoitetut owat pitä loppuman.
Es. 53: 12. Marc. 15: 28.
38. Niin he sanoit: HERra, katzo, täsä on kaxi miekkaa. Hän sanoi heille: Kyllä siinä on.
39. Ja hän läxi ulos, ja meni niinkuin hänen tapansa oli, öljymäelle: niin seuraisit

Digitized by Google

myös händä hänen Opetuslapsensa. Matth. 26: 36. Marc. 14: 32. Joh. 8: 1. 18: 1.

40. Ja kuin hän sihen paikkaan tuli, sanoi hän heille: rukoilkat ettet te tulisi kiusauxeen. Matth. 26: 41. Marc. 14: 38.

41. Ja hän erkani heistä läpes kiwellä heittä, ja laski polwillensa, rukoili, Matth. 26: 39. Marc. 14: 35.

42. Sanoden: Isä, jos sinä tahdot, niin ota pois minulda tämä Kalkki, kuitengin ei minun tahtoni, mutta sinun olkon.

43. Niin Engeli Taiwaasta ilmestyi hänelle, ja wahwisti händä.

44. Ja kuin hän sangen suuresa ahdistuxesa oli, rukoili hän hartammin. Ja oli hänen hikensä niinkuin werenpisarat, jotka maan päälle putoisit. Joh. 12: 27. Ebr. 5: 7.

45. Ja kuin hän nousi rukoilemasta, ja tuli Opetuslastensa tygö, löysi hän ne murhen tähden makamasta.

46. Ja sanoi heille: Mitä te makatte? noskat ja rukoilkat, ettet te kiusauxeen langeisi.

47. Wielä hänen puhuisansa, katzo, joukko ja se joka kutzuttin Judas, yxi kahdestatoistakymmenestä, käwi heidän edellänsä, ja lähestyi JEsusta suuta andamaan hänen. Matth. 26: 47. Marc. 14: 43. Joh. 18: 3.

48. Niin JEsus sanoi hänelle: Juda, suun andamisellako sinä ihmisen Pojan petät?

49. Koska ne jotka hänen ymbärillänsä olit, näit mitä tulewa oli, sanoit he hänelle: HERra, emmekö me lyö miekalla?

50. Ja yxi heistä löi Papein päämiehen palweliata, ja hakkais pois hänen oikian korwansa. Matth. 26: 51. Marc. 14: 47. Joh. 18: 10.

51. Mutta JEsus wastaten sanoi: sallikat tähän asti tulla. Ja kuin hän rupeis hänen korwaansa, paransi hän sen.

52. Mutta JEsus sanoi niille, jotka händä wastan olit tullet, ylimmäisille Papeille ja Templin haldioille ja wanhimmille: Niinkuin ryöwärin tygö te läxitte, miekoilla ja seipäillä. Matth. 26: 55. Marc. 14: 48.

53. Minä olin jokapäiwä teidän kansanne Templisä, ja ette ojendanet kättä minun päälleni: mutta tämä on teidän hetkenne, ja pimeyden walda.

54. Niin he kiinniotit hänen ja talutit, ja weit sisälle hänen ylimmäisen Papin huoneseen. Mutta Petari seurais taamhana. Matth. 26: 57. Marc. 14: 53. Joh. 18: 12, 24.

55. Ja niin he wiritit walkian keskelle kartanota, ja ynnä yhdesä istuit: istui myös Petari heidän seasansa. Matth. 26: 69. Marc. 14: 66. Joh. 18: 16, 25.

56. Mutta koska yxi piika näki hänen walkian tykönä istuwan, katzoi hän hänen päällensä, ja sanoi: tämä oli myös hänen kansansa.

57. Waan hän kielsi hänen

Digitized by Google

ja sanoi: waimo, en minä tunne händä.

58. Ja wähän hetken perästä näki toinen hänen, ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä. Petari sanoi: ihminen, en ole.

59. Ja lähes yhden hetken perästä todisti myös toinen, sanoden: totisesti tämä oli myös hänen kansansa: Sillä hän on Galileasta.

60. Niin Petari sanoi: ihminen, en minä tiedä mitäs sanot. Ja kohta, wielä hänen puhuisansa, lauloi Kukkoi.

61. Ja HERra käänsi itzensä, ja katzoi Petarin päälle: ja Petari muisti HERran puhen, kuin hän hänelle sanoi: ennenkuin Kukkoi laulaa, kolmasti sinä minun kiellät.
Matth. 26: 75. Marc. 14: 72. Joh. 18: 27.

62. Ja Petari meni ulos, ja itki katkerasti.

63. Mutta ne miehet, jotka JEsusta kiinni pidit, pilkkaisit händä, ja löit händä:
Matth. 26: 67. Marc. 14: 65. Joh. 18: 22.

64. Peitit hänen silmänsä, ja löit händä poskelle, ja kysyit häneldä, sanohen: Arwa, kuka se on joka sinua löi.

65. Ja paljo muuta pilkkaa sanoit he händä wastan.

66. Ja kuin päiwä tuli, kokonnuit Kansan wanhimmat, ja ylimmäiset Papit ja kirjanoppenet ja weit hänen oikeudensa eteen. Matth. 27: 1. Marc. 15: 1.

67. Sanoden: Oletkos Christus? sano meille. Niin hän sanoi heille: jos minä sanon teille, et te usko:

68. Ja jos minä myös kysyn, niin et te wastaa minua, et te myös päästä minua.

69. Tästedes istuu ihmisen Poika Jumalan woiman oikialla kädellä.
Matth. 16: 27. 24: 30. 26: 64. Marc. 14: 62. Ap. T. 1: 11. 1 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

70. Niin he sanoit kaikki: sinäkö siis olet Jumalan Poika? Hän sanoi heille: te sen sanotta, että minä olen.

71. Niin he sanoit: mitä me sillen todistusta tarwitzemma? sillä me olemma sen kuullet hänen omasta suustansa.

23. Luku.

Jesus ylönannetan Pilatuxelle, joka hänen lähettä Herodexen tygö. Pilatus tunnustaa JEsuxen wiattomaxi, ja duomitzee kuitengin kuolemaan. JEsus ristinnaulitan kahden pahan teiän keskelle, rukoilee wihamiestensä edestä, ja pilkatan. Yxi pahantekiöistä pilkkaa myös händä; mutta toinen käändy ja saa armon. Ihmetten tapahtuisa anda JEsus Hengensä. JEsus haudatan.

Ja kaikki heidän joukkonsa nousi ylös, ja he weit hänen Pilatuxen tygö.
Matth. 27. 2. Marc. 15. 1. Joh. 18: 28.

2. Niin he rupeisit kandamaan hänen päällensä sanoden: Tämän me löysimme Kansaa wiettelewän, ja kieldäwän Keisarille weroa andamasta, ja sanowan hänensä olewan Kuningan Christuxen! Matth. 17: 25. 22: 21. Marc. 12: 17. Luc. 20: 25. Röm. 13: 7. Ap. T. 17: 7.

3. Niin Pilatus kysyi häneldä, sanoden: oletkos Judalaisten Kuningas? Hän wastais händä, ja sanoi: sinäpä sen sanot:
Matth. 27: 11. Marc. 15: 2. Joh. 18: 33.

4. Mutta Pilatus sanoi Pappein Päämiehille ja Kansalle: en minä löydä yhtään wikaa täsä ihmisesä.

5. Mutta he käwit päälle sanoden: Hän kehoitta Kansan, opettain koko Judeasa, ja on ruwennut Galileasta hamaan tähän asti.

6. Mutta koska Pilatus kuuli Galileata mainittawan, kysyi hän, jos hän Galileasta oli.

7. Ja kuin hän ymmärsi, että hän Herodexen läänistä oli, lähetti hän hänen Herodexen tygö: joka myös silloin oli Jerusalemisa. I. 3: 1.

8. Koska Herodes näki JEsuxen, ihastui hän sangen suuresti; sillä hän oli jo kauwan aikaa händä halainnut nähdäxensä, että hän oli paljon hänestä kuullut: ja toiwoi häneldä jongun ihmen näkewänsä. Matth. 14: 1. Luc. 9: 7.

9. Ja kysyi häneldä moninaisista; mutta ei hän mitään händä wastannut.

10. Niin ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja kannoit kowin hänen päällensä.

11. Mutta Herodes huowinensa katzoi hänen ylön, ja pilkkaisi händä, pani hänen päällensä walkian waatten, ja lähetti jällen Pilatuxen tygö.

12. Sinä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäxi keskenänsä: sillä he olit ennen wihamiehet ollet keskenänsä.
Ap. T. 4: 27.

13. Niin Pilatus kutzui kokoon ylimmäiset Papit, ja Waldamiehet ja Kansan,

14. Ja sanoi heille: Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet niinkuin Kansan häiritziän: ja katzo, minä olen händä tutkinut teidän edesänne, ja en löydä yhtään wikaa täsä ihmisesä, joista te kannatte hänen päällensä. Matth. 27: 23. Marc. 15. 13. Joh. 18: 38. 19: 4.

15. Mutta eikä Herodeskan: Sillä minä lähetin teidän hänen tygönsä, ja katzo, ei häneldä yhtän hengen rikosta ole tehty.

16. Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää.
Matth. 27: 26. Joh. 19: 1.

17. Mutta hänen piti joka juhlana päästämän heille yhden wallallensa.
Matth. 27: 15. Marc. 15: 6. Joh. 18: 39.

18. Niin koko joukko huusi, ja sanoi: ota tämä pois, ja päästä meille Barabbas. Ap. T. 3: 14.

19. Joka oli kapinan ja miestapon tähden, kuin Kaupungisa tapahtunut oli, fangiuteen heitetty.

20. Niin Pilatus taas puhui heille, ja tahdoi JEsuxen päästää.

21. Mutta he huusit sitä wastan sanoden: ristinnaulitze, ristinnaulitze händä.

22. Mutta hän sanoi kolmannen kerran heille: mitästä

Digitized by Google

hän pahaa teki? en minä löydä yhtän hengen rikosta hänesä: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää.

23. Mutta he käwit päälle suurella änellä, pyytäin händä ristinnaulitta: Ja heidän ja ylimmäisten Pappein äni sai wallan.

24. Ja Pilatus duomitzi heidän anomisensa jälkeen.
Matth. 27: 26. Marc. 15: 15.

25. Ja päästi sen heille, joka kapinan ja miestapon tähden oli fangiuteen heitetty, jota he anoit; Mutta JEsuxen andoi hän heidän halduunsa. Joh. 19: 16.

26. Ja kuin he hänen weit ulos, käsitit he yhden, Simonin Kyrenistä, joka maalda tuli, ja panit hänen päällensä ristin, sitä JEsuxen jäljesä kandamaan. Matth. 27: 32. Marc. 15: 21.

27. Mutta händä seurais suuri joukko Kansaa ja waimoja, jotka händä itkit ja paruit.

28. Niin JEsus käänsi itzensä heidän puoleensa, ja sanoi: Jerusalemin tyttäret, älkät minua itkekö, waan itkekät itze teitänne, ja teidän lapsianne:

29. Sillä katzo, päiwät tulewat, joina he sanowat: autuat owat ne hedelmättömät, ja ne kohdut, jotka ei synnyttänet, ja ne nisät jotka ei imettänet.

30. Silloin he rupewat sanomaan wuorille: langetkat meidän päällemme: ja kukkuloille: peittäkät meitä.
Esai. K. 6: 16. 9: 6.

31. Sillä jos he nämät tekewät tuoresa puusa, mitä sitte kuiwasa tapahtuu? 1 Pet. 4: 17.

32. Niin wietin myös hänen kanssansa kaxi muuta pahan tekiätä surmatta.

33. Ja kuin he siihen siaan tulit, joka pääkallon paikaxi kutzutan, siinä he hänen ristinnaulitzit, ja ne pahantekiät, yhden oikialle ja toisen wasemmalle puolelle. Matth. 27: 33. Marc. 15: 22. Joh. 19: 17. Joh. 19: 18.

34. Niin sanoi JEsus: Isä, anna heille andexi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jakoit hänen waattensa, ja heitit niistä arpaa. Ap. T. 3: 17. 7: 60. 1 Cor. 4: 12. Ps. 22: 19. Matth. 27: 35. Marc. 15: 24. Joh. 19: 23.

35. Ja Kansa seisoi ja katzeli, mutta Päämiehet pilkkaisit händä heidän kanssansa, ja sanoit: muita hän wapahti, wapahtakan itzensä, jos hän on Christus se Jumalan walittu.
Matth. 27: 39 Marc. 15: 29.

36. Ja huowit myös pilkkaisit händä, menit ja kokotit hänelle etikkata.

37. Ja sanoit: Jos sinä olet Judalaisten Kuningas, niin wapahda itze sinus.

38. Oli myös hänestä päällekirjoitus Grekan, Latinan, ja Hebrean bookstaweilla kirjoitettu: TÄMÄ ON JUDALAISTEN KUNINGAS.
Matth. 27: 37. Marc. 15: 26. Joh. 19: 19.

39. Niin yxi pahantekiistä, jotka ripustetut olit, pilkkais händä ja sanoi: jos sinä olet

Christus, niin wapahda sinus, ja meitä.

40. Mutta toinen wastais, ja nuhteli händä, sanoden: etkö sinäkän Jumalata pelkä, ettäs olet yhdesä kadotuxesa?

41. Ja tosin me olemma oikein siinä, sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken; mutta ei tämä mitän pahaa tehnyt.

42. Ja sanoi JEsuxelle: HERra muista minua koskas tulet waldakundaas.

43. Niin JEsus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänäpänä pitä sinun oleman minun kansani Paradisisa.

44. Ja se oli lähes kuudes hetki, ja pimeys tuli kaiken maan päälle, hamaan yhdexänden hetken asti. Matth. 27: 45. Marc. 15: 33.

45. Ja Auringo pimeni, ja Templin esiwaate repeis kahtia. Matth. 27: 51. Marc. 15: 38.

46. Ja JEsus huusi suurella änellä, ja sanoi: Isä, sinun käsiis minä annan hengeni: Ja kuin hän sen oli sanonut, andoi hän hengensä. Matth. 27: 50. Marc. 15: 37. Joh. 19: 30. Ap. T. 7: 59.

47. Mutta koska Sadan Päämies näki mitä tapahtui, kunnioitti hän Jumalata ja sanoi: tosin oli tämä ihminen hurskas. Matth. 27: 54. Marc. 15: 39.

48. Ja kaikki Kansa kuin sinne katzelemaan meni, koska he näit mitä siellä tapahtui, löit rindoihinsa, ja palaisit kotiansa.

49. Mutta kaikki hänen tuttawansa seisoit taambana, ja waimot, jotka händä Galileasta seurannet olit, näit nämät.

50. Ja katzo, yxi Raadimies, nimeldä Joseph, joka oli jalo ja hurskas mies: Matth. 27: 57. Marc. 15: 42, 43. Joh. 19: 38.

51. Joka ei ollut mieltynyt heidän neuwoonsa ja tekoonsa, syndynyt Arimathiasa Judalaisten Kaupungisa: joka myös itze odotti Jumalan waldakundaa: l. 2: 25, 38.

52. Tämä meni Pilatuxen tygö, ja anoi JEsuxen ruumista.

53. Ja otti sen alas, ja käärei liinawaatteseen, ja pani sen hautaan, joka kalliohon hakattu oli, johonga ei yxikän ennen pandu ollut. Matth. 12: 40. 26: 12. 27: 59. Marc. 15: 46.

54. Ja se oli walmistus päiwä, ja Sabbathi lähestyi. Matth. 27: 62.

55. Niin waimot seuraisit jäljestä, jotka hänen kansansa tullet olit Galileasta, ja katzelit hautaa, ja kuinga hänen ruuminsa pandu oli. l. 8: 2.

56. Mutta he palaisit ja walmistit hywän hajuisia yrtejä ja woiteita; waan Sabbathina he lewäisit Lain käskyn jälkeen.

24. Luku.

Engelit ilmoittawat waimoille Christuxen ylösnousemisen: Pietari katzelee myös hautaa. JEsus ilmandu Emauxen tiellä kahdelle opetuslapselle. Ja sitte Apostolille Jerusalemisa. Astuu ylös taiwaseen.

Digitized by Google

Mutta ensimäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain, tulit he haudalle ja kannoit hywän hajuisia yrttejä, jotka he olit walmistanet, ja muutamat heidän kanssansa. Matth. 28: 1. Marc. 16: 1. Joh. 20: 1.

2. Niin he löysit kiwen haudalda wieritetyxi pois:

3. Ja menit sisälle, eikä löynnet HERran JEsuxen ruumista.

4. Ja se tapahtui, koska he siitä epäilit, katso, kaxi miestä seisoit heidän tykönänsä kiildäwisä waatteisa.

5. Niin he peljästyit, ja löit kaswonsa maata päin: he sanoit heille: mixi te eläwätä kuolluitten seasa etsitte?

6. Ei hän ole täällä, mutta nousi ylös: muistakat kuinga hän teille sanoi, koska hän wielä Galileasa oli. Matth. 16: 21. 17: 23. 20: 18, 19. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33, 34. Luc. 9: 22. 18: 33.

7. Sanoden: Ihmisen Poika pitä annettaman ylön syndisten ihmisten käsiin, ja ristiinnaulittaman: ja kolmandena päiwänä nouseman ylös.

8. Ja he muistit hänen sanansa. Joh. 2: 22.

9. Ja palaisit jällen haudalda, ja ilmoitit kaikki nämät yhdelletoistakymmenelle, ja kaikille muille. Matth. 28: 8. Marc. 16: 10.

10. Ja ne olit Maria Magdalena, ja Johanna, ja Maria Jacobi, ja muita heidän kanssansa, jotka nämät Apostoleille ilmoitit. l. v: 3.

11. Ja heidän puhensa näyi heille houruxexi, eikä uskonet heitä.

12. Mutta Petari nousi ja juoxi haudalle: ja kuin hän kurkisti sisälle, näki hän ainoasti liina waattet panduna: ja meni pois ihmetellen itzellänsä sitä kuin tapahtunut oli. Joh. 20: 3, 6.

13. Ja katso, kaxi heistä menit sinä päiwänä yhteen kylään, joka oli Jerusalemista kuudenkymmenen wakomitan päässä, Emaus nimeldä. Marc. 16: 12.

14. Ja puhuit keskenänsä kaikista niistä kuin tapahtunut oli.

15. Ja tapahtui heidän puhuisansa ja tutkistellesansa keskenänsä, että JEsus itze heitä lähestyi, ja matkusti heidän kanssansa. Matth. 18: 20.

16. Mutta heidän silmänsä pidettin, ettei he händä tundenet.

17. Niin hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat kuin te pidätte keskenänne käydesänne, ja oletta murhelliset?

18. Niin wastais yxi, Cleophas nimeldä, ja sanoi hänelle: oletkos ainoa muukalainen Jerusalemisa, joka et tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahtui?

19. Ja hän sanoi heille: mitkä? He sanoit hänelle: Siitä JEsuxesta Nazarenuxesta,

Digitized by Google

joka oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa, Jumalan ja kaiken Kansan edesä. Matth. 21: 11. Luc. 7: 16. Joh. 4: 19. 6: 14.

20. Kuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet annoit ylön hänen kuoleman kadotuxeen, ja ristinnaulitzit hänen.

21. Mutta me luulimma hänen siri, joka Israelin piti lunastaman: Ja paitzi kaikkia näitä on jo kolmas päiwä tänäpänä, kuin nämät tapahtuit. Ap. T. 1: 6.

22. Mutta myös muutamat waimot meistä owat meitä peljättänet, jotka warahin aamulla tulit haudalle. Matth. 28: 8. Marc. 16: 10. Joh. 20: 18.

23. Ja kuin ei he löytänet hänen ruumistansa, tulit he ja sanoit, että he Engeleingin näyn nähnet olit; jotka sanoit hänen eläwän.

24. Ja muutamat niistä, jotka meidän kansamme olit, menit haudalle, ja löysit niinkuin waimot olit sanonet; mutta ei he händä nähnet.

25. Ja hän sanoi heille: O te tomppelit ja hitat sydämestä uskomaan niitä kaikkia, kuin Prophetat puhunet owat.

26. Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän, ja hänen kunniaansa käymän sisälle? Phil. 2: 7: x. Ebr. 12: 2. 1 Pet. 1: 11.

27. Ja hän rupeis Mosexesta, ja kaikista Prophetaista, ja selitti heille kaikki Kirjoituxet, kuin hänestä olit.

28. Ja he lähestyit kylää, johonga he menit; ja hän teetteli hänensä edemmäxi käymään.

29. Ja he waadeit händä, sanoden: ole meidän kansamme, sillä ehtoo joutuu, ja päiwä on laskenut: ja hän meni olemaan heidän kansansa. Ap. T. 16: 15. Ebr. 13: 2.

30. Ja se tapahtui, kosta hän atrioitzi heidän kansansa, otti hän leiwän, kiitti, mursi ja andoi heille.

31. Niin heidän silmänsä aukenit, ja he tunsit hänen. Ja hän katois heidän edestänsä.

32. Ja he sanoit keskenänsä: eikö meidän sydämemme meisä palanut, kosta hän tiellä meitä puhutteli, ja selitti meille Kirjoituxet?

33. Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiin, ja löysit ne yxitoistakymmendä koosa, ja ne jotka niiden kansa olit:

34. Jotka sanoit: HErra on totisesti nosnut ylös, ja ilmannui Simonille. 1 Cor. 15: 5.

35. Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli; ja kuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesa.

36. Mutta kosta he näitä puhuit, seisoi itze JEsus heidän keskellänsä, ja sanoi heille: rauha olkon teille! Marc. 16: 14. Joh. 20: 19.

Digitized by Google

37. Niin he hämmästyit,
ja peljästyit, ja luulit hengen
näkewänsä.
38. Ja hän sanoi heille:
mitä te pelkätte? Ja mixi sen-
kaldaiset ajatuxet tulewat tei-
dän sydämiinne?
39. Katzokat minun käsiäni
ja jalkojani; että minä itze olen:
ruwetkat minuun, ja katzokat;
sillä ei hengellä ole lihaa eikä
luita, ninkuin te näettä mi-
nulla olewan. Joh. 20: 20, 27.
40. Ja kuin hän nämät sa-
nonut oli, osötti hän heille kä-
tensä ja jalkansa.
41. Mutta koska ei he wielä
uskonet ilon tähden, waan ih-
mettelit, sanoi hän heille: On-
go teillä täsä mitään syötäwä-
tä? Joh. 21: 5.
42. Niin he panit hänen
eteensä kappalen paistettua ka-
laa, ja wähän kimalaisen
hunajata.
43. Ja hän otti sen, ja söi
heidän nähdensä.
44. Niin hän sanoi heille:
nämät owat ne sanat, kuin mi-
nä puhuin teille, koska minä
wielä teidän kanßanne olin,
sillä kaikki pitä täytettämän,
mitä kirjoitettu on Moseren Lai-
sa, ja Prophetaisa, ja Psal-
meisa, minusta.
Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 18. Marc. 8:
31. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22. 18: 33.

45. Silloin hän awais hei-
dän ymmärryxensä, Kirjoituxia
ymmärtämään.
46. Ja sanoi heille: Niin
on kirjoitettu, ja niin tuli Chris-
tuxen kärsiä, ja nosta kuolluista
kolmandena päiwänä,
Ap. T. 17: 3.
47. Ja saarnattaman hä-
nen Nimeensä parannusta, ja
syndein andexi andamusta kai-
kisa Kansoisa, ruweten Jeru-
salemista.
Ap. T. 13: 38. 1 Joh. 2: 12.
48. Mutta te oletta näiden
todistajat. Joh. 15: 27.
49. Ja katzo, minä lähetän
minun Isäni lupauxen teidän
päällenne: Mutta te olkat Je-
rusalemisa, siihenasti kuin te
puetetan woimalla korkeudesta.
Joh. 14: 26. 15: 26. 16: 7. Ap. T.
1: 4. 2:
50. Niin hän wei heidän
ulos hamaan Bethaniaan; ja
nosti kätensä, ja siunais heitä.
Ap. T. 1: 12.
51. Ja se tapahtui, koska
hän heitä siunannut oli, erkani
hän heistä, ja meni ylös Tai-
waseen. Marc. 16: 19. Ap. T. 1: 9.
52. Mutta koska he händä
kumarlanet ja rukoillet olit, pa-
laisit he Jerusalemiin suurella
ilolla.
53. Ja olit aina Templisä,
kiitit ja kunnioitit Jumalata.
Amen!

Digitized by Google

Pyhän Johannexen Ewangelium.

1. Luku.

Jesus osotetan olewan totinen Jumala joka tuli ihmisexi. Johannes Kastaja todistaa neljä erinomaista kertaa Christuxesta. Mitkä Opetuslapset tulewat kutsutuxi Christuxen seuraan.

Alusa oli Sana, ja se Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se Sana.
Joh. 10: 33, 36. 1 Joh. 1: 1, 2. Ilm. K. 19: 13.

2. Tämä oli alusa Jumalan tykönä.

3. Kaikki owat sen kautta tehdyt: ja ilman sitä ei ole mitän tehty, joka tehty on.
Eph. 3: 9. Col. 1: 15, 16. Ebr. 1: 10.

4. Hänesä oli Elämä, ja Elämä oli ihmisten Walkeus:
v. 5: 26. 1 Joh. 5: 11.

5. Ja se Walkeus pimeydesä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt. Joh. 8: 12. 12: 46.

6. Yxi mies oli lähetetty Jumalalda, jonga nimi oli Johannes. Matth. 3: 1. 11: 14. 17: 10, 11. Marc. 1: 2. Luc. 1: 13 3: 2. 7: 20.

7. Se tuli sitä Walkeudesta todistamaan, että kaikki uskoisit hänen kauttansa.

8. Ei hän ollut se Walkeus, mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistamaan.

9. Se oli totinen Walkeus, joka walistaa kaikki ihmiset, jotka mailmaan tulewat.
v. 3: 19. 9: 5. 12: 35.

10. Se oli mailmasa, ja mailma on hänen kauttansa tehty: ja ei mailma händä tundenut. Ebr. 1: 2.

11. Hän tuli omillensa, ja ei hänen omansa händä ottanet wastan.

12. Mutta niille, jotka hänen otit wastan, andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla, jotka uskowat hänen nimensä päälle. Rom. 8: 15, 16. Gal. 3: 26. 2 Pet. 1: 4. 1 Joh. 3: 1.

13. Jotka ei wereistä, eikä lihan tahdosta, ei myös miehen tahdosta, mutta Jumalasta syndynet owat.
v. 3: 5. 1 Pet. 1: 23. Jac. 1: 18.

14. Ja Sana tuli Lihaxi, ja asui meidän seasamme, (ja me näimme hänen kunniansa niinkuin ainoan Pojan kunnian Isästä,) täynnä armoa ja totuutta: Matth. 1: 16, 18. Luc. 1: 31. 2: 7. 1 Tim. 3: 16. Matth. 17: 2. Col. 1: 19.

15. Johannes todisti hänestä, ja huusi, sanoden: tämä oli se josta minä sanoin: minun jälkeeni on tulewa, joka minun edelläni on ollut; sillä hän oli ennen kuin minä.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 7. Joh. 3: 26, 31.

16. Ja me olemma kaikki hänen täydellisydestänsä saanet, ja armon armosta.
v. 3: 34. Col. 2: 3, 9.

Digitized by Google

17. Sillä Laki on Mosexen
kautta annettu: armo ja totuus
on JEsuxen Christuxen kautta
tullut.
18. Ei ole kengän koskan
Jumalata nähnyt: ainokainen
Poika, joka on Isän helmasa,
hän ilmoitti meille.
Matth. 11: 27. Luc. 10: 22. Joh. 6: 46.
1 Tim. 6: 16. 1 Joh. 4: 12.
19. Ja tämä on Johanne-
xen todistus, koska Judalaiset
lähetit Jerusalemista Papit ja
Lewitat kysymään häneldä: ku-
kas olet? I. 5: 33.
20. Ja hän todisti ja ei kiel-
dänyt: Ja hän todisti, sano-
den; en minä ole Christus.
L. 3: 28. Ap. T. 13: 25.
21. Ja he kysyit häneldä:
kukasta siis? oletkos Elias? Hän
sanoi: en. Oletkos Prophe-
ta? Hän wastais: en.
22. Niin he sanoit hänelle:
kukas olet? että me andaisimme
niille wastauxen, jotka meidän
lähetit: Mitäs sanot itzestäs?
23. Hän sanoi: minä olen
huutawan ääni korwesa, wal-
mistakat HERran tietä, niin-
kuin Esaias Propheta sanoi.
Es. 40: 3. Matth. 3: 3. Marc. 1: 3. Luc. 3: 4.
24. Ja jotka lähetetyt olit,
olit Pharisеuxista.
25. Ja he kysyit häneldä,
ja sanoit hänelle: mixi siis si-
nä kastat, jos et sinä ole
Christus, eikä Elias, eikä Pro-
pheta?
26. Johannes wastais heitä,
ja sanoi: minä kastan wedellä;
mutta teidän keskellänne seiso,
joka et te tunne:
Matth. 3: 11. Luc. 3: 16.
27. Hän on se joka minun
jälkeni tulee, joka minun edel-
läni on ollut; jonga kengän
rihmoja en minä ole kelwolli-
nen pääståmään.
28. Nämät tapahduit Be-
thabarasa, sillä puolella Jor-
danin, kusa Johannes kasti.
29. Toisna päiwänä näki
Johannes JEsuxen tygönsä
tulewan, ja sanoi: Katzo, se
Jumalan Karitza, joka pois
otta mailman synnin.
1 Cor. 5: 7. 1 Pet. 1: 19.
30. Tämä on se josta minä
sanoin: minun jälkeni tulee
mies, joka minun edelläni on
ollut; sillä hän oli ennen kuin
minä.
31. Ja en minä händä tun-
denut; mutta että hän ilmes-
tyis Israelisa, sentähden tulin
minä wedellä kastamaan.
Ap. T. 1: 5.
32. Ja Johannes todisti,
sanoden: minä näjin Hengen
taiwaasta tulewan alas niin-
kuin kyyhkysen, ja seisahtawan
hänen päällensä.
Matth. 3: 16. Marc. 1: 10. Luc. 3: 22.
33. Ja en minä händä tun-
denut; mutta joka minun lä-
hetti wedellä kastamaan, se sa-
noi minulle: jonga päälle sinä
näet Hengen tulewan alas ja
seisahtawan hänen päällensä,
hän on se joka kasta Pyhällä
Hengellä. Matth. 3: 11.

Digitized by Google

34. Ja minä näjin sen, ja todistin hänen olewan Jumalan Pojan.

35. Toisna päiwänä seisoi Johannes taas, ja kaxi hänen Opetuslapsistansa.

36. Ja kuin hän näki JEsuxen käywän, sanoi hän: Katzo, Jumalan Karitza.

37. Ja ne kaxi Opetuslasta kuulit hänen puhuwan, ja seuraisit JEsusta.

38. Mutta JEsus käänsi itzensä ja näki ne händänsä seurawan, ja sanoi heille:

39. Mitä te etzittä? niin he sanoit hänelle: Rabbi, (se on niin paljo sanottu, opettaja,) kusas asut?

40. Hän sanoi heille: tulkat ja katzokat: ja he tulit ja näit kusa hän asui, ja olit sen päiwän hänen tykönänsä: ja se oli lähes kymmenes hetki.

41. Andreas Simon Petarin weli oli yxi niistä kahdesta, jotka sen Johannexelda kuullet olit, ja händä seuraisit.

42. Tämä löysi ensin weljensä Simonin, ja sanoi hänelle: me löysimme Messian, se on niin paljo kuin woideltu.
Matth. 4: 18.

43. Ja hän toi hänen JEsuxen tygö. Mutta koska JEsus katzoi hänen päällensä, sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poika: ja sinä pitä kutzuttaman Cephas, se on niin paljo kuin kallio. Matth. 16: 18.

44. Toisna päiwänä tahdoi JEsus mennä Galileaan: ja löysi Philippuxen, ja sanoi hänelle: seura minua:

45. Mutta Philippus oli Bethsaidasta, Andreaxen ja Petarin Kaupungista.

46. Philippus löysi Nathanaelin, ja sanoi hänelle: me olemma sen löynnet, josta Moses kirjoitti Laisa, ja Prophetat, JEsuxen sen Josephin Pojan Nazaretista.
Matth. 2: 23. Luc. 2: 4. Joh. 7: 41, 42.

47. Ja Nathanael sanoi hänelle: tulleko Nazaretista jotain hywää? Philippus sanoi hänelle: tule ja katzo. c. 12: 21.

48. JEsus näki Nathanaelin tygönsä tulewan, ja sanoi hänestä: katzo, totisesti oikia Israelita, josa ei petosta ole.

49. Nathanael sanoi hänelle: mistäs minun tunnet? JEsus wastais, ja sanoi hänelle: ennen kuin Philippus kutzui sinua fikunapuun alla ollesas, näjin minä sinun.

50. Wastais Nathanael, ja sanoi hänelle: Rabbi, sinä olet Jumalan Poika: sinä olet Israelin Kuningas.

51. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: sinä uskot, että minä sanoin sinulle: minä näjin sinun fikunapuun alla: Sinä saat wielä suurembita nähdä.

52. Ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän

Digitized by Google

Taiwan awoi, ja Jumalan Engelit astuwan ylös ja tulewan alas ihmisen Pojan päälle. Matth. 4: 11. Luc. 22: 43. 24: 4. Ap. T. 1: 10.

2. Luku.

JEsus kutzutan ja tulee Caanan häihin, ja muutta siellä weden wiinaxi. Waelda sitte Capernaumiin, ja sieldä Pääsiäiselle Jerusalemiin; kusa hän puhdistaa Templin, ja ennustaa ylösnousemisestansa. Moni uskoo hänen päällensä; mutta ei hän usko itziänsä heille.

Ja kolmandena päiwänä olit häät Galilean Canaasa ja JEsuxen äiti oli siellä.

2. Niin JEsus ja hänen Opetuslapsensa kutzuttin myös häihin.

3. Ja koska wiina puuttui, sanoi JEsuxen Äiti hänelle: ei heillä ole wiinaa.

4. JEsus sanoi hänelle: waimo, mitä minun on sinun kanßas? ei minun aikani ole wielä tullut.

5. Hänen Äitinsä sanoi palwelioille: mitä hän teille sanoo, se tehkät.

6. Niin siellä oli kuusi kiwistä wesiastiata, panduna Judalaisten puhdistamisen tawan jälkeen, ja kukin weti kaxi eli kolme mittaa. Marc. 7: 3.

7. JEsus sanoi heille: täyttäkät wesiastiat wedellä. Ja he täytit ne ylön täyteen.

8. Ja hän sanoi heille: pangat nyt sisälle, ja wiekät edeskäywälle. Ja he weit.

9. Mutta koska edeskäypä maisti sitä wettä, joka wiinaxi tullut oli, (eikä tiennyt kusta se tuli, mutta palweliat tiesit, jotka weden ammunsit:) kutzui edeskäypä yljän,

10. Ja sanoi hänelle: Jokainen anda ensisti hywää wiinaa, ja kuin juowutan, niin sitte huonompata: sinä kätkit hywän wiinan tähänasti.

11. Tämä on ensimäinen tunnustähti, jonga JEsus teki Galilean Canaasa, ja ilmoitti kunniansa. Ja hänen Opetuslapsensa uskoit hänen päällensä.

12. Sitte meni hän alas Capernaumiin, ja hänen äitinsä, ja hänen weljensä, ja hänen Opetuslapsensa: eikä siellä kauwan wiipynet.

13. Ja Judalaisten Pääsiäinen oli läsnä, ja JEsus meni ylös Jerusalemiin:

14. Ja löysi Templisä istuwan ne jotka karjaa, lambaita ja kyhkyläisiä myyskendelit, ja waihettajat.

15. Ja hän teki ruoskan köysistä, ja ajoi ulos ne kaikki Templistä, ja lambat ja karjan. Ja heitti pois waihettajain rahan, ja maahan kukisti pöydät. Matth. 21: 12. Marc. 11: 15. Luc. 19: 45.

16. Ja sanoi niille jotka kyhkyisiä myit: wiekät nämät tääldä pois, ja älkät tehkö minun Isäni huonetta kauppahuonexi.

Digitized by Google

17. Mutta hänen Opetuslapsensa muistit kirjoitetuxi: sinun huones kiiwaus on minun syönyt.

18. Niin wastaisit Judalaiset, ja sanoit hänelle: mitä merkkiä sinä meille osotat, ettäs näitä teet? Matth. 12: 38. 16: 1. Marc. 8: 11. Luc. 11: 29. Joh. 6: 30.

19. JEsus wastais ja sanoi heille: jaottakat maahan tämä Templi, ja minä tahdon sen kolmandena päiwänä raketa ylös. Matth. 26: 61. 27: 40. Marc. 14: 58. 15: 29.

20. Niin Judalaiset sanoit: tätä Templiä on rakettu kuusi wiidettäkymmendä ajastaikaa, ja sinä rakennat sen kolmena päiwänä?

21. Mutta hän sanoi ruumiinsa Templistä.

22. Koska hän siis oli kuolleista nostiut, muistit hänen Opetuslapsensa hänen sen heillensä sanonexi: ja uskoit Raamatun, ja sen puhen kuin JEsus oli puhunut. Luc. 24: 8.

23. Mutta koska hän Pääsiäis juhlapäiwänä oli Jerusalemissa, uskoit monda hänen nimensä päälle, koska he näit ne tunnustähdet kuin hän teki.

24. Mutta ei JEsus uskonut itziänsä heille: sillä hän tunsi heidän kaikki.

25. Ja ei tarwinnut että joku olis ihmisestä todistanut: sillä hän tiesi mitä ihmisesä oli. I. 6: 64. Ap. T. 1: 24. Ilm. K. 2: 23.

3. Luku.

Christuxen kanssapuhe Nicodemuxen kanssa, wastuudesta syndymisestä, uskosta, autuudesta ja kadotuxesta. JEsus kastaa Opetuslastensa kautta: Johannes kastaa myös Enonissa. Johannes Kastajan wiimeinen todistus Christuxesta.

Niin oli yxi mies Phariseuxista, Nicodemus nimeldä, Judalaisten ylimmäinen. I. 7: 50. 19: 39.

2. Se tuli yöllä JEsuxen tygö, ja sanoi hänelle: Mestari, me tiedämme, että sinä olet Jumalasta opettajaxi tullut: sillä ei taida kengän niitä tunnustähtejä tehdä kuin sinä teet, jollei Jumala ole hänen kanssansa. I. 9: 16, 33. Ap. T. 10: 38.

3. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku wastuudesta synny, ei hän taida Jumalan waldakundaa nähdä. Tit. 3: 5.

4. Nicodemus sanoi hänelle: kuinga taitaa ihminen wanhana syndyä! taitako hän äitinsä kohtuun jällen mennä, ja syndyä?

5. JEsus wastais: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku synny wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waldakundaan sisälle tulla. Marc. 16: 16.

6. Mitä lihasta syndynyt on, se on liha: ja mitä Hengestä syndynyt on, se on Henki.

7. Älä ihmettele että minä

Digitized by Google

sanoin sinulle: teidän pitä uudesta syndymän.

8. Tuuli puhalta kusa hän tahtoo, ja sinä kuulet hänen humunsa, ja et tiedä kusta hän tulee, taikka kuhunga hän menee: näin on jokainen kuin Hengestä syndynyt on. 1 Cor. 2: 11.

9. Wastais Nicodemus ja sanoi hänelle: kuinga ne taitawat tapahtua? l. 6: 52, 60.

10. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: sinä olet Mestari Israelisa, ja et näitä tiedä?

11. Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme, ja todistamme mitä me näemmä: ja et te ota wastan meidän todistustamme. l. 7: 16. 8: 28. 12: 49. 14: 24.

12. Jos minä maallisia teille sanoin, ja et te usko: kuinga te uskoisitta jos minä taiwallisia teille sanoisin?

13. Ei astu kengän ylös Taiwaseen, waan joka Taiwaasta astui alas, ihmisen Poika, joka on Taiwaasa. l. 6: 62. Eph. 4: 9.

14. Ja niinkuin Moses ylensi kärmen korwesa, niin myös ihmisen Poika pitä ylettämän: 4 Mos. 21: 9. Joh. 8: 28. 12: 32.

15. Että jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman. Luc. 19: 10. Joh. 6: 27, 40, 54.

16. Sillä niin on Jumala mailmaa rakastanut, että hän andoi hänen ainoan Poikansa, että jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman. Rom. 5: 8. 8: 38, 39. 1 Joh. 4: 9.

17. Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa mailmaan, duomitzemaan mailmaa, mutta että mailma pitä hänen kauttansa wapahdettaman. Luc. 9: 56. Joh. 9: 39. 12: 47. 1 Joh. 4: 14.

18. Joka hänen päällensä uskoo, ei händä duomita: mutta joka ei usko, se on jo duomittu; sillä ei hän uskonut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle. l. 5: 24. 6: 40. 20: 31. Ap. T. 4: 12.

19. Mutta tämä on duomio: että Walkeus tuli mailmaan, ja ihmiset rakastit enämmin pimeyttä kuin Walkeutta; sillä heidän työnsä olit pahat. l. 1: 5, 10, 11.

20. Sillä jokainen joka pahaa teke, se wihaa Walkeutta, eikä tule Walkeuteen, ettei hänen töitänsä pidäisi laitettaman.

21. Mutta joka totuuden teke, se tulee Walkeuteen, että hänen työnsä nähdäisin; sillä ne owat Jumalasa tehdyt.

22. Sitte tuli JEsus ja hänen Opetuslapsensa, Judean maahan, ja asui siellä heidän kanssansa, ja kasti. l. 4: 2.

23. Mutta Johannes kasti myös Enonisa läsnä Salimia, sillä siellä oli paljo wettä; ja he tulit ja kastettin. Matth. 3: 6. Luc. 3: 7.

24. Sillä ei Johannes ollut wielä silloin fangiuteen heitetty. Matth. 14: 3.

Digitized by Google

joka oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa, Jumalan ja kaiken Kansan edesä. Matth. 21: 11. Luc. 7: 16. Joh. 4: 19. 6: 14.

20. Kuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet annoit ylön hänen kuoleman kadotureen, ja ristinnaulitzit hänen.

21. Mutta me luulimma hänen sixi, joka Israelin piti lunastaman: Ja paitzi kaikkia näitä on jo kolmas päiwä tänäpänä, kuin nämät tapahtuit. Ap. T. 1: 6.

22. Mutta myös muutamat waimot meistä owat meitä peljättänet, jotka warahin aamulla tulit haudalle. Matth. 28: 8. Marc. 16: 10. Joh. 20: 18.

23. Ja kuin ei he löytänet hänen ruumistansa, tulit he ja sanoit, että he Engeleingin näyn nähnet olit, jotka sanoit hänen eläwän.

24. Ja muutamat niistä, jotka meidän kansamme olit, menit haudalle, ja löysit niinkuin waimot olit sanonet; mutta ei he händä nähnet.

25. Ja hän sanoi heille: O te tomppelit ja hitat sydämestä uskomaan niitä kaikkia, kuin Prophetat puhunet owat.

26. Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän, ja hänen kunniaansa käymän sisälle? Phil. 2: 7: rc. Ebr. 12: 2. 1 Pet. 1: 11.

27. Ja hän rupeis Mosexesta, ja kaikista Prophetaista, ja selitti heille kaikki Kirjoituxet, kuin hänestä olit.

28. Ja he lähestyit kylää, johonga he menit; ja hän teetteli hänensä edemmäxi käymään.

29. Ja he waadeit händä, sanoden: ole meidän kansamme, sillä ehtoo joutuu, ja päiwä on laskenut: ja hän meni olemaan heidän kansansa. Ap. T. 16: 15. Ebr. 13: 2.

30. Ja se tapahtui, koska hän atrioitzi heidän kansansa, otti hän leiwän, kiitti, mursi ja andoi heille.

31. Niin heidän silmänsä aukenit, ja he tunsit hänen. Ja hän katois heidän edestänsä.

32. Ja he sanoit keskenänsä: eikö meidän sydämemme meisä palanut, koska hän tiellä meitä puhutteli, ja selitti meille Kirjoituxet?

33. Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiin, ja löysit ne yxitoistakymmendä koosa, ja ne jotka niiden kansa olit:

34. Jotka sanoit: HErra on totisesti nosnut ylös, ja ilmannui Simonille. 1 Cor. 15: 5.

35. Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli; ja kuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesa.

36. Mutta koska he näitä puhuit, seisoi itze JEsus heidän keskellänsä, ja sanoi heille: rauha olkon teille! Marc. 16: 14. Joh. 20: 19.

Digitized by Google

37. Niin he hämmästyit, ja peljästyit, ja luulit hengen näkewänsä.
38. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja mixi senkaldaiset ajatuxet tulewat teidän sydämiinne?
39. Katzokat minun käsiäni ja jalkojani: että minä itze olen: ruwetkat minuun, ja katzokat; sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin te näettä minullä olewan. Joh. 20: 20, 27.
40. Ja kuin hän nämät sanonut oli, osotti hän heille kätensä ja jalkansa.
41. Mutta koska ei he wielä uskonet ilon tähden, waan ihmettelit, sanoi hän heille: Ongo teillä täsä mitään syötäwätä? Joh. 21: 5.
42. Niin he panit hänen eteensä kappalen paistettua kalaa, ja wähän kimalaisen hunajata.
43. Ja hän otti sen, ja söi heidän nähdensä.
44. Niin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat, kuin minä puhuin teille, koska minä wielä teidän kanzanne olin, sillä kaikki pitä täytettämän, mitä kirjoitettu on Moseren Laisa, ja Prophetaisa, ja Psalmeisa, minusta.
Matth. 16: 21. 17: 22. 20: 18. Marc. 8: 31. 9: 31. 10: 33. Luc. 9: 22. 18: 33.

45. Silloin hän awais heidän ymmärryxensä, Kirjoituxia ymmärtämään.
46. Ja sanoi heille: Niin on kirjoitettu, ja niin tuli Christuxen kärsiä, ja nosta kuolluista kolmandena päiwänä,
Ap. T. 17: 3.
47. Ja saarnattaman hänen Nimeensä parannusta, ja syndein andexi andamusta kaikisa Kansoisa, ruweten Jerusalemista.
Ap. T. 13: 38. 1 Joh. 2: 12.
48. Mutta te oletta näiden todistajat. Joh. 15: 27.
49. Ja katzo, minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päällenne: Mutta te olkat Jerusalemisa, siihenasti kuin te puetetan woimalla korkeudesta.
Joh. 14: 26. 15: 26. 16: 7. Ap. T. 1: 4. 2:
50. Niin hän wei heidän ulos hamaan Bethaniaan; ja nosti kätensä, ja siunais heitä.
Ap. T. 1: 12.
51. Ja se tapahtui, koska hän heitä siunannut oli, erkani hän heistä, ja meni ylös Taiwaseen. Marc. 16: 19. Ap. T. 1: 9.
52. Mutta koska he händä kumartanet ja rukoillet olit, palaisit he Jerusalemiin suurella ilolla.
53. Ja olit aina Templisä, kiitit ja kunnioitit Jumalata. Amen!

Digitized by Google

Pyhän Johannexen Ewangelium.

1. Luku.

Jesus osotetan olewan totinen Jumala joka tuli ihmisexi. Johannes Kastaja todistaa neljä erinomaista kertaa Christuxesta. Misi Opetuslasta tulewat kutsutuxi Christuxen seuraan.

Alusa oli Sana, ja se Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se Sana.
Joh. 10: 33, 36. 1 Joh. 1: 1, 2. Ilm. K. 19: 13.

2. Tämä oli alusa Jumalan tykönä.

3. Kaikki owat sen kautta tehdyt: ja ilman sitä ei ole mitän tehty, joka tehty on.
Eph. 3: 9. Col. 1: 15, 16. Ebr. 1: 10.

4. Hänesä oli Elämä, ja Elämä oli ihmisten Walkeus:
l. 5: 26. 1 Joh. 5: 11.

5. Ja se Walkeus pimeydesä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt.
Joh. 8: 12. 12: 46.

6. Yxi mies oli lähetetty Jumalalda, jonga nimi oli Johannes.
Matth. 3: 1. 11: 14. 17: 10, 11. Marc. 1: 2. Luc. 1: 13. 3: 2. 7: 20.

7. Se tuli sitä Walkeudesta todistamaan, että kaikki uskoisit hänen kauttansa.

8. Ei hän ollut se Walkeus, mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistamaan.

9. Se oli totinen Walkeus, joka walistaa kaikki ihmiset, jotka mailmaan tulewat.
l. 3: 19. 9: 5. 12: 35.

10. Se oli mailmasa, ja mailma on hänen kauttansa tehty: ja ei mailma händä tundenut.
Ebr. 1: 2.

11. Hän tuli omillensa, ja ei hänen omansa händä ottanet wastan.

12. Mutta niille, jotka hänen otit wastan, andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla, jotka uskowat hänen nimensä päälle.
Rom. 8: 15, 16. Gal. 3: 26. 2 Pet. 1: 4. 1 Joh. 3: 1.

13. Jotka ei weresta, eikä lihan tahdosta, ei myös miehen tahdosta, mutta Jumalasta syndynet owat.
l. 3: 5. 1 Pet. 1: 23. Jac. 1: 18.

14. Ja Sana tuli Lihaxi, ja asui meidän seasamme, (ja me näimme hänen kunniansa niinkuin ainoan Pojan kunnian Isästä,) täynnä armoa ja totuutta: Matth. 1: 16, 18. Luc. 1: 31. 2: 7. 1 Tim. 3: 16. Matth. 17: 2. Col. 1: 19.

15. Johannes todisti hänestä, ja huusi, sanoden: tämä oli se josta minä sanoin: minun jälkeeni on tulewa, joka minun edelläni on ollut; sillä hän oli ennen kuin minä.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 7. Joh. 3: 26, 31.

16. Ja me olemma kaikki hänen täydellisydestänsä saanet, ja armon armosta.
l. 3: 34. Col. 2: 3, 9.

Digitized by Google

17. Sillä Laki on Mosexen kautta annettu: armo ja totuus on JEsuxen Christuxen kautta tullut.

18. Ei ole kengän koskan Jumalata nähnyt: ainokainen Poika, joka on Isän helmasa, hän ilmoitti meille.

Matth. 11: 27. Luc. 10: 22. Joh. 6: 46. 1 Tim. 6: 16. 1 Joh. 4: 12.

19. Ja tämä on Johannexen todistus, koska Judalaiset lähetit Jerusalemista Papit ja Lewitat kysymään häneldä: kukas olet? l. 5: 33.

20. Ja hän todisti ja ei kieldänyt: Ja hän todisti, sanoden: en minä ole Christus.

l. 3: 28. Ap. T. 13: 25.

21. Ja he kysyit häneldä: kukasta siis? oletkos Elias? Hän sanoi: en. Oletkos Propheta? Hän wastais: en.

22. Niin he sanoit hänelle: kukas olet? että me andaisimme niille wastauxen, jotka meidän lähetit: Mitäs sanot itzestäs?

23. Hän sanoi: minä olen huutawan ääni korwesa, walmistakat HERran tietä, niinkuin Esaias Propheta sanoi.

Es. 40: 3. Matth. 3: 3. Marc. 1: 3. Luc. 3: 4.

24. Ja jotka lähetetyt olit, olit Phariseuxista.

25. Ja he kysyit häneldä, ja sanoit hänelle: mixi siis sinä kastat, jos et sinä ole Christus, eikä Elias, eikä Propheta?

26. Johannes wastais heitä, ja sanoi: minä kastan wedellä; mutta teidän keskellänne seiso, jota et te tunne:

Matth. 3: 11. Luc. 3: 16.

27. Hän on se joka minun jälkeeni tulee, joka minun edelläni on ollut; jonga kengän rihmoja en minä ole kelwollinen päästämään.

28. Nämät tapahduit Bethabarasa, sillä puolella Jordanin, kusa Johannes kasti.

29. Toisna päiwänä näki Johannes JEsuxen tygönsä tulewan, ja sanoi: Katzo, se Jumalan Karitza, joka pois otta mailman synnin.

1 Cor. 5: 7. 1 Pet. 1: 19.

30. Tämä on se josta minä sanoin: minun jälkeeni tulee mies, joka minun edelläni on ollut; sillä hän oli ennen kuin minä.

31. Ja en minä händä tundenut; mutta että hän ilmestyis Israelisa, sentähden tulin minä wedellä kastamaan.

Ap. T. 1: 5.

32. Ja Johannes todisti, sanoden: minä näjin Hengen taiwaasta tulewan alas niinkuin kyhkyisen, ja seisahtawan hänen päällensä.

Matth. 3: 16. Marc. 1: 10. Luc. 3: 22.

33. Ja en minä händä tundenut; mutta joka minun lähetti wedellä kastamaan, se sanoi minulle: jonga päälle sinä näet Hengen tulewan alas ja seisahtawan hänen päällensä, hän on se joka kastaa Pyhällä Hengellä. Matth. 3: 11.

Digitized by Google

34. Ja minä näjin sen, ja todistin hänen olewan Jumalan Pojan.

35. Toisna päiwänä seisoi Johannes taas, ja kari hänen Opetuslapsistansa.

36. Ja kuin hän näki JEsuxen käywän, sanoi hän: Katzo, Jumalan Karitza.

37. Ja ne kari Opetuslasta kuulit hänen puhuwan, ja seuraisit JEsusta.

38. Mutta JEsus käänsi itzensä ja näki ne händänsä seurawan, ja sanoi heille:

39. Mitä te etzittä? niin he sanoit hänelle: Rabbi, (se on niin paljo sanottu, opettaja,) kusas asut?

40. Hän sanoi heille: tulkat ja katzokat: ja he tulit ja näit kusa hän asui, ja olit sen päiwän hänen tykönänsä: ja se oli lähes kymmenes hetki.

41. Andreas Simon Petarin weli oli yxi niistä kahdesta, jotka sen Johannexelda kuullet olit, ja händä seuraisit.

42. Tämä löysi ensin weljensä Simonin, ja sanoi hänelle: me löysimme Messian, se on niin paljo kuin woideltu.
Matth. 4: 18

43. Ja hän toi hänen JEsuxen tygö. Mutta koska JEsus katzoi hänen päällensä, sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poika: ja sinä pitä kutsuttaman Cephas, se on niin paljo kuin kallio. Matth. 16: 18.

44. Toisna päiwänä tahdoi JEsus mennä Galileaan: ja löysi Philippuxen, ja sanoi hänelle: seura minua:

45. Mutta Philippus oli Bethsaidasta, Andreaxen ja Petarin Kaupungista.

46. Philippus löysi Nathanaelin, ja sanoi hänelle: me olemma sen löynnet, josta Moses kirjoitti Laisa, ja Prophetat, JEsuxen sen Josephin Pojan Nazaretistä.
Matth. 2: 23. Luc. 2: 4. Joh. 7: 41, 42.

47. Ja Nathanael sanoi hänelle: tulleko Nazaretistä jotain hywää? Philippus sanoi hänelle: tule ja katzo. c. 12: 21.

48. JEsus näki Nathanaelin tygönsä tulewan, ja sanoi hänestä: katzo, totisesti oikia Israelita, josa ei petosta ole.

49. Nathanael sanoi hänelle: mistäs minun tunnet? JEsus wastais, ja sanoi hänelle: ennen kuin Philippus kutzui sinua fikunapuun alla ollesas, näjin minä sinun.

50. Wastais Nathanael, ja sanoi hänelle: Rabbi, sinä olet Jumalan Poika: sinä olet Israelin Kuningas.

51. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: sinä uskot, että minä sanoin sinulle: minä näjin sinun fikunapuun alla: Sinä saat wielä suurembita nähdä.

52. Ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän

Digitized by Google

Taiwan awoi, ja Jumalan Engelit astuwan ylös ja tulewan alas ihmisen Pojan päälle. Matth. 4: 11. Luc. 22: 43. 24: 4. Ap. T. 1: 10.

2. Luku.

JEsus kutzutan ja tulee Caanan häihin, ja muutta siellä weden wiinaxi. Waelda sitte Capernaumiin, ja sieldä Pääsiäiselle Jerusalemiin; kusa hän puhdistaa Templin, ja ennustaa ylösnousemisestansa. Moni uskoo hänen päällensä; mutta ei hän usko itziänsä heille.

Ja kolmandena päiwänä olit häät Galilean Canaasa ja JEsuxen äiti oli siellä.

2. Niin JEsus ja hänen Opetuslapsensa kutzuttin myös häihin.

3. Ja koska wiina puuttui, sanoi JEsuxen Äiti hänelle: ei heillä ole wiinaa.

4. JEsus sanoi hänelle: waimo, mitä minun on sinun kanszas? ei minun aikani ole wielä tullut.

5. Hänen Äitinsä sanoi palweliville: mitä hän teille sanoo, se tehkät.

6. Niin siellä oli kuusi kiwistä wesiastiata, panduna Judalaisten puhdistamisen tawan jälkeen, ja kukin weti kaxi eli kolme mittaa. Marc. 7: 3.

7. JEsus sanoi heille: täyttäkät wesiastiat wedellä. Ja he täytit ne ylön täyteen.

8. Ja hän sanoi heille: pangat nyt sisälle, ja wiekät edeskäywälle. Ja he weit.

9. Mutta koska edeskäypä maisti sitä wettä, joka wiinaxi tullut oli, (eikä tiennyt kusta se tuli, mutta palweliat tiesit, jotka weden ammunsit:) kutzui edeskäypä yljän,

10. Ja sanoi hänelle: Jokainen anda ensisti hywää wiinaa, ja kuin juowutan, niin sitte huonompata: sinä kätkit hywän wiinan tähänasti.

11. Tämä on ensimäinen tunnustähti, jonga JEsus teki Galilean Canaasa, ja ilmoitti kunniansa. Ja hänen Opetuslapsensa uskoit hänen päällensä.

12. Sitte meni hän alas Capernaumiin, ja hänen äitinsä, ja hänen weljensä, ja hänen Opetuslapsensa: eikä siellä kauwan wiipynet.

13. Ja Judalaisten Pääsiäinen oli läsnä, ja JEsus meni ylös Jerusalemiin:

14. Ja löysi Templisä istuwan ne jotka karjaa, lambaita ja kyhkyläisiä myyskendelit, ja waihettajat.

15. Ja hän teki ruoskan köysistä, ja ajoi ulos ne kaikki Templistä, ja lambat ja karjan. Ja heitti pois waihettajain rahan, ja maahan kukisti pöydät. Matth. 21: 12. Marc. 11: 15. Luc. 19: 45.

16. Ja sanoi niille jotka kyhkyisiä myit: wiekät nämät täältä pois, ja älkät tehkö minun Isäni huonetta kauppahuonexi.

Digitized by Google

17. Mutta hänen Opetuslapsensa muistit kirjoitetuxi: sinun huones kiiwaus on minun syönyt.
18. Niin wastaisit Judalaiset, ja sanoit hänelle: mitä merkkiä sinä meille osotat, ettäs näitä teet? Matth. 12: 38. 16: 1. Marc. 8: 11. Luc. 11: 29. Joh. 6: 30.
19. JEsus wastais ja sanoi heille: jaottakat maahan tämä Templi, ja minä tahdon sen kolmandena päiwänä raketa ylös. Matth. 26: 61. 27: 40. Marc. 14: 58. 15: 29.
20. Niin Judalaiset sanoit: tätä Templiä on rakettu kuusi wiidettäkymmendä ajastaikaa, ja sinä rakennat sen kolmena päiwänä?
21. Mutta hän sanoi ruuminsa Templistä.
22. Koska hän siis oli kuolleista noussut, muistit hänen Opetuslapsensa hänen sen heillensä sanonexi: ja uskoit Raamatun, ja sen puhen kuin JEsus oli puhunut. Luc. 24: 8.
23. Mutta koska hän Pääsiäis juhlapäiwänä oli Jerusalemisa, uskoit monda hänen nimensä päälle, koska he näit ne tunnustähdet kuin hän teki.
24. Mutta ei JEsus uskonut itziänsä heille: sillä hän tunsi heidän kaikki.
25. Ja ei tarwinnut että joku olis ihmisestä todistanut; sillä hän tiesi mitä ihmisesä oli. l. 6: 64. Ap. T. 1: 24. Ilm. K. 2: 23.

3. Luku.

Christuxen kanssapuhe Nicodemuxen kanssa, wastuudesta syndymisestä, uskosta, autuudesta ja kadotuxesta. JEsus kastaa Opetuslastensa kautta: Johannes kasta myös Enonisa. Johannes Kastajan wiimeinen todistus Christuxesta.

Niin oli yxi mies Phariseuxista, Nicodemus nimeldä, Judalaisten ylimmäinen. l. 7: 50. 19: 39.
2. Se tuli yöllä JEsuxen tygö, ja sanoi hänelle: Mestari, me tiedämme, että sinä olet Jumalasta opettajaxi tullut: sillä ei taida kengän niitä tunnustähtejä tehdä kuin sinä teet, iollei Jumala ole hänen kanssansa. l. 9: 16, 33. Ap. T. 10: 38.
3. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku wastuudesta synny, ei hän taida Jumalan waldakundaa nähdä. Tit. 3: 5.
4. Nicodemus sanoi hänelle: kuinga taita ihminen wanhana syndyä! taitako hän äitinsä kohtuun jällen mennä, ja syndyä?
5. JEsus wastais: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku synny wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waldakundaan sisälle tulla. Marc. 16: 16.
6. Mitä lihasta syndynyt on, se on liha: ja mitä Hengestä syndynyt on, se on Hengi.
7. Älä ihmettele että minä

Digitized by Google

sanoin sinulle: teidän pitä uudesta syndymän.

8. Tuuli puhalta kusa hän tahtoo, ja sinä kuulet hänen hymunsa, ja et tiedä kusta hän tulee, taikka kuhunga hän menee: näin on jokainen kuin Hengestä syndynyt on. 1 Cor. 2: 11.

9. Wastais Nicodemus ja sanoi hänelle: kuinga ne taitawat tapahtua? l. 6: 52, 60.

10. JEsus wastais, ja sanoi hänelle: sinä olet Mestari Israelisa, ja et näitä tiedä?

11. Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme, ja todistamme mitä me näemmä: ja et te ota wastan meidän todistustamme.
l. 7: 16. 8: 28. 12: 49. 14: 24.

12. Jos minä maallisia teille sanoin, ja et te usko: kuinga te uskoisitta jos minä taiwallisia teille sanoisin?

13. Ei astu kengän ylös Taiwaseen, waan joka Taiwaasta astui alas, ihmisen Poika, joka on Taiwaasa.
l. 6: 62. Eph. 4: 9.

14. Ja niinkuin Moses ylönsi kärmen korwesa, niin myös ihmisen Poika pitä ylettämän:
4 Mos. 21: 9. Joh. 8: 28. 12: 32.

15. Että jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman.
Luc. 19: 10. Joh. 6: 27, 40, 54.

16. Sillä niin on Jumala mailmaa rakastanut, että hän andoi hänen ainoan Poikansa, että jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman. Rom. 5: 8. 8: 32, 39. 1 Joh. 4: 9.

17. Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa mailmaan, duomitzemaan mailmaa, mutta että mailma pitä hänen kauttansa wapahdettaman.
Luc. 9: 56. Joh. 9: 39. 12: 47. 1 Joh. 4: 14.

18. Joka hänen päällensä uskoo, ei händä duomita: mutta joka ei usko, se on jo duomittu; sillä ei hän uskonut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle.
l. 5: 24. 6: 40. 20: 31. Ap. T. 4: 12.

19. Mutta tämä on duomio: että Walkeus tuli mailmaan, ja ihmiset rakastit enämmin pimeyttä kuin Walkeutta; sillä heidän työnsä olit pahat.
l. 1: 5, 10, 11.

20. Sillä jokainen joka pahaa teke, se wihaa Walkeutta, eikä tule Walkeuteen, ettei hänen töitänsä pidäisi laitettaman.

21. Mutta joka totuuden teke, se tulee Walkeuteen, että hänen työnsä nähdäisin; sillä ne owat Jumalasa tehdyt.

22. Sitte tuli JEsus ja hänen Opetuslapsensa, Judean maahan, ja asui siellä heidän kansansa, ja kasti. l. 4: 2.

23. Mutta Johannes kasti myös Enonisa läsnä Salimia, sillä siellä oli paljo wettä; ja he tulit ja kastettin.
Matth. 3: 6. Luc. 3: 7.

24. Sillä ei Johannes ollut wielä silloin fangiuteen heitetty. Matth. 14: 3.

Digitized by Google

25. Niin tuli kysymys Johannexen Opetuslasten ja Judalaisten wälillä puhdistuxesta.

26. Ja he tulit Johannexen tygö, ja sanoit hänelle: Opettaja, se joka sinun kanssas oli toisella puolella Jordania, josta sinä todistit, katzo, hän kastaa, ja jokainen menee hänen tygönsä. Matth. 3: 11. Marc. 1: 7. Luc. 3: 16. Joh. 1: 15.

27. Johannes wastais, ja sanoi: ei ihminen taida mitän otta, ellei hänelle anneta Taiwahasta. 2 Cor. 4: 7. Jac. 1: 17.

28. Te oletta itze minun todistajani, että minä olen sanonut: en minä ole Christus, waan minä olen hänen edellensä lähetetty. Matth. 11: 10. Marc. 1: 2. Luc. 1: 17. 7: 27. Joh. 1: 6, 20, 30.

29. Jolla on morsian, se on ylkä: mutta yljän ystäwä, joka seisoo ja kuuldelee händä, se iloitta itziänsä yljän äänestä sangen suuresti: sentähden on tämä minun iloni täytetty.

30. Hänen tulee kaswaa, mutta minun pitä wähenemän.

31. Joka ylhäldä tulee, se on kaikkein päällä: ja joka maasta on, se on maasta, ja puhuu maasta. Joka Taiwaasta tulee, hän on kaikkein ylin.

32. Ja mitä hän nähnyt ja kuullut on, sen hän todistaa: ja ei kengän ota wastan hänen todistustansa. l. 5: 20. 3: 26. 12: 49. 14: 10.

33. Joka hänen todistuxensa otti wastan, se päätti Jumalan olewan totisen. Rom. 3: 4. 1 Joh. 5: 10.

34. Sillä jonga Jumala lähetti, se puhuu Jumalan sanoja: sillä ei Jumala anna Hengeä mitalla. Joh. 1: 16. Ap. T. 10: 38. Eph. 4: 7.

35. Isä rakastaa Poikaa, ja andoi kaikki hänen kätensä. Matth. 11: 27. 28: 18. Luc. 10: 22. Joh. 5: 22. 17: 2. Ebr. 2: 8.

36. Joka uskoo Pojan päälle, hänellä on ijankaikkinen elämä: mutta joka ei usko Pojan päälle, ei hänen pidä elämätä näkemän, mutta Jumalan wiha pysyy hänen päällänsä. l. 6: 47. 1 Joh. 5: 11, 12.

4. Luku.

JEsus matkustaa Judeasta Galileaan, Samarian kautta. Puhuu Samarian waimon kanssa, eläwästä wedestä: sen waimon tilasta: oikiasta rukoilemisesta; ja ilmoitta itzensä Messiaxexi. Opetuslastensa kanssa oikiasta ruasta, ja elonajasta. Käändä monda Samarialaista. Tulduansa Galileaan, menee Canaaseen ja paranda Päämiehen pojan.

Kosta siis HERra ymmärsi Phariseusten kuullexi, että JEsus teki enämmän Opetuslapsia ja kasti kuin Johannes. l. 3: 22, 26.

2. (Waikka ei JEsus itze kastanut, mutta hänen Opetuslapsensa.)

3. Jätti hän Judean, ja meni jällen Galileaan.

4. Mutta hänen piti Samarian kautta waeldaman.

Digitized by Google

5. Niin hän tuli Samarian
Kaupungiin, joka kutzutan Si=
char, lähes sitä maankartanota,
jonga Jacob oli pojallensa Jo=
sephille andanut.
1 Mos. 33: 19. 48: 22. Jos. 24: 32.

6. Niin siellä oli Jacobin
lähde. Koska JEsus matkasta
oli wäsynyt, istui hän lähten
päälle: ja se oli liki kuudetta
hetkeä.

7. Niin tuli yxi Samarian
waimo wettä ammundamaan:
ja JEsus sanoi hänelle: anna
minun juodaxeni:

8. Sillä hänen Opetuslap=
sensa olit mennet Kaupungiin
ruokaa ostamaan:

9. Sanoi Samarian waimo
hänelle: kuinga sinä minulda
juoda anot, joka olet Judalai=
nen, ja minä olen Samarialai=
nen? sillä ei Judalaiset pidä yh=
tän kanszakäymistä Samaria=
laisten kansza.
Luc. 9: 52, 53. Joh. 8: 48. Ap. T. 10: 28.

10. JEsus wastais, ja sanoi
hänelle: jos sinä tiedäisit Ju=
malan lahjan, ja kuka se on joka
sinulle sanoo: anna minun juo=
daxeni: niin sinä anoisit hänel=
dä, ja hän annais sinulle elä=
wätä wettä.

11. Sanoi waimo hänelle:
HErra, eipä sinulla ole milläs
ammunnat, ja lähde on sywä;
kusta siis sinulla on sitä eläwätä
wettä?

12. Oletkos sinä suurembi
kuin meidän Isämme Jacob,
joka meille tämän kaiwon an=
doi? ja hän joi itze siitä, ja hä=
nen lapsensa, ja hänen karjansa?

13. JEsus wastais, ja sanoi
hänelle: jokainen kuin juo tästä
wedestä, hän janoo jällen: L. 6: 58.

14. Mutta joka siitä wedestä
juo kuin minä hänelle annan, ei
hän janoo ijankaikkisesti: Waan
se wesi, jonga minä hänelle an=
nan, tulee hänesä sen weden läh=
texi, joka kuohuu ijankaikkiseen
elämään. Joh. 6: 27, 35. Joh. 7: 38.

15. Sanoi waimo hänelle:
HErra, anna minulle sitä
wettä, etten minä janoisi, engä
tarwitzisi tulla tänne ammun=
damaan.

16. JEsus sanoi hänelle: mene,
kutzu sinun miehes, ja tule tänne.

17. Waimo wastais, ja sa=
noi hänelle: ei minulla ole mies=
tä. Sanoi JEsus hänelle:
oikein sinä sanoit: ei minulla
ole miestä.

18. Sillä wiisi miestä on
sinulla ollut, ja se kuin sinulla
nyt on, ei ole sinun miehes: sen
sinä oikein sanoit.

19. Waimo sanoi hänelle:
HErra, minä näen että sinä
olet Propheta.
Luc. 7: 16. 24: 19. Joh. 6: 14.

20. Meidän Isämme owat
tällä wuorella kumartanet ja
rukoillet, ja te sanotta: Jerusa=
lemisa on se sia josa pitä rukoil=
taman.

21. JEsus sanoi hänelle:
waimo, usko minua, se aika

Digitized by Google

tulee, ettei te tällä wuorella, eikä
Jerusalemissa Isää rukoile.
22. Et te tiedä mitä te
rukoilette, mutta me tiedämme
mitä me rukoilemme; sillä autuus
on Judalaisista.
Luc. 24: 47. Rom. 3: 2. 9: 4.
23. Mutta hetki tulee, ja jo
nyt on, että totiset rukoiliat rukoilewat
Isää Hengesä ja Totuudesa:
sillä Isä tahtoo myös
senkaltaisita, jotka händä rukoilewat.
24. Jumala on Hengi: ja
jotka händä rukoilewat, niiden
pitä Hengesä ja Totuudesa händä
rukoileman. 2 Cor. 3: 17.
25. Waimo sanoi hänelle:
minä tiedän että Meßias on
tulewa, joka kutzutan Christus:
koska se tulee, niin hän ilmoitta
meille kaikki.
26. JEsus sanoi hänelle:
Minä olen se, joka sinun kansas
puhun. l. 9: 37.
27. Silloin tulit hänen Opetuslapsensa
ja ihmettelit, että
hän sitä waimoa puhutteli: ei
kuitengan kengän sanonut: mitäs
kysyt? eli mitäs händä puhuttelet?
28. Niin waimo jätti wesiastiansa,
ja meni Kaupungijn, ja
sanoi niille ihmisille:
29. Tulkat katzomaan sitä
ihmistä, joka minulle sanoi kaikki
mitä minä tehnyt olen: Olleko
hän Christus?
30. Niin he läxit Kaupungista,
ja menit hänen tygönsä.
31. Mutta sillä wälillä rukoilit
Opetuslapset händä, sanoden:
Rabbi, syö.
32. Waan hän sanoi heille:
minulla on ruokaa syödäxeni,
jota et te tiedä.
33. Niin Opetuslapset sanoit
keskenänsä: lieneckö joku hänelle
syötäwätä tuonut?
34. JEsus sanoi heille: minun
ruokani on se, että minä
teen hänen tahtonsa joka minun
lähetti, ja täytän hänen tekonsa.
35. Ettäkö te sano: wielä
owat neljä kuukautta ja elon
aika tulee? katzo, minä sanon
teille: nostakat silmänne ylös, ja
katzokat wainioita; sillä ne owat
jo walkiat elonajaxi.
Matth. 9: 37. Luc. 10: 2.
36. Ja joka niittä, hän saa
palkan, ja kokoo hedelmän ijankaikkiseen
elämään; että kylwäjä
ja niittäjä ynnä iloitzisit.
37. Sillä täsä on se sana
tosi: toinen on joka kylwää, ja
toinen joka niittä.
38. Minä lähetin teidän
niittämään, josa et te ole työtä
tehnet: muut owat työtä tehnet,
ja te oletta heidän työnsä päälle
tullet.
39. Mutta monda Samarialaista
siitä Kaupungista uskoit
hänen päällensä, sen waimon
puhen tähden, joka sanoi: hän
on minulle kaikki sanonut mitä
minä tehnyt olen.
40. Koska siis Samarialaiset
tulit hänen tygönsä, rukoilit

Digitized by Google

he håndå wiipymåån heidån tykönånså: Ja hån wiipyi siellå kaxi påiwåå.
41. Ja paljo usiammat uskoit hånen sananså tåhden.
42. Ja sanoit sille waimolle: En me nyt sillen usko sinun puhes tåhden; sillå me olemma itze kuullet, ja tiedåmme että hån on totisesti Christus mailman wapahtaja. L. 17: 8.
43. Mutta kahden påiwån peråstå låxi hån sieldå ja meni Galileaan.
44. Sillå JEsus todisti itze, ettei Propheta maxa isånså maalla mitån.
Matth. 13: 57. Marc. 6: 4. Luc. 4: 24.
45. Koska hån siis tuli Galileaan, otit Galilealaiset hånen wastan, jotka olit nåhnet kaikki ne kuin hån Jerusålemissa juhlana tehnyt oli; sillå he olit myös juhlalle tullet.
Matth. 4: 12. Marc. 1: 14.
46. Niin JEsus tuli taas Galilean Canaan, kusa hån weden wiinaxi tehnyt oli. Ja oli yxi Kuningan mies, jonga poika sairasti Capernaumissa.
L. 2: 1, 11.
47. Koska hån kuuli että JEsus oli tullut Judeasta Galileaan, meni hån hånen tygönså, ja rukoili håndå tulemaan alas ja parandamaan hånen poikaansa, joka oli kuolemallansa.
48. Sanoi siis JEsus hånelle: ellet te nåe tunnuståhtiå ja ihmeitå, niin et te usko. 1. Cor. 1: 22.
49. Sanoi Kuningan mies hånelle: HERra, tule alas ennen kuin minun poikani kuolee.
50. JEsus sanoi hånelle: mene, sinun poikas elåå. Ja mies uskoi sanan, jonga JEsus sanoi hånelle, ja meni.
51. Niin hånen mennesånså, kohtaisit hånen palweliansa hånen ja ilmoitit hånelle, sanoden: sinun poikas elåå.
52. Niin hån tutkei heildå hetkeå jolla hån parani: Ja he sanoit hånelle: eilåin seitzemånnellå hetkellå andoi wilukauti hånen ylön.
53. Niin Isä ymmärsi sen sixi hetkexi, jolla JEsus sanoi hånelle: sinun poikas elåå. Ja hån uskoi ja koko hånen huonensa.
54. Tåmå on toinen tunnuståhti, jonga JEsus teki, tullesansa Judeasta Galileaan.

5. Luku.

Jesus menee taas Pååsiåiselle Jerusalemiin, ja paranda yhden miehen Bethesdan tykönå. Neuwoo sitå ja puolustaa työnså Judalaisia wastan. Osotta personansa ja wirkansa korkeuden, Isån Jumalan, Johannes Kastajan, ja Pyhån Raamatun todistuxilla.

Sitte oli Judalaisten Juhlapåiwå, ja JEsus meni ylös Jerusalemiin.
2. Mutta Jerusalemissa on lammasportin tykönå yxi lammikko, joka Hebrean kielellå

kutzutan Bethesda, josa oli
wiisi wajaa.
3. Joisa makais suuri jouk-
ko sairaita, sokeita, onduwita,
halwatuita, jotka weden lii-
kuttamista odotit:
4. Sillä Engeli tuli alas
määrätyllä ajalla lammikkoon,
ja sekoitti weden: joka siis en-
simäisnä weteen astui, koska se
sekoitettu oli, niin se parani,
ehkä misä ikänä taudisa hän oli.
5. Niin oli siellä yxi mies,
joka kahdexan neljättäkymmen-
dä ajastaikaa oli sairastanut.
6. Koska JEsus hänen nä-
ki makawan, ja tunsi hänen jo
kauwan sairastanen, sanoi hän
hänelle: tahdotkos tulla terwe-
xi?
7. Sairas wastais händä:
HErra, ei ole minulla sitä ih-
mistä, joka minun wie, koska
wesi sekoitettu on, lammikkoon;
mutta koska minä tulen, niin
on toinen minun edelläni siihen
astunut.
8. JEsus sanoi hänelle:
nouse, ota wuotees ja käy.
Matth. 9: 6. Marc. 2: 11. Luc. 5: 24.
9. Ja kohta parani se ihmi-
nen: ja otti wuoteensa ja käwi.
Ja se päiwä oli Sabbathi.
l. 9: 14.
10. Sanoit siis Judalaiset
paratulle: nyt on Sabbathi, ei
sinun sowi wuodetta kanda.
2 Mos. 20: 10. 5 Mos. 5: 12. Neh. 13: 19.
Jer. 17: 21, 22. Matth. 12: 2. Marc. 2:
24. Luc. 6: 2.
11. Hän wastais heitä: jo-
ka minun paransi, se sanoi mi-
nulle: ota wuotees ja käy.
12. Niin he kysyit häneldä:
kuka on se ihminen joka sinulle
sanoi: ota wuotees ja käy?
13. Mutta ei se parattu tien-
nyt kuka se oli; sillä JEsus oli
mennyt pois Kansan tähden,
joka siinä paikasa oli.
14. Sitte löysi JEsus hä-
nen Templisä, ja sanoi hänel-
le: Katzo, sinä olet parattu: älä
sillen syndiä tee, ettei jotain pa-
hembata sinulle tapahtuisi.
Matth. 12: 45. Joh. 8: 11.
15. Niin se ihminen meni
pois, ja ilmoitti Judalaisille,
että JEsus oli se joka hänen
parantanut oli.
16. Ja Judalaiset wainoi-
sit sentähden JEsusta, ja etzeit
händä tapparensa, että hän sen-
kaltaisita teki Sabbathina.
17. Niin JEsus wastais
heitä: minun Isäni teke työtä
hamaan tähän asti, ja minä
myös teen työtä. l. 9: 4. 14: 10.
18. Sentähden etzeit Juda-
laiset händä wielä enämmin
tapparensa, ettei hän ainoasti
Sabbathia rikkonut, mutta
myös sanoi Jumalan Isäxen-
sä, ja teki itzensä Jumalan kal-
taisexi. Matth. 26: 65. Joh. 7: 29.
10: 33. Phil. 2: 6.
19. Niin JEsus wastais,
ja sanoi heille: totisesti, totisesti
sanon minä teille: ei taida Poi-
ka itzestänsä mitän tehdä, ellei
hän näe Isän tekewän; sillä

Digitized by Google

mitä ikänä hän teke, sitä myös
Poika niin teke. l. 8: 38.
20. Sillä Isä rakastaa Poi-
kaa, ja osotta hänelle kaikki mi-
tä hän itze teke: ja hän on wie-
lä suurempita töitä hänelle
osottawa, kuin nämät owat,
että teidän pitä ihmettele-
män. l. 3: 35.
21. Sillä niinkuin Isä he-
rättä ja wirwotta kuolleita:
Niin myös Poika wirwotta,
joita hän tahtoo.
22. Sillä ei Isä ketän duo-
mitze, waan andoi kaiken duo-
mion Pojalle: Matth. 11: 27.
28: 18. Joh. 17: 2. Ap. T. 17: 31.
23. Että kaikki Poikaa kun-
nioittaisit, niinkuin he Isää
kunnioitzewat. Joka ei Poi-
kaa kunnioitze, ei se kunnioitze
Isää, joka hänen lähetti.
1 Joh. 2: 23.
24. Totisesti, totisesti sanon
minä teille: Joka kuulee minun
sanani, ja uskoosen joka minun
lähetti, hänellä on ijankaikkinen
elämä: ja ei hän tule duomioon,
waan menee kuolemasta elä-
mähän. Luc. 23: 43. Joh. 3: 18. 6:
40, 47. 8: 51. Eph. 2: 6. 1 Joh. 3: 2.
25. Totisesti, totisesti sanon
minä teille: hetki tulee, ja nyt
jo on, että kuollet saawat kuulla
Jumalan Pojan äänen: ja
jotka sen kuulewat ne saawat
elää. Rom. 6: 4. Gal. 2: 20. Eph.
2: 1, 5. 1 Tim. 5: 6. Ilm. K. 3: 1.
26. Sillä niinkuin Isällä
on elämä itzesänsä, niin andoi

hän myös elämän Pojalle
itzesänsä olemaan.
27. Ja on hänelle myös
andanut wallan duomita, että
hän on ihmisen Poika.
28. Älkät tätä ihmetelkö;
sillä hetki tulee, jona kaikki ne
jotka haudoisa owat, saawat
kuulla hänen äänensä:
1 Cor. 15: 52. 1 Thess. 4: 16.
29. Ja pitä tuleman edes,
ne jotka hywää tehnet owat,
elämän ylösnousemiseen; mut-
ta jotka pahaa tehnet owat,
duomion ylösnousemiseen.
Matth. 25: 46.
30. En minä itzestäni taida
mitän tehdä: niinkuin minä
kuulen, niin minä duomitzen:
ja minun duomioni on oikia;
sillä en minä etzi minun tah-
toani, waan Isän tahtoa joka
minun lähetti. l. 6: 38.
31. Jos minä itzestäni to-
distaisin, niin ei minun todis-
tuxeni olisi tosi.
32. Toinen on joka todistaa
minusta, ja minä tiedän että
hänen todistuxensa on tosi, kuin
hän minusta todistaa.
Matth. 17: 5. Joh. 8: 14, 18.
33. Te lähetitte Johanne-
xen tygö, ja hän todisti totuu-
den. l. 1: 19.
34. Mutta en minä ihmi-
seldä todistusta ota: waan mi-
nä sanon näitä, että te autuaxi
tulisitta.
35. Hän oli palawainen ja
paistawainen Kyntilä: mutta
te tahdoitta ainoasta wähän

Digitized by Google

antaa riemuita hänen walkeu-
desansa.

36. Mutta minulla on suu-
rempi todistus kuin Johanne-
xen: sillä ne työt jotka Isä an-
doi minulle täyttäxeni, ne työt
jotka minä teen, todistawat
minusta, että Isä minun lä-
hetti.
Matth. 3: 17. Joh. 1: 32, 33. Joh. 10: 25.

37. Ja Isä, joka minun lä-
hetti, hän todistaa minusta. Et
te ole koskan hänen äändänsä
kuullet, eli hänen muotoansa
nähnet. Marc. 1: 11. 9: 7. Luc. 3:
22. 9: 35. Joh. 6: 27. 12: 28. 2 Pet. 1:
17. 1 Tim. 6: 16. 1 Joh. 4: 12.

38. Ja ei teillä ole hänen
Sanansa pysywäinen; sillä et
te usko sitä jonga hän lä-
hetti.

39. Tutkikat Raamatuita;
sillä niisä te luuletta teillenne
ijankaickisen elämän olewan:
ja ne owat jotka todistawat
minusta. Luc. 16: 29. Ap. T. 17: 11.
Luc. 24: 27. Joh. 1: 45.

40. Ja et te tahdo tulla mi-
nun tygöni, että te saisitta elä-
män.

41. En minä pyydä kun-
niata ihmisildä:

42. Waan minä tunnen
teidän, ettei teisä ole Jumalan
rackaus.

43. Minä tulin Isäni ni-
meen, ja ette minua ota was-
tan: jos joku tulee omalla ni-
mellänsä, niin te sen otatte
wastan.

44. Kuinga te taidatte us-
koa, jotka otatte kunnian toi-
nen toiseltanne, ja sitä kun-
niata joka ainoalda Jumalal-
da tulee, et te etzi?
Joh. 12: 43. Röm. 2: 29.

45. Älkät luulko että minä
kannan Isän edesä teidän pääl-
lenne: se on joka teidän pääl-
lenne kanda, Moses, johonga
te turwatte.

46. Sillä jos te olisitta Mo-
sexen uskonet, niin te olisitta
minun uskonet; sillä minusta
on hän kirjoittanut.

47. Jos et te hänen Kirjoi-
tuxiansa usko, kuingasta te mi-
nun sanani uskotta?

6. Luku.

Kolmannen Pääsiäisensä lähestyisä, ruokki JEsus 5000. miestä korwesa. Käy wetten päällä. Saarnaa Capernaumisa uskosta, ja elämän leiwästä. Moni Opetuslapsista pahenee tästä saarnasta ja luopui hänestä; mutta ne 12. rippuwat hänesä, waikka yxi niistäkin oli pettäjä.

Sitte meni JEsus Galilean
meren ylitze, joka on Ty-
berian.

2. Ja händä seurais paljo
Kansaa, että he näit hänen
merkkinsä, kuin hän teki sai-
raisa.

3. Niin JEsus meni ylös
wuorelle, ja istui siellä Opetus-
lastensa kansa.

4. Ja lähestyi Pääsiäinen,
Judalaisten juhla.

5. Koska siis JEsus nosti

Digitized by Google

silmänsä, ja näki tulewan paljo Kansaa tygönsä, sanoi hän Philippuxelle: kusta me ostamme leipiä näiden syödä?
Matth. 14: 15. Marc. 6: 35. Luc. 9: 12.

6. (Mutta sen hän sanoi kiusaten händä; sillä hän tiesi mitä hän tekewä oli.)

7. Wastais Philippus händä: kahden sadan penningin leiwät ei tähdyisi heille, että kukin heistä wähängin sais.

8. Sanoi yxi hänen Opetuslapsistansa hänelle, Andreas Simon Petarin weli?

9. Täsä on yxi poikainen, jolla on wiisi ohraista leipää ja kaxi kalaista; waan mitä ne owat näin paljolle?

10. Mutta JEsus sanoi: asettakat Kansa atrioitzemaan. Ja siinä paikasa oli paljon ruohoa. Niin atrioitzi lähes wiisi tuhatta miestä.

11. Ja JEsus otti leiwät, kiitti ja andoi Opetuslapsille, mutta Opetuslapset jaoit atrioitzewille; niin myös kaloista niin paljo kuin hän tahdoi.

12. Mutta koska he rawitut olit, sanoi hän Opetuslapsillensa: kootkat murut kuin jäit, ettei mitän hukkuisi.

13. Niin he kokoisit, ja täytit kaxitoistakymmendä koria muruilla, wiidestä ohraisesta leiwästä, jotka niildä liijaxi olit kuin atrioitzit.

14. Koska siis ne ihmiset sen merkin näit kuin JEsus teki, sanoit he: tämä on totisesti se Prophetta joka mailmaan tulewa oli. Luc. 7: 16. 24: 19.
Joh. 1: 21. 4: 19. 7: 40.

15. Koska JEsus ymmärsi että he tahdoit tulla ja wäkiwallalla tehdä hänen Kuningaxi, meni hän pois taas wuorelle yxinänsä.
Matth. 14: 23. Marc. 6: 47.

16. Mutta koska ehtō tuli, menit hänen Opetuslapsensa alas meren tygö.

17. Ja astuit hahteen, ja menit ylitzen meren Capernaumia päin. Ja jo oli pimiä tullut, ja ei JEsus tullut heidän tygönsä.

18. Niin meri nousi, että suuri tuuli puhalsi.

19. Ja koska he olit soutanet lähes wiisikolmattakymmendä eli kolmekymmendä wakomittaa, näit he JEsuxen käywän meren päällä, ja lähenewän hahtea: ja he peljästyit.

20. Niin hän sanoi heille: Minä olen: älkät peljätkö.

21. Niin he tahdoit otta hänen hahteen: ja haaxi oli jo sen maan tykönä, johonga he menit.

22. Toisna päiwänä, koska Kansa, joka sillä puolella merta oli, näki ettei siellä muuta wenhettä ollut kuin se yxi, johonga hänen Opetuslapsensa olit astunet, ja ettei JEsus ollut astunut hahteen Opetuslastensa kansa, waan hänen

Opetuslapsensa olit ainoastaan
mennet lähtenet.

23. Mutta muut wenhet
tulit Tiberiasta, lähes sitä
paikkaa, jossa he olit leipää syö=
net, sitte kuin HERra oli
kiittänyt.

24. Koska Kansa sen näki,
ettei JEsus siellä ollut, eikä
hänen Opetuslapsensa, astuit
he myös haapiin, ja menit
Capernaumiin, etsein JEsus=
ta.

25. Ja kuin he hänen siellä
puolen merta löysit, sanoit he
hänelle: Rabbi, koskas tänne
tulit?

26. JEsus wastais heitä,
ja sanoi: totisesti, totisesti sa=
non minä teille: ei te etzi mi=
nua, että te näitte ihmeen, waan
että te saitte leipää syödä, ja
olette rawitut.

27. Älkät tehkö sitä ruo=
kaa, joka on katowainen, waan
sitä ruokaa joka pysyy ijan=
kaikkiseen elämään, jonga ih=
misen Poika teille andawa on;
sillä Isä Jumala on sen
wahwistanut.
6. 11: 26. Matth. 3: 17. 17: 5. Marc.
1: 11. 9: 7. Luc. 3: 22. 9: 35. Joh. 1:
32, 33. 5: 37. 8: 18. 2 Pet. 1: 17.

28. Niin he sanoit hänelle:
mitä meidän pitä tekemän, että
me taidaisimme Jumalan töi=
tä tehdä?

29. JEsus wastais, ja sa=
noi heille: se on Jumalan työ,
että te uskotte sen päälle jonga
hän lähetti. 1 Joh. 3: 23.

30. Niin he sanoit hänelle:
mitä ihmettä siis sinä teet, että
me näkisimme ja uskoisimma
sinun päälles? Mitä työtä si=
nä teet? Matth. 12: 38. 16: 1.
Marc. 8: 11. Luc. 11: 29. 1 Cor. 1: 22.

31. Meidän Isämme söit
Mannaa korwessa, niinkuin kir=
joitettu on: hän andoi heille
leipää Taiwaasta syödäksensä.
2 Mos. 16: 4. 1 Cor. 10: 3.

32. Niin JEsus sanoi heil=
le: totisesti, totisesti sanon minä
teille: ei Moses sitä leipää an=
danut teille Taiwaasta; mutta
minun Isäni anda sen totisen
leiwän Taiwaasta.

33. Sillä se Jumalan leipä
on se, joka Taiwaasta tulee
alas, ja anda mailmalle elä=
män.

34. Niin he sanoit hänelle:
HERra, anna meille aina si=
tä leipää.

35. JEsus sanoi heille: mi=
nä olen elämän leipä: joka
tulee minun tygöni, ei hän
suingan isoo: ja joka uskoo
minun päälleni, ei hän kos=
kan janoo:
Matth. 11. 28. Joh. 4: 14. 7: 37.

36. Mutta minä sanoin teil=
le, että te näitte minun, ja et
te sittekkän usko.

37. Kaikki mitä minun Isä=
ni anda minulle, se tulee mi=
nun tygöni: ja joka minun ty=
göni tulee, sitä en minä heitä
ulos.

38. Sillä minä tulin Tai=
waasta alas, en tekemään mi=

Digitized by Google

nun tahtoani, waan sen tahtoa joka minun lähetti.
Matth. 26: 39. Marc. 14: 36. Luc. 22: 42. Joh. 4: 34. 5: 30.

39. Mutta se on Isän tahto, joka minun lähetti, ettei minun pidä yhtäkän niistä kaikista kadottaman, kuin hän minulle andoi, mutta olen ne herättäwä wiimeisnä päiwänä.
Joh. 10: 28. 17: 12. 18: 9. Ap. T. 1: 20.

40. Tämä on sen tahto, joka minun lähetti, että jokainen kuin näke Pojan, ja uskoo hänen päällensä, hänellä pitä ijankaikkinen elämä oleman; ja minä herätän hänen wiimeisnä päiwänä. l. 3: 15, 16.

41. Niin Judalaiset napisit sitä kuin hän sanoi: minä olen se leipä, joka Taiwaasta tuli alas:

42. Ja sanoit: eikö tämä ole JEsus Josephin Poika, jonga Isän ja Aitin me tunnemme? Kuingasta hän sanoo? minä olen tullut Taiwaasta alas. Matth. 13: 55. Marc. 6: 3. Luc. 4: 22. Joh. 7: 27.

43. Niin JEsus wastais, ja sanoi heille: älkät napisko keskenänne.

44. Ei taida kengän minun tygöni tulla, ellei Isä, joka minun lähetti, wedä händä, ja minä herätän hänen wiimeisnä päiwänä.

45. Se on Prophetaisa kirjoitettu: heidän pitä kaikki Jumalalda opetetuxi tuleman. Sentähden jokainen kuin sen on Isäldä kuullut ja oppenut, hän tulee minun tygöni.
Es. 54: 13. Jer. 31: 34. Joh. 1: 18. 1 Thess. 4: 9. Ebr. 8: 10. 10: 16.

46. Ei niin että joku on Isän nähnyt, waan joka on Jumalasta, se on Isän nähnyt.
Matth. 11: 27. Luc. 10: 22.

47. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, hänellä on ijankaikkinen elämä. l. 3: 18, 36.

48. Minä olen elämän leipä.

49. Teidän Isänne söit Mannaa korwesa, ja kuolit.
2 Mos. 16: 15. Ebr. 3: 16, 19.

50. Tämä on se leipä, joka Taiwaasta tuli alas, ja joka siitä syö, ei hänen pidä kuoleman.

51. Minä olen se eläwä leipä, joka Taiwaasta tuli alas: se kuin tästä leiwästä syö, hän eläå ijankaikkisesti: Ja se leipä jonga minä annan, on minun lihani, jonga minun pitä andaman mailman elämän edestä.
l. 3: 13.

52. Niin Judalaiset riitelit keskenänsä, sanoden: kuinga tämä taita anda lihansa meille syödä? l. 3: 9.

53. JEsus sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan lihaa, ja juo hänen wertansa, niin ei ole elämä teisä.
Marc. 16: 16. Joh. 1: 12.

54. Joka syö minun lihani, ja juo minun wereni, hänellä

Digitized by Google

on ijankaikkinen elämä: ja minä olen herättäwä hänen wiimeisnä päiwänä.

55. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun wereni on totinen juoma.

56. Joka syö minun lihani, ja juo minun wereni, hän on minusa, ja minä hänesä.

57. Niinkuin eläwä Isä minun lähetti, ja minä elän Isäni tähden; niin myös se joka minua syö, hän elää minungin tähteni.

58. Tämä on se leipä, joka Taiwaasta tuli alas: Ei niinkuin teidän Isänne söit Mannaa ja kuolit. Joka tätä leipää syö, hän saa elää ijankaikkisesti. 1. 3; 13.

59. Näitä sanoi hän Synagogasa, opettaisansa Capernaumisa.

60. Niin monda hänen Opetuslapsistansa, kuin he tämän kuulit, sanoit: tämä on kowa puhe: kuka woi sitä kuulla?

61. Mutta kuin JEsus tiesi itsesänsä, että hänen Opetuslapsensa sitä napisit, sanoi hän heille: pahoittako tämä teitä?

62. Mitä sitte, jos te näette ihmisen Pojan sinne menewän ylös, kusa hän ennen oli? Marc. 16: 19. Luc. 24: 51. Joh. 3: 13. Ap. T. 1: 9. Eph. 4: 8.

63. Hengi on se joka eläwäxi teke, ei liha mitän auta: Ne sanat kuin minä teille puhun, owat hengi ja elämä. 2 Cor. 3: 6.

64. Mutta muutamat teistä owat jotka ei usko. Sillä JEsus tiesi alusta kutka owat jotka ei uskonet, ja kuka hänen oli pettäwä. 1. 2: 25. 13: 11.

65. Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä teille: ei taida kengän tulla minun tyköni, ellei se ole annettu hänelle minun Isäldäni.

66. Siitä ajasta luopuit monda hänen Opetuslapsistansa hänestä ja menit pois, eikä hänen kansansa enä waeldanet.

67. Niin JEsus sanoi niille kahdelletoistakymmenelle: ettekö te myös tahdo mennä pois?

68. Simon Petari wastais händä: HERra, kenengä tykö me menemme? sinulla on ijankaikkisen elämän sanat. Ap. T. 5: 20.

69. Ja me uskomme ja olemme ymmärtänet, että sinä olet Christus eläwän Jumalan Poika. Matth. 16: 16. Marc. 8: 29. Luc. 9: 20. Joh. 11: 27.

70. JEsus wastais heitä: engö minä ole teitä kahtatoistakymmendä walinnut, ja yxi teistä on Perkele? Luc. 6: 13. Joh. 8: 44.

71. Mutta sen hän sanoi Judasta Simonin pojasta Ischariotista; sillä hän oli hänen pettäwä, ja oli yxi niistä kahdestatoistakymmenestä.

Digitized by Google

7. Luku.

Jesus mene hiljaisudesa Lehtimajan Juhlalle. Opetta ja ojenda teitä juhlana, niitä joilla oli erxpuraisia ajatuxia hänestä. Lopulla Juhlaa waikutta hän puhellansa [illegible] todistamaan hänestänsä; ja Nicodemus myös wastaa hänen puolestansa.

Ja sitte waelsi JEsus Galileasa: sillä ei hän tahtonut waelda Judeasa, että Judalaiset pyysit händä tappa.

2. Niin Judalaisten lehtimajan juhla oli läsnä.

3. Ja hänen weljensä sanoit hänelle: lähde täälda ja mene Judeaan, että myös sinun Opetuslapses näkisit sinun työs joita sinä teet. Matth. 12: 46. Marc. 3: 31. Luc. 8: 19. Ap. T. 1: 14.

4. Sillä ei kengän tee mitän salaa, ja tahtoo itze julki olla. Jos sinä näitä teet, niin julista itzes mailman edesä.

5. Sillä ei hänen weljensäkän uskonet hänen päällensä. Marc. 3: 21.

6. Niin JEsus sanoi heille: ei ole minun aikani wielä tullut: waan teidän aikanne on aina walmis.

7. Ei mailma taida teitä wihata: mutta minua hän wihaa, sillä minä todistan hänestä, että hänen työnsä owat pahat. l. 15: 18. 3: 19. 14: 17.

8. Mengät te ylös juhlalle: en minä wielä tälle juhlalle mene, sillä ei minun aikani ole wielä täytetty. l. 8: 20.

9. Ja koska hän näitä heille puhunut oli, niin hän jäi Galileaan.

10. Mutta koska hänen weljensä olit mennet ylös, meni hän myös juhlalle, ei julki, waan niinkuin salaa.

11. Niin Judalaiset etzeit händä juhlana, ja sanoit: kusa hän on? l. 11: 56.

12. Ja suuri napina oli hänestä Kansan seasa; sillä muutamat sanoit: hän on hywä: mutta toiset sanoit: ei; waan hän wiettelee Kansan. Matth. 21: 46. Luc. 7: 16. Joh. 6: 14.

13. Ei kuitengan yxikän hänestä julkisesti puhunut; sillä he pelkäisit Judalaisia. l. 9: 22. 12: 42. 19: 38.

14. Mutta koska jo puoli juhlaa oli kulunut, meni JEsus ylös Templiin, ja opetti.

15. Ja Judalaiset ihmettelit, sanoden: kuinga tämä taita Kirjaa, joka ei ole oppenut?

16. Wastais JEsus, ja sanoi heille: ei minun oppini ole minun, mutta sen joka minun lähetti. l. 8: 28. 12: 49. 14: 10, 24.

17. Jos joku tahtoo tehdä hänen tahtonsa, niin hänen pitä tietämän tästä opista, jos se on Jumalasta, eli jos minä itzestäni puhun.

18. Joka itzestänsä puhu, se etzii omaa kunniatansa; mutta joka etzii sen kunniata joka hänen lähetti, se on waka ja ei hänesä ole wäärytta. l. 5: 41.

19. Eikö Moses andanut

Digitized by Google

teille Lakia, ja ei kengän teistä Lakia täytä? Mixi te etzittä minua tapparenne?
1 Mos. 20: 1, 2c. 2 Mos. 24: 3. Ap. T. 7: 53. Matth. 12: 14. Marc. 3:6. Joh. 5: 16 18. 10: 39. 11: 53.

20. Wastais Kansa, ja sanoi: sinulla on Perkele: kukä sinua etzii tapparensa?
l. 8: 48, 52. 10: 20.

21. JEsus wastais, ja sanoi heille: yhden työn minä tein, ja te kaikki ihmettelettä.

22. Sentähden andoi Moses teille ymbärileikkauxen, (ei että se Mosexelda oli, waan Isildä,) ja te ymbärileikkatte Sabbathina ihmisen. 1 Mos. 17: 10. 3 Mos. 12: 3. Ap. T. 7: 8. Rom. 4: 11.

23. Jos ihminen Sabbathina ymbärileikatan, ettei Mosexen Laki rikotaisi: närkästyttekö te minusta, että minä koko ihmisen Sabbathina paransin?

24. Älkät duomitko näkemisen jälkeen, waan sanokat oikia duomio.

25. Sanoit siis muutamat Jerusalemin asuwaisista: eikö tämä se ole, jota he etzeit tapparensa?

26. Ja katzo, hän puhuu rohkiasti, ja ei, he hänelle mitän puhu: Tietänewätkö ylimmäiset oikein, että hän on totisesti Christus?

27. Mutta me kyllä tiedämme kusta tämä on: waan kusta Christus tulee ja kusta hän on, ei kengän tiedä. Matth. 13: 55. Marc. 6: 3. Luc. 4: 22. Joh. 6: 42.

28. Niin JEsus huusi Templisä, opetti ja sanoi: Ja te tunnetta minun, ja tiedätte kusta minä olen: ja en minä ole tullut itze minustani, mutta hän on waka joka minun lähetti, jota et te tunne. l. 8: 26, 42, 55. Rom. 3: 4.

29. Mutta minä tunnen hänen; sillä minä olen hänestä, ja hän lähetti minun.
Matth. 11: 27. Joh. 10: 15.

30. Niin he etzeit händä käsittäxensä; waan ei kengän laskenut kättänsä hänen päällensä, sillä ei hänen aikansa ollut wielä tullut. Marc. 11: 18. Luc. 19: 47, 48. 20: 19... Joh. 8: 37.

31. Mutta paljo Kansasta uskoit hänen päällensä, ja sanoit: koska Christus tulee, tehnekö hän enämmän ihmeitä kuin tämä on tehnyt? l. 8: 30.

32. Phariseuxet kuulit Kansan hänestä senkaltaisita napisewan, ja Phariseuxet ja ylimmäiset Papit lähetit palweliat händä ottamaan kiinni.

33. Niin JEsus sanoi heille: minä olen wielä wähän aikaa teidän kanßanne, ja menen sitte hänen tygönsä joka minun lähetti. l. 16: 16.

34. Teidän pitä minua etzimän ja ei löytämän: ja kusa minä olen, et te taida sinne tulla.
l. 8: 21. 13: 33.

35. Niin Judalaiset sanoit keskenänsä: kuhungasta hän menne, etten me händä löydä? menneko hän Grekiläisten sekaan, jotka sinne ja tänne hajotetul

Digitized by Google

owat, Grekiläisiä opettamaan?
36. Mikä puhe se on kuin
hän sanoi: teidän pitä etzimän
minua, ja ei löytämän: ja kusa
minä olen, ét te taida sinne tulla.
37. Mutta wiimeisenä suurna
juhlapäiwänä seisoi JEsus,
ja huusi, sanoden: joka janoo,
se tulkan minun tygöni ja juokan.
Joh. 4: 14. 6: 35. Ilm. K. 22: 17.
38. Joka uskoo minun päälleni,
niinkuin Raamattu sanoo,
hänen kohdustansa pitä wuotaman
eläwän weden wirrat.
39. (Mutta sen hän sanoi
siitä Hengestä, jonga niiden
piti saaman, jotka uskowat
hänen päällensä; sillä ei Pyhä
Hengi wielä silloin saapuilla
ollut, ettei JEsus ollut wielä
kirkastettu.)
Ap. T. 2: 17. Joh. 16: 7.
40. Monda siis Kansasta,
jotka tämän puhen kuulit,
sanoit: Tämä on totisesti
Propheta.
Matth. 21: 46. Luc. 7: 16. Joh. 4: 42. 6: 14.
41. Muut sanoit: tämä on
Christus: mutta muutamat sanoit:
tulleko Christus Galileasta?
l. 1: 46.
42. Eikö Raamattu sano:
Dawidin siemenestä, ja Bethlehemin
Kaupungista, kusa Dawid
oli, Christuxen tulewan?
1 Sam. 16: 1. Ps. 132: 11. Mich. 5: 1. Matth. 2: 5. Luc. 2: 4.
43. Niin nousi riita Kansan
seasa hänen tähtensä. l. 9: 16. 10: 19.
44. Mutta muutamat tahdoit
hänen otta kiinni, ja ei
kuitengan kengän laskenut käsiänsä
hänen päällensä.
45. Niin palweliat tulit Phariseusten
ja ylimmäisten Pappein
tygö: Ja he sanoit heille:
mixette händä tänne tuonet?
46. Palweliat wastaisit: ei
ole ihminen ikänä niin puhunut
kuin se ihminen.
47. Phariseuxet wastaisit heitä:
olettako te myös wietellyt?
48. Ongo joku Päämiehistä
taikka Phariseuxista uskonut
hänen päällensä?
l. 12: 42. 1 Cor. 1: 20. 2: 8.
49 Waan tämä Kansa, joka
ei tiedä Lakia, on kirottu.
50. Niin sanoi heille Nicodemus,
joka yöllä oli hänen tygönsä
tullut, ja oli yxi heistä: l. 3: 2.
51. Duomitzeko meidän Lakimme
jongun ihmisen, ennen
kuin kuullan, eli tietä saadan, mitä
hän teki? 2 Mos. 23: 1. 3 Mos. 19: 15. 5 Mos. 1: 17. 17: 4. 8. 19: 15.
52. He wastaisit, ja sanoit hänelle:
oletko sinä myös Galilealainen?
tutki ja näe ettei Galileasta
ole yhtän Prophetata tullut.
53. Ja niin kukin meni kotiansa.

8. Luku.

JEsus päästä salawuoteudesa tawatun waimon duomitzemata. Todistaa itzestänsä Isän kansa, Phariseusten ja Judalaisten kampailemista ja epäuskoa wastan. Osotta Judalaisten luulouskon perkelellisexi, ja heidän wastauspuhensa kauhiaxi pilkaxi; josta he tahtowat händä kiwittä.

Digitized by Google

Mutta JEsus meni Öljymäelle.

2. Ja tuli warahin huomeneltain jällen Templijn, ja kaikki Kansa tuli hänen tygönsä; ja hän istui ja opetti heitä.

3. Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet toit yhden waimon hänen tygönsä huorudesa otetun kiinni. Ja kuin he olit sen hänen eteensä asettanet,

4. Sanoit he hänelle: Mestari, tämä waimo on löytty itze työsä kuin hän teki huorin.

5. Mutta Moses on Laisa meitä käskenyt, että senkaltaiset kiwillä surmataisiin: Mitästä sinä sanot? 3 Mos. 20: 10. 5 Mos. 22: 22.

6. Mutta sen he sanoit kiusaten händä, kandaxensa hänen päällensä. Mutta JEsus kumarsi itzensä, ja kirjoitti sormellansa maahan.

7. Mutta koska he seisoit kysymyxensä päälle, ojensi hän itzensä, ja sanoi heille: joka teistä on synnitöin, se heittäkän ensin händä kiwellä.

8. Ja hän kumarsi taas itzensä ja kirjoitti maahan.

9. Koska he tämän kuulit, ja olit omalda tunnolda woidut, läxit he ulos yxittäin, ruweten wanhimmista, wiimeisijn asti: ja JEsus jäi yxinänsä, ja waimo seisoi siinä.

10. Mutta koska JEsus itzensä ojensi, ja ei nähnyt ketän paitzi waimoa, sanoi hän hänelle: waimo, kusa owat ne sinun päällekandajas? Eikö sinua kengän duominnut?

11. Hän sanoi: HERra, ei kengän. Niin JEsus sanoi: en minä myös sinua duomitze: mene, ja älä sillen syndiä tee.

12. Niin JEsus puhui taas heille, ja sanoi: Minä olen mailman Walkeus: joka minua seuraa, ei hän pimeydesä waella, mutta saa elämän Walkeuden. L. 1: 5, 9. 9: 5. 12: 35, 46.

13. Phariseuxet sanoit hänelle: sinä todistat itzestäs; ei sinun todistuxes ole tosi.

14. JEsus wastais, ja sanoi heille: waikka minä itzestäni todistan, niin minun todistuxeni on tosi; sillä minä tiedän kusta minä tulin, ja kuhunga minä menen: Mutta et te tiedä kusta minä tulin, ja kuhunga minä menen. L. 5: 31.

15. Te duomitzetta lihan jälkeen, en minä ketän duomitze.

16. Ja waikka minä duomitzisin, niin minun duomioni on tosi; sillä en minä ole yxinäni, waan minä ja Isä joka minun lähetti.

17. Ja teidän Laisanne on myös kirjoitettu, että kahden ihmisen todistus on tosi.
5 Mos. 17: 6. 19: 15. Matth. 18: 16. 2 Cor. 13: 1. Ebr. 10: 28.

18. Minä olen se joka itzestäni todistan, ja Isä joka minun lähetti, todistaa myös minusta.

19. Niin he sanoit hänelle: kusasta sinun Isäs on? JEsus

Digitized by Google

wastais: et te tunne minua, etkä
minun Isääni: jos te tundisitta
minun, niin te tundisitta myös
minun Isäni.
20. Nämät sanat puhui
JEsus uhriarkun tykönä, opet-
tain Templisä: ja ei händä
kengän ottanut kiinni; sillä ei
hänen aikansa ollut wielä tul-
lut. I. 7: 8. 30.
21. Niin JEsus sanoi waas
heille: minä menen pois, ja te
etsittä minua, ja teidän pitä
kuoleman teidän synnisänne.
Kuhunga minä menen, et te
sinne taida tulla. I. 7: 34. 13: 33.
22. Niin sanoit Judalaiset:
tappaneko hän itzensä, sillä hän
sanoo: kuhunga minä menen, et
te sinne taida tulla?
23. Ja hän sanoi heille: te
oletta alhalda, ja minä olen
ylhäldä: te oletta mailmasta, en
minä ole mailmasta. I. 3: 31.
24. Sentähden sanoin minä
teille: teidän pitä kuoleman
teidän synneisänne: sillä jos et
te usko että minä se olen, niin
teidän pitä kuoleman teidän
synneisänne.
25. Niin he sanoit hänelle:
kuka sinä olet? JEsus sanoi
heille: se kuin minä alusta puhun
teille.
26. Minulla on paljo teistä
puhumista ja duomitzemista,
waan se on totinen joka minun
lähetti: ja mitä minä olen hä-
neldä kuullut, niitä minä puhun
mailmalle. I. 7: 28.

27. Mutta ei he ymmärtä-
net, että hän puhui heille Isästä.
28. Sanoi siis JEsus heil-
le: koska te oletta ihmisen pojan
ylöndänet, niin te ymmärrätte
että minä se olen, ja etten minä
tee itzestäni mitän, waan niin-
kuin Isä on minun opettanut,
niitä minä puhun. I. 12: 32.
29. Ja se joka minun lähet-
ti, on minun kanssani. Ei Isä
jättänyt minua yxinäni, sillä
minä teen aina niitä kuin hä-
nelle kelwolliset owat.
30. Koska hän näitä puhui,
niin moni uskoi hänen pääl-
lensä.
31. Niin JEsus sanoi niille
Judalaisille, jotka hänen uskoit:
jos te pysytte minun puhesani,
niin te totisesti minun Opetus-
lapseni oletta.
32. Ja teidän pitä totuu-
den ymmärtämän, ja totuuden
pitä teidän wapahtaman.
Rom. 6: 18.
33. Niin he wastaisit hän-
dä: me olemma Abrahamin
siemen, ja en me ole koskan ke-
nengän orjana ollet: kuinga siis
sinä sanot? teidän pitä wapaxi
tuleman:
34. JEsus wastais heitä, ja
sanoi: totisesti, totisesti sanon
minä teille: jokainen kuin teke
syndiä, hän on synnin orja.
Rom. 6: 16. 2 Pet. 2: 19.
35. Mutta ei orja pysy
ijankaikkisesti huonesa; waan
poika pysyy ijankaikkisesti.

Digitized by Google

Opetuslapsensa olit ainoastaan
matkaan lähtenet.
23. Mutta muut wenhet
tulit Tyberiasta, lähes sitä
paikkaa, josa he olit leipää syö-
net, sitte kuin HERra oli
kiittänyt.
24. Koska Kansa sen näki,
ettei JEsus siellä ollut, eikä
hänen Opetuslapsensa, astuit
he myös haaxiin, ja menit
Capernaumiin, etzein JEsus-
ta.
25. Ja kuin he hänen sildä
puolen mexta löysit, sanoit he
hänelle: Rabbi, koskas tänne
tulit?
26. JEsus wastais heitä,
ja sanoi: totisesti, totisesti sa-
non minä teille: et te etzi mi-
nua, että te näitte ihmen, waan
että te saitte leipää syödä, ja
olette rawitut.
27. Alkät tehkö sitä ruo-
kaa, joka on katowainen, waan
sitä ruokaa joka pysyy ijan-
kaikkiseen elämään, jonga ih-
misen Poika teille andawa on;
sillä Isä Jumala on sen
wahwistanut.
C. 11: 26. Matth. 3: 17. 17: 5. Marc.
1: 11. 9: 7. Luc. 3: 22. 9: 35. Joh. 1:
32, 33. 5: 37. 8: 18. 2 Pet. 1: 17.
28. Niin he sanoit hänelle:
mitä meidän pitä tekemän, että
me taidaisimme Jumalan töi-
tä tehdä?
29. JEsus wastais, ja sa-
noi heille: se on Jumalan työ,
että te uskotte sen päälle jonga
hän lähetti. 1 Joh. 3: 23.
30. Niin he sanoit hänelle:
mitä ihmettä siis sinä teet, että
me näkisimme ja uskoisimma
sinun päälles? Mitä työtä si-
nä teet? Matth. 12: 38. 16: 1.
Marc. 8: 11. Luc. 11: 29. 1 Cor. 1: 22.
31. Meidän Isämme söit
Mannaa korwesa, niinkuin kir-
joitettu on: hän andoi heille
leipää Taiwaasta syödäxensä.
2 Mos. 16: 4. 1 Cor. 10: 3.
32. Niin JEsus sanoi heil-
le: totisesti, totisesti sanon minä
teille: ei Moses sitä leipää an-
danut teille Taiwaasta; mutta
minun Isäni anda sen totisen
leiwän Taiwaasta.
33. Sillä se Jumalan leipä
on se, joka Taiwaasta tulee
alas, ja anda mailmalle elä-
män.
34. Niin he sanoit hänelle:
HERra, anna meille aina si-
tä leipää.
35. JEsus sanoi heille: mi-
nä olen elämän leipä: joka
tulee minun tygöni, ei hän
suingan isoo: ja joka uskoo
minun päälleni, ei hän kos-
kan janoo:
Matth. 11. 28. Joh. 4: 14. 7: 37.
36. Mutta minä sanoin teil-
le, että te näitte minun, ja et
te sittekkän usko.
37. Kaikki mitä minun Isä-
ni anda minulle, se tulee mi-
nun tygöni: ja joka minun ty-
göni tulee, sitä en minä heitä
ulos.
38. Sillä minä tulin Tai-
waasta alas, en tekemään mi-

Digitized by Google

nun tahtoani, waan sen tahtoa joka minun lähetti.
Matth. 26: 39. Marc. 14: 36. Luc. 22: 42. Joh. 4: 34. 5: 30.

39. Mutta se on Isän tahto, joka minun lähetti, ettei minun pidä yhtäkän niistä kaikista kadottaman, kuin hän minulle andoi, mutta olen ne herättäwä wiimeisnä päiwänä.
Joh. 10: 28. 17: 12. 18: 9. Ap. T. 1: 20.

40. Tämä on sen tahto, joka minun lähetti, että jokainen kuin näke Pojan, ja uskoo hänen päällensä, hänellä pitä ijankaikkinen elämä oleman; ja minä herätän hänen wiimeisnä päiwänä. l. 3: 15, 16.

41. Niin Judalaiset napisit sitä kuin hän sanoi: minä olen se leipä, joka Taiwaasta tuli alas:

42. Ja sanoit: eikö tämä ole JEsus Josephin Poika, jonga Isän ja Aitin me tunnemme? Kuingasta hän sanoo? minä olen tullut Taiwaasta alas. Matth. 13: 55. Marc. 6: 3. Luc. 4: 22. Joh. 7: 27.

43. Niin JEsus wastais, ja sanoi heille: älkät napisko keskenänne.

44. Ei taida kengän minun tygöni tulla, ellei Isä, joka minun lähetti, wedä händä, ja minä herätän hänen wiimeisnä päiwänä.

45. Se on Prophetaisa kirjoitettu: heidän pitä kaikki Jumalalda opetetuxi tuleman. Sentähden jokainen kuin sen on Isäldä kuullut ja oppenut, hän tulee minun tygöni.
Es. 54: 13. Jer. 31: 34. Joh. 1: 18. 1 Thess. 4: 9. Ebr. 8: 10. 10: 16.

46. Ei niin että joku on Isän nähnyt, waan joka on Jumalasta, se on Isän nähnyt.
Matth. 11: 27. Luc. 10: 22.

47. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, hänellä on ijankaikkinen elämä. l. 3: 18, 36.

48. Minä olen elämän leipä.

49. Teidän Isänne söit Mannaa korwesa, ja kuolit.
2 Mos. 16: 15. Ebr. 3: 16, 19.

50. Tämä on se leipä, joka Taiwaasta tuli alas, ja joka siitä syö, ei hänen pidä kuoleman.

51. Minä olen se eläwä leipä, joka Taiwaasta tuli alas: se kuin tästä leiwästä syö, hän elää ijankaikkisesti: Ja se leipä jonga minä annan, on minun lihani, jonga minun pitä andaman mailman elämän edestä.
l. 3: 13.

52. Niin Judalaiset riitelit keskenänsä, sanoden: kuinga tämä taita anda lihansa meille syödä? l. 3: 9.

53. JEsus sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan lihaa, ja juo hänen wertansa, niin ei ole elämä teisä.
Marc. 16: 16. Joh. 1: 12.

54. Joka syö minun lihani, ja juo minun wereni, hänellä

Digitized by Google

on ijankaikkinen elämä: ja minä olen herättäwä hänen wiimeisnä päiwänä.
55. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun wereni on totinen juoma.
56. Joka syö minun lihani, ja juo minun wereni, hän on minusa, ja minä hänesä.
57. Niinkuin eläwä Isä minun lähetti, ja minä elän Isäni tähden; niin myös se joka minua syö, hän elää minungin tähteni.
58. Tämä on se leipä, joka Taiwaasta tuli alas: Ei niinkuin teidän Isänne söit Mannaa ja kuolit. Joka tätä leipää syö, hän saa elää ijankaikkisesti. I. 3: 13.
59. Näitä sanoi hän Synagogasa, opettaisansa Capernaumisa.
60. Niin monda hänen Opetuslapsistansa, kuin he tämän kuulit, sanoit: tämä on kowa puhe: kuka woi sitä kuulla?
61. Mutta kuin JEsus tiesi itsestänsä, että hänen Opetuslapsensa sitä napisit, sanoi hän heille: pahoittako tämä teitä?
62. Mitä sitte, jos te näette ihmisen Pojan sinne menewän ylös, kusa hän ennen oli? Marc. 16: 19. Luc. 24: 51. Joh. 3: 13. Ap. T. 1: 9. Eph. 4: 8.
63. Hengi on se joka eläwäxi teke, ei liha mitän auta: Ne sanat kuin minä teille puhun, owat Hengi ja elämä. 2 Cor. 3: 6.
64. Mutta muutamat teistä owat jotka ei usko. Sillä JEsus tiesi alusta kutka owat jotka ei uskonet, ja kuka hänen oli pettäwä. I. 2: 25. 13: 11.
65. Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä teille: ei taida kengän tulla minun tygöni, ellei se ole annettu hänelle minun Isäldäni.
66. Siitä ajasta luopuit monda hänen Opetuslastansa hänestä ja menit pois, eikä hänen kansansa enä waeldanet.
67. Niin JEsus sanoi niille kahdelletoistakymmenelle: ettekö te myös tahdo mennä pois?
68. Simon Petari wastais händä: HERra, kenengä tygö me menemme? sinulla on ijankaikkisen elämän sanat. Ap. T. 5: 20.
69. Ja me uskomme ja olemme ymmärtänet, että sinä olet Christus eläwän Jumalan Poika. Matth. 16: 16. Marc. 8: 29. Luc. 9: 20. Joh. 11: 27.
70. JEsus wastais heitä: engö minä ole teitä kahtatoistakymmendä wallinnut, ja yxi teistä on Perkele? Luc. 6: 13. Joh. 8: 44.
71. Mutta sen hän sanoi Judasta Simonin poikasta Ischariotista; sillä hän oli hänen pettäwä, ja oli yxi niistä kahdestatoistakymmenestä.

Digitized by Google

7. Luku.

Jesus menee hiljaisudesa Lehtimajan Juhlalle. Opetta ja ojenda tessi juhlana, niitä joilla oli errpuraisia ajatuxia hänestä. Lopulla Juhlaa waikutta hän pahellansa Kinnitotta-jansa todistamaan hänestänsä; ja Nicodemus myös wastaa hänen puolestansa.

Ja sitte waelsi JEsus Galileasa: sillä ei hän tahtonut waelda Judeasa, että Judalaiset pyysit händä tappa.
2. Niin Judalaisten lehtimajan juhla oli läsnä.
3. Ja hänen weljensä sanoit hänelle: lähde tääldä ja mene Judeaan, että myös sinun Opetuslapses näkisit sinun työs joita sinä teet. Matth. 12: 46. Marc. 3: 31. Luc. 8: 19. Ap. T. 1: 14.
4. Sillä ei kengän tee mitän salaa, ja tahtoo itze julki olla. Jos sinä näitä teet, niin julista itzes mailman edesä.
5. Sillä ei hänen weljensäkän uskonet hänen päällensä. Marc. 3: 21.
6. Niin JEsus sanoi heille: ei ole minun aikani wielä tullut: waan teidän aikanne on aina walmis.
7. Ei mailma taida teitä wihata: mutta minua hän wihaa, sillä minä todistan hänestä, että hänen työnsä owat pahat. l. 15: 18. 3: 19. 14: 17.
8. Mengät te ylös juhlalle: en minä wielä tälle juhlalle mene, sillä ei minun aikani ole wielä täytetty. l. 8: 20.
9. Ja koska hän näitä heille puhunut oli, niin hän jäi Galileaan.
10. Mutta koska hänen weljensä olit mennet ylös, meni hän myös juhlalle, ei julki, waan niinkuin salaa.
11. Niin Judalaiset etzeit händä juhlana, ja sanoit: kusa hän on? l. 11: 56.
12. Ja suuri napina oli hänestä Kansan seasa; sillä muutamat sanoit: hän on hywä: mutta toiset sanoit: ei; waan hän wiettelee Kansan. Matth. 21: 46. Luc. 7: 16. Joh. 6: 14.
13. Ei kuitengan yxikän hänestä julkisesti puhunut; sillä he pelkäisit Judalaisia. l. 9: 22. 12: 42. 19: 38.
14. Mutta koska jo puoli juhlaa oli kulunut, meni JEsus ylös Templiin, ja opetti.
15. Ja Judalaiset ihmettelit, sanoden: kuinga tämä taita Kirjaa, joka ei ole oppenut?
16. Wastais JEsus, ja sanoi heille: ei minun oppini ole minun, mutta sen joka minun lähetti. l. 8: 28. 12: 49. 14: 10, 24.
17. Jos joku tahtoo tehdä hänen tahtonsa, niin hänen pitä tietämän tästä opista, jos se on Jumalasta, eli jos minä itzestäni puhun.
18. Joka itzestänsä puhuu, se etzii omaa kunniatansa; mutta joka etzii sen kunniata joka hänen lähetti, se on waka ja ei hänesä ole wäärytta. l. 5: 41.
19. Eikö Moses andanut

Digitized by Google

teille Lakia, ja ei kengän teistä Lakia täytä? Mixi te etzittä minua tapparenne?
2 Mos. 20: 1, rc. 2 Mos. 24: 3. Ap. T. 7: 53. Matth. 12: 14. Marc. 3:6. Joh. 5: 16 18. 10: 39. 11: 53.

20. Wastais Kansa, ja sanoi: sinulla on Perkele: kuka sinua etzii tapparensa?
l. 8: 48, 52. 10: 20.

21. JEsus wastais, ja sanoi heille: yhden työn minä tein, ja te kaikki ihmettelettä.

22. Sentähden andoi Moses teille ymbärileikkauxen, (ei että se Mosexelda oli, waan Isildä,) ja te ymbärileikkatte Sabbathina ihmisen. 1 Mos. 17: 10. 3 Mos. 12: 3. Ap. T. 7: 8. Rom. 4: 11.

23. Jos ihminen Sabbathina ymbärileikatan, ettei Mosexen Laki rikotaisi: närkästyttekö te minusta, että minä koko ihmisen Sabbathina paransin?

24. Alkät duomitko näkemisen jälkeen, waan sanokat oikia duomio.

25. Sanoit siis muutamat Jerusalemin asuwaisista: eikö tämä se ole, jota he etzeit tapparensa?

26. Ja katzo, hän puhuu rohkiasti, ja ei, he hänelle mitän puhu: Tietänewätkö ylimmäiset oikein, että hän on totisesti Christus?

27. Mutta me kyllä tiedämme kusta tämä on: waan kusta Christus tulee ja kusta hän on, ei kengän tiedä. Matth. 13: 55. Marc. 6: 3. Luc. 4: 22. Joh. 6: 42.

28. Niin JEsus huusi Templisä, opetti ja sanoi: Ja te tunnetta minun, ja tiedätte kusta minä olen: ja en minä ole tullut itze minustani, mutta hän on waka joka minun lähetti, jota et te tunne. l. 8: 26, 42, 55. Rom. 3: 4.

29. Mutta minä tunnen hänen; sillä minä olen hänestä, ja hän lähetti minun.
Matth. 11: 27. Joh. 10: 15.

30. Niin he etzeit händä käsittäxensä; waan ei kengän laskenut kättänsä hänen päällensä, sillä ei hänen aikansa ollut wielä tullut. Marc. 11: 18. Luc. 19: 47, 48. 20: 19. Joh. 8: 37.

31. Mutta paljo Kansasta uskoit hänen päällensä, ja sanoit: koska Christus tulee, tekekö hän enämmän ihmeitä kuin tämä on tehnyt? l. 8: 30.

32. Phariseuxet kuulit Kansan hänestä senkaltaisita napisewan, ja Phariseuxet ja ylimmäiset Papit lähetit palweliat händä ottamaan kiinni.

33. Niin JEsus sanoi heille: minä olen wielä wähän aikaa teidän kanszanne, ja menen sitte hänen tygönsä joka minun lähetti. l. 16: 16.

34. Teidän pitä minua etzimän ja ei löytämän: ja kusa minä olen, et te taida sinne tulla.
l. 8: 21. 13: 33.

35. Niin Judalaiset sanoit keskenänsä: kuhungasta hän menne, etten me händä löydä? menekö hän Grekiläisten sekaan, jotka sinne ja tänne hajotetut

owat, Grekiläisiä opettamaan?
36. Mikä puhe se on kuin
hän sanoi: teidän pitä etzimän
minua, ja ei löytämän: ja kusa
minä olen, et te taida sinne tulla.
37. Mutta wiimeisenä suur-
na juhlapäiwänä seisoi JEsus,
ja huusi, sanoden: joka janoo,
se tulkan minun tygöni ja juo-
kan. Joh. 4: 14. 6: 35. Ilm.
K. 22: 17.
38. Joka uskoo minun pääl-
leni, niinkuin Raamattu sanoo,
hänen kohdustansa pitä wuota-
man eläwän weden wirrat.
39. (Mutta sen hän sanoi
siitä Hengestä, jonga niiden
piti saaman, jotka uskowat
hänen päällensä; sillä ei Pyhä
Hengi wielä silloin saapuilla
ollut, ettei JEsus ollut wielä
kirkastettu.)
Ap. T. 2: 17. Joh. 16: 7.
40. Monda siis Kansasta,
jotka tämän puhen kuulit,
sanoit: Tämä on totisesti
Propheta.
Matth. 21: 46. Luc. 7: 16. Joh. 4: 42. 6: 14.
41. Muut sanoit: tämä on
Christus: mutta muutamat sa-
noit: tulleko Christus Gali-
leasta? l. 1: 46.
42. Eikö Raamattu sano:
Dawidin siemenestä, ja Beth-
lehemin Kaupungista, kusa Da-
wid oli, Christuxen tulewan?
1 Sam. 16: 1. Ps. 132: 11. Mich. 5: 1.
Matth. 2: 5. Luc. 2: 4.
43. Niin nousi riita Kansan
seasa hänen tähtensä. l. 9: 16. 10: 19.
44. Mutta muutamat tah-
doit hänen otta kiinni, ja ei
kuitengan kengän laskenut kä-
siänsä hänen päällensä.
45. Niin palweliat tulit Pha-
riseusten ja ylimmäisten Pap-
pein tygö: Ja he sanoit heil-
le: mixette händä tänne tuonet?
46. Palweliat wastaisit: ei
ole ihminen ikänä niin puhunut
kuin se ihminen.
47. Phariseuxet wastaisit hei-
tä: olettako te myös wietellyt?
48. Ongo joku Päämiehistä
taikka Phariseuxista uskonut
hänen päällensä?
l. 12: 42. 1 Cor. 1: 20. 2: 8.
49 Waan tämä Kansa, joka
ei tiedä Lakia, on kirottu.
50. Niin sanoi heille Nico-
demus, joka yöllä oli hänen ty-
gönsä tullut, ja oli yxi heistä: l. 3: 2.
51. Duomitzeko meidän La-
kimme jongun ihmisen, ennen
kuin kuullan, eli tietä saadan, mi-
tä hän teki? 2 Mos. 23: 1. 3 Mos. 19:
15. 5 Mos. 1: 17. 17: 4, 8. 19: 15.
52. He wastaisit, ja sanoit hä-
nelle: oletko sinä myös Galilea-
lainen? tutki ja näe ettei Galileas-
ta ole yhtän Prophetata tullut.
53. Ja niin kukin meni ko-
tiansa.

8. Luku.

JEsus päästä salawuoteudesa tawa-
tun waimon duomitzemata. Todis-
taa itzestänsä Isän kanßa, Phariseus-
ten ja Judalaisten kampailemista
ja epäuskoa wastan. Osotta Juda-
laisten luulouskon perkelelliseri, ja
heidän wastauspuhensa kauhiari
pilkari; josta he tahtowat händä
kiwittä.

Digitized by Google

Mutta JEsus meni Öljymäelle.

2. Ja tuli warahin huomeneltain jällen Templijn, ja kaikki Kansa tuli hänen tygönsä; ja hän istui ja opetti heitä.

3. Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet toit yhden waimon hänen tygönsä huorudesa otetun kiinni. Ja kuin he olit sen hänen eteensä asettanet,

4. Sanoit he hänelle: Mestari, tämä waimo on löytty itze työsä kuin hän teki huorin.

5. Mutta Moses on Laisa meitä käskenyt, että senkaltaiset kiwillä surmataisin: Mitästä sinä sanot? 3 Mos. 20: 10. 5 Mos. 22: 22.

6. Mutta sen he sanoit kiusaten händä, kandaxensa hänen päällensä. Mutta JEsus kumarsi itzensä, ja kirjoitti sormellansa maahan.

7. Mutta koska he seisoit kysymyxensä päälle, ojensi hän itzensä, ja sanoi heille: joka teistä on synnitöin, se heittäkän ensin händä kiwellä.

8. Ja hän kumarsi taas itzensä ja kirjoitti maahan.

9. Koska he tämän kuulit, ja olit omalda tunnolda woidut, läxit he ulos yxittäin, ruweten wanhimmista, wiimeisijn asti: ja JEsus jäi yxinänsä, ja waimo seisoi siinä.

10. Mutta koska JEsus itzensä ojensi, ja ei nähnyt ketän paitzi waimoa, sanoi hän hänelle: waimo, kusa owat ne sinun päällekandajas? Ongo sinua kengän duominnut?

11. Hän sanoi: HErra, ei kengän. Niin JEsus sanoi: en minä myös sinua duomitze: mene, ja älä sillen syndiä tee.

12. Niin JEsus puhui taas heille, ja sanoi: Minä olen mailman Walkeus: joka minua seuraa, ei hän pimeydesä waella, mutta saa elämän Walkeuden. L. 1: 5, 9. 9: 5. 12: 35, 46.

13. Phariseuxet sanoit hänelle: sinä todistat itzestäs; ei sinun todistuxes ole tosi.

14. JEsus wastais, ja sanoi heille: waikka minä itzestäni todistan, niin minun todistuxeni on tosi; sillä minä tiedän kusta minä tulin, ja kuhunga minä menen: Mutta et te tiedä kusta minä tulin, ja kuhunga minä menen. L. 5: 31.

15. Te duomitzetta lihan jälkeen, en minä ketän duomitze.

16. Ja waikka minä duomitzisin, niin minun duomioni on tosi; sillä en minä ole yxinäni, waan minä ja Isä joka minun lähetti.

17. Ja teidän Laisanne on myös kirjoitettu, että kahden ihmisen todistus on tosi. 5 Mos. 17: 6. 19: 15. Matth. 18: 16. 2 Cor. 13: 1. Ebr. 10: 28.

18. Minä olen se joka itzestäni todistan, ja Isä joka minun lähetti, todistaa myös minusta.

19. Niin he sanoit hänelle: kusasta sinun Isäs on? JEsus

Digitized by Google

wastais: et te tunne minua, etkä
minun Isääni: jos te tundisitta
minun, niin te tundisitta myös
minun Isäni.
20. Nämät sanat puhui
JEsus uhriarkun tykönä, opet-
tain Templisä: ja ei händä
kengän ottanut kiinni; sillä ei
hänen aikansa ollut wielä tul-
lut. l. 7: 8, 30.
21. Niin JEsus sanoi taas
heille: minä menen pois, ja te
etzittä minua, ja teidän pitä
kuoleman teidän synnisänne.
Kuhunga minä menen, et te
sinne taida tulla. l. 7: 34. 13: 33.
22. Niin sanoit Judalaiset:
tappaneko hän itzensä, sillä hän
sanoo: kuhunga minä menen, et
te sinne taida tulla?
23. Ja hän sanoi heille: te
oletta alhalda, ja minä olen
ylhäldä: te oletta mailmasta, en
minä ole mailmasta. l. 3: 31.
24. Sentähden sanoin minä
teille: teidän pitä kuoleman
teidän synneisänne: sillä jos et
te usko että minä se olen, niin
teidän pitä kuoleman teidän
synneisänne.
25. Niin he sanoit hänelle:
kuka sinä olet? JEsus sanoi
heille: se kuin minä alusta puhun
teille.
26. Minulla on paljo teistä
puhumista ja duomitzemista,
waan se on totinen joka minun
lähetti: ja mitä minä olen hä-
neldä kuullut, niitä minä puhun
mailmalle. l. 7: 28.
27. Mutta ei he ymmärtä-
net, että hän puhui heille Isästä.
28. Sanoi siis JEsus heil-
le: koska te oletta ihmisen pojan
ylöndänet, niin te ymmärrätte
että minä se olen, ja etten minä
tee itzestäni mitän, waan niin-
kuin Isä on minun opettanut,
niitä minä puhun. l. 12: 32.
29. Ja se joka minun lähet-
ti, on minun kansani. Ei Isä
jättänyt minua yxinäni, sillä
minä teen aina niitä kuin hä-
nelle kelwolliset owat.
30. Koska hän näitä puhui,
niin moni uskoi hänen pääl-
lensä.
31. Niin JEsus sanoi niille
Judalaisille, jotka hänen uskoit:
jos te pysytte minun puhesani,
niin te totisesti minun Opetus-
lapseni oletta.
32. Ja teidän pitä totuu-
den ymmärtämän, ja totuuden
pitä teidän wapahtaman.
Rom. 6: 18.
33. Niin he wastaisit hän-
dä: me olemma Abrahamin
siemen, ja en me ole koskan ke-
nengän orjana ollet: kuinga siis
sinä sanot? teidän pitä wapaxi
tuleman:
34. JEsus wastais heitä, ja
sanoi: totisesti, totisesti sanon
minä teille: jokainen kuin teke
syndiä, hän on synnin orja.
Rom. 6: 16. 2 Pet. 2: 19.
35. Mutta ei orja pysy
ijankaikkisesti huonesa; waan
poika pysyy ijankaikkisesti.

Digitized by Google

36. Jos siis Poika teidän wapaxi teke, niin te totisesti oletta wapat.

37. Minä tiedän että te oletta Abrahamin siemen, waan te etzitte kuolettaxenne minua; sillä ei minun puhellani ole teisä siaa.

38. Minä puhun mitä minä olen Isäni tykönä nähnyt, ja te teettä mitä te oletta nähnet teidän Isänne tykönä.

39. He wastaisit, ja sanoit hänelle: Abraham on meidän Isämme: JEsus sanoi heille: jos te olisitta Abrahamin lapset, niin te tekisittä Abrahamin töitä.

40. Mutta nyt te etzittä minua tappaxenne, sitä ihmistä joka totuuden on teille puhunut, jonga hän on Jumalalda kuullut: sitä ei Abraham tehnyt.

41. Te teettä teidän Isänne tekoja. Niin he sanoit hänelle: en me ole äpäränä syndynet: meillä on yxi Isä, Jumala.

42. JEsus sanoi heille: jos Jumala olis teidän Isänne, niin te tosin rakastaisitte minua; sillä minä läxin ja tulin Jumalasta: en minä itzestäni tullut, waan hän lähetti minun.

43. Mixette ymmärrä tätä minun puhettani? ette taida kuulla sitä minun sanaani.

44. Te oletta Isästä Perkelestä, ja teidän Isänne himoja te tahdotte tehdä. Hän on ollut murhaja alusta, ja ei pysynyt totuudesa; sillä ei totuus ole hänesä. Kosta hän puhuu walhetta, niin hän puhuu omastansa: sillä hän on walehtelia, ja sen Isä. 1 Joh. 3: 8. Jud. Ep. v. 6.

45. Mutta että minä sanon totuuden, niin ette usko minua.

46. Kuka teistä nuhtelee minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden, mixet te usko minua?

47. Joka on Jumalasta, se kuulee Jumalan sanat; sentähden et te kuule, ettet te Jumalasta ole. 1 Joh. 4: 6.

48. Niin wastaisit Judalaiset, ja sanoit hänelle: engös me oikein sano, että sinä olet Samarialainen, ja sinulla on Perkele? v. 7: 20. 10: 20.

49. JEsus wastais: ei minulla ole Perkele, waan minä kunnioitzen minun Isääni, ja te häwäisette minua.

50. En minä etzi omaa kunniatani, yxi on joka sitä kysyy ja duomitzee.

51. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä näkemän kuolemata ijankaikkisesti.

52. Niin Judalaiset sanoit hänelle: nyt me ymmärsimmä että sinulla on Perkele. Abraham on kuollut, ja Prophetat, ja sinä sanot: joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä maistaman kuolemata ijankaikkisesti.

53. Oletkos sinä suurempi kuin meidän Isämme Abra-

Digitized by Google

ham, joka kuollut on? ja Prophetat owat kuollet: mixi sinä itzes teet?

54. JEsus wastais: jos minä itziäni kunnioitzen, niin ei minun kunniani ole mitän: minun Isäni on se joka kunnioitzee minua, jonga te teidän Jumalaxenne sanotta.

55. Ja et te tunne händä: mutta minä tunnen hänen: ja jos minä sanoisin etten minä händä tundisi, niin minä olisin walehtelia kuin tekin: mutta minä tunnen hänen, ja kätken hänen sanansa.

56. Abraham teidän Isänne iloitzi, nähdäxensä minun päiwäni: hän näki sen, ja ihastui.

57. Niin Judalaiset sanoit hänelle: et sinä ole wielä wiidenkymmenen ajastajan wanha, ja olet nähnyt Abrahamin?

58. JEsus sanoi heille: Totisesti, totisesti sanon minä teille: ennenkuin Abraham olikan, olen minä.

59. Niin he poimeit kiwiä laskettaxensa händä. Mutta JEsus lymyi, ja läxi ulos Templistä, käyden heidän keskeldänsä: ja niin hän pääsi ulos. L. 10: 31.

9. Luku.

JEsus paranda Sabbathina yhden sokiana syndynen. Se parattu tutkitan: tunnustaa parandajansa, ja woitta wihat Judalaisilda. Wahwistetan JEsuxelda uskosa. JEsus osotta Phariseuxet sokiaxi.

Ja JEsus käyden ohitze näki ihmisen, joka oli sokiana syndynyt.

2. Ja hänen Opetuslapsensa kysyit häneldä, sanoden: Mestari, kuka syndiä teki, tämä, eli hänen wanhempansa, että hänen piti sokiana syndymän?

3. JEsus wastais: ei tämä syndiä tehnyt, eikä hänen wanhempansa; mutta että Jumalan työt hänesä ilmoitettaisin.

4. Minun tulee tehdä hänen töitänsä, joka minun lähetti, niin kauwan kuin päiwä on. Yö tulee, koska ei kengän taida työtä tehdä.

5. Niin kauwan kuin minä olen mailmasa, niin olen minä mailman Walkeus. L. 1: 5, 9. 8: 12. 12: 35, 46.

6. Koska hän tämän sanonut oli, sylki hän maahan, ja teki loan syljestä, ja woiteli sen sokian silmät loalla:

7. Ja sanoi hänelle: mene ja pese itzes siinä lammikosa Siloam, se on niin paljo kuin lähetetty. Niin hän meni ja pesi itzensä, ja tuli näkemään.

8. Niin kylän miehet, ja ne, jotka hänen ennen olit nähnet sokiana, sanoit: eikö tämä se ole joka istui ja kerjäis?

9. Muutamat wastaisit: hän se on. Mutta muut sanoit: hän on sen muotoinen: waan hän itze sanoi: minä se olen.

Digitized by Google

10. Niin he sanoit hänelle: kuinga sinun silmäs aukenit?
11. Wastais hän, ja sanoi: se ihminen, joka JEsuxexi kutzutan, teki loan, ja woiteli minun silmäni, ja sanoi minulle: mene ja pese Siloamin lammikosa. Ja kuin minä menin, ja pesin, niin minä sain näkyni.
12. Niin he sanoit hänelle: kusasta hän on? Hän sanoi: en minä tiedä.
13. Niin he weit sen, joka ennen sokiana ollut oli, Phariseusten tygö.
14. Ja se oli Sabbathin päiwä jona JEsus teki loan, ja awais hänen silmänsä.
15. Niin kysyit taas häneldä Phariseuxet, kuinga hän näkynsä saanut oli. Hän sanoi heille: hän pani loan minun silmäini päälle, ja minä pesin, ja näen.
16. Niin muutamat Phariseuxista sanoit: ei se ihminen ole Jumalasta, ettei hän pidä Sabbathia. Muut sanoit: kuinga taita joku syndinen ihminen senkaltaisia ihmeitä tehdä? Ja riita oli heillä keskenänsä.
17. He sanoit taas sokialle: mitä sinä hänestä sanot, joka sinun silmäs awaisi? hän sanoi: Hän on Propheta.
18. Mutta ei Judalaiset sitä uskonet, että hän oli sokiana ollut, ja näkemään tullut: siihen asti kuin he kutzuit sen wanhemmat, joka näkynsä saanut oli:
19. Ja he kysyit heildä, sanoden: tämäkö teidän poikanne on, jonga te sanotta sokiana syndynen? Kuinga siis hän nyt näke?
20. Hänen wanhempansa wastaisit heitä, ja sanoit: me tiedämme tämän meidän Poiaxemme, ja että hän sokiana syndynyt on:
21. Mutta kuinga hän nyt näke, sitä en me tiedä, ja kuka hänen silmänsä awais, en me tiedä: hänellä on kyllä ikää, kysykät häneldä, puhukan itse hänestänsä.
22. Näin sanoit hänen wanhempansa; sillä he pelkäisit Judalaisia: sillä Judalaiset olit jo niin keskenänsä päättänet: että jos joku hänen tunnustais Christuxexi, sen piti Synagogasta oleman suljettu ulos.
L. 12: 42.
23. Sentähden sanoit hänen wanhempansa: hänellä on kyllä ikää, kysykät häneldä.
24. Niin he kutzuit toisen kerran sen ihmisen, joka sokiana oli ollut, ja sanoit hänelle: anna Jumalalle kunnia: me tiedämme sen ihmisen syndisexi.
25. Hän wastais, ja sanoi: jos hän on syndinen, sitä en minä tiedä: waan sen minä ainoasti tiedän, et-

Digitized by Google

tä minä joka sokia olin, nyt näen.

26. He sanoit taas hänelle: mitä hän sinulle teki? kuinga hän sinun silmäs awais?

27. Hän wastais: jo minä sanoin teille, ettekö te kuullet? Mixi te taas sitä tahdotta kuulla? tahdottako te myös hänen Opetuslapsixensa?

28. Niin he kirwoit händä, ja sanoit: sinä olet hänen Opetuslapsensa; mutta me olemma Mosexen Opetuslapset.

29. Me tiedämme Jumalan Mosesta puhutellen: mutta kusta tämä on, en me tiedä.
1 8: 14.

30. Niin se ihminen wastais, ja sanoi heille: se on tosin ihmellinen, ettet te tiedä kusta hän on, ja kuitengin hän awais minun silmäni.

31. Mutta me tiedämme ettei Jumala kuule syndisitä: waan joka on Jumalan palwelia ja teke hänen tahtonsa, sitä hän kuulee.

32. Ei ole mailman alusta kuultu, että joku on sen silmät awannut, joka sokiana syndynyt on.

33. Ellei hän olisi Jumalasta, niin ei hän taidais mitän tehdä.

34. He wastaisit, ja sanoit hänelle: sinä olet päänänsä synnisä syndynyt, ja sinä opetat meitä? Ja he ajoit hänen ulos.

35. Ja JEsus sai sen kuulla, että he olit hänen ajanet ulos: Ja kuin hän löysi hänen, sanoi hän hänelle: uskotkos sinä Jumalan Pojan päälle?

36. Hän wastais, ja sanoi: HERra, kuka se on, että minä hänen päällensä uskoisin?

37. Niin JEsus sanoi hänelle: sinä olet hänen nähnyt, ja hän on se joka puhuu sinun kanssas.

38. Niin hän sanoi: HERra, minä uskon. Ja hän kumarsi ja rukoili händä.

39. Ja JEsus sanoi: minä tulin duomiolle tähän mailmaan: että ne jotka ei näe, pitä näkemän, ja ne jotka näkewät pitä sokiaxi tuleman.
I. 3: 19, 12: 47.

40. Ja muutamat Pharisereista, jotka hänen tykönänsä olit, kuulit nämät, ja sanoit hänelle: olemmako mekin sokiat?

41. JEsus sanoi heille: jos te sokiat olisitta, niin ei olisi teillä syndiä: mutta että te sanotte: me näemmä, sentähden teidän syndinne pysyy. I. 15: 22.

10. Luku.

JEsus kutzuu itzensä lammashuonen oweri. Hywäxi paimenexi. Wastaa Jerusalemisa Judalaisten kysymyxeen, ja osotta wahwoilla perusturilla itzensä Mesšiaxexi. Judalaiset pyytäwät händä käsitellä; mutta hän menee toiselle puolelle Jordanin.

Digitized by Google

Totisesti, totisesti sanon minä
teille: joka ei owesta mene
sisälle lammashuoneseen: waan
astuu siihen mualda, se on wa-
ras ja ryöwäri.
2. Mutta joka owen kautta
sisälle menee, se on lammasten
paimen.
3. Sillen owen wartia
awaa, ja lampat kuulewat hä-
nen äänensä: Ja omia lam-
paitansa kutzuu hän nimeldän-
sä ja wie heidän ulos.
4. Ja kuin hän omat lam-
pansa päästää ulos, käy hän
heidän edellänsä: ja lampat
seurawat händä, sillä he tun-
dewat hänen äänensä.
5. Mutta ei he muukalaista
seuraa, waan pakenewat hän-
dä: sillä ei he tunne muukalais-
ten äändä.
6. Tämän tapauxen sanoi
JEsus heille: mutta ei he niitä
ymmärtänet, kuin hän heille
sanoi.
7. Niin JEsus sanoi taas
heille: totisesti, totisesti sanon
minä teille: minä olen lam-
masten owi.
8. Kaikki jotka minun edel-
läni owat tullet, owat warkat
ja ryöwärit: waan ei lampat
kuullet heitä.
9. Minä olen owi: jos joku
minun kauttani menee sisälle,
se tulee autuaxi: ja menee si-
sälle ja ulos, ja löytä laitu-
men.
10. Ei waras tule muuta
kuin warastamaan, ja tappa-
maan, ja kadottamaan: minä
tulin, että heillä pitä elämä
oleman, ja yldäkyllä oleman.
11. Minä olen se hywä pai-
men: hywä paimen anda hen-
gensä lammasten edestä.
12. Mutta palkollinen, joka
ei ole paimen, eikä lampat ole
hänen omansa, koska hän näke
suden tulewan, niin hän jättä
lampat, ja pakenee: ja susi
raatelee ja haaskaa lampat.
13. Mutta palkollinen pake-
nee, sillä hän on palkollinen,
eikä tottele lampaista.
14. Minä olen se hywä pai-
men, joka tunnen omani, ja
minä tutan myös omilda-
ni.
15. Niinkuin Isä minun
tunde, ja minä tunnen Isän:
ja panen hengeni lammasten
edestä. c. 7: 29.
16. Minulla on myös mui-
ta lampaita, jotka ei ole tästä
lammashuonesta: ne pitä mi-
nun myös tänne saattaman:
ja he saawat kuulla minun
ääneni: ja pitä oleman yxi
lammashuone, ja yxi paimen.
Matth. 28: 19. Ap. T. 10: 35.
17. Sentähden Isä minua
rakastaa, sillä minä panen
hengeni, että minä sen jällens
otan.
18. Ei ota kengän sitä mi-
nulda, waan minä panen sen
itzestäni. Minulla on walda
sitä panna, ja minulla on wal-

Digitized by Google

da sitä taas otta. Sen käskyn minä sain Isäldäni.

19. Niin tuli taas riita Judalaisten keskellä näiden puhetten tähden.

20. Ja moni heistä sanoi: hänellä on Perkele, ja hän on mieletöin: mitä te händä kuulteletta? l. 7: 20. 8: 48, 52.

21. Mutta muut sanoit: ei ne ole riiwatun puhet: taitako Perkele sokian silmät awata?

22. Ja Jerusalemisa oli Kirkkomessu, ja talwi oli.

23. Ja JEsus käweli Templisä Salomonin esihuonesa.

24. Niin Judalaiset piiritit hänen, ja sanoit hänelle: kuinga kauwan sinä meitä pidät ylös? Jos sinä olet Christus, niin sano meille selkiästi.

25. JEsus wastais heitä: minä olen sen teille sanonut, ja ette usko: ne työt kuin minä teen Isäni nimeen, todistawat minusta. l. 5: 36.

26. Mutta et te usko; sillä ei te ole minun lampaistani, niinkuin minä teille sanoin. l. 8: 19.

27. Minun lampani kuulewat minun äåneni, ja minä tunnen heidän, ja he seurawat minua:

28. Ja minä annan heille ijankaikkisen elämän, ja ei heidän pidä hukkuman ijankaikkisesti, eikä pidä yhdengän rewäiseman heitä minun kädestäni.

29. Minun Isäni, joka ne minulle andoi, on suurempi kaikkia: ja ei kengän taida heitä rewäistä minun Isäni kädestä. l. 14: 28.

30. Minä ja Isä olemma yhtä. l. 17: 11, 22.

31. Niin Judalaiset poimeit taas kiwiä händä kiwittäxensä. l. 8: 59.

32. JEsus wastais heitä: minä osotin teille Isäldäni monda hywää työtä: kunga työn tähden niistä te siis minun kiwitätte?

33. Judalaiset wastaisit händä, sanoden: en me sinua hywän työn tähden kiwitä, waan pilkan tähden, ja että sinä, joka ihminen olet, teet itzes Jumalaxi.

34. JEsus wastais heitä: eikö teidän Laisanne ole kirjoitettu? Minä sanoin, te oletta Jumalat. Ps. 82: 1.

35. Jos hän ne kutzui Jumalixi, joille Jumalan sana tapahtui: ja ei kirjoitus taida rikotta:

36. Ja te sanotte hänelle, jonga Isä on pyhittänyt ja lähettänyt mailmaan: sinä pilkkat Jumalata, että minä sanoin: minä olen Jumalan Poika. Matth. 26: 65.

37. Ellen minä tee minun Isäni töitä, niin älkät minua uskoko:

Digitized by Google

38. Mutta jos minä niitä teen, ja jos et te minua usko, niin uskokat ne työt: että te tundisitte, ja uskoisitte Isän olewan minusa, ja minun hänesä. L. 14: 10, 11. 17: 21, 22.

39. Niin he etzeit taas händä kiinniottaxensa, mutta hän läxi heidän käsistänsä.

40. Ja meni jällen toiselle puolelle Jordania, siihen paikkaan josa Johannes ensin kasti: ja wiipyi siinä.

41. Ja monda tuli hänen tygönsä, ja sanoit: ei Johannes yhtäkän ihmettä tehnyt: Mutta kaikki kuin Johannes tästä sanoi, ne owat todet.

42. Ja monda uskoi siellä hänen päällensä.

11. Luku.

Lazarus kuolee; mutta JEsus herättä hänen kuolluista. Caiphas anda neuwon, että JEsus piti tapettaman. JEsus menee ja oleskelee Ephraimisa.

Niin yxi mies sairasti, nimeldä Lazarus Bethaniasta, Marian ja hänen sisarensa Marthan kylästä.

2. Mutta Maria oli se joka woiteli HERran woitella, ja hänen jalkansa hiuxillansa kuiwais: jonga weli Lazarus sairasti. Matth. 26: 7. Marc. 14: 3. Joh. 12: 3.

3. Niin hänen sisarensa lähetit hänen tygönsä, ja sanoit: HERra, katso, se sairastaa jotas rakastat.

4. Kosta JEsus sen kuuli, sanoi hän: ei tämä tauti ole kuolemaxi, waan Jumalan kunniaxi, että Jumalan Poika sen kautta kunnioitettaisin.

5. Mutta JEsus rakasti Marthaa, ja hänen sisartansa, ja Lazarusta.

6. Kuin hän siis kuuli hänen sairastawan, niin hän wiipyi siinä paikasa kaxi päiwää.

7. Sitte sanoi hän Opetuslapsillensa: mengäm me jällen Judeaan.

8. Sanoit hänelle Opetuslapset: Rabbi, äsken etzeit Judalaiset sinua kiwittäxensä, ja sinä menet taas sinne.

9. Wastais JEsus: eikö kaxitoistakymmendä ole päiwän hetkeä? Jos joku päiwällä waelda, ei hän loukka itsiänsä; sillä hän näke tämän mailman walkeuden:

10. Mutta jos joku yöllä waelda, hän loukkaa itsensä; sillä ei walkeus ole hänesä.

11. Näitä hän puhui: ja sanoi sitte heille: meidän ystäwämme Lazarus makaa; mutta minä menen händä unesta herättämään.

12. Niin sanoit hänen Opetuslapsensa: HERra, jos hän makaa, kyllä hän paranee.

13. Mutta JEsus sanoi hänen kuolemastansa: waan he

luulit hänen sanowan unen makaamisesta.

14. Niin JEsus sanoi heille selkiästi: Lazarus on kuollut.

15. Ja minä iloitsen teidän tähtenne, etten minä siellä ollut, että te uskoisitte: Mutta mengämme hänen tygönsä.

16. Niin sanoi Thomas, joka kutsutan Kaxoisexi, muille Opetuslapsille: käykämme myös me, että me kuolisimme hänen kanssansa.

17. Niin JEsus tuli, ja löysi hänen jo neljä päiwää maannen haudasa.

18. Mutta Bethania oli läsnä Jerusalemita, lähes wiisitoistakymmendä wakomittaa.

19. Ja monda Judalaisista oli tullut Marthan ja Marian tygö, lohduttamaan heitä heidän weljensä tähden.

20. Koska Martha kuuli JEsuxen tulewan, juoxi hän händä wastaan: mutta Maria istui kotona.

21. Niin Martha sanoi JEsuxelle: HERra, jos sinä olisit täällä ollut, niin ei minun weljeni olisi kuollut.

22. Mutta minä tiedän wielä, että kaikki mitä sinä anot Jumalalda, ne Jumala sinulle anda.

23. JEsus sanoi hänelle: sinun weljes on nousewa ylös.
l. 6: 33.

24. Martha sanoi hänelle: minä tiedän hänen nousewan ylösnousemisesa wiimeisenä päiwänä. Luc. 14: 14. Dan. 12: 2.

25. Sanoi JEsus hänelle: Minä olen ylösnousemus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olis kuollut.

26. Ja jokainen joka elää ja uskoo minun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ijankaikkisesti: uskotko sen?
l. 6: 27, 35, 40, 54.

27. Hän sanoi hänelle: jaa HERra, minä uskon sinun Christuxexi Jumalan Pojaxi, joka tulewa oli mailmaan.
Matth. 16: 16. Joh. 4: 42. 6: 69.

28. Ja kuin hän näitä sanonut oli, meni hän pois ja kutzui sisarensa Marian salaa, sanoden: Mestari on tullut, ja kutzuu sinua.

29. Koska hän sen kuuli, nousi hän kohta ja tuli hänen tygönsä.

30. (Sillä ei JEsus wielä kylään tullut: waan oli sinä paikasa, josa Martha oli hänen kohdannut.)

31. Koska siis Judalaiset jotka hänen kanssansa huonesa olit lohduttamasa händä, näit Marian nopiasti nousewan ja menewän ulos, seuraisit he händä, sanoden: hän menee haudalle itkemään.

32. Koska Maria siihen tuli kusa JEsus oli, ja näki hänen, langeis hän hänen jalkainsa

Digitized by Google

juureen, ja sanoi hänelle: HErra, jos sinä olisit täällä ollut, ei olisi minun weljeni kuollut.
33. Kosta JEsus näki hänen itkewän, ja Judalaiset, jotka hänen kanßansa tullet olit, itkewän, kauhistui hän hengesä, ja tuli sangen murhelliseri.
34. Ja sanoi: kuhunga te hänen panitte? He sanoit hänelle: HErra, tule ja kaßo.
35. Ja JEsus itki.
36. Niin sanoit Judalaiset: kaßo, kuinga hän rakasti händä.
37. Mutta muutamat heistä sanoit: eikö tämä, joka sokian silmät awais, tainnut tehdä, ettei tämäkän kuollut olisi? L. 9: 6.
38. Niin JEsus kauhistui taas itzesänsä, ja tuli haudan tygö. Mutta siinä oli kuoppa, ja kiwi sen päälle pandu.
39. JEsus sanoi: ottakat kiwi pois. Sanoi hänelle Martha, sen sisar joka kuollut oli: HErra, jo hän haisee; sillä hän on neljä päiwää kuolluna ollut.
40. JEsus sanoi hänelle; engö minä sinulle sanonut: jos sinä uskoisit, niin sinä näkisit Jumalan kunnian.
41. Ja he otit kiwen pois sialtansa, johon kuollut pandu oli. Niin JEsus nosti silmänsä ylös, ja sanoi: Isä, minä kiitän sinua ettäs minua kuulit.
42. Mutta minä tiedän myös ettäs aina minua kuulet; waan Kansan tähden joka täsä ympäri seiso, sanon minä, että he uskoisit sinun minua lähettäneri.
43. Ja kuin hän nämät sanonut oli, huusi hän suurella äänellä: Lazare, tule ulos.
44. Ja se kuollut tuli ulos sidottuna käsistä ja jalwoista kääriliinalla, ja hänen kaswonsa olit sidotut ympäri hikiliinalla. JEsus sanoi heille: päästäkät händä ja andakat hänen mennä.
45. Niin monda Judalaista, jotka olit Marian tygö tullet, ja näit ne kuin JEsus teki, uskoit hänen päällensä.
46. Mutta muutamat heistä menit Phariseusten tygö, ja ilmoitit heille mitä JEsus oli tehnyt.
47. Niin ylimmäiset Papit ja Phariseuxet kokoisit Neuwon, ja sanoit: mitä me teemmä? sillä tämä ihminen teke monda ihmettä. Matth. 26; 3. Marc. 14: 1. Luc. 22: 2.
48. Jos me sallimma hänen niin olla, niin kaikki uskowat hänen päällensä: ja Romalaiset tulewat ja ottawat pois sekä meidän maamme että Kansamme.
49. Mutta yxi heistä Caiphas nimeldä, joka oli sinä wuonna ylimmäinen Pappi, sanoi heille: Ette mitän tiedä:
50. Ette myös ajattele, että se on meille tarpellinen, että yxi ihminen kuolee Kansan tähden, ettei kaikki Kansa hukkuisi. L. 18: 14.

Digitized by Google

51. Mutta ei hän sitä itzestänsä sanonut: waan että hän oli sinä wuonna ylimmäinen Pappi, niin hän ennusti; että JEsuxen piti kuoleman Kansan tähden.

52. Ja ei ainoasta Kansan tähden, mutta että hänen piti ne Jumalan lapset, jotka hajotetut olit, yhteen kokoman.

53. Mutta siitä päiwästä pidit he yhteen neuwoa, kuolettaxensa händä.

54. Ei siis JEsus waeltanut enä Judalaisten seasa julkisesti, waan meni sieldä yhteen maan paikkaan lähes korpea, siihen Kaupungiin, joka kutzutan Ephraim: ja oleskeli siellä Opetuslastensa kansa.

55. Mutta Judalaisten Pääsiäinen lähestyi: Ja monda siitä maakunnasta meni Pääsiäisen edellä Jerusalemiin, puhdistamaan itziänsä.

56. Niin he etzeit JEsusta ja puhuit keskenänsä, seisoin Templisä: mitä te luuletta, ettei hän ole juhlalle tullut?

57. Ja ylimmäiset Papit ja Phariseuxet olit käskyn andanet, että jos joku tiedäis kusa hän olis, niin hänen piti sen ilmoittaman, että he ottaisit hänen kiinni.

12. Luku.

Jesus atrioitzee Bethaniasa ja woidellan Marialda. Ajaa wiimeisen kerran Jerusalemiin Pääsiäiselle. Saarnaa siellä Kansalle kärsimisensä hyödytyxestä: rukoilee Isäänsä, saa wastauxen taiwaasta. Neuwoo taas Kansaa, ja sanoo epäuskoisille Duomion.

Kuutta päiwää ennen Pääsiäistä, tuli JEsus Bethaniaan, josa Lazarus oli, joka kuollut oli, jonga hän kuolluista herätti. Matth. 26: 6. Marc. 14: 3.

2. Niin he walmistit hänelle siellä ehtollisen, ja Martha palweli; mutta Lazarus oli yxi niistä kuin hänen kansansa atrioitzit.

3. Niin Maria otti naulan woidetta turmelematointa, ja kallista Nardusta, ja woiteli JEsuxen jalat, ja kuiwais hänen jalkansa hiuxillansa: Ja huone täytettin woiten hajusta. I. 11: 2.

4. Niin sanoi yxi hänen Opetuslapsistansa, Judas Simonin poika Ischariot, joka hänen sitte petti:

5. Mixei tätä woidetta myyty kolmeen sataan penningihin, ja annettu waiwaisille?

6. Mutta hän sanoi sen, ei että hän murhetta piti waiwaisista, waan että hän oli waras, ja hänellä oli kukkaro, josa hän sen kandoi kuin siihen pandu oli. I. 13: 29.

7. Niin JEsus sanoi: anna hänen olla, hän on sen kätkenyt minun hautamiseni päiwäxi.

8. Sillä teidän tykönänne owat aina waiwaiset, mutta en minä aina teillä ole. Matth. 26: 11. Marc. 14: 7.

9. Niin paljo Kansaa Juda-

Digitized by Google

laisista ymmärsi hänen siellä olewan: ja tulit sinne, ei ainoas-
ka JEsuxen tähden, waan että
he olisit myös Lazaruxen nähnet,
jonga hän oli kuolluista herät-
tänyt.
10. Mutta ylimmäiset Pa-
pit pidit neuwoa myös Laza-
rusta tapparensa:
11. Sillä monda Juda-
laisista menit sinne hänen täh-
tensä, ja uskoit JEsuxen päälle.
12. Toisna päiwänä, koska
paljo Kansaa, joka juhlalle
tullut oli, kuuli JEsuxen tullen
Jerusalemiin,
Matth. 21: 8. Marc. 11: 7. Luc. 19: 35.
13. Otit he palmu-oxia,
menit händä wastan ja huusit:
Hosianna! siunattu on se joka
tulee HERran nimeen, Israelin
Kuningas! Ps. 118: 26.
14. Mutta JEsus sai yh-
den aasin, ja istui sen päälle,
nijnkuin kirjoitettu on:
15. Älä pelkä Sionin tytär,
katso, sinun Kuningaas tulee ja
istuu aasin warsan päällä.
Es. 62: 11. Sach. 9: 9. Matth. 21: 5.
16. Mutta ei hänen Ope-
tuslapsensa näitä ensisti ym-
märtänet: waan sittekuin JEsus
oli kirkastettu, silloin he muistit,
että nämät owat hänestä kirjoi-
tetut, ja että he näitä hänelle
tehnet olit.
17. Mutta se Kansa todisti,
kuin hänen kansansa oli, että
hän Lazaruxen haudasta kutsui,
ja kuolluista herätti.
18. Sentähden myös Kansa
meni händä wastan, että he
kuulit hänen sen ihmen tehnexi.
19. Niin Phariseuxet sa-
noit keskenänsä: te näette, ettei te
mitän aikoin saa; katso, koko
mailma juoxee hänen peräsänsä.
20. Mutta muutamat Gre-
kiläiset olit niistä, jotka menit
ylös Juhlana rukoilemaan.
21. Niin ne menit Philip-
puxen tygö, joka oli Galilean
Bethsaidasta, ja rukoilit händä,
sanoden: Herra, me tahdomme
nähdä JEsusta.
22. Philippus meni ja sanoi
sen Andreaxelle: ja Andreas
taas ja Philippus sanoit sen
JEsuxelle.
23. Mutta JEsus wastais
heitä, ja sanoi: aika on tullut,
että ihmisen Poika pitä kirkas-
tettaman.
24. Totisesti, totisesti sanon
minä teille: ellei maahan pu-
donnut nisun jywä kuole, niin
se jää yxinänsä; mutta jos se
kuolee, niin se tuo paljo hedel-
mätä.
25. Joka rakastaa hengeän-
sä, hän kadotta sen: mutta joka
täsä mailmasa wihaa hengeän-
sä, hän tuotta sen ijankaikkiseen
elämään. Matth. 10: 39. 16: 25.
Marc. 8: 35. Luc. 9: 24. 17: 33.
26. Jos joku minua pal-
welee, hän seuratkan minua:
ja kusa minä olen, siellä pitä
myös minun palweliani oleman:
Ja jos joku minua palwelee,

Digitized by Google

häntä on Isä kunnioitzewa.
L. 14: 3. 17: 24. 1 Tess. 4: 17.

27. Nyt on minun sieluni suuresti murhehisansa: Ja mitä minun pitä sanoman? Isä wapahda minua tästä hetkestä: kuitengin olen minä sentähden tähän hetkeen tullut.

28. Isä kirkasta sinun nimes. Niin ääni tuli Taiwaasta, ja sanoi: minä olen sen kirkastanut, ja tahdon wielä nyt kirkastaa.

29. Niin Kansa, joka läsnä seisoi ja sen kuuli, sanoi pitkäisen jylisnen. Muut sanoit: Engeli puhutteli händä.

30. JEsus wastais, ja sanoi: ei tämä ääni tullut minun, waan teidän tähtenne.

31. Nyt tämä mailma duomitan: nyt tämän mailman Päämies pitä heitettämän ulos. L. 16: 11.

32. Ja koska minä maasta nostetan ylös, niin minä wedän kaikki minun tygöni. L. 3: 14. 8: 28.

33. (Mutta sen hän sanoi, muistuttain millä kuolemalla hänen piti kuoleman.)

34. Niin Kansa wastais händä, ja sanoi: me olemma Laista kuullet Christuxen pysywän ijankaikkisesti: ja kuinga sinä sanot, että ihmisen Poika pitä nostettaman ylös? Kuka on se ihmisen Poika? Ps. 110: 4.

35. Niin JEsus sanoi heille: Walkeus on wielä wähän aikaa teidän kansanne, waeldakat niinkauwan kuin teillä Walkeus on, ettei pimeys teitä käsitäisi. Joka pimeydesä waeldaa, ei hän tiedä kuhunga hän menee. L. 11: 9.

36. Uskokat Walkeuden päälle, niinkauwan kuin teillä Walkeus on, että te tulisitte Walkeuden lapsixi. Näitä puhui JEsus ja meni pois, ja lymyi heildä.

37. Ja waikka hän teki monda ihmettä heidän nähtensä, ei he kuitengan uskonet hänen päällensä.

38. Että Esaian Prophetan puhe täytetäisiin, jonga hän sanoi: HErra, kuka uskoi meidän saarnamme? ja kenelle on HERran käsiwarsi ilmoitettu? Es. 53: 1. Rom. 10: 16.

39. Sentähden ei he tainnet uskoa, sillä Esaias on taas sanonut:

40. Hän sowaisi heidän silmänsä, ja paadutti heidän sydämensä: ettei he näkisi silmillä, eikä ymmärräisi sydämellä, ja käännäisi itziänsä, ja minä parannaisin heitä.
Es. 6: 9. 29: 10. Matth. 13: 14. Marc. 4: 12. Luc. 8: 10. Ap. T. 28: 26. Rom. 11: 8.

41. Nämät sanoi Esaias, koska hän näki hänen kunniansa, ja puhui hänestä.

42. Kuitengin monda myös ylimmäisistä uskoit hänen päällensä: waan ei he Phariseusten tähden sitä tunnustanet, ettei he olisi Pannaan kuulutetut:

Digitized by Google

43. Sillä he rakastit enäm=
min ihmisten kunniata, kuin
Jumalan kunniata. l. 5: 44.
44. Mutta JEsus huusi, ja
sanoi: joka uskoo minun pääl=
leni, ei se usko minun päälleni,
waan sen päälle joka minun
lähetti. 1 Pet. 1: 21.
45. Ja joka minun näke,
hän näke sen joka minun lähetti.
46. Minä tulin Walkeudexi
mailmaan, että jokainen joka
uskoo minun päälleni, ei pidä
pimeisä oleman.
l. 1: 5. 8: 12. 9: 5. 1 Joh. 1: 5.
47. Mutta jos joku minun
sanani kuulee, ja ei usko, en mi=
nä händä duomitze: sillä en mi=
nä tullut mailmaa duomitze=
maan, waan wapahtamaan.
Marc. 16: 16. Joh. 3: 17.
48. Joka minun katzoo ylön,
ja ei ota wastan minun sanoja=
ni, hänellä on se joka hänen
duomitzee: se puhe jonga minä
puhuin, pitä hänen duomitze=
man wiimeisenä päiwänä.
49. Sillä en minä ole itzes=
täni puhunut: waan Isä, joka
minun lähetti, hän on minulle
käskyn andanut, mitä minun
tekemän ja puhuman pitä. l. 14: 10.
50. Ja minä tiedän että
hänen käskynsä on ijankaickinen
elämä. Sentähden mitä minä
puhun, sen minä puhun, niin=
kuin Isä on minulle sanonut.

13. Luku.

Ehtollisen jälken pesee JEsus Opetuslastensa jalat, ja neuwoo heitä keskinäiseen nöyryteen. Puhuu pettäjästänsä. Alkaa hywästijättö puhensa Opetuslapsille, waroittaden heitä keskinäiseen rakkauden harjoituxeen; ja ennustaa Pietarille langemuxen.

Mutta ennen Pääsiäisjuh=
laa, kuin JEsus tiesi
hetkensä tullexi, että hänen piti
tästä mailmasta Isän tygö
menemän, niinkuin hän oli
rakastanut omiansa jotka olit
mailmasa, niin hän loppuun asti
rakasti heitä.
Matth. 26: 2. Marc. 14: 1. Luc. 22: 1.
2. Ja Ehtollisen jälkeen,
(koska Perkele oli jo Judan
Simonin Ischariotin sydämee=
hen lykännyt, että hänen piti
hänen pettämän.)
3. Tiesi JEsus Isän kaikki
hänen käsiinsä andanen, ja että
hän oli Jumalasta lähtenyt ulos
ja oli Jumalan tygö menewä:
Matth. 28: 18. Joh. 3: 35. 17: 2.
4. Nousi hän ehtolliselda ja
riisui waattensa: ja otti liinai=
sen, ja wyötti itzensä.
5. Pani sitte wettä maljaan,
ja rupeis pesemään Opetus=
lasten jalkoja, ja kuiwais ne sil=
lä liinaisella jolla hän wyö=
tetty oli.
6. Niin hän tuli Simon
Petarin tygö, joka sanoi hä=
nelle: HErra, sinäkö minun
jalkani peset?
7. JEsus wastais, ja sanoi
hänelle: mitä minä teen, et sinä
sitä nyt tiedä, mutta tästedes
saat sinä sen tietä.

Digitized by Google

8. Petari sanoi hänelle: ei
sinun pidä ikänä pesemän mi=
nun jalkojani; Wastais händä
JEsus: ellen minä sinua pese,
niin ei sinulla ole osaa minun
kanßani.

9. Simon Petari sanoi hä=
nelle: HERra, ei ainoasta
minun jalkojani, mutta myös
kädet ja Pää.

10. Sanoi JEsus hänelle:
joka pesty on, ei se muuta tar=
witze, waan että jalat pestän,
ja niin hän on kokonansa puh=
das: ja te oletta puhtat, ette
kuitengan kaikki.

l. 15: 3. Ap. T. 15: 9.

11. Sillä hän tiesi pettäjän=
sä; sentähden hän sanoi: et te
kaikki ole puhtat.

12. Sittekuin hän oli pesnyt
heidän jalkansa, ja waattensa
ottanut, istui hän taas ja sanoi
heille: tiedättekö mitä minä
teille tehnyt olen?

13. Te kutzutta minun Mes=
tarixi ja HERraxi: ja te sanot=
te oikein: sillä minä myös olen.

Matth. 23: 8, 10. 1 Cor. 8: 6.

14. Sentähden jos minä,
joka olen HERra ja Mestari,
olen teidän jalkanne pesnyt:
niin pitä myös teidängin toinen
toisenne jalat pesemän.

15. Sillä minä annoin teille
esikuwan, että te niin tekisitte,
kuin minä tein teille. 1 Pet. 2: 21.

16. Totisesti, totisesti sanon
minä teille: ei ole palwelia suu=
rempi Herraansa, eikä sanan=
saattaja suurempi, kuin se joka
hänen lähetti.

Matth. 10: 24. Luc. 6: 40. Joh. 15: 20.

17. Jos te nämät tiedätte
te oletta autuat, jos te niitä
teettä.

18. En minä kaikista teistä
puhu: minä tiedän ne jotka
minä walitzin: Mutta että
Raamattu täytetäisin: joka syö
leipää minun kanßani, hän
tallais minun jalallansa.

Ps. 41: 10. Ap. T. 1: 16.

19. Nyt minä sanon teille
ennen kuin se tapahtuu, että sitte
kuin se tapahtunut on, te uskoi=
sitte minun sixi.

20. Totisesti, totisesti sanon
minä teille: joka korjaa sen kuin
minä lähetän, hän korjaa mi=
nun: mutta joka minun korjaa,
hän korjaa sen, joka minun
lähetti. Matth. 10: 40. Luc. 10: 16

21. Koska JEsus nämät oli
sanonut, tuli hän murhellisexi
hengesä, ja todisti ja sanoi:
totisesti, totisesti sanon minä
teille: yxi on teistä minun pet=
täwä.

Matth. 26: 21. Marc. 14: 18. Luc. 22: 21.

22. Niin Opetuslapset katze=
lit toinen toisensa päälle, ja
epäilit kenestä hän sanoi.

23. Ja yxi hänen Opetus=
lapsistansa istui pöydän tykönä
JEsuxen helmasa, jota JEsus
rakasti.

24. Niin Simon Petari
wiittais sille, wisusti kysymään
kuka se olis josta hän sanoi.

25. Koska hän nojais JEsu=

Digitized by Google

xen tindaa wastan, sanoi hän
hänelle: HErra, kuka se on?
26. JEsus wastais: se on se
jolle minä kastetun palan annan.
Ja kuin hän oli kastanut lei=
wän, andoi hän sen Judalle
Simon Ischariotille.
27. Ja sen palan jälkeen
meni silloin häneßen Perkele.
Niin JEsus sanoi hänelle: mi=
täs teet niin tee pikemmin:
28. Mutta sitä ei yxikän
atrioitzewista ymmärtänyt mitä
warten hän sen hänelle sanoi.
29. Sillä muutamat luulit,
että Judalla oli kukkaro, JEsu=
xen hänelle sanowan: osta mitä
me juhlapäiwäxi tarwitzemme:
eli että hän waiwaisille jotakin
andais. I. 12: 6.
30. Koska hän siis sen pa=
lan ottanut oli, meni hän kohta
ulos: ja yö oli.
31. Koska hän oli mennyt
ulos, sanoi JEsus: nyt on ih=
misen Poika kirkastettu, ja
Jumala on kirkastettu hänesä.
32. Jos Jumala on kirkas=
tettu hänesä, niin on myös
Jumala kirkastawa hänen itze=
sänsä, ja kirkastaa hänen pian.
33. Rakkat lapsukaiset, minä
olen wielä wähän aikaa teidän
kanßanne: teidän pitä minua
etzimän, ja niinkuin minä sa=
noin Judalaisille: et te taida
sinne tulla kuhunga minä me=
nen; Niin minä sanon myös
nyt teille. I. 7: 34. 8: 21.
34. Uuden käskyn minä teil=
le annan, että te rakastaisitte
teitänne keskenänne: niinkuin
minä teitä rakastin, että te myös
toinen toistanne rakastaisitte.
Matth. 22: 39. Marc. 12: 31. Joh. 15: 12.
Rom. 13: 8. Gal. 6: 2. 1 Pet. 1: 22. 1 Joh.
3: 11. 4: 16, 17, 21. Jac. 2: 8.
35. Siitä pitä kaikkein tun=
deman teidän minun Opetus=
lapsixeni, jos te keskenänne rak=
kauden pidätte.
36. Sanoi Simon Petari
hänelle: HErra, kuhungas tas
menet? JEsus wastais händä:
kuhunga minä menen, niin et
sinä taida nyt minua seurata,
mutta tästä lähin sinä olet mi=
nua seurawa.
37. Petari sanoi hänelle:
HErra, mixengä minä nyt
taida sinua seurata? minä panen
hengeni sinun edestäs.
38. JEsus wastais händä:
Sinä panet henges minun
edestäni? Totisesti, totisesti sa=
non minä sinulle: ei laula kuk=
koi ennen kuin sinä olet kolmasti
minun kieldänyt.
Matth. 26: 34. Marc. 14: 30. Luc. 22: 34.

14. Luku.

Edespäin äskein aljetusa hywästi=
jättö puhesa, niin JEsus loh=
dutta Opetuslapsia, Että heil=
lä oli sia walmistettu Isän ty=
könä. Että hän itze oli tie ole=
wa Isän tygö, ja yxi Isän
kanßa. Että hän tahtoo ilmoitta
itzensä omillensa, lähettä heille
Pyhän Hengen ja andaa totisen
rauhan.

Ja hän sanoi Opetuslapsil=
lensa:) älkön teidän sydä=

Digitized by Google

menne murhellinen olko, jos te uskotte Jumalan päälle, niin uskokat myös minun päälleni.

2. Minun Isäni huonesa on monda asuinsiaa: Jos ei niin olisi, niin minä sanoisin teille: Minä menen walmistamaan teille siaa:

3. Ja waikka minä menen pois walmistamaan teille siaa, niin minä tulen jällen, ja otan teidän tygöni: että kusa minä olen, siellä pitä myös teidän oleman. L. 12: 26. 17: 24.

4. Ja kuhunga minä menen, te tiedätte, ja tien te myös tiedätte.

5. Sanoi Thomas hänelle: HERra, en me tiedä kuhungas menet: kuingasta siis me taidamme tietä tien?

6. JEsus sanoi hänelle: Minä olen tie, totuus ja elämä: Ei kengän tule Isän tygö, waan minun kauttani.

7. Jos te tundisitte minun, niin te tosin myös tundisitte minun Isäni: ja nyt te tunnette hänen, ja te näette hänen.

8. Philippus sanoi hänelle: HERra, osota meille Isä, niin me tydymme.

9. JEsus sanoi hänelle: minä olen niinkauwan aikaa teidän tykönänne, ja et sinä minua tunne? Philippe, joka näki minun, hän näki myös Isän: kuinga siis sinä sanot: osota minulle Isä? L. 12: 45. 17: 21, 23.

10. Etkös usko minua olewan Isäsä, ja Isää minusa? Ne sanat kuin minä teille puhun, en minä itzestäni puhu: mutta Isä, joka minusa on, hän teke työt.

11. Uskokat minua, että minä olen Isäsä, ja Isä minusa: mutta jos ei, niin niiden töiden tähden uskokat minua.

12. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, ne työt kuin minä teen, hän on myös tekewä, ja suurempita kuin ne owat, on hän tekewä; sillä minä menen Isäni tygö.

13. Ja mitä ikänä te anotta minun nimeeni, sen minä teen: että Isä kunnioitetaisiin Pojan kautta. Matth. 7: 7. Marc. 11: 24. Joh. 15: 16. 16: 23, 24. Jac. 1: 5.

14. Mitä te anotte minun nimeeni, sen minä teen.

15. Jos te rakastatte minua, niin pitäkät minun käskyni.

16. Ja minä olen rukoilewa Isää, ja hän anda teille toisen lohduttajan, että hän teidän kanßanne olis ijankaikkisesti:

17. Totuuden Hengen, jota ei mailma taida otta wastan, sillä ei he näe händä, eikä tunne händä: mutta te tunnetta hänen, sillä hän pysyy teidän tykönänne, ja on teisä olewa.

18. En minä jätä teitä orwoixi; waan minä tulen teidän tygönne.

19. Wielä on wähä aikaa, ja ei mailma sillen minua näe,

Digitized by Google

mutta te näettä minun; sillä
minä elän, ja te myös elätte.
20. Sinä päiwänä pitä tei=
dän ymmärtämän että minä
olen Isäsä, ja te minusa, ja
minä teisä.
21. Jolla minun käskyni
owat, ja ne kätkee, se rakastaa mi=
nua: mutta joka minua rakas=
taa, hän rakastetan minun Isäl=
däni: Ja minä tahdon händä ra=
kastaa, ja ilmoitan itzeni hänelle.
22. Sanoi hänelle Judas
(ei se Ischarioth:) HErra,
kuingasta se tulee, ettäs tahdot
meille itzes ilmoitta, ja et mail=
malle?
23. JEsus wastais, ja sanoi
hänelle: joka minua rakastaa, se
pitä minun sanani; ja minun
Isäni rakastaa händä, ja me
tulemma hänen tygönsä, ja
asumma hänen tykönänsä. l. 15: 10.
24. Joka ei minua rakasta,
ei se minun sanojani kätke: ja se
sana kuin te kuuletta, ei ole mi=
nun, waan Isän, joka minun
lähetti.
25. Näitä olen minä teille
puhunut, ollesani teidän kans=
sanne.
26. Mutta lohduttaja se Py=
hä Hengi, jonga Isä on lähet=
täwä minun nimeeni, hän opet=
ta teille kaikki, ja muistutta teille
kaikki kuin minä teille sanonut
olen. Luc. 24: 49. Joh. 15: 26. 16: 7.
27. Rauhan minä jätän
teille, minun rauhani minä an=
nan teille: en minä anna teille
niinkuin mailma anda. Älkän
teidän sydämenne murhellinen
olko, älkän myös peljätkö.
28. Te kuulitta minun sano=
wan: minä menen pois, ja tu=
len jällen teidän tygönne. Jos
te minua rakastaisitte, niin te
tosin iloitzisitte, että minä sanoin:
minä menen Isän tygö; sillä
Isä on suurempi minua. l. 10: 29.
29. Ja nyt minä sanon teille
ennen kuin se tapahtuu; että te
uskoisitte koska se tapahtunut
on: l. 13: 19.
30. En minä tästedes puhu
paljo teidän kanssanne: sillä
tämän mailman päämies tulee,
jolla ei ole mitän minusa.
l. 12: 31. 16: 11.
31. Mutta että mailma ym=
märräis minun Isää rakasta=
wan, ja niinkuin Isä minulle
käski, niin minä myös teen.
Nouskat, lähtekämme täältä.
l. 10: 18.

15. Luku.

Jesus jatkaa hywästijättöpuhensa waroituxilla Opetuslapsille. Että he niinkuin oxa wiinapuusa, kiinnitäisit itzensä uskolla JEsuxehen. Pysyisit wahwana Jumalan rakkaudesa. Olisit kärsiwälliset ja rohkiat mailman wainoa wastan.

Minä olen se totinen wiina=
puu, ja minun Isäni on
peldomies. Rom. 6: 5. 11: 24.
2. Jokaitzen oxan minusa,
joka ei kanna hedelmätä, hän
karsii pois: jokaitzen kuin hedel=
män kanda, hän puhdistaa, että

Digitized by Google

'e kannais runsamman hedelmän.
3. Te oletta nyt puhtat, sen sanan tähden kuin minä teille puhuin. L. 13: 10. Ap. T. 15: 9.
4. Pysykät te minusa, ja minä teisä: Niinkuin ei oxa taida itzestänsä hedelmätä kanda, ellei hän wiinapuusa kiinni ole; niin et te myös, jollet te minusa pysy.
5. Minä olen wiinapuu, te oletta oxat: joka minusa pysyy, ja minä hänesä, hän kanda paljo hedelmätä; sillä ilman minuta ette woi mitän tehdä. Col. 1: 23.
6. Jos ei joku minusa pysy, se heitetän ulos niinkuin oxa, ja kuiwettuu, ja ne sidotan kokoon, ja heitetän tuleen, ja palawat. Matth. 3: 10. 7: 19.
7. Jos te minusa pysytte, ja minun sanani pysywät teisä, mitä ikänä te tahdotte niin anokat, ja te saatte. L. 16: 23, 26. 1 Joh. 3: 22.
8. Siinä minun Isäni kunnioitetan, että te paljon hedelmätä kannaisitte: ja tulette minun Opetuslapsixeni. Matth. 5: 16. 1 Pet. 2: 12.
9. Niinkuin Isä rakasti minua, niin minä myös rakastin teitä: pysykät siinä minun rakkaudesani.
10. Jos te minun käskyni pidätte, niin te pysytte minun rakkaudesani: niinkuin minä pidin Isäni käskyn, ja pysyn hänen rakkaudesansa.
11. Näitä olen minä teille puhunut, että se minun iloni teisä pysyis, ja teidän ilonne tulis täydellisexi.
12. Se on minun käskyni, että te rakastatte teitänne keskenänne, niinkuin minä teitä rakastin. L. 13: 14, 34. Eph. 5: 2. 1 Thess. 4: 9. 1 Joh. 3: 11, 16. 4: 21.
13. Ei ole kellän sitä suurempata rakkautta, kuin että joku panis hengensä ystäwäinsä edestä.
14. Te oletta minun ystäwäni, jos te teette mitä minä teidän käsken.
15. En minä tästedes sano teitä palwelioixi; sillä ei palwelia tiedä mitä hänen Herransa teke: mutta minä kutzun teitä ystäwixi, sillä kaikki kuin minä Isäldäni kuulin, ne minä teillen ilmoitin.
16. Et te minua walinnet, waan minä walitzin teidän, ja säädin teidän että te menisitte hedelmätä tekemään, ja teidän hedelmänne pysyis: että mitä te anotta Isäldä minun nimeeni, sen hän anda teille. Matth. 28: 19.
17. Näitä minä käsken teille, että te toinen toistanne rakastaisitte.
18. Jos mailma teitä wihaa, niin tietäkät hänen ennen minua wihannen kuin teitä.
19. Jos te mailmasta olisitte, niin mailma omaansa rakastais: mutta et te ole mailmasta,

Digitized by Google

waan minä walitzin teidän
mailmasta, sentähden mailma
wihaa teitä. 1 Joh. 4: 5, 6.
20. Muistakat sitä sanaa
kuin minä teille sanoin: ei ole
palwelia suurempi Herraansa.
Jos he minua wainoisit, niin
he myös teitä wainowat: jos
he minun sanani kätkit, niin he
teidängin sananne kätkewät.
Matth. 10: 24. Luc. 6: 40. Joh. 13: 16.
21. Mutta kaikkia näitä
tekewät he teille minun nimeni
tähden, sillä ei he tunne sitä joka
minun lähetti. Matth. 24: 9. Joh. 16: 3.
22. Jos en minä olisi tullut,
ja heitä puhutellut, niin ei heillä
olisi syndiä: mutta nyt ei heillä
ole, millä he syndinsä werhowat.
L. 9: 41.
23. Joka minua wihaa, hän
wihaa myös minun Isääni.
24. Ellen minä olisi niitä
töitä heidän seasansa tehnyt,
joita ei kengän muu ole tehnyt,
niin ei heillä olisi syndiä: Mutta
nyt he näit, ja wihaisit sekä
minua, että minun Isääni.
25. Waan (se tapahtui)
että se täytetäisiin kuin heidän
Laisansa on kirjoitettu: he wihaisit minua ilman syytä.
Ps. 35: 19. Ps. 69: 5.
26. Mutta koska Lohduttaja
tulee, jonga minä teille Isäldä
lähetän, totuuden Hengi, joka
Isästä käy ulos, se on minusta
todistawa. Luc. 24: 49. Joh. 14: 26. 16: 7.
27. Ja teidän pitä myös
todistaman, sillä te oletta alusta
minun kanssani. Ap. T. 1: 21. L. 5: 32.

16. Lucku.

JEsus lopetta hywästijättöpuhensa Opetuslastensa tygö. Warustaa heitä wainoa wastaan. Wahwista heitä Pyhän Hengen saamisesta, hänen poismenemisensä jälken. Heidän murhensa muuttumisesta iloxi. Heidän rukouxensa woimasta ja kuulemisesta. Rohwaisee heitä woitollansa.

Näitä olen minä puhunut
teille, ettei te pahenisi.
2. He panewat teitä pannaan: Ja aika tulee, että jokainen joka teidän tappa, se
luulee tekewänsä Jumalalle palweluxen.
3. Ja näitä he tekewät teille, ettei he tunne Isää eikä
minua. L. 15: 21.
4. Waan minä puhuin näitä teille, että koska se aika tulee,
te niistä muistaisitte, että minä
teille sanonut olen: mutta en
minä ole teille näitä alusta sanonut, sillä minä olin teidän
kanssanne.
Matth. 9: 15. Marc. 2: 19. Luc. 5: 34.
5. Mutta nyt minä menen
sen tygö, joka minun lähetti,
ja ei teistä minulta kengän kysy: kuhungas menet?
6. Waan että minä olen
näitä teille puhunut, niin murhe täyttä teidän sydämenne.
7. Kuitengin sanon minä
teille totuuden: se on teille tarpellinen että minä menen pois:
sillä ellen minä mene pois, niin
ei Lohduttaja tule teidän ty-

Digitized by Google

gönne: mutta jos minä menen pois, niin minä hänen teille lähetän.

8. Ja koska hän tulee, niin hän nuhtelee mailmaa synnin tähden, ja wanhurskauden tähden ja duomion tähden.

9. Synnin tähden tosin, ettei he usko minun päälleni.

10. Mutta wanhurskauden tähden, että minä menen Isäni tygö, ja ettet te minua sillen näe.

11. Mutta duomion tähden, että tämän mailman päämies on duomittu. I. 12: 31.

12. Minulla on wielä paljo sanomista, mutta et te woi nyt kanda.

13. Waan koska se tulee, totuuden Hengi, hän johdatta teitä kaikkeen totuuteen: sillä ei hän puhu itzestänsä, waan mitä hän kuulee, sitä hän puhuu, ja tulewaisia hän teille ilmoitta. I. 14: 26. 15: 26.

14. Hän on minua kunnioittawa; sillä hän otta minun omastani, ja ilmoitta teille.

15. Kaikki mitä Isällä on, ne owat minun; sentähden minä sanoin, että hän otta minun omastani, ja ilmoitta teille. I. 17: 10.

16. Wähän ajan perästä, ja ette näe minua: ja taas wähän ajan perästä, te näettä minun, sillä minä menen Isän tygö.

17. Niin muutamat hänen Opetuslapsistansa puhuit keskenänsä; mikä se on kuin hän sanoo meille: wähän ajan perästä, ja ette näe minua: ja taas wähän ajan perästä, ja te näettä minun; ja, että minä menen Isän tygö?

18. Niin he sanoit: mitä se on kuin hän sanoo, wähän ajan perästä? en me tiedä mitä hän puhuu.

19. Niin JEsus ymmärsi että he tahdoit kysyä häneldä, ja sanoi heille: sitä te kysytte keskenänne, että minä sanoin: wähän ajan perästä, ja ette näe minua: ja taas wähän ajan perästä, ja te näette minun.

20. Totisesti, totisesti sanon minä teille: teidän pitä itkemän ja parkuman, mutta mailma iloitzee: te tuletta murhellisexi, mutta teidän murhenne käätän ilox.

21. Koska waimo synnyttä, niin hänellä on kipu, sillä hänen hetkensä tuli: mutta koska hän on lapsen synnyttänyt, niin ei hän enä muista waiwaansa, ilon tähden, että ihminen on syndynyt mailmaan.

22. Niin teillä on myös nyt murhe: mutta minä tahdon teitä jällensä nähdä, ja teidän sydämenne on iloitzewa, ja ei kenengän pidä teidän iloanne teildä ottaman pois.

23. Ja sinä päiwänä ette

Digitized by Google

mitän kysy minulda. Totisesti, totisesti sanon minä teille: mitä ikänä te anotta Isäldä minun nimeeni, niin hän anda teille.

Matth. 7: 7. 21: 22. Marc. 11: 24. Luc. 11: 9. Joh. 14: 13. 15: 16. Jac. 1: 5.

24. Et te ole mitän minun nimeeni tähän asti anonet: rukoilkat, niin te saatte, että teidän ilonne olis täydellinen.

25. Näitä olen minä teille puhunut tapauxisa: mutta aika tulee, etten minä sillen puhu teille tapauxisa, waan ilmoitan julkisesti teille minun Isästäni.

26. Sinä päiwänä pitä teidän rukoileman minun nimeeni: Ja en minä sano teille, että minä rukoilen Isää teidän tähtenne:

27. Sillä Isä rakastaa itze teitä, että te minua rakastitte, ja uskoitta, minun Jumalasta lähtenen. I. 17: 8.

28. Minä läxin Isästä, ja tulin mailmaan: taas minä jätän mailman, ja menen Isän tygö.

29. Sanoit hänen Opetuslapsensa hänelle: katzo, nyt sinä julkisesti puhut, ja et yhtän tapausta sano.

30. Nyt me tiedämme sinun kaikki tietäwän, ja et sinä tarwitze että joku sinulda kysyy: sentähden me uskomme sinun Jumalasta lähtenen. I. 17: 25.

31. JEsus wastais heitä: nyt te uskotte.

32. Katzo, aika tulee, ja nyt tuli, että te jokainen hajotetan omillensa, ja minun te yxinäni jätätte. En minä kuitengan yxinäni ole, sillä Isä on minun kansani,

Matth. 26: 31. Marc. 14: 27.

33. Näitä olen minä teille puhunut, että teillä minusa rauha olis. Mailmasa on teillä tuska: mutta olkat hywäsä turwasa, minä woitin mailman.

17. Luku.

Nyt käändä JEsus itzens Isänsä puoleen ja rukoilee: Kirkastamisestansa. Opetuslastensa edestä. Koko uskowaisten Seurakunnan edestä.

Näitä puhui JEsus, ja nosti silmänsä Taiwasta päin, ja sanoi: Isä, hetki tuli, kirkasta sinun Poikas, että sinun Poikas kirkastais myös sinun. I. 12: 23.

2. Niinkuin sinä annoit hänelle wallan kaiken lihan päälle, anda ijankaikkisen elämän kaikille kuin sinä hänelle annoit. Matth. 28: 18. Joh. 5: 27.

3. Mutta tämä on ijankaikkinen elämä, että he sinun ainoan totisen Jumalan tundisit, ja jongas lähetit JEsuxen Christuxen.

4. Minä kirkastin sinun maan päällä: minä täytin sen työn jongas minulle annoit tehdäxeni.

Digitized by Google

5. Ja nyt Isä, kirkasta si-
nä minua itze tykönäs sillä
kirkkaudella, joka minulla sinun
tykönäs oli, ennenkuin tämä
mailma olikan.
6. Minä ilmoitin sinun Ni-
mes ihmisille, jotkas minulle
mailmasta annoit: he olit si-
nun, ja minulle sinä ne annoit,
ja sinun sanas he kätkit.
7. He tiesit nyt kaikki ole-
wan sinusta, kuin sinä minulle
annoit.
8. Sillä ne sanat kuin sinä
minulle annoit, annoin minä
heille: ja he ne otit wastan, ja
totisesti tunsit minun sinusta
lähtenen, ja uskoit että sinä
minun lähetit. l. 16: 27, 30.
9. Minä rukoilen heidän
edestänsä: en minä mailman
edestä rukoile, waan niitten
edestä kuin sinä minulle annoit,
että he owat sinun omas.
10. Ja kaikki minun omani
owat sinun, ja sinun omas
owat minun: ja minä olen
kirkastettu heisä. l. 16: 15.
11. En minä sillen ole mail-
masa, mutta he owat mailma-
sa, ja minä tulen sinun tygös.
Pyhä Isä, kätke niitä, kuin
sinä minulle annoit sinun Ni-
mes tähden, että he olisit yxi
niinkuin mekin! l. 10: 30.
12. Koska minä olin heidän
kanszansa mailmasa, niin minä
kätkin heitä sinun Nimesäs:
ne jotkas minulle annoit kät-
kin minä, ja ei niistä kengän
kadonnut, waan se kadotuxen
lapsi: että Raamattu täyte-
täisin. Ps. 109: 8. Joh. 18: 9.
13. Mutta nyt minä tulen
sinun tygös, ja puhun näitä
mailmasa, että heisä olis mi-
nun iloni täydellinen.
14. Minä annoin heille si-
nun sanas, ja mailma wihais
heitä, sillä ei he ole mailmasta,
niinkuin en minäkän mail-
masta ole.
15. En minä rukoile ettäs
heitä ottaisit pois mailmasta,
waan ettäs heitä pahasta wat-
jelisit.
16. Ei he ole mailmasta,
niinkuin en minäkän mailmas-
ta ole.
17. Pyhitä heitä totuude-
sas. Sinun puhes on totuus.
18. Niinkuin sinä minun lä-
hetit mailmaan, niin minä
myös lähetin heidän mailmaan.
19. Ja minä pyhitän itzeni
heidän tähtensä, että hekin oli-
sit totuudesa pyhitetyt.
20. Mutta en minä ainoasti
heidän edestänsä rukoile, waan
myös niitten edestä, jotka hei-
dän sanansa kautta uskowat
minun päälleni:
21. Että he kaikki yhtä oli-
sit, niinkuin sinä Isä minusa
olet, ja minä sinusa, että hekin
meisä niin yhtä olisit: että
mailma uskois sinun minua lä-
hettänexi. l. 10: 38. 14: 10.
22. Ja minä annoin heille
sen kunnian, kuin sinä minulle

Digitized by Google

annoit: että he yhtä olisit, niinkuin mekin yhtä olemma.

23. Minä olen heisä, ja sinä minusa, että he niin yhdesä täydelliset olisit, ja mailma tiedäis että sinä minun lähetit, ja että sinä heitä rakastit, niinkuin sinä minua rakastit.
1 Joh. 1: 3. 3: 24.

24. Isä, minä tahdon, että kusa minä olen, siellä nekin olisit minun kansani, kuin sinä minulle andanut olet: että he minun kunniani näkisit, jongas minulle annoit: sillä sinä rakastit minua ennen kuin mailman perustus laskettu oli.
L. 12: 26. 14: 3.

25. Wanhurskas Isä, ei mailma sinua tundenut, mutta minä tunsin sinun, ja nämät ymmärsit että sinä minun lähetit.

26. Ja minä julistin heille sinun nimes, ja wielä julistan; että se rakkaus, jolla sinä minua rakastit, heisä olis, ja minä myös heisä.

18. Luku.

JEsus otetan kiinni yrtitarhasa, sidotan ja wiedän ylimmäisen Papin tygö; johon Petari ja Johannes myös händä noudattawat. Tutkitan ylimmäiseldä Papilda; saa korwapuustin palwelialda: kieldän Petarilda. Wiedään mäilmallliseen käräjä huoneseen, tutkitan Pilatuxelda, joka tunnustaa hänen wiattomari.

Kosta JEsus nämät oli sanonut, meni hän ulos Opetuslastensa kansa Kedron ojan ylitze: siellä oli yrtitarha johon hän meni sisälle ja hänen Opetuslapsensa.
Matth. 26: 36. Marc. 14: 32. Luc. 22: 39.

2. Mutta Judas, joka hänen petti, tiesi myös sen paikan: sillä JEsus tuli sinne usein Opetuslastensa kansa.

3. Kosta siis Judas oli joukon kansansa ottanut, ja palweliat ylimmäisildä Papeilda ja Phariseuxilda tuli hän sinne lyhtyillä, tulisoitoilla, ja sota aseilla. Matth. 26: 47. Marc. 14: 43. Luc. 22: 47. Ap. T. 1: 16.

4. Kosta siis JEsus tiesi kaikki mitä hänelle tapahtuman piti, niin hän läxi ulos ja sanoi heille: Ketä te etzittä?

5. He wastaisit händä: JEsusta Nazarenusta. Sanoi JEsus heille: Minä olen. Mutta Judas, joka hänen petti, seisoi myös heidän kansansa.

6. Kuin siis JEsus sanoi heille: Minä olen, astuit he takaperin, ja langeisit maahan.

7. Niin hän taas kysyi heildä: Ketä te etzittä? Mutta he sanoit: JEsusta Nazarenusta.

8. JEsus wastais: Minä sanoin teille, että minä olen. Jos te siis minua etzittä, niin andakat näitten mennä.

9. Että se puhe täytetäisin, kuin hän oli sanonut: en minä niistä yhtän kadottanut, kuin sinä minulle annoit. L. 17: 12.

Digitized by Google

10. Niin Simon Petarilla oli miekka, jonga hän weti ulos, ja löi ylimmäisen Papin palweliata, ja hakkais pois hänen oikian korwansa; jonga palwelian nimi oli Malchus.

11. Niin JEsus sanoi Petarille: pistä miekkas tuppeen: eikö minun pidä juoman sitä Kalkkia kuin Isä minulle andoi?

12. Niin joukko, ja ylimmäinen päämies, ja Judalaisten palweliat otit kiinni JEsuxen ja sidoit hänen.
Matth. 26: 57. Marc. 14: 53. Luc. 22: 54.

13. Ja weit ensin Hannaxen tygö: sillä hän oli Caiphan appi, joka oli sinä wuonna ylimmäinen Pappi. Luc. 3: 2.

14. Ja Caiphas oli se, joka Judalaisille oli neuwoa andanut, että yhtä ihmistä olis tarpellinen kuoletta Kansan edestä.
l. 11: 50.

15. Ja Simon Petari seurais JEsusta, ja toinen Opetuslapsi. Mutta se Opetuslapsi oli ylimmäisen Papin tuttawa, ja meni sisälle JEsuxen kanssa ylimmäisen Papin saliin.

16. Mutta Petari jäi ulos owen eteen. Niin se toinen Opetuslapsi, joka ylimmäisen Papin tuttawa oli, meni ulos ja puhui owenwartialle, ja toi Petarin sisälle.

17. Niin sanoi owenwartia piika Petarille: etkö sinä myös ole tämän miehen Opetuslapsista? Hän sanoi: en ole.

18. Mutta palweliat, jotka hiilistä olit tulen tehnet, sillä kylmä oli, seisoit ja lämmittelit. Ja Petari seisoi myös heidän kanssansa ja lämmitteli.

19. Niin ylimmäinen Pappi kysyi JEsuxelda hänen Opetuslapsistansa ja Opetuxestansa.

20. JEsus wastais händä: Minä olen mailman edesä julkisesti puhunut: minä olen Synagogasa opettanut, ja Templisä, johonga Judalaiset jokapaikasta kokoon tulewat, ja en ole mitän salaisudesa puhunut.

21. Mitäs minulda kysyt? kysy niildä, jotka kuulit mitä minä heille puhunut olen: Katso, ne tietäwät mitä minä sanonut olen.

22. Mutta kuin hän näitä puhui, andoi yxi niistä palwelioista, kuin läsnä seisoit, JEsuxelle korwapuustin, ja sanoi: niingö sinä wastat ylimmäistä Pappia?

23. JEsus wastais händä: jos minä pahasti puhuin, niin tunnusta se pahaxi: mutta jos minä oikein puhuin, mixis minua lyöt?

24. Niin Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen Papin Caiphan tygö.

25. Mutta Simon Petari seisoi ja lämmitteli: Niin he

Digitized by Google

sanoit hänelle: etkö sinä ole myös hänen Opetuslapsistansa? Hän kielsi, ja sanoi: en ole.

Matth. 26: 69. Marc. 14: 66. Luc. 22: 55.

26. Sanoi hänelle yxi ylimmäisen Papin palwelioista, sen lango, jonga korwan Petari hakkais pois: engö minä sinua nähnyt yrtitarhasa hänen kanssansa?

27. Niin Petari taas kielsi, ja kohta Kukkoi lauloi.

28. Niin he weit JEsuxen Caiphan tyköä Raastupaan. Mutta se oli aamu: ja ei he mennet Raastupaan, ettei he itziänsä saastutaisi, waan söisit Pääsiäis lampan.

Matth. 27: 1. Marc. 15: 1. Luc. 23: 1. Ap. T. 10: 28. 11: 3.

29. Niin Pilatus meni ulos heidän tygönsä, ja sanoi: mitä kannetta te tuotte tätä miestä wastan?

30. He wastaisit ja sanoit hänelle: ellei hän pahantekiä olisi, en me olisi händä sinun halduus andanet.

31. Niin Pilatus sanoi heille: ottakat te händä, ja duomitkat händä teidän Lakinne jälkeen. Judalaiset sanoit siis hänelle: meidän ei sowi ketän tappa.

32. Että JEsuxen puhe täytetäisin, kuin hän sanoi, merkiten millä kuolemalla hänen piti kuoleman.

Matth. 20: 19. Marc. 10: 33. Luc. 18: 32.

33. Niin Pilatus taas meni Raastupaan, kutzui JEsuxen, ja sanoi hänelle: oletkos sinä Judalaisten Kuningas?

Matth. 27: 11. Marc. 15: 2. Luc. 23: 3.

34. JEsus wastais händä: sanotko sinä sen itzestäs, eli owatko muut sen minusta sinulle sanonet?

35. Pilatus wastais: olengo minä Judalainen? Sinun Kansas ja ylimmäiset Papit annoit ylön sinun minulle: mitäs tehnyt olet?

36. JEsus wastais: ei minun waldakundani ole tästä mailmasta: jos minun waldakundani olis tästä mailmasta, niin tosin minun palweliani olisit sotinet, etten minä olisi tullut annetuxi ylön Judalaisille: mutta ei minun waldakundani ole täältä.

37. Niin Pilatus sanoi hänelle: niin sinä olet Kuningas? JEsus wastais: sinä sen sanot, että minä olen Kuningas. Sitä warten olen minä syndynyt, ja sitä warten mailmaan tullut, että minä totuuden tunnustan. Jokainen joka on totuudesta, se kuulee minun ääneni.

38. Pilatus sanoi hänelle: mikä on totuus? Ja kuin hän sen sanonut oli, meni hän taas ulos Judalaisten tygö, ja sanoi heille: en minä löydä yhtän syytä hänesä.

39. Mutta teillä on tapa, että minun pitä teille päästämän yhden Pääsiäisnä: tah-

Digitized by Google

dottako siis että minä päästän
teille Judalaisten Kuningan?
Matth. 27: 15. Marc. 15: 6. Luc. 23: 17.

40. Niin he huusit taas
kaikki, sanoden: ei tätä, waan
Barabbasta: Mutta Barab-
bas oli ryöwäri. Ap. T. 3: 14.

19. Luku.

JEsus ruoskitan ja pilkatan. Duo-
mitan Judalaisten anomuxen jäl-
keen kuolemaan. Ristinnaulitan,
waattet jaetan. Lohdutta äitiän-
sä: juotetan etikalla: kuolee, kylki
awatan keihällä. Haudatan Jose-
philda ja Nicodemuxelda.

Niin Pilatus otti silloin JE-
suxen, ja ruoskitzi hänen.
Matth. 27: 27. Marc. 15: 16.

2. Ja sotamiehet wäänsit
Kruunun orjantappuroista, pa-
nit sen hänen päähänsä, ja puc-
tit hänen purpurawaatteseen.

3. Ja sanoit: Terwe Ju-
dalaisten Kuningas. Ja an-
noit hänelle korwapuusteja.

4. Taas tuli Pilatus ulos,
ja sanoi heille: katzokat, minä
tuon hänen teille ulos, että te
tiedäisitte etten minä löydä yh-
tän syytä hänesä.

5. Niin JEsus meni ulos,
kandain orjantappuraista Kruu-
nua ja purpuraista waatetta.
Ja hän sanoi heille: katzo ih-
mistä!

6. Mutta koska ylimmäiset
Papit ja palweliat hänen näit,
huusit he, sanoden: ristinnaulitze,
ristinnaulitze händä. Pilatus
sanoi heille: ottakat te händä
ja ristinnaulitkat; sillä en minä
löydä yhtän syytä hänesä.

7. Wastaisit händä Juda-
laiset: meillä on Laki, ja mei-
dän Lakimme jälkeen pitä hä-
nen kuoleman, että hän teki
itzensä Jumalan Pojaxi.

8. Koska siis Pilatus tä-
män puhen kuuli, pelkäis hän
wielä enämmin.

9. Ja meni taas Raastu-
paan ja sanoi JEsuxelle: kusta
sinä olet? Mutta ei JEsus
wastannut händä.

10. Niin Pilatus sanoi
hänelle: etkös mitän minulle
puhu? etkös tiedä että minul-
la on walda sinua ristinnauli-
ta, ja walda sinua päästää?

11. JEsus wastais: ei si-
nulla olisi yhtän waldaa mi-
nua wastan, jos ei se olisi si-
nulle annettu ylhäldä: sentäh-
den on hänellä suurempi syndi,
joka minun sinulle andoi ylön.

12. Ja siitä ajasta pyysi
Pilatus händä päästää: Mut-
ta Judalaiset huusit, sanoden:
jos sinä hänen päästät, niin
et sinä ole Keisarin ystäwä;
sillä jokainen, joka itzensä teke
Kuningaxi, hän on Keisarita
wastan.

13. Koska siis Pilatus tä-
män puhen kuuli, wei hän
JEsuxen ulos, ja istui duo-
mio-istuimelle, siihen paikkaan
joka kutzutan Lithostrotos, mut-
ta Hebreaxi Gabbatha.

Digitized by Google

14. Mutta se oli Pääsiäisen
walmistus-päiwä, lähes kun-
dennella hetkellä. Ja hän sa-
noi Judalaisille: katzo teidän
Kuninganne.

15. Mutta he huusit: ota
pois, ota pois, ristinnaulitze
händä. Pilatus sanoi heille: pi-
täkö minun ristinnaulitzeman tei-
dän Kuninganne? Ylimmäi-
set Papit wastaisit: ei meillä
ole Kuningasta, waan Keisari.

16. Niin silloin hän andoi
hänen heille ristinnaulitta.
Mutta he otit JEsuxen ja weit
pois.

Matth. 27: 31. Marc. 15: 20. Luc. 23: 33.

17. Ja hän kannoi ristiänsä,
sä, ja meni siihen paikkaan joka
kutzutan pääkallon paikaxi,
mutta Hebreaxi Golgatha.

18. Siellä he ristinnaulitzit
hänen, ja kaxi muuta hänen
kanssansa kahden puolen, mutta
JEsuxen keskelle.

19. Niin Pilatus kirjoitti
myös päällekirjoituxen, ja pani
ristin päälle: ja oli näin kirjoi-
tettu: JESUS NAZARE-
NUS JUDALAISTEN
KUNINGAS.

Matth. 27: 37. Luc. 23: 38.

20. Tämän päällekirjoitu-
xen luki monda Judalaisista:
sillä se paikka oli läsnä Kau-
pungita, josa JEsus ristinnau-
littin. Ja oli kirjoitettu Heb-
reaxi, Grekaxi ja Latinaxi.

21. Niin sanoit Judalaisten
ylimmäiset Papit Pilatuxelle:
älä kirjoita: Judalaisten Ku-
ningas; waan että hän oli sa-
nonut: minä olen Judalaisten
Kuningas.

22. Pilatus wastais: mitä
minä kirjoitin, sen minä kir-
joitin.

23. Koska siis sotamiehet
olit JEsuxen ristinnaulinnet,
otit he hänen waattensa, (ja
teit neljä osaa, kullengin sota-
miehelle osan,) ja hamen: mut-
ta hame ei ollut ommeltu,
waan kokonansa ylhäldä (alas-
päin) kudottu.

Matth. 27: 35. Marc. 15: 24. Luc. 23: 34.

24. Niin he sanoit keskenän-
sä: älkämme tätä rikkoko,
waan heittäkämme tästä ar-
paa, kenengä se pitä oleman:
että Raamattu täytetäisiin, joka
sanoo: he owat minun waatte-
ni itzellensä jakanet, ja owat
heittänet minun hamestani ar-
paa. Ja sotamiehet tosin näin
teit. Ps. 22: 19.

25. Mutta JEsuxen ristin
tykönä seisoi hänen Äitinsä ja
hänen Äitinsä sisar Maria,
Cleophan emändä, ja Maria
Magdalena.

26. Koska siis JEsus näki
Äitin, ja Opetuslapsen siinä
seisowan, jota hän rakasti, sa-
noi hän Äitillensä: Waimo,
katzo sinun poikaas.

27. Sitte sanoi hän Ope-
tuslapselle: katzo sinun Äitiäs.
Ja siitä hetkestä otti Opetus-
lapsi hänen tygönsä.

Digitized by Google

28. Sitte kuin JEsus tiesi jo kaikki täytetyxi, ja että Raamattu täytetäisiin, sanoi hän: Minä janon. Ps. 69: 22.

29. Oli siis yxi astia pandu etikkata täyteen. Ja he täytit sienen etikalla, ja panit sen ymbärille Isoppia, ja panit sen hänen suunsa eteen. Matth. 27: 48.

30. Koska siis JEsus oli etikkata ottanut, sanoi hän: se on täytetty: ja kallisti päänsä ja andoi hengensä.

31. Mutta että walmistus päiwä oli, ja ei ruumit pitänyt ristisä oleman Sabbathina, (sillä se Sabbathin päiwä oli suuri,) rukoilit siis Judalaiset Pilatusta, että heidän sääriluunsa piti rikottaman, ja he otettaman alas.

32. Niin sotamiehet tulit ja rikoit ensimäisen luut, ja toisen, joka hänen kanssansa oli ristinnaulittu.

33. Mutta koska he tulit JEsuxen tygö, ja näit hänen jo kuolleexi, niin ei he rikkonet hänen luitansa:

34. Waan yxi sotamiehistä awais hänen kylkensä keihällä, josta kohta wuosi Weri ja Wesi.

35. Ja joka tämän näki, hän on sen todistanut, ja hänen todistuxensa on tosi: ja hän tietä hänensä totta sanowan, että te myös uskoisitta.

36. Sillä nämät owat tapahtunet, että Raamattu täytetäisiin: ei teidän pidä luuta rikkoman hänestä. 2 Mos. 12: 46. 4 Mos. 9: 12.

37. Ja taas toinen Kirjoitus sanoo: he saawat nähdä, ketä he owat pistänet. Sach. 12: 10.

38. Mutta sen jälkeen rukoili Pilatusta Joseph Arimathiasta, (joka oli JEsuxen Opetuslapsi, waan salaa Judalaisten pelwon tähden,) että hän olis saanut ottaa JEsuxen ruumin: ja Pilatus salli sen. Niin hän tuli ja otti JEsuxen ruumin. Matth. 27: 57. Marc. 15: 42, 43. Luc. 23: 50. Joh. 12: 42.

39. Niin tuli myös Nicodemus (joka oli ensin yöllä JEsuxen tygö tullut,) ja toi Mirrhamita ja Aloeta sekoitettua, lähes sata naulaa. c. 3: 1, 2.

40. Niin he otit JEsuxen ruumin, ja käärit sen liinaiseen, hywäin hajullisten yrttein kanssa, niinkuin Judalaisten tapa on haudata.

41. Mutta siinä paikasa kuin hän ristinnaulittiin, oli yrttitarha, ja yrttitarhasa uusi hauta, johonga ei wielä kengän ollut pandu.

42. Siihen he panit JEsuxen Judalaisten walmistuxen päiwän tähden, että se hauta oli läsnä.

20. Luku.

Maria Magdalena, Petari ja Johannes katzelewat Christuxen hautaa. Engelit puhuttelewat Mariaa

Digitized by Google

Magdalenata, JEsus myös ilmoitta itzensä hänelle ylösnosnexi. JEsus ilmestyy 10. Opetuslapselle, koska owet suljetut olit. Sitte taas wiikon perästä tulee hän heidän tygönsä Thomaxen läsnä ollesa. Teke monda tunnus tähteä.

MUtta ensimäisenä päiwänä wiikosa, tuli Maria Magdalena warahin, koska wielä pimiä oli, haudalle, ja näki kiwen otetuxi pois haudalda. Matth. 28: 1. Marc. 16: 1. Luc. 24: 1.

2. Niin hän juoxi ja tuli Simon Petarin tygö, ja sen Opetuslapsen tygö, jota JEsus rakasti, ja sanoi heille: he owat HERran ottanet pois haudasta, ja en me tiedä kuhunga he hänen panit.

3. Niin Petari meni ulos, ja se toinen Opetuslapsi, ja tulit haudalle. Luc. 24: 12.

4. Mutta he juoxit kahden ynnä, ja se toinen Opetuslapsi juoxi edellä nopemmin kuin Petari, ja tuli ensin haudalle.

5. Ja kuin hän itzensä kumarsi, näki hän liinaiset panduna: mutta ei hän kuitengan mennyt sisälle.

6. Niin Simon Petari tuli seuraten händä, ja meni hautaan, ja näki kääriliinat panduna:

7. Ja sen hikiliinan, joka hänen päänsä päällä oli ollut, ei kääriliinan kanssa, waan erinänsä käärittynä yhteen paikkaan.

8. Niin meni myös toinen Opetuslapsi sisälle, joka ensin haudalle tullut oli, ja näki sen ja uskoi.

9. Sillä ei he wielä Raamattua ymmärtänet, että hän oli nousewa kuolleista.

10. Niin ne Opetuslapset menit taas yhteen.

11. Mutta Maria seisoi ulkona haudan edesä, ja itki. Ja koska hän niin itki, kumarsi hän itzensä hautaan. Marc. 16: 5.

12. Ja näki kaxi Engelitä walkeisa waatteisa istuwan, yhden pään puolesa, ja toisen jalkain puolesa, siinä kuin JEsuxen ruumis pandu oli. Matth. 28: 2, 3.

13. Ne sanoit hänelle: waimo, mitäs itket? Hän sanoi heille: he owat minun HERrani ottanet pois, ja en tiedä kuhunga he hänen owat pannet.

14. Ja koska hän nämät sanonut oli, käänsi hän itzensä taapäin, ja näki JEsuxen seisowan, eikä tiennyt että se oli JEsus. Matth. 28: 9. Marc. 16: 9.

15. Sanoi JEsus hänelle: Waimo, mitäs itket? ketäs etzit? mutta hän luuli sen yrtitarhan haldiaxi, ja sanoi hänelle: Herra, jos sinä hänen kannoit pois, niin sano minulle, kuhungas hänen panit, ja minä tahdon hänen otta.

16. JEsus sanoi hänelle: Maria: niin hän käänsi itzensä, ja sanoi hänelle; Rabboni, se on Mestari.

Digitized by Google

17. JEsus sanoi hänelle:
älä minuun rupe: sillä en minä
ole wielä mennyt ylös minun
Isäni tygö: Waan mene mi-
nun weljeini tygö, ja sano heil-
le: Minä menen ylös minun
Isäni tygö, ja teidän Isänne
tygö, ja minun Jumalani tygö,
ja teidän Jumalanne tygö.
Ps. 22: 23.
18. Maria Magdalena tuli
ja ilmoitti Opetuslapsille, että
hän oli nähnyt HERran, ja
että hän näitä hänelle sanoi.
19. Koska siis sen Sabba-
thin päiwän ehto oli ja owet
olit suljetut, josa Opetuslapset
kokondunet olit Judalaisten pel-
won tähden, tuli JEsus, ja
seisoi heidän keskellänsä, ja sa-
noi heille: Rauha olkon teille!
Marc. 16: 14. Luc. 24: 36. 1 Cor. 15: 5.
20. Ja kuin hän sen sano-
nut oli, osotti hän heille käten-
sä ja kylkensä: Niin Opetus-
lapset ihastuit, että he näit
HERran.
21. Ja JEsus taas sanoi
heille: Rauha olkon teille! niin-
kuin Isä minun lähetti, niin
minä myös lähetän teidän.
22. Ja kuin hän nämät sa-
nonut oli, puhalsi hän heidän
päällensä, sa sanoi heille: Ot-
takat Pyhä Hengi.
23. Joille te synnit anderi
annatte, niille ne anderi anne-
tan: ja joille te ne pidätte, niil-
le ne owat pidetyt.
Matth. 16: 19. l. 18: 18.
24. Mutta Thomas yri kah-
destakoistakymmenestä, joka ka-
roiseri kutzutan, ei öllut heidän
kanßansa koska JEsus tuli.
25. Niin muut Opetuslap-
set sanoit hänelle: me näimme
HERran. Mutta hän sanoi
heille: ellen minä näe hänen
käsisänsä naulan reikää, ja pistä
sormeani naulain siaan, ja pistä
kättäni hänen kylkeensä, en mi-
nä usko.
26. Ja kahderan päiwän
perästä, olit Opetuslapset taas
sisällä, ja Thomas heidän kans-
sansa: Niin JEsus tuli, kuin
owet suljetut olit, ja seisoi
heidän keskellänsä, ja sanoi:
Rauha olkon teille!
27. Sitte sanoi hän Tho-
marelle: pistä sormes tänne,
ja katzo minun käsiäni: ja ojen-
na tänne kätes, ja pistä minun
kylkeeni, ja älä ole epäuskoinen,
waan uskowainen.
28. Thomas wastais ja sa-
noi hänelle: minun HERrani,
ja minun Jumalani.
29. JEsus sanoi hänelle:
ettäs näit minun Thomas,
niin sinä uskoit: autuat owat ne
jotka ei näe, ja kuitengin uskowat.
1 Pet. 1: 8.
30. Niin teki myös JEsus
monda muuta merkkiä Opetus-
lastensa nähden, jotka ei täsä
Kirjasa ole kirjoitetut. l. 21: 25.
31. Mutta nämät owat kir-
joitetut, että te uskoisitta, että
JEsus on Christus Jumalan
Poika, ja että te saisitte elä-

Digitized by Google

män, uskon kautta hänen Nimeensä.

21. Lukku.

JEsus ilmestyy seitzemälle Opetuslapselle Tiberian meren tykönä, ja syö heidän kanssansa. Waroitta Petaria ruokkimaan lambaitansa, ja seuramaan händä. Päätöxexi, osotetan ettei kaikki Christuxen työt ole kirjoitetut.

Sitte ilmoitti JEsus taas itzensä Opetuslapsille Tiberian meren tykönä; ja hän ilmoitti itzensä näin:

2. Simon Petari ja Thomas, joka kaxoisexi kutzutan, olit ynnä, ja Nathanael, joka oli Galilean Canasta, ja Zebedeuxen pojat, ja kaxi muuta hänen Opetuslapsistansa.

3. Sanoi Simon Petari heille: minä menen kalaan, ne sanoit hänelle: me menemmä myös kanssas. Niin he menit ja astuit kohta wenheseen, ja ei he sinä yönä mitän saanet.

4. Mutta koska jo aamu oli, niin JEsus seisoi rannalla: mutta ei Opetuslapset tiennet että se oli JEsus.

5. Niin sanoi JEsus heille: lapset, ongo teillä mitän syötäwätä? he wastaisit händä: Ei.

6. Hän sanoi heille: laskekat werkko oikialle puolelle wenhettä, niin te löydätte. Niin he laskit, ja tuli niin paljo kaloja, ettei he woinet wetä.

7. Niin sanoi se Opetuslapsi, jota JEsus rakasti, Petarille: HERra se on. Koska Simon Petari sen kuuli, että se oli HERra, wyötti hän hamen ympärillensä, (sillä hän oli alasti,) ja heitti itzensä mereen. l. 13: 23.

8. Mutta muut Opetuslapset tulit wenhellä, (sillä ei he ollet kaukana maalda, waan lähes kaxi sataa kyynärätä,) ja wedit werkon kaloinensa.

9. Koska he siis olit maalle tullet, näit he hiilet ja kalan niitten päällä panduna, ja leiwän.

10. JEsus sanoi heille: tuokat tänne niistä kaloista kuin te nyt saitte.

11. Simon Petari meni ja weti werkon maalle, täynnä suuria kaloja, sata ja kolme kuudettakymmendä: Ja waikka niitä niin monda oli, ei kuitengan werkko rewennyt.

12. JEsus sanoi heille: tulkat rualle: mutta ei yxikän Opetuslapsista uskaldanut händä kysyä: kukas olet? sillä he tiesit sen olewan HERran.

13. Niin JEsus tuli, otti leiwän ja andoi heille, niin myös kalan.

14. Tämä on kolmas kerta, kuin JEsus Opetuslapsillensa ilmestyi, sitte kuin hän oli noussut ylös kuolleista.

15. Koska he siis syönet olit, sanoi JEsus Simon Petaril-

Digitized by Google

:: Simon Jonan poika, ra-
astakkos minua enämpi kuin
ämät? Hän sanoi: Ja HERr-
a, sinä tiedät että minä sinua
akastan. Hän sanoi hänelle:
uoki minun karitzojani.
16. Ja sanoi taas toisen ker-
an hänelle: Simon Jonan
poika, rakastakkos minua? Hän
vastais: Ja HERra, sinä tie-
dät että minä sinua rakastan.
Sanoi hän hänelle: kaitze mi-
nun lampaitani.
17. Hän sanoi kolmannen
kerran hänelle: Simon Jonan
Poika rakastakkos minua? Pe-
tari tuli murhelliseri, että hän
kolmannen kerran sanoi hänelle:
rakastakkos minua? ja sanoi hä-
nelle: HERra, sinä tiedät kaik-
ki: sinä tiedät että minä rakastan
sinua. JEsus sanoi hänelle:
ruoki minun lampaitani.
18. Totisesti, totisesti sanon
minä sinulle: koska sinä olit
nuori, niin sinä wyötit itzes, ja
menit kuhungas tahdoit: mut-
ta koskas wanhenet, niin sinä
ojennat kätes, ja toinen wyöt-
tä sinun, ja wie kuhunga et si-
nä tahdo. 2 Pet. 1: 14.
19. Mutta sen hän sanoi,
andain tietä, millä kuolemalla
hänen piti kunnioitzeman Ju-
malata. Ja kuin hän sen sa-
nonut oli, sanoi hän hänelle:
seura minua.
20. Petari käänsi itzensä, ja
näki sen Opetuslapsen seura-
wan, jota JEsus rakasti, joka
myös oli JEsuxen rinnoilla
Ehtollisesa maannut, ja sano-
nut: HERra, kuka se on joka
sinun pettä?
21. Koska siis Petari hänen
näki, sanoi hän JEsuxelle:
HERra, mitästä tämä?
22. JEsus sanoi hänelle: jos
minä tahdoisin hänen siihenasti
olewan kuin minä tulen, mitä
sinun siihen tulee? seura sinä
minua.
23. Niin weljesten seasa kä-
wi ulos se puhe, ettei sen O-
petuslapsen pitänyt kuoleman.
Mutta ei JEsus hänelle sano-
nut: ei hän kuole; waan: jos
minä tahdon hänen siihenasti
olewan kuin minä tulen, mitä
sinun siihen tulee?
24. Tämä on se Opetuslap-
si, joka todistaa näistä, ja on nä-
mät kirjoittanut; ja me tiedäm-
me hänen todistuxensa toderi.
25. On myös monda muu-
ta kuin JEsus teki, jos ne eri-
näänsä kirjoitettaisin, en minä
luulisi koko mailman käsittäwän
niitä Kirjoja, kuin pidäis kir-
joitettaman. Amen! L. 20: 30.

Digitized by Google

1. Luku.

Lukas alkaa Apostolein Teko Raamatun, esipuhella. Kirjoitta Christuxen wiimeisen puhen Apostolitten kanßa; ja Christuxen taiwaseen astumisen muodon. Apostolitten palajamisen Jerusalemiin. Petarin puhen, ja Matthiaxen walitzemisen Apostolixi.

Ennen olen minä tosin O! Theophile, puhunut kaikista niistä, kuin JEsus rupeis sekä tekemään että opettamaan.

2. Hamaan siihen päiwään asti, jona hän otettin ylös; sitte kuin hän Apostoleille, jotka hän walinnut oli, Pyhän Hengen kautta oli käskyn andanut.
Matth. 28: 19. Marc. 16: 15.

3. Joille hän myös kärsimisensä jälkeen oli itzensä eläwäxi osottanut moninaisilla merkeillä, ja näwyi heille neljäkymmendä päiwää, ja puhui heille Jumalan waldakunnasta.
1 Cor. 15: 6.

4. Ja kuin hän heidän oli koonnut, kielsi hän heitä lähtemästä Jerusalemista, waan että he Isän lupausta odotaisit, josta te oletta (sanoi hän) kuullet minulda.
Luc. 24: 49. Joh. 14: 16. c. 15: 26.

5. Sillä Johannes tosin kasti wedellä, mutta te kastetan Pyhällä Hengellä, ei monen päiwän perästä.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 8. Luc. 3: 16. Joh. 1: 26. Ap. T. 11: 16.

6. Koska he siis kokondunet olit, kysyit he häneldä, sanoden: HERra, tällä ajallakos Israelille waldakunnan jällen rakennat?

7. Mutta hän sanoi heille: ei teidän tule tietä aikaa eli hetkeä, jotka Isä on hänen woimaansa pannut.

8. Waan teidän pitä saaman Pyhän Hengen woiman, joka on tulewa teidän päällenne. Ja teidän pitä minun todistajani oleman, sekä Jerusalemisa, että koko Judeasa ja Samariasa, ja sitte mailman ääreen. c. 2: 4. 19: 6. 9: 15.

9. Ja kuin hän nämät sanonut oli, otettin hän ylös heidän nähdensä, ja pilwi wei hänen ylös heidän silmäinsä edestä.
Marc. 16: 19. Luc. 24: 51.

10. Ja kuin he katzelit taiwaseen, hänen mennesänsä, katzo, heidän tykönänsä seisoi kaxi miestä walkeisa waatteisa:

11. Jotka myös sanoit: Galilean miehet, mitä te seisotta ja katzotta taiwaseen? tämä JEsus, joka teildä otettin ylös taiwaseen, on niin tulewa, kuin te hänen taiwaseen menewängin näitte.

Digitized by Google

12. Silloin he palaisit Je-
rusalemiin wuorelda, joka öljy-
mäexi kutzutan, ja on läsnä
Jerusalemita Sabbathin mat-
kan.

13. Ja kuin he tulit sisälle,
niin he astuit ylös siihen Sa-
liin, kusa he olestelit: Petari
ja Jacobus, ja Johannes ja
Andreas, Philippus ja Tho-
mas, Bartholomeus ja Mat-
theus, Jacobus Alphein poika
ja Simon Zelotes, ja Judas
Jacobi. Matth. 10: 2, 3. 4.

14. Nämät kaikki olit yxi-
mielisesti pysywäiset rukouxesa
ja anomisesa, waimoin kanßa,
ja Marian JEsuxen Äitin, ja
hänen weljeinsä kanßa.
Matth. 27: 55. Marc. 15: 40, 41. Luc. 8: 2, 3. l. 23: 55. 24: 10.

15. Ja niinä päiwinä nousi
Petari Opetuslasten keskellä, ja
sanoi: (ja joukko oli nimildä
yhteen lähes kaxikymmendä
toista sataa:)

16. Te miehet ja weljet, se
Kirjoitus piti täytettämän, jon-
ga Pyhä Hengi oli Dawidin
suun kautta Judasta ennen sa-
nonut: joka niiden johdattajaxi
tuli, kuin JEsuxen otit kiinni.
Ps. 41: 10. Joh. 13: 18. Matth. 26: 47. Marc. 14: 43. Luc. 22: 47. Joh. 18: 3.

17. Sillä hän oli meidän
lukumme luettu, ja oli tä-
män wiran meidän kanßam-
me saanut.

18. Hän siis on ansainnut
pellon wäärydën palkasta: ja
kuin hän pudotettin alas, on
hän keskeldä kahtia pakahtunut,
että kaikki hänen sisällyxensä
läxit ulos.
Matth. 26: 15. Matth. 27: 5.

19. Ja se oli tiettäwä kai-
kille kuin Jerusalemisa asuwat,
että se pelto heidän kielellänsä
kutzutan Akeldama, se on, we-
ripelto. Matth. 27: 8.

20. Sillä se on kirjoitettu
Psaltari-Raamatusa: hänen
kotonsa tulkon tylmille, eikä sii-
nä pidä asujanda oleman: ja
toisen pitä hänen pispaudensa
saaman.
Ps. 69: 26. Matth. 23: 38. Ps. 109: 8.

21. Niin pitä näistä mie-
histä, jotka meidän kanßamme
ollet owat, kaiken sen ajan
kuin HERra JEsus meidän
kanßamme ulos ja sisälle kä-
wi,

22. Ruweten Johannexen
Kastesta, hamaan siihen päi-
wään asti, jona hän meildä
otettin ylös, yxi tuleman hänen
ylösnousemisensa todistajaxi,
ynnä meidän kanßamme.

23. Ja he asetit kaxi ehdolle
Josephin joka kutzuttin Barsa-
bas, ja liijalda nimeldä Jus-
tus, ja Matthian.

24. Ja he rukoilit, ja sa-
noit: sinä HERra, joka kaik-
kein sydämet tiedät, osota kum-
man sinä näistä kahdesta olet
walinnut,

25. Saamaan tämän pal-
weluxen ja Apostolin wiran
arpaa, josta Judas on wilpis-

Digitized by Google

tynyt pois, menemään pois
siallensa.
26. Ja he heitit heistä ar=
wan, ja arpa langeis Matthian
päälle, ja hän walittin yximie=
lisesti yhdentoistakymmenen A=
postolin sekaan.

2. Luku.

Pyhä Hengi wuodatetan Apostolitten päälle Helundaina. Petari wastaa pilkkaita: saarnaa JEsuxesta, ja käändä 3000. sielua. Ensimmäisten Uskowaisten pyhä yhteys ja kansakäyminen.

Ja kuin wiidestkymmenes päi=
wä täytettin, olit he kaikki
yximielisesti koosa. s. o. Helundai.
2. Ja humaus tapahtui äkis=
ti Taiwaasta, niinkuin suuri tuu=
lispää olis tullut, ja täytti koko
huonen, kusa he olit istumasa.
3. Ja heille näyit wiileskel=
lyt kielet, niinkuin tuliset, ja is=
tuit kungin heidän päällensä.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 8. Luc. 3; 16. Ap. T. 1: 5, 8.
4. Ja he täytettin kaikki Py=
hällä Hengellä, ja rupeisit pu=
humaan muilla kielillä, sen jäl=
keen kuin Hengi andoi heidän
puhua.
1, 1: 8. Marc. 16: 17. Ap. T. 10: 46.
5. Niin Jerusalemisa asui
Judalaisia, Jumalata pelkä=
wäisiä miehiä, kaikkinaisesta
Kansasta, kuin Taiwan alla on.
6. Ja koska tämä ääni ta=
pahtui, niin kokounnui suuri
Kansan paljous, ja hämmäs=
tyit; sillä kukin kuuli niiden pu=
huwan heidän omalla kiel
länsä.
7. Ja he tyhmistyit kai
ja ihmettelit, sanoden keskenä
sä: katzo, eikö nämät kaikki, jo
puhuwat, ole Galilealaiset?
8. Ja kuinga me kukin ku
lemma heidän puhuwan me
dän omalla kielellämme, jo
me syndynet olemma?
9. Parthilaiset ja Medilä
set ja Elamilaiset, ja jotka asu
ma Mesopotamiasa, ja Judea
ja Kappadociasa, Pontosa
Asiasa.
10. Phrygiasa ja Pamph
liasa, Egyptisä ja Libian maa
rajoilla, liki Kyreniä, ja mu
kalaiset Romista, Judalaiset j
uudet Judalaiset.
11. Kretalaiset ja Arabiala
set, me kuulemma heidän pu
huwan meidän kielillämme, J
malan suuria tekoja.
12. Niin he kaikki tyhmi
tyit, ja epäilit, sanoden toine
toisellensa: mitäs luulet tämän
olewan?
13. Waan muut nauroit
heitä, ja sanoit: he owat täyn=
nänsä makiata wiinaa.
14. Niin Petari seisoi yh=
dentoistakymmenen kansa, ko=
rotti äänensä, ja puhui heille:
te Judan miehet, ja kaikki jotka
asutte Jerusalemisa, tämä olkon
teille tiettäwä, ja ottakat minun
sanani teidän korwiinne.
15. Sillä ei nämät juowu=
xisa ole, niinkuin te luulette;

Digitized by Google

sillä nyt on kolmas hetki päiwästä.
16. Waan tämä on se, kuin
ennen sanottu on Joelin Prophetan kautta: Joel. 2: 28.
17. Ja pitä tapahtuman
wiimeisinä päiwinä (sanoo Jumala), että minä wuodatta minun Hengestäni kaiken
lihan päälle: ja teidän poikanne, ja tyttärenne pitä ennustaman, ja teidän nuorukaisenne
pitä näkyjä näkemän, ja teidän wanhimpanne pitä unia unexuman. Es. 44: 3. Sach. 12: 10.
18. Ja myös minun palweliaini päälle, ja minun piikaini päälle minä päiwinä wuodatan minä minun Hengestäni, ja heidän pitä ennustaman.
19. Ja minä annan tunnustähtejä ylhällä Taiwahasa, ja merkkejä alhalla maan päällä, weren ja tulen ja sawun suitzun.
20. Auringon pitä muuttuman pimeydexi, ja Kuun werexi, ennen kuin se suuri ja julkinen HERran päiwä on tulewa.
21. Ja pitä tapahtuman, että jokainen kuin auxi huuta HERran nimeä, se tulee autuaxi. Rom. 10: 13.
22. Te Israelin miehet, kuulkat näitä sanoja: JEsuxen Nazarenuxen, sen miehen, joka teidän tykönänne on Jumalalda wahwistettu, woimallisten tekoin, ihmetten, ja merkkein
kanssa, jotka Jumala hänen kauttansa teidän keskellänne teki, niinkuin te itzekin tiedätte,
L. 10: 38.
23. Sen joka Jumalan aiwoitun neuwon ja säännön jälkeen oli annettu ulos, te otitta, ja wääräin miesten kätten kautta, ristinnaulitzitte ja surmaisitte.
24. Jonga Jumala herätti ylös, ja päästi kuoleman kiwuista, että se oli mahdotoin, että hän piti sildä pidettämän.
L. 3; 15. 4: 10. 10: 40. 13: 30, 34.
25. Sillä Dawid sanoo hänestä: Minä olen aina HERran minun kaswoini eteen pannut: sillä hän on minun oikialla puolellani, etten minä horjahdaisi. Ps. 16: 8.
26. Sentähden iloitzi minun sydä meni, ja minun kieleni riemuitzi, ja minun lihani on myös lewäwä toiwosa.
27. Sillä et sinä anna ylön minun sieluani helwetisä, että salli sinun Pyhäs näkewän turmellusta.
28. Sinä olet minulle tietäwäxi tehnyt elämän tiet: sinä täytät minun ilolla sinun kaswois edesä.
29. Te miehet, rakkat weljet, olkon lupa rohkiasti teille puhua Patriarchasta Dawidista, hän on sekä kuollut että haudattu, ja hänen hautansa on meidän tykönämme hamaan tähän päiwään asti.
1 Kun. 2: 10. Ap. T. 13: 36.

Digitized by Google

30. Että hän siis oli Pro-
pheta, ja tiesi Jumalan hänel-
lensä walalla wannonen, että
hän oli hänen kupensa hedel-
mästä lihan jälkeen herättäwä
Christuxen hänen istuimellansa
istumaan.

31. Näki hän ennen ja pu-
hui Christuxen ylösnousemises-
ta, ettei hänen sieluansa annet-
tu ylön Helwetisä, eikä hänen
lihansa nähnyt turmellusta.
Ps. 16: 10. Ap. T. 13: 35.

32. Tämän JEsuxen on
Jumala herättänyt, jonga to-
distajat me kaikki olemma.
l. 10: 40. Rom. 4: 24. 8: 11. 1 Cor. 6: 14.
15: 15. 2 Cor. 4: 14. Gal. 1: 1.

33. Hän on siis Jumalan
oikialle kädelle korotettu; ja on
Isäldä saanut lupauxen Py-
hästä Hengestä, hän on tämän
wuodattanut, kuin te nyt näet-
tä ja kuuletta.

34. Sillä ei Dawid ole Tai-
waseen astunut; waan hän sa-
noo: HERra sanoi minun
HERralleni, istu minun oikial-
le kädelleni, Ps. 110: 1. 1 Cor. 15: 25.

35. Siihenasti kuin minä
panen sinun wihollises sinun
jalkais astinlaudaxi.

36. Niin pitä siis totisesti
kaiken Israelin huonen tietä-
män, että Jumala on tämän
JEsuxen, jonga te ristinnauli-
tzitta, HERraxi ja Christuxexi
tehnyt.

37. Mutta kuin he nämät
kuulit, käwi se läpi heidän sy-
dämensä, ja sanoit Petarille,
ja muille Apostoleille: te mie-
het, rakkat weljet, mitä meidän
pitä tekemän? Ebr. 4: 1

38. Waan Petari sanoi heil-
le: tehkät parannus, ja anda-
kan jokainen hänensä kastaa
JEsuxen Christuxen nimeen,
syndein andexi andamisexi; niin
te saatte Pyhän Hengen lah-
jan. Luc. 24: 47.

39. Sillä teille ja teidän lap-
sillenne on tämä lupaus annettu,
ja kaikille jotka taampana owat,
kutka ikänä HERra meidän
Jumalamme kutzuu. Joh. 10: 1

40. Ja monilla muillakin
sanoilla todisti hän, ja neuwoi
heitä, sanoden: andakat teitänne
autetta tästä pahanelkisestä su-
wusta.

41. Jotka siis mielellänsä
hänen sanansa otit wastan, ne
kastettin: ja sinä päiwänä lisän-
dyi lähes kolme tuhatta sielua.

42. Ja he pysyit alati Apos-
tolitten opisa ja osallisudesa, ja
leiwän murtamisesa ja rukou-
xisa.

43. Mutta jokaitzelle sielulle
tuli pelko ja tehtin Apostolitten
kautta monda ihmettä ja merk-
kiä.

44. Mutta kaikki jotka us-
koit, olit yhdesä, ja pidit kaik-
ki yhteisenä. l. 4: 32.

45. Ja he myit heidän hy-
wydensä ja tawaransa, ja jaoit
ne kaikille, sen jälkeen kuin ku-
kin tarwitzi.

46. Ja he pysyit jokapäiwä

Digitized by Google

yximielisesti Templisä, ja mursit joka huonesa leipää, ja otit ruokaa, riemulla ja sydämen yrikertaisudella. 1. 20: 7.

47. Ja kiittäin Jumalata, olit kaiken Kansan suosiosa. Ja HERra lisäis jokapäiwä autuaxi tulewaisia Seurakunnalle. L. 4: 33.

3. Luku.

Petari, Templiin mennesänsä Johanneren seurasa, paranda yhden synnyndö rammoan ihmisen. Saarnaa Christuresta sille kokoon tulleelle Kansalle, ja neuwoo käändymyreen.

Niin Petari ja Johannes menit ynnä ylös Templiin, yhdexännellä rukouxen hetkellä.

2. Ja yxi mies, saattamatoin hamasta äitinsä kohdusta, kannettin; jonga he panit jokapäiwä sen Templin owen etteen, joka kutzutan Kaunis, anomaan niildä almua jotka Templiin menit.

3. Kosta hän näki Petarin ja Johanneren tahtowan mennä Templiin, anoi hän heildä almua.

4. Niin Petari Johanneren kanßa katzoi hänen päällensä, ja sanoi: katzo meidän päällemme.

5. Ja hän katzeli heidän päällensä, toiwoin heildä jotakin saapansa.

6. Niin Petari sanoi: hopiata ja kuldaa ei minulla ole; waan sitä kuin minulla on, annan minä sinulle: JEsuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen nouse ja käy.

7. Ja hän tartui hänen oikiaan käteensä ja ojensi hänen: ja kohta hänen säärensä, ja kantansa wahwistuit.

8. Ja hän karkais ylös, seisoi ja käwi, ja meni heidän kansansa Templiin, käyden ja hypäten, ja kiittäin Jumalata.

9. Ja kaikki Kansa näki hänen käywän ja kiittäwän Jumalata:

10. Ja tunsit hänen sixi, joka almun tähden istui Templin Kaunin owen edesä: ja he olit täynnänsä pelkoa ja suurta hämmästystä siitä kuin hänelle tapahtunut oli.

11. Mutta koska tämä saattamatoin, joka parattu oli, piti itzensä Petarin ja Johanneren tygö, juoxi kaikki Kansa hämmästyksisä heidän tygönsä portsiin, joka kutzutan Salomonin. Joh. 10: 23.

12. Kosta Petari sen näki, wastais hän Kansalle: Israelin miehet, mitä te tätä ihmettelettä? eli mitä te meidän päällemme katzotte, niinkuin me olisimma meidän omalla woimallamme eli jumalisudellamme tämän käymään saattanet?

13. Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin Jumala, meidän Isäimme Jumala, on hänen Poikansa JEsuxen kirkastanut,

jonga te annoitte ylön ja kiel-
sitte Pilaturen edessä, koska hän
duomitzi että hän piti päästet-
tämän. Luc. 23: 16, 20, 21. Joh. 19: 12.
14. Mutta te kielsitte sen
Pyhän ja Hurskan, ja anoitte
teillenne murhamiestä annetta.
Matth. 27: 20. Marc. 15: 11. Luc. 23: 18.
Joh. 18: 40.
15. Mutta elämän Pää-
ruhtinan te tapoitte: sen on Ju-
mala kuolleista herättänyt, jon-
ga todistajat me olemma.
Ap. T. 2: 24, 32. Ebr. 13: 20.
16. Ja uskon kautta hänen
nimensä päälle, on hän tässä,
jonga te näettä ja tunnetta,
hänen nimensä wahwistanut:
ja se usko hänen kauttansa, an-
doi tälle terweyden, kaikkein tei-
dän nähtenne. Luc. 17: 19.
17. Ja nyt rakkat weljet,
minä tiedän että te sen tyhmy-
destä tehneet oletta, niinkuin tei-
dän ylimmäisennekin.
18. Mutta Jumala, mitä
hän kaikkein Prophetainsa suun
kautta oli ennustanut, että hä-
nen Christuxensa piti kärsimän,
sen hän näin täytti.
19. Niin tehkät parannus
ja palaitkat, että teidän syndin-
ne pyhitäisin pois: koska wir-
wottamisen ajat tulewat HEr-
ran kaswoin edestä,
20. Ja hän lähettä sen, joka
teille ennen saarnattu on, JE-
suxen Christuxen.
21. Jonga tosin tulee Tai-
wahan ottaa, niihin aikoin asti
kuin ne kaikki jällens asetetan,
kuin Jumala on puhunut kaik-
kein pyhäin Prophetainsa suun
kautta, hamasta mailman
alusta. 5 Mos. 18: 15, 18. Ap. T. 7: 37.
22. Sillä Moses tosin on
Isille sanonut: HERra teidän
Jumalanne on teille herättäwä
Prophetan teidän weljistänne,
niinkuin minun: kuulkat händä
kaikisa mitä hän teille sanoo.
23. Ja pitä tapahtuman,
että jokainen sielu, joka ei tätä
Prophetata kuule, pitä häwi-
tettämän pois Kansasta.
24. Ja kaikki Prophetat ha-
masta Samuelista, ja sitte edes-
päin, niin monda kuin puhu-
nut on, owat myös kaikki näitä
päiwiä ennustanet.
25. Te oletta Prophetain,
ja sen liiton lapset, jonga Ju-
mala meidän Isäimme kanssa
teki, sanoden Abrahamille: Ja
sinun siemenesäs pitä kaikki Kan-
sat maan päällä siunattaman.
1 Mos. 12: 3. 1. 18: 18. 22: 18. 26: 4.
Gal. 3: 8.
26. Teille on Jumala ensin
Poikansa JEsuxen herättänyt,
ja on hänen lähettänyt teitä
siunamaan, että te kukin teidän
pahudestanne palajaisitte.
Ap. T. 13: 46.

4. Luku.

Petari ja Johannes pannan kiinni:
tulduansa oikeuden eteen, wastaa
Petari heidän puolestansa ja tun-
nustaa Christuxen. He kieldäwät saar-
namasta Christuxesta, mutta ei he
sitä tottele. Pitäwät pyhäin kansa
rukouxia waiwoa wastaan. Uskowai-
set pitäwät tawaransa yhteisnä.

Digitized by Google

MUtta kuin he Kansalle
puhuit, niin Papit ja
Templin Esimies ja Saddu-
ceuxet tulit siihen.

2. Ja närkästyit että he Kan-
san opetit, ja ilmoitit JEsuxen
kautta ylösnousemisen kuolleista;

3. Ja heitit kätensä heidän
päällensä, ja panit heidän huo-
menexi kiini; sillä jo oli ehto.

4. Mutta monda niistä, jot-
ka sanan kuulit, uskoit: ja mies-
ten luku tuli lähes wiisi tuhatta.

5. Mutta wisena päiwänä
tapahtui, että heidän ylimmäi-
sensä ja wanhimpansa kokoun-
nuit, ja Kirjanoppenet Jerusa-
lemissa.

6. Ja Hannas ylimmäinen
Pappi, ja Caiphas, ja Johan-
nes, ja Alexander, ja niin mon-
da kuin ylimmäisten Pappein
suwusta olit. Luc. 3: 2. Joh. 18: 13.

7. Ja asetit heidän keskel-
lensä, ja kysyit heildä: millä
woimalla taikka kenengä nimeen
te olette tämän tehnet?

8. Niin Petari täynnänsä
Pyhää Hengeä sanoi heille:
Te Kansan ylimmäiset, ja Is-
raelin wanhimmat,

9. Jos me tänäpänä duomi-
tan sen hywän työn edestä sille
sairalle ihmiselle, jonga kautta
hän parattu on:

10. Niin olkon teille ja kai-
kelle Israelin Kansalle tiettäwä,
että JEsuxen Christuxen Na-
zarenuxen nimeen, jonga te rist-
tiinnaulitsitte, jonga Jumala
kuolleista herätti, sen kautta tä-
mä seisoo teidän edesänne ter-
wenä. Ap. 3: 15.

11. Hän on se kiwi, joka teil-
dä rakendaildä hyljätty on, jo-
ka on nurkkakiwexi tullut:
Matth. 21: 42. Marc. 12: 10. Luc. 20: 17.
Röm. 9: 33. 1 Pet. 2: 7.

12. Ja ei yhdesäkän toi-
sesa ole autuutta: sillä ei myös
ole muuta Nimeä Taiwan
alla ihmisille annettu, jossa mei-
dän pitä autuaxi tuleman.
Matth. 1: 21.

13. Mutta kuin he näit Pe-
tarin ja Johannexen puhen wah-
wuden, sillä he ymmärsit hei-
dän oppemattomixi ja kirjantai-
tamattomixi miehixi, ihmettelit
he, ja tunsit heidän, että he JE-
suxen kanssa ollet olit.

14. Mutta kuin he näit sen
ihmisen seisowan heidän kans-
sansa, joka parattu oli, ei he tain-
net mitän sitä wastan puhua.

15. Mutta he käskit heitä
ulos Raadista mennä pois; ja
pidit neuwoa keskenänsä,

16. Sanoden: Mitä me
näille miehille teemme? Sillä
julkinen merkki on heidän kaut-
tansa tehty, joka kaikille Jeru-
salemin asuwaisille tiettäwä on,
ja en me taida kieltä:

17. Mutta ettei se enämmä
Kansan keskelle hajois, niin
haastakamme heitä kowin, ettei
he tästedes yhdellengän ihmi-
selle tästä nimestä puhuis.

18. Ja he kutsuit heidän,
ja kaiketi kielsit heitä puhu-

Digitized by Google

masta ja opettamasta JEsuxen
nimeen. l. 5: 28.
19. Mutta Petari ja Johannes wastaisit heitä, ja sanoit: duomitkat itze, jos se on
oikia Jumalan edesä, että me
teitä enämmän kuulemma kuin
Jumalata. l. 5: 29.
20. Sillä en me taida niitä
puhumata olla, kuin me nähnet ja kuullet olemma.
21. Mutta he uhkaisit heitä,
ja annoit heidän mennä, ja ei
löynnet mitän, josta he olisit
heitä waiwannet, Kansan tähden; sillä kaikki kiitit Jumalata, sen edestä kuin tapahtunut
oli.
22. Sillä se ihminen oli ylitze neljänkymmenen ajastajan
wanha, josa tämä parantamisen tunnusmerkki tehty oli.
23. Mutta kuin he päästetyt
olit, tulit he omainsa tygö, ja
ilmoitit mitä Pappein Päämiehet ja wanhimmat heille sanonet olit.
24. Koska he sen kuulit, korotit he yximielisesti äänensä
Jumalan tygö, ja sanoit:
HERra, sinä olet Jumala, joka Taiwan ja maan, ja meren,
ja kaikki mitä niisä on, tehnyt
olet:
25. Joka Dawidin sinun
palwelias suun kautta puhunut
olet: Mixi pakanat kiukuitzewat, ja Kansat turhaa aikowat?
Ps. 2: 1.
26. Maan Kuningat yhteen
menewät, ja päämiehet kokowat heitänsä, HERraa wastan
ja hänen Christustansa wastan?
27. Sillä he owat tosin kokoundunet sinun pyhää Poikaas JEsusta wastan, jonga
sinä woitelit, sekä Herodes että
Pontius Pilatus pakanain ja
Israelin Kansan kansa,
28. Tekemään mitä sinun
kätes ja neuwos ennen aiwoinut oli, että tapahtuman pidäis.
29. Ja nyt HERra, katzo
heidän uhkaustansa, ja anna
sinun palwelias kaikella uskalluxella sinun sanaas puhua.
30. Ja ojenna kätes parantamaan, ja että merkit, ja ihmet sinun pyhän Poikas JEsuxen nimen kautta tehdäisin.
31. Ja kuin he rukoillet olit,
liikkui se paikka, josa he koosa
olit, ja he täytettin kaikki Pyhällä Hengellä, ja puhuit Jumalan sanaa uskalluxella.
l. 2: 4. 7.
32. Ja niiden paljoudesa,
jotka uskoit, oli yxi sydän ja yxi
sielu: ei myös kengän heistä sanonut mitän omaxensa, kuin
hänellä oli, waan kaikki oli
heillä yhteiset. l. 2: 44.
33. Ja Apostolit todistit suurella woimalla HERran JEsuxen ylösnousemisesta, ja suuri
armo oli kaikkein heidän päällänsä.
34. Ja ei myös ollut yhtän
tarwitzepaa heisä: sillä niin
monda, joilla pellot eli huonet

Digitized by Google

olit, ne he myit ja toit myydyhin hinnan:

35. Ja panit Apostolitten jalkain eteen: ja jokaitzelle jaettin niinkuin tukin tarwitzi.

36. Mutta Joses, joka liijalda nimeldä Apostoleilda kutzutan Barnabas (se on niin paljo sanottu kuin lohdutuxen poika) Lewita, Cypristä sukuisin,

37. Hänellä oli pelto, sen hän myi, ja toi hinnan, ja pani Apostolitten jalkain eteen.

5. Luku.

Ananias emändinensä walehtelee, ja rangaistan kuolemalla. Apostolit tekewät suuria ihmetöitä. He pannan kiinni; Mutta HERran Engeli päästää heidän ulos. He löytän Templisä, tuodan oikeuden eteen, ja wastawat puolestansa. Gamaliel estää Judalaiset murha aikoimisesta: Apostolit päästetän piestynä; waan he saarnawat haastoa wastan.

Mutta yxi mies, Ananias nimeldä, Saphiran hänen emändänsä kanssa myi tawaransa:

2. Ja kätki jotain hinnasta emändänsä tieten: ja toi osan edes, ja pani Apostolitten jalkain eteen.

3. Niin Petari sanoi: Anania, mixi Satanas täytti sinun sydämes, Pyhän Hengen edesä walhettelemaan, ettäs jotakin pellon hinnasta kätkit?

4. Etkös olisi saanut sitä pitä, koska se sinulla oli, ja se myytykin oli sinun hallusas? mixis senkaltaista olet sydämees päästänyt? Et sinä ole ihmisten, waan Jumalan edesä walehtellut.

5. Koska Ananias nämät sanat kuuli, langeis hän maahan, ja andoi hengensä. Ja suuri pelko tuli kaikkein niitten päälle, jotka tämän kuulit.

6. Niin nuoret miehet nousit ja korjaisit hänen, weit pois ja hautaisit hänen.

7. Mutta tapahtui liki kolmen hetken perästä, että myös hänen emändänsä tuli sisälle, eikä tiennyt mitä tapahtunut oli.

8. Niin Petari wastais händä: sanos minulle, olettako sen pellon siihen hindaan myynet? Mutta hän sanoi: olemma niingin siihen hindaan.

9. Sanoi Petari hänelle: mixi te oletta mielistynet keskenänne HERran Hengeä kiusamaan? Katzo, niitten jalat, jotka sinun miehes hautaisit, owat owen edesä, ja wiewät pois sinun.

10. Ja hän kohta langeis maahan hänen jalkainsa eteen, ja andoi hengensä. Niin nuoret miehet tulit sisälle, ja löysit hänen kuolluna, ja he weit hänen ulos ja hautaisit miehensä tygö.

11. Ja suuri pelko tuli koko Seurakunnalle, ja kaikille niille jotka tämän kuulit.

Digitized by Google

12. Ja Apostolitten kätten kautta tehtin monda merkkiä ja ihmettä Kansan seasa: Ja he olit kaikki yximielisesti Salomonin esihuonesa.

13. Mutta ei yxikän muista uskaldanut yhtään itziänsä heidän sekaansa: waan Kansa piti paljo heistä.

14. Ja joukko paljon enämi miehistä ja waimoista, jotka HERran päälle uskoit:

15. Niin että he kannoit sairaita katuille, ja panit niitä wuoteille ja paareille, että Petarin tullesa ainoasta hänen warjonsa jongun heistä olis warjonnut.

16. Ja tuli myös suuri joukko kokoon lähimmäisistä Caupungeista Jerusalemiin, ja toit sairaita, ja saastaisilda hengildä waiwatuita: jotka kaikki parannettin.

17. Niin nousi ylimmäinen Pappi, ja kaikki jotka hänen kansansa olit, Sadduceusten lahko, ja olit täynnänsä kiimautta:

18. Ja paiskaisit kätensä Apostolitten päälle, ja panit heidän yhteiseen fangihuoneseen.

19. Mutta HERran Engeli awais yöllä tornin owen, ja wei heidän sieldä ulos, ja sanoi:

20. Mengät, seisokat ja puhukat Templisä Kansalle kaikki tämän elämän sanat.

21. Mutta koska he sen kuulit, menit he warhain amulla Templiin ja opetit. Niin ylimmäinen Pappi tuli, ja ne jotka hänen kansansa olit, kutzuit Raadin kokoon, ja kaikki Israelin lasten wanhimmat, ja lähetit fangihuoneseen tygö heitä noutamaan.

22. Koska palweliat menit, eikä heitä tornista löytänet, niin he palaisit ja ilmoitit,

23. Sanoden: Tornin me tosin löysimme kyllä wisusti suljetuxi, ja wartiat ulkona owen edesä seisowan: mutta koska me sen awaisimme, en me ketän sieldä löytänet.

24. Koska ylimmäinen Pappi, ja Templin Esimies, ja Pappein päämiehet nämät kuulit, epäilit he heistä, mixi se wiimeingin tulis.

25. Niin tuli yxi ja ilmoitti heille, sanoden: kazo, ne miehet jotka te tornijn panitta, owat Templisä, ja seisowat opettamasa Kansaa.

26. Niin Esimies meni palwelioinensa, ja toi heidän suosiolla sieldä: (sillä he pelkäisit Kansan heitänsä kiwittäwän.)

27. Ja kuin he toit heidän, asetit he heidän Raadin eteen: Ja ylimmäinen Pappi kysyi heildä,

28. Sanoden: emmekö me ole kowasti teitä kieldänet puhumasta Kansalle tästä nimestä? Ja kazo, te oletta Jerusalemin täyttänet teidän opetuxellanne,

Digitized by Google

ja tahdotta tämän ihmisen weren meidän päällemme. l. 4: 18.

29. Mutta Petari ja muut Apostolit wastaisit, ja sanoit: enä tulee kuulla Jumalata kuin ihmisiä. l. 4: 19.

30. Meidän Isäimme Jumala herätti JEsuxen, jonga te tapoitta ja ripustitta puuhun. l. 2: 24, 32. 3: 15.

31. Sen on Jumala korottanut oikialle kädellensä Päämiehexi ja Wapahtajaxi, andamaan Israelille parannusta ja syndein anderi andamusta. Ebr. 2: 10. Luc. 24: 47.

32. Ja me olemma näiden sanain todistajat, ja myös Pyhä Hengi, jonga Jumala on niille andanut jotka händä kuulewat. Joh. 15: 26. 27.

33. Mutta koska he nämät kuulit, niin se lapizi heidän sydämensä, ja pidit neuwoa tappaxensa heitä.

34. Niin nousi Raadista yxi Phariseus, nimeldä Gamaliel, Lainopettaja, jota kaikki Kansa paljo piti, se käski Apostoleita pikimaldansa wiedä ulos. l. 22: 3.

35. Ja sanoi heille: Israelin miehet, kawahtakat itze teitänne, mitä te mielittä tehdä näille miehille.

36. Sillä ennen näitä päiwiä nousi Theudas, ja sanoi hänens jotakin, kuin hänen tygönsä tuli lähes neljäsataa miestä: joka sitte tapettin, ja kaikki jotka häneen mielistyit, ne hajotettin ja hawitettin. l. 21: 38.

37. Tämän jälkeen nousi Judas Galileasta weronlaskemisen päiwinä, ja käänsi paljo Kansaa jälkeensä: hän myös hukkui, ja kaikki jotka häneen mielistyit, hajotettin.

38. Ja nyt sanon minä teille: lakatkat näistä miehistä, ja sallikat heidän olla: sillä jos tämä neuwo eli teko on ihmisistä, niin se tyhjään raukee.

39. Waan jos se on Jumalasta, niin et te woi sitä tyhjäxi tehdä, ettet te myös löyttäisi sotinen Jumalata wastan.

40. Niin kaikki mielistyit hänen neuwoonsa: ja kuin he Apostolit sisälle kutzuit, niin he pieksit heitä, ja kielsit heitä JEsuxen nimeen puhumasta, ja päästit heidän menemään.

41. Niin he menit iloiten pois Raadin edestä, että he olit mahdollisext pilkkaa kärsimään hänen nimensä tähden. Matth. 5: 10, 11. 12. Rom. 5: 3.

42. Ja ei lakannet jokapäiwä Templisä ja joka huonesa opettamasta ja saarnamasta Ewangeliumia JEsuxesta Christuxesta.

6. Luku.

Seitzemän toimittajata walitan Köyhiä warten. Stephanus yxi niistä, wainotan töidensä ja wiisaudensa tähden uskottomilda, wäärällä päällekandella.

Mutta niinä päiwinä, kosta Opetuslasten luku enäni, napisit Grekiläiset Hebrealaisia wastan, että heidän leskensä katzottin ylön jokapäiwäisesä palwelukesa.

2. Niin ne kaxitoistakymmendä kutzuit kokoon Opetuslasten joukon, ja sanoit: ei se ole kohtullinen, että me annamme ylön Jumalan sanan, ja pöytäin edesä palwelemma.

3. Sentähden rakkat weljet, walitkat teistänne seitzemän miestä, joista hywä todistus on, jotka owat Pyhää Hengeä ja wiisautta täynnänsä, joitten haltuun me tämän wiran annamme.

4. Mutta me tahdomma rukouxesa ja sanan palwelluxesa pysywäiset olla.

5. Ja se puhe kelpais kaikelle joukolle: ja he walitzit Stephanin, miehen täynnä uskoa ja Pyhää Hengeä, ja Philippuxen, ja Prochoron, ja Nikanorin, ja Timonin, ja Parmenan, ja Nikolain sen uuden Judalaisen Antiochiasta, 1. 8: 26. 21: 8.

6. Nämät he asetit Apostolitten eteen: ja rukoilit, ja panit kätensä heidän päällensä.

7. Ja Jumalan sana kaswoi, ja Opetuslasten luku tuli sangen suurexi Jerusalemisa: ja suuri joukko Pappeja oli myös uskolle kuuliainen.

8. Mutta Stephanus joka oli uskoa täynnänsä ja wäkewyttä, teki ihmeitä ja suuria tunnustähtiä Kansan seasa.

9. Niin nousit muutamat Libertinein Synagogasta, ja Kyreneusten, ja Alexandrinein, ja jotka Ciliciasta ja Asiasta olit, ja riitelit Stephanin kansa.

10. Ja ei he woinnet sitä wiisautta wastan olla, ja sitä Hengeä, jonga kautta hän puhui.

11. Niin he sääsit miehiä, jotka sanoit: me olemma hänen kuullet puhuwan pilkkasanoja Mosesta ja Jumalata wastan.

12. Niin he yllytit Kansan ja Wanhimmat ja Kirjanoppenet, ja menit ja otit hänen kiinni, ja weit hänen Raadin eteen.

13. Ja asetit wäärät todistajat sanomaan: ei tämä mies lakka puhumasta pilkkasanoja tätä pyhää siaa ja Lakia wastan.

14. Sillä me olemma kuullet hänen sanowan: JEsus Nazarenus häwittä tämän sian, ja muutta Säädyt, jotka Moses meille andoi.

15. Ja kaikki ne jotka Raadisa istuit, katzoit hänen päällensä, ja näit hänen kaswonsa niinkuin Engelin kaswot.

7. Luku.

Stephanus juttelee oikendain edesä Jumalan hywiä töitä Kansaansa kohtaan, Abrahamista niin Salomoniin asti. Nuhtelee Judalaisten uppiniskaisuutta. Kiwitetän sentähden, ja kuolee autuasti.

Digitized by Google

Niin ylimmäinen Pappi sanoi: Lieneväkö nämät näin?

2. Waan hän sanoi: miehet, rakkat weljet ja Isät, kuulkat: kunnian Jumala ilmestyi Abrahamille meidän Isällemme, koska hän oli Mesopotamiasa, ennenkuin Hän Haranisa asui:

3. Ja sanoi hänelle: lähde sinun maaldas ja suwustas, ja tule sihen maahan kuin minä sinulle osotan. 1 Mos. 12: 1.

4. Silloin hän läxi Chaldeasta, ja asui Haranisa. Ja koska hänen Isänsä kuollut oli, toi hän hänen sieldä tähän maahan, josa te nyt asutte.
1. Mos. 11: 31. 12: 7.

5. Ja ei andanut hänelle siinä perindötä, ei jalangan lewyttä: ja hän lupais hänelle sen anda asuaxensa, ja hänen siemenellensä hänen jälkeensä, koska ei hänellä wielä lasta ollut.

6. Ja Jumala puhui hänelle näin: sinun siemenes pitä oleman muukalainen wierailla maalla, ja heidän pitä sen orjaxi tekemän, ja pahasti sen kansa menemän neljä sataa ajastaikaa.
1 Mos. 15: 13.

7. Ja sen Kansan, jota he palwelewat, tahdon minä duomita, sanoi Jumala: ja sitte pitä heidän lähtemän, ja minua täsä siasa palweleman.

8. Ja hän andoi hänelle ymbärileikkauxen liiton: ja niin hän siitti Isaachin, ja ymbärileikkais hänen kahdexandena päiwänä: ja Isaach siitti Jakobin, ja Jakob kaxitoistakymmendä Patriarchata.
1 Mos. 17: 9, 12. 21: 2. 25: 24. 29: 32. 30: 5. 35: 23, ꝛc.

9. Ja ne Patriarchat myit kateudesta Josephin Egyptiin: Ja Jumala oli hänen kansansa:
1 Mos. 37: 28.

10. Ja pelasti hänen kaikista tuskistansa, ja andoi hänelle armon ja wiisauden Pharaon Egyptin Kuningan kaswoin edesä, ja hän pani hänen Egyptin waldamiehexi, ja kaiken hänen huonensa päälle. 1 Mos. 41: 41.

11. Mutta nälkä tuli kaikkeen Egyptiin ja Caanan maahan, ja suuri tuska: ja ei meidän Isämme löynnet rawindoto. 1 Mos. 41: 54.

12. Mutta koska Jakob kuuli Egyptisä jywiä olewan, lähetti hän sinne meidän Isämme ensimäisen kerran.
1 Mos 42: 1.

13. Ja koska hän toistamiseen heidän lähetti, tuttin Joseph weljildänsä: ja Josephin suku tuli Pharaolle tiettäwäxi.
1 Mos. 45: 4. 16.

14. Niin Joseph lähetti ja andoi tuoda Isänsä Jakobin, ja kaiken hänen sukunsa, wiisi sielua kahdexattakymmendä.
1 Mos. 46: 6, 27.

15. Ja Jakob meni alas Egyptiin, ja hän kuoli, niin myös meidän Isämme.
1 Mos. 49: 33.

16. Ja he wietin, Sichemiin, ja pandin sihen hautaan,

Digitized by Google

jonga Abraham oli Hemorin
lapsilda rahalla ostanut Sichemisä.
1 Mos. 47: 30. 50: 13. 33: 19. Jos. 24: 32.
17. Mutta koska lupauxen
aica lähestyi, josta Jumala oli
Abrahamille wannonut, kaswoi
ja enäni Kansa Egyptisä,
1 Mos. 15: 16. 15: 3. 22: 17. 2 Mos. 1: 7.
18. Siihenasti kuin toinen
Kuningas tuli, joka ei Josephista mitän tiennyt. 2 Mos. 1: 8.
19. Tämä meidän sukuamme kawalasti juonitteli, ja meni
pahasti meidän Isäimme kansa, niin että heidän piti nuoret
lapsensa heittämän pois, ettei he
olisi saanet elää. 2 Mos. 1: 10, 11, 22.
20. Siihen-aikaan syndyi
Moses, ja hän oli Jumalalle
otollinen, ja elätettin kolme Kuukautta Isänsä huonesa.
2 Mos. 2: 2. Ebr. 11: 23.
21. Mutta koska hän heitetty oli ulos, otti Pharaon
tytär hänen ja kaswatti itzellensä pojaxi. 2 Mos. 2: 3, 5, 7. 10.
22. Ja Moses opetettin kaikesa Egyptiläisten wiisaudesa:
ja oli woimallinen sanoisa ja
töisä.
23. Mutta koska hän oli neljänkymmenen ajastajan wanha,
joukahtui hänen sydämeensä
mennä katzomaan weljiänsä Israelin lapsia.
24. Ja kuin hän näki yhdelle wääryttä tehtäwän, autti
hän händä, ja kosti hänen puolestansa, joka wääryttä kärsei, ja
löi Egyptin miehen. 2 Mos. 2: 11.

25. Mutta hän luuli weljensä sen ymmärtäwän, että
Jumala hänen kätensä kautta
oli heille wapauden andawa;
waan ei he ymmärtänet.
26. Ja hän tuli toisena päiwänä heidän tygönsä, jotka
keskenänsä riitelit, ja sowitti
heitä, sanoden: rackat miehet,
te oletta weljexet; mixi te toinen
toisellenne wääryttä teette?
2 Mos. 2: 13.
27. Mutta se joka lähimmäisellensä wääryttä teki, lykkäis händä, sanoden: kuka sinun on pannut Päämiehexi ja
Duomarixi meidän ylitzemme?
28. Wai tahdotkos sinä minua niin tappa, kuin sinä Egyptiläisen eilen tapoit?
29. Niin Moses pakeni tämän puhen tähden, ja oli Madian maakunnasa muukalainen, josa hän kaxi poikaa sijtti.
30. Ja neljänkymmenen ajastajan perästä ilmestyi hänelle HErran Engeli korwesa,
Sinain wuorella, pensan tulen
liekisä. 2 Mos. 3: 2.
31. Mutta kuin Moses sen
näki, ihmetteli hän sitä näkyä:
ja kuin hän meni lähes katzomaan, niin tapahtui HErran
ääni hänelle;
32. Minä olen sinun Isäis
Jumala, Abrahamin Jumala,
ja Isaachin Jumala, ja Jacobin Jumala: Niin Moses wapisi, eikä tohtinut sinne katsoa.
33. Ja HErra sanoi hä-

Digitized by Google

nelle; riisu kengäs jalwoistas; sillä sia, josas seisot, on pyhä maa.

34. Minä olen nähden nähnyt minun Kansani tuskan Egyptisä, ja olen heidän huokauxensa kuullut, ja tulin alas heitä ottamaan ulos: tule siis nyt tänne, minä lähetän sinun Egyptiin. 2 Mos. 3: 7. 2 10.

35. Tämän Mosexen, jota he kielsit, sanoden: kuka sinun on pannut Päämiehexi ja Duomarixi? tämän on Jumala lähettänyt Päämiehexi ja wapahtajaxi, Engelin käden kautta, joka hänelle pensasa ilmestyi.

36. Tämä johdatti heitä ulos, ja teki ihmeitä ja merkkejä Egyptin maasa, ja punaisesa meresä ja korwesa, neljäkymmenenä ajastaikana.
2 Mos. 7: 2 Mos. 16:

37. Tämä on se Moses, joka sanoi Israelin lapsille: HErra teidän Jumalanne herättä teille teidän weljistänne yhden Prophetan, niinkuin minun, jota teidän pitä kuuleman. 5 Mos. 18: 15, 18. Ap. T. 3: 22.

38. Tämä oli seurakunnasa Engelin kansa korwesa, joka puhui hänen kansansa Sinain wuorella, ja meidän Isäimme kansa. Tämä sai elämän puhen meille andaxensa.
2 Mos. 19: 3, 20.

39. Jota ei meidän Isämme totellet, waan sysäisit pois sen heidän tykönänsä, ja palaisit sydämesänsä Egyptiin:

40. Sanoden Aaronille: tee meille jumalita, jotka meidän edellämme käwisit; sillä en me tiedä mitä Mosexelle, joka meidän Egyptin maasta toi ulos, on tapahtunut. 2 Mos. 32: 1.

41. Ja niinä päiwinä teit he wasikan, ja uhraisit epäjumalalle uhria, ja riemuitzit kättensä töistä. 1 Cor. 10: 7.

42. Niin Jumala käänsi hänensä, ja andoi ylön heidän palwelemaan Taiwan sotajoukkoa, niinkuin Prophetain Raamatusa on kirjoitettu: oletteko te Israelin huonesta minulle teurasuhria ja ruokauhria tehnet neljänäkymmenenä ajastaikana korwesa?
Jer. 7: 4. 19: 13. Am. 5: 25.

43. Ja te kannoitte Molochin majaa, ja teidän Jumalanne Remphan Tähteä, joita kuwia te teitte kumartaxenne niitä, ja minä tahdon teidän wiedä pois edemmä Babelita.

44. Meidän Isillä oli Todistuxen maja korwesa, niinkuin se oli säätänyt, joka Mosexen kansa puhui, että hänen piti sen tekemän sen esikuwan perään, jonga hän nähnyt oli.
2 Mos. 25: 40. Ebr. 8: 5.

45. Jonga myös meidän Isämme wastan otit, ja weit Josuan kansa siihen maahan, josa pakanat asuit, jotka Jumala häwitti meidän Isäimme

Digitized by Google

kaswoin edestä, hamaan Dawidin aikaan asti. Jos. 3: 14.

46. Joka löysi armon Jumalan tykönä, ja anoi että hän olis majan löytänyt Jakobin Jumalalle.
2 Sam. 7: 2. 1 Aika K. 17: 1. Ps. 132: 4, 5.

47. Mutta Salomon rakensi hänelle huonen.
1 Kun. 6: 1. l. 8: 13, 19.

48. Waan se kaikkein ylimmäinen ei asu käsillä tehdyisä Templeisä, niinkuin Propheta sanoo:
1 Kun. 8: 27. Es. 66: 1. Ap. T. 17: 24.

49. Taiwas on minun istuimeni, ja maa jalkaini astinlauta. Mingä huonen te siis tahdotte minulle raketa, sanoo HERra: eli kuka on minun leposiani?

50. Eikö minun käteni ole kaikkia näitä tehnyt?

51. Te niskurit ja ymbärileikkamattomat sydämestä ja korwista, te oletta aina Pyhää Hengeä wastan, niinkuin teidän Isänne, niin myös tekin.
Jer. 6: 10. 9: 25. Hes. 44: 9.

52. Kuta Prophetaista ei teidän Isänne wainonnet? ja he tapoit ne jotka sen wanhurskan tulemisen ennustit, jonga pettäjät ja murhajat te nyt olitta.
1 Kun. 19: 10. Matth. 23: 29, 31, 32. Ap. T. 3: 14.

53. Jotka saitte Lain Engelitten asetuxen kautta, ja et te pitänet. 2 Mos. 19: 3, sc. Gal. 3: 19.

54. Mutta koska he nämät kuulit, käwi se läpi heidän sydämensä, ja kiristelit hampaitansa hänen päällensä.

55. Mutta että hän oli täynnä Pyhää Hengeä, katzahti hän ylös Taiwaseen, näki Jumalan kunnian, ja JEsuxen seisowan Jumalan oikialla kädellä.

56. Ja sanoi: Katzo, minä näen Taiwat awoi, ja ihmisen Pojan seisowan Jumalan oikialla kädellä.

57. Niin he huusit suurella äänellä, ja tukitzit korwiansa ja karkaisit kaikki yximielisesti hänen päällensä.

58. Ja ajoit hänen ulos Kaupungista, ja kiwitit: Ja todistajat panit waattensa yhden nuorukaisen jalkain juureen, joka kutzuttin Saulus.
l. 9: 1. 22: 20.

59. Ja he kiwitit Stephanin, joka rukoili, ja sanoi: HERra JEsu ota minun hengeni.

60. Niin hän pani polwillensa, ja huusi suurella äänellä: HERra, älä lue heille tätä syndiä. Ja kuin hän tämän sanonut oli, niin hän nukkui. Matth. 5: 44. Luc. 6: 27.

8. Luku.

Saulus wainoo Seurakundaa. Philippus saarnaa Samariasa; josa Simon welho anda myös itzensä kastaa, ja pyytä rahalla ostaa Pyhää Hengeä; waan saa kowan wastauxen. Philippus käändä Ethiopian Drottningin Kamaripalwelian.

Digitized by Google

Ja Saulus oli myös mielis-
tynyt hänen kuolemaansa.
Niin sinä päiwänä nousi suuri
waino Seurakundaa wastan,
joka oli Jerusalemisa: ja ha-
joisit kaikki ympäri Judan ja
Samarian maakundaa, paitzi
Apostoleita. c. 22: 20.
2. Ja muutamat Jumala-
ta pelkäwäiset miehet korjaisit
Stephanin, ja walitit händä
suuresti.
3. Mutta Saulus raateli
Seurakundaa, ja käwi huone
huonelda, otti miehet ja wai-
mot ja panetti fangeuteen.
c. 22: 4, 19. 26: 10, 11.
4. Ja ne hajonnet waelsit
ympärinsä, ja saarnaisit Ju-
malan sanaa.
5. Niin Philippus tuli Sa-
marian Kaupungiin, ja saar-
nais heille Christuxesta.
6. Mutta Kansa otti waa-
rin yximielisesti ja wisusti Phi-
lippuxen sanoista, kuullen ja
nähden ne merkit kuin hän teki:
7. Sillä rumat henget läxit
ulos monesta, huutain suurella
äänellä: Ja monda halwattua
ja saattamatoinda paranit.
8. Ja suuri ilo tuli siihen
Kaupungiin.
9. Mutta siellä oli yxi mies
Simon nimeldä, joka siinä
Kaupungisa ennen noituuden
wirkaa piti, ja oli Samarian
Kansan willinnyt, sanoden it-
zensä olewan jongun suuren.
10. Joka kaikki sekä pienet
että suuret kuulit, sanoden:
Tämä on Jumalan woima,
joka suuri on.
11. Mutta he kuuldelit hän-
dä mielellänsä, että hän kau-
wan aikaa oli heitä noituudel-
lansa willinnyt.
12. Mutta koska he uskoit
Philippuxen, joka saarnais Ju-
malan Waldakunnasta, ja JE-
suxen Christuxen nimestä, niin
he kastettin sekä miehet että
waimot.
13. Niin Simon myös itze
uskoi, ja kuin hän kastettu oli,
wiipyi hän Philippuxen tykö-
nä: Ja kuin hän näki ne mer-
kit ja suuret woimalliset työt
tapahtuwan, niin hän häm-
mästyi.
14. Mutta koska Apostolit,
jotka Jerusalemisa olit, kuulit
Samarian Jumalan sanan
ottanen wastan, lähetit he hei-
dän tygönsä Petarin ja Jo-
hannexen.
15. Jotka koska he sinne tu-
lit alas, rukoilit niitten edestä,
että he olisit saanet Pyhän
Hengen:
16. (Sillä ei hän ollut wie-
lä yhdengän niitten päälle las-
kettu alas, waan olit ainoas-
taan HERran JEsuxen ni-
meen kastetut.)
17. Niin he panit kätensä
heidän päällensä, ja he sait
Pyhän Hengen.
18. Mutta koska Simon nä-
ki, että Apostolitten kätten päälle

Digitized by Google

panemisen kautta Pyhä Hengi
annettin, taritzi hän heille rahaa,
19. Sanoden: andakat mi=
nullengin se woima, että kenen=
gä päälle minä käteni panen,
se sais Pyhän Hengen.
20. Waan Petari sanoi
hänelle: sinun rahas olkon si=
nun kansas kadotuxesa, ettäs
Jumalan lahjan luulet rahoilla
ostettawan.
21. Ei sinun ole osaa, eikä
arpaa täsä sanasa; sillä ei sinun
sydämes ole oikia Jumalan
edesä.
22. Sentähden tee paran=
nus sinun pahudestas, ja rukoi=
le Jumalata, että sinun sydä=
mes ajatuxet sinulle andexi an=
netaisin.
23. Sillä minä näen sinun
olewan katkerasa sapesa, ja
wääryden solmusa.
24. Niin Simon wastais,
ja sanoi: rukoilkat te HErraa
minun edestäni, ettei mitän
näistä, kuin te sanoitta, minun
päälleni tulisi.
25. Mutta kosta he olit to=
distanet ja puhunet HErran
sanan, palaisit he Jerusalemiin,
ja saarnaisit Ewangeliumia mo=
nesa Samarian kyläsä.
26. Mutta HErran En=
geli puhui Philippuxelle, ja
sanoi: nouse, ja mene lounaseen
päin, sitä tietä kuin Jerusale=
mista menee alas Gazan puo=
leen: joka kylmillä on.
27. Niin hän nousi ja meni:
Ja katso, yxi Ethiopian mies,
Ethiopian Drottningin Kan=
dacen woimallinen Kamaripal=
welia, joka oli pandu kaiken
hänen tawaransa päälle, se oli
tullut Jerusalemiin rukoile=
maan,
28. Ja palais sieldä, istuin
waunuisansa, ja luki Esaiata
Prophetata.
29. Niin Hengi sanoi Phi=
lippuxelle: käy ja mene lähem=
mä tätä waunua.
30. Niin Philippus juoxi lä=
hemmä, ja kuuli hänen lukewan
Esaiata Prophetata, ja sanoi:
ymmärräkkös mitäs luet?
31. Mutta hän sanoi: kuin=
ga siis minä taidan ymmärtä,
ellei joku minua johdata? Ja
hän rukoili Philippusta, että hän
tulis ja istuis hänen kansansa.
32. Mutta se kuin hän Raa=
matusta luki, oli tämä: Hän
on niinkuin lammas teuraxi
talutettu: ja niin kuin karitza
keritziänsä edesä on ääneti, niin
ei hängän awannut suutansa.
Es. 53: 7.
33. Hänen nöyrydesänsä on
hänen duomionsa otettu pois,
mutta kuka taita sanoa ulos
hänen elämänsä pituuden? sillä
hänen elämänsä otetan pois
maasta.
34. Niin Kamaripalwelia
wastais Philippusta: minä ru=
koilen sinua, sanos, kenestä
Prophetta näitä puhuu? itses=
tänsäkkö eli jostakin toisesta?

Digitized by Google

35. Niin Philippus awais suunsa ja rupeis tästä kirjoituxesta hänelle saarnamaan Ewangeliumia JEsuxesta.

36. Ja kuin he tiellä waelsit, tulit he weden tygö: ja Kamaripalwelia sanoi: katzo, täsä on wesi: mikä estää minua kastamasta?

37. Mutta Philippus sanoi: jos sinä kaikesta sydämestä uskot, niin se tapahtukon. Hän wastais, ja sanoi: minä uskon JEsuxen Christuxen Jumalan Pojaxi.

38. Niin hän käski seisahtawaunun: ja he astuit molemmat weteen: Philippus ja Kamaripalwelia: ja hän kasti hänen.

39. Mutta koska he wedestä astuit ylös, temmais HERran Hengi Philippuxen, ja ei Kamaripalwelia händä enä nähnyt: waan meni iloiten tietänsä myöden.

40. Mutta Philippus löyttin Azotisa: ja waelsi ymbäri ja saarnais joka Kaupungisa Ewangeliumia, siihenasti kuin hän tuli Cesareaan.

9. Luku.

Saulus wainotesansa Christityitä käätän ihmellisesti Damaskun tiellä, Opetan Damaskusa Ananialda ja kastetan. Saarnaa JEsuxesta, wainotan ja pakenee. Petari parandaa Eneaxen; ja herättä Tabithan kuolluista.

Mutta Saulus puskui wielä uhkausia ja murhaa HERran Opetuslapsia wastan, ja meni ylimmäisen Papin tygö. l. 7: 58. 8: 1, 3. 26: 10. Gal. 1: 13. 1 Tim. 1. 13.

2. Ja anoi häneldä Kirjaa Damaskun Synagogain tygö, että kutka ikänä hän sen tien miehistä eli waimoista löydäis, ne hän olis wienyt sidottuna Jerusalemiin. l. 22: 5. l. 26: 12.

3. Mutta kuin hän matkusti, tapahtui että hän Damaskua lähestyi: ja äkisti häneldä leimahti walkeus Taiwaasta ymbäri händä. l. 22: 6.

4. Ja hän langeis maahan, ja kuuli äänen hänellensä sanowan: Saul, Saul, mixis wainot minua?

5. Mutta hän sanoi: kuka sinä olet, Herra? ja HERra sanoi: Minä olen JEsus, jota sinä wainot: työläs on sinun potkia tutkainda wastan.

6. Niin hän wapisi, hämmästyi, ja sanoi: HERra, mitäs minua tahdot tekemään? Ja HERra sanoi hänelle: nouse ja mene Kaupungiin, siellä sinulle sanotan mitä sinun pitä tekemän.

7. Mutta ne miehet, jotka hänen seurasansa olit, seisoit hämmästyxisä: he kuulit tosin äänen, mutta ei he ketän nähnet. l. 22: 9. 26: 13.

8. Niin Saulus nousi maasta, ja ei nähnyt ketän awoimilla silmillä: mutta he talutit händä kädestä, ja weit Damaskuun.

Digitized by Google

9. Ja hän oli kolme päiwää näkemätä, ja ei syönyt eikä juonut.

10. Niin yxi Opetuslapsi oli Damaskusa, Ananias nimeldä, jolle HERra sanoi näysä: Anania, hän sanoi: HERra, täsä minä olen.

11. HERra sanoi hänelle: nouse ja mene sille kadulle, joka Oikiaxi kutzutan, ja kysy Judan huonesa sitä joka Saulus Tarsilaisexi kutzutan; sillä katzo, hän rukoilee.

12. Ja hän näki näysä yhden miehen nimeldä Ananias, tulewan sisälle ja panewan kätensä hänen päällensä, että hän sais näkynsä jällen.

13. Niin Ananias wastais: HERra, minä olen kuullut monelda tästä miehestä, kuinga paljon pahaa hän sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemisa.

14. Ja hänellä on nytkin walta ylimmäisildä Papeilda täällä kiinni sitoa kaikki ne, jotka sinun nimeäs rukoilewat.

15. Niin sanoi HERra hänelle: mene; sillä hän on minulle walittu Ase, kantamaan minun nimeäni pakanain, ja Kuningasten, ja Israelin lasten eteen.

16. Sillä minä tahdon hänelle näyttä, kuinga paljo hänen pitä kärsimän minun nimeni tähden.

17. Niin Ananias meni sinne, ja tuli huoneseen sisälle: ja pani kätensä hänen päällensä, ja sanoi: rakas weljeni Saul, se HERra lähetti minun, (JEsus joka sinulle ilmestyi tiellä jotas waelsit,) että sinä saisit näkys jällen, ja Pyhällä Hengellä täytetäisin.

18. Ja hänen silmistänsä putoisit kohta niinkuin suomuxet, ja hän sai sillä hetkellä näkynsä jällensä: nousi ja kastettin.

19. Ja kuin hän otti ruokaa, niin hän wahwistui. Ja Saulus oli muutamat päiwät Opetuslasten kanssa, jotka olit Damaskusa.

20. Ja saarnais kohta Synagogasa Christuxesta, että hän on Jumalan Poika.

21. Niin kaikki jotka sen kuulit, hämmästyit ja sanoit: eikö tämä ole se joka kaikkia niitä häwitti Jerusalemisa, jotka sitä nimeä rukoilit? Ja tuli myös tänne sitä warten, että hän ne sidottuna weis ylimmäisille Papeille? I. 26: 9, 10, 11.

22. Mutta Saulus tuli aina jalommaxi, ja ajoi Judalaisia takaperin, jotka Damaskusa olit, täydellisesti wahwistain että tämä on Christus.

23 Ja monen päiwän perästä, pidit Judalaiset neuwoa keskenänsä tappaxensa händä.

24. Mutta Saulukselle ilmoitettin heidän wäijymisensä. Ja he wartioitzit portisa

Digitized by Google

yötä ja päiwää tapparensa händä. 2 Cor. 11: 32.
25. Niin Opetuslapset otit hänen yöllä, päästit alas ylitze muurin, ja laskit Korisa maahan.
26. Mutta koska Saulus tuli Jerusalemiin, tahdoi hän itziänsä anda Opetuslasten sekaan, mutta he pelkäisit kaikki händä, eikä uskonet händä Opetuslapsexi. Gal. 1: 18.
27. Waan Barnabas otti hänen, ja wei Apostolitten tygö, ja jutteli heille kuinga hän tiellä HErran nähnyt oli, ja että hän oli puhunut hänen kanssansa: ja kuinga hän oli rohkiasti Damaskusa JEsuxen nimestä puhunut.
28. Ja niin hän oli heidän kanssansa Jerusalemisa, käwi sisälle ja ulos, ja saarnais pelkämätä HErran JEsuxen nimeen.
29. Hän puhui myös ja kampaili Grekiläisiä wastan: mutta ne pyysit händä tappa.
30. Koska weljet sen ymmärsit, niin he weit hänen Cesareaan, ja lähetit Tarsumiin.
31. Ja niin Seurakunnilla oli rauha kaikesa Judeasa, ja Galileasa, ja Samariasa, ja enänit waeltain HErran pelwosa, ja täytettin Pyhän Hengen lohdutuxella.
32. Niin tapahtui koska Petari waelsi jokapaikasa, että hän myös tuli niitten pyhäin tygö, jotka Lyddasa asuit.
33. Niin hän löysi siellä yhden miehen, Eneas nimeldä, joka jo kahdexan ajastaikaa oli wuotesa halwattuna maannut.
34. Ja Petari sanoi hänelle: Enea, JEsus Christus sinun parankon! nouse ja tee itze wuotees: ja hän kohta nousi.
35. Ja kaikki Lyddan ja Saronan asuwaiset näit hänen, jotka tulit käätyxi HErran tygö.
36. Mutta Joppesa oli yxi Opetuspiika, nimeldä Tabitha, joka tulkiten on niin paljo sanottu kuin metzäwuohi, tämä oli täynnänsä hywiä töitä ja almua, kuin hän teki.
37. Niin tapahtui niinä päiwinä, että se sairasti, ja kuoli: jonga he pesit ja panit saliin.
38. Ja että Lydda oli läsnä Joppeta, niin Opetuslapset kuin he kuulit Petarin siellä olewan, lähetit hänen tygönsä kaxi miestä rukoilemaan, ettei hän wiiwyttelisi heidän tygönsä tulla.
39. Niin Petari nousi ja tuli heidän kanssansa: ja kuin hän sinne tuli, weit he hänen saliin: Ja hänen ympärillänsä seisoit kaikki lesket, jotka itkit ja osotit hänelle niitä hameita ja waatteita kuin Dorkas heille tehnyt oli, ollesansa heidän kanssansa.
40. Mutta koska Petari oli heidän kaikki ajanut ulos: laski hän polwillensa, ja rukoili: ja käänsi itzensä ruumin puoleen,

Digitized by Google

ja sanoi: Tabitha, nouse ylös: niin se awais silmänsä: ja kuin hän Petarin näki, nousi hän istualle.

41. Ja hän andoi hänen kättä ja ojensi hänen, ja kutzui pyhät ja lesket, ja andoi hänen heillen eläwänä.

42. Ja se tuli kaikelle Joppelle tiettäwäxi: ja moni uskoi HERran päälle.

43. Ja tapahtui että hän wiiwyi Joppesa kauwan aikaa Simon Parkkarin tykönä.

10. Luku.

Cornelius saa näysä käskyn kutzuttaxensa Pietaria händänsä neuwomaan. Pietari neuwotan myös näysä mieluisexi tähän toimituxeen. Tulduansa Corneliuxen tygö, saarnaa JEsuxesta. Pyhä Hengi langee hänen sanansa kuuliain pakanain päälle, ja he kastetan.

Niin oli Cesareasa yxi mies, nimeldä Kornelius, Sadanpäämies, Italian joukosta,

2. Jumalinen ja Jumalata pelkäwäinen kaiken hänen huonensa kanßa, joka jakoi paljo almua Kansalle, ja rukoili alati Jumalata.

3. Hän näki julkisesti näysä, liki yhdexättä hetkeä päiwästä Jumalan Engelin tulewan hänen tygönsä, ja sanowan hänelle: Korneli.

4. Ja hän katzeli hänen päällensä, peljästyi ja sanoi: Herra, mikä on? Hän sanoi hänelle: sinun rukouxes ja almus owat tullet muistoon Jumalan edesä.

5. Ja nyt lähetä miehiä Joppeen, ja anna nouta Simon, joka Petarixi kutzutan.

6. Hän pitä majaa Simon Parkkarilla, jonga huone on meren tykönä: hän sanoo sinulle mitä sinun pitä tekemän.

7. Ja kuin Engeli, joka Korneliusta puhutteli, meni pois, kutzui hän kaxi hänen palwelijatansa, ja yhden Jumalata pelkäwäisen sotamiehen, niistä jotka hänen tykönänsä oleskelit,

8. Ja hän jutteli kaikki nämät niille, ja lähetti ne Joppeen.

9. Toisena päiwänä, kosta he matkasa olit, ja Kaupungita lähestyit, meni Petari ylös katon päälle rukoilemaan, liki kuudetta hetkeä.

10. Ja kuin hän isois, tahdoi hän suurustaa. Mutta kosta he hänelle walmistit, tuli hän horroxiin:

11. Ja näki Taiwan auki, ja tulewan alas tygönsä astian niinkuin suuren liinaisen nelijäldä kulmalda sidotun, joka laskettin alas Taiwaasta maan päälle.

12. Josa oli kaikkinaisia nelijalkaisia maan eläimitä, ja metzillisiä, ja matelewaisia, ja Taiwan linduja.

13. Ja yxi ääni tuli hänen tygönsä: Petari, nouse, tapa ja syö.

Digitized by Google

14. Petari sanoi: en suingan HERra; sillä en ole minä ikänä syönyt mitän yhteistä eli saastaista.

15. Ja ääni sanoi taas toisen kerran hänelle: mitä Jumala on puhdistanut, älä sinä sano sitä yhteiseri

16. Ja se tapahtui kolme kertaa: ja astia otettin jällen ylös Taiwaseen:

17. Ja kuin Petari itsellänsä epäili mitä näky se olis kuin hän näki, niin katzo, miehet jotka lähetetyt olit Korneliuxelda, kyselit Simonin huonetta, ja seisoit owen edesä.

18. Ja kutzuit yhden ulos, ja kysyit jos Simon, joka liijalda nimeldä Petarixi kutzutan, siellä majaa pidäis.

19. Mutta kuin Petari sitä näkyä ajatteli, sanoi Hengi hänelle: katzo, kolme miestä etzii sinua:

20. Nouse siis, astu alas ja mene ilman epäilemätä heidän kansansa: sillä minä lähetin heidän. L. 15: 7.

21. Niin Petari astui alas miesten tygö, jotka hänen tygönsä Korneliuxelda lähetetyt olit, ja sanoi: katzo, minä se olen jota te etzittä: mitä warten te tullet oletta?

22. Mutta he sanoit: Sadanpäämies Kornelius, hurskas ja Jumalata pelkäwäinen mies, jolla on todistus kaikelda Judan Kansalda, on Pyhäldä Engelildä käskyn saanut, että hänen piti sinun andaman kutzua huoneseensa, sinulda sanoja kuullaxensa.

23. Niin hän kutzui heitä sisälle, ja otti heidän majaan. Toisena päiwänä meni Petari heidän kansansa, ja muutamat weljet Joppesta seuraisit myös händä.

24. Ja toisena päiwänä tulit he Cesareaan: ja Kornelius odotti heitä, ja oli kutzunut kokoon langonsa ja parhat ystäwänsä.

25. Mutta koska Petari tuli sisälle, meni Kornelius händä wastan, ja langeis hänen jalkainsa juureen, ja rukoili händä.

26. Mutta Petari nosti händä, ja sanoi: nouse ylös, sillä minä olen myös ihminen.

27. Ja kuin hän oli händä puhutellut, meni hän sisälle, ja löysi monda tullen kokoon.

28. Ja hän sanoi heille: te tiedätte, ettei ole ollut luwallinen Judalaisen olla jongun muukalaisen tykönä eli hänen tygönsä mennä: mutta minulle osotti Jumala, etten minä ketän ihmistä yhteisenä eli saastaisena pidäisi: Joh. 4: 9.

29. Sentähden minä myös epäilemätä tulin, teildä kutzuttu. Niin minä siis teildä kysyn: mitä warten te minua kutzuitta?

30. Ja Kornelius sanoi: minä olen neljä päiwää sitten

Digitized by Google

paastonut tähän hetkeen asti, ja
rukoilin huonesani yhdexännel-
lä hetkellä, ja katzo, yxi mies
seisoi kiildäwisä waatteisa mi-
nun edesäni.
31. Ja sanoi: Korneli, si-
nun rukouxes on kuultu, ja si-
nun almus owat Jumalan
edesä muistetut.
32. Niin lähetä Joppeen,
ja kutzuta Simon, joka Peta-
rixi kutzutan: hän pitä majaa
Simon Parkkarin huonesa,
meren tykönä: se puhuttelee si-
nua koska hän tulee.
33. Niin minä lähetin koh-
ta sinun tygös: ja sinä teit hy-
win ettäs tulit. Ja me olem-
ma siis kaikki nyt Jumalan
edesä, kuulemasa kaikkia kuin
sinulle on Jumalalda käsketty.
34. Niin Petari awais
suunsa, ja sanoi: nyt minä todexi
löydän, ettei Jumala katzo ih-
misen muotoa. Rom. 2: 11. Gal.
2: 6. Eph. 6: 9. Col. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.
35. Waan kaikisa Kansoisa,
joka händä pelkä ja teke wan-
hurskautta, se on Jumalalle
otollinen.
36. Sen sanan, jonga Ju-
mala Israelin lapsille lähet-
ti, ja julisti rauhan JEsuxen
Christuxen kautta: joka kaikkein
HERra on.
37. Te tiedätte sen sanan
kuin on tapahtunut ympäri kai-
ken Judean, ensin alkain Gali-
leasta, sen Kasten jälkeen, josta
Johannes saarnais: Luc. 4: 14.
38. Kuinga Jumala oli woi-
dellut JEsuxen Nazaretista
Pyhällä Hengellä ja woimal-
la, joka waelsi ymbäri, teki hy-
wää ja paransi kaikki jotka Per-
keleldä waiwattin; sillä Juma-
la oli hänen kanssansa. Luc. 4: 18.
39. Ja me olemma kaikkein
niitten todistajat kuin hän Ju-
dean maakunnasa ja Jerusale-
misa teki: jonga he tapoit, ja
ripustit puuhun.
40. Sen Jumala herätti
kolmandena päiwänä, ja il-
moitti hänen. L. 2: 24, 32.
41. Ei kaikelle Kansalle,
waan meille, jotka Jumala oli
ennen todistajaxi walinnut, me
jotka söimme ja joimme hänen
kanssansa, sitte kuin hän nousi
kuolluista. L. 13: 31.
42. Ja hän käski meitä Kan-
salle saarnamaan, ja todista-
maan, että hän on se, joka
Jumalalda on säätty eläwitten
ja kuolluitten Duomarixi.
L. 17: 31. Rom. 14: 10. 2 Cor. 5: 10.
43. Hänestä kaikki Prophe-
tat todistawat, että jokainen
kuin uskoo hänen päällensä, pi-
tä hänen nimensä kautta syn-
nit andexi saaman. Jer. 31: 34.
Mich. 7: 18. Ap. T. 15: 9. Matth. 28: 19.
44. Koska Petari wielä näi-
tä puhui, langeis Pyhä Hengi
kaikkein niitten päälle jotka pu-
hen kuulit.
45. Niin ne uskowaiset ym-
päri leikkauxesta, jotka Petarin
kanssa tullet olit, hämmästyit,

Digitized by Google

että pakanaingin päälle Py=
hän Hengen lahja wuodatettin.
46. Sillä he kuulit heidän
kielillä puhuwan, ja Jumalata
ylistäwän. Niin wastais Pe=
täri: Marc. 16: 17. Ap. T. 2: 4.
47. Taitako joku kieltä näi=
tä, jotka owat niin Pyhän
Hengen saanet kuin mekin, we=
dellä kastamasta? l. 15: 8.
48. Ja hän käski heitä kas=
taa HErran Nimeen: niin he
rukoilit händä siellä muutamita
päiwiä wiipymään.

11. Luku.

Pietari juttelee ja puolustaa hänen menemisensä pakanain tygö. Antiochiasa saarnatan Ewangeliumia; ja Opetuslapsia ruwetan kutzumaan Christityiri. Agabus ennustaa kowaa aktaa.

Mutta Apostolit ja weljet,
jotka Judeasa olit, kuulit
että pakanatkin Jumalan sa=
nan otit wastan.
2. Ja kuin Petari tuli ylös
Jerusalemiin, riitelit ne hänen
kanßansa, jotka ympärileikkau=
hesta olit.
3. Sanoden: Sinä olet
mennyt niitten miesten tygö,
joilla esinahka on, ja söit hei=
dän kanßansa.
4. Niin Petari rupeis heille
järjestänsä luettelemaan, sano=
den:
5. Minä olin Joppen Kau=
pungisa rukouxisa: ja tulin hor=
roxiin, ja näjin yhden näyn,
yhden astian tulewan alas, niin=
kuin suuren liinaisen neljätkdä
kulmalda lasketun alas Tai=
waasta, joka tuli juuri minun
tygöni. l. 10: 10, 11.
6. Kuin minä katzoin sen
päälle, äkkäisin minä, ja näjin
maan neljäjalkaisia eläimitä,
ja petoja, ja matelewaisia, ja
Taiwan linduja.
7. Mutta minä kuulin ää=
nen minulleni sanowan: Pe=
tari, nouse, tapa ja syö.
8. Mutta minä sanoin: en
suingan HErra: sillä ei ole
mitän yhteistä eli saastaista mi=
nun suuhuni koskan tullut.
9. Mutta ääni wastais mi=
nua toisen kerran Taiwaasta:
mitä Jumala on puhdistanut,
älä sinä sano yhteiseri.
10. Ja se tapahtui kolmasti,
ja wietin taas kaikki ylös Tai=
waseen.
11. Ja katzo, kolme miestä
seisoit kohta sen huonen edesä,
josa minä olin, jotka Cesareasta
olit minun perääni lähetetyt.
12. Mutta hengi käski mi=
nun epäilemätä mennä heidän
kanßansa: ja nämät kuusi wel=
jeä seuraisit myös minua, ja
me menimmä sen miehen huo=
neseen.
13. Ja hän jutteli meille,
kuinga hän oli Engelin nähnyt
huonesansa seisowan ja sanowan
hänelle: lähetä miehiä Joppeen,
ja anna nouta Simon, joka Pe=
tarixi kutzutan. l. 10: 5.

Digitized by Google

14. Hån on sanowa sinulle ne sanat, joiden kautta sinå autuari tulet, ja kaikki sinun huones.

15. Mutta koska minå rupeisin puhumaan, langeis Pyhå Hengi heidån påållensä, niinkuin hån alusa meidångin påållemme langeis. L. 2: 4. 19: 6.

16. Niin minå muistin sen HErran sanan, kuin hån sanonut oli: Johannes tosin kasti wedellå, mutta te kastetan Pyhållå Hengellå.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 8. Luc. 3: 16. Joh. 1: 26. Ap. T. 1: 5. 19: 4.

17. Että nyt Jumala yhdenkaltaisean lahjan heille andoi kuin meillekkin, jotka HErran JEsuxen Christuxen påålle uskoimma: mikåskå minå olisin, joka woisin kieltå Jumalata?

18. Koska he nämät kuulit, waikenit he ja kunnioitit Jumalata, sanoden: niin on siis Jumala andanut pakanoillekkin kååndymyxen elämåhån.

19. Ja ne jotka siitå wainosta hajonnet olit, kuin Stephanin tähden tapahtui, waelsit ymbåri hamaan Pheniciaan ja Cypriin ja Antiochiaan asti, eikå kellengån sitå sanaa puhunet, waan ainoasta Judalaisille.
L. 8: 1.

20. Ja oli muutamita miehiå heidån seasansa Cyprista ja Kyrenestä: koska ne tulit Antiochiaan, puhuit he Grekilåisille, ja saarnaisit Ewangeliumia HErrasta JEsuxesta.

21. Ja HErran kåsi oli heidån kansansa: ja suuri joukko uskoi ja kåånnyi HErran tygö.

22. Niin tämå sanoma heistå tuli Seurakunnan korwille, joka Jerusalemisa oli, ja he låhetit Barnaban Antiochiaan.

23. Koska hån sinne tuli, ja näki Jumalan armon, ihastui hån, ja neuwoi kaikkia wahwalla sydämellå HErrasa pysymåån:

24. Sillå hån oli jalo mies, ja tåynnånså Pyhåå Hengeå ja uskoa, ja suuri joukko Kansaa enäni HErralle.

25. Niin Barnabas meni Tarsiin Saulusta etsimåån; ja kuin hån löysi hånen, toi hån hånen Antiochiaan.

26. Ja tapahtui että he koko ajastajan kokounnuit Seurakunnasa, ja opetit paljo Kansaa: ja Opetuslapsia ruwettin ensin Antiochiasa Christityxi kutzumaan.

27. Ja niinå påiwinå tulit Prophetaita Jerusalemista Antiochiaan.

28. Ja yxi heistå, Agabus nimeldä, nousi ja ilmoitti heille Hengen kautta, kaikkeen mailmaan suuren nåljån tulewan: joka myös Claudius Keisarin alla tapahtui. L. 21: 10.

29. Mutta Opetuslapset sååsit jotakin låhettå, kuin kullakin waraa oli, niitten weljein awuxi kuin Judeasa asuit.

Rom. 15: 26. 1 Cor. 16: 1.

Digitized by Google

30. Niinkuin he teitkin, ja
lähetit Wanhimmille Barna-
ban ja Sauluxen kätten kautta.
1. 12: 25.

12. Luku.

Herodes tappa Jacobuxen miekalla,
ja panee Petarin kiinni. Engeli
päästää Petarin tornista. Hero-
des syödän madoilda ja kuolee.

Mutta sillä ajalla otti Ku-
ningas Herodes muuta-
mita Seurakunnasta kiinni,
waiwataxensa.
2. Ja mestais Jacobin Jo-
hannexen weljen miekalla.
3. Ja kuin hän näki sen
Judalaisille kelpawan, pyysi
hän myös Petarita käsittä: (ja
se oli makianleiwän päiwänä.)
4. Jonga hän myös käsitti,
ja pani fangiuteen, ja andoi
hänen neljän sotamiesten nel-
jännexen haltuun wartioita hän-
dä: ja ajatteli hänen Pääsiäi-
sen jälkeen asetta Kansan eteen.
5. Niin Petari pidettin tor-
nisa: mutta Seurakunnasa ta-
pahtuit rukouxet hartahasti hä-
nen edestänsä Jumalan tygö.
6. Ja kuin Herodes tahtoi
hänen otta edes, makais Peta-
ri sinä yönä kahden sotamiehen
waihella, sidottuna kahilla kah-
leilla, ja wartiat owen edesä
wartioitzit tornia.
7. Ja katzo, HERran En-
geli seisoi hänen tykönänsä, ja
kirkkaus paisti huonesa: lyckäis
Petarita kylkeen, herätti hänen,
ja sanoi: nouse nopiasti. Ja
kahlet putoisit hänen käsistänsä.
8. Niin Engeli sanoi hänel-
le: sonnusta ja kengitä sinus.
Ja hän teki niin. Ja hän sa-
noi wielä hänelle: pue itzes
waatteisiis, ja seura minua.
9. Ja hän meni ulos, ja seu-
rais händä, eikä tiennyt sitä to-
dexi kuin Engelildä tehtin: waan
luuli näyn näkewänsä.
10. Mutta kuin he menit
ensimäisen ja toisen wartion lä-
pitze, ja tulit rautaiseen porttiin,
joka wie Kaupungiin, niin se au-
keni heille itzestänsä: ja he menit
sitä ulos, käyden yhtä katua
myöden, ja kohta erkani Engeli
hänestä.
11. Ja kuin Petari toinnui
endisellensä, sanoi hän: nyt mi-
nä totisesti tiedän, että HERra
on Engelinsä lähettänyt, ja mi-
nun Herodexen käsistä päästä-
nyt, ja kaikesta Judan Kansan
toiwosta.
12. Ja kuin hän tätä aja-
tellut oli, tuli hän Marian, Jo-
hannexen äitin, huonen tygö,
joka Markuxexi kutzuttin, josa
monda olit koosa, ja rukoilit.
13. Mutta koska Petari porst-
tuan oween kolkutti, tuli piika,
Rhode nimeldä, kuultelemaan.
14. Ja kuin hän Petarin
äänen tunsi, ei hän owea ilon
tähden awainnutkan, waan
juoxi sisälle ja ilmoitti heille Pe-
tarin porstuan edesä seisowan.
15. Niin he sanoit hänelle:

Digitized by Google

olettos hullu? waan hän sanoi totisesti niin olewan. Niin he sanoit: se on hänen Engelinsä.

16. Mutta Petari kolkutti lakkamata. Koska he awaisit, niin he näit hänen ja hämmästyit.

17. Mutta hän wiittais kädellänsä heitä waikenemaan, ja jutteli heille, kuinga HERra oli hänen fangiudesta johdattanut ulos, ja sanoi: ilmoittakat näitä Jacobille ja weljille. Ja läxi ulos ja meni toiseen paikkaan.

18. Mutta koska päiwä tuli, niin ei sotamiehillä ollut wähin kapina, kuhunga Petari tullut oli.

19. Ja kuin Herodes piti sanan hänen peräsänsä, eikä händä löytännyt, andoi hän wartiat tutkia ja käski heitä rangaista. Ja meni Judeasta, alas Cesareaan, ja wiipyi siellä.

20. Ja Herodes oli wihoisansa Tyron ja Sidonin asuwaisille: mutta he tulit yximielisesti hänen tygönsä, ja lepytit Kuningan Kamaripalwelian Blastuxen, ja anoit rauhaa; sillä heidän maakundansa sai Kuningan maasta elatuxensa.

21. Mutta määrättynä päiwänä oli Herodes puetettu Kuningallisissa waatteisa, istuen duomioistuimella, ja piti puhen heidän tygönsä.

22. Mutta Kansa huusi: Jumalan äåni, ja ei ihmisen.

23. Ja HERran Engeli löi kohta händä, ettei hän kunniata Jumalalle andanut. Ja hän syötin madoilda, ja andoi hengensä.

24. Mutta Jumalan sana kaswoi ja enäni. Es. 55: 11. Ap. T. 6: 7. l. 19: 20. Col. 1: 6.

25. Mutta Barnabas ja Saulus palaisit Jerusalemista, koska he olit palweluxen päättänet, ja otit Johannexen kansansa, joka myös Markuxexi kutsuttin: l. 6: 1. 11: 29, 30.

13. Luku.

Barnabas ja Saulus tulewat kutsuxi saarnamaan pakanoille. He saarnawat Salaminasa; ja Paphosa josa Sergius tulee käätyxi, ja Elimas rangaistuxi. Johannes palajaa Jerusalemiin, ja Saulus, joka tästälähin Pawalixi kutsutan, saarnaa Antiochiasa. Judalaisten mahdottomuden tähden käätän sanan saarna pakanain tygö.

Mutta Antiochian Seurakunnasa oli muutamita Prophetaita ja opettaita, Barnabas ja Simeon, joka Nigerixi kutsuttin, ja Lucius Kyreneus, ja Manahen, joka Herodes Tetrarchan kansa kaswatettu oli, ja Saulus.

2. Koska siis nämät HERraa palwelit ja paastoisit, sanoi Pyhä Hengi: eroittakat minulle Barnabas ja Saulus, siihen työhön kuin minä heidän olen kutsunut. l. 9: 15. Rom. 1: 1. Gal. 1: 15. Eph. 3: 8. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11. Ap. T. 14: 26.

3. Ja kuin he olit paastonet ja rukoilet, ja kätensä heidän päällensä pannet, päästit he heidän menemään. 1. 6: 6. 8: 17.

4. Ja kuin he Pyhäldä Hengeldä lähetetyt olit, menit he Seleuciaan, ja purjehdit sieldä Cypriin,

5. Ja kuin he Salaminasa olit, ilmoitit he Jumalan sanan Judalaisten Synagogisa: ja heillä oli myös Johannes palweliana.

6. Ja kuin he sen luodon läpitze matkustanet olit, hamaan Paphoon asti, löysit he yhden welhon, wäärän Prophetan Judalaisen, jonga nimi oli Bar Jesu. 1. 8: 9.

7. Joka oli Maanherran Sergius Pauluxen, sen toimellisen miehen kanssa. Se kutzui Barnaban ja Sauluxen tygönsä, ja halais kuulla Jumalan sanaa.

8. Mutta heitä wastan seisoi Elimas se welho (sillä niin tulkitan hänen nimensä) ja pyysi käändä Maanherraa pois uskosta.

9. Mutta Saulus, (joka myös Pawalixi kutzutan,) oli täynnä Pyhää Hengeä, katzoi hänen päällensä,

10. Ja sanoi: o sinä Perkelen poika, täysi kaikkea wilppiä ja petosta, ja kaiken wanhurskauden wihamies, et sinä lakka wäändelemästä HERran oikeita teitä,

11. Ja nyt katzo, HERran käsi on sinun pääläs: ja sinun pitä sokiana oleman, ja ei näkemän auringota hetkesä aikaa. Ja hänen päällensä langeis kohta synkeys ja pimeys: ja hän käwi ymbäri etzein kuka händä kädestä talutais.

12. Koska Maanherra näki, mitä tapahtui, uskoi hän ja ihmetteli HERran opetusta.

13. Mutta koska Pawali, ja ne jotka hänen kanssansa olit, Paphosta purjehdit, tulit he Pamphilian Pergeen; mutta Johannes erkani heistä, ja palais Jerusalemiin. 1. 15: 38.

14. Mutta he waelsit Pergestä ja tulit Antiochiaan, Pisidian maakundaan, ja menit Sabbathina Synagogaan, ja istuit.

15. Ja sitte kuin Laki ja Prophetat olit luetut, lähetit Synagogan Päämiehet heidän tygönsä, sanoden: miehet, rakkat weljet, ongo teillä mitän Kansaa neuwomista, niin sanokat.

16. Niin Pawali nousi ja wiittais kädellänsä heitä waikenemaan, ja sanoi: Israelin miehet, ja jotka Jumalata pelkätte, kuulkat: 1. 12: 17. 19: 33. 21: 40.

17. Tämän Kansan Israelin Jumala, walitzi meidän Isämme, ja korotti tämän Kansan, muukalaisna ollesa Egyptin maalla, ja toi heidän sieldä ulos korkialla käsiwarrella,

2 Mos. 1: 1. 6: 6. 12: 37, 51. 13: 14.

Digitized by Google

18. Ja kärsei heidän tapo-
jansa korwesa, lähes neljäkym-
mendä ajastaikaa. Ps. 95: 10.
19. Ja peräti kadotti Caa-
nan maglla seitzemän Kansaa,
ja arwalla jakoi heille niitten
maan. 5 Mos. 7: 1. Jos. 14: 1, 2.
20. Ja sitte lähes neljä sa-
taa ja wiisikymmendä ajastai-
kaa andoi hän heille Duoma-
rit, Samuel Prophetaseen asti.
Duom. 2: 16. l. 3: 9.
21. Ja he pyysit sitte Ku-
ningasta, ja Jumala andoi heil-
le Saulin, Kisin pojan, yhden
miehen BenJaminin suwusta,
neljäxikymmenexi wuodexi.
1 Sam. 8: 5. 9: 15. 10: 1. Hos. 13: 11.
22. Ja kuin hän oli sen pan-
nut pois, herätti hän Dawidin
heidän Kuningaxensa: josta hän
myös todisti, ja sanoi: Minä
löysin Dawidin Jessen pojan,
miehen minun sydämeni jäl-
keen, joka on kaikki minun tah-
toni tekewä.
1 Sam. 13: 14. 15: 28. 16: 1. Ps. 89: 21.
23. Tämän siemenestä on
Jumala lupauxensa perään,
herättänyt JEsuxen Israelille
Wapahtajaxi.
2 Sam. 7: 12. Ps. 132: 11. Es. 11: 1. Jer.
23: 5. Hes. 34: 23. Matth. 1: 1, 21.
24. Niinkuin Johannes saar-
nais hänen tulemisensa edellä
kaikelle Israelin Kansalle, pa-
rannuxen kastetta.
Mal. 3: 1. Matth. 3: 1, 2. Marc. 1: 2, 4.
Luc. 3: 3. Joh. 1: 23.
25. Mutta koska Johannes
juoxun täyttänyt oli, sanoi hän:
kenengä te luuletta minun ole-
wan? en minä se ole, mutta
katzo, hän tulee minun jälkeni,
jonga kengiä en minä ole kel-
wollinen jalwoista riisumaan.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 7. Luc. 3: 16.
Joh. 1: 20. 26, 27.
26. Miehet, rakkat weljet, Ab-
rahamin suwun lapset, ja jotka
teisä owat Jumalata pelkä-
wäiset, teille on tämän autuu-
den sana lähetetty.
Matth. 10: 6. Ap. T. 3: 26.
27. Sillä Jerusalemin asu-
waiset ja heidän ylimmäisensä,
ettei he tätä tundenet, owat he
myös Prophetain äänet, joita
kunakin Sabbathina luetan,
duomitesansa täyttänet. l. 3: 17.
1 Cor. 2: 8. 1 Tim. 1: 13. Ap. T. 15: 21.
28. Ja waikka ei he yhtän
kuoleman syytä löynnet, anoit he
kuitengin Pilatuxelda että hän
piti tapettaman. Matth. 27: 20.
Marc. 15: 11. Luc. 23: 18. Joh. 19: 6.
29. Ja kuin he kaikki olit
täyttänet, mitä hänestä kirjoi-
tettu oli, otit he hänen puun
pääldä, ja panit hautaan.
Matth. 27: 59. Marc. 15: 46. Luc. 23: 53.
Joh. 19: 38.
30. Mutta Jumala herätti
hänen kuolluista. l. 2: 24, 32.
31. Ja hän on niildä näh-
ty monda päiwää, jotka hänen
kanzansa Galileasta Jerusale-
miin olit mennet ylös, jotka
owat hänen todistajansa Kan-
san edesä. Matth. 28: 16. Mar. 16:
6, 14. Luc. 24: 36. Joh. 20: 19. l. 21: 1.
Ap. T. 1: 3. 1 Cor. 15: 5, 6.
32. Ja me ilmoitamme myös
teille sen lupauxen, kuin Isille
luwattin, että Jumala on sen

meille heidän lapsillensa täyttä-
nyt, herättäin JEsuxen.
1 Mos. 3: 15. 22: 18. 26: 4. 49: 10.
5 Mos. 18: 15, 18. Es. 4: 2. 7: 14. 9: 5.
Jer. 33: 14. Dan. 9: 24, 25.
33. Niinkuin toisesa Psal-
misa kirjoitettu on: Sinä olet
minun Poikani, tänäpänä mi-
nä sinun synnytin.
Ps. 2: 7. Ebr. 1: 5. 5: 5.
34. Mutta siitä että hän hä-
nen kuolluista herätti, eikä sillen
tule turmeluxeen, sanoi hän
näin: Minä tahdon teille anda
ne lujat Dawidin armot.
Es. 55: 3.
35. Sentähden hän myös
sanoo toisesa paikasa: et sinä
salli sinun Pyhäs turmelusta
näkewän. Ps. 16: 10. Ap. T. 2: 27.
36. Sillä Dawid, koska hän
ajallansa oli Jumalan tahtoa
palwellut, nukkui ja pandin
Isäinsä tygö, ja näki turmellu-
xen. 1 Kun. 2: 10. Ap. T. 2: 29.
37. Mutta se, jonga Juma-
la herätti, ei ole nähnyt turme-
lusta.
38. Sentähden olkon teille
tiettäwä miehet, rakkat weljet:
että teille tämän kautta ilmoite-
tan syndein andexiandamus:
Luc. 24: 47. 1 Joh. 2: 12.
39. Ja kaikista niistä joista
et te woinet Mosexen Lain kaut-
ta wanhurskaxi tulla, tämän
kautta jokainen kuin uskoo tulee
wanhurskaxi. Rom. 3: 24. c. 10: 4.
Gal. 2: 16. Ebr. 9: 15.
40. Katzokat siis, ettei teidän
päällenne se tule kuin Prophe-
tain kautta sanottu on:
41. Katzokat te ylönkatzojat,
ja ihmetelkät ja hukkukat; sillä
minä teen yhden työn teidän
aikananne, sen työn jota ei tei-
dän pidä uskoman, jos joku
sanois teille. Es. 28: 14. Hab. 1: 5.
42. Koska Judalaiset Sy-
nagogasta läxit, rukoilit paka-
nat että Sabbathin wälisä
heille niitä sanoja puhutaisiin.
43. Ja koska Synagogan
joukko erkani, seurais Pawali-
ta ja Barnabasta monda Ju-
dalaista, ja myös monda Ju-
malista uutta Judalaista, jotka
heille puhuit, ja heitä neuwoit
Jumalan armosa pysymään.
44. Mutta sitte lähimmäis-
nä lepopäiwänä kokounnui lä-
hes kaikki Kaupungi Jumalan
sanaa kuulemaan.
45. Koska Judalaiset näit
Kansan, täytettin he kateudesta,
ja sanoit wastan niitä kuin Pa-
walilda sanottin, sanoden was-
tan ja pilkaten.
46. Niin Pawali ja Bar-
nabas puhuit rohkiasti, ja sa-
noit: Teille piti ensin Jumalan
sanaa puhuttaman: waan että
te sen hyljätte, ja luetta itzenne
mahdottomaxi ijankaikkiseen elä-
mään, katzo, niin me käännäm-
me meitämme pakanain tygö.
Matth. 10: 6. Ap. T. 3: 25, 26. 18: 6.
5 Mos. 32: 21. Es. 55: 5. Matth. 8: 12.
21: 43. Rom. 10: 19.
47. Sillä niin on HERra
meitä käskenyt: Minä panin
sinun pakanain walkeudexi, et-
täs olisit autuus, maan ääriin
asti. Es. 42: 6. 49: 6. Luc. 2: 32

Digitized by Google

48. Ja kuin pakanat sen kuulit, iloitzit he, ja kunnioitit HERran sanaa: ja niin monda uskoi kuin ijankaikkiseen elämään säätty oli.

49. Ja HERran sana lewitettin kaikkeen siihen maakundaan.

50. Mutta Judalaiset yllytit jumalisia ja kunniallisia waimoja, niin myös Kaupungin ylimmäisiä, ja kehoitit wainon Pawalita ja Barnabasta wastan: ja he sysäisit heidän ulos maan ääristänsä.
2 Tim. 3: 11.

51. Mutta he pudistit tomun jalwoistansa heidän päällensä, ja tulit Ikonioon.
Matth. 10: 14. Marc. 6: 11. Luc. 9: 5. Ap. T. 18: 6.

52. Niin Opetuslapset täytettin ilolla ja Pyhällä Hengellä.

14. Luku.

Apostolit saarnawat Iconiasa ja Lystrasa. Pawali paranda ramman, jonga tähden Apostoleille tahdotan uhrata; mutta he estäwät sen. Pawalia kiwitetän; sitte oppi hän Barnaban kanssa muita Seurakundia, ja palajawat Antiochiaan.

Niin Ikoniasa tapahtui, että he ynnä menit sisälle Judalaisten Synagogaan, ja niin puhuit, että suuri joukko uskoi Judalaisista ja Grekiläisistä.

2. Mutta uskomattomat Judalaiset yllytit ja pahoitit pakanain sielut weljiä wastan.

3. Niin he olit siellä kauwan aikaa, ja puhuit rohkiasti HERrasa, joka andoi todistuxen hänen armonsa sanoihin, ja andoi merkit ja ihmet heidän kättensä kautta tapahtua.
Marc. 16: 20. Ap. T. 19: 11. Ebr. 2: 4.

4. Niin sen Kaupungin wäki erkani: muutamat pidit Judalaisten kanssa, ja muutamat Apostolitten kanssa.

5. Koska siis pakanoilda ja Judalaisilda kapina nousi, ynnä heidän Päämiestensä kanssa, pilkkamaan ja kiwittämään heitä. 2 Tim. 3: 11.

6. Ja kuin he sen ymmärsit, pakenit he Lykaonian Kaupungeihin Lystraan ja Derbeniin, ja ympäri sitä lähimaakundaa: Matth. 10: 23.

7. Ja saarnaisit niisä Ewangeliumita.

8. Ja yxi mies Lystrasa sairas jalwoista istui, rampa hamasta äitinsä kohdusta, joka ei ikänänsä ollut käynyt.

9. Tämä kuuli Pawalin puhuwan: ja kuin hän katzahti hänen päällensä, ja näki hänellä uskon olewan terwexi tulla,

10. Sanoi hän suurella äänellä: ojenna sinus jalkais päälle. Ja hän karkais ylös ja käwi. Es. 35: 6.

11. Koska Kansa sen näki, mitä Pawali tehnyt oli, korotit he äänensä Lykaonian kielellä sanoden: jumalat owat

Digitized by Google

ihmisten hahmolla alas mei-
dän tygömme tullet. l. 28: 6.
12. Ja he kutsuit Barnaban
Jupiterixi, ja Pawalin Mer-
kuriuxexi; sillä hän oli sanan-
saattaja.
13. Ja Jupiterin Pappi,
joka heidän Kaupunginsa edesä
oli, toi Härkiä ja Seppeleitä
owen eteen, ja tahdoi ynnä Kau-
pungin wäen kansa uhrata.
14. Koska Apostolit Barna-
bas ja Pawali sen kuulit, re-
wäisit he waattensa ja karkaisit
Kansan sekaan, huutain,
Matth. 26: 65.
15. Ja sanoden: Miehet,
mixi te tätä teette? me olemma
myös ihmiset, niin puuttuwai-
set kuin tekin. Ja me saarnam-
me teille Ewangeliumita, että te
teitänne näistä turhista kään-
näisitte eläwän Jumalan
tygö, joka teki Taiwan, ja
maan, ja meren, ja kaikki mitä
niisä on. l. 10: 26. 1 Mos. 1: 1.
Ps. 33: 6. Ps. 146: 6. Ilm. 14: 7.
16. Joka endisillä aiwoilla
andoi kaikki pakanat waelta
omilla teillänsä.
Ps. 81: 13. Ap. T. 17: 30.
17. Waikka ei hän itziänsä
andanut olla ilman todistuxeta,
tehden hywää, andain meille
Taiwaasta saten ja hedelmäl-
liset ajat, täyttäin meidän
sydämemme rualla ja ilolla.
Ps. 104: 27, 28.
18. Ja kuin he näitä sanoit:
sait he Kansan tuskalla hillity-
xi, ettei he heille uhrannet.
19. Niin sinne myös tuli
muutamita Judalaisia Antio-
chiasta ja Ikoniasta, ja kuin he
Kansan olit saattanet Pawalita
kiwittämään, riepoitit he hänen
ulos Kaupungista, ja luulit hä-
nen kuollexi. 2 Cor. 11: 25.
20. Mutta koska Opetuslap-
set hänen ympärillänsä seisoit,
nousi hän ja meni Kaupungi-
hin: ja waelsi toisena päiwänä
Barnaban kansa Derbeniin.
2 Tim. 3: 11.
21. Ja kuin he olit saarnan-
net siinä Kaupungisa Ewange-
liumita, ja monda opettanet,
palaisit he Lystraan ja Iko-
nioon, ja Antiochiaan:
22. Wahwistain Opetus-
lasten sieluja, ja neuwoit heitä
uskosa pysymään, (sanoden) että
meidän pitä monen waiwan
kautta Jumalan waldakun-
daan tuleman sisälle.
l. 11: 23. 13: 43. Matth. 10: 38. Rom.
8: 17. 2 Tim. 3: 12.
23. Ja kuin he olit walin-
net wanhimmat jokaitzelle Seu-
rakunnalle, ja rukoillet ja paas-
tonnet, annoit he heidän sen
HERran halduun, jonga pääl-
le he uskoit. l. 1: 23. Tit. 1: 5.
24. Ja he waelsit läpitze
Pisidian ja tulit Pamphiliaan:
l. 13: 13.
25. Ja kuin he olit saarnan-
net sanaa Pergesä, menit he
alas Attaliata päin.
26. Ja purjehdit sieldä An-
tiochiaan, josa he olit Juma-
lan armon halduun annetut,

Digitized by Google

siihen työhön kuin he toimittanet olit. l. 13: 2, 3.

27. Mutta kuin he sinne tulit ja Seurakunnan kokoisit, ilmoitit he, kuinga paljo Jumala oli heidän kanssansa tehnyt; ja pakanoille uskon owen awainnut.
l. 15: 4. 1 Cor. 16: 9. 2 Cor. 2: 12.

28. Ja he wiiwyit siellä Opetuslasten kanssa hetken aikaa.

15. Luku.

Antiochiasa nousi eripuraisus ymbärileikkauxesta; jonga tähden Apostolit pitäwät kokousta Jerusalemisa, ja ratkaisewat riidan. Lähettäwät kokouxen päätöxen kirjallisesti Antiochiaan. Pawali ja Barnabas närkästywät keskenänsä ja erkanewat toinen toisestansa.

Ja muutamat tulit alas Judeasta ja opetit weljiä: ellei teitä ympäri leikata Moseren tawan jälkeen, niin et te taida autuari tulla. Gal. 5: 1, 2.

2. Koska siis kapina nousi, ja ei ollut wähin kamppaus Pawalilla ja Barnaballa heitä wastan: sääsit he että Pawali ja Barnabas, ja muutamita muita heistä, piti menemän Apostolitten ja wanhimpain tygö ylös Jerusalemiin, tämän kysymyxen tähden. Gal. 2: 1.

3. Ja he saatettin Seurakunnalda, ja waelsit Phenician ja Samarian läpitze, julistain pakanain käändymystä; ja saatit suuren ilon kaikille weljille.

4. Koska he tulit Jerusalemiin, otettin he wastan Seurakunnalda ja Apostoleilda ja wanhimmilda, ja he ilmoitit kuinga suuria töitä Jumala heidän kanssansa tehnyt oli.

5. Niin nousit muutamat Phariseusten lahkokunnasta, jotka uskonet olit, sanoden: että he pitä ymbärileikattaman ja käskettämän Moseren Lakia pitä.

6. Niin Apostolit ja wanhimmat tulit kokoon, tätä puhetta tutkimaan.

7. Mutta koska suuri kamppaus ollut oli, nousi Petari, ja sanoi heille: miehet, rakkat weljet, te tiedätte, että Jumala kauwan ennen tätä aikaa, walitzi meidän seasamme; että pakanat piti minun suuni kautta Ewangeliumin sanan kuuleman ja uskoman. l. 10: 20. 11: 1, 2, 13.

8. Ja Jumala sydänden tutkia todisti heille, ja andoi heille Pyhän Hengen niinkuin meillekin: Ap. T. 10: 45.

9. Ja ei tehnyt yhtän eroitusta meidän ja heidän wälillänsä, puhdistain uskolla heidän sydämensä. l. 10: 43. 1 Cor. 1: 2.

10. Mixi te siis nyt kiusatte Jumalata, että te tahdotta Opetuslasten kaulaan panna sen iken, jota ei meidän Isämme, engä me woinet kanda?
Matth. 23: 4. Luc. 11: 46.

11. Waan me uskomma

Digitized by Google

HErran JEsuxen Christuxen armon kautta autuari tulewamme niinkuin hekin.
Eph. 2: 4. 8. Tit. 3: 4. Rom. 4: 3.

12. Ja kaikki joukko waikeni, ja kuuldeli Barnabasta ja Pawalita, jotka juttelit, kuinga suuret merkit ja ihmet oli Jumala heidän kauttansa pakanoisa tehnyt.

13. Waan sitte kuin he waikenit, wastais Jacobus, ja sanoi: miehet rakkat weljet, kuulkat minua:

14. Simeon jutteli kuinga Jumala ensin on etzinyt omistarensa yhtä Kansaa hänen nimellensä pakanoista. I. 10: 35.

15. Ja tämän kanßa Prophetain sanat pitäwät yhtä, niinkuin kirjoitettu on:

16. Senjälkeen tahdon minä palata, ja Dawidin kaatunen majan jällen raketa, ja hänen reikänsä paikata, ja sen ojeta ylös:
Am. 9: 11, 12.

17. Että ne jotka ihmisistä jäänet owat, pitä HErran perään kysymän, niin myös kaikki pakanat, joisa minun nimeni auxihuuttu on, sanoo HErra, joka nämät kaikki teke.

18. Jumalalle owat kaikki hänen työnsä tiettäwät mailman alusta.

19. Sentähden minä päätän, etten me niitä häiritzisi jotka pakanoista Jumalan tygö käändywät:

20. Waan kirjoitaisimma heidän tygönsä, että he wälttäisit epäjumalain saastaisutta, ja salawuoteutta, ja läkähtynyttä ja werta. 1. Cor. 8: 1. 10: 14, 20, 21. 1. Thess. 4: 3.

21. Sillä Mosexella on muinaiselda jokaitzesa Kaupungisa niitä kuin händä saarnawat, koska se joka Sabbathina Synagogasa luetan. Ap. T. 13: 27.

22. Silloin kelpais Apostoleille ja wanhimmille, koko Seurakunnan kanßa, walita heistänsä miehiä ja Antiochiaan lähettä, Pawalin ja Barnaban kanßa: nimittäin, Judan, joka kutzuttin Barsabas, ja Silan, ylimmäiset miehet weljesten seasa:

23. Ja kirjoitit heidän kättensä kautta, tällä tawalla: Me Apostolit ja Wanhimmat, ja Weljet, toiwotamme niille weljille, jotka pakanoista Antiochiasa ja Syriasa ja Ciliciasa owat, terweyttä!

24. Että me olemma kuullet, kuinga muutamat meildä lähtenet, owat teitä opillansa eryttänet, ja teidän sielujanne waiwannet, sanoden: teidän pitä itzenne andaman ympärileikata, ja Lain pitämän: joille en me ole käskenet:
1 Joh. 2: 19. Gal. 2: 4.

25. Niin kelpais meille yximielisesti kokounneille walita miehiä ja teidän tygönne lähettä, meidän rakkan Barnaban ja Pawalin kanßa,

26. Jotka miehet owat heidän sielunsa meidän HErram-

Digitized by Google

me JEsuxen Christuxen nimen tähden altixi andanet.

27. Niin me olemma lähettänet Judan ja Silan, jotka myös sen suusanalla teille ilmoittawat.

28. Sillä niin kelpais Pyhälle Hengelle ja meille, ettei yhtän enämpätä raskautta pidä teidän päällenne pandaman, kuin nämät tarpelliset.

29. Että te wältätte epäjumalitten uhria, ja werta, ja läkähtynyttä, ja salawuoteutta: jos te niitä wältätte, niin te teette hywin. Olkat hywästi!
1. 16: 4. 21: 25.

30. Koska he siis olit lähtenet, tulit he Antiochiaan: ja kokoisit Kansan paljouden, ja annoit heille Kirjan.

31. Kuin he sen olit lukenet, ihastuit he siitä lohdutuxesta.

32. Mutta Judas ja Silas, että hekin olit Prophetat, neuwoit monilla sanoilla weljiä, ja wahwistit heitä.

33. Ja kuin he siellä hetken aikaa wiiwyit, lähetettin he weljildä jällen rauhasa Apostolitten tygö.

34. Niin Silan kelpais siellä olla.

35. Mutta Pawali ja Barnabas wiiwyit Antiochiasa opettamasa ja ilmoittamasa HERran sanaa monen muun kansa.

36. Mutta muutamain päiwäin perästä, sanoi Pawali Barnaballe: palaitkamme taas takaperin weljiä katzomaan kaikkiin Kaupungeihin, joisa me HERran sanaa ilmoittanet olemma, kuinga he itzensä pitäwät.

37. Mutta Barnabas neuwoi heitä Johannesta ottamaan kanßansa, joka Markuxexi kutzuttin. 1. 12: 12, 25. 13: 5.

38. Mutta Pawali päätti sen kohtullisexi, ettei sitä pitänyt kanßa otettaman, joka oli luopunut heistä Pamphiliasa, eikä tullut heidän kanßansa työhön.
1. 13: 13.

39. Ja he riitelit niin kowin keskenänsä, että he toinen toisestansa erkanit: Ja Barnabas otti Markuxen kanßansa, ja purjehti Cypriin.

40. Mutta Pawali walitzi Silan ja matkusti, Jumalan armon haltuun annettu weljildä.

41. Ja waelsi ymbäri Syrian ja Cilician, ja wahwisti Seurakunnat.

16. Luku.

Pawali ymbärileikka Timotheuxen. Waelda seuroinensa Pyhän Hengen neuwosta Macedoniaan; josa Lydia tulee käätyri. Ajaa ulos noituden hengen, piestän ja pannan torniin. Torni aukenee itzestänsä, tornin wartia tulee käätyri, ja Pawali lasketan irrallensa.

Niin hän tuli Derbeniin ja Lystraan: Ja katzo, siellä

oli yxi Opetuslapsi Timotheus nimeldä, uskowaisen Judan waimon poika; mutta Isä oli Grekiläinen. Ap. T. 14: 6. Ap. T. 17: 14. 19: 22. 20: 4. Rom. 16: 21. 1 Cor. 4: 17. Phil. 2: 19. 1 Thess. 3: 2. 1 Tim. 1: 2. 2 Tim. 1: 5.

2. Sillä oli hywä todistus weljildä, jotka Lystrasa ja Ikoniosa olit.

3. Tätä tahdoi Pawali kanßansa waeltamaan: otti ja ymbärileikkais hänen Judalaisten tähden, jotka niisä paikoisa olit; sillä he tiesit kaikki että hänen Isänsä oli Grekiläinen. 1 Cor. 9: 20. Gal. 2: 3.

4. Mutta kuin he Kaupungeita läpitze waelsit, annoit he heille pitäxensä ne säädyt kuin asetetut olit Apostoleilda ja Wanhimmilda jotka Jerusalemisa olit. L. 15: 29.

5. Niin seurakunnat wahwistuit uskosa, ja heidän lukunsa enäni jokapäiwä.

6. Mutta koska he Phrygian ja Galatian maakunnan läpitze waelsit, kielttin heitä Pyhäldä Hengeldä puhumasta Jumalan sanaa Asiasa.

7. Koska he olit tullet Mysiaan, kiusaisit he waelta Bithynian läpitze; mutta ei Hengi sitä sallinut.

8. Koska he siis Mysian ohitze waeltanet olit, menit he ales Troadaan. L. 20: 6. 2 Cor. 2: 12. 2 Tim. 4: 13.

9. Ja Pawali näki näyn yöllä: yxi Macedonian mies seisoi, rukoili händä ja sanoi: tule Macedoniaan ja auta meitä.

10. Ja sitte kuin hän näyn näki, hangitzimma me kohta Macedoniaan menemään, tieten täydellisesti HErran meitä kutzunen heille Ewangeliumita saarnamaan.

11. Koska me siis Troadasta purjehdimme, niin me juoximma kohdastansa Samotraciaan, ja toisena päiwänä Neapoliin.

12. Ja sieldä Philippiin, joka on Macedonian maakunnan pääkaupungi, ja on wapa Kaupungi: ja siinä Kaupungisa me muutamita päiwiä oleskelimma.

13. Ja me menimmä lepopäiwänä ulos Kaupungista, wirran tygö, kusa tapa oli rukoilla: josa me istuimma ja puhuttelimme waimoja, jotka sinne tullet olit.

14. Ja yxi waimo, Lydia nimeldä, Purpurain myyjä Tyatiron Kaupungista, Jumalata palwelewainen, kuuldeli; jonga sydämen HErra awais ottamaan waaria niistä kuin Pawalilda sanottin.

15. Ja kuin hän ja hänen huonensa kastettu oli, rukoili hän meitä, sanoden: jos te minun HErralle uskollisna pidätte, niin tulkat minun huoneseeni ja olkat siinä. Ja hän waati meitä.

Digitized by Google

16. Ja tapahtui, koska me rukouxeen menimmä, kohtais meitä yxi piika, jolla noituden hengi oli, joka Isännillensä saatti suuren saalin noitumisellansa. 1 Sam. 28: 7. Ap. T. 19: 24.

17. Tämä noudatti alati Pawalita ja meitä, ja huusi, sanoden: nämät miehet owat sen korkeimman Jumalan palweliat, jotka meille autuuden tien ilmoittawat.

18. Ja sitä hän teki monda päiwää: Mutta Pawali otti sen pahari, käänsi itsensä, ja sanoi sille hengelle: minä käsken sinun JEsuxen Christuxen nimeen häneștä mennä ulos: ja hän läxi ulos sillä hetkellä. Marc. 16: 17.

19. Mutta koska hänen Isändänsä sen näit, että heidän saalinsa tuli pois, otit he Pawalin ja Silan kiinni, ja weit heidän Turulle Päämiesten tygö. Phil. 1: 13. 1 Thess. 2: 2.

20. Ja weit heidän Esiwallan eteen, ja sanoit: nämät miehet meidän Kaupungin häiritzewät, jotka owat Judalaiset: l. 17: 6.

21. Ja opettawat niitä tapoja, joita ei meidän sowi otta wastan, eikä tehdä, sillä me olemma Romalaiset.

22. Ja Kansa nousi ynnä heitä wastan, ja Esiwalda andoi heidän waattensa repiä, ja käski heitä piestä. 2 Cor. 11: 25.

23. Koska he olit heidän juuri pahoin piesnet, heitit he heidän torniin, ja käskit wartian wisusti heitä wartioita.

24. Joka kuin hän senkaltaisen käskyn sai, heitti hän heidän sisämmäiseen torniin, ja pani heidän jalkapuuhun.

25. Mutta puoli yön aikana oli Pawali ja Silas rukouxisa, ylistäin Jumalata kiitoswirsillä: ja fangit, jotka siellä olit, sen myös kuulit.

26. Niin tapahtui äkistä suuri maan järistys, niin että tornin perustus wapisi: ja kohta kaikki owet aukenit, ja jokaitzen sitet pääsit.
l. 4: 31. 5: 19. 12: 7.

27. Koska wartia heräis, ja näki tornin owet awoi olewan, weti hän ulos miekkansa, ja tahdoi itzensä surmata, ja luuli fangit paennen pois.

28. Niin Pawali huusi suurella äänellä, ja sanoi: älä sinulles mitän pahaa tee; sillä me olemma kaikki täällä.

29. Niin hän anoi kynttilätä, meni sisälle ja langeis, peljästyxisä Pawalin ja Silan jalkain juureen.

30. Ja toi heidän ulos, ja sanoi: Herrat, mitä minun pitä tekemän, että minä autuaxi tulisin? l. 2: 37. 9: 6.

31. Mutta he sanoit: usko HErran JEsuxen Christuxen päälle, niin sinä ja sinun huones autuaxi tulee.
Joh. 3: 16, 36. 6: 47. 1 Joh. 5: 10.

32. Ja he puhuit hänelle

HErran sanaa, ja kaikille kuin
hänen huonesansa olit.
33. Ja hän otti heidän sillä
hetkellä yöstä tygönsä, ja pesi
heidän haawansa: ja hän kohta
kastettin, ja kaikki hänen per-
hensä.
34. Ja wei heidän kotiansa,
ja walmisti heille pöydän, ja
iloitsi, että hän koko huonensa
kansa tuli Jumalan päälle
uskowaiseksi. Luc. 5: 29. 19: 6.
35. Ja kuin päiwä tuli, niin
Esiwalda lähetti kyllänlapset
sanomaan: päästä ne miehet.
36. Niin tornin wartia il-
moitti nämät sanat Pawalille,
sanoden: Esiwalda on käskenyt
teidän päästää; mengät siis nyt
ulos rauhasa.
37. Mutta Pawali sanoi
heille: he owat meidän julkisesti
duomitzemata piesnet, jotka o-
lemma Romalaiset, ja heittänet
tornihin, ja nyt salaa tahdoisit
meidän syösätä ulos? Ei niin,
waan tulkan he itze meitä otta-
maan täältä ulos. L. 22: 25.
38. Niin kyllänlapset ilmoi-
tit nämät sanat Esiwallalle
jällensä: ja he pelkäisit, että he
heidän Romalaiseksi kuulit:
39. Ja tulit ja rukoilit
heitä, ja weit heidän ulos, ja
käskit heidän mennä pois Kau-
pungista. Matth. 8: 34.
40. Niin he läksit tornista, ja
menit Lydian tygö: Ja kuin he
weljet nähnet olit, ja heitä loh-
duttanet, waelsit he matkaansa.

17. Luku.

Pawali saarnaa Thessalonikasa, ja
wainotan. Sitte saarnaa hän
Bereasa, josa händä myös wai-
notan. Senjälkeen waelda hän
Athenaan, saarnaa siellä epäju-
malisutta wastan, opetta JE-
suxesta, ja saa muutamat käändy-
myxeen.

MUtta kosta he Amphipo-
lin ja Apollonian läpitze
waeltanet olit, tulit he Thessa-
lonikaan, josa Judalaisten Sy-
nagoga oli.
2. Ja Pawali, tapansa jäl-
keen, meni sisälle heidän ty-
gönsä, ja jutteli heille kolme
lepopäiwää Raamatuista:
3. Selitti ne, ja todisti, että
Christuxen tuli kärsiä, ja nosta
ylös kuolleista: ja että tämä
JEsus, jota minä (sanoi hän,)
teille ilmoitan, on Christus.
Matth. 16: 21. Luc. 24: 26.
4. Ja muutamat kuulit
heihin, andain heitänsä Pa-
walin ja Silan seuraan, niin
myös suuri joukko Jumalisista
Grekiläisistä, ja ei wähä ylim-
mäisistä waimoista. L. 28: 24.
5. Mutta ne epäuskoiset
Judalaiset kadehdit sitä, ja
saatit tygönsä muutamia pa-
hanelkisitä miehiä, joutowäestä,
ja kokoisit heitänsä yhteen jouk-
koon, nostit kapinan Kaupun-
gisa; ja tungit heitänsä Jasonin
huonen eteen, ja etzeit heitä
wiedäxensä Kansan eteen.
Rom. 10: 2.

Digitized by Google

6. Ja ettei he heitä löynnet, riepoitit he Jasonin, ja muutamita weljiä Kaupungin Päämiesten eteen, ja huusit: nämät koko maan piirin wietteliät owat myös täällä. l. 16: 20.

7. Jotka Jason otti wastan: Ja nämät kaikki tekewät Keisarin käskyä wastan, sanoden toisen Kuningan olewan, nimittäin JEsuxen. Luc. 23: 2. Joh. 19: 12.

8. Ja he kehoitit Kansan, ja Kaupungin Päämiehet, jotka nämä kuuldelit.

9. Ja kuin he Jasonilda ja niildä muilda olit puhdistuxen ottanet, päästit he heidän.

10. Mutta weljet lähetit ulos kohta yöllä Pawalin ja Silan Bereaan: Koska he sinne tulit, menit he Judalaisten Synagogaan. l. 9: 25.

11. Sillä he olit jalommasta suwusta kuin ne jotka Theßalonikasa olit, jotka otit juuri mielellänsä sanan wastan, ja tutkit jokapäiwä Raamatuita, jos ne niin olisit. Es. 34: 16. Joh. 5: 39.

12. Niin monda heistä uskoit, niin myös kunniallisista Grekin waimoista ja miehistä ei harwat.

13. Koska Judalaiset Thessalonikasa ymmärsit, että Jumalan sana oli myös Bereasa Pawalilda ilmoitettu, tulit he sinnekkin, ja kehoitit Kansan.

14. Mutta weljet lähetit ulos kohta Pawalin menemään hamaan mereen asti; waan Silas ja Timotheus jäit sinne.

15. Ja ne jotka Pawalita saatit, johdatit hänen hamaan Atheniin: Ja kuin he sait käskyn Silan ja Timotheuxen tygö, että he riendäisit heitänsä hänen tygönsä, läxit he matkaan.

16. Ja koska Pawali heitä odotti Athenisa, syttyi hänen hengensä hänesä, että hän näki Kaupungin aiwan epäjumaliseri.

17. Niin hän jutteli Judalaisten ja muitten jumalisten kanßa Synagogasa, niin myös Turulla jokapäiwä niitten kansa, jotka tulit hänen tygönsä.

18. Ja muutamat Epicureit ja Stoici Philosophi riitelit hänen kanßansa: ja muutamat sanoit: mitä tämä lipilaari tahtoo sanoa? Mutta muut sanoit: hän näkyy tahtowan outoja jumalita ilmoitta: Että hän saarnais heille Ewangeliumita JEsuxesta, ja ylösnousemisen kuolluista.

19. Ja he otit hänen ja weit oikeuden paikkaan, ja sanoit: emmekö me mahda tietä, mikä uusi opetus tämä on, josta sinä puhut?

20. Sillä sinä tuotat jotakin outoa meidän korwillemme: Sentähden tahdomma me tietä, mitä ne owat.

21. (Mutta kaikki Athenista ja muukalaiset wierat, ei ollet

mihingään muuhun soweliat, kuin jotakin uutta sanomaan ja kuuldelemaan).

22. Niin Pawali seisoi keskellä oikeuspaikkaa, ja sanoi: Athenin Miehet, minä näen teidän kaikisa kappalisa epäjumalisexi:

23. Sillä minä käwelin täsä ympäri, ja katzelin teidän Jumalan palwelustanne, ja löysin yhden Altarin, josa oli kirjoitettu: tundemattomalle Jumalalle. Jota te siis tietämätä palwelette, sen minä teille ilmoitan.

24. Jumala, joka mailman teki, ja kaikki mitä siinä on, hän on Taiwan ja maan HERra, ei hän asu käsillä raketuisa Templeisä.

Ap. T. 14: 15. Ilm. 14: 7. Ap. T. 7: 48.

25. Eikä ihmisten käsillä palwella, että hän jotakin tarwitzis; sillä hän anda ylitzen kaikkia jokaitzelle elämän ja hengen.

26. Ja hän on tehnyt kaiken ihmisten sukukunnan yhdestä werestä kaiken maan piirin päälle asumaan, ja määräis aiwoitut ajat, ja heidän asumisensa rajat:

27. Että heidän piti Jumalata etzimän, jos he hänen taidaisit tuta ja löytä; waikka ei hän tosin ole kaukana yhdestäkän meistä. Rom. 1: 20.

28. Sillä hänesä me elämme, ja liikumme, ja olemma: niinkuin muutamat teidän Poetaistanne sanonet owat: sillä me olemma myös hänen sukunsa.

29. Että me siis Jumalan sukua olemma, niin ei meidän pidä luuleman että Jumala on kullan eli hopian eli kiwen kaltainen, sen kuwan, joka ihmisen taidon ja ajatuxen jälkeen on kaiwettu.

30. Niin on tosin Jumala nämät exytyxen ajat sallinut, ja ilmoitta kaikille ihmisille jokapaikasa että he parannuxen tekisit. L. 14: 16. Tit. 2: 11: 12.

31. Sillä hän on sen päiwän säätänyt, jona hän on maan piirin duomitzepa wanhurskaudesa, sen miehen kautta, jonga hän on säätänyt, ja jokaitzelle ilmoitta uskon, siinä, että hän hänen kuolluista herätti.

L. 10: 42. 4: 10.

32. Koska he kuulit kuolluitten ylösnousemisen, niin muutamat nauroit sitä, waan toiset sanoit: Me tahdomme sinua siitä wielä kuulella.

33. Ja niin Pawali läxi heidän keskeldänsä.

34. Ja muutamat miehet ripuit hänesä, ja uskoit: Joidenga seasa myös Dionisius oli, yxi Raadista, ja yxi waimo nimeldä Damaris, ja muita heidän kanssansa.

18. Luku.

Pawali tulee Corinthoon, pitä majaa Aqwilan tykönä, saarnaa, kärsii pilkkaa, neuwotan HERralda. Matkustaa Jerusalemita kohden monikahtain paikkakundain läpitze, ja wahwistaa weljejä. Apollo tulee Ephesoon, opetta, neuwotan Aqwilalda, saatta paljon hyödytystä.

Digitized by Google

Senjälken läxi Pawali Athenista, ja tuli Corinthoon.

2. Ja löysi siellä yhden Judalaisen Aqwila nimeldä, Pontosta sukuisin, joka åsken Italiasta tullut oli, ja Priscillan hänen emändänsä, (että Claudius oli käskenyt kaikki Judalaiset Romista mennä pois,) joiden tygö hän meni.
Rom. 16: 3. 1 Cor. 16: 19. 2 Tim. 4: 19.

3. Ja että hän oli yhdesä wirasa, wiipyi hän heidän tykönänsä, ja teki työtä; sillä heidän wirkansa oli teltoja tehdä.
I. 20: 34. 1 Cor. 4: 12. 1 Thess. 2: 9. 2 Thess. 3: 8.

4. Mutta hän opetti Synagogasa joka lepopäiwä, ja sai uskomaan sekä Judalaiset että Grekiläiset. I. 20: 30.

5. Mutta kuin Silas ja Timotheus Macedoniasta tulit, oli Pawali hengeldä waadittu, ja todisti Judalaisille, että JEsus on Christus. I. 17: 14. 15.

6. Kosta he puhuit wastan ja pilkkaisit, pudisti hän waattensa, ja sanoi heille: teidän werenne olkon teidän päänne päälle: Tästedes minä menen wiatoinna pakanain tygö.
I. 13: 45. Matth. 10: 14. Ap. T. 13: 51. 2 Sam. 1: 16. Hes. 33: 4.

7. Ja hän siirsi itsensä sieldä, ja meni yhden huoneseen, jonga nimi oli Justus, se oli Jumalata palwelewainen, jonga huone oli läsnä Synagogata.

8. Mutta Crispus Synagogan ylimmäinen uskoi HERran päälle kaiken hänen huonensa kansa. Ja monda Corinthiläisistä jotka kuulit, uskoit ja kastettin. 1 Cor. 1: 14.

9. Mutta HERra sanoi yöllä Pawalille näwyn kautta: älä pelkä, waan puhu, ja älä waikene: I. 23: 11.

10. Sillä minä olen sinun kansas, ja ei yhdengän pidä karkaman sinun päälles wahingoittamaan sinua; sillä minulla on paljo Kansaa täsä Kaupungisa. Joh. 10: 16.

11. Niin hän istui siellä ajastajan ja kuusi kuukautta, ja opetti heille Jumalan sanaa.

12. Mutta kosta Gallio oli Maanwanhin Achajasa, karkaisit Judalaiset yximielisesti Pawalin päälle, ja weit hänen Duomioistuimen eteen.

13. Sanoden: Tämä neuwoo Kansaa palwelemaan Jumalata wastoin Lakia.

14. Kosta Pawali rupeis suutansa awamaan, sanoi Gallio Judalaisille: jos olis jotakin wääryttä, eli jotakin hirmuista työtä tehty, o Judalaiset, niin olis kohtullinen, että minä teitä kuulisin.

15. Mutta jos kysymys on opista, ja sanoista, ja teidän Laistanne, niin katzokat itze: en minä tahdo niitten Duomari olla.

16. Ja ajoi pois heidän Duomioistuimen edestä.

17. Niin kaikki Grekiläiset

Digitized by Google

olit kinni Sosthenen Synagogan Päämiehen, ja piexit hänen Duomioistuimen edesä: ja ei Gallio niitä mitän totellut.
1 Cor. 1: 1.

18. Mutta Pawali oli wielä siellä pitkän ajan, ja jätti weljet hywästi, ja purjehti Syriaan, ja hänen kansansa Priscilla ja Aqwila, ja hän ajeli päänsä Kenchreisä; sillä hänellä oli lupaus.
Ap. T. 21: 23.

19. Ja tuli Ephesoon, ja jätti ne sinne; mutta itze hän meni Synagogaan, ja puhui Judalaisten kanßa:

20. Ja he rukoilit händä, että hän enämmän aikaa wiipyis heidän tykönänsä, waan ei hän tahtonut:

21. Mutta jätti heidän hywästi, sanoden: minun tulee kaiketi mennä Jerusalemiin tälle juhlalle kuin nyt lähestyy: Mutta sitte minä palajan, jos Jumala suo, teidän tygönne. Ja niin hän läxi matkaan Ephesosta.
I. 19: 21. 1 Cor. 4: 19. Ebr. 6: 3. Jac. 4; 15.

22. Ja tuli Cesareaan, meni ylös, ja terwehti Seurakundaa, ja meni alas Antiochiaan.

23. Ja wiwytti siellä hetken aikaa, ja meni sitte matkaansa, ja waelsi järjestänsä Galatian ja Phrygian maakunnan läpitze, wahwistain kaikkia Opetuslapsia.

24. Niin tuli Ephesoon yxi Judan mies, Apollo nimeldä, Alexandriasta sukuisin, puhelias mies, ja taitawa Raamatuisa.
1 Cor. 1: 12.

25. Tämä oli opetettu HErran tielle: ja oli palawa hengesä, puhui ja opetti wisusti HErrasta, ja tiesi ainoasta Johannexen Kasten.
I. 19: 3.

26. Tämä rupeis rohkiasti Synagogasa opettamaan. Kosta Aqwila ja Priscilla hänen kuulit, otit he hänen tygönsä, ja selitit tarkemmasta hänelle Jumalan tien.
Rom. 16: 3.

27. Mutta kuin hän tahdoi mennä Achajaan, kirjoitit weljet ja neuwoit Opetuslapsia händä korjamaan. Ja koska hän sinne tuli, autti hän paljo niitä jotka uskoit armon kautta.
1 Cor. 3: 6.

28. Sillä hän woitti miehullisesti Judalaiset, ja osotti julkisesti Raamatuista, että JEsus on Christus.

19. Luku.

Pawali tulduansa Ephesoon opetta kastesta, ja saarnaa siellä kaxi ajastaikaa. Noidat hän äistän pahalda hengeldä. Jumalan sana menestyy; Pawali hangitzee Jerusalemiin. Hopiaseppä Demetrius nostaa metelin, joka tuskin häwitetän.

Niin tapahtui koska Apollo oli Corinthosa, että Pawali matkusti läpitze ylimaakundaan, ja tuli Ephesoon: ja löysi muutamia Opetuslapsia.

2. Ja sano: heille: Olettako te saanet Pyhän Hengen, sitte-

Digitized by Google

kuin te uskoitte? He sanoit hänelle: en me ensingän olė kuullet, jos Pyhä Hengi lienekän.
Joh. 7: 39. Ap. T. 10: 44.

3. Ja hän sanoi heille: Millästä te oletta kastetut? He sanoit: Johannexen Kastella.
Matth. 3: 11. Marc. 1: 4, 8. Luc. 3: 16. Joh. 1: 26. Ap. T. 1: 5. 11: 16.

4. Niin sanoi Pawali: Johannes tosin kasti parannuxen Kastella, sanoden Kansalle, että heidän piti uskoman sen päälle, joka hänen jälkeensä tulewa oli, se on, Christuxen JEsuxen päälle.

5. Niin ne jotka sen kuulit, kastettin HERran JEsuxen Nimeen.

6. Ja kuin Pawali pani kätensä heidän päällensä, tuli Pyhä Hengi heidän päällensä, ja he puhuit kielillä ja ennustit.
1. 2: 4. 6: 6. 8: 17. 10: 46. 11: 15.

7. Ja kaikki ne miehet olit lähes kaxitoistakymmendä.

8. Niin hän meni Synagogaan: ja saarnais rohkiasti, kolme kuukautta, opetti ja neuwoi heitä Jumalan waldakunnasta.

9. Mutta kuin muutamat heistä paaduit, ja ei uskonet, waan panettelit HERran tietä yhteisen Kansan edesä, meni hän pois heidän tyköänsä, ja eroitti Opetuslapset, ja puhui jokapäiwä yhden miehen Skoulusa, joka kutzuttin Tyrannus.
2 Tim. 1: 15.

10. Ja sitä tehtin kaxi ajastaikaa, niin että kaikki ne, jotka Asiasa asuit, sait kuulla HERran JEsuxen sanan, sekä Judalaiset että Grekiläiset.

11. Ja Jumala teki Pawalin kätten kautta, ei wähiä woimallisia töitä:
Marc. 16: 20. Ap. T. 14: 3.

12. Niin että hikiliinat ja esiliinat hänen iholdansa sairasteu päälle tuotin, ja taudit luowuit heistä, ja pahat henget heistä lärit ulos. 1. 5: 15.

13. Niin muutamat Judalaiset waelsit ympäri, jotka olit lumojat, ja kiusaisit mainita HERran JEsuxen Nimeä niitten päällä joilla pahat henget olit, ja sanoit: me wannotamme teitä JEsuxen puolesta, jota Pawali saarnaa.

14. Ja muutamat niitten seasa kuin tätä teit, olit seitzemän Scewan Judalaisten ylimmäisen Papin poikaa.

15. Mutta paha hengi wastais, ja sanoi: JEsuxen minä tunnen, ja Pawalin minä tiedän, mutta mitkä te oletta?

16. Ja se ihminen, josa paha hengi oli, karkais heidän päällensä, ja woitti heidän, ja paiskais heidän alansa, niin että he alasti ja haawoitettuna pääsit siitä huonesta ulos pakenemaan.

17. Ja tämä tuli tiettäwäxi sekä kaikille Judalaisille että Grekiläisille, jotka Ephesosa asuit: ja pelko tuli kaikkein päälle, ja HERran JEsuxen nimi suuresti ylistettin.

Digitized by Google

18. Ja tuli myös monda niistä, jotka uskoit, tunnustit ja ilmoitit heidän tekonsa.
19. Ja monda niistä jotka hempeitä juonia harjoitellet olit, toit kirjat, ja poltit kaikkein nähden: Ja koska niitten hinda laskettu oli, niin löyttin wiisikymmendä tuhatta hopiapenningitä.
20. Niin woimallisesti kaswoi HERran sana, ja wahwistui. Ap. T. 6: 7. 12: 24.
21. Koska nämät toimitetut olit, aikoi Pawali Hengesä Macedonian ja Achajan läpitze waelta Jerusalemiin, sanoden: sittekuin minä siellä ollut olen, täyty minun myös Romiin mennä. l. 18: 21. Rom. 15: 25. Gal. 2: 1.
22. Niin hän lähetti Macedoniaan kaxi niistä, jotka händä palwelit, Timotheuxen ja Erastuxen, mutta itze hän jäi hetkexi aikaa Asiaan. l. 13: 5.
23. Mutta sillä ajalla nousi, ei wähin kapina siitä tiestä.
24. Sillä yxi hopiaseppä Demetrius nimeldä, teki Dianalle hopiaisia Templitä, josta niille oli ei wähin woitto, jotka sitä wirkaa pidit. l. 16: 16.
25. Ne hän kutzui kokoon, ja jotka senkaltaista työtä teit, ja sanoi: Miehet, te tiedätte että meillä on tästä wirasta jalo woitto:
26. Ja te näette ja kuuletta, ettei ainoasti Ephesosa, mutta lähes kaikesa Asiasa on tämä Pawali uskottanut ja käändänyt pois paljo Kansaa, sanoden ettei ne ole Jumalat, kuin ihmisten käsillä tehdän.
27. Niin ei ainoasti meidän wirastamme waara ole, ettei se meille häpiäxi tulisi; mutta myös sen suuren naisjumalan Dianan Templi ei minäkän pidetä, ja hänen korkia kunniansa on hukkuwa, jota koko Asia, ja kaikki mailma palwelee.
28. Mutta koska he nämät kuulit, tulit he täyteen wihaa ja huusit, sanoden: suuri on Ephesiläisten Diana.
29. Ja kaikki Kaupungi tuli metelitä täyteen, ja he karkaisit yximielisesti Katzelluspaikkaan, ja otit kiinni Gajuxen ja Aristarchuxen, jotka olit Macedoniasta, Pawalin matkakumppanit.
30. Mutta kuin Pawali tahtoi Kansan sekaan mennä, niin ei Opetuslapset händä laskenet.
31. Ja muutamat Päämiehet Asiasta, jotka hänen ystäwänsä olit, lähetit hänen tygönsä, ja rukoilit ettei hänen pitänyt Katzelluspaikkaan itziänsä andaman.
32. Ja muutamat muuta huusit; niin että joukko oli peräti sekaseuraisin, ja enin osa ei tiennyt mingätähden he olit tullet kokoon.
33. Niin muutamat Kansasta wedit edes Alexandrin,

Digitized by Google

jonga Judalaiset edes työnsit. Niin Alexander wiittais kädellänsä, ja tahdoi edestänsä wastata Kansan edesä. 1. 12: 17.

34. Koska he siis ymmärsit, että hän Judalainen oli, huusit he kaikki yhteen suuhun, lähes kaxi hetkeä, ja sanoit: Suuri on Ephesiläisten Diana.

35. Mutta kuin Kansleri oli hillinnyt Kansan, sanoi hän: Ephesonmiehet, kuka on se ihminen, joka ei tiedä, että Ephesson Kaupungi palwelee sitä suurta naisjumalata Dianata, ja sitä Taiwallista Kuwaa?

36. Nyt, ettei taita sanoa sitä wastan, niin asettakat siis teitänne, ja älkät mitän tyhmästi tehkö.

37. Sillä te oletta nämät miehet wetänet edes, jotka ei Kirkon warkat, eikä teidän naisjumalanne pilkkajat ole.

38. Jos siis Demetriuxella ja niillä jotka hänen kansansa wirkamiehet owat, on jongun kansa tekemistä, niin pidetän Laki ja oikeus, owat myös Maanwanhimmat, kandakan toinen toisensa päälle.

39. Mutta jos teillä on muuta kandamista, niin ratkaistakan toimellisesa kokouxesa:

40. Sillä waara on, etten me nuhteseen tule tämän päiwäisen kapinan tähden, kuin ei yhtän syytä ole, josta me taidaisimma tämän metelin tähden tili tehdä. Ja kuin hän nämät sanonut oli, laski hän Kansan menemään.

20. Luku.

Sitte waelta Pawali muutamain maakundain läpitze ja tulee Troadaan. Herättä siellä Eutychuxen kuolluista. Senjälkeen tulduansa Miletoon kutzutta Ephesosn Seurakunnan wanhimmat eli Papit sinne, neuwoo heitä kilwoitukseen, ja jättä heidän ystäwällisesti hywästi.

Sittekuin kapina lakkais, kutzui Pawali Opetuslapset tygönsä ja terwehti heitä, ja läxi matkaansa Macedoniaan. 1 Tim. 1: 3.

2. Ja kuin hän ne maakunnat waelsi, ja oli heitä monilla sanoilla neuwonut, tuli hän Grekan maalle.

3. Ja wiipyi siellä kolme Kuukautta, ja että Judalaiset wäjyit händä, koska hänen piti Syriaan menemän, aikoi hän palaita Macedonian kautta.

4. Mutta Sopater Berrösta seuraisi händä Asiaan asti: waan Thessalonikasta Aristarchus ja Sekundus, ja Gajus Derbenistä, ja Timotheus; Mutta Asiasta Tychicus ja Trophimus. 1. 19: 29. 1. Cor. 1: 14. Ap. T. 16: 1. Eph. 6: 21. Col. 4: 7. 2. Tim. 4: 12. Tit. 3: 12. Ap. T. 21: 29.

5. Nämät läxit edellä, ja odotit meitä Troadasa.

6. Mutta me purjehdimme jälkeen Pääsiäisen Philippistä, ja tulimma heidän tygönsä

Digitized by Google

Troadaan wiidennä päiwänä, ja wiiwyimme siellä seitzemän päiwää.

7. Mutta ensimäisenä lepo- päiwänä, koska Opetuslapset kokounnuit leipää taittamaan, saarnais heille Pawali, ja toi- sena päiwänä tahdoi hän mat- kustaa; ja pidensi saarnan puoli yöhön asti. l. 2: 42, 46.

8. Ja monda kyntilätä olit sytytetyt salisa, josa me olimma koosa.

9. Niin yxi nuorukainen ni- meldä Eutychus, istui akku- nalla, ja raukeis sywään uneen, ja Pawalin kauwan puhuesa, tuli hän uneldä woiduxi, ja langeis alas kolmannesta ulla- kosta: ja otettin kuolluna ylös.

10. Niin Pawali astui alas, ja laski itzensä hänen päällensä ja otti syliinsä, ja sanoi: älkät kapinoitko, sillä hänen sielunsa on wielä hänesä.

1 Kun. 17: 21. 2 Kun. 4: 34.

11. Niin hän nousi, ja taitti leipää, ja söi, ja puhui kauwan heidän kanssansa, päiwän koit- tamaan asti, niin hän läxi matkaansa.

12. Niin he toit sen nuoru- kaisen eläwänä, ja tulit siitä suuresti lohdutetuxi.

13. Mutta me astuimma hahteen, ja purjehdimma Asso- niin, ja tahdoimma siellä Pa- walin otta sisälle; sillä hän oli niin käskenyt, ja tahtoi itze maata myöden mennä.

14. Koska hän Assonisa mei- dän kanssamme yhteen tuli, otimma me hänen sisälle, ja tulimma Mitylenään.

15. Sieldä me purjehdim- ma, ja tulimma toisena päiwä- nä Chion kohdalle. Ja taas päiwää jälkeen tulimma me Samoon, ja wiiwyimme Tro- gylliosa. Ja päiwää jälkeen tulimma me Miletoon.

16. Sillä Pawali oli aiko- nut purjehtia Ephheson ohitze, ettei hän Asiasa aikaa kulutaisi; sillä hän kiiruhti, jos hänelle olis mahdollinen ollut, Helun- taixi Jerusalemiin. l. 21: 4, 13.

17. Mutta hän lähetti Mi- letosta sanan Ephesoon, ja kutzutti Seurakunnan wan- himmat.

18. Koska he tulit hänen tygönsä, sanoi hän heille: te tiedätte kuinga minä olen ollut kaiken ajan teidän tykönänne ensimäisestä päiwästä kuin mi- nä Asiaan tulin: l. 19: 10.

19. Palwellen HERraa kaikella sydämen nöyrydellä, ja monilla kyyneleillä, ja kiu- sauxilla, jotka minulle Juda- laisten wäijymisistä tapahtuit:

20. Etten minä ole mitän tarpellista teildä salannut, jota en minä ole teille ilmoittanut, ja olen teille opettanut, julkisesti ja huone huoneldа.

21. Todistain sekä Juda- laisille että Grekiläisille sitä käändymystä, kuin Jumalan

tygö on, ja sitä uskoa, joka meidän HErran JEsuxen Christuxen päälle on.
Marc. 1: 15. Luc. 24: 47.

22. Ja nyt katzo, minä sidottuna Hengesä matkustan Jerusalemiin, engä tiedä mitä minulle siellä tapahtuman pitä:

23. Waan että Pyhä Hengi jokaitzesa Kaupungisa tunnustaa, ja sanoo sitet ja murhet minun edesäni olewan.
l. 21: 4, 11, 33.

24. Mutta en minä siitä lukua pidä, engä tottele paljo hengestäni; että minä juoxuni päättäisin ilolla, ja sen wiran jonga minä olen HErralda JEsuxelda saanut, todistaxeni Ewangeliumita Jumalan armosta. l. 21: 13. Ilm. 12: 11. Gal. 1: 1. Tit. 1: 3.

25. Ja nyt katzo, minä tiedän ettet te sillen saa nähdä minun kaswojani, kaikki te joidenga kautta minä olen waeltanut, ja Jumalan waldakundaa saarnannut.

26. Sentähden minä todistan teille tänäpänä, että minä olen wiatoin kaikkein werestä.

27. Sillä en minä ole estänyt itziäni, ilmoittamasta teille kaikkea Jumalan neuwoa.

28. Niin ottakat siis itzestänne waari, ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Hengi on teidän Pispaxi pannut, kaitzemaan Jumalan Seurakundaa, jonga hän omalla werellänsä ansainnut on. 1 Tim. 4: 16. 1 Petr. 5: 2. 1 Tim. 3: 1, 2. Eph. 1: 7. Col. 1: 14.

29. Sillä minä tiedän minun lähtemiseni jälkeen tulewan teidän sekaanne hirmuiset sudet, jotka ei laumaa säästä:
2. Pet. 2: 1.

30. Ja itze teistänne nousewat miehet, jotka wäärytta puhuwat, wetäxensä pois Opetuslapsia peräänsä. 1 Joh. 2: 19.

31. Sentähden walwokat, muistain, etten minä kolmena ajastaikana ole lakannut yöllä ja päiwällä teitä kyyneleillä neuwomasta itzekutakin. l. 19: 10.

32. Ja nyt, rakkat weljet, minä annan teidän Jumalan, ja hänen armonsa sanan haltuun, joka wäkewä on teitä rakendamaan, ja andamaan teille perinnön kaikkein pyhitettyin seasa. l. 9: 31. Eph. 1: 18.

33. En minä ole yhdengän hopiata eli kulda elikkä waatteita pyytänyt.
1. Cor. 9: 12. 2. Cor. 11: 9. l. 12: 13.

34. Waan te itze tiedätte, että nämät kädet owat minua tarpeisani, ja niitä jotka minun kanszani olit, palwellet.
l. 18: 3. 1. Cor. 4: 12. 1 Thess. 2: 9. 2. Thess. 3: 8.

35. Kaikki olen minä teille osottanut, että niin pitä työtä tehtämän: heikkoja korjattaman, ja muistettaman HErran JEsuxen sanoja, kuin hän sanoi: autuampi on anda kuin otta.

36. Ja kuin hän nämät

Digitized by Google

sanonut oli, langeis hän polwillensa, ja rukoili kaikkein heidän kanßansa. l. 21: 5.
37. Ja suuri itku tuli heille kaikille, ja langeisit Pawalin kaulaan, ja suuta annoit hänen.
38. Murhettien suuresti sen sanan tähden, kuin hän oli sanonut, ettei heidän pitänyt enämpi hänen kaswojansa näkemän. Ja he saatit händä hahteen.

21. Luku.

Pawali waelta Miletosta, monikahtain paikkakundain läpiße, wastoin waroituxia, Jerusalemiin; Josa hän, weljein neuwosta, puhdistaa itziänsä Templisä. Judalaiset tahtowat hänen tappa; mutta Sodanpäämies pelasta hänen siitä.

Koska siis tapahtui, että me laskimme ulos ja heistä luowuimma, menimmä me kohdastansa Koon, ja toisena päiwänä Rhodoon, ja sieldä Pataraan.
2. Ja kuin me sieldä hahden löysimme, joka Pheniciaan hangitzi, siihen me astuimme, ja läximme matkaan.
3. Ja kuin Cyprus rupeis näkymään, ja me sen wasemmalle puolelle jättänet olimma, purjehdimma me Syriaan, ja tulimma Tyroon; sillä siellä piti se haaxi tyhjettämän.
4. Ja kuin me löysimmä Opetuslapsia, niin me olimma siellä seitzemän päiwää. Ja ne sanoit Pawalille Hengen kautta, ettei hänen pitänyt Jerusalemiin menemän. l. 20: 23.
5. Ja tapahtui, koska me ne päiwät olimma wiettänet, niin me läximme matkaan, ja he saatit kaikki, meitä waimoin ja lasten kanßa ulos Kaupungista, ja me langeisimme rannasa polwillemme ja rukoilimma. l. 20: 36.
6. Ja sitte kuin me toinen toistamme terwehdimmä, niin me astuimma hahteen: waan he palaisit kotiansa.
7. Mutta me päätimmä meidän purjehdus retkemme, tulimme Tyrosta Ptolomaidaan: terwehdimmä weljiä, ja olimma päiwän heidän tykönänsä.
8. Toisena päiwänä läximmä me matkaan, jotka Pawalin kanßa olimma, ja tulimma Cesareaan: Ja menimmä Philippus Ewangelistan huoneseen, (joka oli yxi niistä seitzemästä.) Ja jäimme hänen tygönsä. l. 6: 5. 8: 26, 40.
9. Ja hänellä oli neljä tytärtä Neitzyttä, jotka ennustit.
10. Ja että me olimma siellä monda päiwää, tuli alas Judeasta yxi Propheta, Agabus nimeldä: c. 11: 28.
11. Koska hän tuli meidän tygömme: Otti hän Pawalin wyön, sitoi jalkansa ja kätensä, ja sanoi: niin sanoo Pyhä Hengi: sen miehen, jonga tämä

Digitized by Google

wyö on, pitä Judalaiset niin Jerusalemissa sitoman, ja andaman ylön pakanain käsiin. c. 20: 23.

12. Mutta koska me sen kuulimma, rukoilimme sekä me, että muut jotka siinä olit, ettei hänen pitänyt Jerusalemiin menemän.

13. Niin Pawali wastais: Mitä te teette, että te itkettä, ja raskautatte minun sydändäni? Sillä minä olen walmis, en ainoastan sidottaa, mutta myös kuolemaan Jerusalemissa, HERran JEsuxen Nimen tähden. c. 20: 24.

14. Ja ettei hän andanut itziänsä puhutta ylitze, niin me siihen tydyimme, sanoden: tapahtukon HERran tahto! Matth. 6: 10. Luc. 11: 2. c. 22: 42.

15. Ja niiden päiwäin jälkeen tulimma me walmixi, ja menimmä Jerusalemiin.

16. Ja tulit muutamat Opetuslapset Cesareasta meidän kanssamme, ja toit yhden wanhan Opetuslapsen Cypristä, nimeldä Mnason, joka meitä piti huoneseensa ottaman.

17. Waan koska me tulimma Jerusalemijn, niin weljet mielellänsä meidän otit wastan.

18. Toisena päiwänä meni Pawali meidän kanssamme Jacobin tygö, ja kaikki wanhimmat olit läsnä. c. 15: 13. Gal. 1: 19.

19. Koska hän heitä oli terwehtänyt, jutteli hän järjestänsä, mitä Jumala oli hänen wirkansa kautta pakanain seasa tehnyt.

20. Mutta kuin he nämät kuulit, kunnioitit he HERraa; ja sanoit hänelle: sinä näet, rakas weli, kuinga monda tuhatta Judalaisista owat uskonet, ja ne kaikki Lain perästä kiiwat owat. Rom. 10: 2. Gal. 1: 14.

21. Mutta he owat sinusta kuullet, että sinä opetat luopumista Mosexesta kaikille Judalaisille, jotka pakanain seasa asuwat, ja sanot: ei heidän pidä ympärinleikkaman heidän lapsiansa, eikä niitten säätyin jälkeen waeltaman.

22. Mitä siis on? kaiketi pitä Canssan tuleman kokoon, sillä heidän pitä kuuleman sinun tullexi.

23. Niin tee siis sekuin me sinulle sanomma: Meillä on tässä neljä miestä, joilla on lupaus heillänsä. c. 18: 18.

24. Ota ne tygös, ja puhdista sinus heidän kanssansa, ja kuluta jotakin heidän tähtensä, että he ajelisit päänsä, ja sitä he kaikki ymmärtäwät, ettei se mitän ole kuin he sinusta kuullet owat, mutta että sinäkin waellaisit, niinkuin sinä olisit Lain pitäwä.

25. Mutta niistä, jotka uskoit pakanoista, olemma me kirjoittanet ja päättänet, ettei heidän tarwita näistä mitän pitämän. Waan että he niitä wälttäisit,

Digitized by Google

jotka epäjumalille owat uhratut,
ja werta, ja läkähtynyttä, ja
salawuoteutta. 1. 15: 20, 29.
26. Niin Pawali otti ne
miehet tygönsä, ja puhdisti
itzensä toisena päiwänä heidän
kanßansa, ja meni Templiin,
ja ilmoitti että puhdistuxen
päiwät olit täytetyt, siihenasti
kuin jokaitzen edestä heidän
seasansa uhri oli uhrattu.
1. 24: 18.
27. Mutta koska jo lähes
seitzemän päiwää kulunut oli,
näit hänen ne Judalaiset, jotka
Asiasta olit Templisä, ja kehoit-
tit kaiken Kansan, paiskaisit
kätensä hänen päällensä,
28. Huutain: Israelin mie-
het, auttakat: Tämä on se mies
joka kaikkia kaikisa paikoisa
opetta, wastoin tätä Kansaa,
ja Lakia, ja tätä siaa. Ja
semmengin hän on wienyt
Grekiläiset Templiin, ja rii-
wais tämän pyhän sian.
29. (Sillä he olit ennen
nähnet Trophimon Ephesosta
hänen kanßansa Kaupungisa,
ja he luulit että Pawali oli hä-
nen Templiin wienyt.) 1. 20: 4.
30. Niin koko Kaupungi
nosti metelin, ja wäki juoxit
kokoon: ja he otit Pawalin
kiinni, ja riepoitit hänen ulos
Templistä, ja kohta owet sul-
jettin. 1. 26: 21.
31. Ja kuin he tahdoit hä-
nen tappa, niin ylimmäinen
sotajoukon Päämies sai sanan,
että koko Jerusalem oli kehoi-
tettu.
32. Se otti kohta sotawäkeä
ja Sodanpäämiehiä, ja tuli
juosten heidän tygönsä. Mutta
koska he näit Sodanpäämiehen
ja sotawäen, lakkaisit he Pa-
walita hosumasta.
33. Koska päämies lähestyi,
otti hän hänen kiinni ja käski
sitoa kahdella kahlella: ja kysyi,
kuka hän olis, eli mitä hän oli
tehnyt?
34. Mutta Kansasta huusi
yxi sitä, toinen tätä: Koska ei
hän oikein tainnut ymmärtä
huminan tähden, käski hän hä-
nen wietä leiriin.
35. Ja kuin hän astumitten
eteen tuli, kannettin hän sota-
miehildä Kansan wäkiwallan
tähden:
36. Sillä paljo Kansaa
noudatit händä, huutain: ota
pois händä.
Luc. 23: 18. Joh. 19: 15. Ap. T. 22: 22.
37. Ja koska Pawali oli
leiriin tulemallansa, sanoi hän
Sodanpäämiehelle, ongo mi-
nulla lupa sinulle jotakin sanoa?
Hän sanoi: taidatkos Grekan
kielen?
38. Etkös sinä ole se Egyptin
mies, joka ennen näitä päiwiä
kapinan nostit, ja weit korpeen
neljä tuhatta murhamiestä?
39. Niin Pawali sanoi:
minä olen Judalainen Tarsista,
yxi kuuluisan Kaupungin asu-
wainen Ciliciasta, minä ru-

Digitized by Google

koilen sinua, salli minun puhua Kansalle. l. 9: 11, 30. 22: 3.

40. Ja kuin hän sallei, niin Pawali seisoi astuttawilla, ja wiittais kädellänsä Kansan puoleen: Koska suuri waikeneminen tuli, puhui hän heille Hebrean kielellä, ja sanoi:

22. Luku.

Pawali, luwan saatuansa, pitä puhen Judalaisten tygö, jutellen heille hänen käändymisensä muodon, ja kutzumisensa. Judalaiset kiukuitzewat händä wastan, ja hän otetan julmudella kuulustelta.

Miehet, rakkat weljet ja Isät, kuulkat minun edeswastaustani, kuin minä teille sanon.

2. (Koska he kuulit hänen Hebrean kielellä heillensä puhuwan, waikenit he enämmin. Ja hän sanoi:)

3. Minä olen Judan mies, Tarsisa Ciliciasa syndynyt, ja täsä Kaupungisa kaswatettu Gamalielin jalkain juuresa, opetettu wisusti Wanhimpain Laisa, ja olin Jumalan puolesta kiiwas, niinkuin tekin kaikki oletta tänäpänä: l. 21: 39. 2 Cor. 11: 22. Ap. T. 5: 34. Rom. 10: 2. Gal. 1: 14.

4. Ja olen tätä tietä wainonnut kuolemaan asti, sitoin ja andain ylön fangiuxiin sekä miehiä että waimoja. l. 8: 3. 9: 2. 1 Cor. 15: 9. Gal. 1: 13. 1 Tim. 1: 13.

5. Niinkuin myös ylimmäinen Pappi, ja koko Wanhimpain joukko minun todistajani owat, joilda minä otin lähetyskirjat weljein tygö, ja waelsin Damaskuun, että minä ne, jotka siellä olit, olisin sidottuna tuonut Jerusalemiin rangaistaa. l. 26: 12.

6. Niin tapahtui minun matkasa ollesani, ja lähestyisäni Damaskua puolipäiwän aikaan, että suuri kirkkaus walaisi äkildä Taiwahasta minua ympäri. l. 9: 3. 26: 13. 1 Cor. 15: 8.

7. Ja minä langeisin maahan, ja kuulin äänen minulleni sanowan: Saul, Saul, mixis minua wainot?

8. Niin minä wastaisin: kuka sinä olet HERra? Hän sanoi minulle: minä olen JEsus Nazarethistä, jota sinä wainot.

9. Mutta ne jotka minun kanssani olit, näit kyllä kirkkauden ja peljästyit: waan ei he hänen äändänsä kuullet joka minua puhutteli. Ap. T. 9: 7.

10. Niin minä sanoin: HERra mitä minun pitä tekemän? Mutta HERra sanoi minulle: Nouse ja mene Damaskuun, ja siellä sinulle sanotan kaikki mitä sinun on säätty tehdäxes.

11. Ja koska en minä nähnyt sen walkeuden kirkkauden tähden, talutettin minä käsistä niildä kuin minun kanssani olit, ja tulin Damaskuun.

12. Ja siellä oli yxi jumalinen mies Lain jälkeen, A-

Digitized by Google

nanias nimeldä, hänellä oli
hywä todistus kaikilda Juda=
laisilda, jotka siellä asuit.
l. 9: 10, 17.
13. Hän tuli minun tygöni,
seisoi ja sanoi minulle: rakas
weljeni Saul, saa sinun näkös
jällen. Ja minä katzoin sillä
hetkellä hänen päällensä.
14. Niin hän sanoi: Meidän
Isäimme Jumala on sinun
walmistanut, että sinun pitä
tundeman hänen tahtonsa, ja
näkemän sen wanhurskan, ja
kuuleman äändä hänen suus=
tansa. l. 26: 16.
15. Sillä sinun pitä ole=
man hänen todistajansa kaikkein
ihmisten edesä, niistä kuin sinä
nähnyt ja kuullut olet.
16. Ja mitäs nyt wiiwyt=
telet? Nouse, ja anna sinus
kastetta ja pestää pois sinun
syndis, ja huuda auxi HErran
nimeä. l. 2: 38.
17. Niin tapahtui, koska
minä Jerusalemiin palaisin, ja
rukoilin Templisä: että minä
tulin horroxiin: l. 9: 26.
18. Ja näjin hänen minulle
sanowan: riennä ja lähde
kiirusti Jerusalemista; sillä ei
he ota wastan sinun todistustas
minusta.
19. Ja minä sanoin: HErr=
ra, itze he tietäwät, että minä
panin torniin ja piexin jokaitzesa
Synagogasa niitä kuin sinun
päälles uskoit.
20. Ja koska Stephanin si=
nun palwelias weri wuoda=
tettin, olin minä myös siinä
läsnä, ja mielistyin hänen kuole=
maansa, ja wartioitzin niitten
waatteita, kuin hänen tapoit.
l. 7: 58. 8: 1.
21. Ja hän sanoi minulle:
mene, sillä minä lähetän sinun
kauwas pakanain tygö.
l. 9: 15. 13: 2. Gal. 1: 15. 2: 8. Eph.
3: 8. 2 Tim. 1: 11.
22. Ja he kuulit händä
tähän sanaan asti, niin he
korotit äänensä ja sanoit: ota
pois senkaltainen ihminen maan
pääldä: sillä ei hänen ole lu=
wallinen eläå. l. 21: 36.
23. Ja kuin he niin huusit,
heittelit waatteitansa ja paisk=
kaisit tomua tuuleen;
24. Andoi Sodanpäämies
hänen wiedä leiriin, ja käski
piestä ja tutkitta, että hän olis
saanut tietä, mingätähden hä=
nen päällensä niin huuttin.
25. Koska hän händä nuo=
rilla sidoi, sanoi Pawali Sa=
danpäämiehelle, joka läsnä sei=
soi: ongosta teidän kohtullinen
Romalaista hosua ilman duo=
mitzemata? l. 16: 37.
26. Koska Sadanpäämies
sen kuuli, meni hän Sodanpää=
miehen tygö, ilmoitti hänelle,
ja sanoi: Mitäs tahdot tehdä?
sillä tämä mies on Romalainen.
27. Niin Sodanpäämies
meni hänen tygönsä, ja sanoi
hänelle: sanos minulle, jos sinä
olet Romalainen? Hän sanoi:
olen niingin.

Digitized by Google

28. Ja Sodanpäämies wastais: minä olen suurella rahalla tämän Kaupungin oikeuden woittanut. Mutta Pawali sanoi: minä olen myös syndynyt (Romalainen.)

29. Ja he läxit kohta hänen tyköänsä tutkimasta: Ja Sodanpäämies rupeis pelkämään sittekuin hän sai tietä hänen Romalaisen olewan, että hän hänen sitonut oli.

30. Mutta toisena päiwänä tahdoi hän wisummasti tietä, mingätähden hänen päällensä Judalaisilda kannettin, ja päästi hänen siteistä, ja käski ylimmäiset Papit, ja kaiken heidän Raadinsa tulla kokoon, ja andoi Pawalin tulla heidän eteensä.

23. Luku.

Pawali wastaa puolestansa oikeuden edesä; josta Phariseuxet ja Sadduceuxet tulewat eripuraisexi keskenänsä. Pawali lohdutetan HERralda: saa tietä händänsä wäijyttäwän, ja anda sen ilmoitta Sodanpäämiehelle. Sodanpäämies lähettä hänen Maanherran tygö, kirjallisen tiedon kansza.

Niin Pawali katzahti Raadin päälle, ja sanoi: Miehet rakkat weljet, minä olen kaikella hywällä tunnolla waeltanut Jumalan edesä tähän päiwään asti. l. 24: 16. 2 Tim. 1: 3.

2. Niin ylimmäinen Pappi Ananias käski niitä kuin läsnä seisoit, lyödä händä wasta suuta. 1 Kun. 22: 24. Jer. 20: 2. Joh. 18: 22.

3. Pawali sanoi hänelle: lyököön sinua Jumala, sinä walkeexi tehty seinä: istutko sinä ja duomitzet minua Lain jälkeen, ja käsket minua lyödä wastoin Lakia? Matth. 23: 27.

4. Mutta ne kuin läsnä seisoit, sanoit: kiroiletko sinä ylimmäistä Jumalan Pappia?

5. Pawali sanoi: en minä tiennyt, rakkat weljet, händä ylimmäisexi Papixi: sillä kirjoitettu on: sinun Kansas ylimmäistä ei sinun pidä kiroileman. 2 Mos. 22: 28.

6. Koska Pawali tiesi, että heitä oli yxi osa Sadduceuxista, ja toinen osa Phariseuxista, huusi hän Raadin edesä: miehet rakkat weljet, minä olen Phariseus ja Phariseuxen poika, minun päälleni kannetan toiwon ja kuolluitten ylösnousemisen tähden. l. 24: 15, 21. 26: 5, 6. Phil. 3: 5.

7. Ja kuin hän sen sanonut oli: tuli riita Phariseusten ja Sadduceusten wälille; ja joukko erkani.

8. Sillä Sadduceuxet sanowat: ettei kuolluitten ylösnousemista, eikä Engelitä, eikä Hengiä ole: mutta Phariseuxet tunnustawat molemmat olewan. Matth. 22: 23. Marc. 12: 18. Luc. 20: 27.

9. Niin tuli suuri huuto, ja Kirjanoppenet Phariseusten lahkosta nousit, kilwoittelit ja sanoit: en me mitän pahaa löydä täsä miehesä: jos Hengi

Digitized by Google

kaikka Engeli on hänelle puhunut, niin en me mahda Jumalata wastan sotia.
l. 25: 25. 26: 31. 5: 39.

10. Ja että suuri kapina nousi, pelkäis Sodanpäämies, ettei he Pawalita rikki rewäisisi, ja käski sotawäen mennä alas, ja temmata pois händä heidän seastansa, ja Leiriin wiedä.

11. Mutta yöllä sen jälkeen, seisoi HErra hänen tykönänsä, ja sanoi: ole wahwasa turwasa, Pawali: sillä niinkuin sinä olet minusta Jerusalemisa todistanut, niin sinun pitä Romisakin todistaman. l. 18: 9.

12. Ja koska päiwä tuli, kokoisit heitänsä muutamat Judalaisista, ja sadattelit itziänsä sanoden, ettei heidän pitänyt ennen syömän eikä juoman, kuin he Pawalin olisit tappanet.
v. 20, 30

13. Ja niitä oli enämpi kuin neljäkymmendä miestä, jotka tämän walan tehnet olit.

14. Ne menit ylimmäisten Pappein, ja wanhimpain tygö, ja sanoit: me olemma sadaturilla meitämme kironnet, ei ennen einettä maistawamme, kuin me Pawalin tapamme.

15. Nyt siis ilmoittakat Sodanpäämiehelle ja Raadille, että hän huomena tois hänen teidän eteenne, niinkuin te tahdoisitta jotakin todempata häneldä tiedustaa; mutta ennenkuin hän lähestyy, olemma me walmit händä tappamaan.

16. Koska Pawalin sisaren poika heidän wäjymisensä kuuli, meni hän Leiriin, ja ilmoitti nämät Pawalille.

17. Niin Pawali kutzui yhden Sadanpäämiehistä tygönsä, ja sanoi: wie tämä nuorukainen Sodanpäämiehen tygö: sillä hänellä on jotakin hänelle sanomista.

18. Niin hän otti sen, ja saatti hänen Sodanpäämiehen tygö, ja sanoi: sidottu Pawali kutzui minun tygönsä, ja rukoili minua tätä nuorukaista sinun tygös saatta, jolla on sinulle jotakin sanomista.

19. Niin Sodanpäämies rupeis hänen käteensä, ja wei hänen erinänsä, ja kyseli häneldä: mitä se on kuin sinulla on minulle ilmoittamista?

20. Niin hän sanoi: Judalaiset owat päättänet sinua rukoilla, ettäs huomena tuottaisit Pawalin Raadin eteen, niinkuin he jotakin todempata häneldä kuultelisit.

21. Mutta älä heitä tottele; sillä enämpi kuin neljäkymmendä miestä wäijyy händä, jotka owat heitänsä sadattanet, ei ennen syöwänsä eikä juowansa, kuin he hänen tappaisit: ja he owat nyt walmit, odottamasa sinun lupamistas.

22. Niin Sodanpäämies lasti nuorukaisen matkaansa, ja

Digitized by Google

haasti händä kellengän sanomasta, että hän nämät hänelle ilmoittanut oli.

23. Ja hän kutzui tygönsä kaxi Sadanpäämiestä, ja sanoi: walmistakat kaxi sataa sotamiestä menemään Cesareaan, ja seitzemänkymmendä ratzasmiestä, ja kaxi sataa keihäsmiestä kolmannella hetkellä yöstä:

24. Ja walmistakat muutamia juhtia, että he Pawalin niiden päälle istuttawat, ja wiewät terwenä Felixen Maanwanhimman tygö.

25. Ja kirjoitti Kirjan tällä tawalla:

26. Claudius Lysias, sille jalolle Maanwanhimmalle Felixelle terweyttä?

27. Tämän miehen olit Judalaiset ottanet kiinni, ja tahdoit hänen tappa. Niin tulin minä parhallansa sotawäellä sekaan, ja temmaisin hänen pois, että minä ymmärsin hänen Romalaisen olewan.
l. 21: 33.

28. Ja koska minä pyysin syytä tietä, mistä he händä nuhtelit, niin minä wein hänen heidän Raadinsa eteen.

29. Ja löysin kannettawan hänen päällensä heidän Lakinsa kysymyxistä. Ja ei kuitengan heillä ollut yhtän kuoleman eli sidetten syytä.

30. Ja kuin minulle siitä wäijymisestä ilmoitettin, jota Judalaiset hänelle walmistit, lähetin minä kohta hänen sinun tygös, ja sanoin hänen päällekandajillensa: mitä teillä on händä wastan, niin sanokat Maanwanhimman edesä. Ole hywästi!

31. Ja Sotamiehet otit Pawalin, niinkuin heille käsketty oli, ja weit hänen yöllä Antipatrideen.

32. Ja toisena päiwänä annoit he ratzasmiesten händä seurata, ja palaisit Leiriin.

33. Koska he tulit Cesareaan, ja annoit Kirjan Maanwanhimmalle, niin he asetit myös Pawalin hänen etensä.

34. Koska Maanwanhin oli Kirjan lukenut, ja kysynyt kusta maakunnasta hänen piti oleman; ja että hän ymmärsi hänen Ciliciasta olewan,

35. Minä tahdon sinua kuulla, sanoi hän, koska myös sinun päällekantajas tulewat edes. Ja käski hänen kätkeä Herodexen Raadihuoneseen.

24. Luku.

Judalaiset kandawat Pawalin päälle Maanherran Felixen edesä. Pawali wastaa rohkiasti puolestansa. Toisella erällä kuuldelee Felix Pawalin saarnaa ja peljästyy siitä: Pawali jää fangiuteen.

Wiiden päiwän perästä meni Ananias ylimmäinen Pappi, wanhimpain ja sen selwäkielisen Tertulluxen kanssa

Digitized by Google

Maanwanhimman tygö, Pa-
walita wastan.
2. Ja kuin hän oli eteen
kutzuttu, rupeis Tertullus kan-
damaan, sanoden:
3. Me elämme hywäsä rau-
hasa sinun kauttas, ja ne asiat
kuin täsä Kansasa oikein ja hy-
win tehdyt owat sinun toimel-
las, woimallinen Felix, me
aina ja jokapaikasa hywäxi
otamme kaikella kiitoxella.
4. Waan etten minä sinua
kauwan wiiwytäisi, rukoilen
minä sinua ettäs pikimältäs
meitä kuulisit, sinun wakudes
tähden.
5. Sillä me olemma löyn-
net tämän miehen wahingolli-
sexi, joka nostaa kapinan kai-
kille Judalaisille ymbäri koko
maan piirin, ja on Nazareusten
eriseuran Päämies:
6. Hän on kiusannut Tem-
pliäkin riiwata; jonga tähden
me otimma hänen kiinni, ja
tahdoimma duomita hänen mei-
dän Lakimme jälkeen. l. 21: 28.
7. Mutta Sodanpäämies
Lysias tuli suurella wäellä siihen
sekaan, ja päästi hänen meidän
käsistämme. l. 21: 32. 23: 10.
8. Ja käski hänen päälle-
kandajansa tulla sinun tygös:
josta sinä taidat itze tutkiten
ymmärtä, kaikista niistä kuin
me hänen päällensä kannamme.
9. Ja Judalaiset tähän
myös mielistyit, sanoden niin
olewan.
10. Niin Pawali wastais,
koska Maanwanhin händä wiit-
tais puhumaan; Että minä
tiedän sinun monda ajastaikaa
ollen tämän Kansan Duomari-
na, tahdon minä pelkämätä
edestäni wastata.
11. Sillä sinä taidat ym-
märtä, ettei enämpi ole kuin
kaxitoistakymmendä päiwää, sit-
tekuin minä menin ylös Jeru-
salemiin rukoilemaan.
12. Ja ei he ole minua
Templisäkän löytänet kampai-
lemasta yhdengän kansa, ei
kapinata nostamasta Kansan
seasa, ei Synagogisa, eikä Kau-
pungisa. l. 25: 8. 28: 17.
13. Ei he myös taida niitä
wahwistaa, kuin he nyt minun
päälleni kandawat.
14. Mutta sen minä sinulle
tunnustan, että minä tämän
tien kautta, jonga he eriseurax
kutzuwat, niin palwelen minun
Isäini Jumalata, että minä
uskon kaikki kuin Laisa ja Pro-
phetaisa kirjoitetut owat:
15. Ja pidän sen toiwon
Jumalan puoleen, jota hekin
itze odottawat, että kuolluitten
ylösnousemus pitä oleman, sekä
wanhurskasten että wääräin:
Joh. 5: 28, 29.
16. Ja sentähden minä har-
joitan itziäni aina pitämään
pahendamattoman omantunnon
Jumalan ja ihmisten edesä.
l. 23: 1. 1 Pet. 3: 16.
17. Mutta koska minä mo-

Digitized by Google

nen ajastajan perästä tulin almua ja uhria Kansalleni tekemään:
I. 11: 29. Rom. 15: 25. Gal. 2: 10.

18. Joisa muutamat Judalaiset Asiasta löysit minun puhdistettuna Templisä, ilman yhdetäkän kapinata ja metelitä.
I 21: 26, 27.

19. Joidenga tulis sinun tykönäs läsnä olla, ja kanda, jos heillä jotakin on minua wastan.

20. Eli sanokan nämät itze, jos he jotakin wääryttä owat minusa löytänet, koska minä seisoin Raadin edesä.

21. Mutta tämän yhden sanan tähden, kuin minä heidän seasansa seisoisani, kuolluitten ylösnousemisesta huusin, minä teildä tänäpänä duomitan.
I. 23: 6. 28: 20.

22. Koska Felix tämän kuuli, wiiwytti hän heitä; sillä hän tiesi hywin tämän tien menon: Ja sanoi: koska Lysias Sodanpäämies alas tulee, niin minä tahdon tutkia teidän asianne.

23. Ja käski Sadanpäämiehen kätkeä Pawalin, ja andoi hänen saada lewon, ja ettei yhtäkän hänen omistansa kielttäisi handä palwelemasta, taikka käymästä hänen tykönänsä. I. 27: 3. 28: 16.

24. Mutta muutamain päiwäin perästä tuli Felix emändänsä Drusillan kanssa, joka Judalainen oli, ja kutzutti Pawalin eteensä, ja kuuldeli händä uskosta Christuxen päälle.

25. Mutta kuin hän puhui wanhurskaudesta ja puhtasta elämästä, ja tulewaisesta Duomiosta, peljästyi Felix, ja wastais: Mene tällä haawalla matkaas: waan koska minä saan tilan, niin minä sinun tygöni kutzutan.

26. Toiwoi myös Pawalilda hänellensä rahaa annettawan, että hän olis hänen päässtänyt: jongatähden hän myös usein hänen tygönsä kutzutti, ja puheli hänen kanssansa.

27. Koska kaxi ajastaikaa kulunut oli, tuli Porcius Festus Felixen siaan. Mutta Felix tahdoi Judalaisten mieldä noutaa, ja jätti Pawalin sidottuna.
I. 25: 14.

25. Luku.

Festuxen tuldua Maanherrari, saa Pawali taas tilan wastata Judalaisten kandeseen. Festus tahtoo hänen lähettä Jerusalemiin tutkittua; mutta hän lykkä asiansa Keisarin ala. Festus juttelee Pawalin Asian Agrippalle; joka tahtoo itze Pawalia kuulla.

Koska siis Festus oli tullut maakundaan, meni hän Cesareasta kolmannen päiwän perästä ylös Jerusalemiin.

2. Niin ylimmäinen Pappi, ja ylimmäiset Judalaisista tulit hänen eteensä Pawalita wastan, ja rukoilit händä,

3. Ja pyysit häneldä suosio-

Digitized by Google

ta hándá kotaan, että hán kutzutais hänen Jerusalemiin. Ja wáijyitz ándá tapparensa tiellá.
4. Niin Festus wastais, että Pawali piti hywin kátkettámán Cesareasa, ja että hán tahdoi itze pian sinne waelta.
5. Jotka siis teidán seasanne, sanoi hán, woimalliset owat, ne tulkan alas meidán kanßamme; ja jos jotakin wáárytta on tásá miehesá, niin kandakan he hánen páállensá.
6. Koska hán siis oli heidán tykónánsá wiipynyt ená kuin kymmenen páiwáá, láxi hán alas Cesareaan: Ja toisena páiwáná istui hán Duomioistuimelle, ja káski Pawalin tuota edes.
7. Koska hán oli tullut edes, seisoit ne Judalaiset ymbárillá, jotka olit Jerusamista tullet alas, ja toit edes monda ja suurta rikaa Pawalita wastan, joita ei he woinet wahwistaa:
8. Sillá hán wastais edestánsá: En miná ole mitán rikkonut Judalaisten Lakia, en Templiá, engá Keisarita wastan. I. 24: 12.
9. Niin Festus tahdoi Judalaisten mieldá nouta, wastais Pawalita, ja sanoi: tahdotkos mennä ylös Jerusalemiin, ja siellá náistá oikeudella seisoa minun edesáni?
10. Mutta Pawali sanoi: miná seison Keisarin oikeuden edesá, ja siiná tulee minua duomita: en miná ole Judalaisille mitán wáárytta tehnyt, kuin siná itzekkin parammin tiedát.
11. Sillá jos miná olen jongun wahingoittanut, eli minun hengeni rikkonut, niin en miná tahdo wálttá kuolemata: jos ei taas mitán niistá ole, kuin he minun páálleni kandawat, niin ei yxikán taida minua anda heidán kásiinsá: miná turwan Keisarihin. I. 18: 24.
12. Silloin Festus puhutteli Raadia, ja wastais: Keisarihin siná turwaisit, Keisarin tygó pitá myós sinun menemán.
13. Mutta kuin muutamat páiwát olit kulunet, tuli Kuningas Agrippa ja Bernice alas Cesareaan Festusta terwehtámáán.
14. Ja kuin he siellá monda páiwáá wiiwyit, jutteli Festus Pawalin asian Kuningalle, ja sanoi: yxi mies on jáányt Felixeldá sidottuna, I. 24: 27.
15. Josta, kuin miná Jerusalemisa olin, ylimmáiset Papit, ja Judalalaisten wanhimmat tulit ja ilmoitit minulle, pyytáin duomiota hánen ylitzensá.
16. Joille miná wastaisin: ei se ole Ramalaisten tapa, että joku ihminen ennen annetan surmata, kuin se, jonga páálle kannetan, saa páállekandajat

rinnallensa, ja saa tilan edestänsä wastata kandesta.

17. Sentähden koska he tänne kokoon tulit, istuin minä kohta toisena päiwänä wiiwyttelemätä duomioistuimelle, ja käskin miehen tuota edes.

18. Koska päällekandajat tulit, niin ei he yhtän syytä tuonet edes niistä kuin minä luulin:

19. Mutta heillä oli muutamita kysymyriä händä wastan heidän taikauristansa, ja yhdestä kuolluesta JEsurestä, jonga Pawali todisti eläwän.

20. Waan että minä siitä kysymyrestä epäilin, kysyin minä jos hän olis tahtonut mennä Jerusalemiin, ja siellä näistä duomitta.

21. Mutta koska Pawali lykkäis asiansa Keisarin tutkimisen ala, annoin minä hänen kätkettä, siihenasti kuin minä hänen Keisarin tygö lähetäisin.

22. Niin Agrippa sanoi Festurelle: minä kuulisin myös mielelläni sitä miestä. Hän sanoi: huomena saat sinä händä kuulla.

23. Ja toisena päiwänä tuli Agrippa ja Bernice suurella koreudella: ja menit Raastupaan, Päämiesten ja Kaupungin ylimmäisten kanssa, ja Pawali tuotin edes Festuren käskyn jälkeen.

24. Ja Festus sanoi: Kuningas Agrippa, ja kaikki miehet, jotka täsä meidän kanssamme oletta, te näettä sen, josta kaikki Judalaisten joukko on minua rukoillut, Jerusalemisa ja myös täällä, huutain, ettei hänen pidäisi enämpi elämän.

25. Mutta kuin minä ymmärsin, ettei hän ollut mitän kuoleman ansiota tehnyt: ja että hän myös itze turwais Keisariin, niin minä aiwoin hänen sinne lähettä. l. 23: 9. 26: 31.

26. Josta ei minulla ole mitän wahwaa Herralle kirjoitta: sentähden tuotin minä hänen teidän eteenne, ja enimmitten sinun etees, Kuningas Agrippa, että koska hänen asiansa wisummasti tutkittaisin, minulla olis jotakin kirjoittamista:

27. Sillä se on minun nähdäreni toimetoin, että hän sidottuna lähetetän, ja ei hänen syytänsä ilmoiteta.

26. Luku.

Pawali juttelee Agrippalle elämänsä, käändymisensä, kutzumisensa, niin myös wainon itziänsä wastan, ja pelasturen siitä. Festuren ja Agrippan wastaus Pawalille; hän toiwotta heille käändymystä; ja he tunnustawat hänen wiattomari.

Niin Agrippa sanoi Pawalille: sinun on lupa puhua edestäs. Silloin Pawali ojensi kätensä ja wastais edestänsä:

2. Minä pidän itzeni onnelisna, rakas Kuningas Agrippa, että minä tänäpänä saan sinun edesäs wastata kaikista niistä

kuin minun päälleni Judalaisilda kannetan.

3. Liiatengin, että sinä tiedät kaikki tawat ja Judalaisten kysymyxet: Sentähden rukoilen minä sinua, ettäs kärsiwällisesti minua kuultsit.

4. Kaikki tosin Judalaiset tietäwät minun elämäni hamasta nuorudesta, niin kuinga se alusta on ollut minun Kansani seasa Jerusalemisa:

5. Jotka minun ennen owat tundenet, (jos he tahdoisit todistaa,) että minä sen meidän jumalan palweluxen kaikkein ahkeramman eriseuran jälkeen olin Phariseus. I. 23: 6.

6. Ja minä seison nyt täsä oikeuden edesä toiwon tähden sen lupauxen päälle, joka Jumalalda on meidän Isillemme tapahtunut: I. 13: 32.

7. Johonga ne meidän kaxitoistakymmendä sukukundaa toiwowat tulewansa, palwellen Jumalata yötä ja päiwää. Tämän toiwon tähden kannetan Judalaisilda minun päälleni, rakas Kuningas Agrippa.

8. Mixi se luetan mahdottomaxi uskoa teidän tykönänne, että Jumala kuollet herättä?

9. Minä tosin luulin itzelläni, että minun piti paljo wastahakoisutta tekemän, JEsuxen Nazarenuxen Nimeä wastan. I. 8: 3. 9: 2. 22: 4.

10. Niinkuin minä myös tein Jerusalemisa ja salpaisin mondo Pyhää fangiuxiin, kuin minä ylimmäisildä Papeilda olin saanut wallan: ja koska he tapettin, mielistyin minäkin heidän duomioonsa:

11. Ja rangaisin heitä usein jokaitzesa Synagogasa, ja waadein heitä pilkkamaan: ja olin heitä wastan ylönpaltisesti wimmattu, ja wainoisin heitä hamaan ulkokaupungeihin.

12. Jongatähden minä myös matkustin Damaskuun ylimmäisten Pappein woimalla ja käskyllä.

13. Puolipäiwän aikaan, rakas Kuningas, näjin minä tiellä yhden kirkkauden Taiwaasta, kirkkamman kuin Auringon paisten, joka walkeus ymbäri walaisi minun, ja ne jotka minun kanßani waelsit. I. 9: 3. 22: 6.

14. Koska me siis kaikki maahan langeisimma, kuulin minä äänen puhuwan minulleni ja sanowan Hebrean kielellä: Saul, Saul, mixis minua wainot? työläs on sinun tutkainda wastan potkia.

15. Niin minä sanoin: HERra, kukas olet? Hän sanoi: minä olen JEsus jota sinä wainot.

16. Mutta nouse ylös, ja seiso jalwoillas: sillä sitäwarten minä sinulle ilmestyin, että minä asetan sinun palweliaxi, ja niitten todistajaxi kuin sinä näit, niin myös niiden kuin mi-

Digitized by Google

nä wielä sinulle ilmoittawa olen.

17. Ja tahdon sinun päästää tästä Kansasta ja pakanoista, joitten tygö minä nyt sinun lähetän,

18. Heidän silmiänsä awaman, ja heitä pimeydestä walkeuteen käändämään, että he eriäisit Satanan wallasta Jumalan tygö, saamaan synnein anderiandamista, ja perimistä ynnä niitten kanssa, jotka pyhitetän uskon kautta minun pääleni. Es. 35: 5. Es. 42: 7. Es. 60: 1. Eph. 1: 18. Col. 1: 13. 1 Pet. 2: 25.

19. Niin siis, rakas Kuningas Agrippa, en minä ollut sille taiwalliselle näylle kowakorwainen:

20. Waan ilmoitin ensin niille, jotka Damaskusa ja Jerusalemisa owat, ja kaikesa Judan maakunnasa, ja myös pakanoille, että he parannuxen tekisit, ja käännyisit Jumalan puoleen, ja tekisit parannuxeen kelwollisia töitä. L. 9: 20, 28. 13: 14. 22: 17, 21. Matth. 3: 8.

21. Tämän tähden owat Judalaiset minun Templisä ottanet kiinni, ja tahdoit minun surmata: L. 21: 30, 31.

22. Mutta Jumalan awun olen minä saanut, ja seisonut tähän päiwään asti, todistain sekä pienille että suurille, engä mitän muuta sanoden kuin Prophetat ja Moses owat sanonet tulewaxi:

23. Että Christuxen piti kärsimän, ja oleman ensimäisen kuolluitten ylösnousemisesta, julistamasa walkeutta tälle Kansalle ja pakanoille. 1 Cor. 15: 20. Col. 1: 18.

24. Koska hän näin edestänsä wastais, sanoi Festus suurella äänellä: Pawali, sinä hulluttelet, se suuri oppi hullutta sinua.

25. Niin hän sanoi: en minä hullüttele, woimallinen Feste, waan totuden ja toimen sanoja puhun:

26. Sillä kyllä Kuningas nämät tietä, jonga tykönä minä myös rohkiasti puhun: ja en minä luule näistä mitän olewan häneldä salatun; sillä ei tämä ole loukkasa tapahtunut. Joh. 18: 20.

27. Uskotkos Kuningas Agrippa Prophetat? minä tiedän, ettäs uskot.

28. Niin Agrippa sanoi Pawalille: ei paljo puutu ettes minua saa Christityxi.

29. Pawali sanoi: Minä toiwoisin Jumalalda, joko sitä puuttuis wähä eli paljo, että, et ainoasti sinä, mutta myös kaikki jotka minua tänäpänä kuulewat, tulisit senkaltaisexi kuin minäkin olen, paitsi näitä siteitä. 1. Cor. 7: 7.

30. Ja kuin hän nämät sanonut oli, nousi Kuningas ylös, ja Maanwanhin, ja Bernice, ja jotka heidän kanssansa istunet olit.

Digitized by Google

31. Ja kuin he menit pois, puhuit he keskenänsä, sanoden: eipä tämä mies ole mitän tehnyt, kuin kuoleman eli sitet ansainnut on. l. 23: 9. 25: 25.

32. Mutta Agrippa sanoi Festuxelle: kyllä tämä mies olis taittu päästää, ellei hän olisi Keisarihin turwannut. l. 25: 11.

27. Luku.

Pawali lähetetän, ja purjehti Romia kohden. Neuwoo haariwäkeä Cretan luodon tykönä ottamaan talwisiaa; waan ei oteta hänen neuwoansa. Haari tulee meren hätään, ja Pawali lohdutta ja neuwoo haari wäkeä. Haari loukkandu; mutta wäki pääsee kuitengin heugisä maalle.

Mutta sittekuin päätetty oli, että meidän piti Italiaan purjehtiman, annoit he Pawalin muiden fangein kanßa yhden Sadanpäämiehen haltuun, joka kutzuttin Julius, Keisarin sotajoukosta. l. 25: 12.

2. Koska me siis astuimma Adramytin hahteen, ja meidän piti purjehtiman Asian ohitze, laskimma me ulos maalda. Ja meidän kanßamme oli Aristarchus, Macedonian mies, Thessalonikasta. l. 19: 29. 20: 4. Col. 4: 10.

3. Ja me tulimma toisena päiwänä Sidoniin. Ja Julius meni hywästi Pawalin kanßa, ja sallei hänen mennä ystäwäinsä tygö, ja heildä holhotta. l. 24: 23. 28: 16.

4. Ja kuin me sieldä laskimme ulos, niin me purjehdimme Cyprin ohitze; että wasta-tuulet olit.

5. Ja kuin me sen meren, joka Cilician ja Pamphilian kohdalla on, ylitze purjehdimme ja tulimma Myraan, joka Lyciasa on.

6. Niin löysi Sadanpäämies siellä yhden Alexandrian hahden, joka Italiaan purjehti, ja pani meidän siik en.

7. Koska me monda päiwää hitasti purjehdimma, ja tuskalla Knidon saawutimma, etten me päässet tuulelda, niin me purjehdimma Cretan ala, Salmonen tykönä:

8. Ja kuin me tuskin sen ohitze pääsimme, niin me tulimma yhteen paikkaan, joka kauniri satamari kutzutan, jota läsnä oli Lasean Kaupungi.

9. Koska paljo aikaa oli kulunut, ja purjehdus oli jo waarallinen, ja Paaston aika oli jo kulunut, neuwoi Pawali heitä,

10. Sanoden: Armat miehet, minä näen, että purjehdus tulee waaralliseri ja wahingolliseri, ei ainoasta kalulle ja hahdelle, mutta myös meidän hengellemme.

11. Mutta Sadanpäämies uskoi enämmin Hahdenhaltiata ja Peränpitäjätä, kuin Pawalin sanoja.

12. Ja kuin ei satama ollut sowelias yli talwea olla,

Digitized by Google

niin he enimmitten mielistyit siihen neuwoon, että sieldä piti laskettaman pois, jos he jollakin muotoa olisit woinet tulla Pheniciaan talwea pitämään: Joka on Cretan satama, eteläländeä ja luodepohjaa päin.

13. Mutta kuin etelätuuli rupeis puhaltamaan, luulit he aikomisensa käywän edes, ja koska he läxit Assosta, purjehdit he Cretan ohitze.

14. Mutta ei kauwan aikaa jälkeen, löi sen päälle angara puuskatuuli, joka Itäpohjaxi kutzutan.

15. Ja kuin haaxi tuli waldaan, eikä woinut tuulda wastan seisoa, laskimma me sen tuulen halduun kulkemaan.

16. Ja kuin me tulimme yhden wähän saaren tygö, joka kutzutan Clauda, saimma me tuskalla wenhesen ruweta,

17. Jonga me otimma awuxemme ja sidoimme hahteen, peljäten ettei sen pitänyt kariin sattuman, ja he laskit ales purjen, ja annoit kulkea.

18. Mutta koska suuri ilma käwi päälle, heitit he toisena päiwänä kalun ulos.

19. Ja kolmandena päiwänä heitimmä me omilla käsillämme ulos hahden kaluja.

20. Mutta kuin en me monena päiwänä Auringota engä tähteä nähnet, eikä wähin ilma meidän päällemme käynyt, niin meidän elämämme toiwo oli jo kaikki pois.

21. Ja koska me kauwan aikaa olimma syömätä, silloin seisoi Pawali heidän keskellänsä, ja sanoi: O miehet, teidän olis tullut minua kuulla, ja ei Cretasta laskea ulos, että me olisimma wälttänet tainkaltaisen tuskan ja wahingon.

22. Ja nytkin minä neuwon teitä, olkat hywäsä uskalluxesa, ei teistä yxikän huku, mutta ainoasta haaxi.

23. Sillä minun tykönäni seisoi tänä yönä Jumalan Engeli, jonga oma minä olen, jota minä myös palwelen.

24. Ja sanoi: älä pelkä Pawali, sinä pitä Keisarin eteen asetettaman: Ja katzo, Jumala on sinulle lahjoittanut ne kaikki kuin sinun kansas purjehtiwat.

25. Sentähden miehet, olkat hywäsä uskalluxesa: sillä minä uskon Jumalan päälle, että se niin tapahtuu kuin minulle sanottu on.

26. Mutta yhteen luotoon pitä meidän kulkeman. c. 28: 1.

27. Koska neljästoistakymmenes yö joutui, tulimma me puoliyön aikaan Adriaan, ja haaximiehet luulit saawuttawansa jongun maakunnan.

28. Ja he heitit ulos luodirihman, ja löysit kaxikymmendä kynärätä sywäxi, koska he tulit wähää edemmä, heitit

Digitized by Google

he taas ulos luodirihman, ja löysit wiisitoistakymmendä kyynärätä.

29. Niin he pelkäisit loukkantuwansa johonguun karihin, ja heitit ulos neljä Ankkurita perälddä hahta, ja toiwoit päiwän koittawan.

30. Mutta kuin haaximiehet pyysit hahdesta paeta, lykkäisit he wenhen mereen, sillä ajatuxella, että he tahdoit Ankkurita wiedä ulos hahden keulasta.

31. Niin Pawali sanoi Sadanpäämiehelle, ja sotamiehille: ellei nämät hahdesa pysy, et te suingan hengeänne päästä.

32. Niin sotamiehet hakkaisit pois wenhen pestin, ja annoit sen pudota.

33. Ja kuin päiwä rupeis walkenemaan, neuwoi Pawali kaikkia heitä ruokaa ottamaan, sanoden: tänäpänä on neljästoistakymmenes päiwä, kuin te odottanet oletta, ja syömätä ollet, ja ette mitän ole tygönne ottanet:

34. Sentähden neuwon minä teitä ruokaa ottamaan: joka on teille terwehdexi; sillä ei yhdengän teidän päästänne pidä hiuskarwa putoman.

35. Ja koska hän sen oli sanonut, otti hän leiwän, ja kiitti Jumalata kaikkein nähden, mursi, ja rupeis syömään.
Joh. 6: 11.

36. Ja kuin he kaikki itzensä wahwistit, rupeisit he myös syömään.

37. Mutta meitä oli hahdesa kaikki yhteen, kaxi sataa ja kuusi kahdexattakymmendä hengeä.

38. Ja koska he olit rawitut, kewensit he hahden, ja heitit jywät mereen.

39. Mutta koska päiwä oli, niin ei he tundenet maata, mutta hawaitzit yhden lahden josa randa oli, jonga päälle he mieleit anda hahden ajaa, jos he olisit tainnet.

40. Ja kuin he Ankkurit olit ottanet ylös, läxit he mereen, ja päästit perälautain sitet, ja asetit purjen tuuleen, ja annoit juosta randaa kohden.

41. Waan koska me tulimma yhden niemen tygö, loukkandui haaxi, ja sen keula tartui kiinni ja jäi seisomaan, mutta kastari tuli wallallensa altoin wäestä.

42. Mutta sotamiesten neuwo oli fangeja tappa, ettei joku uiden olisi karannut pois.

43. Mutta Sadanpäämies tahtoi Pawalita wapahta, ja esti heidän siitä neuwosta, ja käski niitä kuin uida taisit, että he ensin itzensä andaisit ulos ja maalle pääsisit:

44. Mutta muita lautain päällä, muutamita taas hahden kappalilla (kulkea.) Ja niin tapahtui että jokainen tuli terwennä maalle.

Digitized by Google

28. Luku.

Melitalaiset kohtawat Pawalia ystäwällisesti, ja ei kärmekkän händä wahingoitze. Hän paranda Melitosa sairaita. Purjehti sieldä ja tulee Romiin. Puhuttelee siellä Judalaisia ja saarnaa heille. Wiipyy kari ajastaikaa Romisa, saarnaten JEsuresta.

Ja koska he terwenä pääsnet olit, tunsit he että se luoto Melitexi kutzutan: l. 27: 26.

2. Mutta ei se Kansa osottanut meille wähindä rakkauden halua: sillä he teit meille walkian, ja kaikki otit wastan meidän, sen saten ja wilun tähden kuin meidän päällemme tuli.

3. Mutta koska Pawali kokois kasan risuja ja pani walkialle, tuli yri kärme palawudesta, ja karkais hänen kätteensä.

4. Koska se Kansa näki kärmen rippuwan hänen kädesänsä, sanoit he keskenänsä: Kaiketi tämä ihminen on miehentappaja, jota ej kosto salli elää, waikka hän on meren hädästä pääsnyt.

5. Mutta hän pudisti kärmen tuleen, eikä mitän kipua tundenut. Marc. 16: 18. Luc. 10: 19.

6. Mutta he odotit hänen ajettuwan eli kohta maahan langewan ja kuolewan: waan kuin he kauwan sitä odotit, ja näit ettei hänen mitän wahingota tapahtunut, sait he toisen mielen, ja sanoit hänen Jumalaxi. l. 14: 11

7. Mutta wähän matkan takana siitä olit sen luodon Päämiehellä, jonga nimi oli Publius, maankartanot, joka meitä otti wastan, ja piti meidän kunniallisesti wierananansa kolme päiwää.

8. Niin tapahtui että Publiuxen Isä sairasti wilutautia ja watzankipua. Jonga tygö Pawali meni, rukoili ja pani kätensä hänen päällensä, ja paransi hänen. Jac. 5: 14. 15.

9. Koska siis se oli tehty, tulit myös muut sairat siitä luodosta, ja parattin.

10. Jotka myös meille teit paljo kunniata, ja kuin me sieldä purjehdimma, panit he meidän myötämme mitä me tarwitzimma.

11. Mutta kolmen Kuukauden perästä, purjehdimma me sieldä Alexandrian hahdesa, joka sen luodon tykönä oli talwea pitänyt, jolla oli lipun merkki Karoinen.

12. Ja kuin me tulimma Syrakusaan, olimma me siellä kolme päiwää.

13. Ja kuin me sieldä ymbäri purjehdimma ja tulimma Rhegioon, ja päiwää jälkeen puhalsi Louna tuuli, niin että me toisena päiwänä tulimma Puteoliin.

14. Koska me sieldä löysimmä weljet, niin meitä rukoiltin olemaan heidän tykönänsä seitzemän päiwää: ja niin me tulimma Romiin.

Digitized by Google

15. Ja koska siellä weljet kuulit meistä, tulit he meitä wastan Hamaan Appiforuun ja Tretaberniin. Koska Pawali heidän näki, kiitti hän Jumalata, ja sai uskalluxen.

16. Mutta kuin me Romiin tulimma, andoi Sadanpäämies fangit Sodanpäämiehen haltuun. Mutta Pawali sallittin olewan itzellänsä yhden sotamiehen kanßa, joka häneſtä otti waarin. l. 24: 23. 27: 3.

17. Niin tapahtui kolmenpäiwän jälkeen, että Pawali kutzui kokoon ylimmäiset Judalaisista. Ja koska he tulit kokoon, sanoi hän heille: Miehet weljet, waikka en minä ole mitän tehnyt Kansaa, eli Isäin säätyjä wastan, kuitengin olen minä sidottuna annettu Jerusalemista Romalaisten käsiin: l. 24: 12. 25: 8. 21: 33.

18. Jotka, koska he olit minun tutkinet, tahdoit minua päästää, ettei yhtän hengen rikosta minusa ole. l. 22: 24. 23: 9. 26: 31.

19. Mutta koska Judalaiset sitä wastan sanoit, täytyi minun turwata Keisariin, ei niin, että minulla olis jotakin kandamista minun Kansani päälle. l. 25: 11.

20. Tämän syyn tähden olen minä kutzunut teitä, että minä saisin teitä nähdä ja puhutella: sillä minä olen Israelin toiwon tähden tällä kahlella sidottu. l. 23: 6. 24: 21. 26: 6, 7. Eph. 6: 20. 2 Tim. 1: 16.

21. Niin he sanoit hänelle: en me ole kirjaa saanet sinusta Judeasta, ei myös yxikän weljistä ole sieldä tullut, ja meille ilmoittanut, eikä jotakuta pahutta sinusta puhunut.

22. Mutta me tahdomme sinulda kuulla mitä sinun mielesäs on; sillä tästä seurasta on meille tiettäwä, että sitä wastan jokapaikasa sanotan. Luc. 2: 34. Ap. T. 24: 5, 14.

23. Ja kuin he olit hänelle päiwän määrännet, niin tuli monda hänen tygönsä majaan, joille hän selitti ja todisti Jumalan waldakunnasta, ja opetti heille JEsuxesta, Mosexen Laista ja Prophetaista, huomenesta ehtoseen asti. Luc. 24: 27.

24. Ja muutamat uskoit ne kuin sanottin, mutta muutamat ei uskonetkan. l. 17: 4.

25. Mutta kuin he tulit riitaisexi keskenänsä, menit he matkaansa, että Pawali oli yhden sanan sanonut: Pyhä Hengi on oikein meidän Isillemme Esaian Prophetan kautta puhunut.

26. Sanoden: Mene tämän Kansan tygö, ja sano: korwillanne pitä teidän kuuleman, ja ei ymmärtämän, ja silmillänne pitä teidän näkemän, ja ei tundeman: Matth. 13: 14. Marc. 4: 12. Luc. 8: 10. Joh. 12: 40. Rom. 11: 8.

27. Sillä tämän Kansan sydän on kowettu, ja he kuulewat raskasti korwillansa, ja pa-

Digitized by Google

newat silmänsä umpeen, ettei he joskus silmillänsä näkisi, eikä korwillansa kuulisi, ei myös ymmärräisi sydämellänsä, eikä käändäisi heitänsä, että minä heitä parannaisin.
28. Niin olkon se teille tiettäwä, että tämä Jumalan autuus on lähetetty pakanoille, ja he myös sen kuulewat.
Luc. 24: 47. Ap. T. 13: 46. 18: 6.
29. Ja kuin hän näitä puhunut oli, läxit Judalaiset poi
ja riitelit paljo keskenänsä.
30. Mutta Pawali oli täy
tä kaxi ajastaikaa omasa pal
kahuonesansa: ja otti kai
wastan kuin hänen tygön
tulit:
31. Ja saarnais Jumala
waldakunnasta, ja opetti HER
rasta JEsuxesta Christuxes
kaikella uskalluxella, ja ei hän
dä yxikän kieltänyt.

Pawalin Epistola Romalaisten tygö.

1. Luku.

Pawali puhuu wirkansa hyödyllisyydestä, ja toiwotta uskowaisille Romalaisille armoa ja rauhaa. Ikäwöitzee tulla heidän tygönsä saarnamaan sitä autuari tekewäistä Ewangeliumita. Osotta pakanat, jotka luonnollisen tietonsa Jumalasta wäärin käyttäwät, olewan wihan alaiset, ja heidän himoihinsa lasketut.

Pawali JEsuxen Christuxen Palwelia, kutzuttu Apostolixi, eroitettu Jumalan Ewangeliumiin,
Ap. T. 9: 15. l. 13: 2. Gal. 1: 15.
2. (Jonga hän on ennen Prophetainsa kautta pyhisä Raamatuisa luwannut,)
1 Mos. 3: 15. 22: 18. 26: 4. 49: 10. 5 Mos. 18: 15. Ps. 132: 11. Es. 4: 2. 7: 14. 9: 6. 40: 10. Dan. 9: 24 Mich. 7: 20.
3. Hänen Pojastansa, (joka on Dawidin siemenestä lihan puolesta syndynyt: Matth. 1: 1. 2c. Luc. 1: 32. Ap. T. 2: 30. 13: 23. 2 Tim. 2: 8.
4. Ja on wäkewästi ilmoitettu Jumalan Pojaxi pyhityxen hengen jälkeen, että hän on nosnut ylös kuolluista,) se on, JEsus Christus meidän HERramme. Joh. 10: 30. 2c. Ebr. 1: 5. 5: 5. Ap. T. 13: 32, 33.
5. Jonga kautta me olemma Armon ja Apostolin wiran saanet, uskon kuuliaisudexi, kaikkein pakanain seasa, hänen nimensä päälle. l. 12: 3. 15: 15. 1 Cor. 15: 10. Eph. 3: 8. Rom. 16: 26.
6. Joista tekin oletta, JEsuxen Christuxen kutzutut.
7. Kaikille, jotka Romisa owat, Jumalan rakkaille, ja kutzutuille pyhille: Armo olkon teidän kansanne, ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda! 1 Cor. 1: 2. Eph. 1: 1.
8. Ensin kiitän minä Jumalatani, JEsuxen Christuxen

Digitized by Google

kautta, teidän kaikkein tähten-
ne, että teidän uskoanne kaikesa
mailmasa mainitan.
9. Sillä Jumala on minun
todistajani, jota minä hengesäni
hänen Poikansa Ewangeliumi-
sa palwelen, että minä lakkamata
teitä muistan. Eph. 1: 16. Phil. 1: 8.
10. Rukoilen aina minun
rukouxisani, että minä saisin
jollakin tawalla wihdoin joskus,
jos Jumala tahtoo, onnellisen
tien tulla teidän tygönne.
l. 15: 23. 1 Thess. 2: 18. 3: 10.
11. Sillä minä ikäwöitzen
teitä nähdä, että minä jotain
hengellistä lahjaa teille jakaisin,
että te wahwistetuxi tulisitta.
12. Se on, että minä saisin
ynnä teidän kanßanne lohdutu-
xen uskon kautta kuin meillä
keskenämme on, sekä teidän että
minun. l. 15: 32.
13. Mutta en minä tahdo
teildä salata, rakkat weljet, että
minä olen usein aikoinut tulla
teidän tygönne, (ja olen tähän-
asti estetty,) että minä teidän-
gin seasanne jongun hedelmän
saisin, niinkuin muidengin pa-
kanain seasa. l. 15: 22.
14. Minä olen welkapää
Grekiläisille ja muukalaisille,
wiisaille ja tyhmille.
1 Cor. 9: 16. 2 Cor. 11: 28.
15. Sentähden niin paljo
kuin minusa on, olen minä teil-
lekkin jotka Romisa oletta, wal-
mis Ewangeliumita saarna-
maan.
16. Sillä en minä häpee
Christuxen Ewangeliumita; sil-
lä se on Jumalan woima itze-
kullekkin uskowaiselle autuudexi.
Ensin Judalaiselle niin myös
Grekiläiselle. 2 Tim. 1: 8. 1 Cor. 1:
18. Ap. T. 13: 46.
17. Sillä siinä se wanhurs-
kaus, joka Jumalan edesä kel-
paa, ilmoitetan uskosta uskohon:
niinkuin kirjoitettu on: Wan-
hurskan pitä elämän uskosta.
l. 3: 21. Phil. 3: 9. Gal. 3: 11. Ebr.
10: 38.
18. Sillä Jumalan wiha
ilmestyy Taiwaasta kaiken ih-
misten jumalattomuden ja wää-
ryden tähden, jotka totuuden
wäärydesä pitäwät.
19. Sentähden se kuin tai-
tan Jumalasta tuta, on heille
tiettäwä; sillä Jumala ilmoitti
sen heille. Ap. T. 14: 15, rc. 17: 24. rc.
20. Sillä hänen näkymät-
tömät menonsa nimittäin,
ijankaikkinen woimansa ja Ju-
maludensa nähdän hamasta
mailman luomisesta, jotka ym-
märretän niistä kuin tehdyt
owat: ettei he taidaisi heitänsä
syyttömäxi sanoa.
Ap. T. 14: 17. 17: 26, 27.
21. Että he tunsit Juma-
lan, ja ei ylistänet händä niin-
kuin Jumalata, eikä kiittänet;
waan wilpistelit omisa ajatu-
xisansa, ja heidän järjettöin
sydämensä on piminnyt.
Eph. 4: 17, 18.
22. Koska he itzensä wiisaxi
luulit, niin he owat tyhmäxi
tullet. 1 Cor. 1: 20.
23. Ja owat katomattoman

Digitized by Google

Jumalan kunnian muuttanet katoiwaisen ihmisen, ja lintuin ja neljäjalkaisten ja matelewaisten kuwan muotoisexi. Ap. T. 17: 29.

24. Sentähden on myös Jumala heidän laskenut sydämensä himoihin, saastauteen, häwäisemään keskenänsä omaa ruumistansa: Ap. T. 14: 16. 2 Thess. 2: 11.

25. Jotka Jumalan totuuden owat walhexi muuttanet, ja owat kunnioittanet ja palwellet enämmän luontokappaletta kuin Luojata, joka on siunattu ijankaikkisesti, Amen!

26. Sentähden on Jumala heidän andanut ylön häpiällisiin himoihin; että myös heidän waimonsa owat muuttanet luonnollisen tawan luontoa wastan. Eph. 5: 11, 12.

27. Niin myös miehet owat andanet ylön waimon luonnollisen pitämisen, toinen toisensa puoleen himoisansa palanet, miehet miesten kanssa riettauden tehnet, ja saanet, niinkuin pitikin, exymisensä palkan itze heisänsä.

28. Ja niinkuin ei he tahtonet Jumalata tuta, niin Jumala laski heidän häijyyn mieleen, tekemään niitä kuin ei sowi tehdä:

29. Täynnänsä kaikkea wäärytta, salawuoteutta, koirutta, ahneutta, pahutta: täynnä kateutta, murhaa, riitaa, petosta, pahan suomutta:

30. Korwankuiskutteliat, panetteliat, Jumalata wihajat, häwäisijät, ylpiät, kerskarit, pahain neuwoin pesät, wanhemmillensa tottelemattomat,

31. Tomppelit, liiton rikkojat, haluttomat, sowittamattomat, armottomat.

32. Jotka Jumalan oikeuden tietäwät (että ne kuin näitä tekewät, owat kuoleman ansainnet) ei ainoasta niitä tee, mutta myös suostuwat niihin, jotka niitä tekewät.

2. Luku.

Täsä osotetan. Ettei röykkiät mielesänsä mahda Jumalan pitkämielisyttä ylönkatzoa. Että sekä kirjoitetun, että luonnon Lain rikkoilla, on angara rangaistus odotettawana. Että Judalaisten ulkokullattu kerskaus Laista ja ymbärinsleikkauxesta, on turha.

Sentähden, o ihminen, et sinä taida itziäs syyttämäxi tehdä, waikka kuka sinä olet joka duomitzet: Sillä josa sinä toista duomitzet, siinä sinä itzes duomitzet, ettäs niitä teet, kuin sinä duomitzet.
1 Cor. 4: 5.

2. Mutta me tiedämme että Jumalan duomio on oikia, niitten ylitze jotka senkaltaisia tekewät.

3. Eli luuletkos, o ihminen, sinä joka niitä duomitzet, jotka senkaltaisia tekewät, ja sinä myös niitä teet, että sinä wältät Jumalan duomion?

4. Eli katzokkos ylön hänen

hywydensä, kärsiwäisydensä ja pitkämielisydensä rikkauden, ettes tiedä että Jumalan hywys wetää sinua parannuxeen?
2 Pet. 3: 9, 15.

5. Mutta sinun kowudes ja katumattoman sydämes jälkeen, kartutat sinä wihan itzelles wihan päiwänä, koska Jumalan oikia duomio ilmandu.
Rom. 9: 22.

6. Joka anda itzekullengin hänen töidensä jälkeen:
Matth. 16: 27. Rom. 14: 12. 1 Cor. 3: 8. 2 Cor. 5: 10. Ilm. K. 22: 12.

7. Niille, jotka pyytäwät ylistystä, kunniata ja katomatoinda menoa kärsiwäisydellä hywisä töisä, ijankaikkisen elämän.

8. Mutta niille jotka riitaiset owat, eikä kuule totuutta, waan kuulewat wäärytta, on tulewa närkästys ja wiha: 2 Thess. 1: 8.

9. Murhe ja waiwa kungin ihmisen sielun päälle, joka pahaa teke, ensisti Judalaisen niin myös Grekiläisen.

10. Mutta ylistys, kunnia ja rauha jokaitzelle kuin hywää teke, ensisti Judalaiselle, niin myös Grekiläiselle.

11. Sillä ei Jumala katzo ihmisen muodon jälkeen.
Ap. T. 10: 34. Gal. 2: 6. Eph. 6: 9. Col. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.

12. Kaikki jotka ilman Laita owat syndiä tehnet, niitten pitä myös ilman Laita hukkuman: ja kaikki jotka Laisa owat syndiä tehnet, ne pitä Lain kautta duomittaman.

13. Sillä ei ne ole Jumalan edesä wanhurskat, jotka Lain kuulewat: mutta ne jotka Lain töillänsä täyttäwät ne pitä wanhurskaxi tuleman.
Matth. 7: 21. 1 Joh. 3: 7. Jac. 1: 22, 25.

14. Sillä koska pakanat, joilla ei Lakia ole, tekewät luonnostansa sitä kuin Laki anoo, niin he, waikka ei heillä Lakia ole, owat itze heillensä Laki:

15. Että he osottawat Lain työn olewan kirjoitetun heidän sydämihinsä, ja niin heidän oma tuntonsa ynnä todistaa, ja heidän ajatuxensa keskenänsä itze päällensä kandawat eli myös heitänsä syyttömäxi tekewät:

16. Sinä päiwänä, koska Jumala ihmisten salaisudet on duomitzewa, minun Ewangeliumini perästä JEsuxen Christuxen kautta.
Matth. 25: 31. Ap. T. 17: 31. 1 Cor. 4: 5.

17. Katzo, sinä kutzutan Judalaisexi, ja sinä luotat itzes Lakiin, ja kerskat sinuas Jumalasta, Joh. 8: 33, 41.

18. Ja tiedät hänen tahtonsa, ja että sinä olet Laista neuwottu, niin sinä koettelet ne parhat.

19. Ja luulet itzes sokiain johdattajaxi ja niitten walkeudexi, jotka pimeisä owat,

20. Ja tyhmäin kurittajaxi, ja lasten opettajaxi, ja sinullas olewan tunnon ja totuuden muodon Laisa.

21. Sinä joka siis opetat

Digitized by Google

toista, ja et itziäs opeta? joka saarnat: ei pidä warastaman, ja sinä itze warastat? Matth. 23:
22. Joka sanot: ei pidä huorin tehtämän, ja sinä itze teet huorin? joka kauhistut epäjumalita, ja raatelet sitä Jumalalda kuin hänen tulee?
23. Joka kerskat itziäs Laista ja häwäiset Jumalata Lain ylitzekäymisellä? c. 9: 4.
24. Sillä teidän tähtenne tulee Jumalan nimi pilkatuxi pakanain seasa, niinkuin kirjoitettu on. Es. 52: 5. Hes. 36: 20, 23.
25. Sillä ymbärileikkaus kelpaa, jos sinä Lain pidät: mutta jos sinä olet Lain rikkoja, niin sinun ymbärileikkauxes on esinahaxi tullut.
26. Jos siis esinahka Lain oikiuden pitä, eikö hänen esinahkansa pidä luettaman hänelle ymbärileikkauxexi?
27. Ja se joka luonnostansa esinahka on ja täyttä Lain, pitä sinua duomitzeman, joka bookstawin ja ymbärileikkauxen Lain käyt ylitze?
28. Sillä ei se ole Judalainen, joka ulkonaisesti (Judalainen) on: ei myös se ole ymbärileikkaus kuin ulkonaisesa lihasa tapahtuu:
Joh. 8: 39. Rom. 9: 7. Gal. 6: 15.
29. Mutta se on Judalainen, joka sisällisesti salattu on, ja sydämen ymbärileikkaus on ymbärileikkaus, joka Hengesä tapahtuu, ei bookstawisa; jonga ylistys ei ole ihmisildä, waan Jumalalda. Col. 2: 11. Phil. 3: 2, 3.

3. Luku.

Selitetän Judalaisten edus, ja siitä seurawaiset ajaturet Jumalan totudesta ja wanhurskaudesta. Perustetan kaikki ihmiset olewan syndiset, ja wialliset Jumalan edesä. Osotetan Lain töiden woimattomus, ja uskon woima, wanhurskari tekemisesä.

Mitästä siis Judalainen on parempi? Eli mitä ymbärileikkaus autta?
2. Tosin sangen paljo. Sillä ensin on se, että heille on uskottu mitä Jumala puhunut on. Rom. 2: 18. 9: 4.
3. Mutta ettei muutamat niitä uskonet, mikä siitä on? Pitäiskö heidän epäuskonsa Jumalan uskon turhaxi tekemän? Ebr. 4: 2. Rom. 9: 6. 2 Tim. 2: 13.
4. Pois se: Waan parammin, olkon Jumala totinen, waan jokainen ihminen walehtelia: Niinkuin kirjoitettu on: ettäs olisit oikia sanoisas, ja woittaisit koska sinä duomitan. Joh. 3: 33.
5. Jos siis meidän wääryddemme Jumalan oikeutta ylistää, mitästä me sanomma? Ongo Jumala wäärä, että hän siitä wihastuu? (minä puhun ihmisten tawalla.)
6. Pois se: Kuinga Jumala sitte taidais mailmaa duomita?
7. Sillä jos Jumalan totuus minun walheni kautta kunniallisemmaxi tulis, hänen

Digitized by Google

ylistyxexensä, mingätähden pidäis wielä sitte minä niinkuin syndinen duomittaman?

8. Ja ei, (niinkuin meitä pilkatan, ja niinkuin muutamat puhuwat meidän sanowan,) että meidän pidäis tekemän pahaa, että siitä hywää tulis? Joiden kadotus on oikia.

9. Mitästä siis? Olemmako me parammat kuin he? Emme einsingän: sillä me olemma ennen osottanet, että sekä Judalaiset ja Grekiläiset owat kaikki synnin alla. Gal. 3: 22.

10. Niinkuin kirjoitettu on: Ei ole kengän wanhurskas, ei yxikän. Ps. 14: 3. Ps. 53: 4.

11. Ei ole yhtäkän ymmärtäwäistä, ei ole ketän joka etzii Jumalata.

12. Kaikki owat poikennet pois, ja ynnä kelwottomaxi tullet: Ei ole yhtän joka hywää teke, ei yhtäkän.

13. Heidän kurkkunsa on awojoin hauta: heidän kielillänsä he pettäwät: kyykärmen myrkky on heidän huultensa alla.

14. Joitten suu on täynnänsä kirousta ja haikeutta.

15. Heidän jalkansa owat nopiat werta wuodattamaan.

16. Heidän teisänsä on sula tuska ja sydämen kipu.

17. Ja ei he rauhan tietä tundenet.

18. Ei ole Jumalan pelko heidän silmäinsä edesä.

19. Mutta sen me tiedämme, että kaikki kuin Laki sanoo, sen hän sanoo niille jotka Lain alla owat; että jokainen suu pitä tukittaman, ja kaiken mailman pitä Jumalan edesä wikapään oleman.

20. Sentähden ettei yxikän Liha taida Lain töiden kautta hänen edesänsä wanhurskauttetuxi tulla; sillä Lain kautta synnin tundo tulee. Gal. 2: 16. Rom. 7: 7.

21. Mutta nyt on se wanhurskaus, joka Jumalan edesä kelpaa, ilman Laita julistettu, Lain ja Prophetain kautta todistettu. Rom. 1: 17. Joh. 5: 46. Ap. T. 26: 22.

22. Se Jumalan wanhurskaus (sanon minä,) joka tulee JEsuxen Christuxen uskon kautta, kaikkein tygö ja kaikkein päälle, jotka uskowat: Sillä ei ole yhtän eroitusta: l. 10: 12. Gal. 3: 28. Col. 3: 11.

23. Sillä kaikki owat he syndiä tehnet, ja ei heillä ole mitän kerskattapaa Jumalan edesä. l. 11: 32. Gal. 3: 22.

24. He tulewat ilman ansiotansa wanhurskaxi, hänen armostansa, sen lunastuxen kautta kuin on JEsuxesa Christuxesa. Eph 2: 8. Tit. 3: 5, 7. Matth. 20: 28. Eph. 1: 7. 1 Tim. 2: 6. 1 Pet. 1: 18, 19.

25. Jonga Jumala on armoistuimexi asettanut, uskon kautta hänen weresänsä, osottaxensa sitä wanhurskautta, kuin hänen edesänsä kelpaa, edellä-

käywäisten syndein anderi andamisen kautta. Col. 1: 20. Ebr. 4: 16. Ap. T. 13: 38, 39. 2 Cor. 5: 19. 1 Joh. 2: 2. 4: 10.

26. Joita Jumala kärsinyt oli, osottaxensa hänen wanhurskauttansa tällä ajalla: että hän itze wanhurskas olis, ja sen wanhurskaxi tekis, joka JEsuxen uskosta on. Ap. T. 17: 30.

27. Kusa siis on kerskaus? Se on suljettu ulos: Mingä Lain kautta? Töidengö Lain kautta? Ei, waan uskon Lain kautta.

28. Niin me siis sen sixi pidämme, että ihminen tulee wanhurskaxi uskon kautta ilman Lain töitä: Gal. 2: 16.

29. Eli ongo Jumala aiwasta Judalaisten Jumala? eikö hän ole myös pakanain Jumala? Tosin pakanaingin Jumala.

30. Että yxi on Jumala, joka ymbärileikkauxen teke wanhurskaxi uskosta, ja esinahan uskon kautta.

31. Teemmekö me Lain tyhjäxi uskon kautta? Pois se: waan me wahwistamme Lain.

4. Luku.

Edespäin osotetan uskon wanhurskaus, ilman Lain töitä, Abrahamin esimerkillä, ja Dawidin todisturilla. Että se esimerki ulottu sekä Judalaisiin, että pakanoihin; sillä Abraham tuli wanhurskauteturi ennen ymbärinsleikkausta. Ylistetän Abrahamin uskoa, meille esikuwaxi.

Mitastä me siis sanomma meidän Isämme Abrahamin Lihan puolesta löynnen?

2. Sillä jos Abraham on töiden kautta wanhurskaxi tullut, niin hänellä on kerskamista, waan ei Jumalan edesä.

3. Mutta mitä Raamattu sanoo: Abraham uskoi Jumalan, ja se luettin hänelle wanhurskaudexi.
1 Mos. 15: 6. Gal. 3: 6. Jac. 2: 23.

4. Mutta sille joka työtä teke, ei lueta palkkaa armosta, waan ansiosta: L. 11: 6.

5. Mutta joka ei työtä tee, waan uskoo sen päälle joka Jumalattoman wanhurskaxi teke, hänen uskonsa luetan hänelle wanhurskaudexi.

6. Niinkuin myös Dawid sanoo: Autuus on sen ihmisen, jolle Jumala wanhurskauden luke ilman töitä:

7. Autuat owat ne, joidenga wäärydet owat anderi annetut, ja joidenga synnit peitetyt owat.
Ps. 32: 1, 2.

8. Autuas on se mies, jolle Jumala ei syndiä lue.

9. Lienekö siis tämä autuus ainoasta ymbärileikkauxelle tullut, elikkä myös esinahalle? Niimpä me sanomma: Abrahamille luettin usko wanhurskaudexi.

10. Kuingasta se hänelle luettin? koska hän oli ymbärileikkauxesa, eli esinahasa? Ei ymbärileikkauxesa, waan esinahasa.

Digitized by Google

11. Ja sai ymbärileikkauxen merkin wahwistuxexi, että hän oli uskon kautta wanhurskaxi tehty, joka hänellä esinahasa oli: että hänen piti oleman kaikkein uskowaisten Isä esinahasa, että se niillekkin wanhurskaudexi luetaisin: Gal. 3: 7.

12. Ja hän tulis myös ymbärileikkauxen Isäxi, ei ainoasti niitten jotka ymbärileikatuista syndynet owat; mutta myös niitten, jotka sen uskon jälkiä waeltawat, joka meidän Isän Abrahamin esinahasa oli.

13. Sillä se lupaus, että hänen piti mailman perillisexi tuleman, ei ole Abrahamille, eikä hänen siemenellensä Lain kautta tapahtunut, waan uskon wanhurskauden kautta. Gal. 3: 18.

14. Sillä jos ne, jotka Laisa owat, owat perilliset, niin usko on turha, ja lupaus on hukkaan tullut:

15. Sillä Laki kehoitta wihan; sillä kusa ei Lakia ole, ei siellä ole myös ylitzekäymistä. 1 Cor. 15: 56. Joh. 15: 22. Rom. 3: 20. 5: 13, 20. 7: 8, 10.

16. Sentähden tulee se uskosta, että sen pitä armosta oleman; että se lupaus pitä wahwa oleman kaikelle siemenelle, ei sille ainoasta kuin Lain alla on, mutta myös sille joka Abrahamin uskosta on, joka on meidän kaikkein Isämme.

Gal. 3: 16, 18, 28, 29.

17. (Niinkuin kirjoitettu on: Minä asetin sinun monen pakanan Isäxi) Jumalan edesä, jonga hän uskonut on, joka kuollet eläwäxi teke, ja kutzuu ne jotka ei ole, niinkuin ne olisit. 1 Mos. 17: 5.

18. Ja hän uskoi sen toiwon, josa ei toiwoa ollut, että hänen piti oleman monen pakanan Isän, sen jälkeen kuin hänelle sanottu oli: niin pitä sinun siemenes oleman.

1 Mos. 15: 4, 5. Ebr. 11: 12.

19. Ja ei hän tullut heikoxi uskosa, eikä katzonut kuollutta ruumistansa, ehkä hän jo lähes sadan ajastajan wanha oli, eikä Saaran kuollutta kohtua.

20. Mutta ei hän epäillyt ensingän Jumalan lupauxesta epäuskolla: Waan oli wahwa uskosa, ja andoi Jumalalle kunnian. Ebr. 11: 17, 18.

21. Ja oli täydellisesti wahwa siitä, että mitä Jumala lupaa, sen hän myös woi tehdä. Luc. 1: 37.

22. Sentähden se on myös hänelle wanhurskaudexi luettu.

23. Niin ei se ole ainoasta hänen tähtensä kirjoitettu, että se hänelle luettu oli:

1. 15: 4.

24. Mutta myös meidän tähtemme, joille se myös pitä luettaman, koska me sen päälle uskomma, joka meidän HERran JEsuxen kuolleista herätti, Ap. T. 2: 24, 32.

25. Joka meidän syndeimme tähden on annettu ulos, ja

Digitized by Google

meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös.
1. 8: 32. 1 Joh. 1: 7. 2: 2. 1. Cor. 15: 17.

5. Luku.

Julistetan wanhurskauttamisen hyödytys ja hedelmä. Jumalan rakkaus Christuxen sowinnon tähden meitä kohtan. Osotetan, että niinkuin Adam saatti synnin ja kuoleman kaikkein ihmisten päälle; niin tuotti Christus wanhurskauden ja elämän kaikille.

Että me siis olemma uskosta wanhurskaxi tullet, niin meillä on rauha Jumalan kanßa, meidän HERran JEsuxen Christuxen kautta:
Eph. 2: 13, 14.

2. Jonga kautta myös meillä oli tygökäymys Uskosa tähän Armohon, josa me seisomma, ja kerskamme meitämme Jumalan kunnian toiwosta.
Joh. 10: 9. 14: 6. Eph. 2: 18. 3: 12. Ebr 10: 19.

3. Mutta ei ainoasti siitä, waan me kerskamme myös meitämme waiwoisa; sillä me tiedämme, että waiwa saatta kärsiwällisyden: Phil. 1: 26. Jac. 1: 3.

4. Mutta kärsiwällisys koettelemuxen, koettelemus toiwon:

5. Mutta toiwo ei anna häpiään tulla, että Jumalan rakkaus on wuodatettu meidän sydämihimme, Pyhän Hengen kautta, joka meillen annettu on.

6. Sillä Christus, koska me wielä heikot olimma, on ajallansa jumalattomain edestä kuollut. Eph. 2: 1. Col. 2: 13. Ebr. 9: 15. 1 Pet. 3: 18.

7. Tuskalla nyt joku kuolis wanhurskan edestä, ehkä hywän edestä mitämax joku tohdeis kuolla.

8. Mutta Jumala ylistää rakkauttansa meidän kohtaamme, että koska me wielä syndiset olimma, on Christus meidän edestämme kuollut. Joh. 15: 13.

9. Niin me siis paljo enämmin warjellan hänen kauttansa wihan edestä, että me nyt hänen werensä kautta wanhurskaxi tullet olemma. 1 Thess. 1: 10.

10. Sillä jos me Jumalan kanßa olimma sowitetut hänen Poikansa kuoleman kautta, koska me wielä hänen wihollisensa olimma, paljo enämmin me autuaxi tulemma hänen elämänsä kautta, että me sowitut olemma.
2 Cor. 5: 18. Col. 1: 21, 22.

11. Mutta ei ainoasti siitä, waan me kerskamme myös meitämme Jumalasta, meidän HERran JEsuxen Christuxen kautta, jonga kautta me nyt olemma sowinnon saanet.

12. Sentähden, niinkuin yhden ihmisen kautta on syndi mailmaan tullut, ja synnin kautta kuolema, niin on kuolema tullut kaikkein ihmisten päälle, että kaikki owat syndiä tehnet: Rom. 6: 23. 1 Cor. 15: 21.

13. Sillä Lakiin asti oli syndi mailmasa: Mutta kusa ei Lakia ole, ei siellä syndiä lueta. 1. 4: 15.

14. Waan kuolema wallitzi

Digitized by Google

Adamista Mosexeen asti, niitäkin jotka ei syndiä tehnet ollet senkaltaisella ylitzekäymisellä kuin Adam, joka on sen esikuwa, kuin jälkeen tulewa oli.
1 Cor. 15: 22, 45.

15. Mutta ei niin lahjan kanßa ole kuin synnin; sillä jos monta owat sen yhden synnin tähden kuollet, niin on paljo enämmin Jumalan Armo ja lahja sen yhden ihmisen JEsuxen Christuxen armosa monen päälle runsasti tullut.

16. Ja ei niinkuin (se tuli) yhden kautta joka syndiä teki, niin myös lahja; sillä duomio on tosin yhdestä kadotuxeen: mutta lahja monesta synnistä wanhurskauteen.

17. Sillä jos kuolema on yhden synnin tähden wallinnut, sen yhden kautta; paljo enämmin ne, jotka saawat Armon ja wanhurskauden lahjan yltäkylläisyden, pitä wallitzeman elämäsä yhden JEsuxen Christuxen kautta.

18. Niinkuin siis yhden synnin kautta on kadotus tullut kaikkein ihmisten päälle; niin on myös yhden wanhurskauden kautta elämän wanhurskaus tullut kaikkein ihmisten päälle.
l. 6: 23.

19. Sillä niinkuin yhden ihmisen kuulemattomuden tähden monda owat syndisexi tullet, niin myös monda tulewat yhden kuuliaisuden tähden wanhurskaxi.

20. Mutta Laki on myös tähän tullut, että syndi suuremmaxi tulisin: mutta kusa syndi on suurexi tullu, siinä on Armo ylönpaltisexi tullu:
l. 7: 8. Gal. 3: 19. Luc. 7: 47.

21. Että niinkuin syndi on wallinnut kuolemaan, niin myös Armo on wallitzewa wanhurskauden kautta, ijankaikkiseen elämään, JEsuxen Christuxen meidän HERramme kautta.

6. Luku.

Opetetan Kuinga wanhurskautettuin pitä Christuxen kuoleman woimalla, synnille kuoleman, ja Christuxen ylösnousemisen woimalla, elämän uudistuxesa waeldaman. Synnin waldaa häinmendämän, ja niinkuin synnin orjudesta wapahdetut, wanhurskauden palweluxesa pysymän.

Mitästä siis meidän pitä sanoman? Pitäkö meidän wielä synnisä oleman, että Armo suuremmaxi tulis?

2. Pois se. Me jotka synnille kuollet olemma, kuingasta meidän wielä pidäis siinä elämän?

3. Ettäkö te tiedä, että me kaikki, jotka olemma JEsuxesa Christuxesa kastetut, me olemma hänen kuolemahansa kastetut.
Gal. 3: 27.

4. Niin me olemma siis hänen kanssansa haudatut Kasten kautta kuolemahan: että niinkuin Christus on kuolleista Isän kunnian kautta herätetty;

Digitized by Google

niin pitä meidängin uudesa
elämäsä waeltaman:
Col. 2: 12. 1 Cor. 6: 14. Eph. 4: 22, 23, 24.
Col. 3: 10. 1 Pet. 2: 1. 4: 2.
5. Sillä jos me ynnä hä-
nen kanssansa olemma istutetut
yhdenkaltaiseen kuolemaan, niin
me myös tulemma yhdenkal-
taisexi ylösnousemisesa:
l. 8: 11. Phil. 3: 10, 11.
6. Tieten sen, että meidän
wanha ihminen on ristinnau-
littu hänen kanssansa, että syn-
nin ruumis pitä turmelta-
man, etten me tästedes syndiä
palwelisi. Gal. 5: 24.
7. Sillä se joka kuollut on,
hän on synnistä wanhurskaxi
tehty. 1. Pet. 4: 1.
8. Mutta jos me olemma
Christuxen kanssa kuollet, niin
me uskomma, että me saamme
myös elää hänen kanssansa:
2. Tim. 2: 11.
9. Ja tiedämme, ettei Chris-
tus, joka kuolleista herätetty
on, sillen kuole; eikä kuolema
saa tästedes hänen päällensä
waltaa. Ilm. K. 1: 18.
10. Sillä se kuin hän kuol-
lut on, sen hän synnille kuoli
yhden kerran; waan se kuin
hän elää, sen hän elää Juma-
lalle. Ebr. 9: 27, 28. 1. Pet. 2: 24.
11. Niin myös te sixi tei-
tänne pitäkät, että te oletta
kuollet synnille, mutta elätte
Jumalalle, JEsuxen Christu-
xen meidän HERran kautta.
12. Niin älkät salliko syn-
nin wallita teidän kuolewaisesa
ruumisanne, niin että te händ
kuulisitta hänen himoisansa.
13. Ja älkät andako teidän
jäsenitänne wäärydhen sota-ase-
xi synnille: mutta andakat tei-
tänne Jumalalle, niinkuin kuol-
leista eläwäxi tullet, ja teidän
jäsenenne Jumalalle wanhurs-
kauden sotaasexi. Luc. 1: 74. Rom.
12: 1. Gal. 2: 20. 1 Pet. 4: 2.
14. Sillä ei synnin pidä
teitä wallitzeman, ettet te ole
Lain, waan Armon alla.
15. Kuingasta siis? Pitäkö
meidän syndiä tekemän, etten
me Lain alla ole, waan Ar-
mon? Pois se.
1 Cor. 9: 21. Gal. 2: 18, 19.
16. Ettekö te tiedä, että
jolle te annatte itzenne palwe-
liaxi kuulemaan, sen palweliat
te oletta, jolle te kuuliaiset olet-
ta, taikka synnille kuolemaxi,
eli kuuliaisudelle wanhurskau-
dexi? Joh. 8: 34. 2 Pet. 2: 19.
17. Mutta Jumalan olkon
kiitos, että te olitta synnin pal-
weliat, mutta nyt te oletta
sydämestänne kuuliaiset, sen
opin esikuwalle, johonga te
annetut oletta.
18. Ja että te oletta wa-
pahdetut synnistä, niin te olet-
ta wanhurskauden palweliaxi
tullet. Joh. 8: 32. 1. Pet. 2: 16.
19. Minä puhun ihmisten
tawalla, teidän lihanne heik-
kouden tähden. Sillä niinkuin
te ennen annoitta teidän jäse-
nenne saastaisutta ja wäärytta
palwelemaan wäärytteen; niin

Digitized by Google

andakat nyt teidän jäsenenne
wanhurskautta palwelemaan
pyhityxeen.
20. Sillä koska te olitta
synnin palweliat, niin te olitta
wapat wanhurskaudesta.
21. Mitä hedelmätä siis
teidän silloin niistä oli, joita te
nyt häpettä? Sillä niitten lop-
pu on kuolema. l. 7: 5.
22. Mutta että te nyt oletta
synnistä wapautetut, ja Juma-
lan palweliaxi tullet, niin teillä
on teidän hedelmänne pyhy-
teen: mutta lopuxi ijankaikki-
nen elämä:
23. Sillä kuolema on syn-
nin palkka, mutta ijankaikki-
nen elämä on Jumalan lahja
JEsuxesa Christuxesa meidän
HErrasamme.
Jac. 1: 15. Rom. 5: 12, 18. 1 Cor. 15: 22.

7. Luku.

Pawali opetta, Että uskowaiset owat Christuxen kautta wapahdetut Lain waatimisesta ja kirouxesta. Ettei Laki ole syndi; waan se ilmoitta synnin ja nuhtelee sitä. Kuinga lihan ja hengen wälillä on riita, niin että wastuudesta syndynetkin owat wajawat.

Ettekö te tiedä, rakkat weljet,
(sillä minä puhun Lain tai-
tawille) että Laki wallitzee ihmis-
tä, niinkauwan kuin hän elää?
2. Sillä waimo, joka mie-
hen hallusa on, niinkauwan
kuin mies elää, on häneen
Lailla sidottu: mutta jos mies
kuolee, niin hän on miehen
Laista wapa. 1. Cor. 7: 2, 10, 39.
3. Sentähden jos hän toisen
miehen kanßa on miehensä
eläisä, niin hän huoraxi kutzu-
tan: mutta jos mies kuolee,
niin hän on Laista wapa, ettei
hän huoraxi tule, jos hän toisen
miehen kanßa on. Matth. 5: 32.
4. Niin oletta te myös, mi-
nun weljeni, Laille kuoletetut,
Christuxen Ruumin kautta:
että teidän pitä toisen kanßa
oleman, joka on nosnut kuol-
luista, että me Jumalalle he-
delmän kandaisimme.
l. 8: 2. Gal. 2: 19, 20. 5: 18.
5. Sillä koska me Lihasa
olimma, niin ne syndein himot
jotka Lain kautta olit meidän
jäsenisämme, waikutit kuole-
malle hedelmää saattamaan.
l. 6: 21.
6. Mutta nyt me olemma
Laista wapahdetut, ja hänelle
kuollet, josa me pidettin kiinni:
että me palwelisimma Hengen
uudistuxesa, ja ei bookstawin
wanhudesa. 2. Cor. 3: 6, 7.
7. Mitästä me siis sanom-
ma? Ongosta Laki syndi? Pois
se. Mutta en minä muutoin
syndiä olisi tundenut, ellei Lain
kautta. Sillä en minä olisi hi-
mostakan mitän tiennyt, ellei
Laki olisi sanonut: ei sinun
pidä himoitzeman.
l. 3: 20 2 Mos. 20: 17. 5. Mos. 5: 21.
8. Mutta syndi otti tilan
käskystä, ja kehoitti minusa
kaikkinaisen himon: sillä ilman
Laita oli syndi kuollut.
Joh. 15: 22. Rom. 4: 15. 5: 13, 20.

Digitized by Google

9. Mutta minä elin muinen ilman Laita: Koska' siis käsky tuli, niin synti taas wirkois.

10. Ja minä kuolin: ja niin löyttin, että se käsky kuin minulle oli elämäxi, tuli minulle kuolemaxi.

11. Sillä synti joka otti tilan käskystä petti minun, ja tappoi sen kautta.

12. Laki on kuitengin itzesänsä pyhä, ja käsky on myös pyhä, oikia ja hywä. 1. Tim 1: 8.

13. Ongo siis se kuin hywä on, minulle kuolemaxi tullut? Pois se. Mutta että synti synnixi nähtäisin, on hän minulle sen hywän kautta kuoleman saattanut, että synti ylitze määrän synnixi tulis, käskyn kautta.

14. Sillä me tiedämme että Laki on hengellinen; waan minä olen lihallinen, synnin ala myyty.

15. Sillä en minä tiedä mitä minä teen, etten minä tee sitä kuin minä tahdon, waan sitä kuin minä wihan, teen minä. Gal. 5: 17.

16. Mutta jos minä teen jota en minä tahdo, niin minä suostun Lakiin, että se on hywä.

17. Niin en minä sitä enä tee, waan synti joka minusa asuu.

18. Sillä minä tiedän ettei minusa (se on minun lihasani) mitän hywää asu. Sillä tahto minulla on, waan täyttää hywää, en minä sitä löydä.

19. Sillä sitä hywää jota minä tahdon, en minä tee; waan pahaa, jota en minä tahdo, teen minä.

20. Mutta jos minä teen, jota en minä tahdo, niin en minä sitä enä tee, waan synti joka minusa asuu.

21. Niin minä löydän itzesäni Lain, joka tahtoo hywää tehdä, että minusa pahuus rippuu kiinni.

22. Sillä minulla on halu Jumalan Lakiin, sisällisen ihmisen puolesta.

23. Mutta minä näen toisen Lain minun jäsenisäni, joka sotii minun mieleni Lakia wastan, ja otta minun fangixi synnin Laisa, joka minun jäsenisäni on. 1 Pet. 2: 11.

24. Minä wiheljäinen ihminen: kuka päästää minun tästä kuoleman ruumiista?

25. Minä kiitän Jumalata, JEsuxen Christuxen meidän HErramme kautta. Niin minä itze palwelen nyt mielellä Jumalan Lakia, mutta Lihalla synnin Lakia.

8. Luku.

Uskowaisilla on, lihan ja Hengen riidan alla, urhollinen hengellinen mieli. Pyhä Hengi wahwistaa, rohwaisee, ja autta heidän heikkouttansa. He owat siis lohdutetut ja rohkiat ristinkin alla, wakutetut Jumalan rakkaudesta Christuxesa.

Niin ei ole nyt yhtän kadotusta niisä jotka JEsuxe-

Digitized by Google

sa Christuxesa owat, ja ei waella Lihan, waan Hengen jälkeen.

2. Sillä Hengen Laki, joka eläwäxi teke Christuxesa JEsuxesa, on minun synnin ja kuoleman Laista wapahtanut. Joh. 8: 36. Rom. 6: 18, 22. Gal. 5: 1.

3. Sillä se kuin Laille oli mahdotoin, että hän Lihan kautta oli heikoxi tullut, sen Jumala teki, ja lähetti Poikansa syndisen Lihan hahmosa, ja duomitzi synnin Lihasa, synnin kautta. Ebr. 7: 18, 19. 2 Cor. 5: 21. Gal. 3: 13. Eph. 2: 14, 15.

4. Että Lain wanhurskaus täytetyxi tulis meisä, jotka emme Lihan jälkeen waella, waan Hengen jälkeen.

5. Sillä ne jotka lihan jälkeen owat, ajattelewat niitä kuin lihan owat: Mutta ne jotka hengen jälkeen owat, ajattelewat hengellisiä. 1. Cor. 2: 14.

6. Sillä Lihan halu on kuolema: ja Hengen halu on elämä ja rauha. L. 6: 21. Gal. 6: 8.

7. Että Lihan halu on wiha Jumalata wastan, ettei se ole Jumalan Laille kuuliainen; sillä ei se woikkan.

8. Mutta jotka lihasa owat, ei ne taida olla Jumalalle otolliset.

9. Mutta et te ole lihasa, waan hengesä, jos muutoin Jumalan Hengi asuu teisä; mutta jolla ei ole Christuxen Hengi, ei se ole hänen omansa. 1 Cor. 3: 16. Gal. 4: 6.

10. Jos siis Christus teisä on, niin ruumis tosin on kuollut synnin tähden; mutta Hengi on elämä wanhurskauden tähden.

11. Jos nyt sen Hengi, joka JEsuxen kuolluista herätti, asuu teisä; niin myös se joka Christuxen kuolluista herätti, on teidän kuolewaiset ruuminne eläwäxi tekewä, sen teisä asuwaisen Hengen kautta. Ap. T. 2: 24, 32. Rom. 6: 4, 5. 1 Cor. 6: 14. 2 Cor. 4: 14. Eph. 2: 5. Col. 2: 13.

12. Niin en me nyt ole, rakkat weljet, welkapäät Lihalle, Lihan jälkeen elämään. L. 6: 17, 18.

13. Sillä jos te Lihan jälkeen elätte, niin teidän pitä kuoleman; mutta jos te Lihan työt Hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää. Eph. 4: 22. Col. 3: 5. 6.

14. Sillä kaikki jotka Jumalan Hengeltä waikutetan, ne owat Jumalan lapset. Gal. 5: 18.

15. Sillä et te ole saanet orjuden Hengeä, että teidän wielä pidäis pelkämän, mutta te oletta saanet walittuin lasten Hengen, josa me huudamme: Abba rakas Isä. 2 Tim. 1: 7. Gal. 3: 26. 4: 5, 6. Marc. 14: 36.

16. Se Hengi todistaa meidän Hengemme kanssa että me olemma Jumalan lapset. 2 Cor. 1: 22. Eph. 1: 13. 4: 30.

17. Jos me olemma Lapset, niin me olemma myös perilliset: nimittäin, Jumalan perilliset, ja Christuxen kanssaperilliset: jos me muutoin ynnä

Digitized by Google

kärsimme, että me ynnä hänen kanssansa kunniaan tulisimma.
Ap. T. 14: 22. 2 Tim. 2: 5, 11, 12.

18. Sillä sixi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan waiwat ole sen kunnian werta, kuin meille ilmoitetan.
Matth. 5: 12. 2 Cor. 4: 17. Phil. 3: 20, 21. 1 Pet. 1: 6. 4: 13. 1 Joh. 3: 1, 2.

19. Sillä ikäwä luondokappalen ikäwöitzemys odotta Jumalan lasten ilmoitusta.

20. Että luondokappale on turmeluxen ala annettu, ei mielellänsä waan sen tähden, joka ne ala andanut on:

21. Toiwosa, että myös itze luondokappale pitä turmeluxen orjudesta wapaxi tuleman, Jumalan lasten kunnian wapauteen.

22. Sillä me tiedämme, että jokainen luondokappale huokaa ja ahdistetan aina tähänasti meidän kanssamme.

23. Mutta ei ainoasta ne, waan myös itze me, joilla Hengen uutiset owat, huokamme itzellämme, odottain sitä lapsexi ottamista, meidän ruumimme lunastusta. Luc. 21: 28. 2 Cor. 5: 2, 4.

24. Sillä me olemma toiwosa wapahdetut. Mutta jos toiwo näkyy, niin ei se ole toiwo; sillä kuinga joku taita toiwoa jonga hän näke?
2 Cor. 5: 7.

25. Mutta jos me sitä toiwomma, jota en me näe, niin me odotamme sitä kärsiwällisydesä. 2 Cor. 4: 18. Ebr. 11: 1.

26. Mutta niin myös Hengi autta meidän heikkouttamme: Sillä empä me tiedä mitän rukoilla, niinkuin tulis, waan Hengi rukoilee meidän edestämme sanomattomilla huokauxilla.
Sach. 12: 10. Matth. 20: 22. Jac. 4: 3.

27. Mutta joka sydämet tutkii, hän tietä mitä Hengen mielesä on; sillä hän rukoilee Pyhäin edestä Jumalan tahdon jälkeen.

28. Mutta me tiedämme niille jotka Jumalata rakastawat, kaikki kappalet ynnä parhaxi käändywän, niille jotka aiwoituxen jälkeen kutzutut owat.

29. Sillä jotka hän on katzonut edes, ne hän on Poikansa kuwan kaltaisexi säätänyt, että hän olis esikoinen monen weljen keskellä.
Eph. 1: 5, 11.

30. Mutta jotka hän on säätänyt, ne hän on myös kutzunut: ja jotka hän kutzunut on, ne hän on myös wanhurskaxi tehnyt: ja jotka hän wanhurskaxi teki, ne hän on myös kunniallisexi tehnyt.

31. Mitästä me siis näihin sanomma? Jos Jumala on meidän edestämme, kuka woi meitä wastan olla?

32. Joka ei omaakan Poikaansa armahtanut, waan andoi hänen kaikkein meidän edestämme, eiköstä hän myös

Digitized by Google

lahjoita meille kaikkia hänen kanssansa? Joh. 3:16. Rom. 4:25. 5:6, 9.
33. Kuka tahtoo Jumalan walittuin päälle kanda? Jumala on joka teke wanhurskaxi.
34. Kuka on joka tahtoo kadotta? Christus on kuollut. Ja, hän on myös herätetty ylös, on myös Jumalan oikialla kädellä, joka myös rukoilee meidän edestämme. Marc. 16:19. Ebr. 1:3. 8:1. 12:2. 1 Pet. 3:22. 1 Joh. 2:1.
35. Kuka pitä meitä Christuxen rakkaudesta eroittaman? waiwako, eli ahdistus, eli wamo, eli nälkä, eli alastomus, eli hätä, eli miekka?
36. Niinkuin kirjoitettu on: Sinun tähtes me kuoletetan yli päiwää: me pidetän niinkuin teurastettawat lampat. Ps. 44:23. 1 Cor. 4:9. 2 Cor. 4:11.
37. Mutta niisä kaikisa me woitamme hänen kauttansa, joka meitä on rakastanut. 1 Cor. 15:57. 2 Cor. 2:14. 1 Joh. 4:4. 5:4, 5. Ilm. K. 12:11.
38. Sillä minä olen wahwa siitä, ettei kuolema, eikä elämä, eikä Engelit, eikä esiwallat, eikä wäkewydet, eikä nykyiset, eikä tulewaiset,
39. Eikä korkeus, eikä sywyys, eli joku muu luondokappale taida meitä Jumalan rakkaudesta eroitta, joka on JEsuxesa Christuxesa meidän HERrasamme.

9. Luku.

Pawali suree Judalaisten hylkäystä. Opetta autuden järjestyxen ei tarkottawan sukua ja ansiota; waan olewan armosta. Kohtaa monikahtoja eriluuloja, ja osotta Judalaiset hyljätyxi epäuskon tähden, ja pakanat armoin otetuxi uskon suhteen.

Minä sanon totuuden Christuxesa, ja en walehtele, (niinkuin minun omatundoni minun kanssani Pyhäsä Hengesä todistaa,)
2. Että minulla on suuri murhe, ja alinomainen kipu sydämesäni. L. 10:1.
3. Minä olen pyynnyt kirottuna olla Christuxelda minun weljeini tähden, jotka lihan puolesta minun langoni owat:
4. Jotka owat Israelitat, joiden on Lasten Oikeus, ja Kunnia, ja Liitot, ja Laki, ja Jumalan palwelus, ja Lupauxet. Rom. 2:17. 3:2. Eph. 2:12.
5. Joitten myös Isät owat, joista Christus lihan puolesta syndynyt on, joka on Jumala ylitze kaikkein ylistetty ijankaikkisesti, Amen! Matth. 1:1. Luc. 3:23. Joh. 1:1. Rom. 1:25. Ebr. 1:8, 9.
6. Mutta ei niin, että Jumalan sana on hukkunut; sillä ei ne ole kaikki Israelit, jotka Israelista owat. Rom. 3:3. 2 Tim. 2:13. Joh. 8:39. Rom. 2:28. Gal. 6:16
7. Ei myös ne ole kaikki lapset, jotka Abrahamin siemen owat; Waan Isaachisa pitä sinulle siemen kutzuttaman. Gal. 4:23. Ebr. 11:18.
8. Se on, ei ne ole Jumalan lapset, jotka Lihan puolesta

Lapset owat; mutta ne jotka Lupauxen Lapset owat, ne siemenexi luetan. Gal. 4: 28.

9. Sillä tämä on Lupauxen sana: tällä ajalla minä tulen, ja Saaralla pitä poika oleman. 1 Mos. 18: 10.

10. Mutta ei se ainoasta, mutta myös Rebekka siitti yhdestä Isaachista meidän Isästämme.

11. Sillä ennen kuin lapset syndyitkän, ja koska ei he wielä hywää eikä pahaa tehnet ollet, että Jumalan aiwoitus pidäis walitzemisen jälkeen seisowainen oleman, ei töiden tähden, waan kutzujan armosta,

12. Sanottin hänelle: Suuremman pitä wähempätä palweleman. 1 Mos. 25: 23.

13. Niinkuin kirjoitettu on: Jacobia minä rakastin, mutta Esauta wihaisin. Mal. 1: 2.

14. Mitästä me siis sanomma? Ongo Jumalan tykönä wääryttä? Pois se.

15. Sillä hän sanoo Mosexelle: Jota minä armahdan, sitä minä tahdon armahtaa, ja tahdon olla laupias, jolle minä laupias olen. 2 Mos. 33: 19.

16. Niin ei se nyt ole sen joka tahtoo, eikä sen joka juoxee, waan sen joka armahtaa, nimittäin Jumalan.

17. Sillä Raamattu sanoo Pharaolle: juuri sentähden olen minä sinun herättänyt, osottaxeni minun woimani sinusa, että minun nimeni kaikesa maasa julistettaisin. 2 Mos. 9: 16.

18. Niin hän siis armahtaa ketä hän tahtoo, ja paadutta kenengä hän tahtoo.

19. Niin sinä sanot minulle: mitä hän siis nuhtelee? sillä kuka taita hänen tahtoansa wastan olla?

20. Ja tosin, o ihminen, kuka sinä olet, joka Jumalata wastan riitelet? Sanoko työ tekiällensä: Mixis minun tainkaltaisexi tehnyt olet?

21. Eli eikö sawenwalajalla ole sawen päälle walda, yhdestä kappalesta tehdä yhtä astiata kunniallisexi, ja toista huonoxi? 2. Tim. 2: 20.

22. Sentähden jos Jumala tahtoo wihansa osotta, ja woimansa ilmoitta, on hän suurella kärsiwällisydellä kärsinyt hänen wihansa astioita, jotka owat kadotuxeen walmistetut. 1. 2: 4.

23. Ja että hän tiettäwäxi tekis kunniansa rikkauden laupiudensa astioille, jotka hän kunniahan on walmistanut. 2. Tim. 2: 21.

24. Jotka hän myös kutzunut on, nimittäin, meitä, ei ainoasti Judalaisista, waan myös pakanoista.

25. Niinkuin hän myös Osean kautta sanoo: Minä tahdon kutzua sen minun Kansaxeni, joka ei ollut minun Kansani, ja minun rakkaxeni, joka ei minun rakkani ollut. Hos. 2: 23. 1 Pet. 2: 10.

Digitized by Google

26. Ja pitä tapahtuman, että siinä paikasa kuin heille sanottiin: et te ole minun Kansani, siellä pitä heitä eläwän Jumalan lapsixi kutzuttaman. Hos. 1: 10.

27. Mutta Esaias huutaa Israelin edestä: jos Israelin lasten luku olis niinkuin sanda meresä, niin kuitengin tähteet autuaxi tulewat. Es. 10: 22. Rom. 11: 5.

28. Sillä kuluttamus ja lyhentämys pitä tapahtuman wanhurskaudexi, että HERra teke häwityxen maan päällä.

29. Ja niinkuin Esaias ennen sanoi: ellei HERra Zebaoth olisi meille siemendä jättänyt, niin me olisimma ollet kuin Sodoma, ja senkaltaiset kuin Gomorra. Es. 1: 9.

30. Mitästä me siis sanomma? (Me sanomma:) pakanat, jotka ei ole wanhurskautta etzinet, owat saanet wanhurskauden, mutta sen wanhurskauden joka uskosta on.

31. Mutta Israel joka wanhurskauden Lakia on etzinyt, ei ole wanhurskauden Lakia saanut. l. 10: 2, 3. 11: 7.

32. Mingätähden? Ettei he sitä uskosta, mutta niinkuin Lain töistä etzeit. Sillä he owat loukannet itzensä Loukkauskiween. 1 Cor. 1: 23.

33. Niinkuin kirjoitettu on: Katzo, minä panen Zioniin loukkauskiwen, ja pahennuxen kallion: ja jokainen kuin hänen päällensä uskoo, ei pidä häpiään tuleman. Matth. 21: 42. Luc. 2: 34. 1 Pet. 2: 6, 7, 8.

10. Luku.

Edespäin on Judalaisten hylkäys siitä, että he etzeit wanhurskautta Laista, joka aiwoastans uskon kautta JEsuxesa löytän. Yhteinen kutzuminen uskoon, tapahtuu Ewangeliumin saarnan kautta. Luetellan ennustuxet Judalaisten hylkämisestä ja pakanain kutzumisesta.

Weljet, minun sydämeni halu ja rukous on Jumalan tygö Israelin edestä, että he autuaxi tulisit.

2. Sillä minä annan heille todistuxen, että heillä on kiiwaus Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen. Ap. T. 21: 20. 22: 3. Gal. 1: 14.

3. Sillä ei he ymmärrä Jumalan wanhurskautta, waan pyytäwät omaa wanhurskauttansa wahwistaa, eikä ole Jumalan wanhurskaudelle kuuliaiset: l. 9: 31.

4. Sillä Christus on Lain loppu, jokaitzelle uskowaiselle wanhurskaudexi. Matth. 5: 17. Ap. T. 13: 38. 2 Cor. 3: 13. Gal. 3: 24.

5. Sillä Moses kirjoitta siitä wanhurskaudesta kuin Laista on, että kuka ihminen ne teke, hänen pitä niisä eläman. 3 Mos. 18: 5. Gal. 3: 12.

6. Mutta se wanhurskaus kuin uskosta on, sanoo näin: älä sano sydämesäs: kuka tahtoo astua ylös taiwaseen? se on, Christusta tänne tuoda alas. 5 Mos. 30: 11, 12.

Digitized by Google

7. Eli, kuka tahtoo astua alas syvyyteen? se on, Christusta kuolleista jällen tuoda.

8. Waan mitä hän sanoo? Se sana on juuri sinun tykönäs, nimittäin sinun suusas ja sydämesäs: Tämä on se sana uskosta, jota me saarnamma. 5 Mos. 30: 14.

9. Sillä, jos sinä suullas tunnustat HERran JEsuxen, ja uskot sydämesäs, että Jumala on hänen kuolluista herättänyt, niin sinä tulet autuaxi: Matth. 10: 32.

10. Sillä sydämen uskolla me wanhurskaxi tulemma, ja suun tunnustuxella me autuaxi tulemma.

11. Sillä Raamattu sanoo: jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä häpiään tuleman. Es. 28: 16. Rom. 9: 33.

12. Ei ole yhtän eroitusta Judalaisen ja Grekiläisen wälillä: sillä yxi on kaikkein HERra, rikas kaikkein kohtan, jotka händä rukoilewat. Ap. T. 10: 34, 35. 15: 9. Rom. 3: 29. Eph. 1: 7. 2: 4, 7.

13. Sillä jokainen kuin HERran Nimeä avxensa huutá, tulee autuaxi. Joel. 2: 32. Ap. T. 2: 21.

14. Mutta kuinga he sitä avxensa huutawat, jonga päälle ei he uskonet? Ja kuinga he sen uskowat, josta ei he ole kuullet? Mutta kuinga he kuulewat ilman saarnajata?

15. Ja kuinga he saarnawat, ellei heitä lähetetä? Niinkuin kirjoitettu on: O kuinga suloiset owat niitten jalat kuin rauhaa julistawat, niitten kuin hywää julistawat. Es. 52: 7.

16. Mutta ei he ole kaikki Ewangeliumille kuuliaiset, sillä Esaias sanoo: HERra, kuka uskoo meidän saarnamme? Es. 53: 1. Joh. 12: 38.

17. Niin tulee siis Usko kuulosta, mutta kuulo Jumalan sanan kautta.

18. Mutta minä sanon: eikö he sitä ole kuullet? Heidän äänensä tosin on lähtenyt kaikkeen mailmaan, ja heidän sanansa mailman ääriin. Ps. 19: 5. Col. 1: 23.

19. Waan minä sanon: eiköstä Israel tietänyt? Ensimäinen Moses sanoo: Minä tahdon teitä yllyttä kateuteen sen Kansan kautta, joka ei minun Kansani ole, ja tyhmän Kansan kautta tahdon minä teitä härsytellä. 5 Mos. 32: 21.

20. Mutta Esaias on rohkia ja sanoo: Minä olen niildä löytty, jotka ei minua etzinet, ja olen niille ilmandunut, jotka ei minua kysynet. Es. 65: 1.

21. Mutta Israelille hän sanoo: koko päiwän olen minä käteni ojendanut tottelemattoman ja wastahakoisen Kansan tygö. Es. 65: 2.

11. Luku.

Apostoli osotta, ettei kaikki Judalaiset ole hyljätyt. Että Judalaisten langemus oli tila pakanain kutzumiseen; josta Judalaiset mahtawat kehoitetta käändymyxeen jällens. Waroitta pakanoita kerskamisesta ja suruttomudesta. Ihmehtelee Jumalan armoa ja duomioita.

Niin minä siis sanon: ongosta Jumala Kansansa hyljännyt? Pois se: sillä minä olen myös Israeliti, Abrahamin siemenestä, BenJaminin suwusta. 2 Cor. 11: 22. Phil. 3: 5.

2. Ei Jumala ole Kansaansa hyljännyt, jonga hän ennen on tundenut. Ettekö te tiedä mitä Raamattu Eliasta sanoo? kuinga hän rukoilee Jumalata Israelia wastan sanoden:
l. 8: 29, 30.

3. HERra, he owat tappanet sinun Prophetas, ja sinun Altaris kukistanet; Ja minä yxinäni jäin, ja he etziwät minungin hengeäni. 1. Kun. 19: 10.

4. Mutta mitä Jumalan wastaus sanoo hänelle? Minä olen itzelleni jättänyt seitzemän tuhatta miestä, jotka ei ole Baalin edesä polweansa taiwuttanet. 1 Kun. 19: 18.

5. Niin owat jäänet tälläkin ajalla Armon walitzemisen jälkeen, l. 9: 27.

6. Mutta jos se armosta on, niin ei se ole enä töistä; sillä ei armo muutoin armo olisikkan. Mutta jos se on töistä, niin ei se sillen armo ole; muutoin ei työ enä ole työ.
Rom. 4: 4, 5.

7. Kuingasta siis? Jota Israel etzii, sitä ei hän ole saanut; mutta walitut sen owat saanet, ja ne muut owat paatunet, l. 9: 31.

8. (Niinkuin kirjoitettu on: Jumala on andanut heille uppiniskaisen Hengen, silmät ettei he näkisi, ja korwat ettei he kuulisi) tähän päiwään asti.
Es. 6: 9. 29: 10. Matth. 13: 14. Joh. 12: 40. Ap. T. 28: 26.

9. Ja Dawid sanoo: heidän pöytänsä tulkon heille paulaxi, ja satimexi, ja pahennuxexi ja kostoxi. Ps. 69: 23.

10. Heidän silmänsä soetkon ettei he näkisi, ja taita aina heidän selkänsä.

11. Niin minä siis sanon; owatko he sentähden heitänsä loukannet, että heidän piti langeman? Pois se: waan heidän langemisestansa tapahtui pakanoille autuus, että hän sais heitä kiiwaxi heidän tähtensä.
Matth. 22: 8, 9. Ap. T. 13: 46.

12. Mutta jos heidän langemisensa on mailman rikkaus, ja heidän wähennöxensä on pakanain rikkaus; kuinga paljo enämmin heidän täydellisydensä?

13. Sillä teille pakanoille minä puhun: että minä pakanain Apostoli olen, ylistän minä minun wirkaani.
Ap. T. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Rom. 15: 16. Gal. 1: 16. 2: 2; 8. Eph. 3: 8. 1. Tim. 2: 7. 2. Tim. 1: 11.

Digitized by Google

14. Jos minä taidaisin jollakin tawalla niitä, jotka minun lihani owat, kiiwaxi saada, ja muutamatkin heistä autuaxi saatta. Jud. Ep. v. 22, 23.

15. Sillä jos heidän hyljämisensä on mailman sowintö, mitästä heidän korjamisensa muuta on kuin elämä kuolleista?

16. Sillä jos alku on pyhä, niin on myös koko taikina: ja jos juuri on pyhä, niin owat myös oxat.

17. Mutta jos muutamat oxista owat murtunet, ja sinä joka metzäöljypuu olit, olet niihin jällen istutettu, ja olet siitä juuresta ja sen öljypuun lihawudesta osalliseri tullut,

18. Niin älä ylpeile oxia wastan: mutta jos sinä heitä wastan ylpeilet, niin tiedä ettet sinä juurta kanna, waan juuri kanda sinua.

19. Niin sinä sanot: oxat owat murtunet, että minun piti siihen jällen istutettaman.

20. Oikein: he owat murtunet heidän epäuskonsa tähden, mutta sinä pysyt uskon kautta: Älä ole röykkiä, waan pelkää. Rom. 12: 16. Phil. 2: 12.

21. Sillä jos ei Jumala luonnollisia oxia armahtanut, katzo, ei hän sinuakan armahda.

22. Sentähden katzo täsä Jumalan hywyttä ja angaruttta niisä, jotka langeisit; mutta hywytta itze sinusas, jos sinä ainoasta hywydesä pysyt; muutoin sinäkin leikatan pois. Joh. 15: 2.

23. Ja ne jällen istutetan, ellei he heidän epäuskosansa pysy; sillä Jumala on woimallinen heitä jällen istuttamaan.

24. Sillä jos sinä olet luonnollisesta metzäöljypuusta karsittu, ja olet wastoin luondoa hywään öljypuuhun istutettu, kuinga paljo enämmin ne, jotka luonnolliset owat, heidän omaan öljypuuhunsa istutetan?

25. Sillä en minä tahdo salata teildä rakkat weljet, tätä salaisutta, (ettet te itzellänne ylpeilisi) että paatumus on puolittain Israelille tullut, siihenasti kuin pakanain täydellisys tulis. Luc. 21: 24.

26. Ja niin kaikki Israel pitä autuaxi tuleman. Niinkuin kirjoitettu on: se tulee Zionista, joka päästää, ja jumalattoman menon Jacobista käändä pois. Es. 59: 20.

27. Ja tämä on minun liittoni heidän kanssansa, koska minä otan pois heidän syndinsä. Jer. 31: 31, etc. Ebr. 8: 8. 10: 16.

28. Ewangeliumin puolesta tosin owat he wiholliset teidän tähtenne; mutta walitzemisen puolesta rakastetan heitä Isäin tähden.

29. Sillä ei Jumala lahjojansa ja kutzumistansa kadu.

30. Sillä niinkuin et tekän

Digitized by Google

muinan Jumalan päälle uskonet, waan nyt te oletta laupiuden heidän epäuskonsa kautta saanet. Gal. 4: 8.

31. Niin ei he ole myös nyt uskonet sitä laupiutta, kuin teille on tapahtunut, että heillengin laupius tapahtuis.

32. Sillä Jumala on kaikki epäuskon ala sulkenut, että hän kaikkia armahtais.
1. 3: 9, 19, 23. Gal. 3: 22.

33. O sitä Jumalan rikkauden, ja wiisauden, ja tunnon syhwyttä! kuinga tutkimattomat owat hänen duomionsa, ja käsittämättömät hänen tiensä.

34. Sillä kuka on HERran mielen tienyt? Eli kuka on hänen neuwonandajansa ollut?
1. Cor. 2: 16.

35. Eli kuka on hänelle jotakin ennen andanut, jota hänelle pidäis jällen maxettaman?

36. Sillä hänestä, ja hänen kauttansa, ja hänesä owat kaikki: hänelle olkon kunnia ijankaikkisesti, Amen!
1. Cor. 8: 6. Col. 1: 16.

12. Luku.

Apostoli neuwoo taas uskowaisia. Yhteisesti, uuteen ja Jumalalle otolliseen elämään. Erinomattain nöyryteen, palwelewaisuteen, rakkauteen, ja muihin Christillisiin awuihiin, kungin säädyn, lahjain ja tilan jälkeen.

Niin neuwon minä teitä, rakkat weljet, Jumalan sydämellisen laupiuden kautta, että te annaisitte teidän ruumiinne eläwäxi, pyhäxi, ja Jumalalle otollisexi uhrixi, joka on teidän toimellinen Jumalan palweluxenne. 1. 6: 13, 16. 1 Pet. 2: 5. 1 Joh. 2: 15.

2. Ja älkät sowittako teitänne tämän mailman muodon jälkeen, waan muuttakat teitänne teidän mielenne uudistuxen kautta, että te koettelisitta, mikä Jumalan hywä, otollinen ja täydellinen tahto olis.
Eph. 1: 18. 4: 23. 5: 10, 17. 1 Thess. 4: 3. 5: 5—18.

3. Sillä minä sanon siitä armosta, kuin minulle annettu on, jokaitzelle kuin teidän seasanne on, ettei yxikän itzestänsä enämpi pidäisi kuin hänen tulee pitä; waan pitäkän kohtullisesti itzestänsä sen jälkeen kuin Jumala on kullengin uskonmitan jakanut. 1. 1: 5. 1 Cor. 3: 10. 1 Cor. 12: 7, 11. Eph. 4: 7.

4. Sillä niinkuin meillä on yhdesä ruumisa monda jäsendä, mutta ei kaikilla jäsenillä ole yhtäläinen työ:
1 Cor. 12: 12. Eph. 4: 16.

5. Niin mekin olemma monta yxi ruumis Christuxesa; mutta keskenämme olemma me toinen toisemme jäsenet.
1 Cor. 12: 27. Eph. 1: 23. 5: 23. Col. 1: 24.

6. Ja meillä owat moninaiset lahjat siitä Armosta kuin meille annettu on. Jos jollakin on Prophetia, niin olkon uskon kanßa yhteinen.
1 Cor. 12: 4. 2 Cor. 10: 13. 1 Pet. 4: 10.

7. Jos jollakin on joku wirka, niin pitäkän wirastansa

Digitized by Google

waaria. Jos joku opetta, niin ottakan opetuxestansa waarin.
1 Cor. 12: 28. Eph. 4: 11. 1 Pet. 4: 11.

8. Jos joku neuwoo, niin pitäkän neuwostansa waarin. Jos joku anda, niin andakan yxikertaisudesa. Jos joku hallitzee, niin pitäkän siitä murhen. Jos joku armahtaa, niin tehkän sen iloisna.
Ap. T. 20: 28. 1 Tim. 5: 17. 1 Pet. 5: 2. Matth. 6: 1. ec. 2 Cor. 9: 7.

9. Olkon rackaus wilpitöin. Wihatkat pahaa, ja rippukat kiini hywäsä.
1 Tim. 1: 5. 1 Pet. 1: 22. 4: 8. 1 Joh. 4: 7.

10. Weljellinen rackaus olkon sydämellinen teidän keskenänne. Ennättäkän toinen toisensa kunniata tekemäsä.
Eph. 4: 3. Ebr. 13: 1. 2 Pet. 1: 7. Phil. 2: 3. 1 Pet. 2: 17.

11. Älkät olko hitat töisänne. Olkat palawat hengesä. Palwelkat HErraa.
Ilm. K. 3: 15.

12. Olkat toiwosa iloiset. Kärsiwälliset niurhesa. Olkat alati rukouxisa.
1. 15: 13. Ebr. 10: 36. 12: 1. Jac. 5: 7. Luc. 18: 1. Eph. 6: 18. Col. 4: 2. 1 Thess. 5: 16, 17.

13. Jakakat omanne Pyhäin tarpexi. Ottakat mielellänne huoneseen.
1 Cor. 16: 1. Ebr. 13: 2. 1 Pet. 4: 9.

14. Siunatkat wainollisianne: Siunatkat ja älkät sadatelko.
Matth. 5: 44. Luc. 6: 28. 1 Cor. 4: 12.

15. Iloitkat iloisten kanssa, ja itkekät itkewäisten kanssa.

16. Olkat keskenänne yximieliset. Älkät itzestänne paljo pitäkö, waan pitäkät teitänne nöyräin kaltaisna. Älkät itziänne ylön wiisana pitäkö.
1 Cor. 1: 10. Phil. 2: 2.

17. Älkät kellengän pahaa pahalla kostako. Ahkeroitkat siitä kuin kunniallinen on kaikkein ihmisten edesä.
Matth. 5: 39. 1 Cor. 6: 7. 1 Thess. 5: 15. 2 Cor. 8: 21.

18. Jos mahdollinen on, niin paljo kuin teisä on, niin pitäkät rauha kaikkein ihmisten kanssa.
Marc. 9: 50. Ebr. 12: 14.

19. Älkät itze kostako, minun rackani, waan andakat (Jumalan) wihan siaa sanda. Sillä kirjoitettu on: minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo HErra.
Luc. 6: 29. 5 Mos. 32: 35. Ebr. 10: 30.

20. Sentähden jos sinun wihollises isoo, niin syötä händä: ja jos hän janoo, niin juota händä: Sillä koskas tämän teet, niin sinä tuliset hiilet hänen päänsä päälle kokot.
Matth. 5: 54.

21. Älä anna sinuas woitetta pahalda, waan woita sinä paha hywällä.

13. Luku.

Waroitus. Kuuliaisuteen Esiwaldaa kohtaan. Rackauteen lähimmäistä kohtan. Pyhään ja raitiseen elämään.

Jokainen olkon Esiwallalle, jolla walda on, alammainen; sillä ei Esiwalda ole muutoin kuin Jumalalda: ne wallat jotka owat, Jumalalda ne säätyt owat.
Tit 3: 1. 1 Pet. 2: 13.

2. Sentähden jokainen kuin

Digitized by Google

itzensä Esiwaldaa wastan asetta, se on Jumalan säätyä wastan: Mutta ne jotka wastan owat, saawat duomion päällensä.
3. Sillä ne jotka wallan päällä owat, ei ole hywintekiöille, waan pahoille pelwoxi. Elles tahdo Esiwaldaa peljätä, niin tee hywää, ja siiä saat häneldä kiitoxen. 1 Pet. 2: 14.
4. Sillä hän on Jumalan palwelia sinun hywäxes. Waan jos sinä pahaa teet, niin pelkää: sillä ei hän miekkaa hukkaan kanna; Sillä hän on Jumalan palwelia ja kostaja sille rangaistuxexi joka pahaa teke.
5. Sentähden tulee alammainen olla, ei ainoasta wihan tähden, waan myös omantunnon tähden.
6. Sillä sentähden te myös weron maxatte; sillä he owat Jumalan palweliat, joiden senkaltaisista tulee lukua pitä.
7. Niin andakat siis kaikille mitä te welwolliset oletta: sille wero, jolle wero tulee: sille tulli, jolle tulli tulee: sille pelko, jolle pelko tulee: sille kunnia, jolle kunnia tulee.
Matth. 22: 21. Marc. 12: 17. Luc. 20: 25.
8. Älkät kellengän welwolliset olko; waan ainoasta että te toinen toistanne rakastatte; sillä joka toista rakastaa, se on täyttänyt Lain. Gal 5: 14.
9. Sillä se: Ei sinun pidä huorintekemän: Ei sinun pidä tappaman: Ei sinun pidä warastaman: Ei sinun pidä wäärää todistusta sanoman: Ei sinun pidä himoitzeman: Ja mitä muuta käskyä on, se tähän sanaan suljetan: sinun pitä rakastaman lähimmäistäs, niinkuin itziäs. Matth. 19: 18. Matth. 22: 39. Marc. 12: 31.
10. Ei rakkaus tee lähimmäiselle mitän pahaa; sentähden on rakkaus Lain täyttämys.
Matth. 22: 40. 1 Tim. 1: 5. Jac. 2: 8.
11. Ja että me sen tiedämme, nimittäin ajan, että nyt on aika unesta nosta; Sillä meidän autuudemme on nyt lähembänä kuin silloin koska me uskoimma.
1 Cor. 15: 34. Eph. 5: 14. 1 Thess. 5: 6.
12. Yö on kulunut, ja päiwä on tullut; Sentähden hyljätkämme pimeyden työt, ja pukekamma meitämme walkeuden sotaaseilla. Eph. 5: 11. Col. 3: 8. Eph. 6: 13, 14. 1 Thess. 5: 5.
13. Waeltakamme sowelliasti niinkuin päiwällä: ei ylönsyömisesä, eikä juopumisesa, ei kammioisa, eikä haureudesa: Ei riidasa ja kateudesa.
Phil. 4: 8. Luc. 21: 34. Gal. 5: 21. 1 Cor. 6: 9, 10. Eph. 5: 5. Jac. 3: 14.
14. Waan pukekat päällenne HERRA JEsus Christus, ja älkät holhoko ruumistanne haureuteen. Sim. R. 16: 15. Gal. 3: 27. Gal. 5: 16. 1 Pet. 2: 11. 1 Joh. 2: 16.

14. Luku.

Pawali neuwoo Ehdolisisa asioisa Christillistä wapautta, heikoin tähden, oikein käyttämään HERran kunniaxi. Niitten nautinnosa omantunnon pahennusta karttamaan.

Heikkouskoista korjatkat, ei kampausten riidoisa.
L. 15: 1, 7. 1 Cor. 8: 9, 11. 9: 22.

2. Yxi kyllä uskoo saawansa kaikkinaista syödä, waan heikko syö kaalia.

3. Joka syö, älkän sitä katzoko ylön, joka ei syö: ja se joka ei syö, älkän duomitko sitä kuin syö; sillä Jumala on hänen ottanut wastan. Col. 2: 16.

4. Kuka sinä olet joka toisen palweliata duomitzet? Omalle Isännällensä hän seisoo eli langee: Mutta hän taitan ojetta ylös; sillä Jumala on woimallinen händä ojendamaan.
Jac. 4: 12.

5. Yxi eroitta yhden päiwän toisesta, toinen pitä kaikki päiwät yhtäläisnä: Jokainen olkon wahwa omasa mielesänsä.
Gal. 4: 10.

6. Joka päiwää tottelee, sen hän HERralle teke: ja joka ei päiwää tottele, se myös sen HERralle teke. Joka syö, hän syö HERralle: sillä hän kiittä Jumalata: ja joka ei syö, se ei syö HERralle: ja kiitta Jumalata. 1 Cor. 10: 31. 1 Tim. 4: 3.

7. Sillä ei yxikän meistä itzellensä elä, eikä yxikän itzellensä kuole. 1 Pet. 4: 2.

8. Sillä jos me elämme, niin me HERralle elämme: jos me kuolemma, niin me HERralle kuolemma; Sentähden joko me elämme eli kuolemma, niin me HERran omat olemma. Gal. 2: 20.

9. Sillä sentähden on myös Christus kuollut ja nosnut ylös, ja jällen eläwäxi tullut, että hän olis kuolluitten ja eläwitten HERra. 2 Cor. 5: 15.

10. Mutta mixi sinä weljes duomitzet? Eli mixis sinä weljes katzot ylön? sillä me asetetan kaikki Christuxen duomioistuimen eteen. Matth. 25: 31. 2 Cor. 5: 10.

11. Sillä kirjoitettu on: Niin totta kuin minä elän, sanoo HERra, minua pitä kaikki polwet kumartaman, ja kaikki kielet pitä Jumalan tunnustaman. Es. 45: 23. Phil. 2: 10.

12. Sentähden jokaitzen meistä pitä edestänsä Jumalalle luwun tekemän.
Matth. 12: 36. 1 Cor. 3: 8. Gal. 6: 5.

13. Älkämme siis tästedes toinen toistamme duomitko, waan duomitkat paramin niin ettei yxikän weljensä eteen pane loukkausta eli pahennusta.
Matth. 18: 7, 8, 9. 1 Cor. 10: 32. 2 Cor. 6: 3.

14. Minä tiedän, ja olen wahwa HERrasa JEsuxesa, ettei mitän itzestänsä yhteistä ole, waan joka jotakin yhteisexi luulee, hänelle se on yhteinen.
Ap. T. 10: 14, 15. 1 Tim. 4: 4. 1 Cor. 8: 7. Tit. 1: 15.

15. Mutta jos sinun weljes sinun ruastas surullisexi tulee, niin et sinä enä waella rakkaudesa. Älä sitä ruallas kadota, jonga tähden Christus on kuollut. 1 Cor. 8: 10.

16. Sentähden sowittakat niin, ettei teidän hywyttänne laitetaisi.

Digitized by Google

17. Sillä ei Jumalan waldakunda ole ruoka ja juoma, mutta wanhurskaus, ja rauha, ja ilo Pyhäsä Hengesä.
1 Cor. 8: 8.

18. Sillä joka niisä Christusta palwelee, hän on Jumalalle otollinen, ja ihmisille kelwollinen.

19. Sentähden noudattakamme niitä kuin rauhaan sopiwat, ja sitä kuin keskenämme parannuxexi tulee.

20. Älä ruan tähden Jumalan-työtä turmele. Kaikki tosin owat puhtat: waan sille ihmiselle on se paha, joka syö oman tundonsa pahennuxen kanssa. Matth. 15: 11. Tit. 1: 15.

21. Se on hywä ettes lihaa söisi, eikä wiinaa joisi eli jotakin josta weljes loukkantu, taikka pahenee, elikkä heikoxi tulee.
1 Cor. 8: 13.

22. Jos sinulla on usko, niin pidä se itzesäs Jumalan edesä. Autuas on, joka ei tee itzellensä omaatundoa, niisä kuin hän koettelee.

23. Mutta joka sitä epäilee ja kuitengin syö, se on kadotettu; sillä ei hän syönyt uskosa, mutta kaikki kuin ei uskosta ole, se on syndi.

15. Luku.

Wielä waroitta Pawali heikkoja holhomaan Christuxen esimerkillä. Puhuu tämän lähetys-kirjansa syytä. Lupaa myös itze Ruomiin tulla, kosta hän asiansa Jerusalemisa oli toimittanut. Sillä wälillä pyytä heitä rukoilemaan edestänsä.

Mutta meidän, jotka wäkewät olemma, tulee heikkoin woimattomutta kärsiä, eikä itzellemme kelwata.
1 Cor. 9: 22. Gal. 6: 1.

2. Niin jokainen meistä kelwatkan lähimmäisellensä siinä kuin hywä on, parannuxexi:
1. Cor. 9: 19. l. 10: 24, 33. 13: 5. Phil. 2: 4, 5.

3. Sillä ei Christuskan itzellensä kelwannut, waan niinkuin kirjoitettu on: heidän pilkkansa jotka sinua pilkkaisit, langeisit minun päälleni. Ps. 69: 10.

4. Sillä mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opixi kirjoitettu, että meillä kärsiwällisyden ja Raamattuin lohdutuxen kautta toiwo olis.
l. 4: 23, 24. 1 Cor. 10: 11. 2 Tim. 3: 16.

5. Mutta kärsiwällisyden ja lohdutuxen Jumala, andakon teille että te keskenänne yximieliset olisitta, JEsuxen Christuxen perään:
l. 12: 16. 1 Cor. 1: 10. Phil. 2: 2. 3: 15, 16.

6. Että te yximielisesti yhdestä suusta kiittäisitte Jumalata, ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isää.

7. Sentähden korjatkat toinen toistanne, niinkuin Christuskin on meitä Jumalan kunniaxi korjannut. Rom. 14: 1, 3.

8. Mutta minä sanon: JEsus Christus on ollut ymbärileikkauxen palwelia Jumalan totuuden tähden, wahwista-

Digitized by Google

maan sitä lupausta kuin Isille tapahtunut oli.

Matth. 15: 24. Ap. T. 3: 25, 26.

9. Mutta että pakanat laupiuden edestä Jumalata kiittäisit, niinkuin kirjoitettu on: Sentähden kiitän minä sinua pakanain seasa, ja weisan sinun Nimelles.

L. 11: 30. 2 Sam. 22: 50. Ps. 18: 50.

10. Ja taas hän sanoo: Iloitkat pakanat hänen Kansansa kanssa. 5 Mos. 32: 43.

11. Ja taas: Kiittäkät HERRAA kaikki pakanat, ja kaikki Kansa ylistäkän händä.

Ps. 117: 1.

12. Ja taas sanoo Esaias: Sen pitä oleman Jessen juuren, joka on nousewa pakanoita hallitzemaan, jonga päälle pakanat toiwoman pitä.

Ilm. K. 5: 5. 22: 16. Es. 11: 1, 10.

13. Mutta toiwon Jumala täyttäkön teitä kaikella riemulla ja rauhalla, uskosa, että teillä Pyhän Hengen woiman kautta yltäkylläinen toiwo olis.

14. Mutta minä tiedän hywästi, rakkat weljeni, teistä, että te oletta hywyttä täynnä, kaikella tundemisella täytetyt, että te woitte toinen toistanne neuwoa.

1 Cor. 1: 5. 1 Joh. 2: 21. 2 Pet. 1: 12.

15. Minä olen kuitengin puolittain rohkiasti teidän tygönne, rakkat weljet, kirjoittanut, niinkuin muistuttain teille sen armon puolesta, kuin minulle Jumalalda on annettu.

. 1: 5.

16. Että minun pitä oleman pakanain seasa JEsuxen Christuxen palwelian, Jumalan Ewangeliumita uhramasa, että pakanatkin olisit Jumalalle otollinen uhri, Pyhän Hengen kautta pyhitetty.

Ap. T. 9: 15. 13: 2. Rom. 11: 13. Gal. 2: 7. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

17. Sentähden minulla on se, josta minä JEsuxesa Christuxesa kerskan, niisä kuin Jumalan owat.

18. Sillä en minä rohkene mitän puhua niistä kuin ei Christus minun kauttani waikuttanut pakanain kuuliaisudexi, sanalla ja työllä,

L. 1: 5. 16: 26.

19. Merkkein ja ihmetten woimalla, Jumalan Hengen wäellä. Niin että minä hamasta Jerusalemista ja niisä ympäri Illyrikoon asti olen kaikki Christuxen Ewangeliumilla täyttänyt.

20. Ja minä olen ollut ahkera Ewangeliumita saarnamaan, joisa Christuxen nimi ei mainittu ollut, etten minä muukalaisen perustuxen päälle rakennaisi: 2 Cor. 10: 15.

21. Waan niinkuin kirjoitettu on: joille ei ensingän hänestä julistettu ollut, niitten pitä sen näkemän: ja jotka ei kuullet ole, niitten pitä ymmärtämän. Es. 52: 15.

22. Sentähden myös minä olen usein estetty teidän tygönne tulemasta. L. 1: 13. 1 Thess. 2: 1

23. Mutta nyt ettei minun ole näisä maakunnisa enä siaa, ja minä olen jo monda wuotta halainnut teidän tygönne tulla:
1. 1: 10. 1 Thess. 3: 10.
24. Sentähden koska minä Hispaniaan waellan, niin minä tulen teidän tygönne; sillä minä toiwon, että koska minä sen kautta matkustan, niin minä saan teidän nähdä, ja niin teildä sinne saatetaisin; Kuitengin, että minä ennen saisin kerran minuni teistä ilahutta.
25. Mutta nyt minä waellan Jerusalemiin, Pyhille palwelusta tekemään:
Ap. T. 19: 21. Ap. T. 24: 17.
26. Sillä ne Macedoniasta ja Achajasta owat mielellänsä Jerusalemin köyhiä Pyhiä warten yhteisen awun koonnet.
1 Cor. 16: 1. 2 Cor. 8: 1. 9: 2, 12. Gal. 2: 9, 10.
27. He owat sen mielellänsä tehnet, niinkuin he siihen heille welkapäätkin owat: Sillä jos pakanat owat heidän hengellisestä tawarastansa osallisexi tullet, niin on kohtullinen, että he myös heitä heidän ruumillisella tawarallansa palwelewat.
1 Cor. 9: 11. Gal. 6: 6.
28. Koska minä siis sen asian päättänyt olen, ja heille tämän hedelmän lukinnut, tahdon minä teidän kauttanne Hispaniaan palaita.
29. Mutta minä tiedän, koska minä teidän tygönne tulen, että minä tulen Christuxen Ewangeliumin täydellisellä siunauxella.
1. 1: 11.
30. Mutta minä neuwon teitä, rakkat weljet, meidän HERran JEsuxen Christuxen kautta, ja Hengen rakkauden kautta, että te minun kanssani kilwoittelisitte rukouxisa minun edestäni Jumalan tygö:
2 Cor. 1: 11.
31. Että minä Judeasa epäuskoisista pelastettaisin: Ja että minun palweluxeni Jerusalemisa olis Pyhille otollinen.
2 Thess. 3: 2.
32. Että minä ilolla teidän tygönne tulisin Jumalan tahdon kautta, ja minuani ynnä teidän kanssanne wirwotaisin.
Ap. T. 18: 21. 1 Cor. 4: 19.
33. Mutta rauhan Jumala olkon teidän kaikkein kanssanne. Amen.
Phil. 4: 9. 1 Thess. 5: 23. 2 Thess. 3: 16.

16. Luku.

Pawali pyytä Ruomalaisilda lemmeä Phebelle, ja käskee terwehtä niminomattain monikahtoja Christityitä Ruomisa. Waroitta heitä wietteliöistä; ja lähettä terweisiä muutamain puolesta, armon toiwotuxella. Päättä tämän lähetyskirjansa Kiitoxella Jumalan tygö.

Minä annan teidän haltuunne Pheben meidän sisaremme, joka on Kenchrean Seurakunnan palwellus piika:
2. Että te händä ottaisitta wastan HERrasa, niinkuin Pyhäin sopii: Ja olkat hänelle

Digitized by Google

kaikisa asioisa awulliset, joisa hän teitä tarwitzee: sillä hän on monelle awullinen ollut, ja itze minulle.

3. Terwehtäkät Priskillata ja Aqwilata, minun auttajitani Christuxesa JEsuxesa.
Ap. T. 18: 2, 26. 1 Cor. 16: 19. 2. Tim. 4: 19.

4. (Jotka owat kaulansa minun hengeni tähden altixi andanet: Joita en minä ainoasti kiitä, waan kaikki pakanaingin Seurakunnat.)

5. Niin myös sitä Seurakuntaa, joka heidän huonesansa on. Terwehtäkät Epenetusta, minun rakkaindani, joka on Achajasta uutinen Christuxesa.

6. Terwehtäkät Mariata, joka paljo wäiwaa meistä näki.

7. Terwehtäkät Andronikusta ja Juniata, minun langojani ja kanßafangejani, jotka owat kuuluisat Apostolitten seasa, jotka myös olit ennen minua Christuxesa.

8. Terwehtäkät Ampliata, minun rakastani HERrasa.

9. Terwehtäkät Urbanusta, meidän auttajatamme Christuxesa, ja Stachyniä minun rakastani.

10. Terwehtäkät Apelleta, joka on koeteltu Christuxesa. Terwehtäkät Aristobulin perhettä.

11. Terwehtäkät Herodiania minun langoani. Terwehtäkät Narcissuxen perhettä jotka owat HERrasa.

12. Terwehtäkät Tryphenata ja Tryphosata, jotka työtä tekewät HERrasa. Terwehtäkät Persidata minun rakastani, joka paljo työtä tehnyt on HERrasa.

13. Terwehtäkät Rufusta walittua HERrasa, ja hänen ja minun äitiäni.

14. Terwehtäkät Asyncritusta ja Phlegontata, Hermania, Patrobata, Hermestä, ja weljiä jotka heidän kanßansa owat.

15. Terwehtäkät Philologusta ja Juliata, Nereusta ja hänen sisartansa, ja Olympata, ja kaikkia Pyhiä jotka owat heidän kanßansa.

16. Terwehtäkät teitänne keskenänne pyhällä suunandamisella. Christuxen Seurakunnat terwehtäwät teitä.
1 Cor. 16: 20. 2 Cor. 13: 12. 1 Thess. 5: 26. 1 Pet. 5: 14.

17. Mutta minä neuwon teitä, rakkat weljet, että te kawahtaisitta eripuraisuden ja pahennuxen matkaan saattajita, sitä oppia wastan, kuin te oppinet oletta: ja wälttäkät niitä:
Gal. 1: 8, 9. Col. 2: 8. 1 Tim. 6: 3. 2 Tim. 3: 2, 5, 6. 2 Joh. v. 10.

18. Sillä ei senkaltaiset HERraa JEsusta Christusta palwele, waan omaa watzansa: ja wiettelewät makeilla puheillansa ja liehakoitzemisellansa yxikertaisten sydämet.
Phil. 3: 18, 19. 2 Pet. 2: 3. Hes. 13: 18.

19. Sillä teidän kuuliaisuudenne on kaikille julistettu, jon-

Digitized by Google

atähden minä iloitzen teidän ...litzenne: Mutta minä tahdon, ttä teidän pitä hywäsä wiisat leman, ja pahudesa yxikertaiset.
l. 1: 8. Matth. 10: 16. 1 Cor. 14: 20.
20. Mutta rauhan Jumala n tallawa Satanan pian teidän jalkainne ala. Meidän HERran JEsuxen Christuxen Armo olkon teidän kanszanne! Amen.
l. 15: 33. 1 Cor. 16: 23. 2 Cor. 13: 13.
21. Teitä terwehtäwät Timotheus minun auttajani, ja Lucius, ja Jason ja Sosipater, minun Langoni. Ap. T. 16: 1. Phil. 2: 19. 1 Thess. 3: 2. Ap. T. 13: 1. Ap. T. 17: 5. Ap. T. 20: 4.
22. Minä Tertius, joka tämän lähetyskirjan kirjoitin, terwehdän teitä HERrasa.
23. Teitä terwehtää Gajus, minun ja kaiken Seurakunnan holhoja. Teitä terwehtää Erastus, Kaupungin rahanhaltia, ja Qwartus weli.
Ap. T. 19: 22. 2 Tim. 4: 20.
24. Meidän HERran JEsuxen Christuxen Armo olkon teidän kaikkein kanszanne! Amen!
1 Thess. 5: 28.
25. Mutta hänelle, joka woi teitä wahwistaa minun Ewangeliumini ja Jesuxen Christuxen saarnan jälkeen, sen salaisuden ilmestyxen jälkeen, joka ijäisiin aikoin on salattu ollut:
Eph. 1: 9. 3: 9, 20. Col. 1: 26. 2 Tim. 1: 10.
26. Mutta nyt ilmoitettu ja tiettäwäxi tehty Prophetain Raamattuin kautta, ijankaikkisen Jumalan käskyn jälkeen, Uskon kuuliaisudexi, kaikkein pakanain seasa.
Tit. 1: 3. 1 Joh. 1: 1. Rom. 1: 5. 15: 18.
27. Jumalalle, joka yxinänsä wiisas on, olkon kunnia JEsuxen Christuxen kautta ijankaikkisesti! Amen!
1 Tim. 1: 17. Jud. Ep. v. 25.
Romalaisten tygö, Kirjoitettu Corinthosta, Kenchrean Seurakunnan palwelus piikan Pheben kansza.

Pawalin edellinen Epistola Corinthilaisten tygö.

1. Luku.

Pawali terwehtä Corinthilaisia, ja kiittä Jumalata heidän kaswamisensa tähden Christillisydesä. Neuwoo heitä yximielisyteen Christuxen opisa, ilman eroituxen tekemätä Opettajain ulkonaisesa muodosa. Osotta että Ewangeliumin yxikertainen saarnaminen, jonga mailman mieliset wiisat pitäwät tyhmydenä, on Jumalan woima ja hänelle otollinen.

Pawali, kutzuttu JEsuxen Christuxen Apostolixi, Jumalan tahdon kautta, ja Sosthenes weli: Ap. T. 18: 17.
2. Sille Jumalan Seurakunnalle, joka on Corinthosa, pyhitetyille Christuxesa JEsuxesa, kutzutuille Pyhille, ynnä

kaikkein niitten kanssa, jotka meidän HERran JEsuxen Christuxen nimeä auxensa huutawat, jokaitzesa heidän ja meidän siasamme. Joh. 17: 19. Eph. 1: 1. 1 Thess. 4: 7. 2 Tim. 1: 9. Ap. T. 15: 9.

3. Armo olkon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda.
Rom. 1: 7. 2 Cor. 1: 2. Eph. 1: 2.

4. Minä kiitän Jumalatani aina teidän tähtenne, sen Jumalan armon edestä kuin teille JEsuxesa Christuxesa annettu on: Rom. 1: 8.

5. Että te oletta kaikisa rikkari tehdyt hänesä, kaikesa opisa ja kaikesa tundemisesa.
1. 12: 8. 2 Cor. 8: 7. Col. 1: 9.

6. Sillä todistus Christuxesta on teisä wahwistettu:

7. Niin ettei teildä josakusa lahjasa mitän puutu, jotka odotatte meidän HERran JEsuxen Christuxen ilmoitusta.
Phil. 3: 20. Tit. 2: 13.

8. Joka myös teitä loppuun asti wahwistaa, että te olisitta nuhtettomat meidän HERran JEsuxen Christuxen päiwänä.
2 Thess. 3: 3. Col. 1: 22. 1 Thess. 3: 13. 5: 23.

9. Sillä Jumala on uskollinen, jonga kautta te kutzutut oletta hänen Poikansa JEsuxen Christuxen meidän HERran yhteyteen.
1 Thess. 5: 24. Joh. 15: 5.

10. Mutta minä neuwon teitä, rakkat weljet, meidän HERran JEsuxen Christuxen nimen kautta, että te kaikki yhdenkaltaisen puhen pidäisittä, ja ettei teidän seasanne eriseurai, ja olisi, waan olkat sowitetut yhdesä mielesä ja yhdesä mielesä woisa. Rom. 12: 16. 15: 5. Eph. 4: 3. Phil. 2: 2. 3: 15, 16. 1 Pet. 3: 8.

11. Sillä minun korwilleni on tullut teistä, rakkat weljet, Chloen perhen kautta, että riidat owat teillä keskenänne.

12. Niin minä sanon sitä, että kukin teistä sanoo: Minä olen Pawalin, minä olen Apollon, minä Cephaxen, minä Christuxen.
Ap. T. 18: 24. 1 Cor. 3: 4. Joh. 1: 42.

13. Lieneko Christus jaettu? wai ongo Pawali teidän edestänne ristiinnaulittu? Eli oletako te Pawalin nimeen kastetut?

14. Minä kiitän Jumalata, etten minä ole yhtän teistä kastanut, waan Chrispuxen, ja Gajuxen: Ap. T. 18: 8. Rom. 16: 23.

15. Ettei kengän saa sanoa, että minä minun niimeeni teitän kastin.

16. Minä kastin myös Stephanan perhen: sitte en minä tiedä, jos minä jongun muun kastanut olen. 1. 16: 15, 17.

17. Sillä ei Christus minua lähettänyt kastamaan, waan Ewangeliumia saarnamaan; ei sanan wiisaudella, ettei Christuxen risti turhaan menisi. 1. 2: 1, 4, 13. 2 Pet. 1: 16.

18. Sillä se puhe rististä on niille hulluus, jotka kadotetan: Mutta meille, jotka autuaxi

tulemma, on se Jumalan woima. I. 4: 10. Rom. 1: 16.

19. Sillä kirjoitettu on: Minä kadotan wiisasten wiisauden, ja ymmärtäwäisten ymmärryxen minä hyljän.
Job. 5: 12, 13. Es. 29: 14.

20. Kusasta on wiisas? Kusasta on kirjanoppenut? Kusasta tämän mailman tutkia on? Eikö Jumala ole tämän mailman wiisautta hulluderi tehnyt?
Es. 33: 18. Rom. 1: 22.

21. Sillä että Jumalan wiisaudesa ei mailma tundenut Jumalata wiisauden kautta, niin kelpais Jumalalle tyhmän saarnan kautta niitä wapahtaa, jotka sen uskowat.
Matth. 11: 25. Luc. 10: 21. Rom. 1: 21, 28.

22. Sentähden että Judalaiset merkkiä anowat, ja Grekiläiset wiisautta etziwät.
Matth. 12: 38. 16: 1. Joh. 4: 48. 6: 30.

23. Mutta me saarnamme ristinnaulitun Christuxen Judalaisille pahennuxexi, ja Grekiläisille hulluderi.
Joh. 6: 60, 66. 1 Cor. 2: 14.

24. Mutta kutzutuille, sekä Judalaisille että Grekiläisille, saarnamma me Christuxen Jumalan woimaxi ja Jumalan wiisauderi. Rom. 1: 16.

25. Sillä Jumalan hulluus on wiisampi kuin ihmiset: ja Jumalan heikkous on wäkewämpi kuin ihmiset.

26. Te näette, rakkat weljet, teidän kutzumisenne, ettei monda lihallista wiisasta, ei monda woimallista, ei myös monda suuresta suwusta:
Joh. 7: 48. 1 Cor. 2: 8.

27. Waan ne kuin mailman edesä hullut owat, on Jumala walinnut, että hän wiisat häpiään saattais: Ja ne kuin heikot owat mailman edesä, on Jumala walinnut, että hän wäkewät häpiään saattais:
Matth. 11: 25. Jac. 2: 5.

28. Ja ne alimmaisesta suwusta ja ylönkatzotut mailmasa, on Jumala walinnut: ja ne kuin ei mitän ole, että hän ne jotka jotakin owat, turhaxi tekis.

29. Ettei hänen edesänsä yxikän liha kerskaisi.
Rom. 3: 27. Eph. 2: 9.

30. Mutta te oletta hänestä Christuxesa JEsuxesa, joka meille on Jumalalda tehty wiisauderi, ja wanhurskauderi, ja pyhityxexi, ja lunastuxexi:
Col. 2: 3. Joh. 17: 19. Rom. 4: 25. Eph. 1: 7.

31. Että niinkuin kirjoitettu on: joka itziänsä kerskaa, hän kerskatkan händänsä HERrasa.
Jer. 9: 23, 24. 2 Cor. 10: 17.

2. Luku.

Apostoli näyttä, kuinga hän saarnais yxikertaisesti, kuitengin woimallisesti Christuxesta. Että Ewangeliumi ei ole mailmallinen; waan salainen Jumalalda ilmoitettu wiisaus, jota mailman mielinen ja luonnollinen ihminen ei taida käsittä.

Ja, rakkat weljet, koska minä teidän tygönne tulin, en

minä tullut korkioilla sanoilla,
engä sywällä wiisaudella, il-
moittamaan teille Jumalan to-
distusta. Ap. T. 18: 1. 1 Cor. 1: 17.
2. Sillä en minä itziäni
pitänyt teidän seasanne mitä-
kän tietäwäni, waan ainoasta
JEsuxen Christuxen, ja sen
ristinnaulitun. Gal. 6: 14.
3. Ja minä olin teidän
kansanne heikkoudesa, ja pel-
wosa, ja suuresa wapistuxesa.
2 Cor. 10: 10. 11: 30. 12: 5, 9. Gal. 4: 13. Phil. 2: 12.
4. Ja minun puheni ja
saarnani ei ollut kaunistetuisa
sanoisa ihmisten wiisauden jäl-
keen, mutta Hengen ja woiman
osotuxesa.
5. Ettei teidän uskonne olisi
ihmisten wiisaudesa, mutta Ju-
malan woimasa. 2 Cor. 4: 7.
6. Mutta me puhumma siitä
wiisaudesta, kuin on täydellis-
ten tykönä: Ei tämän mail-
man wiisaudesta eikä tämän
mailman Päämiesten jotka
hukkuwat. Jac. 3: 15.
7. Waan me puhumma
siitä salatusta Jumalan wii-
saudesta, jonga Jumala on
ennen mailman alkua säättänyt
meidän kunniaxemme.
Rom. 16: 25. 1 Cor. 4: 1. Eph. 3: 9. Col. 1: 26. 2 Tim 1: 9.
8. Jota ei yxikän tämän
mailman päämiehistä tunde-
nut; Sillä jos he olisit tunde-
net, niin ei he olisi Kunnian
HERraa ristinnaulinnet.
Matth. 11: 25. Joh. 7: 48. Ap. T. 13: 27. 2 Cor. 3: 14. Joh. 16: 3. Ap. T. 3: 17. 1 Tim. 1: 13.
9. Waan niinkuin kirjoitet-
tu on: joita ei silmä ole näh-
nyt, eikä korwa ole kuullut, ja
ei ihmisen sydämeen ole astu-
nut, joita Jumala on niille
walmistanut jotka händä ra-
kastawat. Es. 64: 4. 1 Cor. 1: 23.
10. Mutta meille on Juma-
la sen ilmoittanut Hengensä
kautta: sillä Hengi kaikki tut-
kistelee, Jumalan sywyydetkin.
Matth. 13: 11. 16: 17. 2 Cor. 3: 18. 1 Joh. 2: 27.
11. Sillä kuka ihminen tie-
tä mitä ihmisesä on, waan
ihmisen Hengi joka hänesä on?
Niin myös, ei yxikän tiedä
mitä Jumalasa on, waan Ju-
malan Hengi.
12. Mutta en me ole saanet
tämän mailman hengeä: waan
sen Hengen, joka Jumalasta
on, että me tiedäisimme, mitä
meille Jumalalda annettu on.
Rom. 8: 15.
13. Jota me myös puhum-
ma, ei niillä sanoilla kuin in-
himmillinen wiisaus opetta;
waan niillä kuin Pyhä Hengi
opetta, ja me duomitzemma
hengelliset asiat hengellisesti.
2 Pet. 1: 16.
14. Mutta ei luonnollinen
ihminen ymmärrä niitä kuin
Jumalan Hengen owat; sillä
ne owat hänelle hulluus, ja ei
taida käsittä, sillä ne hengelli-
sesti duomitan. Rom. 8: 7.
15. Mutta hengellinen duo-
mitzee tosin kaikkia, waan ei
hän keltäkän duomita.

Digitized by Google

16. Sillä kuka on tiennyt HERran mielen, joka tahtoo hänellen neuwoa anda? Mutta meillä on Christuxen mieli.
Rom. 11: 34.

3. Luku.

Pawali nuhtelee Corinthilaisia heidän riitaisudensa tähden Opettaistansa. Neuwoo heitä yhden perustuxen Christuxen tygö. Waroi heitä turmelemasta Jumalan Templiä, se on: itziänsä, mailman mielisellä wiisaudella, ja kerskamisella ihmisestä.

Ja, rakkat weljet, en minä tainnut teille puhua niinkuin hengellisille, waan niinkuin lihallisille, niinkuin lapsille Christuxesa.

2. Rieskaa minä olen teille juoda andanut, ja en ruokaa; sillä et te sitä wielä woinet; Ja et te wielä nytkän woi.
Ebr. 5: 12, 13.

3. Sillä te oletta wielä lihalliset; Sillä niinkauwan kuin teidän seasanne kateus, ja riita, ja eripuraisus on, ettäkö te ole lihalliset, ja waella ihmisten tawan jälkeen?
1. 1: 11. Gal. 5: 19, 20. Jac. 3: 16.

4. Sillä koska joku sanoo: Minä olen Pawalin: ja toinen: Minä Apollon: ettekö te siis ole lihalliset? 1. 1: 12.

5. Mitästä Pawali on, ja mikä Apollo, muuta kuin palweliat, joiden kautta te oletta uskonet, ja niinkuin Jumala kullengin andanut on.
Ap. T. 18: 24. 1 Cor. 16: 12.

6. Minä olen istuttanut, Apollo on kastanut; Mutta Jumala on kaswon andanut.
Ap. T. 18: 26. 19: 1.

7. Niin ei se mitän ole joka istutta, eikä se joka kastaa, waan Jumala joka kaswon anda.

8. Mutta se joka istutta ja se joka kastaa, owat yhtä: kumpikin saa palkkansa, työnsä jälkeen. Matth. 16: 27. Rom. 2: 6. Gal. 6: 5. Ilm. K. 2: 23. 22: 12.

9. Sillä me olemma Jumalan apulaiset: te oletta Jumalan pelto, ja Jumalan rakennus. 2 Cor. 6: 1. Eph. 2: 20, 21.

10. Sen Jumalan armon jälkeen kuin minulle annettu on, olen minä perustuxen laskenut, niinkuin taitawa rakendaja, waan toinen sen päälle rakendaa: mutta katzokan jokainen, kuinga hän sen päälle rakendaa. Rom. 1: 5. Rom. 15: 20.

11. Sillä muuta perustusta ei taida yxikän panna, waan sen kuin pandu on, joka on JEsus Christus. Es. 28: 16. Matth. 16: 18. Eph. 2: 20. 1 Pet. 2: 7.

12. Jos nyt joku rakendaa tämän perustuxen päälle, kuldaa, hopiata, kallita kiwiä, puita, heiniä, olkia:

13. Jokaitzen teko tulee julkisexi: Sillä se päiwä on sen selittäwä, joka tulesa ilmanduu: ja mingäkaltainen kungin teko on, sen tuli koettelee.
1 Pet. 1: 7. 4: 12.

14. Jos jongun teko pysyy,

kuin hän sen päälle rakendanut on, niin hän saa palkan:

15. Jos jongun teko palaa, niin hän saa wahingon: Mutta hän tulee itze autuaxi, kuitengin niinkuin tulen kautta.

16. Ettekö te tiedä teitänne Jumalan Templixi, ja että Jumalan Hengi asuu teisä? l. 6: 19. 2 Cor. 6: 16. Eph. 2: 21. 22. Ebr. 3: 6. 1 Pet. 2: 5.

17. Jos joku Jumalan Templin turmelee, sen Jumala turmelee: Sillä Jumalan Templi on pyhä, niinkuin tekin oletta.

18. Älkän kengän itziänsä pettäkö! Jos joku teistä itzensä luulee wiisaxi täsä mailmasa, se tulkon tyhmäxi, että hän wiisaxi tulis.

19. Sillä tämän mailman wiisaus on hulluus Jumalan tykönä. Sillä kirjoitettu on: Hän käsittä taitawat kawaludesansa. Job. 5: 13.

20. Ja taas: HErra tietä wiisasten ajatuxet, että ne turhat owat. Ps. 94: 11.

21. Sentähden älkän yxikän ihmisistä kerskatko. Sillä kaikki owat teidän omanne:

22. Joko se olis Pawali, eli Apollo, eli Cephas, taikka mailma, eli elämä, eli kuolema, taikka nykyiset eli tulewaiset: kaikki owat teidän:

23. Mutta te oletta Christuxen; waan Christus on Jumalan. l. 11: 3.

4. Luku.

Apostoli opetta, minä uskolliset opettajat pitä pidettämän. Minä mailma heidän pitä. Neuwoo Corinthiläisiä, ja uhkaa tulduansa rangaista paisuneita.

Jokainen pitäkön meitä Christuxen palwelioina, ja Jumalan salaisutten huonenhaldioina. 2. Cor. 4: 5. 6: 4. Col. 1: 25. Tit. 1: 7.

2. Mutta ainoasta se huonenhaltiain seasa etzitän, että joku uskollisexi löyttäisin. Luc. 12: 42.

3. Mutta wähän minä sitä tottelen, että minä teildä duomitan, eli inhimilliseldä päiwäldä: ja en minä itzekkän duomitze minuani.

4. Sillä en minä tiedä mitän kanßani: mutta en minä sentähden wanhurskautettu ole: waan HErra on se joka minun duomitzee. Rom. 4: 2.

5. Sentähden älkät duomitko ennen aikaa, siihenasti kuin HErra tulee; joka nekin walkeuteen saatta, kuin pimeydesä peitetyt owat, ja ilmoitta sydänden aiwoituxet: ja silloin kukin saa kunnian Jumalalda. Matth. 7: 1. Rom. 2: 1. Ilm. K. 20: 12.

6. Mutta näitä, rakkat weljet, olen minä minustani ja Apollosta ulostoimittanut teidän tähtenne; että te meistä oppisitta, ettei kengän enämbää itzestänsä ajattelisi, kuin kirjoitettu on, ettei yxikän teistä

Digitized by Google

toistansa wastan pidä jongun
tähden itziänsä paisuttaman.
Rom. 12: 3.
7. Sillä kuka sinun eroitta?
Taikka mitä sinulla on, jota et
sinä ole saanut? Jos sinä siis
saanut olet, mitäs kerskat, niin-
kuin et sinä saanut olisi?
Joh. 3: 27. Rom. 12: 6. 1 Pet. 4: 10.
Jac. 1: 17.
8. Jo te oletta rawitut, jo
te oletta rikastunet, ilman meitä
te wallitzetta: ja O joska te
tosin wallitzisitta! että mekin
teidän kanssanne wallitzisimma.
9. Sillä minä luulen, että
Jumala on meitä wiimeisiä
Apostoleita asettanut eteen niin-
kuin surmattawia: sillä me
olemma mailmalle, ja Enge-
leille, ja ihmisille ihmexi tullet.
1. 15: 8. 9. 10. Eph. 3: 8. Rom. 8: 36.
Ebr. 10: 33.
10. Me olemma tompelit
Christuxen tähden, mutta te
toimelliset Christuxesa: me hei-
kot, mutta te wäkewät: te kunni-
alliset, mutta me katzotut ylön.
1. Thess. 3: 7. 1 Cor. 2: 3. 2 Cor. 13: 9.
11. Hamaan tähän hetkeen
asti kärsimmä me nälkää ja
janoa, ja olemma alasti, ja
meitä lyödän korwalle, ja ei
meillä ole wahwaa asuinsiaa:
Ap. T. 23: 2. 2 Cor. 4: 8. 11: 23.
12. Ja me näemme wai-
waa työtä tehden omilla käsil-
lämme: Koska meitä soimatan,
niin me hywästi lausumma:
koska meitä wainotan, niin me
kärsimme. Ap. T. 18: 3. 20: 34.
1 Thess. 2: 9. 2 Thess. 3: 8. Matth. 5: 44.
Luc. 6: 28. 23: 34. Ap. T. 7: 60.
Rom. 12: 14.
13. Koska meitä pilkatan,
niin me rukoilemma: me olem-
ma tullet niinkuin mailman
tungioxi, ja kaikkein saastaisu-
dexi tähän päiwään asti.
14. En minä näitä kirjoita
häwäistäxeni teitä, waan minä
neuwon teitä niinkuin minun
rakkaita lapsiani: 1 Thess. 2: 11.
15. Sillä ehkä teillä olis
kymmenen tuhatta opettajata
Christuxesa, niin ei teillä kui-
tengan ole monda Isää; sillä
minä olen teitä Christuxesa
JEsuxesa siittänyt Ewangeliu-
min kautta. Ap. T. 18: 11. Gal.
4: 19. Philem. v. 10.
16. Sentähden neuwon mi-
nä teitä, olkat minun tawotta-
jani. 1 Cor. 11: 1. Phil. 3: 17. 1
Thess. 1: 6. 2 Thess. 3: 9.
17. Sentähden lähetin mi-
nä teille Timotheuxen, joka
on minun rakas ja uskollinen
poikani HERrasa, joka pitä
muistuttaman teille minun tie-
ni, jotka owat Christuxesa,
niinkuin minä jokapaikasa kai-
kisa Seurakunnisa opetan.
1 Tim. 1: 2. 2 Tim. 1: 2.
18. Mutta muutamat owat
teistä paisunet, niinkuin en
minä teidän tygönne tulewa
oliskan.
19. Mutta ennen paljoa
aikaa tulen minä teidän tygön-
ne, jos HERra tahtoo, ja
tahdon tietä, ei niitten paisu-
nuitten sanoja, mutta woimaa.
Ap. T. 18: 21. Rom. 15: 32. Jac. 4: 15.
20. Sillä Jumalan walda-

Digitized by Google

kunda ei ole puhesa, waan woimasa. 1. c: 4.

21. Kumman te tahdotta? että minä tulen witzalla teidän tygönne, taikka rakkaudella, ja hengen siweydellä? 2 Cor. 10: 2. 13: 10.

5. Luku.

Pawali nuhtelee heitä, että he kärseit sukuruttaista seasansa, jonga hän uloksulke seurakunnasta; ja näyttä syyn siihen wertauxella hapaturesta. Neuwoo heitä eroittamaan julkisyndistä pois joukostansa.

Täydellisesti kuuluu teidän seasanne huoruus, ja senkaltainen huoruus, josta ei pakanatkan sanoa tiedä, niin että joku Isänsä emändää pitä.

2. Ja te oletta paisunet, ja mixei enämmin murehtinet, että se joka senkaltaisen työn tehnyt on, teidän seastanne otetaisiin pois.

3. Mutta minä tosin, joka niinkuin ruumin puolesta poisa ollen, kuitengin hengesä tykönä ollen, olen jo niinkuin tykönä olewa sen duominnut, että hän, joka sen niin tehnyt on, Col 2: 5.

4. Meidän HErran JEsuxen Christuxen Nimeen, teidän kokoontulemisesanne, ynnä minun hengeni kanssa, meidän HErran JEsuxen Christuxen woimalla, Matth. 16: 19. Joh. 20: 23.

5. Annetan Satanan haltuun lihan kadotuxexi, että hengi autuaxi tulis HErran JEsuxen päiwänä. 1 Tim. 1: 20.

6. Ei ole teidän kerskauxenne hywä: ettekö te tiedä, että wähä hapatus kaiken taikinan hapatta? Jac. 4: 16. Gal. 5: 9.

7. Sentähden peratkat se wanha taikina, että te olisitta uusi taikina, niinkuin te happamattomat oletta; Sillä meidän Pääsiäis lambamme on meidän edestämme uhrattu, joka on Christus. Joh. 1: 29, 36. 1 Pet. 1: 19. 1 Cor. 15: 3.

8. Sentähden pitäkämme Juhlaa, ei wanhasa hapatuxesa, eikä pahuden ja wääryden hapatuxesa, waan wakuden ja totuden happamattomasa taikinasa.

9. Minä olen teille lähetyskirjasa kirjoittanut, ettei teidän pidäisi sekanduman huorintekiäin kanssa. 2 Thess. 3: 14. 2 Cor. 6: 14. Eph. 5: 11.

10. Ja ei kaiketi tämän mailman huorintekiäin kanssa, eli ahneitten, eli raateliain, eli epäjumalten palwelioitten; sillä niin tulis teidän mailmasta paeta pois.

11. Mutta nyt minä olen kirjoittanut, ettei teidän pidä heihin sekanduman, jos joku, joka weljexi kutzutan, olis huorintekiä, taikka ahne, eli epäjumalten palwelia, taikka pilkkaja, eli juomari, taikka raatelia: älkät senkaltaisen kanssa syökö: Matth. 18: 17. Rom. 16: 17. 2 Thess. 3: 6.

Digitized by Google

12. Sillä mitä minun tulee duomita niitä, jotka ulkona owat? Ettekö te niitä duomitze, jotka sisällä owat?

13. Mutta Jumala ne duomitzee, jotka ulkona owat. Ajakat itzekkin paha pois tykösänne.

6. Luku.

Pawali toruu Corinthiläisiä, että he riitelit toinen toisensa kansa, semmengin pakanallisten Duomarein edesä; muistuttain heille mikä wäärin tekiäin palkka on. Waroitetan heitä haureudesta.

Mixi joku teistä, jolla on toisen kanßa jotakin asiata, rohkenee riidellä wääräin, ja ei pyhäin edesä?

2. Ettekö te tiedä että pyhät pitä mailmaa duomitzeman? Ja jos mailma pitä teidän kauttanne duomittaman, ettekö te siis kelpa pienimpitä asioita duomitzemaan? Math. 19: 28. Luc. 22. 30.

3. Ettekö te tiedä, että meidän pitä Engeleitäkin duomitzeman? Kuinga siis ei ajallisia asioita?

4. Koska siis teillä on jotakuta asiata ajallisesta hywydestä, niin te otatte ne jotka Seurakunnasa katzotut ylön owat, ja asetatte Duomarixi.

5. Teille minä sanon näitä häpiäxi: Eikö niin yhtän wiisasta ole teidän seasanne, joka taidais duomita weljensä wälillä?

6. Waan weli riitelee weljensä kanßa, ja sittekin uskottoman edesä.

7. Niin on siis kaiketi wika teidän seasanne, että te toinen toisenne kanßa käytte oikiuden eteen: Mixette parammin wääryttä kärsi? Mixet te ennen suo teitänne wahingoitta? Matth. 5: 39. Luc. 6: 29. Rom. 12: 17, 19. 1 Thess. 4: 6. 5: 15.

8. Waan te itze wääryden ja wahingon teette, ja semmengin teidän weljillenne.

9. Ettekö te tiedä, ettei wäärät pidä Jumalan Waldakundaa perimän? Älkät exykö: eikä huorintekiäin, eikä epäjumalten palweliain, eikä salawuoteisten, eikä pehmiäin, eikä miesten kanßa makajitten,

10. Eikä warasten, eikä ahnetten, eikä juomaritten, eikä pilkkajitten, eikä raateliain, pidä Jumalan Waldakundaa perimän. 1 Tim. 1: 9. Gal. 5: 19, 20, 21. Eph. 5: 5.

11. Ja senkaltaiset te muutamat olitta; mutta te oletta pestyt, te oletta pyhitetyt, te oletta wanhurskaxi tullet HErran JEsuxen nimen kautta, ja meidän Jumalamme Hengen kautta. Eph. 2: 1, 2. 3. 5: 8. Col. 3: 7. Tit. 3: 3.

12. Kaikisa on minulla walda, waan ei kaikki ole hywäxi: Kaikisa on minulla walda, mutta en minä kenengän alammainen ole. I. 10: 23.

13. Ruoka on watzalle säätty, ja watza rualle: mutta Jumala on tämän ja sen hukuttawa. Ei ruumis ole säätty

huoruteen, waan HERralle, ja HERra ruumille.
Matth. 15: 17. Rom. 14: 17.

14. Mutta Jumala on HERran herättänyt, niin hän on myös meitäkin woimallansa herättäwä. Ap. T. 2: 24, 32. Rom. 6: 5, 8. 8: 11. 2 Cor 4: 14.

15. Ettekö te tiedä, että teidän ruuminne owat Christuxen jäsenet? Pidäiskö siis minun Christuxen jäsenet ottaman ja porton jäsenexi tekemän? Pois se. 1 Cor. 12: 27. Eph. 4: 12, 15, 16. 5: 30.

16. Taikka ettekö te tiedä, että se joka portohon rhytyy, niin hän on yxi ruumis sen kanßa? Sillä he tulewat, sanoo hän, kaxi yhdexi lihaxi.
1 Mos. 2: 24. Matth. 19: 5. Marc. 10: 8. Eph. 5: 31.

17. Mutta joka HERraan rhytyy, se on yxi hengi hänen kanßansa. Joh. 17: 21, 22, 23. Eph. 4: 4.

18. Wälttäkät huorutta. Kaikki synnit kuin ihminen teke, owat ulkona ruumiista; waan joka huorin teke, se teke syndiä omasa ruumisansa.

19. Wai ettekö te tiedä, että teidän ruuminne on Pyhän Hengen Templi, joka teisä on, jonga te Jumalalda saitta, ja ettepä te ole teidän omanne?
1. 3: 16. 2 Cor. 6: 16. Ebr. 3: 6. 1 Pet. 2: 5.

20. Sillä te oletta kallisti ostetut: kunnioittakat siis Jumalata teidän ruumisanne, ja teidän hengesänne, jotka Jumalan owat. 1. 7: 23. Gal. 5: 13. Ebr. 9: 12. 1 Pet. 1: 18, 19. 2 Pet. 2: 1.

7. Luku.

Pawalin wastaus Corinthiläisten kirjoituxeen, Awioparin keskinäisestä welwollisudesta. Naimattomain ja leskein wapaudesta. Awioparin erkämisen luwattomudesta. Kungin kutzumisesansa pysymisestä. Neitzytten ja leskein tilan edusta ja wapaudesta.

Mutta niistä kuin te minulle kirjoititta, hywä on miehelle, ettei hän waimoon ryhdy.

2. Mutta huoruden tähden pitäkön kukin oman waimonsa, ja jokainen pitäkön oman miehensä.

3. Mies andakan waimolle welwollisen mielisuosion: niin myös waimo miehelle.
1 Pet. 3: 7.

4. Ei ole waimolla waldaa omalle ruumillensa, waan miehellä: Ei myös miehellä ole waldaa ruumillensa, waan waimolla.

5. Älkät toinen toistanne wälttäkö, jollei se ole molempain suosiosta hetkexi, että teillä jouto olis paastota ja rukoilla: Ja tulkat jällen yhteen, ettei Satanas teitä kiusaisi teidän himonne hillimättömyden puolesta:

6. Mutta sen sanon minä teille suomisen, ja ei käskyn jälkeen.

7. Sillä minä tahdoisin, että kaikki ihmiset niin olisit kuin minäkin olen; mutta jokaitzella on oma lahja Jumalal-

Digitized by Google

da, yhdellä niin, ja toisella näin. Matth. 19: 11. 1 Cor. 12: 11.
8. Waan minä sanon naimattomille ja leskille: Se on heille hywä, jos he owat niinkuin minäkin.
9. Waan ellei he woi heitänsä pidättä, niin naikan; Sillä parambi on naida, kuin palaa.
10. Mutta naineille käsken, en minä, waan HErra, ettei waimon pidä miehestänsä eriämän. Matth. 5: 32. 19: 6, 9. Marc. 10: 11, 12. Luc. 16: 18.
11. Mutta jos hän eriä, niin olkon naimata, taikka sopikan miehensä kanßa: ja älkön mies hyljätkö waimoansa.
12. Waan muille sanon minä, ja ei HErra: jos jollakin weljellä on uskotoin waimo, ja se mielistyy hänen kanßansa asumaan, älkön sitä itzestänsä eroittako.
13. Ja jos jollakin waimolla on uskotoin mies, ja hän tahtoo sen kanßa asua, älkön händä itzestänsä eroittako.
14. Sillä uskotoin mies on waimonsa kautta pyhitetty, ja uskotoin waimo on pyhitetty miehensä kautta: muutoin olisit teidän lapsenna saastaiset, waan nyt ne owat pyhitetyt.
15. Mutta jos uskotoin itzensä eroitta, niin olkan eroitetut. Eipä weli taikka sisar ole sidottu orjuteen sen muotoisisa menoisa; mutta rauhasa on Jumala meitä kutzunut:
16. Sillä kuingas tiedät waimo, jos sinä miehes taidat autuaxi saatta? Eli sinä mies, kuingas tiedät, jos sinä taidat waimos autuaxi saatta. 1 Pet. 3: 1.
17. Kuitengin niinkuin Jumala kullengin on jakanut: Jokainen niin waeltakan, kuin HErra on hänen kutzunut: ja niin minäkin kaikisa Seurakunnisa säädän.
18. Jos joku ymbärileikattu on kutzuttu, älkän se esinahkaa pyytäkö: Jos joku on esinahasa kutzuttu, älkän se andako itziänsä ymbärileikata:
19. Ymbärileikkaus ei ole mitän, eikä esinahka mitän ole, waan Jumalan käskyin pitämys. Gal. 5: 6. 6: 15.
20. Jokainen pysykön siinä kutzumisesa, johonga hän kutzuttu on. Eph. 4: 1. Phil. 1: 27.
21. Jos sinä olet orjaxi kutzuttu? älä sitä murehdi; kuitengin jos sinä taidat wapaxi tulla, niin nautitze sitä parammin.
22. Sillä joka orjaxi on HErrasa kutzuttu, se on HErran wapa: Niin myös joka wapaxi on kutzuttu, hän on Christuxen orja. Rom. 6: 18. 22. Gal. 5: 13. Eph. 6: 6. 1 Pet. 2: 16
23. Te oletta kallisti ostetut: älkät ihmisten orjat olko. I. 6: 20. Ebr. 9: 12. 1 Pet. 1: 18. 2 Pet. 2: 1. 2 Cor. 11: 20.
24. Itzekukin, rakkat weljet,

Digitized by Google

josa hän kutzuttu on, olkan silnä Jumalan tykönä.

25. Mutta neitzeistä ei ole minulla HERran käskyä; kuitengin sanon minä minun neuwoni, niinkuin laupiuden saanut HERralda uskollisna ollaxeni.

26. Minä luulen siis sen hywäxi, nykyisen tuskan tähden, että ihmisen on niin hywä olla.

27. Jos sinä olet waimoon sidottu? älä pyydä eroa: Jos sinä olet waimotoin? niin älä pyydä waimoa.

28. Mutta jos sinä myös olet nainut, et sinä syndiä tehnyt: Ja jos neitzy huolii, ei hängän syndiä tehnyt: Kuitengin senkaltaiset saawat waiwan ruumiseensa. Mutta minä säästäisin mielelläni teitä.

29. Mutta sen minä sanon, rakkat weljet, aika on lyhetty. Mitä enä? joilla waimot owat, olkan niinkuin ei heillä olisikkan.

30. Ja jotka itkewät, niinkuin ei he itkisikkän: Ja jotka iloitzewat, niinkuin ei iloitzisikkan: Ja jotka ostawat, niinkuin ei nautitzisikkan.

31. Ja jotka tätä mailmaa wiljelewät, ettei he sitä wäärin käyttäisi; sillä tämän mailman meno on menewä.

Es. 40: 6. 1 Joh. 2: 17.

32. Mutta minä tahdoisin, että te ilman murheta olisitta: naimatoin tottelee niitä kuin HERran owat, kuinga hänen pitä HERralle kelpaman.

33. Mutta joka nai, hän suree mailmallisista, kuinga hän emännällensä kelpais.

34. Nämät owat eriteltyt, waimo ja neitzy: joka ei naitu ole, se murehti niitä kuin HERran owat, että hän pyhä olis sekä ruumilla että hengellä: Mutta se joka naitu on, murehti mailmallisista, kuinga hänen pitä miehellensä kelpaman.

35. Mutta senkaltaista sanon minä teidän tarpexenne: ei että minä paulan teidän päällenne heitäisin, waan että te soweliasti ja hywin HERrasa rippuisitte kiinni, ilman eroittamata.

36. Mutta jos joku luulee, ettei se sowi hänen neitzellensä, sitte kuin hän jo naitawisa on, eikä saa toisin olla, niin tehkän mitä hän tahtoo, ei hän syndiä tee; sallikan hänen huolla.

37. Mutta joka seisoo wahwana sydämesänsä, ja ei ole waadittu, waan hänellä on oma ehtonsa, ja päättä sen sydämesänsä, että hän tahtoo hänen neitzensä pitä, se teke hywin.

38. Sentähden joka naitta, se teke hywin; mutta joka ei naita, hän teke paremmin.

39. Waimo on sidottu Lakiin, niinkauwan kuin hänen miehensä elää: waan koska hänen miehensä kuollut on, niin

Digitized by Google

hän on wapa toiselle huolemaan, kelle hän tahtoo; ainoasta että se HERrasa tapahtuu.
Rom. 7: 2.
40. Waan hän on autuampi, minun luullaxeni, jos hän sillänsä pysyy; sillä minä luulen, että minullakin on Jumalan Hengi.

8. Luku.

Ei yhdengän pidä, tiedollansa epäjumalain uhrista, heikkoja pahendaman. Eikä wapauttansa ehdollisisa asioisa wäärin käyttämän, heikoille kadotuxexi.

Epäjumalten uhreista me tiedämme että kaikilla meillä on tieto. Tieto paisutta, mutta rakkaus rakenta. Ap. T. 15: 20, 29. Rom. 14: 3. 10, 22.
2. Mutta jos joku luulee hänensä jotakin tietäwän, ei hän wielä mitän tiedä, kuin hänen tulis tietä.
Gal. 6: 3. 1 Tim. 6: 4.
3. Mutta jos joku Jumalata rakastaa, se on tuttu häneldä.
4. Niin me nyt tiedämme, siitä ruasta kuin epäjumalille uhratan, ettei yhtän epäjumalata mailmasa olekkan, ja ettei yhtän muuta Jumalata ole, kuin yxi. Rom. 14: 14. 1 Cor. 10: 19. Marc. 12: 29. Eph. 4: 6. 1 Tim. 2: 5.
5. Ja waikka muutamat owat jotka Jumalixi kutzutan, olkon se Taiwasa eli maan päällä: (niinkuin monda jumalata, ja monda Herraa on:)
6. Niin on kuitengin meillä yxi Jumala, Isä, josta kaikki owat, ja me hänesä: ja yxi HERra JEsus Christus, jonga kautta kaikki owat, ja me hänen kauttansa. Eph. 3: 9. 4: 5, 6. Ap. T. 17: 28. Rom. 11: 36. Joh. 1: 3. 13: 13. 1 Cor. 12: 3. Phil. 2: 11. Col. 1: 16. Ebr. 1: 2.
7. Mutta ei jokaitzella ole tietoa; sillä muutamat tekewät heillensä omantunnon epäjumalista, ja syöwät niinkuin se olis epäjumalille uhrattu: Ja että heidän omatundonsa on heikko, niin se saastutetan.
Rom. 14: 23. 1 Cor. 10: 28.
8. Mutta ei ruoka meitä saata otollisexi Jumalan edesä: jos me syömme, en me sitä rikkammaxi tule; ellen me taas syö, embä me sentähden köyhemmäxi tule. Rom. 14: 17.
9. Waan katzokat, ettei tämä teidän wapaudenne tulisi heikoille pahennuxexi:
Rom. 14: 13, 20. Gal. 5: 13.
10. Sillä jos sinun, jolla tieto on, joku näke atrioitzewan epäjumalten huoneisa, eikö siitä omatundo, joka heikko on, yllytetä epäjumalten uhria syömään?
11. Ja niin sinun tietos kautta sinun weljes hukkandu, joka heikko on, jongatähden Christus on kuollut. Rom. 14: 15.
12. Mutta koska te niin syndiä teette weljiänne wastan, ja särjette heidän heikon omantundonsa, niin te Christusta wastan syndiä teette.
13. Sentähden jos ruoka minun weljeni pahennais, niin

Digitized by Google

en minä ikänäni söisi lihaa, etten minä weljeäni pahennaisi.
Rom. 14: 21. 2. Cor. 11: 29.

9. Luku.

Pawali wahwistaa Christillisen wapauden ehdollisisa, esimerkillänsä. Ehkä hänellä oikeus oli, ei ota hän kuitengan palkkaa saarnastansa, että hän kaikki kaikille olis, ja muutamatkin woittais. Neuwoo Hengelliseen kilwoittelemiseen ja raitiuteen.

Engö minä ole Apostoli? Engö minä wapa ole? Engö minä meidän HERraa JEsusta Christusta nähnyt? Ettekö te ole minun työni HERrasa? Ap. T. 9: 3, 17. 22: 17, 18. 23: 11. 1 Cor. 15: 8. 2 Cor. 12: 2. 1 Cor. 4: 15.

2. Ellen minä ole muille Apostoli, niin minä tosin teille olen; Sillä te oletta minun Apostolin wirkani sinetti HERrasa.

3. Niille, jotka minulda kysywät, on tämä minun edeswastauxeni:

4. Eikö meillä ole waldaa syödä ja juoda?
l. 9. 14. 1 Thess. 2. 7.

5. Eikö meillä ole waldaa sisarta waimoxi kanßamme ymbäri wiedä, niinkuin muillakin Apostoleilla, ja HERran weljillä, ja Cephaxella?
Matth. 8: 14. Matth. 12: 46. Marc. 6: 3. Gal. 1: 19.

6. Eli minulla yxin ja Barnaballa ei ole waldaa ei työtä tehdä? 2. Thess. 3: 9.

7. Kuka sotii koskan omalla kulutuxellansa? Kuka istutta wiinatarhan, ja ei syö sen hedelmästä? Eli kuka karjaa kaitzee, ja ei syö karjan riestasta?
1 Pet. 5: 2.

8. Puhunengo minä näitä ihmisten tawalla? Eikö myös Laki sitä sano?

9. Sillä Mosexen Laisa on kirjoitettu: Ei sinun pidä sitoman kiinni rihtätappawan härjän suuta. Surenekò Jumala härkiä? 5 Mos. 25: 4. 1 Tim. 5: 18.

10. Taikka, eikö hän sitä kaiketi meidän tähtemme sano? Sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu: Että se joka kyndää, hänen pitä toiwosa kyndämän, ja joka rihtä tappa, hänen pitä toiwosa rihtä tappaman, että hän toiwostansa osallisexi tulis.
2 Tim. 2: 6.

11. Jos me olemma teille hengellisiä kylwänet, paljoko se on, jos me teidän ruumillisianne niitämme?
Rom. 15: 27. Gal. 6: 6.

12. Jos muut owat täsä wallasa osalliset teidän tykönänne, mixen me siis paljo enämmin? Mutta empä me ole sitä waldaa pitänet, waan me kärsimme kaikkinaisia, etten me Christuxen Ewangeliumille mitän estettä tekisi. Ap. T. 20: 33. 2. Cor. 11: 9, 12. 12: 13. 1. Thess. 2: 7.

13. Ettekö te tiedä että ne jotka uhrawat, ne syöwät uhrista? Ja ne jotka Altarita walmistawat, ne altarista osallisexi tulewat?

Digitized by Google

14. Niin on myös HERra säännyt, että ne jotka Ewangeliumia ilmoittawat, pitä Ewangeliumista elatuxensa saaman. Matth. 10: 10. Luc. 10: 7. 1 Tim. 5: 18.

15. Mutta en minä ole kuitengan mitän näistä tehnyt. Waan en minä sentähden sitä kirjoita, että niin pidäis minun kanssani tapahtuman. Parambi olis minun kuolla, kuin että joku minun kerskamiseni tyhjäxi tekis. Ap. T. 18: 3. 20: 34. 1 Cor. 4: 12. 1. Thess. 2: 9. 2. Thess. 3: 8. 2. Cor. 11: 10.

16. Mutta että minä Ewangeliumia saarnan, niin ei minun tarwita sitä öykkämään; sillä minun tulee se tehdä. Woi minua, ellen minä Ewangeliumia ilmoita! Rom. 1: 14.

17. Sillä jos minä sen mielelläni teen, niin minulla on palkka; mutta jos minä ylönmielen sen teen, niin on se wirka kuitengin minulle uskottu. l. 4: 1.

18. Mitästä siis minun palkkani on? että minä Christuxen Ewangeliumia saarnan, ja teen sen ilman mitäkän, etten minä turmelisi wapauttani Ewangeliumisa.

19. Sillä ehkä minä olen wapa jokaitzesta, niin minä olen kuitengin minuni tehnyt jokaitzen palweliaxi, että minä sitä usiammat woittaisin.

20. Ja olen Judalaisille tehty niinkuin Judalainen, että minä Judalaiset woittaisin: Niille kuin Lain alla owat, niinkuin lain alainen, että minä ne, jotka Lain alla owat, woittaisin. Ap. T. 16: 3. 21: 23, 26.

21. Niille kuin ilman Laita owat, niinkuin minä ilman Laita olisin (waikka en minä ilman Laita Jumalan edesä ole, waan olen Christuxen Laisa,) että minä ne, jotka ilman Laita owat, woittaisin. Gal. 2: 3.

22. Heikoille olen minä tehty niinkuin heikko, että minä heikot woittaisin. Minä olen kaikille tehty kaikixi, että minä kaiketi muutamat autuaxi saattaisin. Rom. 15: 1. 2 Cor. 11: 29. 1 Cor. 10: 33. Gal. 6: 1.

23. Mutta sen minä teen Ewangeliumin tähden, että minä sitä osalliseri tulisin.

24. Ettekö te tiedä, että ne, jotka kiistasa juoxewat, kaikki tosin he juoxewat, waan yxi palkan ennättä? Juoskat siis niin että te käsitäisitte. Phil. 3: 14. 2 Tim. 4: 7. Ebr. 12: 1.

25. Mutta jokainen kuin kilwoittelee, kaikista hän itzensä pitä pois. Ne tosin sitäwarten, että he katowaisen Kruunun saisit: Mutta me, katomattoman. 1 Tim. 6: 12. 2 Tim. 2: 5. 4: 8.

26. Mutta en minä niin juoxe, kuin tietämättömän puoleen: ja minä kilwoittelen, ei niin kuin tuulda piexäin.

27. Waan minä kuritan ruumistani, ja painan sitä alas, etten minä, joka muille saarnan, itze hyljättäwäxi tulisi.

Digitized by Google

10. Luku.

Pawali muistutta Isäin menoa, ja neuwoo toisten wohingosta wiisaxi tuleman. Kieldä osallisuden epäjumalden uhrista, HERran Ehtollisen osallisuden mieleen johdattamisella. Monikahdat ojennus nuorat Christillisestä wapaudesta ruasa ja juomasa.

Mutta en minä tahdo sitä teildä, rakkat weljet, salata, että meidän Isämme owat kaikki pilwen alla ollet; ja kaikki meren läpitze waeltanet.

2. Ja kaikki Mosexehen kastetut pilwesä ja meresä.

3. Ja owat kaikki yhtäläistä hengellistä ruokaa syönet.

4. Ja kaikki yhtäläistä hengellistä juomaa juonet; Sillä he joit siitä hengellisestä kalliosta, joka heitä seurais; Mutta se kallio oli Christus.

5. Mutta ei heistä monda ollet Jumalalle otolliset; sillä he maahan lyötin korwesa.

6. Mutta nämät olit meille esikuwaxi, etten me pahaa himoitzisi, niinkuin he himoitzit.

7. Älkät siis olko epäjumalten palweliat, niinkuin muutamat heistä; niinkuin kirjoitettu on: Kansa istui syömään ja juomaan, ja nousit mässämään. 2 Mos. 32: 6.

8. Älkämme huorintehkö, niinkuin muutamat heistä itzensä huorudella saastutit, ja langeisit yhtenä päiwänä kolme kolmatta tuhatta.

9. Älkämme Christusta kiusatko, niinkuin myös muutamat heistä kiusaisit, ja surmattin kärmeiltä.

10. Älkät napisko, niinkuin muutamat heistä napisit, ja hukattin kadottajalda.

11. Mutta kaikki nämät tulit heidän kohtaansa esikuwaxi; waan se on kirjoitettu meille karttamisexi, joidenga päälle mailman loput tullet owat Rom. 15: 4. 1 Cor. 9: 10.

12. Sentähden joka luulee seisowansa, katzokan ettei hän lange. Rom. 11: 20.

13. Eipä yxikän kiusaus ole teitä käsittänyt, waan inhimillinen: Mutta Jumala on uskollinen, joka ei salli teitä kiusatta ylitze teidän woimanne; waan hän teke myös kiusauxesta lopun, että te sen woisitta kärsiä. 2 Cor. 1: 7.

14. Sentähden minun rakkani, paetkat epäjumalten palwelusta. 2 Cor. 6: 17. 1 Joh. 5: 21.

15. Minä puhun niinkuin toimellisille: duomitkat te mitä minä sanon.

16. Se siunattu Kalkki, jota me siunamma, eikö se ole Christuxen weren osallisus? Se Leipä, jonga me murramme, eikö se ole Christuxen Ruumin osallisus? Matth. 26: 26.

17. Sillä se on yxi leipä, niin mekin monda olemma yxi

Digitized by Google

ruumis, sillä me kaikki yhdestä
leiwästä olemma osalliset.
Rom. 12: 5. 1 Cor. 12: 27.
18. Katzokat Israelia lihan
jälkeen: eikö ne jotka uhria syö-
wät, ole Altarista osalliset?
1 Cor. 9: 13.
19. Mitästä siis minä sa-
non? että epäjumalat jotakin
owat, eli jos epäjumalten uhri
jotakin on? l. 8: 4.
20. Mutta sen minä sanon:
mitä pakanat uhrawat, sen he
Perkeleille uhrawat ja ei Juma-
lalle. En minä tahdo, että teidän
pitä oleman Perkeleistä osalliset.
21. Et te taida HErran
Kalkkia juoda, ja Perkelitten
Kalkkia. Et te taida osalliset
olla HErran pöydästä, ja
Perkelitten pöydästä. 2 Cor. 6: 15
22. Eli tahdommako me
HERRAA härsytellä? Ollem-
mako me händä wäkewämmät?
23. Kaikki tosin owat mi-
nulle luwalliset, waan ei kaikki
ole tarpelliset: Kaikki owat mi-
nulle luwalliset, mutta ei kaikki
tapahdu parannuxexi. l. 6: 12.
24. Älkän kengän omaa pa-
rastansa katzoko, waan toisen.
Rom. 15: 2. 1 Cor. 13: 5. Phil. 2: 4.
25. Kaikkea mitä teurashuo-
nesa myydän, niin syökät, ja äl-
kät omantunnon tähden kyselkö:
26. Sillä maa on HEr-
ran, ja kaikki mitä siinä on.
27. Mutta koska joku usko-
matoin teitä wierax kutzuu, ja
te mennä tahdotta, niin syökät
kaikkia mitä teidän eteenne
tuodan, ja älkät omantunnon
tähden kyselkö. Luc. 10. 7.
28. Mutta jos joku silloin
teille sanois: tämä on epäju-
malten uhri, niin älkät syökö,
hänen tähtensä, joka sen ilmoit-
ti, ja omantunnon tähden.
Sillä maa on HErran, ja
kaikki mitä siinä on. l. 8: 10, 11.
29. Mutta minä sanon
omasta tunnosta: ei sinun, waan
toisen; sillä mingätähden mi-
nun wapauteni duomitan toi-
sen omaldatunnolda? Rom. 14: 16.
30. Sillä koska minä sen
kiitoxella nautitzen, mixistä mi-
nua pilkatan sen edestä kuin
minä kiitän? Rom 14: 6. 1 Tim. 4: 4.
31. Jos te nyt syötte eli
juotte, eli mitä te teette, niin
tehkät kaikki Jumalan kunniaxi.
Col. 3: 17.
32. Olkat ilman pahennusta
sekä Judalaisille, että Grekiläisil-
le, ja Jumalan Seurakunnalle.
Rom. 14: 13.
33. Niinkuin minä kaikisa
kaikille kelpan, ja en etzi omaa
parastani, waan monen, että he
autuaxi tulisit. Rom. 15: 2. 1 Cor.
9: 19, 22.

11. Luku.

Pawali opetta Corinthon Seurakunnalle säädyllisiä tapoja. Ojenda heidän kokoon tulemistansa, ja kirjoitta HErran Ehtollisen asetuxen, ja neuwoo sen mahdolliseen nautitzemiseen.

Olkat minun seurajani, niin-
kuin minäkin Christuxen.
1. 4: 16. Eph. 5: 1. Phil. 3: 17. 1 Thess.
1: 6. 2 Thess. 3: 9.

Digitized by Google

2. Mutta minä kiitän teitä, rakkat weljeni, että te minua kaikisa muistatta, ja että te pidätte ne säädyt, jotka minä teille annoin.

3. Mutta minä tahdon, että teidän pitä tietämän, että Christus on jokaitzen miehen pää; mutta mies on waimon pää, ja Jumala on Christuxen pää. Eph. 5: 23. Joh. 14: 28. 1 Cor. 3: 23. 15: 27, 28.

4. Jokainen mies kuin rukoilee eli propheteraa, ja pitä jotakin päänsä päällä, se häwäisee päänsä.

5. Mutta jokainen waimo kuin rukoilee eli propheteraa peittämättömällä päällä, se häwäisee päänsä; Sillä se on niinkuin se ajeltu olis.

6. Sillä ellei waimo anna itziänsä peittä, niin kerittäkän myös hänen hiuxensa; Waan että se on ruma, että waimon pidäis keritty eli ajeltu oleman, niin peittäkän päänsä.

7. Mutta ei miehen pidä päätänsä peittämän; sillä hän on Jumalan Kuwa ja Kunnia: Mutta waimo on miehen kunnia.

8. Sillä ei mies ole waimosta, mutta waimo on miehestä.

9. Ja ei mies ole luotu waimon tähden, mutta waimo on luotu miehen tähden.

10. Sentähden pitä waimon pitämän woiman päänsä päällä, Engelitten tähden.

11. Muutoin ei ole mies paitzi waimoa, eikä waimo paitzi miestä, HErrasa.

12. Sillä niinkuin waimo on miehestä, niin on myös mies waimon kautta; mutta kaikki Jumalasta.

13. Duomitkat itze keskenänne: ongo se kaunis, että waimo awoipäin Jumalata rukoilee?

14. Eikö luontokan sitä teille opeta, että se on miehelle häpiäxi, jos hänellä on pitkät hiuxet.

15. Mutta waimolle on se kunniaxi, että hänellä on pitkät hiuxet; sillä hiuxet owat hänelle peittexi annetut.

16. Mutta jos joku näkyy riitainen olewan, ei meillä eikä Jumalan Seurakunnilla se tapa ole. 1 Tim. 6: 4.

17. Mutta kuin minä tätä teille ilmoitan, en minä teitä kiitä, ettet te kokoon tule parannuxexi, waan pahennuxexi.

18. Sillä ensin, koska te Seurakundaan tuletta, niin minä kuulen eripuraisudet olewan teidän seasanne; jonga minä myös puolittain uskon, L. 1: 10, 11, 12.

19. Sillä teidän seasanne pitä myös eriseurat oleman, että ne jotka koetellut owat, teidän seasanne ilmoitettaisiin. Matth. 18: 7. Luc. 17: 1. Ap. T. 20: 30. Luc. 2: 35. 1 Joh. 2: 19.

20. Koska te siis kokoon tuletta yhteen, ei se ole HErran Ehtollista pitä.

Digitized by Google

21. Sillä jokainen ennättä syödä oman ehtollisensa, yxi isoo, ja toinen juowuxisa on.
22. Wai eikö teillä huoneita ole, joisa te syödä ja juoda saatte? Taikka katzottako te ylön Jumalan Seurakunnan, ja häwäisettä ne, joilla ei mitän ole? Mitä minun pitä teille sanoman? Pitäkö minun teitä kiittämän? täsä en minä kiitä.
23. Sillä minä olen sen HERralda saanut, jonga minä myös teille annoin; Sillä HERra JEsus, sinä yönä jona hän petettin, otti Leiwän:
Matth. 26: 26. Marc. 14: 22. Luc. 22: 19.
24. Ja kiitti, mursi, ja sanoi: Ottakat, syökät: tämä on minun ruumimi, joka teidän edestänne murretan: se tehkät te minun muistoxeni.
25. Niin myös Kalkin Ehtollisen jälkeen, ja sanoi: Tämä Kalkki on se Uusi Testamenti minun weresäni: se tehkät, niin usein kuin te juotta, minun muistoxeni.
26. Sillä niin usein kuin te syötte tästä Leiwästä, ja juotta tästä Kalkista, pitä teidän HERran kuoleman julistaman, siihenasti kuin hän tulee.
Ap. T. 1: 11.
27. Sentähden joka kelwottomasti syö tästä Leiwästä, ja juo HERran Kalkista, se on wikapää HERran ruumiseen ja wereen.
28. Mutta koetelkan ihminen itziänsä ja niin syökän tästä Leiwästä, ja juokan tästä Kalkista. 2 Cor. 13: 5.
29. Sillä joka syö taikka juo kelwottomasti, hän syö ja juo duomion itzellensä, ettei hän HERran ruumista' eroita.
30. Sentähden on myös monda heikkoa ja sairasta teidän seasanne, ja moni makaa.
31. Sillä jos me itzemme duomitzisimme, niin en me ensingän duomitaisi.
32. Waan koska me duomitan, niin me HERralda kuritetan, etten me mailman kanßa kadotettaisi. Ebr. 12: 5, 10.
33. Sentähden, rakkat weljeni, koska te kokoon tuletta syömään, niin odottakat toinen toistanne.
34. Mutta jos joku isoa, hän syökön kotonansa, ettet te kokoon tulisi kadotuxexi. Ne muut minä tultuani tahdon toimitta.

12. Luku.

Opetetan, että Christuxen uskoon käändynet, owat kaikki Pyhästä Hengestä osallisexi tullet, ja kukin erinäiset lahjat sildä yhdeldä Hengeldä saanut. Sentähden, niinkuin jäsenet luonnollisesa ruumisa, juuri niin myös Hengellisesä ruumisa pitä kungin lahjoillansa palweleman toistansa yhden ruumin rakennuxexi.

Mutta hengellisistä lahjoista, rakkat weljet, en minä tahdo teildä salata.

Digitized by Google

2. Te tiedätte että te olitta pakanat ollet, ja käynet niitten mykkäin epäjumalten tygö, niinkuin te wiedyt olitta.
I. 6: 11. Eph. 2: 11, 12. 1 Thess. 1: 9.

3. Sentähden teen minä teille tiettäwäxi, ettei yxikän joka Jumalan Hengen kautta puhuu, JEsusta kiroile: ja ei yxikän taida JEsusta kutzua HERraxi, waan Pyhän Hengen kautta. Marc. 9:39. 1 Cor. 3: 5.

4. Lahjat owat moninaiset, mutta yxi on Hengi.
Rom. 12: 6. Ebr. 2: 4 1 Pet. 4: 10. Eph. 4: 4.

5. Ja wirat owat moninaiset, mutta yxi on HERra.
Rom. 12: 7, 8. Eph. 4: 11.

6. Ja woimat owat moninaiset, mutta yxi on Jumala, joka kaikki kaikisa waikutta.

7. Mutta jokaitzelle annetan Hengen ilmoitus hyödytyxexi.

8. Sillä yhdelle annetan Hengen kautta puhua wiisaudesta, toiselle puhua tiedosta, sen yhden Hengen kautta: Col. 1: 28.

9. Mutta toiselle usko, siinä yhdestä Hengestä: Toiselle lahjat terwexi tehdä, siinä yhdesä Hengesä: Marc. 16: 18. Luc. 10. 9. Jac. 5: 14, 15.

10. Toiselle woimallisia töitä tehdä, toiselle ennustus, toiselle henget eroitta, toiselle moninaiset kielet, toiselle moninaisten kielten selitys. Ap. T. 6: 8. Ap. T. 8: 11. Ap. T. 2: 4. 10: 46. 1 Cor. 14: 27.

11. Mutta nämät kaikki se yxi Hengi waikutta, jakain kullengin omansa niinkuin hän tahtoo.
Rom. 12: 3. 1 Cor. 7: 7. 2 Cor. 10: 13. Eph. 4: 7.

12. Sillä niinkuin ruumis on yxi, ja hänellä on monda jäsendä, mutta kaikki yhden ruumin jäsenet, ehkä heitä on usia, owat kuitengin yxi ruumis; niin on myös Christus.
Rom. 12: 4, 5. Eph. 4: 16.

13. Sillä me olemma myös yhdesä Hengesä kaikki yhdexi ruumixi kastetut: sekä Judalaiset että Grekiläiset, sekä orjat että wapat, ja kaikki me olemma yhteen Hengeen juotetut.
Rom. 6: 4, 5. Eph. 2: 14, 15. Col. 3: 11. Gal. 3: 28. Joh. 6: 63.

14. Sillä ei ruumis ole yxi jäsen, waan usia.

15. Jos jalka sanois: en minä ole käsi, sentähden en minä ole ruumiista: Eikö hän senwuoxi ole ruumiista?

16. Ja jos korwa sanois: en minä ole silmä, sentähden en minä ole ruumiista: Eikö hän sen wuoxi ruumiista ole?

17. Jos koko ruumis silmänä olis, kusasta siis kuulo? Jos se kaikki kuulona, kusasta siis haisto?

18. Mutta nyt on Jumala pannut jäsenet erinänsä itzekungin ruumihisa, niinkuin hän on tahtonut.

19. Wai jos kaikki olisit yxi jäsen, kusa sitte ruumis olis?

20. Mutta nyt on monda jäsendä, waan yxi ruumis.

21. Mutta ei silmä taida kädelle sanoa: en minä sinua tarwitze: Eli taas pää jalwoille: en minä teitä tarwitze.

Digitized by Google

22. Waan paljo enämmin ne ruumin jäsenet, jotka heikommaxi näkywät, owat tarpelliset.

23. Ja jotka me luulemma häpiällisemmäxi ruumiisa, niiden päälle me enimmän kunnian panemma; Ja jotka häjymmäxi näkywät, niillä on enin kaunistusta:

24. Sillä jotka meisä kaunit owat, ei ne mitän tarwitze; Mutta Jumala on ruumin kokoon liittänyt, ja sille puuttuwaiselle enämmän kunnian andanut:

25. Ettei eripuraisutta ruumiisa olisi; waan kaikki jäsenet pitä toinen toisestansa surun pitämän.

26. Ja jos yxi jäsen kärsii jotakin, niin kaikki muut jäsenet kansa kärsiwät: Ja jos yxi jäsen kunniasa pidetän, niin kaikki jäsenet myös riemuitzewat.

27. Mutta te oletta Christuxen ruumis ja jäsenet, jokainen osansa jälkeen. Rom. 12: 5. Eph. 1: 23. 5: 23, 30. Col. 1: 24.

28. Ja Jumala on pannut Seurakundaan ensin Apostolit, sitte Prophetat, senjälkeen Opettajat, sitte woimalliset työt, jällen parantamisen lahjat, awut, hallituxet, moninaiset kielet. Eph. 4: 11.

29. Owatko kaikki Apostolit? Owatko kaikki Prophetat? Owatko kaikki Opettajat? Ongo kaikilla woimalliset työt?

30. Ongo kaikilla parantamisen lahjat? Puhuwatko kaikki moninaisilla kielillä? Taitawatko kaikki selittä?

31. Mutta noudattakat te parahita lahjoja. Ja wielä minä teille korkiamman tien osotan. c. 14: 1.

13. Luku.

Osoitetan, ettei muut lahjat, ilman rakkautta ole mitän. Rakkauden kaunit omaisudet. Rakkaus pysyy, koska muut lahjat lakkawat.

Jos minä ihmisten ja Engelein kielillä puhuisin, ja ei minulla olisi rakkautta, niin minä olisin kuin helisepä waski, taikka kilisepä kulkuinen.

2. Ja jos minä propheterata taidaisin, ja kaikki salaisudet tiedäisin, ja kaiken tiedon, ja minulla olis kaikki usko, niin että minä wuoret siirräisin, ja ei olisi minulla rakkautta, niin en minä mitän olisi.
Matth. 7: 22. Matth. 17: 20. 21: 21. Marc. 11: 23. Luc. 17: 6. 1 Cor. 12: 8, 9.

3. Ja jos minä kaiken tawarani kulutaisin köyhäin rawinnoxi: ja jos minä annaisin ruumini poltetta, ja ei olisi minulla rakkautta, niin ei se olisi minulle mitän hyödyllinen.

4. Rakkaus on kärsiwäinen ja laupias. Ei rakkaus kadehdi, ei rakkaus ole tyly, ei hän paisu: 1 Pet. 4: 8.

5. Ei hän käytä itziänsä sopimattomasti, ei hän omaansa

Digitized by Google

etzi, ei hän wihaan syty, ei hän pahaa ajatele,
1 Cor. 10: 24. Phil. 2: 4, 21.
6. Ei hän wääryydestä iloitze, mutta hän iloitzee totuudesta.
2 Joh. v. 4.
7. Kaikki hän peittä, kaikki hän uskoo, kaikki hän toiwoo, kaikki hän kärsii.
8. Ei rakkaus koskan wäsy. Waikka Prophetiat lakkawat, ja kielet waikenewat, ja tieto katoo.
9. Sillä me ymmärrämme puolittain, ja propheteramma puolittain. Phil. 3: 12.
10. Mutta koska täydellinen tulee, sitte wajaa lakkaa.
11. Koska minä olin lapsi, niin minä puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli, ja ajattelin kuin lapsi: Mutta sitte kuin minä mieheri tulin, niin minä hyljäisin lapselliset.
12. Sillä nyt me näemmä niinkuin speilistä tapauxesa, mutta silloin kaswoista kaswoihin: Nyt minä tunnen puolittain, waan silloin minä tunnen, niinkuin minä tuttu olen.
2 Cor. 5: 7. 3: 18. 1 Joh. 3: 2. 1 Cor. 8: 3. Phil. 3: 12.
13. Mutta nyt pysywät Usko, Toiwo, Rakkaus, nämät kolme: waan rakkaus on suurin niistä.

14. Luku.

Apostoli osotta, että propheterata, se on: selittä Pyhää Raamattua, on suurembi lahja kuin puhua oudoilla kielillä ilman selittämätä. Kuninga kumbikin niistä lahjoista pitä oikein käytettämän. Ettei waimon sowi puhua Seurakunnasa.

Noudattakat rakkautta, olkat ahkerat hengellisten lahjain perään: mutta enämmin propheteramaan. 1. 12: 31.
2. Sillä joka kielillä puhuu, ei hän ihmisille puhu, waan Jumalalle? sillä ei kengän kuule, waan hän puhuu salaisudet Hengesä.
Ap. T. 2: 4. 10: 46.
3. Mutta joka propheteraa, se puhuu ihmisille parannuxexi, ja neuwoxi, ja lohdutuxexi.
4. Joka kielillä puhuu, hän paranda itzensä; mutta joka propheteraa, hän Seurakunnan paranda.
5. Mutta minä tahdoisin, että te kaikki kielillä puhuisitta, mutta paljo enämmin, että te propheteraisitta; sillä se joka propheteraa, on suurempi kuin se joka kielillä puhuu, paitzi sitä jos hän sen selittä, että Seurakunda sais siitä parannuxen.
6. Waan nyt, rakkat weljeni, jos minä tulen teidän tygönne kielillä puhuin, mitä minä olisin teille hyödyllinen, ellen minä puhuisi teille eli ilmoituxen kautta, eli tiedon kautta, eli Prophetian kautta, taikka opin kautta?
7. Kuitengin ne hengettömät jotka äänen andawat, joko se on huilu eli kandele, koska ei ne

anna eri-äändä itzestänsä, kuinga se tietän mitä huilulla eli mitä kandeleilla soitettu on?

8. Ja jos waski torwi anda ymmärtämättömän äänen itzestänsä, kuka tietä sotaan hangita?

9. Niin myös te, jos te kielillä puhutta, ja ette puhu selkiästi, kuinga se ymmärretän, mitä puhuttu on? Sillä te puhutta tuulehen.

10. Moninaiset tosin owat äänet mailmasa, ja ei yhtän niistä ole äänetöindä.

11. Sentähden, ellen minä tiedä äänen toinda, niin minä olen puhujalle outo; ja se joka puhuu, on myös minulle outo:

12. Niin tekin, että te ahkerasti hengellisiä lahjoja etzitte, niin ahkeroitkat Seurakunnan parannuxexi, että teillä kyllä olis.

13. Sentähden, joka kielillä puhuu, se rukoilkan, että hän sen taidais myös selittä.

14. Sillä jos minä kielellä rukoilen, niin minun hengeni rukoilee: mutta minun mieleni on hedelmätöin.

15. Kuingasta se siis on? minä rukoilen hengesä, ja rukoilen myös mielesäni: Minä weisan hengesä, ja weisan myös mielesäni. Eph. 5: 19. Col. 3: 16.

16. Mutta koska sinä hengesä siunat, kuingasta se joka oppimattoman siasa on, pitä sinun kiitoxehes Amen sanoman? sillä ei hän ymmärrä mitäs sanot?

17. Sinä tosin hywästi kiität, waan ei se toinen siitä parane.

18. Minä kiitän minun Jumalatani, että minä taidan usiammalla kielellä puhua, kuin te kaikki.

19. Mutta Seurakunnasa tahdon minä parammin wiisi sanaa puhua minun mielestäni, muita neuwoaxeni, ennen kuin kymmenen tuhatta sanaa kielillä.

20. Rakkat weljet, älkät olko lapset taidosa; waan olkat lapset pahudesa, mutta olkat taidosa täydelliset. Matth. 11: 25. 18: 3. Eph. 4: 14. Ebr. 5: 12. 1 Pet. 2: 2.

21. Laisa on kirjoitettu: Minä tahdon puhua tälle Kansalle toisilla kielillä, ja toisilla huulilla, ja ei he sittekkän minua kuule, sanoo HErra.
Es. 28: 11, 12.

22. Niin siis kielet owat merkixi, ei niille jotka uskowat, waan niille jotka ei usko; Mutta ei Prophetiat ole uskottomain, waan uskowaisten tähden.

23. Sentähden jos koko Seurakunda yhteen paikkaan kokonnuis, ja kaikki puhuisit kielillä, ja sinne tulisit oppemattomat, taikka uskomattomat, eikö he teitä mielipuolexi sanoisi?

24. Mutta jos te kaikki propheteraisitta, ja sinne tulis joku uskomatoin taikka oppe-

Digitized by Google

matoin, ja hän nuhdellaisin kaikilta, ja duomitaisin kaikilta:

25. Ja niin hänen sydämensä salaudet julki tulisit, ja hän langeis kaswoillensa, ja rukoilis Jumalata, tunnustain että Jumala olis totisesti teisä.

26. Kuingasta se on, rakkat weljet? koska te kokoon tuletta, niin kullakin teistä on psalmi, hänellä on opetus, hänellä on kieli, hänellä on ilmoitus, hänellä on selitys: ne tapahtukon kaikki parannuxexi.

l. 12: 8, 9, 10.

27. Jos joku kielellä puhuu, se puhukan itze toisena, taikka eninnäkin itze kolmandena, ja wuorottain, ja yxi sen selittäkän.

28. Ellei hän selittäjä ole, niin olkan Seurakunnasa äänetti, ja puhukan itzellensä ja Jumalalle.

29. Mutta Prophetat puhukan itze toisena, eli itze kolmandena, ja ne muut duomitkan.

30. Ja jos jollekulle tykönä istuwalle ilmoitus tapahtuu, niin olkan ensimäinen äänetti.

1 Thess. 5: 20.

31. Sillä, kyllä te kaikki propheterata taidatte, yxi toisenne perään, että kaikki oppisit, ja tulisit neuwotuxi.

32. Ja Prophetain Henget owat Prophetaille alammaiset.

33. Sillä ei Jumala ole sekaseuraisuden, waan rauhan Jumala, niinkuin kaikisa Pyhäin Seurakunnisa. l. 14: 16.

34. Teidän waimonne pitä Seurakunnisa äänetti oleman; sillä ei heille ole sallittu puhua, waan että he owat alammaiset, niinkuin myös Laki sanoo.

1 Cor. 11: 3. Eph. 5: 22. Col. 3: 18. 1 Pet. 3: 1.

35. Mutta jos he jotain oppia tahtowat, niin kysykän miehildänsä kotona; Sillä häjysti se waimoille sopii, että he Seurakunnasa puhuwat.

1 Tim. 2: 11, 12.

36. Eli ongo Jumalan sana teistä tullut? Taikka ongo se ainoasti teidän tygönne tullut?

37. Jos joku luulee hänensä Prophetaxi, eli Hengellisexi, se tutkikan mitä minä teille kirjoitan, että ne owat HERran käskyt. 2 Cor. 10: 7. 1 Joh. 4: 6.

38. Mutta jos joku on tietämätöin, se olkon tietämätöin.

39. Sentähden, rakkat weljet, ahkeroitkat propheterata, ja älkät kieltäkö kielillä puhumasta.

40. Kaikki tapahtukon soweliasti ja säädyllisesti.

15. Luku

Pawali saarnaa Ewangeliumia Christuxen kuolemasta ja ylösnousemisesta. Osotta sillä ja myös muilla perustuxilla kuolluitten ylösnousemisen. Millä muotoa kuolleitten ylösnousemus tapahtuu. Lohdutta sillä uskowaisia.

Mutta minä teen teille tiettäwäxi, rakkat weljet, sen Ewangeliumin kuin minä teille ilmoitin, jonga te myös saanet oletta, josa te myös seisotte.

Digitized by Google

2. Jonga kautta te myös autuaxi tuletta, jos te sen pidätte kuin minä teille olen ilmoittanut, ellet te hukkaan ole uskonet.
Rom. 1: 16. 1 Cor. 1: 21. Gal. 3: 4.

3. Sillä minä olen sen ensin teille andanut, jonga minä myös saanut olen, että Christus on kuollut meidän syndeimme tähden, Raamattuin jälkeen:
Gal. 1: 12. Ps. 22: 16, 17. Es. 53: 5. Dan: 9: 24. Sach. 13: 7. 1 Cor. 5: 7.

4. Ja että hän oli haudattu, ja nousi ylös kolmandena päiwänä, Raamattuin jälkeen: Es. 53: 9. Ps. 16: 10. Hos. 6: 2. Jon. 2: 1. Matth. 12: 40.

5. Ja että hän nähtin Cepharelda, ja sitte niildä kahdeldatoistakymmeneldä. Marc. 16: 14. Luc. 24: 34. Joh. 20: 19. Ap. T. 10: 41.

6. Sen jälkeen hän nähtin usiammalda kuin wiideldä sadalta weljeldä yhdellä haawalla, joista monda wielä eläwät, mutta muutamat owat nukkunet.

7. Sitälähin nähtin hän Jacobilda: ja sen jälkeen kaikilda Apostoleilda. Luc. 24: 50.

8. Waan kaikkein wiimein, on hän myös minulda nähty, niinkuin keskeen syndyneldä.
Ap. T. 9: 3, 17. 22: 17. 23: 11. 1 Cor. 9: 1. 2 Cor. 12: 2.

9. Sillä minä olen kaikkein huonoin Apostolitten seasa, engä ole kelwollinen Apostolixi kutzutta, että minä olen Jumalan Seurakundaa wainonut.
Eph. 3: 7, 8. Ap. T. 8: 3. 9: 1. 22: 4. 26: 9. Gal. 1: 13. 1 Tim. 1: 13.

10. Mutta Jumalan armosta minä olen, se kuin minä olen, ja hänen armonsa minun kohtaani ei ole tyhjä ollut, waan minä olen enämmän työtä tehnyt, kuin muut kaikki; mutta en kuitengan minä, waan Jumalan armo, joka minusa on.
Rom. 15: 18, 19. 2 Cor. 11: 23. 12: 11.

11. Olisin siis minä eli he, näin me saarnamme, ja näin te oletta myös uskonet.

12. Mutta jos Christus saarnatan kuolleista nosnexi ylös, mixi siis teidän seasanne muutamat sanowat, ettei kuolluitten ylösnousemista ole?

13. Mutta ellei kuolluitten ylösnousemus ole, niin ei Christuskan nosnut ylös.

14. Mutta jollei Christus nosnut ylös, niin on meidän saarnamme turha, ja teidän uskonne on myös turha.

15. Ja me löytän Jumalan wäärixi todistajixi, että me Jumalata wastan todistanet olemma, että hän on herättänyt ylös Christuxen; jota ei hän ole herättänyt ylös, ellei kuollet nouse ylös. Ap. T. 2: 24, 32.

16. Sillä jollei kuollet nouse ylös, eipä Christuskan nosnut ole.

17. Mutta ellei Christus ole nosnut ylös, niin on teidän uskonne turha; Ja te oletta wielä teidän synneisänne:

18. Niin owat myös ne

Digitized by Google

jotka Christuxesa nukkunet o-
wat, kadotetut.
19. Jos meillä ainoasta tä-
sä elämäsä on toiwo Christuxen
päälle, niin me olemma wihel-
jäisemmät kaikkia muita ih-
misiä.
20. Mutta nyt on Christus
kuolleista nosnut ylös: ja on
tullut uutisexi nukkunuitten sea-
sa. Ap. T. 26: 23. Col. 1: 18.
1 Pet. 1: 3. Ilm. K. 1: 5.
21. Sillä että ihmisen kaut-
ta kuolema on, niin on myös
ihmisen kautta kuolluitten ylös-
nousemus. Rom. 5: 12. Rom. 6: 23.
22. Sillä niinkuin kaikki
Adamisa kuolewat; niin he
myös kaikki pitä Christuxesa
eläwäxi tehtämän.
23. Mutta kukin järjestyxe-
sänsä: uutinen Christus, sitte
ne jotka Christuxen omat owat,
hänen tulemisesansa.
1 Thess. 4: 15, 16, 17.
24. Sitte on loppu, koska
hän anda waldakunnan Ju-
malan ja Isän haltuun: ja
panee pois kaiken herrauden
ja kaiken wallan ja woiman.
I. 2: 6.
25. Sillä hänen tulee hal-
lita, sihenasti kuin hän kaikki
wihollisensa panee hänen jal-
kainsa ala Eph. 1: 20. Col. 3: 1,
Ps. 110: 1. Ap. T. 2: 34. Ebr. 1: 13. 10: 13.
26. Wiimeinen wihollinen,
joka pannan pois, on kuolema.
27. Sillä hän on kaikki
hänen jalkainsa ala heittänyt.
Mutta koska hän sanoo, että
kaikki hänen alansa heitetyt
owat, niin on julki, että se on
eroitettu, joka hänelle kaikki
heitti ala. Ps. 8: 7. Eph. 1: 22.
Ebr. 2: 8. Matth. 28: 18. Ps. 110: 1.
28. Koska nyt kaikki hänen
alansa heitetyxi tulewat, silloin
myös itze poika hänen alansa
heitetän, joka kaikki hänen
alansa heitti, että Jumala kaik-
ki kaikisa olis. I. 3: 23. 11: 3.
29. Mitä ne muutoin teke-
wät, jotka heitänsä kastaa
andawat kuolluitten päälle, jol-
lei kuollet nouse ylös? Mixi he
siis andawat kuolluitten päälle
heitänsä kastaa?
30. Mixi myös me joka ai-
ka waarasa olemma? Rom. 8: 36.
31. Minä kuolen jokapäi-
wä meidän kerskamisen puo-
lesta, kuin minulla on Chris-
tuxesa JEsuxesa meidän HER-
rasamme. I. 4: 9. 2 Cor. 4: 10, 11. 11: 23.
32. Jos minä olen ihmis-
ten tawalla Ephesosa petoin
kanssa sotinut, mitä se minua
autta, ellei kuollet nouse ylös?
Syökämme ja juokamme; sillä
huomena me kuolemma.
33. Älkät andako pettä tei-
tänne; pahat jaarituxet turme-
lewat hywät tawat.
34. Herätkät ylös hurskasti,
ja älkät syndiä tehkö; sillä ei
muutamat Jumalasta mitän
tiedä. Häpiäxi minä näitä
teille sanon. Rom. 13: 11. Eph. 5: 14.
35. Waan joku taidais sa-
noa; kuingasta kuollet nousewat?

Digitized by Google

Ja mingäkaltaisilla ruumilla
he tulewat?
36. Sinä tomppeli, se kuin
sinä kylwät, ei tule eläwäxi,
ellei hän (ensin) kuole. Joh. 12:24.
37. Ja jonga sinä kylwät,
ei ole se ruumis joka tulewa on,
waan paljas jywä, nimittäin,
nisun jywä eli joku muu.
38. Mutta Jumala anda
hänelle ruumin niinkuin hän
tahdoi, ja kullengin siemenelle
oman ruuminsa.
39. Ei kaikki liha ole yhtä=
läinen liha; waan toinen on
ihmisten liha, toinen on karjan
liha, toinen on kalain, toinen
on linduin.
40. Ja owat taiwalliset
ruumit, ja maalliset ruumit;
Mutta toinen kirkkaus on tai=
wallisilla, ja toinen maallisilla.
41. Toinen kirkkaus on Au=
ringolla, ja toinen kirkkaus
Kuulla, ja toinen kirkkaus Täh=
deillä; Sillä yxi Tähti woitta
toisen kirkkaudesa.
42. Niin myös kuolluitten
ylösnousemus: Se kylwetän
turmeluxesa, ja nousee ylös tur=
melematoin:
43. Se kylwetän huonona,
ja nousee ylös kunniasa: Se
kylwetän heikkoudesa, ja nousee
ylös wäkewydesä. Phil. 3: 20, 21.
44. Se kylwetän luonnolli=
nen ruumis, ja nousee hengelli=
nen ruumis. Meillä on luon=
nollinen ruumis, on myös hen=
gellinen ruumis.
45. Niinkuin myös kirjoi=
tettu on: Ensimäinen ihminen
Adam on tehty eläwäxi sieluxi;
ja wiimeinen Adam eläwäxi
tekewäisexi Hengexi.
1 Mos. 2: 7. Rom. 5: 14.
46. Mutta hengellinen ei ole
se ensimäinen, waan se luonnol=
linen, senjälkeen se hengellinen.
47. Ensimäinen ihminen on
maasta ja maallinen; toinen
ihminen on itze HERra tai=
waasta. Luc. 1: 78. Joh. 3: 13, 31.
48. Mingä kaltainen se maal=
linen on, senkaltaiset owat
myös maalliset, ja mingäkaltai=
nen taiwallinen on, senkaltaiset
owat myös taiwalliset.
49. Ja niinkuin me olem=
ma kandanet maallisen kuwaa,
niin pitä myös meidän kanta=
man taiwallisen kuwaa.
Rom. 8: 29. 2 Cor. 3: 18. 4: 11.
Phil. 3:21. 1 Joh. 3: 2.
50. Mutta minä sanon, rak=
kat weljet, ei liha ja weri taida
Jumalan waldakundaa periä,
ja ei turmeltu pidä turmelema=
toinda perimän. I. 6: 13.
51. Katzo, minä sanon teille
salaisuden: en me tosin kaikki
nuku, waan kaikki me muutetan.
1 Thess. 4: 15, 16, 17.
52. Ajan rahdusa, silmän
räpäyxesä, wiimeisellä Basu=
nalla; Sillä Basuna soi, ja
kuollet pitä turmelematoinna
nouseman ylös, ja me tulem=
ma muutetuxi. Matth. 24: 31.
53. Sillä tämä katowa pi=
tä pukeman päällensä katomat=

tomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden.
2 Cor. 5: 4.
54. Mutta koska katowa puke päällensä katomattomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden, silloin täytetän se sana kuin kirjoitettu on: Kuolema on nielty woitosa.
Es. 25: 8. Hos. 13: 14. Ebr. 2: 14.
55. Kuolema, kusa on sinun otas? Helwetti, kusa on sinun woittos?
56. Mutta kuoleman ota on syndi, ja synnin woima on Laki.
Rom. 4: 15. 5: 13. 7: 5, 13.
57. Mutta kiitos olkon Jumalan, joka meille woiton andanut on meidän HERran JEsuxen Christuxen kautta.
Joh. 16: 33. 1 Joh. 5: 5.
58. Sentähden, minun rakkat weljeni, olkat wahwat, järkähtymätä, ja aina yltäkylläiset HERran töisä, tieten, ettei teidän työnne ole turha HERrasa.

16. Luku.

Pawali käskee Corinthiläisten koota apua köyhille pyhille Jerusalemisa, ja lupaa heitä oppia. Anoo lemmeä Timotheusta ja muutamia muita kohtaan, neuwoien wahwuteen. Päättä tämän Epistolan terweisillä, uhkauxella, ja toiwotuxella.

Mutta awun hakemisesta pyhiä warten, kuin minä Galatian Seurakunnille säännyt olen; niin te myös tehkät.
Ap. T. 11: 29. Rom. 12: 13. 15: 26. 2 Cor. 8: 4. 9: 1, 2, 12. Gal. 2: 10.
2. Ensimäisenä Sabbathina ottakan jokainen teistä tygönsä jotakin, ja kootkan waransa jälkeen, ettei äsken silloin koska minä tulen, niitä hakemaan ruweta.
3. Mutta kuin minä tullut olen, jotka te kirjoilla walitzetta, ne minä tahdon lähettä wiemään teidän lahjojanne Jerusalemiin.
4. Jos taas niin on sowelias, että minä itze sinne waellan, niin he saawat minun kanßani waeltaa.
5. Mutta minä tahdon teidän tygönne tulla, koska minä Macedonian kautta waellan. (Sillä minun pitä Macedonian läpitze waeltaman.)
Ap. T. 19: 21. 2 Cor. 1: 16.
6. Mutta teidän tykönänne minä mitämax wiiwyn, eli myös talwea pidän, että te minua saattaisitta kuhunga minä matkustan.
7. Sillä en minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä; Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wiipyä teidän tykönänne, jos HERra sallii:
Ap. T. 18: 21. 1 Cor. 4: 19. Jac. 4: 15.
8. Mutta minä tahdon Ephesosa wiipyä, Helluntaihin asti:
9. Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu, ja on monda wastansanojata.
2 Cor. 2: 12. Col 4: 3.
10. Mutta jos Timotheus tulee, niin katzokat, että hän pelkämätä olis teidän tykönänne;

sillä hänteke myös HERran työtä, niinkuin minäkin.
Rom. 16: 21. 1. Cor. 4: 17. Phil. 2: 19, 22.

11. Älkän händä kengän ylönkatzoko: mutta saattakat händä rauhasa minun tygöni tulemaan; sillä minä odotan händä weljein kanßa. 1 Tim. 4: 12.

12. Mutta weljestä Apollosta tietkät, että minä olen händä paljo neuwonut weljein kanßa teidän tygönne tulemaan: mutta ei hän nyt tahtonut tulla; kuitengin on hän tulewa, koska hänelle sowelias aika on.

13. Walwokat, pysykät uskosa, olkat urholliset, olkat wahwat: Eph. 6: 10. Col. 1: 11.

14. Kaikki teidän menonne tapahtukon rakkaudesa.

15. Mutta minä neuwon teitä, rakkat weljet! te tunnetta Stephanan perhen, että he owat alket Achajasa, ja owat ruwennet pyhiä palwelemaan. l. 1: 16.

16. Että te myös olisitta senkaltaisille alammaiset, ja jokaitzelle apulaiselle ja auttajalle. Phil. 2: 29. Ebr. 13: 17. 1 Tim. 5: 17.

17. Mutta minä iloitzen Stephanan, Fortunaturen, ja Achaicuren tulemisesta; sillä he owat teidän puuttumisenne täyttänet.

18. Sillä he wirwotit minun hengeni ja teidän; sentähden tutkat senkaltaiset.
1 Thess. 5: 12.

19. Teitä terwehtäwät Asian Seurakunnat, Teitä terwehtäwät suuresti Aqwila ja Priscilla HERrasa, ja Seurakunda, joka heidän huonesansa on. Ap. T. 18: 2. Rom. 16: 3.

20. Teitä terwehtäwät kaikki weljet. Terwehtäkät toinen toistanne pyhällä suunandamisella. Rom. 16: 16. 2. Cor. 13: 12. 1 Thess. 5: 26. 1 Pet. 5: 14.

21. Minä Pawali terwehdän teitä omalla kädelläni.
Col. 4: 18. 2. Thess. 3: 17.

22. Joka ei HERraa JEsusta Christusta rakasta, se olkon Anathema Maranatha.

23. HERran JEsuxen Christuxen armo olkon teidän kanßanne! Rom. 16: 24.

24. Minun rakkaudeni olkon kaikkein teidän kanßanne Christuxesa JEsuxesa! Amen.

Ensimäinen Epistola Corinthiläisten tygö, kirjoitettu Philippistä, Stephanan, Fortunaturen, Achaicuren ja Timotheuxen kanßa.

Digitized by Google

P. Pawalin toinen Epistola Corinthilaisten tygö.

1 Luku.

Terwehdyxen jälken Corinthilaisille, kiittä Pawali Jumalata lohdutuxen edestä waiwoisa, joita hän hywän oman tunnon todistuxella, luettelee. Sanoo estensä, ettei hän aikoimisensa jälken joutunut heidän tygönsä.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta, ja Timotheus weli, Jumalan Seurakunnalle, joka on Corinthosa, ja kaikille Pyhille, jotka koko Achajasa owat.

2. Armo olkon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HErralda JEsuxelda Christuxelda!
Rom. 1: 7. 1. Cor. 1: 3. Eph. 1: 2. 1. Pet. 1: 2.

3. Kiitetty olkon Jumala ja meidän HErran JEsuxen Christuxen Isä, laupiuden Isä, ja kaiken lohdutuxen Jumala. Eph. 1: 3. 1. Pet. 1: 3.

4. Joka meitä lohdutta kaikesa meidän waiwasamme, että me taidaisimma lohdutta niitä, jotka kaikkinaisesa waiwasa owat, sillä lohdutuxella jolla Jumala meitä lohdutta.
Rom. 15: 5. 2. Cor. 7: 6.

5. Sillä niinkuin Christuxen kärsimys on paljo tullut meidän päällemme, niin myös meille tulee paljo lohdutusta Christuxen kautta.
2 Cor. 4: 10. Col. 1: 24.

6. Mutta jos meitä waiwatan, niin se tapahtuu teille lohdutuxexi ja autuudexi, joka waikutta niitten waiwain kärsiwällisydesä, joita myös me kärsimme: Eli jos meitä lohdutetan, niin se tulee teille lohdutuxexi ja autuudexi: ja meidän toiwomme on wahwa teistä: c. 4: 15, 17.

7. Että me tiedämme, että niinkuin te oletta kärsimisestä osalliset, niin te myös tuletta lohdutuxesta osallisexi.

8. Sillä en me tahdo salata teildä, rakkat weljet, meidän waiwaamme kuin meille Asiasa tapahtui; että me olimma sangen suuresti rasitetut ylitze meidän woimamme, niin että me jo meidän hengestämme epäilimme.
Ap. T. 19: 23. 1. Cor. 15: 32.

9. Mutta me itzellämme juuri niin päätimme, että meidän piti kuoleman, ettei meidän pidäisi itze päällemme uskaltaman, waan Jumalan päälle, joka kuolletkin herättä:

10. Joka meitä niin suuresta kuolemasta päästi, ja päästää: ja me turwamma hänen päällensä, että hän tästedeskin meitä päästää:
1. Cor. 15: 31.

11. Ynnä myös teidän rukoustenne awulla meidän edes-

kämme, että meidän tähtemme, sitä lahjasta, kuin meille annettu on, pidäis monelda ihmiseldä kiitos tehtämän.
Rom. 15: 30. Phil. 1: 19. Philem. v. 22.

12. Sillä se on meidän kerskauxemme, nimittäin meidän oman tundomme todistus, että me yrikertaisudesa, ja Jumalan wakuudesa, ei lihallisesa wiisaudesa, waan Jumalan Armosa olemma mailmasa waeltanet, mutta enimmäsi teidän tykönänne.
1 Cor. 2: 4. 13.

13. Sillä empä me muuta teille kirjoita, waan sitä kuin te luetta, eli myös tiedätte; Mutta minä toiwon, että te myös loppuun asti tiedätte.

14. Niinkuin te puolittain meidän tietänet oletta, että me olemma teidän kerskamisenne, niinkuin tekin meidän kerskauxemme, HERran JEsuxen päiwänä oletta. 1. 5: 12. Phil. 2: 16. 4: 1. 1. Thess. 2: 19. 20.

15. Ja senkaltaisella uskalluxella, tahdoin minä ennen tulla teidän tygönne, että te toisen kerran olisitta saanet minulda jongun hywän työn: Rom. 1: 11.

16. Ja minä olisin waeltanut teidän kauttanne Macedoniaan, ja Macedoniasta teidän tygönne takaperin tullut, ja nim teildä Judeaan johdatetuxi. 1. Cor. 16: 5.

17. Koska minä tätä ajattelin, lienengö minä sen tehnyt hempeydestä? Eli owatko minun aiwoituxeni, joita minä aiwoin, lihalliset? että minun tykönäni olis Niin, Niin: ja Ei, Ei.

18. Mutta Jumala on waka, ettei meidän puhemme ole teille Niin ja Ei ollut.
Matth. 5: 37. Jac. 5: 12.

19. Sillä Jumalan Poika JEsus Christus, joka teidän seasanne meildä saarnattu on, nimittäin minulda ja Silwanuxelda ja Timotheuxelda, ei ollut Niin ja Ei, waan oli hänesä Niin.

20. Sillä kaikki Jumalan lupauxet owat Niin hänesä, ja owat Amen hänesä, Jumalan kunniaxi meidän kauttamme.

21. Mutta Jumala on se, joka meitä teidän kanssanne Christuxesa wahwistaa, ja on meitä woidellut. 1. Joh. 2: 20. 27.

22. Joka myös on meitä lukinnut, ja andoi Hengen pandixi meidän sydämihimme.
Rom. 8: 16. 2. Cor. 5: 5. Eph. 1: 13, 14. 4: 30.

23. Mutta minä rukoilen Jumalata todistajaxi sieluni päälle, että minä olen säästänyt teitä, etten minä wielä ole Corinthoon tullut. Rom. 9: 1. 2. Cor. 11: 31. Gal. 1: 20. Phil. 1: 8. 2. Cor. 12: 20. 13: 2. 10.

24. Ei niin, että me hallitzisimma teidän uskoanne, waan me olemma auttajat teidän ilohonne; sillä te seisotta uskosa. 1. Pet. 5: 3. 1. Cor. 3: 5.

Digitized by Google

2. Luku.

Apostoli anda tietä rakkaudensa Corinthiläisiä, erinomattain sitä katuwaista kohtaan, jonga hän ennen oli pannaan pannut. Kiittä Jumalata Christuxen autuaxi tekewäisen tunnon ilmoituxen edestä.

Mutta sitä minä olen itzelläni aikoinut, etten minä taas murhella teidän tygönne tulisi.

2. Sillä jos minä teidän murhesceen saatan, kukasta minua ilahutta, waan se joka minulda on murhellisexi tehty?

3. Ja sen minä olen teille kirjoittanut, etten minä tultuani saisi niistä murhetta, joista minun tulis ilo saada; sillä minulla on senkaltainen uskallus kaikkein teidän tygönne, että minun iloni kaikkein teidän ilonne on. l. 12: 21.

4. Sillä minä kirjoitin teille suuresa waiwasa ja sydämen kiwusa, monilla kyyneleillä, ei että teidän pidäis murehtiman, waan että te ymmärräisitte sen erinomaisen rakkauden, kuin minulla on teidän kohtaanne.

5. Jos joku on murhen matkaan saattanut, ei hän ole minua murhellisexi saattanut, waan puolittain, etten minä teitä kaikkia rasitaisi. 1. Cor. 5: 1.

6. Mutta kyllä siinä on, että se monelda niin rangaistu on. 1. Cor. 5: 5.

7. Että te tästedes sitä enämmän händä armahdaisitta, ja lohdutaisitta, ettei hän upposi ylönpaltisesa murhesa.

8. Sentähden neuwon minä teitä, että te hänen kohtaansa rakkautta osotaisitta:

9. Sillä sentähden minä myös olen kirjoittanut, koetellaxeni teitä, jos te oletta kaikkihin kuuliaiset.

10. Mutta joille te jotain andexi annatte, sen minä myös andexi annan: sillä jolle minä jotain andexi annoin, sen minä andexi annoin teidän tähtenne Christuxen puolesta, etten me saatanalda woitetuxi tulisi:

11. Sillä eipä meildä ole salattu, mitä hänen mielesänsä on.

12. Mutta kuin minä tulin Troadaan Christuxen Ewangeliumita saarnamaan, ja minulle awattin owi HERrasa: niin ei minulla ollut yhtän lepoa hengesäni, etten minä Titusta minun weljeäni löynnyt: Ap. T. 16: 8. 1. Cor. 16: 9.

13. Mutta kuin minä olin heidän hywästi jättänyt, menin minä sieldä Macedoniaan. l. 7: 5, 6.

14. Mutta kiitetty olkon Jumala, joka aina anda meille woiton Christuxesa, ja julistaa jokapaikasa hänen tundemisensa hajun meidän kauttamme! Col. 1: 27.

15. Sillä me olemma Ju-

malalle yxi hywä haju Christuxesa, sekä niitten seasa jotka autuaxi tulewat, että myös niitten seasa jotka hukkuwat.
16. Näille tosin surman haju kuolemaxi, mutta toisille elämän haju elämäxi: Ja kuka on nyt tähän kelwollinen?
Luc. 2: 34. 2. Cor. 3: 5, 6.
17. Sillä embä me ole senkaltaiset kuin muutamat, jotka Jumalan sanaa myyskendelewät; waan wakuudesta, ja niinkuin Jumalasta, me puhumma Jumalan kaswoin edesä, Christuxesa. 1. 4: 2.

3. Luku.

Pawali sanoo Corinthiläiset ylistyskirjaxensa. Osotta mistä wiran soweliaisus tulee. Näyttä eroituxen Lain jo Ewangeliumin wiran wälillä.

Kupemmako me siis itziämme taas kehumaan? eli tarwitzemmako me, niinkuin muutamat, kiitoskirjaa teidän tygönne, eli kiitoskirjaa teildä?
1. 5: 12. 10: 8.
2. Te oletta meidän kirjamme, meidän sydämihimme kirjoitetut, joka kaikilda ihmisildä tutan ja luetan:
1 Cor. 9: 2, 3.
3. Ja te oletta ilmoitetut, että te Christuxen lähetyskirja oletta, meidän palweluxemme kautta walmistettu, ei pläkillä kirjoitettu, waan eläwän Jumalan Hengellä, ei kiwisiin tauluihin, waan lihallisiin sydämen tauluihin. Ebr. 8: 10.
4. Mutta senkaltainen ukkallus on meillä Christuxen kautta Jumalan puoleen.
5. Ei niin, että me olemma itze meistämme soweliat jotakin ajattelemaan, niinkuin itze meistämme, waan jos me olemma johonguun soweliat, niin on se Jumalalda.
1. 2: 16. Phil. 2: 13.
6. Joka meitä soweliaxi tehnyt on Uuden Testamentin wirkaa pitämään, ei bookstawin, waan Hengen; sillä bookstawi kuoletta, waan Hengi teke eläwäxi. 2. Cor. 5: 18. Ebr. 8: 6, 8. Rom. 2: 27, 29. 7: 6, 10, 11.
7. Mutta jos sillä wiralla, joka bookstawin kautta kuoletta ja kiwihin kuwattu oli, oli senkaltainen kirkkaus, niin ettei Israelin lapset tainnet katzoa Mosexen kaswoihin, hänen kaswoinsa kirkkauden tähden, joka kuitengin katoo.
8. Mixei siis paljo enämmin sillä wiralla, joka Hengen anda, pidäisi kirkkaus oleman?
9. Sillä jos wiralla, joka kadotuxesta saarnaa, kirkkaus oli, paljo enämmin sillä wiralla joka wanhurskaudesta saarnaa, on ylönpaltinen kirkkaus. Rom. 1: 17. 3: 21.
10. Sillä se toinen joka kirkastettu oli, ei ole ensingän kirkkauderi luettapa, sen ylönpaltisen kirkkauden suhten.
11. Sillä jos sillä oli kirkkaus, joka katoo, paljo enäm-

Digitized by Google

min on sillä kirkkaus, joka pysyy.

12. Että meillä siis senkaltainen toiwo on, niin me puhumme rohkiasti. Eph. 6: 19.

13. Ja en me tee niinkuin Moses, joka kaswoillensa peitten pani, ettei Israelin lapset tainnet sen loppua katzoa joka katoo.

14. Waan heidän taitonsa olit paatunet. Sillä tähän päiwään asti; koska wanhaa Testamentiä luetan, pysyy se peite ottamata pois, joka Christuxesa lakkaa. Ap. T. 28: 26. Rom. 11: 8. Matth. 13: 11.

15. Mutta tähän päiwään asti, koska Mosesta luetan, rippuu se peite heidän sydämensä edesä.

16. Mutta koska he palajawat HERran puoleen, niin peite otetan pois. Rom. 11: 23, 26.

17. Sillä HERra on Hengi: mutta kusa HERran Hengi on, siinä on wapaus. Joh. 4: 24.

18. Mutta me kaikki awoimilla kaswoilla, HERran kirkkautta katzelemma, niinkuin speilisä, ja me muutetan siihen kuwaan kirkkaudesta niin kirkkauteen niinkuin HERran Hengestä. 1. Cor. 13: 12.

4. Luku.

Pawali julistaa uskollisudensa ja suuttumattomudensa Ewangeliumin wirasa. Lohdutta itziänsä ajallisten waiwain alla uskallisesa JEsuxesa, ja wakutuxella ijankaikkisesta kunniasta.

Sentähden että meillä senkaltainen wirka on, sen jälkeen kuin Armo meidän kohtaamme tapahtunut on, niin en me suutu.

2. Waan wältämme ne salaiset häpiät, ja emme waella kawaludella, engä petoxella Jumalan sanaa turmele, waan me ilmoitamme totuden, ja meitämme julkisesti kaikkein ihmisten omaatundoa kohtaan Jumalan edesä osotamme. Rom 1: 16. 2. Cor. 2: 17. 1. Thess. 2: 3, 5. 2. Cor. 5: 11. 6: 4.

3. Jos nyt meidän Ewangeliumimme on peitetty, niin se on niille peitetty jotka kadotetan. 2. Thess. 2: 10.

4. Joisa tämän mailman Jumala on uskottomitten taidot sowaisnut, ettei Ewangeliumin paiste heille pidäisi Christuxen kirkkaudesta walistaman, joka on Jumalan kuwa. Matth. 13: 14. Joh. 12: 31, 40. 2 Cor. 3: 18. Col. 1: 15. Ebr. 1: 3.

5. Sillä en me itze meistämme saarnaa, waan Christuxesta JEsuxesta, että hän on HERra: mutta me olemma teidän palwelianne JEsuxen tähden. 1. 1: 24.

6. Että Jumala, joka käski walkeuden pimeydestä paistaa, se paisti tunnon walkeuden meidän sydämisämme Jumalan kirkkaudesta JEsuxen Christuxen kaswoisa.

Digitized by Google

7. Mutta meillä on tämä tawara sawisisa astioisa, että se ylönpaltinen woima pitä oleman Jumalalda, ja ei meistä. l. 5: 1. 1 Cor. 2: 5.

8. Meillä on jokapaikasa ahdistus, mutta en me sitä sure: meillä on pakko, mutta en me epäile.

9. Me kärsimme wainoa, mutta ei meitä anneta ylön: me painetan alas, mutta en me huku.

10. Me wiemmä ymbäri aina HErran JEsuxen kuoleman meidän ruumisamme, että HErran JEsuxen elämäkin meidän ruumisamme ilmoitettaisin. Rom. 8: 17. Gal. 6: 17. 2 Cor. 1: 5. 2 Tim. 2: 11, 12.

11. Sillä me, jotka elämme, annetan ylön aina kuolemaan JEsuxen tähden, että JEsuxengin elämä meidän kuolewaisesa lihasamme ilmoitettaisin. Matth. 5: 11. Rom. 8: 36. 1. Cor. 15: 31, 49. Col. 3: 4.

12. Sentähden on kuolema meisä woimallinen, mutta teisä elämä.

13. Mutta että meillä on yxi uskon Hengi, niinkuin kirjoitettu on: minä uskoin, sentähden minä puhuin; niin me myös uskomma, ja sen tähden me myös puhumma. Ps. 116: 10.

14. Ja tiedämme sen joka HErran JEsuxen herätti, että hän meidängin JEsuxen kautta herättä, ja asetta meitä teidän kansanne. Ap. T. 2: 24, 32. Rom. 8: 11. 1. Cor. 6: 14.

15. Sillä kaikki teidän tähtenne tapahtuu, että se ylönpaltinen armo monen kiitoxen kautta runsasti Jumalan ylistyxexi tulis. l. 1: 6, 11. 2 Tim. 2: 10.

16. Sentähden en me wäsy; sillä waikka meidän ulkonainen ihminen turmellan, niin sisällinen kuitengin päiwä päiwäldä uudistetan; Rom. 7: 22. Eph. 3: 16. Col. 3: 10.

17. Sillä meidän waiwamme, joka ajallinen ja kewiä on, saatta meille ijankaikkisen ja määrättömän kunnian: Matth. 5: 12. Rom. 8: 18. 2. Thess. 1: 7. 2. Tim. 4: 8.

18. Jotka emme näkywäisiä katzo, waan näkymättömiä; sillä näkywäiset owat ajalliset, mutta näkymättömät ijankaikkiset. Rom. 8: 24.

5. Luku.

Uskowaiset lohduttawat itziänsä nykyisten waiwain alla tulewaisen kunnian toiwolla. Pawali wastaa wirkansa puolesta, ja osotta mikä saarnawiran waikutus on.

Sillä me tiedämme, että jos tämän majan meidän maallinen huone purjetan, meillämme olewan rakennuxen Jumalalda, huonen ei käsillä tehdyn joka on ijankaikkinen Taiwahisa. l. 4: 7. Ebr. 11. 10. 2. Pet. 1: 13. 14.

2. Jota me myös huokamma, ikäwöiten että me meidän

Digitized by Google

tomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden.
2 Cor. 5: 4.

54. Mutta koska katowa puke päällensä katomattomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden, silloin täytetän se sana kuin kirjoitettu on: Kuolema on nielty woitosa.
Es. 25: 8. Hos. 13: 14. Ebr. 2: 14.

55. Kuolema, kusa on sinun otas? Helwetti, kusa on sinun woittos?

56. Mutta kuoleman ota on syndi, ja synnin woima on Laki.
Rom. 4: 15. 5: 13. 7: 5, 13.

57. Mutta kiitos olkon Jumalan, joka meille woiton andanut on meidän HErran JEsuxen Christuxen kautta.
Joh. 16: 33. 1 Joh. 5: 5.

58. Sentähden, minun rakkat weljeni, olkat wahwat, järkähtymätä, ja aina yltäkylläiset HErran töisä, tieten, ettei teidän työnne ole turha HErrasa.

16. Luku.

Pawali käskee Corinthilaisten koota apua köyhille pyhille Jerusalemisa, ja lupaa heitä oppia. Anoo lemmeä Timotheusta ja muutamia muita kohtaan, neuwoien wahwuteen. Päättä tämän Epistolan terweisillä, uhkauxella, ja toiwoturella.

Mutta awun hakemisesta pyhiä warten, kuin minä Galatian Seurakunnille säännyt olen; niin te myös tehkät.
Ap. T. 11: 29. Rom. 12: 13. 15: 26. 2 Cor. 8: 4. 9: 1, 2, 12. Gal. 2: 10.

2. Ensimäisenä Sabbathina ottakan jokainen teistä tygönsä jotakin, ja kootkan waransa jälkeen, ettei äsken silloin koska minä tulen, niitä hakemaan ruweta.

3. Mutta kuin minä tullut olen, jotka te kirjoilla walitzetta, ne minä tahdon lähettä wiemään teidän lahjojanne Jerusalemiin.

4. Jos taas niin on sowelias, että minä itze sinne waellan, niin he saawat minun kanßani waeltaa.

5. Mutta minä tahdon teidän tygönne tulla, koska minä Macedonian kautta waellan. (Sillä minun pitä Macedonian läpitze waeltaman.)
Ap. T. 19: 21. 2 Cor. 1: 16.

6. Mutta teidän tykönänne minä mitämax wiiwyn, eli myös talwea pidän, että te minua saattaisitta kuhunga minä matkustan.

7. Sillä en minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä; Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wiipyä teidän tykönänne, jos HErra sallii:
Ap. T. 18: 21. 1 Cor. 4: 19. Jac. 4: 15.

8. Mutta minä tahdon Ephesosa wiipyä, Helluntaihin asti:

9. Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu, ja on monda wastanseisojata.
2 Cor. 2: 12. Col 4: 3.

10. Mutta jos Timotheus tulee, niin katzokat, että hän pelkämätä olis teidän tykönänne;

Digitized by Google

sillä hän teke myös HERran
työtä, niinkuin minäkin.
Rom. 16: 21. 1. Cor. 4: 17. Phil. 2: 19, 22.
11. Älkän händä kengän
ylönkatzoko: mutta saattakat
händä rauhasa minun tygöni
tulemaan; sillä minä odotan
händä weljein kanßa. 1 Tim. 4: 12.
12. Mutta weljestä Apol-
losta tietkät, että minä olen
händä paljo neuwonut weljein
kanßa teidän tygönne tule-
maan: mutta ei hän nyt tah-
tonut tulla; kuitengin on hän
tulewa, koska hänelle sowelias
aika on.
13. Walwokat, pysykät us-
kosa, olkat urholliset, olkat wah-
wat: Eph. 6: 10. Col. 1: 11.
14. Kaikki teidän menon-
ne tapahtukon rakkaudesa.
15. Mutta minä neuwon
teitä, rakkat weljet! te tunnet-
ta Stephanan perhen, että he
owat alket Achajasa, ja owat
ruwennet pyhiä palwelemaan.
1. 1: 16.
16. Että te myös olisitta
senkaltaisille alammaiset, ja jo-
kaitzelle apulaiselle ja auttajalle.
Phil. 2: 29. Ebr. 13: 17. 1 Tim. 5: 17.
17. Mutta minä iloitzen
Stephanan, Fortunaturen, ja
Achaicuxen tulemisesta; sillä he
owat teidän puuttumisenne tä-
yttänet.
18. Sillä he wirwotit mi-
nun hengeni ja teidän; sentäh-
den tutkat senkaltaiset.
1 Thess. 5: 12.
19. Teitä terwehtäwät Asi-
an Seurakunnat, Teitä ter-
wehtäwät suuresti Aqwila ja
Priscilla HERrasa, ja Seura-
kunda, joka heidän huonesansa
on. Ap. T. 18: 2. Rom. 16: 3.
20. Teitä terwehtäwät kaik-
ki weljet. Terwehtäkät toi-
nen toistanne pyhällä suunan-
damisella. Rom. 16: 16. 2. Cor. 13: 12.
1 Thess. 5: 26. 1 Pet. 5: 14.
21. Minä Pawali terweh-
dän teitä omalla kädelläni.
Col. 4: 18. 2. Thess. 3: 17.
22. Joka ei HERraa JE-
susta Christusta rakasta, se olkon
Anathema Maranatha.
23. HERran JEsuxen
Christuxen armo olkon teidän
kanßanne! Rom. 16: 24.
24. Minun rakkaudeni ol-
kon kaikkein teidän kanßanne
Christuxesa JEsuxesa! Amen.

Ensimäinen Epistola Corinth-
ilåisten tygö, kirjoitettu Philip-
pistä, Stephanan, Fortunatu-
xen, Achaicuxen ja Timotheu-
xen kanßa.

Digitized by Google

tomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden.

2 Cor. 5: 4.

54. Mutta koska katowa puke päällensä katomattomuden, ja kuolewa puke päällensä kuolemattomuden, silloin täytetän se sana kuin kirjoitettu on: Kuolema on nielty woitosa.

Es. 25: 8. Hos. 13: 14. Ebr. 2: 14.

55. Kuolema, kusa on sinun otas? Helwetti, kusa on sinun woittos?

56. Mutta kuoleman ota on syndi, ja synnin woima on Laki.

Rom. 4: 15. 5: 13. 7: 5, 13.

57. Mutta kiitos olkon Jumalan, joka meille woiton andanut on meidän HErran JEsuxen Christuxen kautta.

Joh. 16: 33. 1 Joh. 5: 5.

58. Sentähden, minun rakkat weljeni, olkat wahwat, järkähtymätä, ja aina yltäkylläiset HErran töisä, tieten, ettei teidän työnne ole turha HErrasa.

16. Luku.

Pawali käskee Corinthilaisten koota apua köyhille pyhille Jerusalemisa, ja lupaa heitä oppia. Anoo lemmeä Timotheusta ja muutamia muita kohtaan, neuwoien wahwuteen. Päättä tämän Epistolan terweisillä, uhkauxella, ja toiwotuxella.

Mutta awun hakemisesta pyhiä warten, kuin minä Galatian Seurakunnille säännyt olen; niin te myös tehkät.

Ap. T. 11: 29. Rom. 12: 13. 15: 26. 2 Cor. 8: 4. 9: 1, 2, 12. Gal. 2: 10.

2. Ensimäisenä Sabbathina ottakan jokainen teistä tygönsä jotakin, ja kootkan waransa jälkeen, ettei äsken silloin kosta minä tulen, niitä hakemaan ruweta.

3. Mutta kuin minä tullut olen, jotka te kirjoilla walitzetta, ne minä tahdon lähettä wiemään teidän lahjojanne Jerusalemiin.

4. Jos taas niin on sowelias, että minä itze sinne waellan, niin he saawat minun kanßani waeltaa.

5. Mutta minä tahdon teidän tygönne tulla, koska minä Macedonian kautta waellan. (Sillä minun pitä Macedonian läpitze waeltaman.)

Ap. T. 19: 21. 2 Cor. 1: 16.

6. Mutta teidän tykönänne minä mitämax wiiwyn, eli myös talwea pidän, että te minua saattaisitta kuhunga minä matkustan.

7. Sillä en minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä; Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wiipyä teidän tykönänne, jos HErra sallii:

Ap. T. 18: 21. 1 Cor. 4: 19. Jac. 4: 15.

8. Mutta minä tahdon Ephesosa wiipyä, Helluntaihin asti:

9. Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu, ja on monda wastanseisojata.

2 Cor. 2: 12. Col 4: 3.

10. Mutta jos Timotheus tulee, niin katzokat, että hän pelkämätä olis teidän tykönänne;

Digitized by Google

sillä häntekee myös HERran
työtä, niinkuin minäkin.
Rom. 16: 21. 1. Cor. 4: 17. Phil. 2: 19, 22.

11. Älkän händä kengän
ylönkatzoko: mutta saattakat
händä rauhasa minun tygöni
tulemaan; sillä minä odotan
händä weljein kanßa. 1 Tim. 4: 12.

12. Mutta weljestä Apol-
losta tietkät, että minä olen
händä paljo neuwonut weljein
kanßa teidän tygönne tule-
maan: mutta ei hän nyt tah-
tonut tulla; kuitengin on hän
tulewa, koska hänelle sowelias
aika on.

13. Walwokat, pysykät us-
kosa, olkat urhollisét, olkat wah-
wat: Eph. 6: 10. Col. 1: 11.

14. Kaikki teidän menon-
ne tapahtukon rakkaudesa.

15. Mutta minä neuwon
teitä, rakkat weljet! te tunnet-
ta Stephanan perhen, että he
owat alket Achajasa, ja owat
ruwennet pyhiä palwelemaan.
1. 1: 16.

16. Että te myös olisitta
senkaltaisille alammaiset, ja jo-
kaitzelle apulaiselle ja auttajalle.
Phil. 2: 29. Ebr. 13: 17. 1 Tim. 5: 17.

17. Mutta minä iloitzen
Stephanan, Fortunaturen, ja
Achaicuxen tulemisesta; sillä he
owat teidän puuttumisenne tä-
yttänet.

18. Sillä he wirwotit mi-
nun hengeni ja teidän; sentäh-
den tutkat senkaltaiset.
1 Thess. 5: 12.

19. Teitä terwehtäwät Asi-
an Seurakunnat, Teitä ter-
wehtäwät suuresti Aqwila ja
Priscilla HERrasa, ja Seura-
kunda, joka heidän huonesansa
on. Ap. T. 18: 2. Rom. 16: 3.

20. Teitä terwehtäwät kaik-
ki weljet. Terwehtäkät toi-
nen toistanne pyhällä suunan-
damisella. Rom. 16: 16. 2. Cor. 13: 12.
1 Thess. 5: 26. 1 Pet. 5: 14.

21. Minä Pawali terweh-
dän teitä omalla kädelläni.
Col. 4: 18. 2. Thess. 3: 17.

22. Joka ei HERraa JE-
susta Christusta rakasta, se olkon
Anathema Maranatha.

23. HERran JEsuxen
Christuxen armo olkon teidän
kanßanne! Rom. 16: 24.

24. Minun rakkaudeni ol-
kon kaikkein teidän kanßanne
Christuxesa JEsuxesa! Amen.

EnsimäinenEpistolaCorinth-
iläisten tygö, kirjoitettu Phillip-
pistä, Stephanan, Fortunatu-
xen, Achaicuxen ja Timotheu-
xen kanßa.

Digitized by Google

P. Pawalin toinen Epistola Corinthiläisten tygö.

1 Luku.

Terwehdyxen jälken Corinthiläisille, kiittä Pawali Jumalata lohdutuxen edestä waiwoisa, joita hän hywän oman tunnon todistuxella, luettelee. Sanoo estensä, ettei hän aikoimisensa jälken joutunut heidän tygönsä.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta, ja Timotheus weli, Jumalan Seurakunnalle, joka on Corinthosa, ja kaikille Pyhille, jotka koko Achajasa owat.

2. Armo olkon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda!
Rom. 1: 7. 1. Cor. 1: 3. Eph. 1: 2. 1. Pet. 1: 2.

3. Kiitetty olkon Jumala ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isä, laupiuden Isä, ja kaiken lohdutuxen Jumala. Eph. 1: 3. 1. Pet. 1: 3.

4. Joka meitä lohdutta kaikesa meidän waiwasamme, että me taidaisimma lohdutta niitä, jotka kaikkinaisesa waiwasa owat, sillä lohdutuxella jolla Jumala meitä lohdutta.
Rom. 15: 5. 2. Cor. 7: 6.

5. Sillä niinkuin Christuxen kärsimys on paljo tullut meidän päällemme, niin myös meille tulee paljo lohdutusta Christuxen kautta.
2 Cor. 4: 10. Col. 1: 24.

6. Mutta jos meitä waiwatan, niin se tapahtuu teille lohdutuxexi ja autuudexi, joka waikutta niitten waiwain kärsiwällisydesä, joita myös me kärsimme: Eli jos meitä lohdutetan, niin se tulee teille lohdutuxexi ja autuudexi: ja meidän toiwomme on wahwa teistä: 1. 4: 15, 17.

7. Että me tiedämme, että niinkuin te oletta kärsimisestä osalliset, niin te myös tuletta lohdutuxesta osallisexi.

8. Sillä en me tahdo salata teildä, rakkat weljet, meidän waiwaamme kuin meille Asiasa tapahtui; että me olimma sangen suuresti rasitetut ylitze meidän woimamme, niin että me jo meidän hengestämme epäilimme.
Ap. T. 19: 23. 1. Cor. 15: 32.

9. Mutta me itzellämme juuri niin päätimme, että meidän piti kuoleman, ettei meidän pidäisi itze päällemme uskaltaman, waan Jumalan päälle, joka kuolletkin herättä:

10. Joka meitä niin suuresta kuolemasta päästi, ja päästää: ja me turwamma häneen päällensä, että hän tästedeskin meitä päästää:
1. Cor. 15: 31.

11. Ynnä myös teidän rukoustenne awulla meidän edes-

Digitized by Google

tämme, että meidän tähtemme, siitä lahjasta, kuin meille annettu on, pidäis monelda ihmiseldä kiitos tehtämän.
Rom. 15: 30. Phil. 1: 19. Philem. v. 22.
12. Sillä se on meidän kerskauxemme, nimittäin meidän oman tundomme todistus, että me yxikertaisudesa, ja Jumalan wakuudesa, ei lihallisesa wiisaudesa, waan Jumalan Armosa olemma mailmasa waeltanet, mutta enimmästi teidän tykönänne.
1 Cor. 2: 4. 13.
13. Sillä empä me muuta teille kirjoita, waan sitä kuin te luetta, eli myös tiedätte; Mutta minä toiwon, että te myös loppuun asti tiedätte.
14. Niinkuin te puolittain meidän tietänet oletta, että me olemma teidän kerskamisenne, niinkuin tekin meidän kerskauxemme, HErran JEsuxen päiwänä oletta. 1. 5: 12. Phil. 2: 16. 4: 1. 1. Thess. 2: 19. 20.
15. Ja senkaltaisella uskalluxella, tahdoin minä ennen tulla teidän tygönne, että te toisen kerran olisitta saanet minulda jongun hywän työn: Rom. 1: 11.
16. Ja minä olisin waeltanut teidän kauttanne Macedoniaan, ja Macedoniasta teidän tygönne takaperin tullut, ja nim teildä Judeaan johdatetuxi. 1. Cor. 16: 5.
17. Koska minä tätä ajattelin, lienengö minä sen tehnyt hempeydestä? Eli owatko minun aiwoituxeni, joita minä aiwoin, lihalliset? että minun tykönäni olis Niin, Niin: ja Ei, Ei.
18. Mutta Jumala on waka, ettei meidän puhemme ole teille Niin ja Ei ollut.
Matth. 5: 37. Jac. 5: 12.
19. Sillä Jumalan Poika JEsus Christus, joka teidän seasanne meildä saarnattu on, nimittäin minulda ja Silwanuxelda ja Timotheuxelda, ei ollut Niin ja Ei, waan oli hänesä Niin.
20. Sillä kaikki Jumalan lupauxet owat Niin hänesä, ja owat Amen hänesä, Jumalan kunniaxi meidän kauttamme.
21. Mutta Jumala on se, joka meitä teidän kanszanne Christuxesa wahwistaa, ja on meitä woidellut. 1. Joh. 2: 20, 27.
22. Joka myös on meitä lukinnut, ja andoi Hengen pandixi meidän sydämihimme.
Rom. 8: 16. 2. Cor. 5: 5. Eph. 1: 13, 14. 4: 30.
23. Mutta minä rukoilen Jumalata todistajaxi sieluni päälle, että minä olen säästänyt teitä, etten minä wielä ole Corinthoon tullut. Rom. 9: 1. 2. Cor. 11: 31. Gal. 1: 20. Phil. 1: 8. 2. Cor. 12: 20. 13: 2, 10.
24. Ei niin, että me hallitzisimma teidän uskoanne, waan me olemma auttajat teidän ilohonne; sillä te seisotta uskosa. 1. Pet. 5: 3. 1. Cor. 3: 5.

Digitized by Google

2. Luku.

Apostoli anda tietä rakkaudensa Corinthiläisiä, erinomattain sitä katumwaista kohtaan, jonga hän ennen oli pannaan pannut. Kiittä Jumalata Christuxen autuaxi tekewäisen tunnon ilmoituxen edestä.

Mutta sitä minä olen itzelläni aikoinut, etten minä taas murhella teidän tygönne tulisi.

2. Sillä jos minä teidän murhesceen saatan, kukasta minua ilahutta, waan se joka minulda on murhellisexi tehty?

3. Ja sen minä olen teille kirjoittanut, etten minä tultuani saisi niistä murhetta, joista minun tulis ilo saada; sillä minulla on senkaltainen uskallus kaikkein teidän tygönne, että minun iloni kaikkein teidän ilonne on. L. 12: 21.

4. Sillä minä kirjoitin teille suuresa waiwasa ja sydämen kiwusa, monilla kyyneleillä, ei että teidän pidäis murehtiman, waan että te ymmärräisitte sen erinomaisen rakkauden, kuin minulla on teidän kohtaanne.

5. Jos joku on murhen matkaan saattanut, ei hän ole minua murhellisexi saattanut, waan puolittain, etten minä teitä kaikkia rasitaisi. 1. Cor. 5: 1.

6. Mutta kyllä siinä on, että se monelda niin rangaistu on. 1. Cor. 5: 5.

7. Että te tästedes sitä enämmän händä armahdaisitta, ja lohdutaisitta, ettei hän upposi ylönpaltisesa murhesa.

8. Sentähden neuwon minä teitä, että te hänen kohtaansa rakkautta osotaisitta:

9. Sillä sentähden minä myös olen kirjoittanut, koetellaxeni teitä, jos te oletta kaikkihin kuuliaiset.

10. Mutta joille te jotain andexi annatte, sen minä myös andexi annan: sillä jolle minä jotain andexi annoin, sen minä andexi annoin teidän tähtenne Christuxen puolesta, etten me saatanalda woitetuxi tulisi:

11. Sillä eipä meildä ole salattu, mitä hänen mielesänsä on.

12. Mutta kuin minä tulin Troadaan Christuxen Evangeliumita saarnamaan, ja minulle awattin owi HERrasa: niin ei minulla ollut yhtän lepoa hengesäni, etten minä Titusta minun weljeäni löynnyt: Ap. T. 16: 8. 1. Cor. 16: 9.

13. Mutta kuin minä olin heidän hywästi jättänyt, menin minä sieldä Macedoniaan. L. 7: 5, 6.

14. Mutta kiitetty olkon Jumala, joka aina anda meille woiton Christuxesa, ja julistaa jokapaikasa hänen tundemisensa hajun meidän kauttamme! Col. 1: 27.

15. Sillä me olemma Ju-

Digitized by Google

malalle yxi hywä haju Christuxesa, sekä niitten seasa jotka autuaxi tulewat, että myös niitten seasa jotka hukkuwat.

16. Näille tosin surman haju kuolemaxi, mutta toisille elämän haju elämäxi: Ja kuka on nyt tähän kelwollinen? Luc. 2: 34. 2. Cor. 3: 5, 6.

17. Sillä emmä me ole senkaltaiset kuin muutamat, jotka Jumalan sanaa myyskendelewät; waan wakuudesta, ja niinkuin Jumalasta, me puhumma Jumalan kaswoin edesä, Christuxesa. 1. 4: 2.

3. Luku.

Pawali sanoo Corinthiläiset ylistyskirjaxensa. Osotta mistä wiran soweliaisus tulee. Näyttä eroituxen Lain jo Ewangeliumin wiran wälillä.

Rupemmako me siis itziämme taas kehumaan? eli tarwitzemmako me, niinkuin muutamat, kiitoskirjaa teidän tygönne, eli kiitoskirjaa teildä? 1. 5: 12. 10: 8.

2. Te oletta meidän kirjamme, meidän sydämihimme kirjoitetut, joka kaikilda ihmisildä tutan ja luetan: 1 Cor. 9: 2, 3.

3. Ja te oletta ilmoitetut, että te Christuxen lähetyskirja oletta, meidän palweluxemme kautta walmistettu, ei pläkillä kirjoitettu, waan eläwän Jumalan Hengellä, ei kiwisiin tauluihin, waan lihallisiin sydämen tauluihin. Ebr. 8: 10.

4. Mutta senkaltainen uskallus on meillä Christuxen kautta Jumalan puoleen.

5. Ei niin, että me olemma itze meistämme soweliat jotakin ajattelemaan, niinkuin itze meistämme, waan jos me olemma johonguun sowekiat, niin on se Jumalalda. 1. 2: 16. Phil. 2: 13.

6. Joka meitä soweliaxi tehnyt on Uuden Testamentin wirkaa pitämään, ei bookstawin, waan Hengen; sillä bookstawi kuoletta, waan Hengi teke eläwäxi. 2. Cor. 5: 18. Ebr. 8: 6, 8. Rom. 2: 27, 29. 7: 6, 10, 11.

7. Mutta jos sillä wiralla, joka bookstawin kautta kuoletta ja kiwihin kuwattu oli, oli senkaltainen kirkkaus, niin ettei Israelin lapset tainnet katzoa Mosexen kaswoihin, hänen kaswoinsa kirkkauden tähden, joka kuitengin katoo.

8. Mixei siis paljo enämmin sillä wiralla, joka Hengen anda, pidäisi kirkkaus oleman?

9. Sillä jos wiralla, joka kadotuxesta saarnaa, kirkkaus oli, paljo enämmin sillä wiralla joka wanhurskaudesta saarnaa, on ylönpaltinen kirkkaus. Rom. 1: 17. 3: 21.

10. Sillä se toinen joka kirkastettu oli, ei ole ensingän kirkkauderi luettapa, sen ylönpaltisen kirkkauden suhten.

11. Sillä jos sillä oli kirkkaus, joka katoo, paljo enäm-

Digitized by Google

min on sillä kirkkaus, joka pysyy.

12. Että meillä siis sen=kaltainen toiwo on, niin me puhumme rohkiasti. Eph. 6: 19.

13. Ja en me tee niinkuin Moses, joka kaswoillensa peitten pani, ettei Israelin lapset tainnet sen loppua katzoa joka katoo.

14. Waan heidän taitonsa olit paatunet. Sillä tähän päiwään asti; koska wanhaa Testamentiä luetan, pysyy se peite ottamata pois, joka Christuxesa lakkaa. Ap. T. 28: 26. Rom. 11: 8. Matth. 13: 11.

15. Mutta tähän päiwään asti, koska Mosesta luetan, rippuu se peite heidän sydämensä edesä.

16. Mutta koska he palajawat HERran puoleen, niin peite otetan pois. Rom. 11: 23, 26.

17. Sillä HERra on Hengi: mutta kusa HERran Hengi on, siinä on wapaus. Joh. 4: 24.

18. Mutta me kaikki awoimilla kaswoilla, HERran kirkkautta katzelemma, niinkuin speilisä, ja me muutetan siihen kuwaan kirkkaudesta niin kirkkauteen niinkuin HERran Hengestä. 1. Cor. 13: 12.

4. Luku.

Pawali julistaa uskollisudensa ja suuttumattomudensa Ewangeliumin wirasa. Lohdutta itziänsä ajallisten waiwain alla uskallurefa JEsuxesa, ja wakutuxella ijankaikkisesta kunniasta.

Sentähden että meillä sen=kaltainen wirka on, sen jälkeen kuin Armo meidän kohtaamme tapahtunut on, niin en me suutu.

2. Waan wältämme ne salaiset häpiät, ja emme waellä kawaludella, engä petoxella Jumalan sanaa turmele, waan me ilmoitamme totuden, ja meitämme julkisesti kaikkein ihmisten omaatundoa kohtaan Jumalan edesä osotamme. Rom 1: 16. 2. Cor. 2: 17. 1. Thess. 2: 3, 5. 2. Cor. 5: 11. 6: 4.

3. Jos nyt meidän Ewangeliumimme on peitetty, niin se on niille peitetty jotka kadotetan. 2. Thess. 2: 10.

4. Joisa tämän mailman Jumala on uskottomitten taidot sowaisnut, ettei Ewangeliumin paiste heille pidäisi Christuxen kirkkaudesta walistaman, joka on Jumalan kuwa. Matth. 13: 14. Joh. 12: 3, 40. 2 Cor. 3: 18. Col. 1: 15. Ebr. 1: 3

5. Sillä en me itze meitämme saarnaa, waan Christuxesta JEsuxesta, että hän on HERra: mutta me olemma teidän palwelianne JEsuxen tähden. 1. 1: 24.

6. Että Jumala, joka käski walkeuden pimeydestä paistaa, se paisti tunnon walkeuden meidän sydämisämme Jumalan kirkkaudesta JEsuxen Christuxen kaswoisa.

Digitized by Google

7. Mutta meillä on tämä tawara sawisisa astioisa, että se ylönpaltinen woima pitä oleman Jumalalda, ja ei meistä.
1. 5: 1. 1 Cor. 2: 5.

8. Meillä on jokapaikasa ahdistus, mutta en me sitä sure: meillä on pakko, mutta en me epäile.

9. Me kärsimme wainoa, mutta ei meitä anneta ylön: me painetan alas, mutta en me huku.

10. Me wiemmä ymbäri aina HERran JEsuxen kuoleman meidän ruumisamme, että HERran JEsuxen elämäkin meidän ruumisamme ilmoitettaisin. Rom. 8: 17. Gal. 6: 17. 2 Cor. 1: 5. 2 Tim. 2: 11, 12.

11. Sillä me, jotka elämme, annetan ylön aina kuolemaan JEsuxen tähden, että JEsuxengin elämä meidän kuolewaisesa lihasamme ilmoitettaisin. Matth. 5: 11. Rom. 8: 36. 1. Cor. 15: 31, 49. Col. 3: 4.

12. Sentähden on kuolema meisä woimallinen, mutta teisä elämä.

13. Mutta että meillä on yxi uskon Hengi, niinkuin kirjoitettu on: minä uskoin, sentähden minä puhuin; niin me myös uskomma, ja sen tähden me myös puhumma.
Ps. 116: 10.

14. Ja tiedämme sen joka HERran JEsuxen herätti, että hän meidängin JEsuxen kautta herättä, ja asetta meitä teidän kanßanne. Ap. T. 2: 24, 32. Rom. 8: 11. 1. Cor. 6: 14.

15. Sillä kaikki teidän tähtenne tapahtuu, että se ylönpaltinen armo monen kiitoxen kautta runsasti Jumalan ylistyxexi tulis. 1. 1: 6, 11. 2 Tim. 2: 10.

16. Sentähden en me wäsy; sillä waikka meidän ulkonainen ihminen turmellan, niin sisällinen kuitengin päiwä päiwäldä uudistetan; Rom. 7: 22. Eph. 3: 16. Col. 3: 10.

17. Sillä meidän waiwamme, joka ajallinen ja kewiä on, saatta meille ijankaikkisen ja määrättömän kunnian:
Matth. 5: 12. Rom. 8: 18. 2. Thess. 1: 7. 2. Tim. 4: 8.

18. Jotka emme näkywäisiä katzo, waan näkymättömiä; sillä näkywäiset owat ajalliset, mutta näkymättömät ijankaikkiset. Rom. 8: 24.

5. Luku.

Uskowaiset lohduttawat itziänsä nykyisten waiwain alla tulewaisen kunnian toiwolla. Pawali wastaa wirkansa puolesta, ja osotta mikä saarnawiran waikutus on.

Sillä me tiedämme, että jos tämän majan meidän maallinen huone purjetan, meillämme olewan rakennuxen Jumalalda, huonen ei käsillä tehdyn joka on ijankaikkinen Taiwahisa. 1. 4: 7. Ebr. 11. 10. 2. Pet. 1: 13. 14.

2. Jota me myös huokamma, ikäwöiten että me meidän

majallamme, joka taiwaasta on, puetetuxi tulisimma. Rom. 8: 23.

3. Jos me muutoin puetettuna, ja ei alasti löyttäisin. Matth. 22: 11. Gal. 3: 27. Ilm. K. 3: 18. 16: 15.

4. Sillä me jotka täsä majasa olemma, huokamma, että me rasitetut olemma, josa en me tahdo riisuttuna, waan puetettuna olla, että se kuolewainen elämäldä nieltäisin. Rom. 8: 11. 1 Cor. 15: 53, 54.

5. Mutta joka meitä siihen walmistaa, se on Jumala, joka myös hengen on meille pandixi andanut. Eph. 2: 10 Rom. 8: 16. 2. Cor. 1: 22. Eph. 4: 30.

6. Niin me olemma sentähden aina hywäsä turwasa, ja tiedämme, että niinkauwan kuin me ruumiisa asumma, niin me olemma kaukana HERrasta. Ebr. 11: 13.

7. (Sillä me waellamma uskosa, ja en katzomisesa.) Rom. 8: 24, 25. 1 Cor. 13: 12. 2 Cor. 4: 18. Ebr. 11: 1.

8. Mutta meillä on turwa, ja paljo halamma enämmin olla kaukana pois ruumiista, ja mennä asumaan HERran tygö. Phil. 1: 23.

9. Sentähden joko me kotona olemma, eli ulkona waellamma, niin me ahkeroitzemma siitä, että me hänelle kelpaisimme.

10. Sillä meidän kaikkein pitä ilmestymän Christuxen Duomioistuimen eteen, että jokainen sais sen jälkeen kuin hän ruumisansa tehnyt on, olkon se hywä eli paha. Matth. 25: 31. Rom. 14: 10. Rom. 14: 12. Col. 3: 24, 25.

11. Että me siis tiedämme, että HERraa pitä peljättämän, niin me neuwomma ihmisiä, mutta Jumalalle olemma me julkiset: Kuitengin minä toiwon, että me olemma myös julki teidängin omasa tuunosanne. Jud. Ep. v. 23. 2. Cor. 4: 2.

12. En me taas kerskaa itziämme teidän edesänne; waan me annamme teille tilan kerskataxenne meistä; että teilläkin olis kerskamista niitä wastan, jotka itziänsä kaswoin jälkeen kerskawat, ja ei sydämen jälkeen. I. 1: 14. 3: 1. 10: 8. 11: 12.

13. Sillä jos me tyhmistynet olemma, niin me sen Jumalalle olemma: eli jos me taidosa olemma, niin me teille taidosa olemma. I. 11: 1, 16, 17. 12: 6, 11.

14. Sillä Christuxen rakkaus waati meitä:

15. Että me sen niin pidämme, että jos yxi on kuollut kaikkein edestä, niin he kaikki owat kuollet: ja hän on sentähden kaikkein edestä kuollut, että ne jotka eläwät, ei nyt enä eläisi itzellensä, waan hänelle, joka heidän edestänsä kuollut ja nosnut on ylös. Rom. 5: 15. 6: 11, 12. 1. Cor. 6: 19. Gal. 2: 20. 1. Thess. 5: 10. 1. Pet. 4: 2.

16. Sentähden en me tästedes lihan puolesta ketän

tunne. Ja jos me olemma Christuxen lihan puolesta tundenet, niin eu me kuitengan sillen tunne. Matth. 12: 50. Joh. 15: 4.

17. Sentähden jos joku on Christuxesa, niin hän on uusi luontokappale; sillä wanhat owat kadonnet, katzo, kaikki owat uudexi tullet. Rom. 8: 10. Gal. 5: 6. 6: 15. Col. 3: 11. Es. 43: 18, 19. Ilm. K. 21: 5.

18. Mutta ne kaikki owat Jumalasta, joka meitä on itze kanßansa sowittanut JEsuxen Christuxen kautta, ja andoi meille wiran sowinnosta saarnata. Rom. 5: 10. 1 Joh. 2: 2. 4: 10.

19. Sillä Jumala oli Christuxesa, ja sowitti mailman itze kanßansa, ja ei lukenut heille heidän syndiänsä, ja on meisä sowinto-saarnan säännyt. Col. 2: 9. Rom. 3: 24, 25. Col. 1: 20.

20. Niin olemma me Christuxen puolesta käskyläiset; sillä Jumala neuwoo meidän kauttamme. Niin me rukoilemma siis Christuxen puolesta, että te Jumalan kanßa sowitta.

21. Sillä hän on sen, joka ei mitän synnistä tiennyt, meidän edestämme synnixi tehnyt, että me hänesä tulisimma sixi wanhurskaudexi, joka Jumalan edesä kelpaa. 1. Pet. 2: 22. Rom 8: 3. Gal. 3: 13. 1. Joh. 3: 5. Rom. 5: 19.

6. Luku.

Neuwo Christillisten awnin harjoituxeen. Warditus wältämään jumalattomain kanßakäymistä ja osallisutta.

Mutta me niinkuin apulaiset neuwomme teitä, ettet te Jumalan Armoa hukkaan ottaisi. 1. Cor. 3: 9. Ebr. 12: 15.

2. Sillä hän sanoo: Minä olen otollisella ajalla sinua kuullut, ja olen sinua autuuden päiwänä auttanut. Katzo, nyt on otollinen aika, katzo, nyt on autuuden päiwä. Es. 49: 8 Luc. 4: 19. Rom. 13: 12.

3. Älkämme kellengän josakusa pahennusta andako, ettei meidän wirkaamme laitetaisi: 1. Cor. 10: 32.

4. Waan osottakamma meitämme kaikisa asioisa, niinkuin Jumalan palweliat: suuresa kärsiwällisydesä, waiwoisa, hädisä, suruisa, 1. Cor. 4: 1. 2. Cor. 4: 2.

5. Haawoisa, fangiuxisa, kapinoisa, töisä, walwomisisa, paastoisa, 1. 11: 23.

6. Puhtasa elämäsä, taidosa, pitkämielisydesä, suloisudesa, Pyhäsä Hengesä, wilpittömäsä rakkaudesa,

7. Totuuden sanasa, Jumalan wäesä, wanhurskauden sota-asetten kautta oikialla ja wasemmalla puolella. 1 Cor. 2: 4. Eph. 6: 11, 13. 2. Tim. 4: 7: 2. Cor. 4: 2.

8. Kunnian kautta ja pilkan, panetuxen ja kiitoxen kautta: niinkuin wiettelijät, ja kuitengin waat:

9. Niinkuin tundematto-

Digitized by Google

mat, ja kuitengin tutut: niin=
kuin kuolewaiset, ja katzo, me
elämme: niinkuin rangaistut,
ja ei kuitengan tapetut:
10. Niinkuin murhelliset,
ja kuitengin aina iloiset: niin=
kuin köyhät, mutta kuitengin
monda rikkaxi tekewäiset: niin=
kuin ne joilla ei mitän ole, ja
joiden kuitengin kaikki omat
owat. Phil. 4: 11, 12.
11. Te Corinthilaiset, mei=
dän suumme on hänensä a=
wannut teidän kohtaanne, mei=
dän sydämemmä on lewinnyt.
12. Et te ole ahtaalla mei=
sä: mutta itze teisänne te ah=
taalla oletta. L. 7: 2, 3.
13. Minä sanon niinkuin
lapsilleni, että te myös mi=
nua wastan teitänne niin ase=
taisitta, ja lewittäkät teitänne.
1. Cor. 4: 14.
14. Älkät wetäkö ijestä e=
päuskoisten kanssa; sillä mitä
oikeuden on wäärtyden kanssa
tekemistä? Eli mitä osallisut=
ta on walkeudella pimeyden
kanssa? 1. Cor. 5: 9. Eph. 5: 11.
15. Ja mikä sowindo on
Christuxella Belialin kanssa?
Taikka mikä osa on uskowai=
sella uskottoman kanssa?
1. Cor. 10: 21.
16. Eli kuinga Jumalan
Templi sopii epäjumalten kans=
sa? Sillä te oletta eläwän
Jumalan Templi, niinkuin
Jumala sanoo: Minä tah=
don heisä asua, ja heisä waelta,
ja minä tahdon olla heidän
Jumalansa, ja heidän pitä
oleman minun Kansani.
1. Cor. 10: 14. 1. Cor. 3: 16. 6: 19.
Eph. 2: 21. Ebr. 3: 6. 1. Pet. 2: 5.
17. Sentähden paetkat hei=
dän seastansa, ja eroittaka=
teitänne, sanoo HERra: ja
älkät saastaisehen ruwetko,
ja niin minä korjan teitä.
Ilm. K. 18: 4.
18. Ja olen teidän Isän=
ne, ja teidän pitä oleman
minun poikani ja tyttäreni,
sanoo Kaikkiwaldias HERra.
Ilm. K. 21: 7.

7. Luku.

Pawali osotta huolensa Corinthi=
läisiä kohtaan, ja ylistää heidän
kuuliaisuttansa. Näyttä lähetys
kirjansa ollen heille hyödyllisen.
Puhuu myös Tituxen suomasta
heitä kohtan.

Että meillä nyt senkaltaiset
lupauxet owat, minun rak=
kani, puhdistakamma siis itzem=
me kaikesta Lihan ja Hengen
saastaisudesta, täyttäin pyhyt=
tä Jumalan pelwosa.
1. Tim. 4: 8. 1. Joh. 3: 3.
2. Ottakat meitä wastan:
en me kellengän wäärytta
tehnet, en me ketän turmel=
let, en me keneltäkän mitän
waatinet. Ap. T. 20: 33. 2. Cor. 12: 17.
3. Senkaltaista en sano mi=
nä teille kadotuxexi; sillä mi=
nä olen ennen sanonut, että
te oletta meidän sydämisäm=
me ynnä kuolla ja ynnä elää.
C. 6: 11, 12, 13.
4. Minä puhun teille suu=

Digitized by Google

rella rohkeudella; minä kerskan paljo itziäni teistä: minä olen lohdutuxella täytetty: minä olen ylönpaltisesa ilosa kaikesa meidän waiwasamme.
Matth. 5: 12. Ap. T. 5: 41. Phil. 2: 17. Col. 1: 24.

5. Sillä koska me Macedoniaan tulimma, ei meidän lihallamme ollut yhtän lepoa, waan kaikisa paikoisa olimma me waiwatut: ulkona sota, sisällä pelko. 1. 2: 13. Ap. T. 16: 19, 23.

6. Mutta Jumala joka nöyriä lohdutta, hän lohdutti meitä Tituxen tulemisella.

7. Waan ei ainoasta hänen tulemisellansa, mutta myös sillä lohdutuxella, jonga hän teildä saanut oli, ja ilmoitti meille teidän halunne, teidän itkunne ja teidän kiiwaudenne minusta; niin että minä wielä enämmin ihastuin.

8. Sillä jos myös minä teitä minun lähetyskirjallani murheseen saatin, empä minä sitä kadu: ehkä minä olisin katunut; Sillä minä näen sen lähetyskirjan teitä hetken aikaa murhesa pitänen. 1. 2: 4.

9. Nyt minä iloitzen, en siitä että te murehisa olitta, waan että te olitta murehisa parannuxexi; Sillä te olitta murhelliset Jumalan mielen jälkeen, niin ettei teille pidäisi meistä joskus wahingota oleman.

10. Sillä se murhe, joka Jumalan mielen jälkeen tapahtuu, saatta katumisen autuudexi, jota ei yxikän kadu; Mutta mailman murhe saatta kuoleman. Matth. 26: 75. Luc. 18: 13.

11. Sillä katzo, että te olitta Jumalan mielen jälkeen murhelliset, kuinga suuren ahkeruden se on teisä waikuttanut? Ja tosin edeswastauxen, närkästyxen, pelwon, ikäwöitzemisen, kiiwauden ja koston. Te oletta kaikisa teitänne puhtaxi osottanet täsä asiasa.

12. Sentähden waikka minä teille kirjoitin, niin ei se ole kuitengan sen tähden tapahtunut joka rikkonut oli, eikä sen tähden jolle wääryys tehtin, mutta sentähden, että teidän ahkerudenne meidän kohtaamme Jumalan edesä julkisexi tulis.

13. Sentähden me olemma saanet lohdutuxen, että tekin oletta lohdutetut. Mutta wielä enämmin iloitzimma me Tituxen ilosta; Sillä hänen Hengensä oli teildä kaikilda wirwotettu.

14. Ja mitä minä hänen edesänsä teistä kerskannut olen, en minä sitä häpee; waan niinkuin kaikki owat todet, kuin minä teille puhunut olen, niin on myös meidän kerskauxemme Tituxen edesä todexi tullut.

15. Ja hänellä on sangen suuri sydämellinen halu teidän puoleenne, koska hän kaikkein teidän kuuliaisuttanne

Digitized by Google

muistaa, kuinga te pelwolla ja wapistuxella händä otitta wastan.. Phil. 2: 12.
16. Minä siis iloitzen, että minä kaikisa asioisa teihin taidan luotta.
2 Theſſ. 3: 4. Philem. v. 8, 21.

8. Luku.

Pawali ylistää Macedonian Seurakunnan andeliaisutta köyhiä kohtan. Kehoitta Corinthiläisiä myös andeliaisuteen. Titus lähetetän muutamain muiden kanßa heidän tygönsä apua kokoomaan; joita he waroitetan ystäwällisesti kohtamaan.

Mutta minä teen teille tiettäwäxi, rakkat weljet, Jumalan Armon, joka Macedonian Seurakuntiin annettu on: Rom. 15: 25.
2. Sillä heidän ilonsa oli ylönpaltinen, koska heitä monen waiwan kautta koeteltin, ja waikka he sangen köyhät olit, owat he kuitengin runsasti kaikesa yxikertaisudesa andanet. Rom. 12: 8. Gal. 2: 10.
3. Sillä he olit kaikesta woimastansa (sen minä todistan,) ja ylitzekkin woimansa hywän tahtoiset,
4. Ja meitä suurella ahkerudella rukoilit, että me ottaisimma wastan sen hywän työn, ja sen palweluxen osallisuden kuin Pyhäin waraxi koottu oli. Ap. T. 11: 29. Rom. 15: 26. 1 Cor. 16: 1, 2. 2 Cor. 9: 1.
5. Ja ei niin kuin me toiwoimma, waan he annoit itzensä ensisti HERralle, ja (sitte) meillen Jumalan tahdon kautta.
6. Että meidän pidäis Titusta neuwoman, että niinkuin hän oli ennen ruwennut, hänen pidäis senkaltaisen hywän työn niin teidän seasanne päättämän.
7. Mutta niinkuin te oletta kaikisa rikkat, uskosa, ja sanasa, ja taidosa, ja kaikkinaisesa ahkerudesa, ja teidän rakkaudesanne meidän kohtaamme, (niin sowittakat siis), että te myös täsä armosa rikkat olisitta.
1 Cor. 1: 5.
8. Empä minä waatimisesta sitä sano, waan muiden ahkerudesta koettelen minä myös teidän rakkaudenne wakuutta.
9. Sillä te tiedätte meidän HERRAN JEsuxen Christuxen Armon, että hän rikasna ollesansa tuli kuitengin teidän tähtenne köyhäxi, että te hänen köyhydensä kautta rikkaxi tulisitta. Matth. 8: 20. Luc. 9: 58. Phil. 2: 6, 7.
10. Minun neuwoni minä tästä annan: sillä se on teille hyödyllinen, että te oletta ennen ruwennet, ei ainoasta sitä tekemään, waan jo mennenä wuonna tahdoitta sitä.
1 Cor. 7: 7, 25. Matth. 10: 42. 2 Cor. 9: 2.
11. Täyttäkät siis nyt se työ kuin te rupeisitta; että niinkuin tahto walmis oli, te myös sen woimanna perästä täyttäisitte.

Digitized by Google

12. Sillä jos joku edellä mielellinen on, niin hän on otollinen hänen waransa jälkeen, ja ei sen jälkeen jota ei hänellä ole. Marc. 12:43. Luc. 21: 3. 2 Cor. 9: 7. 1 Pet. 4: 10.

13. Ei niin luullen, että muilla pitä oleman huojennus, ja teillä ahdistus; waan että se tasan olis, niin palwelkan teidän rikkaudenne heidän köyhyttänsä, tällä ajalla.

14. Että myös heidän rikkaudensa teidän puuttumistanne palwelis, että tasan tapahtuis:

15. Niinkuin kirjoitettu on: Joka paljo kokois, ei hänellä ollut liiaxi; ja joka wähän kokois, ei häneldä mitän puuttunut. 2. Mos. 16: 18.

16. Mutta Jumalan olkon kiitos, joka senkaltaisen ahkeruden annoi Tituxen sydämeen teidän tähtenne!

17. Sillä hän otti sen neuwon hywäxi, ja tosin oli sitä ahkerambi, että hän läxi mielellänsä teidän tygönne.

18. Mutta me olemma yhden weljen hänen kanßansa lähettänet, jota Ewangeliumisa kiitetän kaikisa Seurakunnisa.

19. (Mutta ei se ainoasti, waan hän on myös säätty Seurakunnilda meidän matkakumppanixemme tämän armon kanßa, joka meidän kauttamme HERran kunniaxi toimitetan, ja teidän hywän tahtonne koettelemisexi.) Ap. T. 11: 30.

20. Karttain sitä, ettei kengän meitä panettelisi senkaltaisen rikkan awun puolesta, joka meidän kauttamme toimitetan.

21. Sillä me ahkeroitzemma sitä kuin kunniallinen on, ei ainoasti HERran edesä, waan myös ihmisten edesä. Rom 12: 17. Phil. 4: 8. 1. Pet. 2: 12.

22. Ja me olemma heidän kanßansa lähettänet meidän weljemme, jonga me monesa olemma usiasti koetellet, että hän ahkera on, ja wielä nyt paljo ahkerambi, suurella uskalluxella kuin on teidän tygönne.

23. Sekä Tituxen puolesta, joka minun kumppanini on, ja apulaiseni teidän seasanne; että myös meidän weljeimme tähden, jotka owat Seurakundain Apostolit, Christuxen kunnia.

24. Osottakat siis teidän rakkaudenne merkki, ja meidän kerskamisemme teistänne, niitä kohtaan, julkisesti Seurakunnangin edesä.

9. Luku.

Pawali waroitta, että Corinthiläiset luwatun andeliaisudensa ilman wiiwytystä ja tiiweyttä täyttäisit. Sanoo, että Jumala on heille siihen armonsa andawa.

Sillä siitä awusta, kuin pyhille annetan, ei tarwita minun teille kirjoittamaan. Ap. T. 11: 29. Rom. 15: 26. 1 Cor. 16: 2. 2. Cor. 8: 4.

Digitized by Google

2. Sillä minä tiedän teidän hywän tahtonna, josta minä teidän tähtenne kehun Macedonialaisten seasa, että Achaja on ollut jo ajastajan walmis, ja että te oletta monda siihen kiiwaudellanne kehoittanet. 1. 8: 10.

3. Kuitengin minä olen tämän weljen sentähden lähettänyt, ettei meidän kerskamisemme teistä täsä asiasa tyhjäxi tulisi, että (niinkuin minä sanoin) te walmit olisitta.

4. Etten, jos Macedonialaiset minun kansani tulewat, ja ei löydä teitä walmisna, me silloin (en minä sano te) senkaltaisesta kerskauxesta häpiään tulisi.

5. Sentähden näjin minä tarpelliseri weljiä neuwoa, että he ensin menewät teidän tygönne, ja edellä walmistawat sen teidän ennen luwatun hywän lahjanne, että se walmis olis, niinkuin hywä teko, ja ei niinkuin waatimus.

6. Mutta sen minä sanon: joka tiiwisti kylwää, se pitä myös tiiwisti niittämän: ja joka siunauxesa kylwää, sen pitä myös siunauxesa niittämän. Gal. 6: 8.

7. Kukin sydämensä ehdon jälkeen, ei ylönmielden eli waatein; Sillä iloista andajata Jumala rakastaa. Rom. 12: 8.

8. Mutta Jumala on wäkewä niin sowittamaan, että kaikkinainen Armo teidän seasanne ylön paltiseri tulis: että teillä kaikisa aina yldäkyllä olis, ja olisitta rikkat kaikkiin hywiin töihin;

9. (Niinkuin kirjoitettu on: Hän on hajottanut ja andanut köyhille: hänen wanhurskaudensa pysyy ijankaikkisesti.

10. Mutta joka siemenen kylwäjälle anda, hän teillekkin anda leiwän syödäxenne, ja lisää teidän siemenenne, ja kaswatta teidän wanhurskaudenne hedelmän.)

11. Että te kaikisa rikkaxi tulisitta kaikella yxikertaisudella, joka meidän kauttamme Jumalalle kiitoxen waikutta.

12. Sillä tämän wiran palwelus, ei ainoastaan täytä sitä kuin Pyhildä puuttuu, waan on siihen yltäkylläinen, että moni kiittä Jumalata. 1. 1: 11. 4: 15.

13. (Tämän palweluxen koettelemuxen kautta ylistäin Jumalata teidän nöyrän tunnustuxenne tähden Christuxen Ewangeliumisa, ja myös teidän yxikertaisen tasajaon tähden, heidän ja kaikkein kohtaan,)

14. Ja heidän rukouxisansa teidän edestänne, jotka teitä ikäwöitzewät, sen ylönpaltisen Jumalan Armon tähden kuin teisä on.

15. Mutta kiitos olkon Jumalan hänen sanomattoman lahjansa edestä!

Digitized by Google

10. Luku.

Pawali wastaa edestänsä wäärillä Apostoleita wastan. Ei tahdo kerskata niiten tawalla, waan totudesa ja HERrasa.

Mutta minä Pawali neuwon teitä Christuxen siweyden ja wakuuden tähden, minä joka teidän läsnänne ollesani kehno olen, waan poisa ollesani olen minä rohkia teitä wastan.

2. Mutta minä rukoilen teitä, ettei minua waadittaisi rohkiaxi tykönä ollesani, niinkuin minulla luullan rohkeus muutamita wastan olewan, jotka meidän luulewat lihan jälkeen waeltawan.

3. Sillä ehkä me lihasa waellamme, empä me sentähden lihan jälkeen sodi.

4. Sillä meidän sotaasemme ei ole lihalliset, waan wäkewät Jumalan edesä kukistamaan warjeluxia: Eph. 6: 13.

5. Ja me maahan lyömme aiwoituxet, ja kaiken korkeuden, kuin hänensä korotta Jumalan tundemista wastan, ja fangixi otamme kaiken ajatuxen Christuxen kuuliaisuden ala:

6. Ja olemma walmit kostamaan kaikkea kowakorwaisutta, koska teidän kuuliaisudenne täytetän.

7. Katzottako te niitten jälkeen kuin silmäin edesä owat? jos joku uskalda sen päälle, että hän on Christuxen oma, se taas ajatelkan itzellänsä, että niinkuin hän on Christuxen oma, niin olemma me myös Christuxen omat. 1. Cor. 14: 37.

8. Sillä jos minä wielä enämmän itziäni kerskaisin meidän wallastamme, kuin HERra meille andanut on teidän parannuxexenne, ja ei kadotuxexenne, empä minä häpeisi. c. 12: 6. 13: 10.

9. Etten minä näkyisi teitä lähetyskirjoilla peljättäwäni.

10. Sillä lähetyskirjat, (sanowat he,) owat raskat ja wäkewät, mutta ruumillinen läsnä olemus on heikko, ja puhe on ylönkatzottu.

11. Senkaltainen ajatelkan, että niinkuin me olemma Lähetyskirjain kautta sanoisa poisa ollesamme; niin me myös olemma itze työllä läsnä ollesamme.

12. Sillä empä me rohkene meitämme lukea eli werrata niihin, jotka itziänsä ylistäwät; mutta että he itze heillänsä heitänsä mittawat, ja pitäwät ainoastaan itze heistänsä, niin ei he mitän ymmärrä. c. 3: 1. 5: 12.

13. Mutta en me meitämme kerskaa ylitze määrän, waan ainoasta kohtullisen määrätyn mitan jälkeen, kuin Jumala meille mitannut on, joka myös teihingin ulottu. c. 11: 18. 12: 5, 6. 1. Cor. 12: 11.

Digitized by Google

14. Sillä empä me itziämme lewiämmäldä anna ulos kuin sopi, niinkuin en me ulotsi kan teihin ulottunet; sillä me olemma jo hamaan teidän tygönne Christuxen Ewangeliumilla tullet.

15. Ja en me kerskaa meitämme ylitze määrän wieraisa töisä; Waan me toiwomma, koska teidän uskonne kaswaa teisä, että mekin meidän määrämme jälkeen tahdomma lewitä yltäkylläisesti:

16. Ewangeliumita saarnamaan niille kuin tuolla puolen teitä asuwat; engä meitämme kerskaa niistä, kuin wieran mitan jälkeen walmistetut owat.

17. Mutta joka itziänsä kerskaa, se kerskatkan itziänsä HERrasa: 1. Cor. 1: 31.

18. Sillä joka itziänsä kiittä, ei se ole koeteltu, waan se jota HERra kiittä. Rom. 2: 29. 1. Cor. 4: 5.

11. Luku.

Pawali ahkeroitzee luowutta Corinthiläisiä wiettelyxestä. Osotta saarnanneensa heille ilman palkata, ja ilman wilpitä; waan wäärät Apostolit ulkokullaisudesta. Kerskaa itziänsä wääriä opettaita wastan, suguskansa, työstänsä ja waiwoistansa.

Ojosta te wähängin minun tyhmyttäni kärsisitte: Ja tosin te minua kärsitte.

2. Sillä minä kiiwan teitä Jumalan kiiwauxella. Sillä minä olen teitä kihlannut yhdelle miehelle, että minä puhtan neitzen Christuxelle tuottaisin. 1. 5: 13.

3. Mutta minä pelkän, että niinkuin kärme wietteli Ewan kawalluxellansa; niin myös teidän taitonne turmellan siitä yxikertaisudesta, kuin on Christuxesa. Joh. 8: 44.

4. Sillä jos se, joka teidän tygönne tulee, toisesta JEsuxesta teille saarnaa, josta en me saarnannet, taikka jos te toisen Hengen saatta, jota et te ole saanet, eli toisen Ewangeliumin, jota et te ole ottanet wastan, niin te sen oikein kärsitte. Gal. 1: 8.

5. Sillä minä arwan, etten minä ole ollut halwempi niitä kaikkein korkeimpia Apostoleita. 1. Cor. 15: 10. 2. Cor. 12: 11. Gal. 2: 6.

6. Ja ehkä minä olen puhesa yxikertainen, niin en minä ole tiedosa yxikertainen; kuitengin olemma me kyllä kaikille teille tiettäwät. 1. Cor. 1: 17. 2: 1, 13. Eph. 3: 4. 2 Cor. 4: 2. 5: 11. 12: 12.

7. Eli olengo minä syndiä tehnyt, että minä olen itzeni alendanut, että te yletäisin, että minä olen teille Jumalan Ewangeliumita ilman palkata ilmoittanut? 1. Cor. 9: 6, 12.

8. Ja olen muut Seurakunnat ryöstänyt, ja heildä palkan ottanut, jolla minä teitä palwelin; Ja koska minä

olin teidän tykönänne, ja minul-
da jotakin puuttui, empä minä
ketän rasittanut. Phil. 4:10, 15.
9. Sillä mitä minulda
puuttui, sen weljet täytit,
jotka Macedoniasta tulit: Ja
niin minä pidin itzeni kaikisa,
etten minä kenengä kuorman
ollut, ja tahdon wieläkin wa-
nuni niin pitä. Ap. T. 20:33 2.
Cor. 12:13. 1. Thess. 2:9. 2. Thess. 3:8.
10. Niin totta kuin Chris-
tuxen totuus minusa on, niin
ei tämä kerskaus pidä minulda
Achajan maakunnisa otettaman
pois. 1. Cor. 9:15.
11. Mingätähden? Sengö-
tähden etten minä teitä rakas-
ta? Sen Jumala tietä.
12. Mutta mitä minä teen,
sen minä tahdon tehdä, että
minä heildä tilan ottaisin pois,
jotka etziwät tilaa heitänsä kers-
kata, että he owat niinkuin me.
13. Sillä senkaltaiset wää-
rät Apostolit, ja petolliset työn-
tekiät, teeskelewät itzensä Chris-
tuxen Apostolixi.
14. Ei myös ihmekkän ole:
Sillä itze Satanas muutta
itzensä walkeuden Engelixi.
15. Ei siis se ole suuri jos
myös hänen palweliansa hei-
tänsä asettelewat, niinkuin he
olisit wanhurskauden saarnajat;
joitten loppu pitä oleman hei-
dän töidensä perään.
16. Taas sanon minä, ettei
yhdengän pidä minua tyhmäxi
luuleman; waan ellei niin ole,
niin ottakat minua wastan niin-
kuin tyhmäkin, että minä
myös wähä itziäni kerskaisin.
1. 12:6.
17. Sitä kuin minä nyt
puhun, en minä puhu niin-
kuin HErrasa, waan niin-
kuin tyhmydesä, että me nyt
kerskamaan ruwennet olem-
ma.
18. Että moni kerskaa itziän-
sä lihan jälkeen, niin minäkin
tahdon itziäni kerskata.
1. 10:13. 12:5. Phil. 3:3, 4.
19. Sillä te kärsittä mie-
lellänne tyhmiä, että te wiisat
oletta.
20. Te kärsittä jos joku teitä
orjuteen waati, jos joku teitä
syö, jos joku teildä jotakin
otta, jos joku itzensä korotta,
jos joku teitä lyö kaswoille.
21. Sen minä sanon hä-
wäistyxen tähden, niinkuin me
heikot olisimma: Mihingä joku
uskalta, (minä puhun tyhmy-
desä) siihen minäkin uskallan.
1. 10:10.
22. He owat Hebrealaiset,
minä myös. He owat Israe-
litit, minä myös. He owat Ab-
rahamin siemen, minä myös.
Ap. T. 22:3. Rom. 11:1. Phil. 3:5.
23. He owat Christuxen
palweliat, (minä puhun tyh-
mästi,) paljo enämmin minä
olen: Minä olen enämmän
työtä tehnyt: Minä olen enäm-
män haawoja kärsinyt: Minä
olen usemmin fangina ollut:

Digitized by Google

Usein olen kuoleman hädäsä ollut. 1. Cor. 15: 10, 31. Ap. T. 9: 16. 21: 11. 1. Cor. 4: 11.

24. Judalaisilda olen minä wiidesti neljäkymmendä hawaa saanut, yhtä wailla.

25. Kolmasti olen witzoilla piesty: Olin kerran kiwitetty: Kolmasti olen minä tullut haaxi rikkohon: Yösen ja päiwän olin minä meren syhydesä. Ap. T. 16: 22. Ap. T. 14: 19. Ap. T. 27: 41

26. Minä olen usein waeltanut, minä olen ollut weden hädäsä, hädäsä ryöwärein keskellä, hädäsä Judalaisten keskellä, hädäsä pakanain keskellä, hädäsä kaupungeisa, hädäsä korwesa, hädäsä merellä, hädäsä wiekasten weljein seasa. Gal. 2: 4.

27. Työsä ja tuskasa, paljosa walwomisesa, näljäsä ja janosa, paljosa paastosa, wilusa ja alastomudesa. 1. 6: 5.

28. Ilman niitä kuin muutoin tapahtuwat, nimittäin, että minua jokapäiwä waiwatan, ja pidän surun kaikista Seurakunnista. Ap. T. 20: 18, :c.

29. Kuka on heikko, ja en minä myös heikoxi tule? Kuka pahoitetan, ja en minä pala? 1. Cor. 9: 22. 1. Cor. 8: 13.

30. Että minun pitä nyt itziäni kerskaman, niin minä kerskan itziäni minun heikkoudestani. 1. 12: 5.

31. Jumala ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isä, joka olkon ylistetty ijankaikkisesti! tietä etten minä walehtele. Gal. 1: 20.

32. Damaskusa, Arethan Kuningan Maanwanhin, wartioitzi Damaskun Kaupungita ja tahdoi minun otta kiinni.

33. Ja minä laskettin maahan muurin akkunasta korisa, ja pääsin niin hänen käsistänsä. Ap. T. 9: 25.

12. Luku.

Pawali puhuu Jumalan ilmoituxista hänellensä, ja nöyryttämisestänsä. Sanoo syyn kerskamiseensa, ja pyytä ojenda Corinthiläisiä.

Ei minun ole hywää minun kerskamisestani; tulen kuitengin näkyihin ja HERran ilmoituxihin.

2. Minä tunnen ihmisen Christuxesa ennen neljäätoistakymmendä ajastaikaa, (oliko hän ruumiisa, en minä tiedä; eli oliko hän ulkona ruumiista, en minä sitäkän tiedä: Jumala sen tietä:) Se temmattin ylös holmaan kolmandeen Taiwaseen. Ap. T. 9: 3. 22: 14, 17, 18. 1. Cor. 15: 8.

3. Ja minä tunnen sen ihmisen, (jos hän ruumiisa, taikka ulkona ruumiista oli, en minä tiedä: Jumala sen tietä:).

4. Hän temmattin ylös Paradisiin, ja kuuli sanomattomita sanoja, joita ei yhdengän ihmisen sowi puhua.

5. Siitä minä itziäni kerskan; mutta en minä itzestäni

kerskaa, waan minun heikkou-
destani. l. 11: 30.
6. Sillå jos minå tahdoi-
sin itziåni kerskata, niin en
minå tekisi tyhmåsti; sillå mi-
nå tahdon totuden sanoa;
Mutta kuitengin minå itzeni
siinå pidåtån, ettei joku mi-
nua korkiammaxi lukisi kuin
hån minun nåke, eli minusta
kuulee. l. 10: 8. 11: 16.
7. Ja ettei ilmoitusten y-
lönpaltisus minua ylönpaljo
korotaisi, on pistin annettu
minun lihaani, nimittåin, Sa-
tanan engeli, rusikoitzemaan
minua, etten minå itziåni y-
lönpaljo korotaisi.
8. Sentåhden olen minå
kolmasti HERraa rukoillut,
että hån låxis minusta.
9. Ja hån sanoi minulle:
tydy minun Armooni: sillå
minun woimani on heikoisa
wåkewå. Sentåhden minå mie-
lellåni kerskan itziåni minun
heikkoudestani, että Christuxen
woima minusa asuis.
10. Sentåhden iloitzen mi-
nå heikkoudesa, ylönkatzeisa,
hådisä, wainoisa ja ahdistuxi-
sa Christuxen tåhden; sillå
koska minå heikko olen, niin
minå wåkewåkin olen.
11. Minå olen tållå kerska-
misella tyhmåxi tullut: te oletta
minua siihen waatinet: Sillå
minua piti teildå kiitettåmån;
etten minå ensingån wåhem-
bi ole kuin korkemmatkan
Apostolit, ehken minå mitån
ole. 1. Cor. 4: 9. 15: 9, 10. 2. Cor. 11: 1, 5.
12. Niin owat tosin Apos-
tolin merkit teidån seasanne
tapahtunet kaikella kårsiwålli-
sydellå, merkeillå, ihmeillå, ja
woimallisilla töillå. 1. Cor. 9: 2.
2. Cor. 4: 2. 6: 4. 11: 6.
13. Mitåstå te muita Seu-
rakuntia huonommat oletta,
paitzi sitå, etten minå itze tei-
dån kuormananne ollut? An-
dakat minulle se wåårys andexi.
l. 11: 9.
14. Katzo, minå olen wal-
mis kolmannen kerran teidån
tygönne tulemaan, ja en tah-
do ensingån teitå rasitta; Sillå
empå minå etzi teidån omaan-
ne, waan teitå: sillå ei lasten
pidå tawarata kokoman wan-
hempainsa waraxi, waan wan-
hemmat lapsillensa. l. 13: 1.
Ap. T. 20: 33.
15. Mutta mielellåni minå
tahdon kulutta, ja itzeni an-
netta ulos teidån sieluinne e-
destå: waikka te wåhå minua
rakastatte, joka kuitengin san-
gen paljo teitå rakastan.
l. 1: 6. Col. 1: 24. 2. Tim. 2: 10. 2
Cor. 6: 12, 13.
16. Mutta olkon sillånsä,
etten minå ole teitå raskaut-
tanut; mutta että minå olin
kawala, niin minå olen tei-
dån petoxella saawuttanut.
17. Olengo minå keldån mi-
tån waatinut, niitten tåhden
kuin minå teille låhettånyt
olen?
18. Minå olen Titusta

Digitized by Google

neuwwonut, ja lähetin hänen kanßansa yhden weljen: ongosta Titus jotakin teildä waatinut? Engö me ole yhdesä Hengesä waeltanet? Engö me ole yxiä jälkiä myöden käynet?
l. 8: 6, 16, 18, 22.

19. Luulettaks taas että me wastamme edestämme teidän edesänne? Me puhumme Christuxesa, Jumalan edesä; mutta kaikki nämät, rakkat weljet, teidän parannuxexenne: l. 5: 12.

20. Sillä minä pelkän, etten minä tultuani teitä löydä senkaltaisna, kuin minä tahdon, ja te myös löydätte minun, ei niinkuin te tahdoisitta: Ettei siellä Riidat, Kateudet, Wihat, Torat, Panetuxet, Parjauxet, Paisumiset, ja Kapinat olisi: 1 Cor. 4: 21. 2 Cor. 10: 2. 13: 2.

21. Ettei taas minun palaittuani, minun Jumalani teidän tykönänne minua nöyryttäisi, ja minun pidäis monen tähden murehtiman, jotka ennen rikkonet owat, ja ei ole itziänsä parandanet, siitä saastaisudesta, ja huorudesta, ja haureudesta, kuin he tehnet owat. l. 13: 10.

13. Luku

Pawali uhkaa katumattomia, ja neuwoo heitä parannuxeen. Päättä tämän kirjoituxensa neuwolla, terwetyxellä ja toiwotuxella.

Nyt minä kolmannen kerran tulen teidän tygönne. Niin pitä kahden eli kolmen suun kautta kaikkinaiset asiat kiinnitettämän. l. 12: 14. Matth. 18: 16. Joh. 8: 17. Ebr. 10: 28.

2. Minä olen ennengin sen teille sanonut, ja wieläkin edellä sanon, niinkuin toisella kerralla, läsnä ollesani, ja kirjoitan nyt poisa ollesani niille, jotka ennen syndiä tehnet olit, ja muille kaikille, että jos minä sinne tulen, niin en minä säästä. l. 12: 20, 21.

3. Että te kerran saatte tietä, kuka minusa puhuu, nimittäin Christus, joka ei suingan ole heikko teidän kohtaanne, waan hän on wäkewä teisä. Matth. 10: 20.

4. Ja ehkä hän oli ristinnaulittu heikkoudesa, niin hän kuitengin elää Jumalan woimasa; sillä myös me olemma heikot hänesä, mutta meidän pitä elämän hänen kanßansa, Jumalan woimasa teidän tykönänne. Phil. 2: 7, 8. 1. Pet. 3: 18.

5. Koetelkat teitänne jos te oletta uskosa, kokekat teitänne: Eli ettekö te itziänne tunne, että JEsus Christus on teisä? Ellei niin ole että te kelwottomat oletta. 1 Cor. 11: 28.

6. Mutta minä toiwon että te tunnetta, etten me kelwottomat ole.

7. Ja minä rukoilen Jumalata, ettet te mitän pahaa tekisi; ei että me kelwollisexi näkyisimme, waan että te hy-

Digitized by Google

wää tekisittä, ja me olisimma niinkuin kelwottomat. 1. 6: 9.

8. Sillä en me mitän woi totutta wastan, waan totuden puolesta.

9. Mutta me iloitzemma, koska me heikot olemma, ja te woimalliset oletta; jota me myös toiwotamme, nimittäin, teidän täydellisyttänne. 1 11: 30. 12: 5, 9, 10.

10. Sentähden minä myös poisa ollesani näitä kirjoitan, ettei minun pidäisi läsnä ollesani kowa oleman, sen woiman jälkeen kuin HErra andoi minulle rakennuxexi, ja ei kukistuxexi. 1. Cor. 4: 21. 2. Cor. 2: 3. 10: 2, 8. 12: 20, 21.

11. Wiimein, rakkat weljet, iloitkat, olkat täydelliset,* lohdutkakat teitänne, olkat yximieliset, olkat rauhalliset; niin rakkauden ja rauhan Jumala on teidän kanßanne. Rom. 12: 16, 18. l. 15: 5. 1 Cor. 1: 10. Phil. 2: 2. 3: 15, 16. 1 Pet. 3: 8. Ebr. 12: 14.

12. Terwehtäkät teitänne keskenänne pyhällä suunandamisella: Kaikki pyhät teitä terwehtäwät. Rom. 16: 16. 1 Cor. 16: 20. 1 Thess. 5: 26. 1 Pet. 5: 14.

13. Meidän HErran JEsuxen Christuxen Armo, ja Jumalan Rakkaus, ja Pyhän Hengen osallisus, olkon kaikkein teidän kanßanne. Amen!

Toinen Epistola Corinthilaisten tygö, kirjoitettu Philippisä Macedoniasa, Tituxen ja Lukan kautta.

Pawalin Epistola Galatalaisten tygö.

1. Luku.

Pawali terwehdettyänsä Galatalaisia, nuhtelee heidän huikendelewaisuttansa opisa, ja kiroo wääriä opettaita. Osotta sen oikian Ewangeliumin opin hänellensä ilmoitetuxi Jumalalda, ja ei ihmisildä.

Pawali Apostoli, (ei ihmisildä, eikä ihmisen kautta, waan JEsuxen Christuxen kautta, ja Isän Jumalan, joka hänen kuolleista herättänyt on,) Tit. 1: 3. Ap. T. 2: 24. 32. Eph. 1: 20. Col. 2: 12. 1 Thess. 1: 10. Ebr. 13: 20.

2. Ja kaikki weljet, jotka minun kanßani owat, Galatian Seurakunnille:

3. Armo olkon teille ja rauha Isäldä Jumalalda ja meidän HErralda JEsuxelda Christuxelda! Rom. 1: 7. 1. Cor. 1: 3.

4. Joka itzensä meidän syndeimmä edestä andanut on, että hän meitä wapahtais tästä nykyisestä pahasta mailmasta, Jumalan, ja meidän Isämme tahdon jälkeen: Matth. 20: 28. Gal. 2: 20. Eph. 5: 2. Tit. 2: 14. Ebr. 9: 14.

Digitized by Google

5. Jolle olkon kiitos ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen!

6. Minä ihmettelen, että te niin pian annatte teitänne käätä pois siitä joka teitä Christuxen Armoon kutzunut on, toiseen Ewangeliumiin:

7. Joka ei muuta ole, waan että muutamat eryttäwät teitä, ja tahtowat Christuxen Ewangeliumita toisin käätä. Ap. T. 15: 1. 2 Cor. 11: 4.

8. Mutta ehkä me, taikka joku Engeli Taiwaasta, saarnais teille toisin Ewangeliumia, kuin me olemma teille saarnannet, se olkon kirottu!

9. Niinkuin me ennen sanoimma, niin minä wielä sanon: Jos joku teille toisin saarnaa Ewangeliumia, kuin te ottanet oletta, olkon kirottu! Ilm. K. 22: 18.

10. Saarnango minä nyt ihmisten eli Jumalan mielen jälkeen? Eli, pyydängö minä ihmisille kelwata? Sillä jos minä tähänasti olisin tahtonut ihmisille kelwata, niin en minä olisi Christuxen palwelia. 1. Thess. 2: 4. Jac. 4: 4.

11. Mutta minä teen teille tiettäwäxi, rakkat weljet, ettei se Ewangeliumi kuin minulda saarnattu on, ole ihmisen jälkeen. 1 Cor. 15: 1, 3.

12. Sillä en minä ole sitä ihmiseldä saanut, engä oppenut, waan JEsuxen Christuxen ilmoituxesta. Eph. 3: 3.

13. Sillä te oletta kuullet minun muinaisen olentoni Judalaisten tawoisa, kuinga ylönpaltisesti minä Jumalan Seurakuntaa wainoisin, ja häwitin sitä. Ap. T. 8: 3. 9: 1. 22: 4. 26: 9. Phil. 3: 6. 1. Tim. 1: 13.

14. Ja menestyin Judalaisten menoisa, ylitze monen minun wertaiseni minun suwusani, ja olin ylönkiiwas Isäin säätyin tähden.

15. Mutta koska Jumala tahdoi, joka minun oli eroittanut äitini kohdusta, ja Armonsa kautta kutzui, Ap. T. 9: 15. 13: 2. Rom. 1: 1.

16. Että hän Poikansa minun kauttani ilmoitais, ja minä julistaisin hänen Ewangeliumin kautta pakanain seasa, niin en minä ensingän lihan ja weren kautta tutkinut. 2 Cor. 4: 6. Gal. 2: 8. Eph. 3: 8. Matth. 16: 17.

17. En myös Jerusalemiin niitten tygö palainnut, jotka ennen minua Apostolit olit; waan menin pois Arabiaan, ja palaisin jällensä Damaskuun.

18. Sitte kolmen wuoden perästä tulin minä Jerusalemiin Petarita oppimaan: ja olin hänen kanszansa wiisitoistakymmendä päiwää. Ap. T. 9: 26.

19. Mutta en minä muita Apostoleita yhtän nähnyt, paitzi Jacobia HERran weljeä. Marc. 6: 3.

20. Mutta sen kuin minä

Digitized by Google

teille kirjoitan, katzo, Jumala
tietä etten minä walehtele.
Rom. 1: 9 9: 1. 2. Cor. 1: 23. 11: 31. 1. Thess. 2: 5. 1. Tim. 5: 21. 2. Tim. 4: 1.
21. Sitte tulin minä Syrian ja Cilician maakundiin.
Ap. T. 9: 30.
22. Ja minä olin tundemator kaswoista niille Judean
Seurakunnille, jotka olit Christuxesa.
23. Mutta he olit ainoasta
kuullet: että se joka meitä muinen
wainois, hän saarnaa nyt
uskoa, jota hän muinen häwitti.
24. Ja kiitit minun tähteni
Jumalata.

2. Luku.

Pawali osotta oppinsa muiden Apostolitten opin kanßa yhteen sopiwan. Nuhtelee Pietarin erehtymistä. Perustaa wanhurskauttamisen tapahtuwan uskon kautta Christuxen päälle.

Sitte neljäntoistakymmenen
wuoden perästä, menin
minä taas Barnaban kanßa
ylös Jerusalemiin, ja otin Tituxen kanßani. Ap. T. 15: 2.
2. Ja minä menin ylös
ilmoituxen jälkeen ja asetin
heidän eteensä sen Ewangeliumin,
jota minä pakanain
seasa julistan; mutta erinomaisesti
niitten eteen, jotka
jonakin pidetän, etten minä
hukkaan juoxisi, elikkä olisi jo
juosnut. Ap. T. 19: 21. Phil. 2: 16.
3. Mutta ei Tituskan, joka
minun kanßani oli, ollut waaditta
itziänsä ymbärileikkauttamaan,
ehkä hän Grekiläinen
oli. Ap. T. 16: 3. 1. Cor. 9: 21.
4. Sillä koska muutamat
wäärät weljet heitänsä tungit
sisälle, ja jo olit tullet sisälle
koettelemaan meidän wapauttamme,
joka meillä Christuxesa
JEsuxesa on, että he meitä
orjuteen waatisit. Ap. T. 15: 24.
5. Empä me tosin niille
hetkexikän myöntynet kuuliaisuteen,
että Ewangeliumin totuus
teidän tykönänne pysywäinen
olis.
6. Mutta niihin, jotka jonakin
pidetän, mingäkaltaiset
he muinen olit, ei minun mitän
tule: Ei Jumala katzo ihmisen
muotoa; sillä ne jotka
jonakin pidetän, ei minulle
mitän opettanet. Ap. T. 10: 34. Rom. 2: 11. Eph. 6: 9. Col. 3: 25. 1. Pet. 1: 17.
7. Waan sitä wastan koska
he näit, että minulle Ewangeliumi
esinahan puoleen uskottu
oli, niinkuin Petarille ymbärileikkauxen
puoleen,
Ap. T. 13: 46. Rom. 11: 13. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.
8. (Sillä joka Petarin
kanßa oli woimallinen Apostolin
wirasa ymbärileikkauxen
seasa, se on minungin kanßani
pakanain seasa woimallinen
ollut.) Ap. T. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Gal. 1: 16. Eph. 3: 8.
9. Ja kuin he tunsit sen
Armon, kuin minulle annettu
oli, niin Jacobus ja Cephas
ja Johannes, jotka patzana pi-

Digitized by Google

dettin, annoit minulle ja Barnaballe kättä, ja sowcit niin meidän kanßamme, että meidän pakanain seasa, ja heidän ymbärileikkauxen seasa saarnaman piti.

10. Ainoasta että meidän piti waiwaisita muistaman; jota minä myös olen ahkeroinnut tehdä.

Ap. T. 11: 30. , 24: 17. Rom. 15: 25. 1. Cor. 16: 1. 2. Cor. 8: 1. 9: 1.

11. Mutta kuin Petari Antiochiaan tuli, niin minä olin julkisesti händä wastan; että kanne oli tullut hänen päällensä.

12. Sillä ennen kuin joku Jacobin tyköä tuli, söi hän pakanain kanßa; waan kuin ne tulit, wältti hän itzensä, ja eroitti hänensä heistä, peljäten niitä kuin ymbärileikkauxesta olit.

13. Ja muutkin Judalaiset wiekastelit hänen kanssansa; niin että Barnabas myös wieteltin heidän ulkokullaisudellansa.

14. Mutta kuin minä sen näjin, ettei he oikein waeltanet Ewangeliumin totuden jälkeen, sanoin minä Petarille julkisesti kaikkein kuulten: jos sinä joka Judalainen olet, pakanain tawalla elät, ja et Judalaisten, mixis waadit pakanoita Judalaisten tawalla elämään? Ap. T. 10: 28. Ap. T. 15: 10, 11.

15. Me jotka olemma Judalaiset luonnon puolesta, ja emme syndiset pakanoista:

Eph. 2: 12.

16. Että me tiedämme, ettei ihminen Lain töiden kautta wanhurskaxi tule, waan uskon kautta JEsuxen Christuxen päälle: Niin me myös olemma uskonet JEsuxen Christuxen päälle, että me wanhurskaxi tulemma uskon kautta Christuxen päälle, ja emme Lain töiden kautta: Sentähden ettei yxikän liha tule Lain töiden kautta wanhurskaxi:

Ps. 143: 2. Ap. T. 13: 38, 39. Rom. 1: 17. 3: 20, 28. 8: 3. Gal. 3: 11. Ebr. 7: 18, 19.

17. Mutta jos me, koska me tahdomma Christuxen kautta wanhurskaxi tulla, löytän myös itze syndisixi, ongo siis Christus synnin palwelia? Pois se.

18. Sillä jos minä sitä taas rakennan, jota minä särkenyt olen, niin minä teen itzeni ylitzekäywäxi.

19. Mutta minä olen Lain kautta Laista kuollut pois, että minä Jumalasa eläisin.

Rom. 6: 14. 7: 4. 6. 8: 2.

20. Minä olen Christuxen kanßa ristinnaulittu: Mutta minä elän, en sillen minä, waan Christus eläå minusa; sillä jota minä nyt elän lihasa, sen minä elän Jumalan Pojan uskosa, joka on minua rakastanut, ja annoi itzensä minun edestäni. Rom. 6: 6. Gal. 5: 24. 6: 14. Gal. 1: 4. Eph. 5: 2. Tit. 2: 14.

Digitized by Google

21. En minä hyljä Jumalan Armoa; Sillä jos wanhurskaus tulee Laista, niin on Christus hukkaan kuollut. Ebr. 7: 11.

3. Luku.

Edespäin wahwistaa Apostoli wanhurskauttamisen uskon kautta usioilla perustuxilla. Osotta Lain kuitengin olewan hyödyllisen, waikka ei uskowaiset ole Lain, waan Armon alla.

Te hullut Galatalaiset, kuka teidän on wimmannut totutta uskomasta? Joiden silmäin eteen JEsus Christus kirjoitettu oli, teidän seasanne ristiinnaulittu. 1. 5: 7.

2. Sen tahdon minä ainoastan teildä tietä: olettako te Hengen saanet Lain töiden kautta, eli Uskon saarnamisen kautta? Ap. T. 2: 38. 8: 15. 15: 8. Eph. 1: 13.

3. Olettako te niin tomppelit? Hengesä te oletta alkanet, tahdottako te nyt lihasa lopetta?

4. Olettako te niin paljo hukkaan kärsinet? Jos se muutoin hukasa on.

5. Joka siis teille Hengen anda, ja teke woimallisiet työt teidän seasanne, tekekö hän sen Lain töiden kautta, eli Uskon saarnamisen kautta?

6. Niinkuin Abraham oli Jumalan uskonut, ja se on luettu hänelle wanhurskaudexi. Rom. 4: 3. Jac. 2: 23.

7. Niin te myös jo tiedätte, että jotka uskosa owat, ne owat Abrahamin lapset. Rom. 4: 11, 12, 16.

8. Mutta Raamattu oli sitä jo ennen katzonut, että Jumala pakanatkin uskon kautta wanhurskaxi teke, sentähden hän edellä ilmoitti Abrahamille: Sinusa (sanoo hän) kaikki pakanat pitä siunatut oleman. 1 Mos. 12: 3. 18: 18. 22: 18. 26: 4. Ap. T. 3: 25.

9. Niin tulewat kaikki ne, jotka uskosta owat, siunatuxi sen uskowaisen Abrahamin kanßa.

10. Sillä niin monda kuin Lain töisä rippuwat, owat kirouxen alla; Sillä kirjoitettu on: Kirottu olkon jokainen, joka ei pysy kaikisa kuin Lakiraamatusa kirjoitettu on, että hän niitä tekis. 5 Mos. 27: 26.

11. Mutta ettei kengän wanhurskaxi tule Jumalan edesä Lain kautta, se on tiettäwä; sillä wanhurskan pitä elämän uskosta. Rom. 3: 20. Gal. 2: 16. Hab. 2: 4. Rom. 1: 17. Ebr. 10: 38.

12. Mutta Laki ei ole uskosta, waan ihminen joka ne teke, hän elää niisä. 3 Mos. 18: 5. Hes. 20: 11. Rom. 4: 4. 5. 10: 5, 6. 11: 6.

13. Mutta Christus on meitä lunastanut Lain kirouxesta, koska hän tuli kirouxexi meidän edestämme; Sillä kirjoitettu on: kirottu on jokainen joka puusa rippu. Rom. 8: 3. 2. Cor 5: 21. 5 Mos. 21: 23.

14. Että Abrahamin siu-

Digitized by Google

naus pidäis pakanain ylitze JEsuxesa Christuxesa tuleman, ja me niin saisimma uskon kautta sen luwatun Hengen.

15. Rakkat weljet, minä puhun ihmisten tawalla. Ei yxikän riko ihmisen Testamentiä, koska se wahwistettu on, eikä siihen mitän lisä. Ebr. 9: 17.

16. Lupauxet owat tosin Abrahamille, ja hänen siemenellensä annetut: ei hän sano: ja siemenille, niinkuin monesta, waan niinkuin yhdestä: ja sinun siemenesäs, joka on Christus. 1 Mos. 12: 7. 15: 5. 17: 7. 22: 18.

17. Mutta sen minä sanon: Testamentiä, joka Jumalalda on wahwistettu Christuxen päälle, ei rikota, ettei lupaus Lain kautta turhaan raukeisi, joka sitte neljänsadan ja kolmenkymmenen wuoden perästä annettu oli. Ap. T. 7: 6.

18. Sillä jos perindö on Laista, niin ei se sillen ole lupauxesta; Mutta Jumala on sen Abrahamille lupauxen kautta lahjoittanut. Rom. 4: 13, 14.

19. Mihingä siis Laki? Hän on tullut ylitzekäymisten tähden, siihenasti kuin Siemen oli tulewa, jolle lupaus tapahtunut oli, ja on Engeleildä asetettu wälimiehen käden kautta. Rom. 4: 15. 5: 20.

20. Mutta wälimies ei ole yhden; waan Jumala on yxi.

21. Ongo siis Laki Jumalan lupauxia wastan? Pois se! Sillä jos Laki olis annettu eläwäxi tekemään, niin tosin wanhurskaus tulis Laista.

22. Mutta Raamattu on kaikki sulkenut synnin ala, että lupaus annetaisin uskon kautta JEsuxen Christuxen päälle uskowaisille. Rom. 3: 9. 11: 32.

23. Mutta ennenkuin usko tuli, olimma me Lain alla kätketyt, ja siihen uskoon suljetut, joka piti ilmoitettaman.

24. Niin on Laki ollut meidän opettajamme Christuxen tygö, että me uskon kautta wanhurskaxi tulisimme. Matth. 5: 17. Ap. T. 13: 38. Rom. 10: 4.

25. Mutta sitte kuin usko tuli, niin emme enämpi ole sen opettajan alla.

26. Sillä te oletta kaikki Jumalan lapset uskon kautta JEsuxen Christuxen päälle. Joh. 1: 12. Rom. 8: 15. Gal. 4: 5.

27. Sillä niin monda kuin te Christuxehen kastetut oletta, niin te oletta Christuxen päällenne pukenet. Rom. 6: 3. 13: 14.

28. Ei ole täsä Judalainen eli Grekiläinen: Ei orja eli wapa, ei mies eli waimo; Sillä te oletta kaikki yxi Christuxesa JEsuxesa. Joh. 17: 21. Rom. 10: 12. 1 Cor. 12: 13. Eph. 2: 14, 15. Col. 3: 11.

29. Mutta jos te oletta Christuxen, niin te oletta myös Abrahamin siemen, ja lupauxen jälkeen perilliset. Rom. 9: 7. Ebr. 11: 18.

Digitized by Google

4. Luku.

Pawali opetta Lain orjuden Uudesa Testamentisä lakannen. Nuhtelee taas Galatalaisia poikkemisen tähden Lain tygö, ahkeroiten saatta heitä takatekoon. Selittä uskon wanhurskauden, wertauxella Abrahamin kahdesta pojasta.

Mutta minä sanon: niin kauwan kuin perillinen on lapsi, ei ole hänen ja palwelian wälillä eroitusta, waikka hän on kaiken tawaran Herra:

2. Waan hän on esimiesten ja haltiain hallusa, Isäldä määrättyyn aikaan asti.

3. Niin myös me, koska me olimma lapset, niin me olimma waaditut orjuteen ulkonaisten säätyin ala. Col. 2: 8.

4. Mutta koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa syndynen waimosta, Lain alaiseri tehdyn. 1 Mos. 49: 10. Dan. 9: 24. Eph. 1: 10. Matth. 5: 17.

5. Että hän ne, jotka Lain alaiset olit, lunastais, että me hänen lapsixensa luetaisiin Joh. 1: 12. Gal. 3: 26.

6. Mutta että te oletta lapset, lähetti Jumala Poikansa Hengen teidän sydämihinne, joka hutaa: Abba, rakas Isä! Rom. 8: 15.

7. Niin ei sillen ole orja, waan poika: mutta jos poika, niin myös Jumalan perillinen Christuxen kautta. Rom. 8: 16, 17.

8. Mutta sillä ajalla koska et te Jumalata tundenet, palwelitta te niitä jotka ei luonnostansa jumalat olletkan. 1. Cor. 8: 4. l. 12: 2. Eph. 2: 11, 12.

9. Mutta nyt sittekuin te Jumalan tunnette, ja tosin enämmin Jumalalda tutut oletta, kuinga te siis teitänne käännätte jällen heikkoihin ja köyhin säätyihin, joita te wastuudesta palwella tahdotta? 1. Cor. 8: 3. l. 13: 12. Ebr. 7: 18. Col. 2: 20.

10. Te otatte waarin päiwistä, ja kuukausista, ja ajoista, ja wuosista. Rom. 14: 5. Col. 2: 16.

11. Minä pelkän teidän tähtenne, etten minä turhaan olisi teidän tähtenne työtä tehnyt.

12. Olkat niinkuin minä olen, että minäkin olen niinkuin te: Rakkat weljet, minä rukoilen teitä: et te ole mitän minua wastan tehnet.

13. Mutta te tiedätte, että minä olen lihan heikkoudesta teille ensisti Ewangeliumia saarnannut: 1. Cor. 2: 3.

14. Ja minun kiusaustani, kuin minä lihan puolesta kärsein, ette ole katzonet ylön, etkä hyljännet, waan korjaisitta minun niinkuin Jumalan Engelin, niinkuin Christuxen JEsuxen. Mal 2: 7. Matth. 10: 40. Joh. 13: 20.

15. Kuinga autuat te silloin olitta! Minä olen teidän todistajanne, että jos se olis

mahdollinen ollut, niin te olisitta teidän silmänne kaiwanet ulos, ja minulle andanet.

16. Olengo minä siis nyt teidän wihollisexenne tullut, että minä teille totuden sanon?

17. Ei he teitä oikein kiiwaudesta rakasta, waan he tahtowat teitä minusta käätä pois, että te heitä kiiwaudesta rakastaisitte. Rom. 10: 2. 2. Cor. 11: 2.

18. Kyllä kiiwaten rakastaa hywä on, aina hywydesä, ja ei ainoasta silloin, koska minä teidän tykönänne olen.

19. Minun rakkat lapseni, jotka minun täytyy wastaudesta kiwulla synnyttä, siihenasti kuin Christus teisä jongun muodon sais. 1. Cor. 4: 15. Philem. v. 10. Jac. 1: 18.

20. Mutta minä soisin olewani teidän tykönänne, että minä taidaisin äänenikin muutta: empä minä tiedä mitä minä tästedes teen teidän kanssanne.

21. Sanokat te minulle, jotka Lain alla olla tahdotta: ettekö te Lakia kuule?

22. Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli kaxi poikaa, yxi palkkawaimosta ja yxi wapasta. 1 Mos. 16: 15. 1. Mos. 21: 1, 2. Ap. T. 7: 8. Ebr. 11: 11.

23. Mutta joka palkkawaimosta oli, se oli lihan jälkeen syndynyt; ja joka wapasta oli, se oli lupauxen kautta.

Joh. 8: 39 Rom. 9: 7, 8.

24. Nämät jotakin merkitsewät; Sillä nämät owat ne kaxi Testamentiä: yxi Sinain wuoresta, joka orjuteen synnyttä, joka on Agar:

25. Sillä se Agar on Sinain wuori Arabiasa, ja ulottu hamaan Jerusalemiin, joka nyt on, ja on lastensa kanssa orjana.

(a) Gr. yhteen sopi Jerusalemin kanssa.

26. Mutta se Jerusalem joka ylhäldä on, on wapa, joka on kaikkein meidän äitimme. Es. 2: 2. Ebr. 12: 22. Ilm. K. 3: 12. l. 21: 2, 10.

27. Sillä kirjoitettu on: iloitze sinä hedelmätöin, joka et synnytä, pakahda ja huuda sinä, joka et raskas ole; Sillä yxinäisellä on enämpi lapsia, kuin sillä jolla mies on. Es. 54: 1.

28. Mutta me, rakkat weljet, olemma niinkuin Isaachikin, lupauxen lapset.

Rom. 9: 7.

29. Mutta niinkuin se silloin joka Lihan jälkeen syndynyt oli, wainois sitä joka Hengen jälkeen syndynyt oli; niin se nytkin tapahtuu.

1 Mos. 21: 19.

30. Mutta mitä Raamattu sanoo? aja palkkawaimo poikinensa ulos; Sillä ei palkkawaimon pojan pidä perimän wapan pojan kanssa.

1. Mos. 21: 10, 12. Joh. 8: 35.

31. Niin me siis olemma, rakkat weljet, en palkkawaimon pojat, waan wapan.

Digitized by Google

5. Luku.

Neuwotan Christuxelda ansaittua wapautta pitämään. Huikendelewaisutta karttamaan, ja uskoa rakkaudesa osottamaan. Lihan töitä hyljämään, ja hengen hedelmistä ahkeroitzemaan.

Niin pysykät siis siinä wapaudesa, jolla Christus meitä wapahtanut on, ja älkät taas teitänne sekoittako orjuden ikeseen. Rom 6: 18. 1 Pet. 2: 16.

2. Katzo, minä Pawali sanon teille: jos te annatte teitänne ymbärileikata, niin ei ole Christus teille hyödyllinen. Ap. T. 15: 1.

3. Mutta minä taas todistan, että jokainen ihminen kuin ymbärileikatan, se on kaikkea Lakia welkapää pitämään.

4. Te oletta Christuxen kadottanet, jotka Lain töillä tahdotta wanhurskaxi tulla, ja oletta Armosta luopunet.

5. Mutta me odotamme Hengesä uskon kautta wanhurskauden toiwoa. 2. Tim. 4: 8.

6. Sillä ei Christuxesa JEsuxesa ymbärileikkaus, eikä esinahka mitän kelpa, waan usko, joka rakkauden kautta työtä teke. 1. Cor. 7: 19. 2. Cor. 5: 16. Gal. 6: 15. Col. 3: 11.

7. Te juoxitta hywin: kukasta teidän esti totutta uskomasta? l. 3: 1.

8. Ei senkaltainen yllytys ole hänestä, joka teitä kutzuu. l. 1: 6.

9. Wähä hapatus kaiken taikinan hapatta. 1 Cor. 5: 6.

10. Minä turwan teihin HERrasa, ettet te toista mieldä ottaisi; Mutta joka teitä exyttä, hänen pitä duomionsa kandaman, olkan kuka hän olis. l. 1: 7.

11. Mutta jos minä wielä, rakkat weljet, ymbärileikkausta saarnan mingätähden minä siis wainoa kärsin? Ja niin olis ristin pahennus häwinnyt. 1. Cor. 1: 23.

12. O joska ne eroitettaisin, jotka teitä hukuttelewat.

13. Sillä te, rakkat weljet, oletta wapauteen kutzutut, ainoasta karttakat, ettet te salli sen wapauden lihalle tilaa anda, waan palwelkat rakkaudesa toinen toistanne: 1. Cor. 8: 9. 1. Pet. 2: 16. 1. Cor. 9: 19. Gal. 6: 2.

14. Sillä kaikki Laki yhdesä sanasa täytetän, nimittäin: Rakasta lähimmäistäs niinkuin itziäs. Matth 7: 12. 22: 39. Marc. 12: 31. Rom. 13: 9. Jac. 2: 8.

15. Mutta jos te toinen toistanne puretta ja syötte, niin katzokat, ettet te toinen toiseldanne syödyxi tule. 2. Cor. 12: 20.

16. Mutta minä sanon: waeltakat Hengesä, niin et te Lihan himoa täytä: Rom. 6: 12. 8: 1, 4, 12. 13: 14. 1. Pet. 2: 11.

17. Sillä Liha himoitzee Hengeä wastan, ja Hengi Lihaa wastan: Nämät owat wastan toinen toistansa, niin ettet te tee, mitä te tahdotta. Rom. 7: 15, &c.

Digitized by Google

18. Mutta jos te Hengeldä hallitan, niin et te ole Lain alla.
Rom. 6: 14. 8: 2.
19. Mutta Lihan työt owat julkiset, kuin on: Huoruus, Salawuoteus, Saastaisus, Haureus, 1. Cor. 3: 3. 6: 9. Eph. 5: 3. Col. 3: 5.
20. Epäjumalten palwelus, Noituus, Waino, Riita, Kateus, Wiha, Torat, Eripuraisus, Eriseura,
21. Pahansuomus, Murha, Juopumus, Ylönsyömys, ja muut senkaltaiset: joista minä teille edellä sanon, niinkuin minä ennengin sanonut olen, että ne jotka senkaltaisia tekewät, ei pidä Jumalan waldakundaa perimän. 1 Cor. 6: 10. Eph. 5: 5. Col. 3: 6. Ilm. K. 22: 15.
22. Mutta Hengen hedelmä on: Rakkaus, Ilo, Rauha, Pitkämielisys, Ystäwys, Hywys, Usko, Hiljaisus, Puhtaus. Eph. 5: 8.
23. Senkaltaisia wastan ei ole Laki.
24. Mutta jotka Christuxen omat owat, ne owat ristinnaulinnet Lihansa, himoin ja haluin kanssa. Rom. 6: 6. Gal. 2: 19.
25. Jos me Hengesä elämme, niin waeltakamme myös Hengesä Rom. 8: 5.
26. Älkämme turhaa kunniata pyytäkö, wihoittain ja kadehtien toinen toistamme.

6. Luku.

Apostoli opetta horjahtuneita kärsimään, Opettaita muistamaan, ja jokaitzelle hywää tekemään. Päättä tämän kirjoituxen waroiturella ja toiwoturella.

Rakkat weljet, jos ihminen osaa johonguun wikaan tulla, niin te jotka Hengelliset oletta, ojetkat senkaltaista siwcyden Hengesä; ja katzo itziäs, ettes sinä myös kiusataisi.
1 Cor. 3: 1. Rom. 14: 1. 1 Cor. 9: 22.
2. Kandakat toinen toisenne kuormaa, ja niin Christuxen Lakia täyttäkät. Rom. 15: 1. 1 Thess. 5: 14. Joh. 15: 22.
3. Sillä jos joku luulee itzensä jotakin olewan, joka ei kuitengan mitän ole, hän wiettelee itzensä. 1 Cor. 8: 2.
4. Mutta koetelkan kukin oman tekonsa, ja sitte hän taita ainoasta itzestänsä kerskata, ja ei yhdesäkän muusa:
5. Sillä kungin pitä oman kuormansa kandaman.
Rom. 2: 6. Ilm. K. 2: 23.
6. Joka sanalla neuwotan, se jakakan kaikkea hywää sille, joka händä neuwoo.
1 Cor 9: 7, 11, 14.
7. Älkät exykö: ei Jumala anna itziänsä pilkata; Sillä mitä ihminen kylwää, sitä hän myös niittä. Luc. 16: 25. Rom. 2: 6.
8. Joka Lihasansa kylwää, se Lihastansa turmeluxen niittä; mutta joka Hengesä kylwää, se Hengestä ijankaikkisen elämän niittä. 2 Cor. 9: 6.
9. Ja koska me hywää teemme, niin älkämme suuttuko; Sillä aikanansa mekin

Digitized by Google

saamme niittä ilman lakkamata. 2 Thess. 3: 13.

10. Koska siis meillä aika on, niin tehkämme jokaiselle hywää; mutta enimmitten niille jotka meidän kanssaweljemme uskosa owat. Eph. 2: 10.

11. Katsokat, kuinga suuren Lähetyskirjan minä olen teille omalla kädelläni kirjoittanut.

12. Jotka tahtowat myös nään jälkeen lihasa kelwata, ne teitä ymbärileikkauxeen waatiwat, ainoasta ettei heitä Christuxen Ristillä wainotaisi.
Phil. 3: 18.

13. Sillä ei nekän, jotka ymbärileikatan, Lakia pidä; waan he tahtowat teitä ymbärileikata, että he teidän Lihastanne itsiänsä kerskata saisit.

14. Mutta pois se minusta, että minä muusta kerskaisin, waan ainoastansa meidän HERran JEsuxen Christuxen Rististä; jonga kautta mailma minulle ristinnaulittu on ja minä mailmalle.
Rom. 6: 6. Gal. 2: 19.

15. Sillä Christuxesa JEsuxesa ei ymbärileikkaus, eikä esinahka mitän kelpaa, waan uusi luondokappale. Col. 3: 11. 1 Cor. 7: 19. 2 Cor. 5: 17. Gal. 5: 6.

16. Ja niin monda kuin tämän ojennusnuoran jälkeen waeltawat, heidän päällänsä olkon rauha ja laupius, ja Jumalan Israelin päällä!

17. Älkön yxikän tästälähin minua sillen waiwatko; sillä minä kannan minun ruumisani meidän HERran JEsuxen Christuxen arwet.
2 Cor. 4: 10.

18. Meidän HERran JEsuxen Christuxen Armo, olkon teidän hengenne kanssa, rakkat weljet, Amen!

Lähetetty Galatalaisille Romista.

Pawalin Epistola Ephesiläisten tygö.

1. Luku.

Pawali terwehtä Ephesiläisiä, ja kiittä Jumalata Armowalitsemisen edestä. Rukoilee heille enämbää ja enämbää walistusta tätä Armoa oikein ymmärtäxensä.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta, Pyhille, jotka Ephesosa asuwat, ja Christuxen JEsuxen päälle uskowat.
Rom. 1: 7. 1 Col. 1: 2. 2. Cor. 1: 1.

2. Armo olkon teille, ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda!
Gal. 1: 3. 1 Pet. 1: 2.

3. Kiitetty olkon Jumala ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isä, joka meitä on

Digitized by Google

siunannut kaikkinaisella hengellisellä siunauxella taiwallisisa Christuxen kautta.
2 Cor. 1: 3. 1 Pet. 1: 3.
4. Niinkuin hän meitä on sen kautta walinnut, ennenkuin mailman perustus laskettu oli, että me olisimme pyhät ja laittamattomat rakkaudesa hänen edesänsä. Rom. 8: 29, 30. Col. 1: 23. 2 Thess. 2: 13. 2 Tim. 1: 9. Luc. 1: 75. Eph. 5: 27. Tit. 2: 12.
5. Ja on säättänyt meitä korjatta lapsixensa, JEsuxen Christuxen kautta, hänen hywän tahtonsa jälkeen.
Rom. 8: 15. Gal. 4: 5.
6. Hänen kunniallisen Armonsa kiitoxexi, jonga kautta hän on meitä siinä rakkasa otollisexi tehnyt. Matth. 3: 17. 17: 5.
7. Josa meille on lunastus hänen werensä kautta, nimittäin, syndein andexiandamus, hänen Armonsa rikkauden jälkeen. Ap. T. 20: 28. Col. 1: 14. Ebr. 9: 12. 1 Pet. 1: 18, 19. Rom. 9: 23. Eph. 2: 7. Phil. 4: 19.
8. Jonga hän meille runsasti kaikkinaisen wiisauden ja taidon kautta andanut on.
9. Ja on meille hänen tahtonsa salaisuden hywästä suosiostansa tiettäwäxi tehnyt, ja sen hänen kauttansa tuottanut edes. Rom. 16: 25. Eph. 3: 9. Col. 1: 26. 2 Tim. 1: 9. Tit. 1: 2. 1 Pet. 1: 20.
10. Koska aika täytetty oli, että hän kaikki kappalet päälle-iskein Christuxesa yhdistäis, sekä ne jotka Taiwaasa, että myös ne jotka maan päällä owat: Gal. 4: 4.
11. Hänesä, jonga kautta me myös perillisixi tullet olemma, jo ennen hänen aiwoituxensa jälkeen säätyt, joka kaikki kappalet oman tahtonsa neuwon jälkeen waikutta:
Col. 1: 20. Rom. 8: 17. Col. 1: 22.
12. Että me olisimma hänen kunniansa kiitoxexi, me jotka ennen Christuxen päälle toiwoimma.
13. Jonga kautta te myös totuuden sanan kuullet oletta, nimittäin, Ewangeliumin teidän autuudestanne; jonga kautta te myös, sittekuin te uskoitta, kiinitetyt oletta lupauxen Pyhällä Hengellä.
Rom. 8: 15, 16. 2 Cor. 5: 5. Eph. 4: 30.
14. Joka meidän perintömme pantti on, meidän lunastuxehemme, että me hänen omaixensa olisimma, hänen kunniansa kiitoxexi.
2 Cor. 1: 22. Rom 8: 23.
15. Sentähden minäkin, sittekuin minä kuulin siitä uskosta kuin teillä HERran JEsuxen päälle on, ja teidän rakkaudestanne kaikkein Pyhäin tygö,
16. En lakka kiittämästä Jumalata teidän edestänne, ajatellen aina teitä minun rukouxisani. Rom. 1: 9. Phil. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. 2 Thess. 1: 3.
17. Että meidän HERran JEsuxen Christuxen Jumala, kunnian Isä, andais teille wiisauden ja ilmoituxen Hengen hänen tundemisecensa:

Digitized by Google

18. Ja walaisis teidän ymmärryxenne silmät, että te tiedäisitte mikä hänen kutzumisensa toiwo on, ja mikä hänen kunniansa perimisen rikkaus on hänen Pyhisänsä.
19. Ja kuinga suuri hänen woimansa meidän kohtaamme on, jotka hänen wäkewän woimansa waikuttamisen jälkeen uskomma.
Col. 2: 12.
20. Jonga hän Christuxesa waikutti, koska hän hänen kuolluista herätti, ja pani istumaan oikialle kädellensä Taiwaisa.
Ap. T. 2: 24. 32. 1 Cor. 15: 25. Col. 3: 11. Ebr. 1: 3. 1 Pet. 3: 22
21. Kaiken hallituxen ja wallan, ja wäkewyden, ja herrauden päälle, ja kaiken sen päälle kuin nimittä taitan ei aiwasta täsä mailmasa, mutta myös tulewaisesa.
Phil. 2: 9. Col. 2: 10.
22. Ja on kaikki pannut hänen jalkainsa ala, ja on myös hänen pannut Pääxi kaikkein päälle Seurakunnalle;
Eph. 4: 15. 5: 23. Col. 1: 18.
23. Joka on hänen ruuminsa, sen täyttämys, joka kaikki kaikisa täyttä.

2. Lukn.

Apostoli opetta mikä suuri Armo se on, päästää wihan lapsesta armon lapsexi. Kehoitta ajattelemaan pakanallista wiheljäisyttä, ja sitä wastan Christuxen onnellisutta.

Ja myös (herätti) teidän, koska te kuollet olitta ylitzekäymisten ja syndein tähden: Col. 2: 13.
2. Joisa te muinen waelsitta, tämän mailman juoxun jälkeen; ja sen Pääruhtinan, jolla tuulesa walda on, nimittäin, sen Hengen jälkeen, joka nyt epäuskoisisa lapsisa waikutta.
Joh. 14: 30. Col. 3: 6, 7.
3. Joitten seasa me myös kaikki muinen meidän Lihamme himoisa waelsimma, ja teimme Lihan ja Toimen tahdon jälkeen: Ja me olimma luonnostamme wihan lapset, niinkuin muutkin.
4. Mutta Jumala, joka rikas on laupiudesta, hänen suuren rakkaudensa tähden, jolla hän on meitä rakastanut,
Rom. 10: 12.
5. Ja koska me wielä synnisä kuollet olimma, on hän meitä Christuxen kanssa eläwäxi tehnyt; (sillä Armosta te autuaxi tullet olletta:)
Rom. 5: 6, 8, 10. Rom. 6: 4. 8: 11. Col. 2: 12, 13. 3: 1, 3.
6. Ja on meidän ynnä hänen kanssansa herättänyt, ja istuttanut taiwallisiin menoihin Christuxesa JEsuxesa.
7. Että hän tulewaisilla ajoilla, hänen ylönpaltisen Armonsa rikkauden, hänen hywydestänsä meidän kohtaamme Christuxesa JEsuxesa osotais.
8. Sillä Armosta te oletta autuaxi tullet, Uskon kautta; ja ette itze teistänne: Jumalan lahja se on: Rom 3: 24. 4: 16. Tit. 3.

9. Ei töistä, ettei yxikän itziänsä kerskaisi. Rom. 3: 20, 27. 4: 2. 9: 11. 11: 6. 1 Cor. 1: 29, 30. 2 Tit. 1: 9.

10. Sillä me olemma hänen tekonsa, luodut Christuxesa JEsuxesa hywiin töihin, joihin Jumala meidän on jo ennen waeldamaan walmistanut. Eph. 1: 4. 4: 24. Tit. 2: 14.

11. Sentähden muistakat, että te olitta muinen pakanat Lihan jälkeen, ja niildä kutzuttin esinahaxi, jotka Lihan jälkeen ymbärleikkauxexi kutzuttin, joka käsillä tehdän. 1 Cor. 12: 2. Eph. 5: 8. Col. 1: 21.

12. Että te siihen aikaan ilman Christuxeta olitta, muukalaiset Israelin kyläkunnasta, ja wierat lupauxen Testamentistä, ja ei teillä toiwoakan ollut, ja olitta mailmasa ilman Jumalata. Rom. 9: 4.

13. Mutta nyt te Christuxesa JEsuxesa oletta, jotka muinen taampana olitta, nyt te Christuxen weren kautta oletta lähes päässnet:

14. Sillä hän on meidän rauhamme, joka molemmista on yhden tehnyt, ja waiheaidan särkenyt: Joh. 10: 16.

15. Että hän Lihansa kautta wihan otti pois: Nimittäin, Lain, joka käskyihin päätetty oli; Että hän kahdesta yhden uuden ihmisen lois itze hänesänsä, ja tekis rauhan. Ap. T. 10: 36. Rom. 5: 1. Col. 1: 20. Col. 2: 14. 2 Cor. 5: 17. Gal. 6: 15.

16. Ja että hän ne molemmat Jumalan kanßa yhdesä ruumiisa ristin kautta sowitais, ja on sen wihan itze kauttansa kuolettanut. Rom. 6: 6. 8: 3. Col. 1: 20.

17. Ja on tullut Ewangeliumin kautta rauhaa ilmoittamaan, teille jotka taampana olitta, ja niille jotka läsnä olit.

18. Sillä hänen kauttansa me molemmin yhdesä hengesä saamme Isään lähestyä. Joh. 10: 9. 14: 6. Rom. 5: 2. Eph. 3: 12. Ebr. 4: 16. 10: 19, 20.

19. Niin ettepä te sillen ole wierat ja muukalaiset, waan Pyhäin kylänmiehet ja Jumalan perhe: Gal. 6: 10. Phil. 3: 20. Ebr. 12: 22, 23.

20. Apostolein ja Prophetain perustuxen päälle raketut, josa JEsus Christus paras kulmakiwi on. 1 Cor. 3: 9, 10. Ilm. K. 21: 14. Matth. 16: 18. 1 Pet. 2: 4.

21. Jonga päälle kaikki rakennus toinen toiseensa liitetän, ja kaswaa pyhäxi Templixi HERrasa: 1 Cor. 3: 17. 6: 19. 2 Cor. 6: 16.

22. Jonga päälle te myös raketan Jumalalle asuinsiaxi Hengesä. 1 Pet. 2: 5.

3 Luku.

Pawali osotta että hän on kutzuttu pakanoille Ewangeliumita saarnamaan. Rukoilee siis että Jumala heitä Christuxen yhteyteen ja hänen rakkaudensa tundoon kiinnitäis ja wahwistais.

Sentähden minä Pawali JEsuxen Christuxen fangi teidän pakanain tähden, Ap. T. 21: 33. Eph 4: 1. Phil. 1: 7, 13, 16. Col. 4: 3. 2 Tim. 1: 8. 2: 10. Philem. v. 1

2. Jos te muutoin kuullet
oletta Jumalan armon huo=
nenhallituxesta, joka minulle
teidän puoleenne annettu on.
Ap. T. 9: 15. 13: 2. 1 Cor. 4: 1.
3. Että minulle on tämä
salaus ilmoituxen kautta tiettä=
wäxi tehty, niinkuin minä jo
ennen lyhykäisesti kirjoitin.
L. 1: 9, 10. Col. 1: 26. Ap. T. 22: 17. 21. 26: 16, 17. Gal. 1: 11, 12.
4. Josta te lukein taidatte
minun ymmärryxeni Chris=
tuxen salaisudesa tuta:
5. Joka ei ole endisiin aikoin
niin ihmisten lapsille tiettäwä=
xi tehty, kuin se nyt hänen py=
hille Apostoleillensa ja Prophe=
taillensa Hengen kautta ilmoi=
tettu on. Ap. T. 20: 28.
6. Nimittäin, että pakanat
pitä kanßaperilliset ja yxi ruu=
mis oleman, ja osalliset hänen
lupauxestansa Christuxesa E=
wangeliumin kautta:
Gal. 3: 14. Eph. 2: 15, 16.
7. Jonga palweliaxi minä
tullut olen Jumalan Armon
lahjan kautta, joka hänen woi=
mansa waikutuxesta minulle
annettu on. Rom. 1: 5
8. Minulle, joka kaikkein
wähin Pyhäin seasa olen, on
tämä armo annettu, että minä
pakanain seasa tutkimattoman
Christuxen rikkauden julistaisin,
1 Cor. 15: 9. Gal. 1: 16. 2: 8. 1 Tim. 1: 13, 15. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.
9. Ja jokaitzelle walkeuteen
saattaisin mikä osallisus siinä
salaisudesa on, joka ijankaikki=
sesti on salattu ollut Jumalasa,
joka kaikki JEsuxen Christu=
xen kautta luonut on.
2 Tim. 1: 10. Tit. 1: 2, 3. 1 Pet. 1: 20. Rom. 16: 25. Joh. 1: 3. Col. 1: 16. Ebr. 1: 2.
10. Että nyt Haldioille ja
Esiwalloille taiwallisisa Juma=
lan moninainen wiisaus Seu=
rakunnan kautta tiettäwäxi
tulis.
11. Sen ijankaikkisen ai=
woituxen jälkeen, jonga hän
Christuxesa JEsuxesa meidän
HERrasamme osottanut on.
12. Jonga kautta meillä on
uskallus, ja tygökäymys kaikella
rohkeudella, uskon kautta hä=
nen päällensä. Joh. 10: 9. 14: 6. Rom. 5: 2. Eph. 2: 18. Ebr. 4: 16. 10: 19, 20.
13. Sentähden minä rukoi=
len, ettet te minun waiwaini
tähden wäsyisi, kuin minä tei=
dän edestänne kärsin, joka tei=
dän kunnianne on.
Phil. 1: 14. Col. 1: 24. 1 Thess. 3: 3.
14. Sentähden kumarran
minä polweni meidän HER=
ran JEsuxen Christuxen Isän
puoleen,
15. Joka kaikkein oikia Isä
on, kuin Taiwahisa ja maasa
lapsixi kutzutan.
16. Että hän annais teille
woimaa hänen kunniansa rik=
kauden jälkeen, että te hänen
Hengensä kautta wäkewäxi tu=
lisitta, sisällisesä ihmisesä.
L. 6: 10. 2 Cor. 4: 16.
17. Ja että Christus asuis
uskon kautta teidän sydämi=
sänne.
18. Että te olisitta rakkau=

Digitized by Google

den kautta juurtunet ja perustetut; Että te selkiästi käsitäisittä kaikkein Pyhäin kanßa, mikä leweys ja pituus, ja sywyys ja korkeus olis. Col. 2: 7.

19. Ja Christuxen rakkauden tundisitta, joka kaiken tundemisen ylite käy; että te olisitta kaikella Jumalan täydellisydellä täytetyt.

20. Mutta hänelle, joka kaikki ylönpaltisesti woi tehdä, kaiken sengin ylitze kuin me rukoilemma taikka ymmärrämme, sen woiman jälkeen, joka meisä waikutta,

21. Hänelle olkon kunnia Seurakunnasa, joka on Christuxesa JEsuxesa, kaikkiin aikoin ijankaikkisesta niin ijankaikkiseen, Amen!

4. Luku.

Apostoli neuwoo jokaista kutzumisesansa soweliasti waeldamaan, erinomattain Hengellisesä yhteydesä, kullenkin annetun armon mitan jälken. Waroitta pakanallista elämätä wälttämään ja elämän uudisturesa waeldamaan.

Niin minä fangittu HERrasa neuwon teitä, että te siinä kutzumisesa, johon te kutzutut oletta, niin waellaisitte kuin sopii. l. 3: 1. 1 Cor 7: 20. Phil. 1: 27. Col. 1: 10. 1 Thess 2: 12.

2. Kaikella nöyrydellä, siweydellä ja pitkämielisydellä, ja kärsikät toinen toistanne rakkaudesa. Col. 1: 11. 3: 12. 1 Thess. 5: 14.

3. Ahkeroitkat myös pitämään Hengen yhteyttä rauhan siten kautta.

4. Yxi ruumis ja yxi hengi, nimkuin tekin oletta teidän kutzumisesanne yhdenkaltaiseen toiwoon kutzutut. Rom. 12: 5, 10. Eph. 2: 16. 1 Cor. 12: 4, 11.

5. Yxi HERra, yxi Usko, yxi Kaste: 1 Cor. 12: 5.

6. Yxi Jumala ja kaikkein Isä, joka kaikkein päällä on, ja kaikkein kautta, ja teisä kaikisa. 1 Cor. 8: 4, 6. l. 12: 6.

7. Mutta jokaitzelle meille on Armo annettu Christuxen lahjan mitan jälkeen. Rom. 12: 3, 6. 1 Cor. 12: 11.

8. Sentähden hän sanoo: hän on astunut ylös korkeuteen, ja on fangiuden fangixi wienyt, ja ihmisille lahjoja andanut. Ps. 68: 19. Col. 2: 15.

9. Mutta se kuin hän astui ylös, ei ole mikän muu, kuin että hän ennen tänne astui alas, alimmaisiin maan paikkoihin. Joh. 3: 13. 6: 62.

10. Joka on astunut alas, hän on se joka kaikkein Taiwasten päälle astui ylös, että hän kaikki täyttäis. Ap. T. 2: 33.

11. Ja hän on pannut muutamat Apostolixi, muutamat Prophetaixi, muutamat Ewangelisterixi, muutamat Paimenixi ja Opettajixi. Ap. T. 21: 8. 2 Tim. 4: 5. Rom. 12: 7. 1 Cor. 12: 28.

12. Pyhäin täydellisyteen, palweluxen työhön, ja Christuxen ruumin rakennuxeen. l. 1: 23. Col. 1: 24.

Digitized by Google

13. Siihenasti kuin me kaikki tulemma uskon ja Jumalan Pojan tundemisen yhteydesä täydexi miehexi, Christuxen täydellisen warren mitan jälkeen:

14. Etten me sillen lapset olisi, jotka horjuisimme ja kaikkinaisilda opetuxen tuulilda wietelläisin, ihmisten koiruden ja kawaluden kautta, joilla he meitä käywätympäri saadaxensa pettä.
1 Cor. 14: 20. Ebr. 13: 9.

15. Mutta olkamme toimelliset rakkaudesa, ja kaswakamme kaikisa, hänesä joka Pää on, Christus. L. 1: 22. 5: 23.

16. Josta koko ruumis on koottu, ja yhteen liitetty, kaiken yhdistyxen kautta kuin siihen lisändy, sen waikutuxen ja määrän jälkeen, kuin kullakin jäsenellä on, siitä kaswaa ruumis omaxi rakennuxexensa rakkaudesa. Rom. 12: 5. 1 Cor. 12: 27.

17. Niin minä nyt sanon, ja todistan HErrasa, ettet te sillen waella niinkuin muut pakanat waeldawat mielensä tyhmydesä.

18. Joitten ymmärrys pimitetty on, ja owat wierandunet siitä elämästä, joka Jumalasta on, tyhmyden kautta kuin heisä on, ja heidän sydämensä kowuden kautta.
L. 2: 12. 1 Theff. 4: 5.

19. Jotka sitten kuin he olit paatunet, annoit ylön heitänsä haureuteen, ja teit kaikkinaista saastaisutta ylönpaltisesa himosa.
Rom. 1: 24, 26.

20. Mutta et te niin Christusta ole oppenet:

21. Jos te muutoin häneltä kuullet oletta, ja hänesä opetetut oletta, niinkuin totuus JEsuxesa on.

22. Niin pangat pois se wanha ihminen, jonga kanßa te ennen waelsitta, joka himoin kautta exyxisä itzensä turmelee.
Rom. 6: 6. Eph. 2: 2, 3. Col. 2: 11. 3: 9. Ebr. 12: 1. 1 Pet. 2: 1. 4: 2.

23. Mutta uudistakat teitänne teidän mielennä Hengesä.
Rom. 6: 4. 12: 2.

24. Ja pukekat päällenne uusi ihminen, joka Jumalan jälkeen luotu on, totisesa wanhurskaudesa ja pyhydesä.
2 Cor. 5: 17. Col. 3: 10.

25. Sentähden pangat pois walhe, ja puhukan jokainen lähimmäisensä kanßa totuutta; sillä me olemma jäsenet keskenämme.
Sach. 8: 16. 1 Pet. 2: 1. Rom. 12: 5.

26. Wihastukat (a) ja älkät syndiä tehkö: älkät andako auringon laskea ylitze teidän wihanne: Ps. 4: 5.
(a) Eli: Jos te wihastutte, niin etc.

27. Älkät andako laittajalle siaa. 1 Pet. 5: 9. Jac. 4: 7.

28. Joka warastanut on, älkän sillen warastako; waan paremmin tehkän työtä, ja toimittakan käsillänsä jotakin hywää, että hänellä olis tarwitzewalle jakamista. Ap. T. 20: 34. 1 Theff. 4: 11. 2 Theff. 3: 8. 12.

29. Älkön yxikän rietas puhe teidän suustanne lähtekö;

Digitized by Google

waan mitä sowelias on parannuxen tarpexi, että se kelwollinen kuulla olis,
Matth. 12: 36. Eph. 5: 3, 4. Col. 3: 16.

30. Ja älkät Jumalan Pyhää Hengeä murhellisexi saattako, josa te lunastuxen päiwään asti kiinnitetyt oletta.
Es. 7: 13. 63: 10. Rom. 8: 16, 23. 2 Cor. 1: 22. 5: 5. Eph. 1: 13, 14.

31. Kaikki haikeus, ja närkästys, ja wiha, ja huuto, ja sadatus, olkon kaukana teistä, kaiken pahuden kanßa.

32. Mutta olkat keskenänne ystäwälliset ja laupiat, ja andexi andakat toinen toisellene, niinkuin Jumala teillekkin Christuxen kautta andexi andanut on: Col. 3: 12, 13. Matth. 6: 14. Marc. 11: 25. Phil. 2: 12.

5. Luku.

Apostoli waroitta kaikkia yhteisesti, syndisiä wikoja hyljämään, ja Christillisiä awuja harjoittamaan. Erinomattain neuwoo hän awiowäkeä keskinäiseen rakkauteen, Hengellisen rakkauden esikuwalla, joka on Christuxen ja Seurakunnas wälillä.

Niin olkat siis Jumalan seurajat, niinkuin rakkat lapset. Matth. 5: 45, 48. Luc. 6: 36.

2. Ja waeldakat rakkaudesa; niinkuin myös Christus meitä rakasti, ja annoi hänensä ulos meidän edestämme lahjaxi, uhrixi ja Jumalalle makiaxi hajuxi. Joh. 13: 34. 15: 12. 1 Thess. 4: 9. 1 Joh. 3: 11, 23. 4: 20. Gal. 2: 20. Ebr. 8: 3. 9: 14. 1 Pet. 3: 18.

3. Mutta huorutta ja kaikkea riettautta, eli ahneutta, älkät andako teidän seasanne mainitakkan, niinkuin pyhäin sopii l. 4: 9.

4. Ja häpiällisiä sanoja, ja hulluja puheita eli jaarituxia, jotka ei mihingän kelpa, waan parammin kiitossanoja.
Marc. 7: 21. Gal. 5: 19.

5. Sillä se te tietkät, ettei yxikän huorintekiä, taikka saastainen, eli ahne, joka epäjumalan palwelia on, ole Christuxen ja Jumalan Waldakunnan perillinen.
Col. 3: 5. 1 Cor. 6: 9, 10. Ilm. K. 22: 15.

6. Älkät andako yhdengän pettää teitänne turhilla puheilla; sillä sentähden Jumalan wiha epäuskoisten lasten päälle tulee.
Matth. 24: 4. Marc. 13: 5. Luc. 21: 8. 2 Thess. 2: 3. Rom. 1: 18. Col. 3: 6.

7. Älkät sentähden olko heidän osaweljensä.

8. Sillä muinen te olitta pimeys, mutta nyt te oletta walkeus HERrasa: Waeldakat niinkuin walkeuden lapset.
2 Cor. 3: 18. 1 Thess. 1: 9. Joh. 12: 36.

9. (Sillä Hengen hedelmä on kaikesa hywydesä ja wanhurskaudesa, ja totudesa:)
Gal. 5: 22.

10. Ja koetelkat mikä HERralle otollinen on. Rom. 12: 2.

11. Älkät olko osalliset pimeyden hedelmättömisä töisä, waan parammin nuhdelkat:
Matth. 18: 17. 2 Cor. 6: 14. 2 Thess. 3: 14. Rom. 13: 12. 1 Cor. 5: 8. 10: 20. Ebr. 9: 14.

12. Sillä mitä salaa heildä tapahtuu, se on häpiä sanoakkin.

Digitized by Google

13. Mutta kaikki ne ilmei
tulewat, koska he walkeudelda
rangaistan; sillä kaikki kuin il-
mei tulee, se on walkeus.
Joh. 3: 20, 21.
14. Sentähden hän sanoo:
Heräjä sinä joka makat, ja
nouse kuolleista, niin Christus
sinua walaisee.
Rom. 13: 11. 1 Cor. 15: 3, 4. Col. 3: 1.
Rom. 6. 4, 5. 13: 11. Eph. 2: 5.
15. Niin katzokat, että te
wisusti waellatte, ei niinkuin
tyhmät, waan niinkuin wiisat.
Col. 4: 5.
16. Ja hangitkat teitänne
ajallansa; sillä aika on paha.
17. Älkät sentähden olko
taitamattomat, waan ymmär-
täwäiset, mikä HERran tah-
to on. Rom. 12: 2.
18. Ja älkät juopuko wii-
nasta, josta paha meno tulee,
waan olkat täytetyt (Pyhällä)
Hengellä. Luc. 21: 34.
19. Ja puhukat keskenänne
Psalmeilla, ja kiitoswirsillä, ja
hengellisillä lauluilla, weisaten
ja soittain HERralle teidän
sydämesänne. Col. 3: 16
20. Kiittäin aina Jumala-
ta ja Isää, jokaitzen edestä,
meidän HERran JEsuxen
Christuxen nimeen. Col. 3: 17.
1 Thess. 5: 17 Ebr. 13: 15. 1 Pet. 2: 5.
21. Ja olkat toinen toisel-
lenne alammaiset Jumalan
pelwosa. 1 Pet. 5: 5.
22. Waimot olkan omille
miehillensä alammaiset, niin-
kuin HERralle: 1 Cor. 14: 34.
Col. 3: 18. Tit. 2: 5. 1 Pet. 3: 1.
23. Sillä mies on waimon
pää, niinkuin Christus on
Seurakunnan pää: ja hän on
ruumin wapahtaja.
Rom. 12: 5. 1 Cor. 11: 3. 12: 27. Eph. 1:
22. 4: 12, 15. Col. 1: 18, 24.
24. Mutta niinkuin Seu-
rakunda on Christuxelle alam-
mainen, niin myös waimot pi-
tä miehillensä kaikisa alammai-
set oleman.
25. Miehet rakastakat tei-
dän waimojanne, niinkuin
myös Christus Seurakundaa
rakasti, ja annoi ulos itzensä
hänen edestänsä.
Col. 3: 19. 1 Pet. 3: 7. Gal. 1: 4.
26. Että hän sen pyhitäis,
ja on sen jo puhdistanut weden
pesosa sanan kautta.
Joh. 3: 5. Tit. 3: 5. 1 Pet. 3: 21.
27. Että hän saatais itzel-
lensä kunniallisen Seurakun-
nan, jolla ei saastaisutta, eikä
ryppyä ole, eli jotakuta muuta
senkaltaista, waan että hän
pyhä ja laittamatoin olis.
Eph. 1: 4. Col. 1: 22.
28. Miehet pitä waimojan-
sa rakastaman, niinkuin omia
ruumitansa: Joka waimoansa
rakastaa, se rakastaa itziänsä.
29. Sillä ei ykikän ole o-
maa lihaansa koskan wihannut,
waan elättä ja holhoo sita niin-
kuin myös HERra Seura-
kundaa.
30. Sillä me olemma hä-
nen ruuminsa jäsenet, hänen
lihastansa, ja luistansa.
1 Cor. 6: 15.
31. Sentähden pitä ihmisen

Digitized by Google

andaman ylön Isänsä ja Äitinsä, ja waimoonsa sidottu oleman, ja ne kaxi tulewat yhdexi lihaxi.

Matth. 19: 5. Marc. 10: 7. 1 Cor. 6: 16.

32. Tämä salaisus on suuri; mutta minä puhun Christuxesta ja Seurakunnasta.

33. Kuitengin rakastakan myös kukin teistä waimoansa niinkuin itziänsä; mutta peljätkän waimo miestänsä.

6. Luku.

Pawali muistutta lapsia ja wanhembia, palkollisia ja isändiä, heidän welwollisudestansa. Neuwoo jokaista hengellisillä sotaaseilla itziänsä warustamaan. Päättä Epistolan muutamilla erinäisillä muistutuxilla, ja rauhan toiwotuxella.

Lapset, olkat kuuliaiset teidän wanhimmillenne HERrasa; sillä se on oikein

Col 3: 20.

2. Kunnioita Isääs ja äitiäs, (joka on ensimäinen käsky, jolla lupaus on:)

Matth. 15: 4. Marc. 7: 10.

3. Ettäs menestyisit, ja kauwan eläisit maan päällä.

4. Ja te Isät, älkät yllyttäkö teidän lapsianne wihaan, waan kaswattakat heitä kurituxesa ja HERran nuhtesa.

Col. 3: 21.

5. Palweliat, olkat kuuliaiset teidän ruumillisille Isännillenne, pelwolla ja wapistuxella, teidän sydämenne yxikertaisudesa, niinkuin Christuxelle.

Col. 3: 22. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9.

6. Ei silmäin edesä palwellen, niinkuin ihmisten mieldä noutain; waan niinkuin Christuxen palweliat, tehden sydämestä mitä Jumala tahtoo.

7. Hywällä mielellä palwellen HERraa, ja ei ihmisiä.

8. Tieten, että mitä hywää kukin teke, sen hän on jällen HERralda saapa, olkon orja eli wapa. Rom. 2: 6. 2 Cor. 5: 10.

9. Ja te Isännät, tehkät myös niin heitä kohtan, ja pangat pois uhkauxet; tieten, että teidän HERranne on myös Taiwahisa, jonga edesä ei ole ihmisen muodon katzomusta. Ap. T. 10: 34. Rom. 2: 11. Gal. 2: 6. Col. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.

10. Wiimein, rakkat weljeni, olkat wäkewät HERrasa, ja hänen wäkewydensä woimasa.

11. Pukekat päällenne kaikki Jumalan sota-aset, että te Perkelen kawalita päällekarkamisia woisitta seisoa wastan: Rom. 13: 12. 2 Cor. 6: 7. Col. 3: 12. 1 Thess. 5: 8.

12. Sillä ei meillä ole sota werta ja lihaa wastan, waan Pääruhtinoita ja waldoja wastan, mailman Herroja wastan, jotka tämän mailman pimeydesä wallitzewat, pahoja hengiä wastan Taiwan alla.

L. 2: 2.

13. Sentähden ottakat kaikki Jumalan sota-aset, että te woisitta pahana päiwänä sei-

Digitized by Google

soa wastan, ja kaikisa asioisa pysywäiset olisitta.
2 Cor. 10: 4.
14. Niin seisokat wyötetyt kupeista totuudella, ja wanhurskauden rindarauballa puetetut. Luc. 12: 35. 1 Pet. 1: 13.
15. Ja jalat walmixi kengitetyt, saarnamaan rauhan Ewangeliumita.
16. Mutta kaikisa ottakat Uskon kilpi, jolla te woitta sammutta kaikki sen ruman tuliset nuolet.
17. Ja ottakat päähänne autuuden rautalakki, ja Hengen miekka, joka on Jumalan sana: Ebr. 4: 12.
18. Ja rukoilkat joka aika kaikella rukoilemisella ja anomisella Hengesä, ja siinä walwokat kaikella ahkerudella ja rukouxella, kaikkein Pyhäin tähden. Matt. 13: 33. Luc. 18: 1. Rom. 12: 12. Col. 4: 2. 1 Thess. 5: 17.
19. Ja minungin tähteni, että minulle puhetta annetaisin awoimella suulla rohkiasti puhuaxeni, ja niin tiettäwäxi tekisin Ewangeliumin salaisuden. Ap. T. 4: 29. Col. 4: 3. 2 Thess. 3: 1.
20. Jonga kästyläinen minä näisä kahleisa olen, että minä niisä rohkiasti puhuisin, niinkuin minun puhua tulee.
2 Cor. 5: 20. Ap. T. 28: 20.
21. Mutta että te myös tiedäisitte, minun tilani, ja mitä minä teen, kaiken sen on Tychikus, minun rakas weljeni, ja Uskollinen palwelia HERrasa, teille tiettäwäxi tekewä.
Col. 4: 7.
22. Jonga minä teidän tygönne lähetin, sen syyn tähden, että te saisitta tietä, meidän tilamme, ja hän teidän sydämenne lohdutais.
2 Tim. 4: 12.
23. Rauha olkon weljille, ja rakkaus Uskon kanßa, Isäldä Jumalalda, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda!
24. Armo olkon kaikkein kanßa, jotka meidän HERraa JEsusta Christusta lakkamata rakastawat, Amen!
Kirjoitettu Romista Ephesiläisten tygö Tychikuxen kanßsa.

Pawalin Epistola Philippiläisten tygö.

1. Luku.

Pawali terwehdettyänsä Philippiläisiä, kiittä Jumalata heidän tähtensä. Ilmoitta fangiudensa olewan Ewangeliumille menestyxeri. Neuwoo heitä yximielisyteen ja wahwuteen.

Pawali ja Timotheus JEsuxen Christuxen palweliat, kaikille Pyhille Christuxesa JEsuxesa, jotka Philippisä o-

Digitized by Google

wat, ynnä Pispoille ja pal=
weloille : 1 Cor. 1: 2.
2. Armo olkon teille ja
Rauha, Jumalalda meidän
Isäldämme, ja HERralda
JEsuxelda Christuxelda.
Rom. 1: 7. Col. 1: 2. 1 Pet. 1: 2.
3. Minä kiitän minun Ju=
malatani, niin usein kuin
minä teidän muistan,
Rom. 1: 10. 1 Cor. 1: 4 Eph. 1: 16.
Col. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. 2 Thess. 1: 3.
4. (Aina kaikisa minun ru=
kouxisani teidän edestänne, ja
rukoilen ilolla.) Rom. 1: 8.
5. Että te oletta Ewange=
liumista osallisexi tullet, ensi=
mäisestä päiwästä niin tähän
asti :
6. Sen totisesti tiedän, että
se joka teisä on hywän työn
alkanut, on sen JEsuxen Chris=
tuxen päiwään asti päättäwä :
Joh 6: 29.
7. Niinkuin minulle on
myös kohtullinen teistä kaikista
niin ajatella, sentähden että
minä teidän sydämesäni pidän,
sekä minun kahleisani, että
Ewangeliumin edeswastauxesa
ja wahwistuxesa, te kaikki,
jotka minun kansani Armosta
osalliset oletta. Eph. 3: 1. Col. 4:
3, 18. 2 Tim. 1: 8 Ebr. 13: 3.
8. Sillä Jumala on mi=
nun todistajani, että minä sy=
dämen pohjasta kaikkia teitä
JEsuxesa Christuxesa halajan :
Rom. 1: 9.
9. Ja sitä rukoilen, että tei=
dän rakkaudenne enämmin ja
enämmin yldäkylläisexi tulis
kaikkinaisesa tundemisesa ja ym=
märryxesä.
10. Että te koettelisitta mi=
kä paras olis, ja olisitta wil=
pittömät, ei kellengän pahen=
nuxexi Christuxen päiwään
asti : Rom. 2: 18. Rom. 12: 1, 2.
11. Täytetyt wanhurskau=
den hedelmillä, jotka JEsuxen
Christuxen kautta teisä tapah=
tuwat, Jumalan kiitoxexi ja
kunniaxi.
Joh. 15: 4, 5, 8. Eph. 2: 10. 1 Pet 2:
12. Matth. 5: 16. Eph. 1: 12.
12. Mutta minä tahdon, et=
tä te, rakkat weljet, tiedäisitte,
että ne kuin minulle tapahtu=
net owat, owat enämmäxi
Ewangeliumin menestyxexi tul=
let.
13. Niin että minun siteni
owat ilmei tullet Christuxesa
koko Raastuwasa ja myös
kaikille muille.
14. Ja että monda weljeä
HERrasa, minun siteistäni
wahwistetut, owat paljo roh=
kiammaxi tullet pelkämätä sa=
naa puhumaan.
Eph 3: 13. 1 Thess. 3: 3.
15. Muutamat tosin saar=
nawat Christusta kateudesta
ja riidasta; mutta muuta=
mat hywästä tahdosta.
16. Ne ilmoittawat Chris=
tusta eripuraisudesta, ei puh=
talla sydämellä, waan luule=
wat niin lisäwänsä minun
siteihini murhetta.
17. Mutta nämät rakkau=
desta; sillä he tietäwät minun

Digitized by Google

olewan pandunna Ewangeliumin edeswastamiseri.
18. Mitästä siis? että Christus kuitengin ilmoitetan, ehkä kuinga se tapahtuu, joko se olis muodori, eli totudella: niin minä siitä iloitzen, ja wielä tahdon iloita.
19. Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan autuuderi teidän rukourenne, ja JEsuren Christuren Hengen awun kautta. 2 Cor. 1: 11.
20. Niinkuin minä ikäwöiten odotan ja toiwon, etten minä misän häpiään tule; waan että Christus nyt, niinkuin ainakin, kaikella wapaudella minun ruumisani ylistetän, joko elämän eli kuoleman kautta:
21. Sillä Christus on minulle elämä, ja kuolema on minulle woitto.
22. Mutta jos Lihasa elää, se on minulle tarpellinen, ja mitä minä walitzen, en minä tiedä. 2 Cor. 10: 3.
23. Sillä molemmilda minä ahdistetan: Minä halajan tääldä eritä, ja olla Christuren kanssa; sillä se paljo parempi olis. 2 Cor. 5: 8.
24. Mutta paljo tarpellisempi on Lihasa olla teidän tähtenne.
25. Ja minä tiedän totisesti, että minun pitä oleman, ja teidän kaikkein kanßanne pysymän, teidän menestyrenne ja uskonne ilori. C. 2: 24.
26. Että teidän kerskamisenne olis yltäkylläinen Christuresa JEsuresa minusta, minun läsnäolemiseni kautta taas teidän tykönänne.
2 Cor. 1: 14. 5: 12.
27. Ainoasta käyttäkät itzenne niinkuin Christuren Ewangeliumille sowelias on, että jos minä tulen ja näen teidän, eli poisa ollesani saan kuulla teistä, että te oletta yhdesä Hengesä ja yhdesä sielusa meidän kanßamme Ewangeliumin Uskosa kilwoitellet.
1 Cor. 7: 20. Eph. 4: 1. Col. 1: 10. 1 Thess. 2: 12. 4: 1.
28. Ja älkät andako misän peljätettä teitänne wastanseisojilda: joka tosin heille kadoturen merkki on; mutta teille autuuderi, ja se on Jumalalda.
Rom. 8: 17. 2 Thess. 1: 5, 6, 11.
29. Sillä teille on lahjari annettu Christuren puolesta, ei ainoasta että te hänen päällensä uskotta, mutta myös kärsittä hänen tähtensä.
Ap. T. 5: 41. Rom. 5: 3.
30. Ja pysytte siinä Kilwoituresa kuin te minusa näitte, ja nyt minusta kuuletta.

2. Luku.

Pawali neuwoo wielä Philippiläisiä yrimielisyteen, ja nöyryteen, Christuren esimerkillä. Kuuliaisuteen, kärsiwällisyteen, ja nuhtettomaan elämään. Lupaa lähettä heidän tygönsä Timotheuren, ja myös itze tulla; mutta lähettä nyt ensin Epaphrodituren.

Jos siis joku neuwo on teidän tykönänne Christu-

Digitized by Google

den kautta juurtunet ja perustetut; Että te selkiästi käsitäisittä kaikkein Pyhäin kanßa, mikä leweys ja pituus, ja syweys ja korkeus olis. Col. 2: 7.

19. Ja Christuxen rakkauden tundisitta, joka kaiken tundemisen ylite käy; että te olisitta kaikella Jumalan täydellisydellä täytetyt.

20. Mutta hänelle, joka kaikki ylönpaltisesti woi tehdä, kaiken sengin ylitze kuin me rukoilemma taikka ymmärrämme, sen woiman jälkeen, joka meisä waikutta,

21. Hänelle olkon kunnia Seurakunnasa, joka on Christuxesa JEsuxesa, kaikkiin aikoin ijankaikkisesta niin ijankaikkiseen, Amen!

4. Luku.

Apostoli neuwoo jokaista kutzumisesansa soweliasti waeldamaan, erinomattain Hengellisesä yhteydesä, kullenkin annetun armon mitan jälken. Waroitta pakanallista elämätä wälttämään ja elämän uudistuxesa waeldamaan.

Niin minä fangittu HERrasa neuwon teitä, että te siinä kutzumisesa, johon te kutzutut oletta, niin waellaisitte kuin sopii. l. 3: 1. 1 Cor 7: 20. Phil. 1: 27. Col. 1: 10. 1 Thess 2: 12.

2. Kaikella nöyrydellä, siweydellä ja pitkämielisydellä, ja kärsikät toinen toistanne rakkaudesa. Col. 1: 11. 3: 12. 1 Thess. 5: 14.

3. Ahkeroitkat myös pitämään Hengen yhteyttä rauhan siten kautta.

4. Yxi ruumis ja yxi hengi, niinkuin tekin oletta teidän kutzumisesanne yhdenkaltaiseen toiwoon kutzutut. Rom. 12: 5, 10. Eph. 2: 16. 1 Cor. 12: 4, 11.

5. Yxi HERra, yxi Usko, yxi Kaste: 1 Cor. 12: 5.

6. Yxi Jumala ja kaikkein Isä, joka kaikkein päällä on, ja kaikkein kautta, ja teisä kaikisa. 1 Cor. 8: 4, 6. l. 12: 6.

7. Mutta jokaitzelle meille on Armo annettu Christuxen lahjan mitan jälkeen. Rom. 12: 3, 6. 1 Cor. 12: 11.

8. Sentähden hän sanoo: hän on astunut ylös korkeuteen, ja on fangiuden fangixi wienyt, ja ihmisille lahjoja andanut. Ps. 68: 19. Col. 2: 15.

9. Mutta se kuin hän astui ylös, ei ole mikän muu, kuin että hän ennen tänne astui alas, alimmaisiin maan paikkoihin. Joh. 3: 13. 6: 62.

10. Joka on astunut alas, hän on se joka kaikkein Taiwasten päälle astui ylös, että hän kaikki täyttäis. Ap. T. 2: 33.

11. Ja hän on pannut muutamat Apostolixi, muutamat Prophetaixi, muutamat Ewangelisterixi, muutamat Paimenixi ja Opettajixi. Ap. T. 21: 8. 2 Tim. 4: 5. Rom. 12: 7. 1 Cor. 12: 28.

12. Pyhäin täydellisyteen, palweluxen työhön, ja Christuxen ruumiin rakennuxeen. l. 1: 23. Col. 1: 24.

13. Siihenasti kuin me kaikki tulemma uskon ja Jumalan Pojan tundemisen yhteydesä täydexi miehexi, Christuxen täydellisen warren mitan jälkeen:

14. Etten me sillen lapset olisi, jotka horjuisimme ja kaikkinaisilda opetuxen tuulilda wietelläisin, ihmisten koiruden ja kawaluden kautta, joilla he meitä käywätympäri saadaxensa pettä.
1 Cor. 14: 20. Ebr. 13: 9.

15. Mutta olkamme toimelliset rakkaudesa, ja kaswakamme kaikisa, hänesä joka Pää on, Christus. l. 1: 22. 5: 23.

16. Josta koko ruumis on koottu, ja yhteen liitetty, kaiken yhdistyxen kautta kuin siihen lisändy, sen waikutuxen ja määrän jälkeen, kuin kullakin jäsenellä on, siitä kaswaa ruumis omaxi rakennuxexensa rakkaudesa. Rom. 12: 5. 1 Cor. 12: 27.

17. Niin minä nyt sanon, ja todistan HERrasa, ettet te sillen waella niinkuin muut pakanat waeldawat mielensä tyhmydesä.

18. Joitten ymmärrys pimitetty on, ja owat wierandunet siitä elämästä, joka Jumalasta on, tyhmyden kautta kuin heisä on, ja heidän sydämensä kowuden kautta.
l. 2: 12. 1 Thess. 4: 5.

19. Jotka sitten kuin he olit raatunet, annoit ylön heitänsä haureuteen, ja teit kaikkinaista saastaisutta ylönpaltisesa himosa.
Rom. 1: 24, 26.

20. Mutta et te niin Christusta ole oppenet:

21. Jos te muutoin hänestä kuullet oletta, ja hänesä opetetut oletta, niinkuin totuus JEsuxesa on.

22. Niin pangat pois se wanha ihminen, jonga kanssa te ennen waelsitta, joka himoin kautta exyxisä itzensä turmelee.
Rom. 6: 6. Eph. 2: 2, 3. Col. 2: 11. 3: 9. Ebr. 12: 1. 1 Pet. 2: 1. 4: 2.

23. Mutta uudistakat teitänne teidän mielennä Hengesä.
Rom. 6: 4. 12: 2.

24. Ja pukekat päällenne uusi ihminen, joka Jumalan jälkeen luotu on, totisesa wanhurskaudesa ja pyhydesä.
2 Cor. 5: 17. Col. 3: 10.

25. Sentähden pangat pois walhe, ja puhukan jokainen lähimmäisensä kanssa totuutta; sillä me olemma jäsenet keskenämme.
Sach. 8: 16. 1 Pet. 2: 1. Rom. 12: 5.

26. Wihastukat (a) ja älkät syndiä tehkö: älkät andako auringon laskea ylitze teidän wihanne: Ps. 4: 5.
(a) Eli: Jos te wihastutte, niin etc.

27. Älkät andako laittajalle siaa. 1 Pet. 5: 9. Jac. 4: 7.

28. Joka warastanut on, älkän sillen warastako; waan paremmin tehkän työtä, ja toimittakan käsillänsä jotakin hywää, että hänellä olis tarwitzewalle jakamista. Ap. T. 20: 34. 1 Thess. 4: 11. 2 Thess. 3: 8. 12.

29. Älkön yxikän rietas puhe teidän suustanne lähtekö;

Digitized by Google

waan mitä sowelias on parannuxen tarpexi, että se kelwollinen kuulla olis,
Matth. 12: 36. Eph. 5: 3, 4. Col. 3: 16.

30. Ja älkät Jumalan Pyhää Hengeä murhellisexi saattako, josa te lunastuxen päiwään asti kiinnitetyt oletta.
Es. 7: 13. 63: 10. Rom. 8: 16, 23. 2 Cor. 1: 22. 5: 5. Eph. 1: 13, 14.

31. Kaikki haikeus, ja närkästys, ja wiha, ja huuto, ja sadatus, olkon kaukana teistä, kaiken pahuden kanßa.

32. Mutta olkat keskenänne ystäwälliset ja laupiat, ja andexi andakat toinen toisellene, niinkuin Jumala teillekkin Christuxen kautta andexi andanut on: Col. 3: 12, 13. Matth. 6: 14. Marc. 11: 25. Phil. 2: 12.

5. Luku.

Apostoli waroitta kaikkia yhteisesti, syndisiä wikoja hyljämään, ja Christillisiä awuja harjoittamaan. Erinomattain neuwoo hän awiowäkeä keskinäiseen rakkauteen, Hengellisen rakkauden esikuwalla, joka on Christuxen ja Seurakunnas wälillä.

Niin olkat siis Jumalan seurajat, niinkuin rakkat lapset. Matth. 5: 45, 48. Luc. 6: 36.

2. Ja waeldakat rakkaudesa; niinkuin myös Christus meitä rakasti, ja annoi hänensä ulos meidän edestämme lahjaxi, uhrixi ja Jumalalle makiaxi hajuxi. Joh. 13: 34. 15: 12. 1 Th.ss. 4: 9. 1 Joh. 3: 11, 23. 4: 20. Gal. 2: 20. Ebr. 8: 3. 9: 14. 1 Pet. 3: 18.

3. Mutta huorutta ja kaikkea riettautta, eli ahneutta, älkät andako teidän seasanne mainitakkan, niinkuin pyhäin sopii c. 4: 29.

4. Ja häpiällisiä sanoja, ja hulluja puheita eli jaarituxia, jotka ei mihingän kelpa, waan parammin kiitossanoja.
Marc. 7: 21. Gal. 5: 19.

5. Sillä se te tiedät, ettei yxikän huorintekiä, taikka saastainen, eli ahne, joka epäjumalan palwelia on, ole Christuxen ja Jumalan Waldakunnan perillinen.
Col. 3: 5. 1 Cor. 6: 9, 10. Ilm. K. 22: 15.

6. Älkät andako yhdengän pettää teitänne turhilla puheilla; sillä sentähden Jumalan wiha epäuskoisten lasten päälle tulee.
Matth. 24: 4. Marc. 13: 5. Luc. 21: 8. 2 Thess. 2: 3. Rom. 1: 18. Col. 3: 6.

7. Älkät sentähden olko heidän osaweljensä.

8. Sillä muinen te olitta pimeys, mutta nyt te oletta walkeus HERrasa: Waeldakat niinkuin walkeuden lapset.
2 Cor. 3: 18. 1 Thess. 1: 9. Joh. 12: 36.

9. (Sillä Hengen hedelmä on kaikesa hywydesä ja wanhurskaudesa, ja totudesa:)
Gal. 5: 22.

10. Ja koetelkat mikä HERralle otollinen on. Rom. 12: 2.

11. Älkät olko osalliset pimeyden hedelmättömisä töisä, waan parammin nuhdelkat:
Matth. 18: 17. 2 Cor. 6: 14. 2 Thess. 3: 14. Rom. 13: 12. 1 Cor. 5: 8. 10: 20. Ebr. 9: 14.

12. Sillä mitä salaa heildä tapahtuu, se on häpiä sanoakkin.

Digitized by Google

13. Mutta kaikki ne ilmei tulewat, koska he walkeudelda rangaistan; sillä kaikki kuin ilmei tulee, se on walkeus.
Joh. 3: 20, 21.

14. Sentähden hän sanoo: Heräjä sinä joka makat, ja nouse kuolleista, niin Christus sinua walaisee.
Rom. 13: 11. 1 Cor. 15: 3, 4. Col. 3: 1. Rom. 6. 4, 5. 13: 11. Eph. 2: 5.

15. Niin katzokat, että te wisusti waellatte, ei niinkuin tyhmät, waan niinkuin wiisat.
Col. 4: 5.

16. Ja hangitkat teitänne ajallansa; sillä aika on paha.

17. Älkät sentähden olko taitamattomat, waan ymmärtäwäiset, mikä HERran tahto on. Rom. 12: 2.

18. Ja älkät juopuko wiinasta, josta paha meno tulee, waan olkat täytetyt (Pyhällä) Hengellä. Luc. 21: 34.

19. Ja puhukat keskenänne Psalmeilla, ja kiitoswirsillä, ja hengellisillä lauluilla, weisaten ja soittain HERralle teidän sydämesänne. Col. 3: 16

20. Kiittäin aina Jumalata ja Isää, jokaitzen edestä, meidän HERran JEsuxen Christuxen nimeen. Col. 3: 17. 1 Thess. 5: 17 Ebr. 13: 15. 1 Pet. 2: 5.

21. Ja olkat toinen toisellenne alammaiset Jumalan pelwoja. 1 Pet. 5: 5.

22. Waimot olkan omille miehillensä alammaiset, niinkuin HERralle: 1 Cor. 14: 34. Col. 3: 18. Tit. 2: 5. 1 Pet. 3: 1.

23. Sillä mies on waimon pää, niinkuin Christus on Seurakunnan pää: ja hän on ruumin wapahtaja.
Rom. 12: 5. 1 Cor. 11: 3. 12: 27. Eph. 1: 22. 4: 12, 15. Col. 1: 18, 24.

24. Mutta niinkuin Seurakunda on Christuxelle alammainen, niin myös waimot pitä miehillensä kaikisa alammaiset oleman.

25. Miehet rakastakat teidän waimojanne, niinkuin myös Christus Seurakundaa rakasti, ja annoi ulos itzensä hänen edestänsä.
Col. 3: 19. 1 Pet. 3: 7. Gal. 1: 4.

26. Että hän sen pyhitäis, ja on sen jo puhdistanut weden pesosa sanan kautta.
Joh. 3: 5. Tit. 3: 5. 1 Pet. 3: 21.

27. Että hän saatais itzellensä kunniallisen Seurakunnan, jolla ei saastaisutta, eikä ryppyä ole, eli jotakuta muuta senkaltaista, waan että hän pyhä ja laittamatoin olis.
Eph. 1: 4. Col. 1: 22.

28. Miehet pitä waimojansa rakastaman, niinkuin omia ruumitansa: Joka waimoansa rakastaa, se rakastaa itziänsä.

29. Sillä ei yrikän ole omaa lihaansa koskan wihannut, waan elättä ja hoihoo sita niinkuin myös HERra Seurakundaa.

30. Sillä me olemma hänen ruuminsa jäsenet, hänen lihastansa, ja luistansa.
1 Cor. 6: 15.

31. Sentähden pitä ihmisen

andaman ylön Isänsä ja Äitinsä, ja waimoonsa sidottu oleman, ja ne kaxi tulewat yhdexi lihaxi.
Matth. 19: 5. Marc. 10: 7. 1 Cor. 6: 16.
32. Tämä salaisus on suuri; mutta minä puhun Christuxesta ja Seurakunnasta.
33. Kuitengin rakastakan myös kukin teistä waimoansa niinkuin itziänsä; mutta peljätkän waimo miestänsä.

6. Luku.

Pawali muistutta lapsia ja wanhembia, palkollisia ja isändiä, heidän welwollisudestansa. Neuwoo jokaista hengellisillä sotaseilla itziänsä warustamaan. Päättä Epistolan muutamilla erinäisillä muistuturilla, ja rauhan toiwoturella.

Lapset, olkat kuuliaiset teidän wanhimmillenne HERrasa; sillä se on oikein
Col 3: 20.
2. Kunnioita Isääs ja äitiäs, (joka on ensimäinen käsky, jolla lupaus on:)
Matth. 15: 4. Marc. 7: 10.
3. Että's menestyisit, ja kauwan eläisit maan päällä.
4. Ja te Isät, älkät yllyttäkö teidän lapsianne wihaan, waan kaswattakat heitä kurituxesa ja HERran nuhtesa.
Col. 3: 21.
5. Palweliat, olkat kuuliaiset teidän ruumillisille Isännillenne, pelwolla ja wapistuxella, teidän sydämenne yxikertaisudesa, niinkuin Christuxelle.
Col. 3: 22. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9.
6. Ei silmäin edesä palwellen, niinkuin ihmisten mieldä noutain; waan niinkuin Christuxen palweliat, tehden sydämestä mitä Jumala tahtoo.
7. Hywällä mielellä palwellen HERraa, ja ei ihmisiä.
8. Tieten, että mitä hywää kukin teke, sen hän on jällen HERralda saapa, olkon orja eli wapa. Rom. 2: 6. 2 Cor. 5: 10.
9. Ja te Isännät, tehkät myös niin heitä kohtan, ja pangat pois uhkauxet; tieten, että teidän HERranne on myös Taiwahisa, jonga edesä ei ole ihmisen muodon katzomusta. Ap. T. 10: 34. Rom. 2: 11. Gal. 2: 6. Col. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.
10. Wiimein, rakkat weljeni, olkat wäkewät HERrasa, ja hänen wäkewydensä woimasa.
11. Pukekat päällenne kaikki Jumalan sota-aset, että te Perkelen kawalita päällekarkamisia woisitta seisoa wastan:
Rom. 13: 12. 2 Cor. 6: 7. Col. 3: 12. 1 Thess. 5: 8.
12. Sillä ei meillä ole sota werta ja lihaa wastan, waan Päämiehtinoita ja waldoja wastan, mailman Herroja wastan, jotka tämän mailman pimeydesä wallitzewat, pahoja hengiä wastan Taiwan alla.
l. 2: 2.
13. Sentähden ottakat kaikki Jumalan sota-aset, että te woisitta pahana päiwänä sei-

Digitized by Google

soa wastan, ja kaikisa asioisa
pysywäiset olisitta.
2 Cor. 10: 4.
14. Niin seisokat wyötetyt
kupeista totuudella, ja wan=
hurskauden rindaraudalla pue=
tetut. Luc. 12: 35. 1 Pet. 1: 13.
15. Ja jalat walmixi ken=
gitetyt, saarnamaan rauhan
Ewangeliumita.
16. Mutta kaikisa ottakat
Uskon kilpi, jolla te woitta sam=
mutta kaikki sen ruman tuliset
nuolet.
17. Ja ottakat päähänne
autuuden rautalakki, ja Hen=
gen miekka, joka on Jumalan
sana: Ebr. 4: 12.
18. Ja rukoilkat joka aika
kaikella rukoilemisella ja ano=
misella Hengesä, ja siinä wal=
wokat kaikella ahkerudella ja
rukouxella, kaikkein Pyhäin
tähden. Marc. 13: 33. Luc. 18: 1.
Rom. 12: 12. Col. 4: 2. 1 Thess. 5: 17.
19. Ja minungin tähteni,
että minulle puhetta annetaisin
awoimella suulla rohkiasti pu=
huaxeni, ja niin tiettäwäxi te=
kisin Ewangeliumin salaisuden.
Ap. T. 4: 29. Col. 4: 3. 2 Thess. 3: 1.
20. Jonga käskyläinen mi=
nä näisä kahleisa olen, että
minä niisä rohkiasti puhuisin,
niinkuin minun puhua tulee.
2 Cor. 5: 20. Ap. T. 28: 20.
21. Mutta että te myös tie=
däisitte, minun tilani, ja mitä
minä teen, kaiken sen on Ty=
chikus, minun rakas weljeni,
ja Uskollinen palwelia HER=
rasa, teille tiettäwäxi tekewä.
Col. 4: 7.
22. Jonga minä teidän
tygönne lähetin, sen syyn täh=
den, että te saisitta tietä, mei=
dän tilamme, ja hän teidän
sydämenne lohdutais.
2 Tim. 4: 12.
23. Rauha olkon weljille,
ja rakkaus Uskon kansa, Isäl=
dä Jumalalda, ja HERralda
JEsuxelda Christuxelda!
24. Armo olkon kaikkein
kansa, jotka meidän HERraa
JEsusta Christusta lakkamata
rakastawat, Amen!
Kirjoitettu Romista Ephesi=
läisten tygö Tychikuxen kans=
sa.

Pawalin Epistola Philippiläisten tygö.

1. Luku.

Pawali terwehdettyänsä Philippi=
läisiä, kiittä Jumalata heidän
tähtensä. Ilmoitta fangiudensa
olewan Ewangeliumille menes=
tyxexi. Neuwoo heitä yximieli=
syteen ja wahwuteen.

Pawali ja Timotheus JE=
suxen Christuxen palweli=
at, kaikille Pyhille Christuxesa
JEsuxesa, jotka Philippisä o=

wat, ynnä Pispoille ja palwelioille: 1 Cor. 1: 2.

2. Armo olkon teille ja Rauha, Jumalalda meidän Isäldämme, ja HERralda JEsuxelda Christuxelda. Rom. 1: 7. Col. 1: 2. 1 Pet. 1: 2.

3. Minä kiitän minun Jumalatani, niin usein kuin minä teidän muistan, Rom. 1: 10. 1 Cor. 1: 4 Eph. 1: 16. Col. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. 2 Thess. 1: 3.

4. (Aina kaikisa minun rukouxisani teidän edestänne, ja rukoilen ilolla.) Rom. 1: 8.

5. Että te oletta Ewangeliumista osallisexi tullet, ensimäisestä päiwästä niin tähän asti:

6. Sen tytisesti tiedän, että se joka teisä on hywän työn alkanut, on sen JEsuxen Christuxen päiwään asti päättäwä: Joh 6: 29.

7. Niinkuin minulle on myös kohtullinen teistä kaikista niin ajatella, sentähden että minä teidän sydämesäni pidän, sekä minun kahleisani, että Ewangeliumin edeswastauxesa ja wahwistuxesa, te kaikki, jotka minun kanßani Armosta osalliset oletta. Eph. 3: 1. Col. 4: 3, 18. 2 Tim. 1: 8 Ebr. 13: 3.

8. Sillä Jumala on minun todistajani, että minä sydämen pohjasta kaikkia teitä JEsuxesa Christuxesa halajan: Rom. 1: 9.

9. Ja sitä rukoilen, että teidän rakkaudenne enämmin ja enämmin yldäkylläisexi tulis kaikkinaisesa tundemisesa ja ymmärryxesä.

10. Että te koettelisitta mikä paras olis, ja olisitta wilpittömät, ei kellengän pahennuxexi Christuxen päiwään asti: Rom. 2: 18. Rom. 12: 1, 2.

11. Täytetyt wanhurskauden hedelmillä, jotka JEsuxen Christuxen kautta teisä tapahtuwat, Jumalan kiitoxexi ja kunniaxi. Joh. 15: 4, 5, 8. Eph. 2: 10. 1 Pet 2: 12. Matth. 5: 16. Eph. 1: 12.

12. Mutta minä tahdon, että te, rakkat weljet, tiedäisitte, että ne kuin minulle tapahtunet owat, owat enämmäxi Ewangeliumin menestyxexi tullet.

13. Niin että minun siteni owat ilmei tullet Christuxesa koko Raastuwasa ja myös kaikille muille.

14. Ja että monda weljeä HERrasa, minun siteistäni wahwistetut, owat paljo rohkiammaxi tullet pelkämätä sanaa puhumaan. Eph 3: 13. 1 Thess. 3: 3.

15. Muutamat tosin saarnawat Christusta kateudesta ja riidasta; mutta muutamat hywästä tahdosta.

16. Ne ilmoittawat Christusta eripuraisudesta, ei puhtalla sydämellä, waan luulewat niin lisäwänsä minun siteihini murhetta.

17. Mutta nämät rakkaudesta; sillä he tietäwät minun

Digitized by Google

olewan panduna Ewangeliumin edeswastamiseri.
18. Mitästä siis? että Christus kuitengin ilmoitetan, ehkä kuinga se tapahtuu, joko se olis muodori, eli totudella: niin minä siitä iloitzen, ja wielä tahdon iloita.
19. Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan autuuderi teidän rukourenne, ja JEsuren Christuren Hengen awun kautta. 2 Cor. 1: 11.
20. Niinkuin minä ikäwöiten odotan ja toiwon, etten minä misän häpiään tule; waan että Christus nyt, niinkuin ainakin, kaikella wapaudella minun ruumisani ylistetän, joko elämän eli kuoleman kautta:
21. Sillä Christus on minulle elämä, ja kuolema on minulle woitto.
22. Mutta jos Lihasa elää, se on minulle tarpellinen, ja mitä minä walitzen, en minä tiedä. 2 Cor. 10: 3.
23. Sillä molemmilda minä ahdistetan: Minä halajan täältä eritä, ja olla Christuren kanssa; sillä se paljo parampi olis. 2 Cor. 5: 8.
24. Mutta paljo tarpellisempi on Lihasa olla teidän tähtenne.
25. Ja minä tiedän totisesti, että minun pitä oleman, ja teidän kaikkein kanßanne pysymän, teidän menestyrenne ja uskonne ilori. C. 2: 24.
26. Että teidän kerskamisenne olis yltäkylläinen Christuresa JEsuresa minusta, minun läsnäolemiseni kautta taas teidän tykönänne. 2 Cor. 1: 14. 5: 12.
27. Ainoasta käyttäkät itzenne niinkuin Christuren Ewangeliumille sowelias on, että jos minä tulen ja näen teidän, eli poisa ollesani saan kuulla teistä, että te oletta yhdesä Hengesä ja yhdesä sielusa meidän kanßamme Ewangeliumin Uskosa kilwoitellet. 1 Cor. 7: 20. Eph. 4: 1. Col. 1: 10. 1 Thess. 2: 12. 4: 1.
28. Ja älkät andako misän peljätettä teitänne wastanseisojilda: joka tosin heille kadoturen merkki on; mutta teille autuuderi, ja se on Jumalalda. Rom. 8: 17. 2 Thess. 1: 5, 6, 11.
29. Sillä teille on lahjari annettu Christuren puolesta; ei ainoasta että te hänen päällensä uskotta, mutta myös kärsittä hänen tähtensä. Ap. T. 5: 41. Rom. 5: 3.
30. Ja pysytte siinä kilwoituresa kuin te minusa näitte, ja nyt minusta kuuletta.

2. Luku.

Pawali neuwoo wielä Philippiläisiä yrimielisyteen, ja nöyryteen, Christuren esimerkillä. Kunliaisuteen, kärsiwällisyteen, ja nuhtettomaan elämään. Lupaa lähettä heidän tygönsä Timotheuren, ja myös itze tulla; mutta lähettä nyt ensin Epaphrodituren.

Jos siis joku neuwo on teidän tykönänne Christu-

resa, jos joku rakkauden lohdutus, jos joku Hengen osallisus, jos joku sydämellinen rakkaus ja laupius,

2. Niin täyttäkät minun iloni, että teillä olis yxi mieli, yhtäläinen rakkaus, ja te olisitta yximieliset ja yhtäpitäwäiset.
Rom. 12: 16, 15: 5. 1 Cor. 1: 10. Phil. 3: 16. 1 Pet. 3: 8.

3. Älkät tehkö mitän riidan eli turhan kunnian kautta, waan nöyrydesä pitäin toinen toisensa parempana kuin itzensä.
Rom. 12: 10. 1 Pet. 5: 5.

4. Ja älkän jokainen omaa parastansa katzoko, waan myös toisen parasta. 1 Cor. 10: 24.

5. Kullakin olkon se ajatus kuin Christuxella JEsuxella oli:
Matth. 11: 29. 1 Pet. 2: 21. 1 Joh. 2: 6.

6. Joka, waikka hän oli Jumalan muodosa, ei lukenut saalihixi Jumalan kaltainen olla: Joh. 1: 1, 2. 17: 5. 2 Cor. 4: 4. Col. 1: 15. Ebr. 1: 3.

7. Waan alensi itzensä, otti orjan muodon päällensä, ja tuli muiden ihmisten wertaisexi.
Matth. 20: 28. Rom. 1: 4. 15: 3, 8. Gal. 4: 4.

8. Ja löyttin menoisa niinkuin ihminen, nöyrytti itzensä, ja oli kuolemaan saakka kuuliainen, ja ristin kuolemaan asti.
Ebr. 2: 9, 14, 17. Joh. 10: 18. Ebr. 12: 2. Matth. 26: 39, 42.

9. Sentähden on Jumala hänen myös korottanut ja andanut hänelle nimen, joka kaikkia nimiä suurin on:
Joh 10: 17. 17: 1, 2, 5. Ap. T. 2: 33. Eph. 1: 20, 21. Ebr. 1: 4. 2: 9.

10. Että JEsuxen nimeen pitä kaikki polwet heitänsä kumartaman, jotka Taiwaasa, ja maan päällä, ja maan alla owat. Es. 45: 23.

11. Ja kaikki kielet pitä tunnustaman, että JEsus Christus on HERra, Isän Jumalan kunniaxi.
Ap. T. 2: 36. Rom. 14: 9. Ilm. K. 5: 13.

12. Sentähden, minun rakkani, niinkuin te aina oletta kuuliaiset ollet, (ei ainoastansa minun läsnäollesani, mutta nyt paljo enämmin minun poisaollesani,) laittakat pelwolla ja wapisturella, että te autuaxi tulisitta:

13. Sillä Jumala waikutta teisä, sekä tahdon että toimituxen, hänen hywän suosionsa jälkeen.
2 Cor. 3: 5. Ebr. 13: 21.

14. Tehkät kaikki napisemata ja kamppailemata:

15. Että te olisitta laittamattomat ja yxiwakaiset, nuhtettomat Jumalan lapset pahanelkisen ja nurjan sukukunnan keskellä; joitten seasa te paistakat niinkuin kynttilät mailmasa,
1 Pet. 2: 12. Matth. 5: 14. 15: 16.

16. Että te elämän sanasa pysytte; minulle Christuxen päiwänä kerskamisexi, etten minä hukkaan juosnut olisi, eli turhaan työtä tehnyt.
1 Thess. 2: 19, 20. 1 Thess. 3: 5.

17. Ja jos minä uhrataisin teidän uhrin ja uskon pal-

Digitized by Google

weluxenne tähden, niin minä
iloitzen ja riemuitzen kaikkein
teidän kanßanne.
1 Thess. 2: 8. 2 Tim. 4: 6. 2 Cor. 7: 4.
18. Sentähden tekin mi-
nun kanßani iloitkat ja rie-
muitkat.
19. Mutta minä toiwon
HERrasa JEsuxesa, että mi-
nä pian Timotheuxen teidän
tygönne lähetän, että minäkin
ihastuisin, kosta minä tietä saan,
kuinga teidän tilanne on.
Ap. T. 16: 1.
20. Sillä ei minulla ole
ketän, jolla yxi mieli minun
kanßani on, ja joka niin wi-
susti murhen teistä pitä.
21. Sillä he etziwät kaikki
omaansa, ja ei niitä kuin JE-
suxen Christuxen owat.
1 Cor. 10: 24. 13: 5. 2 Tim. 4: 10, 16.
22. Mutta te tiedätte hä-
nen koettelemuxensa; sillä niin-
kuin lapsi Isänsä kanßa on,
niin on hän minun kanßani
Ewangeliumisa palwellut.
23. Tämän siis minä toi-
won lähettäwäni, koska minä
olen asiani toimittanut.
24. Mutta minä uskallan
HERran päälle, että minä
itzekkin olen pian tulewa.
25. Waan minä olen näh-
nyt tarpellisexi teidän tygönne
lähettä weljeä Epaphroditusta,
joka minun wirkaweljeni, ja
sotakumppanini, ja teidän myös
Apostolinne on; joka minua
myös tarpesani autti:
26. Sillä hän ikäwöitzi
kaikkia teitä, ja oli kowin surui-
sansa, että te hänen sairaxi
kuullet olitta.
27. Ja tosin hän oli jo
kuoleman kielisä; Mutta Ju-
mala armahti hänen päällensä;
ja ei ainoasta hänen, waan
myös minun päälleni, etten
minä murhetta murhen päälle
olisi saanut.
28. Sentähden olen minä
hänen sitä pikemmin lähettänyt,
että te taas hänen saisitta näh-
dä, ja iloitzisitta, ja minulla
myös wähempi murhetta olis.
29. Niin ottakat händä
HERrasa wastan kaikella ilol-
la, ja pitäkät senkaltaiset kun-
niasa: 1 Cor. 9: 14. 16: 18. Gal. 6: 6.
1 Thess. 5: 12. 1 Tim. 5: 17. Ebr. 13: 7, 17.
30. Sillä Christuxen työn
tähden oli hän niin kuolemata
lähestynyt, ettei hän hengestän-
sä totellut, että hän olis mi-
nua teidän puolestanne pal-
wellut.

3. Luku.

Apostoli neuwoo wääriä opettaita wältämään, ja Christuxesa uskon kautta wanhurskautta etzimään. Opetta uskon kuuliaisudesa waeldamaan ja suruttomutta karttamaan.

Wielä minun weljeni, iloitkat HERrasa. Että minä teille yhdellä tawalla kirjoitan, en minä siitä suutu; sillä se teke teidän wahwemmaxi.
2 Cor. 13: 11. Phil. 4: 4. 1 Thess. 5: 16. 1 Pet. 4: 13. Jac. 1: 2.

Digitized by Google

2. Kawahtakat teitänne koirilda, kawahtakat teitänne pahoilda työmiehildä, kawahtakat poisleikkamisesta.
2 Cor. 11: 13.

3. Sillä me olemma se ymbärileikkaus, jotka Jumalata Hengesä palwelemma, ja kerskamma meitämme Christuxesa JEsuxesa; ja emme turwaa lihaan:
Rom. 2: 29. 4: 11, 12. Joh. 4: 23, 24.

4. Ehkä minulla on johon minä lihasakin turwaan. Jos joku näkyy lihaan uskaldawan, minä paljo enämmin:
Ap. T. 23: 6. 26: 4, 5. Rom. 11: 1. 2 Cor. 11: 21, 22.

5. Joka kahdexandena päiwänä ymbärileikattu olen, Israelin Kansasta, BenJaminin suwusta: Hebrealainen Hebrealaisista, Lain jälkeen Phariseus,

6. Kiiwaudesta Seurakunnan wainoja; wanhurskaudesa, joka Laista tulee, laittamatoin.
Ap. T. 8: 3. 9: 1. 22: 4. Gal. 1: 13, 14.

7. Mutta ne kuin minulla olit woittona, olen minä Christuxen tähden wahingoxi lukenut.

8. Sillä minä luen kaikki wahingoxi, sen ylönpaltisen Christuxen JEsuxen minun HERrani tundemisen suhten, jonga tähden minä olen kaikki wahingoxi lukenut, ja ne raiskana pidän, että minä Christuxen woittaisin,

9. Ja hänesä löyttäisin, ettei minun wanhurskauteni Laista olisi, waan joka tulee Uskosta Christuxen päälle, nimittäin, se wanhurskaus joka Jumalalda Uskolle omistetan.
Rom. 1: 17. 3: 21, 22. 9: 30. 10: 3, rc.

10. Händä tutaxeni, ja hänen ylösnousemisensa woimaa, ja kärsimisensä osallisutta, koska minä tulen hänen kuolemansa kaltaisexi:
Rom. 6: 3, 4, 5. 8: 17. 2 Cor. 4: 10, 11 2 Tim. 2: 11, 12. 1 Pet. 4: 13

11. Jolla muodolla minä kuolluitten ylösnousemisesa tulewa olen.

12. Ei niin että minä sen jo käsittänyt olen, eli jo täydellinen olen; mutta minä ahkeroitzen suuresti, että minä sen myös käsitäisin, niinkuin minäkin JEsuxesa Christuxesa käsitetty olen.
Joh. 6: 44. 1 Tim. 6: 12.

13. Minun weljeni, empä minä pidä itzeni sitä käsittänen:

14. Mutta yxi on se, minä unhohdan ne kuin takaperin owat, ja kokotan niitten perään kuin edesä owat, ja samoan eteen pannun määrän jälkeen, sen kallin tawaran jälkeen, joka Jumalan kutzumisen kautta ylhäldä Christuxesa JEsuxesa ilmoitetan. Luc. 9: 62. 1 Cor. 9: 26. 1 Cor 9: 24. 2 Tim. 4: 7. Ebr. 3: 1.

15. Niin monda siis kuin meistä täydellistä on, ajatelkamme niin; ja jos te toisin ajatteletta, niin Jumala on sen teille ilmoittawa.

16. Kuitengin että me yhden mitan jälkeen siinä waellamme, johon me joutunet

olemma, ja että me yximieliset olisimma. Gal. 6: 16. Rom. 12: 16. 15: 5, 7. 1 Cor. 1: 10. Phil. 2: 2. 1 Pet. 3: 8.

17. Seuratkat, rakkat weljet, minua, ja katzokat niitä jotka niin waeldawat, kuin me teille esikuwa olemma. 1 Cor. 4: 16. 11: 1. 1 Thess. 1: 6. 2 Thess. 3: 9. 1 Pet. 5: 3.

18. Sillä monda waeldawat, joista minä jo usein olen teille sanonut, ja nytkin itkein sanon, he owat Christuxen Ristin wiholliset: Rom. 16: 17. Gal. 6: 12.

19. Joidenga loppu on kadotus, ja heidän watzansa on heidän jumalansa, ja heidän kunniansa joutuu heille häpiäxi, jotka maallisia rakastawat. 2 Cor. 11: 12, 15. Rom. 8: 5. 16: 18.

20. Mutta meidän menomme on Taiwahisa, josta me myös Lunastajata HErraa JEsusta Christusta odotamme: Ebr. 13: 14. 1 Cor. 1: 7. Eph. 2: 6. Col. 3: 3. 1 Thess. 1: 10.

21. Joka meidän heikon ruumimme kirkastaa, että se hänen kirkkan ruuminsa kaltainen olis, sillä woimalla, jolla hän myös woi kaikki itzellensä alemmaisexi tehdä. 1 Cor. 15: 26, 27, 43, 48, 51. Col. 3: 4. 1 Joh. 3: 2.

4. Luku.

Pawali neuwoo lujuteen, yximielisyteen, ja muihin Christillisiin awuihin. Ylistää Philippiläisten hywäntahtoisutta händä kohtaan. Päättää tämän lähetyskirjansa tawallisella toiwotuxella.

Sentähden minun rakkat ja ihanat weljeni, minun iloni ja minun kruununi, seisokat niin HErrasa, minun rakkani. l. 2: 16. 1 Thess. 2: 19, 20. 1 Cor. 15: 58.

2. Euodita minä neuwon, ja Syntychestä minä neuwon, että he HErrasa yximieliset olisit.

3. Ja minä rukoilen sinua minun uskollinen kumppanini, ole niille awullinen, jotka minun kanssani Ewangeliumisa kilwoitellet owat, ynnä Clementin ja muitten minun auttajani kanssa, joitten nimet elämän Kirjasa owat. l. 1: 27. Ilm. K. 3: 5. 17: 8. 20: 12, 15. 21: 27.

4. Iloitkat aina HErrasa: ja taas minä sanon: iloitkat. l. 3: 1. 1 Thess. 5: 16.

5. Olkon teidän siweydenne kaikille ihmisille tiettäwä: HErra on läsnä.

6. Älkät mistän murehtiko, waan olkon teidän anomuxenne kaikisa asioisa Jumalalle tiettäwä, kaikella rukouxella, ja pyytämisellä kiitoxen kanssa: Matth. 6: 25. 1 Pet. 5: 7.

7. Ja Jumalan Rauha, joka ylitze kaiken ymmärryxen käy, warjelkon teidän sydämenne ja teidän taitonne Christuxesa JEsuxesa. Joh. 14: 27. Eph. 2: 14.

8. Wielä, rakkat weljet, mikä tosi, mikä kunniallinen, mikä oikein, mikä puhdas, mikä otollinen on, mikä hywin kuuluu, jos joku hywä tapa, ja jos joku kiitos on, ajatelkat niitä. Rom. 12: 17. 13: 13.

Digitized by Google

9. Mitä te myös opitta, ja saitta, ja kuulitta, ja nähnet oletta minusa, se tehkät, niin rauhan Jumala on teidän kanßanne. 2 Cor. 13: 11.

10. Mutta minä olen suuresti iloinen HERrasa, että te oletta taas wirwonnet minusta murhetta pitämään: ehkä te sen tehnetkin oletta, waan ei teillä ollut tilaa.

11. Empä minä sitä sentähden sano, että minulda jotakin puuttuu; sillä minä olen oppenut, joisa minä olen, niihin tytymään. 1 Tim. 6: 6, 8.

12. Minä taidan nöyrä olla, ja taidan myös korkia olla: Minä olen aina ja kaikisa harjoitettu, taidan rawittu olla ja isota, hyötyä ja köyhtyä. 1 Cor. 4: 11. 2 Cor. 11: 27.

13. Minä woin kaikki sen kautta joka minun wäkewäxi teke, Christuxen.

14. Kuitengin te teittä hywin, että te minun murheni päällenne otitta.

15. Mutta te Philippiläiset tiedätte, ettei ensin Ewangeliumin alusta, koska minä Macedoniasta läxin, yxikän Seurakunda minulle mitän ollut jakanut andamisesa ja ottamisesa, waan ainoastansa te: 2 Cor. 11: 8, 9.

16. Sillä koska myös minä Thessalonikasa olin, lähetittä te kerran ja kaxi minun tarpeni.

17. Ei niin että minä lahjoja pyydän, waan ahkeroitzen sitä, että teidän luwusanne ylitzenwuotawa hedelmä olis. Tit. 3: 14.

18. Sillä minulla on kaikki, ja yldäkyllä: minä olen täytetty, sitte kuin minä Epaphroditurelda sain sen kuin teildä lähetetty oli, makian hajun, otollisen ja Jumalalle kelwollisen uhrin. 2 Cor. 9: 12. Ebr. 13: 16.

19. Mutta minun Jumalani on teille andawa hänen rikkaudestansa kaikki teidän tarpenne, kunniasa, JEsuxen Christuxen kautta. 2 Cor. 9: 8.

20. Mutta Jumalalle ja meidän Isällemme olkon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen!

21. Terwehtäkät jokaista Pyhää Christuxesa JEsuxesa. Teitä terwehtäwät ne weljet, jotka minun kanßani owat.

22. Teitä terwehtäwät kaikki pyhät, erinomattain ne jotka Keisarin huonesta owat.

23. Meidän HERran JEsuxen Christuxen Armo olkon kaikkein teidän kanssanne, Amen!

Philippiläisten tygö kirjoitettu Romista Epaphrodituxen kanßa.

Digitized by Google

Pawalin Epistola Colossilaisten tygö.

1. Luku.

Terwehdyxen jälken, kiittä Pawali Jumalata Colossilaisten uskon edestä. Rukoilee heille lisäännystä siinä. Saarnaa Christuxen luonnoista, personallisesta yhdistyxestä ja wirasta. Puhuu omasta Apostoliwirastansa.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta, ja weli Timotheus,

2. Niille jotka owat Colossisa, pyhille ja uskollisille weljille Christuxesa: Armo olkon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme ja HERralda JEsuxelda Christuxelda!
Rom. 1: 7. Gal. 1: 3. 1 Pet. 1: 2.

3. Me kiitämme Jumalata ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isää, ja rukoilemma aina teidän edestänne:
Eph. 1: 16. Phil. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. 2 Thess. 1: 3.

4. Sittekuin me kuulimma teidän uskonna Christuxesa JEsuxesa, ja teidän rakkaudenne kaikkia pyhiä kohtaan,
Eph. 1: 13, 15. Philem. v. 5.

5. Sen toiwon tähden, joka teille Taiwaisa tallelle pandu on, josta te ennen sen totisen Ewangeliumin saarnan kautta kuullet oletta,

6. Joka teidän tygönne tullut on, niinkuin myös kaikkeen mailmaan; ja hedelmän kanda, niinkuin teisäkin hamasta siitä päiwästä, kuin te sen kuullet oletta, ja Jumalan Armon totuudesa tunsitta.
Marc. 4: 8. Ap. T. 6: 7.

7. Niinkuin te myös meidän rakkalda kanssapalwelialdamme Epaphralda opeitta, joka teidän edestänne Christuxen uskollinen palwelia on:
c. 4: 12. Philem. v. 23.

8. Joka myös on meille ilmoittanut teidän rakkaudenne Hengesä.

9. Sentähden myös me, siitä päiwästä kuin me sen kuulimma, emme lakannet teidän edestänne rukoilemasta ja anomasta, että te hänen tahtonsa tundemisella täytetäisin kaikkinaisesa hengellisesä wiisaudesa ja toimesa.
Rom. 12: 2. 1 Cor. 1: 5. Eph. 1: 15. 5: 10, 17.

10. Että te soweliasti waellaisitta, kelwaten kaikisa HERralle, ja hedelmän tekisitte kaikisa hywisä töisä, ja kaswaisitte Jumalan tundemisesa,
Eph. 4: 1. Phil. 1: 27. 1 Thess. 2: 12. 4: 1. Joh. 15: 16.

11. Ja wahwistetuxi tulisitte kaikella woimalla, hänen kunniansa wäkewyden jälkeen, kaikkeen kärsiwällisyteen ja pitkämielisyteen ilon kanssa.

Digitized by Google

12. Ja kiittäkät Isää, jo=
ka meitä soweliaxi tehnyt on,
Pyhäin perimisen osallisuteen
walkeudesa: Ap. T. 26: 18.
13. Joka meitä pimeyden
wallasta pelasti, ja on meidän
siirtänyt rakkan Poikansa wal=
dakundaan. Eph. 6: 12. Ebr. 2: 14.
1 Pet. 2: 9. Matth. 17: 5.
14. Jonga kautta meillä
lunastus on hänen werensä
kautta, nimittäin, syndein an=
dexi andamus.
Ap. T. 20: 28. Ebr. 9: 14. 1 Pet. 1: 19.
15. Joka näkymättömän
Jumalan kuwa on, esikoinen
ennen kaikkia luondokappalita:
Joh. 14: 9. 2 Cor. 4: 4. Phil. 2: 6.
Ebr. 1: 3.
16. Sillä hänen kauttansa
owat kaikki luodut, jotka Tai=
waasa ja maan päällä owat,
näkywäiset ja näkymättömät,
Thronit ja Herraudet, Wal=
lat ja Hallituxet: Ne owat
kaikki hänen kauttansa ja hä=
nehen luodut,
Joh. 1: 3. Rom. 11: 36. 1 Cor. 8: 6.
Eph. 3: 9. Ebr. 1: 2. 1 Pet. 3: 22.
17. Ja hän on ennen kaik=
kia ja kaikki owat hänesä.
18. Ja hän on Ruumin,
nimittäin, Seurakunnan Pää,
joka on alku ja esikoinen kuol=
leista, että hän kaikkein ylitze
käwis: Eph. 1: 22. Ap. T. 26:
23. 1 Cor. 15: 20, 23.
19. Sillä niin kelpais I=
sälle, että hänesä kokonainen
täydellisyys asuis:
Joh. 1: 14, 16. 3: 34, 35. Col. 2: 9.
20. Ja kaikki olisit hänen
kauttansa hänen itze kanssansa
sowitetut, sekä ne kuin maasa
että ne kuin taiwaisa owat:
sillä hän teki werensä kautta
ristin päällä rauhan, itze kaut=
tansa. Es. 9: 5. Ap. T. 10: 36.
Rom. 5: 1, 10. 2 Cor. 5: 18. Eph. 1: 10.
1. 2: 14, 16. 1 Joh. 4: 10.
21. Ja te olitta muinen ou=
dot ja wihollisetymmärryxen
puolesta, pahoisa töisä; Mutta
nyt hän on teidän sowittanut.
Eph. 2: 1, 2, 12.
22. Lihansa Ruumiisa, kuo=
leman kautta, että hän teidän
saattais pyhäxi, laittamatto=
maxi ja nuhtettomaxi hänen
kaswoinsa edesä.
1 Cor. 1: 2. Eph. 1: 4. 2: 15. 5: 26,
27. 2 Tim. 1: 9. Tit. 2: 14.
23. Jos te muutoin uskosa
pysytte perustettuna ja wahwa=
na ja horjumattomana Ewan=
geliumin toiwosta jonga te
kuulitta, joka on saarnattu kaik=
kein luondokappalden edesä kuin
Taiwan alla owat; jonga pal=
weliaxi minä Pawali tullut
olen.
Joh. 15: 6. Marc. 16: 15. Rom. 10: 18.
24. Joka nyt minun wai=
woistani iloitzen, jotka minä
kärsin teidän edestänne, ja täy=
tän Christuxen kärsimiset mi=
nun lihasani, hänen Ruuminsa
edestä, joka on Seurakunda:
Rom. 12: 5. 2 Cor. 1: 5, 6. 4: 10, 11
7: 4. Eph. 3: 1, 13. Phil. 2: 17.
25. Jonga palweliaxi mi=
nä tullut olen Jumalan toi=
mituxen jälkeen, joka minulle
teidän kohtaanne annettu on,
täyttämään Jumalan sanaa:
Eph. 3: 2.

Digitized by Google

26. Sitä salaisutta, joka ijankaikkisesta ja sukukunnista on salattu ollut, mutta nyt hänen Pyhillensä ilmoitettu:
Matth. 13: 11. Rom. 16: 25. 1 Cor. 2: 7. Eph. 1: 9. 3: 9. 2 Tim. 1: 10. Tit. 1: 3. 1 Pet. 1: 20.

27. Joille Jumala tahdoi sen julistaa, mikä tämän salaisuden kunniallinen rikkaus pakanoitten seasa on, joka on Christus teisä, se kunnian toiwo.
Rom. 9: 23. 2 Cor. 2: 14. Eph. 3: 8.

28. Jonga me ilmoitamme, ja kaikkia ihmisiä neuwomme, ja kaikkia ihmisiä kaikkinaisesa wiisaudesa opetamme, että me jokaitzen ihmisen Christuxesa JEsuxesa täydellisexi saataisimme: 2 Cor. 11: 2. Eph. 5: 27.

29. Jota minä myös ahkeroitzen, ja hänen waikutuxensa jälkeen kilwoittelen, joka minusa wäkewästi waikutta.
Phil. 1: 30. 2 Tim. 4: 7. Ebr. 10: 32

2. Luku.

Apostoli ilmoitta huolensa Coloßilaisista. Neuwoo heitä kartamaan niitä, jotka heitä pyytäwät wietellä pois Christuxen tunnosta. Erinomattain wältämään wääriä oppia.

Sillä minä soisin teidän tietäwän kuinga suuri kilwoitus minulla on teistä, ja niistä jotka Laodiceasa owat, ja kaikista niistä, jotka ei minun kaswojani lihasa nähnet:
Phil. 1: 30. 1 Theß. 2: 2.

2. Että heidän sydämensä saisit lohdutuxen, ja liitetyxi tulisit rakkaudesa kaikkeen rikkauteen, täydellisesä ymmärryxesä, Jumalan ja Isän ja Christuxen salaisuden tundemiseen:
2 Cor. 1: 6. Joh. 17: 3.

3. Josa kaikki wiisauden ja taidon tawarat kätketyt owat.

4. Mutta sen minä sanon, ettei joku teitä wiettelisi kawalalla puhella. Eph. 5: 6.

5. Sillä waikka en minä Lihasa läsnä ole, niin minä kuitengin Hengesä teidän tykönänne olen, iloitzen ja näen teidän toimellisudenne, ja teidän wahwan Uskonna Christuxen päälle. 1 Cor. 5: 3.

6. Niinkuin te nyt HERran JEsuxen Christuxen oletta ottanet wastan, niin waeldakat hänesä: 1 Theß. 4: 1. Jud. Ep. v. 3.

7. Ja olkat hänesä juuritetut ja raketut, ja uskosa wahwistetut, niinkuin te oppenet oletta, ja olkat siinä runsasti kiitolliset. 1 Cor. 1: 5. Eph. 2: 21, 22. 3: 17.

8. Katzokat ettei joku teitä wiettele Philosophian ja turhain jaarituisten kautta, ihmisten opin ja mailmallisten säätyin jälkeen, ja ei Christuxen jälkeen.
Matth. 15: 2. Rom. 16: 17. Gal. 4: 3, 9. Ebr. 13: 9.

9. Sillä hänesä asuu koko jumaluden täydellisys ruumillisesti. Joh. 1: 14. Col. 1: 19.

10. Ja te oletta hänesä täydelliset, joka kaiken Herrauden ja Esiwallan pää on. Joh. 1: 16.
Rom. 8: 38. Eph. 1: 21. 1 Pet. 3: 22.

Digitized by Google

11. Jonga kautta te myös ymbärileikatut oletta sillä ymbärileikkauxella joka käsitä tapahtuu, syndisen ruumin pois panemisen kautta lihasa, Christuxen ymbärileikkauxella:
5 Mos. 10: 6. Phil. 3: 3. Eph. 4: 22. Col. 3: 8, 9.

12. Ynnä hänen kanßansa Kasten kautta haudatut; Josa te myös hänen kanssansa oletta nosnet ylös uskon kautta, jonga Jumala waikutta, joka hänen kuolleista herättänyt on.
Rom. 6: 3, 4. Col. 3: 1.

13. Ja on teidän hänen kanßansa eläwäxi tehnyt, koska te synnisä kuollet olitta, ja teidän lihanne esinahasa, ja on meille kaikki synnit anderxi andanut. Eph. 2: 1, 5, 11.

14. Ja on pyhkinyt pois sen käsikirjoituxen, joka säätyin kautta meitä wastan oli, ja meille wastahakoinen, sen hän otti pois ja naulitzi ristiin.

15. Ja on ryöstänyt wallituxet ja wäkewydet, ja toi heidän näkywiin, ja sai heistä woittokunnian itze kauttansa.
Joh. 12: 31. Eph. 6: 12. Ebr. 2: 14. Matth. 12: 29. Luc. 11: 22. Eph. 4: 8.

16. Alkän siis kengän teitä duomitko ruasta, eli juomasta taikka määrätyistä pyhäpäiwistä, ei uudesta kuusta, eikä Sabbatheista:
Tit. 1: 15. 3 Mos. 11: 2, &c. Rom. 14: 2, &c. 3 Mos. 23: 2, &c. Gal. 4: 10.

17. Jotka owat tulewaisten warjo, mutta itze ruumis on Christuxesa. Ebr. 8: 5. 10: 1.

18. Alkät andako kenengän woitta teidä kilwoituxenne palkkaa, joka tahtoo teitä nöyryteen ja Engelitten palweluxeen, waeldain niisä, joita ei hän nähnyt ole, ja on tyhmästi hänen lihallisesa mielesänsä paisunut. Matth. 24: 4. 1 Joh. 4: 1.

19. Ja ei ripu kiinni Pääsä, josta koko ruumis, jäsenistä ja rawioista saa wäkewyden, ja kokoon liitetty on, ja niin siinä lisämisesä kaswaa, kuin Jumala anda. Eph. 4: 15, 16.

20. Jos te siis oletta Christuxen kanssa mailman säädyistä kuollet: mixi te teitänne annatte säädyillä solmita, niinkuin te mailmasa eläisitte?
Rom. 6: 3, 5. 7: 4, 6. Gal. 2: 19, Gal. 4: 9. Col. 2: 8.

21. Alä siihen rupe, (sanowat ne) älä maista, älä pitele.

22. Jotka kaikki kulumisesa hukkuwat, ja ihmisten käskyt ja opit owat.
Matth. 15: 9. Tit. 1: 14.

23. Joilla kyllä wiisauden muoto on, itzewalitusa palweluxesa ja nöyrydesä, ja siinä ettei he ruumistansa armahda, eikä tee lihallensa kunniata hänen tarpeisansa.
1 Tim. 4: 8. 1 Tim. 5: 23.

3. Luku.

Waroitus pyrkimään taiwallisten perään. Neuwo Christilliseen elämään yhteisesti. Erinomainen opetus huonellisille säädylle.

Jos te siis Christuxen kanßa oletta nosnet ylös, niin

etzikät niitä kuin ylhällä owat, kusa Christus istuu Jumalan oikialla kädellä.
Rom. 6: 5. Eph. 2: 6. Col. 2: 12. Eph. 1: 20.
2. Pyrkikät niitten perään kuin ylhällä owat, ja ei niitten kuin maan päällä owat.
3. Sillä te oletta kuollet, ja teidän elämänne on kätketty Christuxen kanßa Jumalasa.
Rom. 6: 2. rc. 8: 24. Gal. 2: 20.
4. Koska Christus, meidän elämämme, ilmoitetuxi tulee, silloin tekin hänen kanssansa kunniasa ilmoitetan.
Phil. 3: 21. 1 Joh. 3: 2.
5. Niin kuolettakat sentähden teidän jäsenenne jotka maan päällä owat, huorus, saastaisus, häpiällinen himo, rietta halaus ja ahneus, joka on epäjumalden palwelus: Rom. 6: 13. 8: 13. 1 Thess. 4: 5. Ilm. K. 22: 15.
6. Joidenga tähden Jumalan wiha epäuskoisten lasten päälle tulee. 1 Cor. 6: 9, 10. Gal. 5: 21.
7. Joisa tekin muinen waelsitta, koska te niisä elitte.
Rom. 6: 20. 7: 5. 1 Cor. 6: 11.
8. Mutta nyt pangat myös te pois nämät kaikki, wiha, närkästys, pahuus, pilkka, ilkiät sanat teidän suustanne.
Eph. 4: 25, 29. 5: 4. Ebr. 12: 1. Jac. 1: 21.
9. Älkät walehtelko keskenänne, ja riisukat pois teistänne wanha ihminen tekoinensa:
Eph. 4: 22.
10. Ja pukekat päällenne uusi, joka hänen tundemiseensa uudistetan, hänen kuwansa jälkeen joka sen luonut on.
Rom. 6: 4. Eph. 2: 10. 4: 24.
11. Kusa ei ole Grekiläinen ja Judalainen: ymbärileickaus ja esinahka: Barbarus ja Schyta: orja ja wapa: waan kaikki ja kaikkisa Christus.
Rom. 10: 12. 1 Cor. 7: 21, 22 Gal. 3: 28. 5: 6.
12. Niin pukekat siis teitänne niinkuin Jumalan walitut, pyhät ja rakkat, sydämellisellä laupiudella, ystäwydellä, nöyrydellä, hiljaisudella ja pitkämielisydellä. Eph. 6: 11. Gal. 5: 22.
13. Ja kärsikät toinen toistanne, ja andexi andakat toinen toisellenne; jos jollakin on kannetta toista wastan: Niinkuin myös Christus teille on andexi andanut, niin myös tekin tehkät.
Matth. 6: 14. Marc. 11: 25. Eph. 4: 32.
14. Mutta ylitzen näiden kaikkein pukekat päällenne rakkaus, joka on täydellisyden side.
Joh. 15: 12. Eph. 4: 3. Col. 2: 2.
15. Ja Jumalan rauha hallitkon teidän sydämisänne, johonga te myös kutzutut oletta yhteen ruumiseen; ja olkat kiitolliset. Phil. 4: 7. Eph. 4: 4.
16. Asukan Jumalan sana runsasti teisä, kaikella wiisaudella: Opettakat ja neuwokat teitänne keskenänne, psalmeilla ja kiitoswirsillä, ja hengellisillä lauluilla, weisaten armon kautta HERralle teidän sydämisänne. 1 Cor. 14: 26. Eph. 5: 19.
17. Ja kaikki mitä te teette puhella eli työllä, niin tehkät kaikki HERran JEsuxen ni-

meen, ja kiittäkät Jumalata ja Isää hänen kauttansa.
1 Cor. 10: 31. Eph. 5: 20. 1 Theff. 5: 18. Ebr. 13: 15.

18. Waimot, olkat teidän miehillenne alamaiset HErrasa, niinkuin kohtullinen on.
1 Cor. 14; 34. Eph. 5: 22.

19. Miehet, rakastakat waimojanne, ja älkät olko tylyt heitä wastan. Eph. 5: 25. 1 Pet. 3: 7.

20. Lapset, olkat kuuliaiset wanhimmillenne kaikisa; sillä se on HErralle hywin otollinen. Eph. 6: 1.

21. Isät, älkät kehoittako teidän lapsianne wihaan, ettei he araxi tulisi. Eph. 6: 4.

22. Palweliat, olkat kuuliaiset kaikisa teidän ruumillisille isännillenne, ei silmäin edesä palwellen, niinkuin ne jotka ihmisten mieldä noutawat, waan sydämen yxikertaisudesa, ja Jumalan pelwosa. Eph. 6; 5, 6. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18.

23. Ja kaikki mitä te teette, se tehkät sydämestänne, niinkuin HErralle, ja ei ihmisille:

24. Ja tietkät että te saatte HErralda perimisen palkan; sillä te palweletta HErraa Christusta.

25. Mutta joka wäärin teke, sen pitä saaman sen jälkeen kuin hän wäärintehnyt on; ja ei pidä muotoa katzottaman.
Ap. T. 10: 34. Rom. 2: 11. 1 Pet. 1: 17.

4. Luku.

Pawali neuwottuansa isännitä, opetta rukoilemisesta, ja toimellisista käytöxistä uskottomain seasa. Lähettä Colossilaisille tiedon tilasta sa. Terwehdyxen jälkeen, käskee lukea tätä lähetyskirjaa, jonga hän nyt päättä.

Isännät, se kuin oikeus ja kohtuus on, niin osottakat palwelioille, tieten että teilläkin on HErra Taiwaisa. Eph. 6; 9.

2. Olkat alinomaisesti rukouxisa, walwoin niisä kiitoxen kanssa: Luc. 18: 1. Ap. T. 1: 14. Rom. 12: 12. Eph. 6: 18.

3. Rukoillen ynnä meidängin edestämme, että Jumala meille sanansa owen awais Christuxen salaisutta puhumaan, jongatähden minä myös sidottu olen: 1 Cor. 16: 9. 2 Theff. 3: 1. 1 Cor. 4: 1. Eph. 6: 19 Col. 1: 26.

4. Että minä sen julistaisin, niinkuin minun puhua tulee.

5. Waeldakat wiisasti niiden kanssa kuin ulkona owat, ja ottakat ajasta waari.
Eph. 5: 15, 16. 1 Theff. 4: 12.

6. Teidän puhenne olkon aina otollinen, ja suolalla sekoitettu, että te tiedäisitte, kuinga teidän pitä jokaista wastaman.
Marc. 9: 50. Col. 3: 8, 16.

7. Kaikista minun menoistani pitä Tychikuxen, sen rakkan weljen ja uskollisen palwelian ja kanssapalwelian HErrasa, teille tiettäwäxi tekemän.
Ap. T. 20: 4. Eph. 6: 21, 1 Tim. 4: 12.

8. Jonga minä sitäwarten lähetin teidän tygönne, että minä saisin tietä teidän tilanne, ja että hän teidän sydämenne lohdutais:

Digitized by Google

9. Ynnä Onesimuxen, uskollisen ja rakkan weljen kanßa, joka yxi teistä on: Kuinga kaikki täällä owat, he teille tiettäwäxi tekewät. Philem. v. 10.

10. Aristarchus minun kanssafangini terwehtä teitä, ja Marcus Barnaban nepa, josta te käskyt saanet oletta: jos hän tulee teidän tygönne, niin ottakat händä wastan.
Ap. T. 19: 29. 27: 2. Philem. v. 23, 24. Ap. T. 15: 37. 2 Tim. 4: 11.

11. Ja Jesus, joka Justuxexi kutzutan, jotka ymbärileikkauxesta owat: Nämät ainoat owat minun auttajani Jumalan waldakundaan, jotka minulle lohdutuxexi ollet owat.

12. Teitä terwehtä Epaphras, joka on teistä Christuxen palwelia, ja rukoilee ahkerasti teidän edestänne, että te täydelliset olisitta, kaikella Jumalan tahdolla täytetyt.
Rom. 15: 30. Col. 1: 7. Philem. v. 23.

13. Sillä minä todistan hänestä, että hän suuren kiiwauden teistä pitä, ja niistä jotka Laodiceasa ja Hierapolisa owat.
L. 2: 1. Ilm. K. 3: 14.

14. Teitä terwehtä Lucas Lääkäri, se rakas, ja Demas.
2. Tim. 4: 10, 11.

15. Terwehtäkät weljiä jotka owat Laodiceasa, ja Nymphata, ja sitä Seurakundaa kuin hänen huonesansa on.

16. Ja koska tämä lähetyskirja on teidän edesänne luettu, niin laittakat että se Laodiceangin Seurakunnasa luetaisin: ja että tekin sen lukisitte, joka Laodiceasta kirjoitettu on.
1 Thess. 5: 27.

17. Ja sanokat Archippuxelle: pidä wirastas waari, jongas HErrasa saanut olet, ettäs sen toimitaisit. Philem. v. 2.

18. Terwetys minun, Pawalin, kädelläni: Muistakat minun siteitäni. Armo olkon teidän kanßanne, Amen!
1 Cor. 16: 21. 2 Thess. 3: 17. Ebr. 13: 3. Rom. 16: 24. 1 Cor. 16: 23.

Colossilaisten tygö kirjoitettu Romista Tychicuxen ja Onesimuxen kanßa.

Pawalin edellinen Epistola Thessalonikalaisten tygö.

1. Luku.

Pawali tawallisen terwehdyxen jälken, kiittä Jumalata Thessalonicalaisten tähden. Ylistää heidän käytöstänsä uskosa, rakkaudesa ja kärsiwällisydesä.

Pawali ja Silwanus ja Timotheus Thessalonican Seurakunnalle, Isäsä Jumalasa, ja HErrasa JEsuxesa Christuxesa: Armo olkon teille ja rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HErralda JEsuxelda Christuxelda!
2 Cor. 1: 19. 1 Pet. 5: 12. Rom. 1: 7. 1 Cor. 1: 3. Eph. 1: 2. 1. Pet. 1: 2.

Digitized by Google

2. Me kiitämme aina Ju-
malata kaikkein teidän edestän-
ne, ja muistamme meidän ru-
kouxisamme teitä: Rom. 1: 8, 9.
Eph. 1: 16. Phil. 1: 3. 2 Thess. 1: 3.
3. Ja lakkamata muistam-
me teidän tekojanne uskosa, ja
teidän töitänne rakkaudesa, ja
teidän kärsiwällisyttänne toi-
wosa, joka on meidän HER-
ranme JEsuxen Christuxen
päälle Jumalan ja meidän
Isämme edesä. Joh. 6: 29.
4. Sillä rakkat weljet, Ju-
malalda rakastetut, me tiedäm-
me kuinga te walitut oletta.
2 Thess. 2: 13.
5. Että meidän Ewange-
liumi on teidän tykönänne ol-
lut, ei ainoastansa puhesa, waan
myös woimasa ja Pyhäsä
Hengesä, ja wahwasa tiedosa;
niinkuin te tiedätte mingäkal-
taiset me teidän tykönänne tei-
dän tähtenne olimma.
1 Cor. 2: 4. 1 Thess. 2: 1. 1 Cor. 4: 20.
2 Cor. 6: 6.
6. Ja te oletta meitä ja
HERraa seuramaan ruwen-
net, ja oletta sanan monesa
waiwasa, ilolla Pyhäsä Hen-
gesä ottanet wastan:
1 Cor. 4: 16. Phil. 3: 17. 2 Thess. 3: 6,
9. Ap. T. 17: 11. Ebr. 10: 34.
7. Niin että te oletta tullet
esikuwaxi kaikille uskowaisille
Macedoniasa ja Achajasa.
8. Sillä teistä on HER-
ran sana kajahtanut, ei ainoas-
taan Macedoniasa ja Achajasa,
mutta myös jokapaikasa on
teidän uskonne Jumalan tygö
kuulunut, niin ettei meidän tar-
wita mitän puhumaan.
9. Sillä he itze ilmoittawat
meistä, mingäkaltainen tulemus
meillä on ollut teidän tygönne,
ja kuinga te Jumalan tygö
epäjumalista käätyt oletta,
eläwätä, ja totista Jumalata
palwelemaan: 1 Cor. 12: 2.
10. Ja hänen Poikaansa
Taiwaista odottamaan, jonga
hän on kuolleista herättänyt,
JEsuxen, joka meitä tulewai-
sesta wihasta wapahtaa.
2 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7. Ap. T. 1:
24. 32. Matth. 3: 7. Rom. 5: 9.

2. Luku.

Apostolitten wiran toimitus Thessalonicasa. Sen hywä waikutus Thessalonicalaisten tykönä. Apostolitten ikäwöitzemys ja toiwo heistä.

Sillä te tiedätte, rakkat wel-
jet, meidän tulemisem-
me teidän tygönne, ettei se ole
turha ollut: c. 1: 5, 9.
2. Waan niinkuin me en-
nen kärsinet ja häwäistyt o-
lemma Philippisä, niinkuin te
tiedätte, kuitengin olimma me
rohkiat meidän Jumalasamme
puhumaan teille Jumalan E-
wangeliumita suuresa kilwoit-
telemisesa. Ap. T. 16: 22. Ap. T.
17: 22. Phil. 1: 30. Col. 2: 1.
3. Sillä ei meidän neu-
womme ollut exytyxesä, eikä
saastaisudesa, ei myös petoxesa.
2 Cor. 7: 2.
4. Waan niinkuin me Ju-

Digitized by Google

malaksi koetellut olemma, ja meille on Ewangeliumi uskottu, niin me myös puhumma: Ei niin että me tahdoisimme ihmisille kelwata, waan Jumalalle, joka meidän sydämemme koettelee. Gal. 1: 7. 1 Tim. 1: 11. Tit. 1: 3. Gal. 1: 10.

5. Sillä emmä me koskan waeldanet liukkailla sanoilla niinkuin te tiedätte, engä ahneuden tilalla; Jumala on todistaja. 2 Cor. 2: 17. 4: 2. Ap. T. 20: 33. 2 Cor. 12: 17. 2 Cor. 1: 23. 11: 31. Gal. 1: 20.

6. En me myös ole ihmisildä kunniata pyytänet, eikä teildä eikä muilda; Waikka me olisimma tainnet teitä rasittaa, niinkuin Christuxen Apostolit. Joh. 5: 41. 44. 7: 18. 2 Cor. 3: 1. 10: 12. 2 Thess. 3: 9. 1 Cor. 9: 1, 12.

7. Mutta me olimma hienot teidän keskellänne; niinkuin imettäjä lapsiansa holhoo: 1 Cor. 10: 1, 2, 8, 10, 11. 13: 4.

8. Niin oli myös meidän sydämemme halu teihin, jakamaan teille, ei ainoastaan Jumalan Ewangeliumita, mutta myös meidän henkeämme; sillä te oletta meille rakkaxi tulleet: Ap. T. 20: 24. 2 Cor. 12: 15. Phil. 2: 17.

9. Sillä te muistatte, rakkat weljet, meidän työmme ja waiwamme; sillä yöllä ja päiwällä me työtä teimme, ettem me kenengän teistä rasitaisi, ja saarnaisimme Jumalan Ewangeliumia teidän edesänne. 1 Cor. 4: 12. 2 Cor. 11: 9. 12: 13. 14. 2 Thess. 3: 8.

10. Sihen te oletta todistajat ja Jumala, kuinga pyhästi, hurskasti ja nuhtettomasti me olimma teidän tykönänne, jotka uskotta.

11. Niinkuin te tiedätte, kuinga me jokaista teitä niinkuin Isä lapsiansa, olemma neuwonet ja lohduttanet,

12. Ja todistanet, että te otollisesti Jumalan edesä waellaisitta, joka teitä hänen waldakundaansa ja kunniaansa kutsunut on. 1 Cor. 7: 20. Eph. 4: 1. Phil. 1: 27. Col. 1: 10.

13. Sentähden me myös lakkamata kiitämme Jumalata, että koska te saitte sen sanan Jumalasta, jonga te meildä kuulitta, niin te sen otitte wastan ei niinkuin ihmisen sanan, waan (niinkuin se totisesti on) kuin Jumalan sanan, joka myös teisä uskowaisisa waikutta: Matth. 10: 40. Gal. 4: 14.

14. Sillä te oletta tulleet, rakkat weljet, Jumalan Seurakundain, jotka owat Judeasa, tawoittajaxi Christuxesa JEsuxesa, että te oletta myös niitä kärsinet teidän omilda langoildanne, niinkuin hekin Judalaisilda, Ebr. 10: 34. Ap. T. 17: 5, 13.

15. Jotka myös tappoit HERran JEsuxen, ja omat Prophetansa, ja owat meitä wainonnet, ja ei he Jumalalle kelpa, ja owat kaikille ihmisille wastahakoiset, Matth. 23: 34. Luc. 13: 33, 34. Ap. T. 7: 52.

16. Jotka meidän kieldäwät

Digitized by Google

pakanoille puhumasta, että he autuaxi tulisit, että he aina heidän syndinsä täyttäisit: sillä wiha on jo peräti heidän päällensä tullut. Matth. 23: 32. Ap. T. 13: 50. 14: 5, 19. Jer. 7: 28. 31. 42.

17. Mutta me, rakkat weljet, sitte kuin me hetkexi olemma teildä otetut pois, näkywistä, ei sydämestä, niin me olemma sitä enämmin suurella halulla pyytänet teidän kaswojanne nähdä.

18. Sentähden tahdoimma me tulla teidän tygönne, (minä Pawali,) kerran ja kaxi, mutta Satanas esti meitä.

19. Sillä mikä on meidän toiwomme taikka ilomme, eli meidän kerskauxemme kruunu? Eikö myös te meidän HERran JEsuxen Christuxen edesä hänen tulemisesansa? 2. Cor. 1: 14. Phil. 2: 16. 4: 1.

20. Sillä te olette meidän kunniamme ja ilomme.

3. Lucu.

Pawali lähettä Timotheuxen, heitä lohduttamaan. Timotheuxen palattua iloitzee heidän tilastansa, ikäwöitzee heitä nähdä, ja toiwotta heille wahwistusta.

SEntähden en me saanet sitä enä kärsiä, waan tahdoimma mielistyä jäämän Athenaan yxinänsä.

2. Ja lähetimme Timotheuxen meidän weljemme, Jumalan palwelian, ja meidän työkumppanimme Christuxen Evangeliumisa, wahwistamaan ja lohduttamaan teitä teidän uskosanne: Ap. T. 16: 1. Phil. 2: 19.

3. Ettei kengän näisä waiwoisa murhetitisi; sillä te tiedätte että me olemma siihen pannut. Ap. T. 14: 22. Joh. 16: 33. Phil. 1: 29. 2 Tim. 3: 12.

4. Ja tosin kuin me olimma teidän tykönänne, niin me sen teille edellä sanoimma, että meidän piti waiwaa kärsimän, niinkuin te tapahtunengin tiedätte.

5. Sentähden myös minä en minnut enä maltta itziäni, mutta lähetin tietämään teidän uskoanne, ettei kiusaja olis teitä kiusannut, ja niin meidän työmme turhaxi tullut. Matth. 4: 3. Phil. 2: 16.

6. Mutta nyt, kosta Timotheus tuli teildä meidän tygömme, ja ilmoitti meille teidän uskonne ja rakkaudenne, että te aina meitä hywäsä muistosa pidätte ja halajatte meitä nähdä, niinkuin mekin teitä.

7. Niin me olimma teistä, rakkat weljet, lohdutetut kaikesa meidän waiwasamme ja tuskasamme, teidän uskonne tähden:

8. Sillä nyt me elämme, jos te HERrasa pysytte.

9. Mingä kiitoxen sis me taidamme Jumalalle anda teidän tähtenne, kaikesta tästä ilosta kuin me iloitzemme teistä meidän Jumalamme edesä?

10.

10. Yötä ja päiwää rukoilemme ahkerasti, että me teidän kaswonne näkisimme, ja täyttäisimme mitä teidän uskostanne puuttu. Rom. 1: 10, 11. 15: 23.

11. Mutta itze Jumala ja meidän Isämme, ja meidän HErra JEsus Christus saattakon meidän tiemme teidän tygönne.

12. Mutta HErra lisätkön teitä, ja andakon rakkauden yldäkylläisin olla teidän seasanne, ja jokaista kohtaan, niinkuin mekin teille olemma: l. 5: 15.

13. Että hän teidän laittamattomat sydämenne wahwistais pyhydesä, Jumalan ja meidän Isämme edesä, meidän HErran JEsuxen Christuxen tulemisesa, kaikkein hänen pyhäinsä kansa.
Phil. 1: 10. 1 Thess. 5: 23. 2 Thess. 2: 17. Matth. 25: 31. 2 Thess. 1: 7. Jud. Ep. v. 14.

4. Luku.

Neuwo pyhään ja Christilliseen elämään. Lohdutus murhesa kuolluitten ylitze, otettu ylösnousemisesta ja wiimeisestä paiwästä.

Wielä siis, rakkat weljet, rukoilemma me teitä, ja neuwomme HErrasa JEsuxesa, niinkuin te meildä saanet oletta, kuinga teidän waeldaman ja Jumalalle kelpaman pitä, että te täydellisemmäxi tulisitta. Phil. 1: 27. 1 Thess. 2: 12.

2. Sillä te tiedätte ne käskyt, jotka me HErran JEsuxen kautta teille annoimma.

3. Sillä se on Jumalan tahto, teidän pyhydenne, että te huorutta wäldätte.
Rom. 12: 2. Eph. 5: 17, 27. Phil. 4: 8.

4. Että jokainen tiedäis pitä astiansa pyhydesä ja kunniasa.

5. Ei himoin halauxisa, niinkuin pakanat, jotka ei Jumalasta mitän tiedä.
1 Cor. 15: 34. Eph. 4: 17, 18.

6. Ja ettei yxikän sorraisi eikä pettäisi weljeänsä josakusa asiasa; sillä HErra on kaikkein näiden kostaja, kuin me myös teille ennen sanonet ja todistanet olemma. 1 Cor. 6: 8.

7. Sillä ei Jumala ole meitä kutzunut saastaisuteen, waan pyhyteen.
3 Mos. 19: 2. Joh. 17: 19. 1 Cor. 1: 2.

8. Joka siis nämät katzoo ylön, ei hän katzo ylön ihmistä, waan Jumalan, joka myös Pyhän Hengensä meihin andanut on. Luc. 10: 16.

9. Mutta weljellisestä rakkaudesta ei minun tarwita teille kirjoittamaan; sillä te oletta itze Jumalalda opetetut rakastamaan toinen toistanne.
Jer. 31: 34. Joh. 6: 45. 3 Mos. 19: 18. Matth. 22: 39. Joh. 13: 34. 15: 12. Eph. 5: 2. 1 Pet. 4: 8. 1 Joh. 3: 11, 23. 4: 21.

10. Ja sen te myös kaikille weljille teette, jotka koko Macedoniasa owat; mutta me neuwomme teitä, rakkat weljet, että te wielä täydellisemmäxi tulisitta;

11. Ja pyytäkät olla lewolliset, ja ottakat waari omista

Digitized by Google

askareistanne, tehden työtä kä-
sillänne, niinkuin me käskenet
olemma.
Ap. T. 20: 34. Eph. 4: 28. 2 Thess. 3: 8, 12.
12. Että te itzenne kunnial-
lisesti ulkonaisten kohtaan käy-
täisitte, ettei te mitän tarwitzisi.
2 Thess. 3: 7. 1 Pet. 2: 12.
13. Mutta en me myös tah-
do teildä salata, rakkat weljet,
niistä, jotka nukkunet owat, et-
tet te murehtisi, niinkuin muut,
joilla ei toiwoa ole:
5 Mos. 14: 1. 2 Sam. 12: 20.
14. Sillä jos me uskomma
että JEsus on kuollut ja nos-
nut ylös, niin on Jumala
myös ne, jotka nukkunet owat,
JEsuxen kautta tuopa edes
hänen kanßansa.
1 Cor 15: 13, 18, 20, 21, 22.
15. Sillä sen me sanomma
teille HERran puolesta: että
me jotka elämme ja jälkeen
jäämme HERran tulemiseen,
emme suingan ennätä niitä
jotka nukkunet owat:
1 Cor. 15: 51, 52.
16. Sillä itze HERra as-
tua alas taiwasta, suurella
huudolla ja ylimmäisen Enge-
lin äänellä, ja Jumalan Ba-
sunalla; ja kuollet Christu-
xesa ensin nousewat ylös.
Matth. 24: 31, 1 Cor. 15: 52. 2 Thess. 1: 7.
17. Sitte me jotka elämme
ja jälkeen jäämme, temmatan
ynnä heidän kanssansa pilwihin
HERraa wastan tuulihin:
ja niin me aina HERran
kanßa olemma.
Joh. 12: 26. 14: 3, 17: 24.
18. Lohduttakat siis teitän-
ne keskenänne näillä sanoilla.

5. Luku.

Opetus wiimeisestä päiwästä ja walmistuxesta siihen. Neuwo Opettaita kunnioittamaan, ja Jumalisutta harjoittamaan. Tämän Epistolan päätös.

Mutta aiwoista ja hetkistä,
rakkat weljet, ei teille
tarwita kirjoittamaan:
Matth. 24: 3, 36.
2. Sillä te itze wisusti tie-
dätte, että HERran päiwä on
tulewa niinkuin waras yöllä:
Matth. 24: 43. Marc. 13: 33, 34. Luc. 21:
34. 2 Pet. 3: 7, 10. Ilm. K. 3: 3. 16: 15.
3. Sillä koska he sanowat:
nyt on rauha, ja ei mitän hä-
tää, silloin kadotus langee ä-
kistä heidän päällensä, niin-
kuin raskan waimon kipu, ja
ei he suingan saa paeta.
Luc. 21: 35.
4. Mutta te, rakkat weljet,
ettepä te ole pimeydesä, ettei
se päiwä teitä käsitäisi niin-
kuin waras. Eph. 5: 8.
5. Te oletta kaikki walkeu-
den lapset ja päiwän lapset:
En me ole yön engä pimey-
den.
6. Niin älkämme siis maat-
ko niinkuin muut, waan wal-
wokamme ja olkamme raitit.
Matth. 24: 42. Luc. 21: 36. Rom. 13: 11.
1 Pet. 5: 8.
7. Sillä jotka makawat, ne
yöllä makawat, ja ne jotka
juopuwat, ne yöllä juowuxisa
owat. Rom. 13: 13.

Digitized by Google

8. Mutta me jotka päiwän lapset olemma, olkamme raitit, puetetut uskon ja rakkauden rindarauddalla, ja autuuden toiwon rautalakilla.
Rom. 13: 12. 1 Cor. 16: 13. Eph 6:14.

9. Sillä ei Jumala ole meitä pannut wihaan, waan autuutta omistamaan, meidän HERran JEsuxen Christuxen kautta:
Rom. 9: 22. Jud. Ep. v. 4. 1 Pet. 2: 8.

10. Joka meidän edestämme kuollut on; että, jos me walwomme eli makamma, me ynnä hänen kanßansa eläisimme.
Rom. 14: 8, 9. 2 Cor. 5: 15.

11. Sentähden neuwokat teitänne keskenänne ja raketkat toinen toistanne, niinkuin te myös teette.

12. Mutta me rukoilemma teitä, rakkat weljet, että te ne tundisitta jotka teidän seasanne työtä tekewät, ja teidän Esimiehenne owat HERrasa, ja teitä neuwowat.
Rom. 15: 27. 1 Cor. 16: 18. Phil. 2: 29.

13. Pitäkät heitä sitä rakkampana heidän tekonsa tähden. Olkat rauhalliset keskenänne.

14. Mutta me neuwomme teitä, rakkat weljet, neuwokat tawattomia, lohduttakat heikkomielisiä, holhokat heikoja, olkat kärsiwäiset jokaißen kanßa.
2 Thess. 3: 6, 11. Rom. 14: 1. Gal. 6: 1, 2.

15. Katzokat, ettei joku pahaa pahalla kosta; waan noudattakat hywää, sekä keskenänne, että jokaista kohtaan.
Gal. 6: 10

16. Olkat aina iloiset.
Luc. 10: 20. Rom. 12: 12. Phil. 4: 4.

17. Rukoilkat lakkamata.
Luc. 18: 1. Eph. 6: 18. Col. 4: 2.

18. Kiittäkät kaikkein edestä; Sillä se on Jumalan tahto teistä Christuxesa JEsuxesa.
Eph. 5: 20.

19. Älkät Hengeä sammutako.
Eph. 4: 30. 2 Tim. 1: 6.

20. Älkät Prophetiata katzoko ylön.
1 Cor. 14: 30.

21. Koetelkat kaikki; ja pitäkät se kuin hywä on.
1 Cor. 2: 11, 15. 1 Joh. 4: 1.

22. Wälttäkät kaikkea kuin pahaxi näkyy.

23. Mutta itze rauhan Jumala pyhittäkön teitä kokonansa, että koko teidän hengenne ja sielunne ja ruumiinne, meidän HERran JEsuxen Christuxen tulemisesa nuhtetoina pidetäisiin.
Phil. 4: 9. 1 Cor. 1: 8. 1 Thess. 3: 13.

24. Hän on uskollinen, joka teitä kutzunut on ja sen myös täyttä.
1 Cor. 1: 9. 2 Cor. 1: 18. 2 Thess. 3: 3.

25. Rakkat weljet, rukoilkat meidän edestämme.

26. Terwehtäkät kaikkia weljiä pyhällä suunannolla.
Rom. 16: 16. 1 Cor. 16: 20. 2 Cor. 13: 12. 1 Pet. 5: 14.

27. Minä wannotan teitä HERran kautta, että te tämän lähetyskirjan kaikkein pyhäin weljein edesä luette annatte.
Col. 4: 16.

28. Meidän HERran JE-

Digitized by Google

suxen Christuxen Armo olkon teidän kanßanne, Amen!
Rom. 16: 24. 1 Cor. 16: 23.

Ensimmäinen Epistola Thessalonikalaisten tygö kirjoitettu Athenasta.

Pawalin toinen Epistola Thessalonikalaisten tygö.

1. Luku.

Terwehdyxen jälkeen, kiittä Pawali Jumalata Thessalonikalaisten tähden. Lohdutta heitä Christuxen tulemisesta. Rukoilee heidän edestänsä.

Pawali ja Silwanus ja Timotheus Thessalonikan Seurakunnalle Jumalasa meidän Isäsämme, ja HErrasa JEsuxesa Christuxesa.
1 Thess. 1: 1.

2. Armo olkon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja HErralda JEsuxelda Christuxelda!
Rom. 1: 7. 1 Cor. 1: 3. 1 Pet. 1: 2.

3. Meidän pitä aina teidän edestänne, rakkat weljet, Jumalata kiittämän, niinkuin kohtullinen on, sillä teidän uskonne kaswaa jalosti, ja kaikkein teidän rakkaudenne lisändy jokaista kohtaan.
Phil. 1: 3. Col. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. Eph. 1: 15.

4. Niin että me meitämme teistä Jumalan Seurakunnisa kerskamme, teidän kärsiwällisyydestänne ja uskostanne kaikesa teidän wainosanne ja waiwasanne, kuin te kärsitte.
2 Cor. 7: 14. 9: 2. 1 Thess. 2: 19.

5. Jotka osottawat että Jumala on oikein duomitzewa, ja te Jumalan waldakundaan sen weliaxi tuletta, jongatähden te myös kärsitte.
Phil. 1: 28. 1 Thess. 2: 14.

6. Että se on oikein Jumalan edesä niitä taas waiwata jotka teitä waiwawat:

7. Mutta teille, jotka waiwatan, anda lewon meidän kanßamme, kosta HErra JEsus Taiwaasta ilmandu, hänen woimansa Engelitten kanßa:
1 Thess. 4: 16.

8. Ja tulen leimauxella, josta niille kostaa jotka ei Jumalata tundenet, ja niille jotka ei meidän HErran JEsuxen Christuxen Ewangeliumita tottele. Rom. 2: 8. 1 Pet. 3: 7.

9. Jotka waiwan kärsimän pitä, ijankaikkisen kadotuxen, HErran kaswoista, ja hänen kunniansa wäkewydestä:

10. Kosta hän tulewa on, kirkastetta hänen Pyhäinsä kanßa, ja ihmellisexi tulemaan kaikkein uskowaisten kanßa: sillä meidän todistuxemme teidän tygönne siitä päiwästä olette te uskonet,
Ap. T. 1: 11. 1 Thess. 1: 10. Tit. 2: 13.

11. Ja sentähden me myös

aina rukoilemma teidän edes-
tänne, että meidän Jumalam-
me teitä otollisexi tekis siihen
kutzumiseen, ja täytäis kaiken
hywyyden suosion, ja uskon wai-
kutuxen, woimasa:
12. Että meidän HERran
JEsuxen Christuxen Nimi tei-
sä ylistettäisin, ja te taas hänes-
sä, meidän Jumalan ja HERran JEsuxen Christuxen ar-
mon kautta.

2. Luku.

Opetus Christuxen tulemisesta, ja Antichristuxen, s. o. Christuxen wastanseisojan ilmandumisesta. Kehoitus kiitollisuteen, ja pysywäisyteen totuudesa.

Mutta me rukoilemma teitä, rakkat weljet, meidän HERran JEsuxen Christuxen tulemisen ja meidän kokoondumisemme kautta hänen tygönsä:
2. Ettet te aiwan nopiasti teitänne salli teidän mielestänne käätä pois eli peljätettä, ei Hengen, eikä puhen, eikä kirjan kautta, niinkuin se meildä lähetetty olis, niinkuin Christuxen päiwä jo käsisä olis.
Matth. 24: 4. Eph. 5: 6. Col. 2: 18. 1 Joh. 4: 1.
3. Älkät andako kenengän teitänne wietellä millän tawalla; Sillä ei hän ennen tule kuin luopumus tapahtuu, ja synnin ihminen ilmoitetan, se kadotuxen lapsi.
Matth. 24: 23. 1 Tim. 4: 1. 1 Joh. 2: 18.
4. Joka on wastanseisoja, ja korotta itzensä kaikkein päälle, kuin Jumalaxi taikka Jumalan palwelluxexi kutzutan, niin että hän istutta itzensä Jumalan Templiin niinkuin Jumala, ja teke itzensä Jumalaxi.
5. Ettekö te muista, että minä teidän tykönänne ollesani näitä jo teille sanoin?
6. Ja mitä nyt estää, te tiedätte, että hän pitä ajallansa ilmoitettaman.
7. Sillä hän nyt pahuuden waikutta salaisesti, ainoasta että sen kuin nyt estää, pitä tuleman pois. Ap. T. 20: 29.
8. Ja silloin se pahanelkinen ilmoitetan, jonga HERra suunsa Hengellä tappa, ja teke hänen kanssansa loppun, hänen tulemisensa ilmoituxen kautta. Ilm. K. 19: 13, 15, 20, 21.
9. Jonga tulemus Satanan waikutuxen jälkeen tapahtuu, kaikella woimalla ja merkeillä ja petollisilla ihmeillä.
Joh. 8: 41. 2 Cor. 4: 4. Eph. 2: 2. Matth. 24: 24. Ilm. K. 13: 13.
10. Ja kaikella wäärydän petoxella, niiden seasa jotka kadotuxeen tulewat; ettei he rackautta totuuden puoleen ottanet, autuaxi tullaxensa.
1 Tim. 4: 3. Ilm. K. 9: 4. 13: 8.
11. Sentähden on Jumala heille lähettäwä wäkewän exytyxen, niin että he walhen uskowat: Rom. 1: 24.
12. Että ne kaikki duomit-

laisin, jotka ei totuutta uskonet, waan wäärytteen suostuwat.

13. Mutta meidän pitä alna teidän edestänne Jumalata kiittämän, rakkat weljet HERrasa, että Jumala on teidän alusta autuuteen walinnut, Hengen pyhityxen kautta, ja totuuden uskosa:
1. 1: 3. 1 Thess. 1: 4.

14. Johonga hän teitä meidän Ewangeliumin kautta kutsunut on, meidän HERran JEsuxen Christuxen kunnian omaisuteen.

15. Niin olkat siis, rakkat weljet, pysywäiset, ja pitäkät ne säädyt kuin te oppenet oletta, olkon se meidän saarnastamme taikka kirjastamme. 1. 3: 6.

16. Mutta itze meidän HERra JEsus Christus, ja Jumala ja meidän Isämme, joka meitä rakasti, ja andoi meille ijankaikkisen lohdutuxen ja hywän toiwon armon kautta,

17. Lohduttakon teidän sydämenne, ja teitä kaikkinaisesa opisa ja hywäsä työsä wahwistakon!

3 Luku.

Neuwo rukoilemaan Jumalan sanan menestyxestä. Waroitus karttamaan tawattomia, niin myös laiskutta, ja Jumalan sanan ylönkatzojta. Päätöxexi osotetan tundomerkki Pawalin lähetyskirjoihin.

Wielä, rakkat weljet, rukoilkat meidän edestämme, että HERran sana menestyis, ja niin kunnioitettaisin kuin teidängin tykönänne:
Matth. 9: 38. Eph. 6: 18, 19. Col. 4: 3

2. Ja että me häjyistä ja pahoista ihmisistä pelastettaisin; sillä ei usko ole joka miehen.
Rom. 15: 30, 31. Joh. 6: 44.

3. Mutta HERra on uskollinen, joka teitä wahwistaa, ja pahasta warjelee. 1 Cor. 1: 9. 1 Cor. 10: 13. 1 Thess. 5: 24. Joh. 17: 15.

4. Mutta me toiwomme HERrasa teistä, että te teette ja tekewäiset oletta mitä me teille olemma käskenet. 2 Cor. 7: 16.

5. Mutta HERra ojendakon teidän sydämenne Jumalan rakkauteen, ja Christuxen kärsiwällisyteen!

6. Mutta me käskemme teitä, rakkat weljet, meidän HERran JEsuxen Christuxen Nimeen, että te teitänne eroitaisitta jokaitzesta weljestä, joka häjysti itzensä käyttä, ja ei sen säädyn jälkeen kuin hän meildä saanut on. 1 Cor. 5: 11, 13. 1 Thess. 5: 14. Tit. 3: 10. 2 Joh. v. 10.

7. Sillä te itze tiedätte, kuinga teidän meitä seuraman pitä: Empä me ole tawattomasti teidän seasanne ollet.
1 Cor. 4: 16. 1 Cor. 11: 1. 1 Thess. 1: 6. 1 Cor. 2: 10.

8. En me myös ole leipää keltän ilman ottanet, waan työllä ja hiellä, yöllä ja päiwällä olemma me työtä tehnet, ettei me kellengän teidän seasanne kuormaxi olisi.
Ap. T. 18: 3. 20: 34. 1 Cor. 4: 12. 2 Cor. 11: 9. 12: 13. 1 Thess. 2: 9.

Digitized by Google

9. Ei ettei meillä se walda olisi; waan että me itzemme opixi teille andaisimme, seurataxenne meitä. Matth. 10: 10. 1 Cor. 9: 4. x. 1 Tim. 5: 18. 1 Cor. 4: 16. 11: 1. 1 Thess. 1: 6. 2: 7, 10. Phil. 3: 17.

10. Ja koska me teidän tykönänne olimma, niin me senkaltaisia teille käskimme, että jos ei joku tahdo työtä tehdä, niin ei hänen syömängän pidä. 1 Mos. 3: 19.

11. Sillä me kuulemma, että muutamat teidän seasanne tawattomasti waeldawat, ja ei tee työtä, waan joutalisna owat.

12. Mutta senkaltaisia me käskemmä ja neuwomme meidän HErran JEsuxen Christuxen kautta, että he hiljaisudesa työtä tekisit, ja omaa leipäänsä söisit. Eph. 4: 28. 1 Thess. 4: 11.

13. Mutta te, rakkat weljet, älkät wäsykö hywää tekemästä. Gal. 6: 9.

14. Ellei siis joku tottele meidän sanaamme lähetyskirjan kautta, niin merkitkät se, ja älkät kanszakäymistä pitäkö hänen kanszansa, että hän häpeis. Matth. 18: 17. 1 Cor. 5: 9.

15. Ja älkät händä pitäkö niinkuin wihollisna, waan neuwokat niinkuin weljeä.

16. Mutta itze rauhan HErra, andakon teille Rauhan aina kaikella tawalla! HErra olkon teidän kaikkein kanszanne! Rom. 15: 33. 16: 20. 1 Cor. 14: 33. 2 Cor. 13: 11. Phil. 4: 9. 1 Thess. 5: 23.

17. Terwetys minun Pawalin kädelläni, joka on merkki kaikisa lähetyskirjoisa: näin minä kirjoitan. 1 Cor. 16: 21. Col. 4: 18.

18. Meidän HErran JEsuxen Christuxen Armo olkon kaikkein teidän kanszanne, Amen!

Toinen Epistola Thessalonikalaisten tygö kirjoitettu Athenasta.

Pawalin edellinen Epistola Timotheuxen tygö.

1. Luku.

Pawali terwehtä Timotheusta ja neuwoo händä wäärää oppia estämään. Näyttä Lain ytimen ja tarkoituxen. Kiittä Jumalan armoa itziänsä kohtaan, ja osotta mikä Ewangeliumi on. Waroittä Timotheusta urhollisesen lujuteen Ewangeliumin opisa.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli, Jumalan meidän Lunastajamme asetuxen jälkeen, ja HErran JEsuxen Christuxen, joka meidän toiwomme on, Ap. T. 9: 15. Gal. 1: 1. Col. 1: 27.

2. Timotheuxelle minun wäälle pojalleni uskosa, armo, laupius ja rauha Jumalalda meidän Isäldämme, ja meidän HERralda JEsuxelda Christuxelda!
Ap. T. 16: 1. 1 Cor. 4: 17. 1 Thess. 3: 2. Gal. 1: 3. Tit. 1: 4. 1 Pet. 1: 2.

3. Niinkuin minä Macedoniaan lähteisäni käskin sinun olla Ephesosa, niin neuwo muutamia, ettei he toisin opetaisi.
Ap. T. 20: 1, 3. Gal. 1: 6, 7.

4. Eikä juttuja totteliſi ja pohwilukuja, joilla ei loppua ole, jotka enämmin tutkimiset matkaan saattawat, kuin parannuxen Jumalan tygö joka on uskosa.
1. 4: 7. 2 Tim. 2: 16, 23.

5. Mutta käskyn päätös on, rakkaus puhtasta sydämestä, ja hywästä omasta tunnosta, ja wilpittömästä uskosta.
Rom. 13: 8. Gal. 5: 14.

6. Joisa muutamat owat häiräbtynet, ja owat turhiin jaarituxiin käändynet:
1. 6: 4, 20. Tit. 1: 14. 3: 9.

7. Ja tahtowat Lain opettajat olla, ja ei ymmärrä mitä he puhuwat eli päättäwät.

8. Mutta me tiedämme Lain hywäxi, jos se oikein käytetän:
Rom. 7: 12.

9. Tieten se, ettei wanhurskalle ole Laki pandu, waan wäärille, ja tottelemattomille, jumalattomille ja syndisille, pakanallisille ja kelwottomille, Isänsä tappajille ja äitinsä tappajille, miehentappajille,
Gal. 3: 19. 5: 23.

10. Huorintekijille, miesten kanssa makaajille, ihmisten warkaille, walehtelijille, walapattoisille, ja mitä muuta senkaltaista sitä terwellistä oppia wastan on.

11. Sen autuan Jumalan kunniallisen Ewangeliumin jälkeen, joka minulle uskottu on.

12. Ja minä kiitän meidän HERraa Christusta JEsusta, joka minun woimalliseri tehnyt on, ja luki minun uskolliseri, asettain tähän wirkaan.

13. Joka ennen pilkkaja ja wainoja ja häwäisiä olin: mutta minulle on laupius tapahtunut; Sillä minä tein sitä tietämätä epäuskosa.
Ap. T. 8: 3. 9: 1. 22: 4. 26: 9. 1 Cor. 15: 9. Gal. 1: 13. Phil. 3: 6. 1 Cor. 7: 25. Joh. 9: 39. Ap. T. 3: 17.

14. Mutta meidän HERran Armo oli sitä runsampi, uskon ja rakkauden kanssa, joka Christuxesa JEsuxesa on.

15. Se on totinen sana, ja kaiketi mahdollinen otta wastan, että Christus JEsus on tullut mailmaan syndisiä wapahtamaan, joista minä suurin olen: Matth. 9: 13. Marc. 2: 17. Luc. 5: 32. 19: 10. 1 Joh. 3: 5.

16. Mutta sentähden on minulle laupius tapahtunut, että JEsus Christus minusa ensin osotais kaiken pitkämielisyyden, niille esikuwaxi, jotka hänen päällensä sitä uskoman ijankaikkiseen elämään.

17. Mutta Jumalalle, ijankaikkiselle Kuningalle, kuole-

Digitized by Google

maltomalle ja näkymättömälle, ja ainoalle wiisalle olkon kunnia ja ylistys ijankaickisesta ijankaickiseen, Amen.!
Rom. 16: 27. 1 Tim. 6: 16.

18. Tämän käskyn minä annan sinulle minun poikani Timothee, endisten ennustusten jälkeen sinusta, ettäs niisä sotisit niinkuin jalo sotamies,
1. 6: 12. 2 Tim. 4: 7.

19. Ja pidäisit uskon ja hywän oman tunnon, jonga muutamat owat hyljännet, ja owat uskon puolesta haaxirikkoon tullet.
1. 3: 9.

20. Joista on Hymeneus ja Alexander, jotka minä olen Satanan halduun andanut, että he tulisit kuriteturi enä pilkkamasta.
2 Tim 2: 17. 2 Tim. 4: 14. 1 Cor. 5: 5.

2. Luku.

Apostoli neuwoo rukoilemaan kaikkein edestä, sillä Jumala tahtoo kaikkia autuari Christuxesa. Opetta miehiä oikein rukoilemaan, ja waimoja säädyllisesti itziänsä käyttämään.

Niin minä siis neuwon, että ennen kaikkia pidetäisin rukouxet, anomiset, toiwotuxet ja kiitoxet, kaikkein ihmisten edestä:

2. Kuningasten ja kaiken Esiwallan edestä, että me muhasa ja lewosa eläisimme, kaikesa jumalisudesa ja kunniallisudesa.
Jer. 29: 7.

3. Sillä se on hywä ja otollinen Jumalan meidän wapahtajamme edesä;

4. Joka tahtoo kaikkia ihmisiä autuari, ja että he totuuden tundoon tulisit.
2 Pet. 3: 9.

5. Sillä yxi on Jumala, ja yxi Wälimies, Jumalan ja ihmisten wälillä, Ihminen Christus JEsus.
Joh. 17: 3. Rom. 3: 30. 10: 12. Gal. 3: 19. Ebr. 9: 15.

6. Joka itzensä kaikkein edestä Lunastuxen hinnaxi on andanut, että senkaltaista piti ajallansa saarnattaman.
Matth. 20: 28. Eph. 1: 7. Col. 2: 12. 1 Cor. 1: 6.

7. Johonga minä myös olen Saarnajaxi ja Apostolixi asetettu (minä sanon toden Christuxesa, ja en walehtele,) pakanain opettaja uskosa ja totudesa.
Rom. 9: 1. Ap. T. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Rom. 11: 13. 15: 16. Gal. 1: 16. 2: 7, 8. Eph. 3: 8. 2 Tim. 1: 11

8. Niin minä tahdon siis, että miehet rukoilisit jokapaikasa, ja nostaisit ylös pyhät kädet, ilman wihata ja epäilystä.
Joh. 4: 21. Matth. 5: 23. 6: 14.

9. Niin myös että waimot kohtullisisa waatteisa olisit, ja kaunistaisit heitänsä häwyllä ja kainoudella, ei kaharin hiuxilla, eli kullalla, eli päärlyillä, eli kalleilla waatteilla.
Tit. 2: 3. 1 Pet. 3: 3.

10. Waan niinkuin niille waimoille sopi, jotka Jumalisuden hywäin töiden kautta osottawat.

Digitized by Google

11. Oppikan waimo hiljaisudesa, kaikella nöyrydellä.
Eph. 5: 24.
12. Mutta en minä salli waimon opetta, engä miestänsä wallita, waan että hän on hiljaisudesa. 1 Cor. 14: 34.
13. Sillä Adam on ensin, luotu, ja sitte Ewa. 1 Cor. 11: 8, 9.
14. Ja ei Adam petetty mutta waimo petettin, ja saatti ylitzekäymisen. 2 Cor. 11: 3.
15. Mutta kuitengin hän lasten synnyttämisen kautta autuaxi tulee, jos hän pysyy uskosa ja rackaudesa, ja pyhydesä siiweyden kanßa.

3. Luku.

Pispan ja opettajain oikiat awut ja omaisudet. Muiden Seurakunnan palweliain ja heidän emändäinsä käytöxet.

Se on totinen sana: jos joku Pispan wirkaa pyytä, hän hywää työtä halajaa.
2. Niin pitä siis Pispan oleman nuhtettoman, yhden emännän miehen, walpan, raitin, siwiän, wierasten holhojan, opettawaisen: Tit. 1: 6, 7.
3. Ei juomarin, ei tappelian, ei ilkiän woiton pyytäjän; waan armelian, ei riitaisen, eikä ahnen. 2 Tim. 2: 24.
4. Joka oman huonensa hywin hallitzee, jolla kuuliaiset lapset owat, kaikella kunniallisudella.
5. (Mutta jos joku ei taida omaa huonettansa hallita, kuingasta hän Jumalan Seurakunnan taita hallita?)
6. Ei åskenchristityn, ettei hän paisununa laittajan duomiohon langeisi.
7. Mutta hänellä pitä myös hywä todistus oleman niildä kuin ulkona owat; ettei hän laittajan pilkkaan ja paulaan langeisi. 1 Cor. 5: 12.
8. Niin pitä myös Seurakunnan palweliat toimelliset oleman, ei kaxikieliset, ei juomarit, ei häpiällisen woiton pyytäjät: Ap. T. 6: 3.
9. Jotka uskon salaisuden puhtasa omasa tunnosa pitäwät.
10. Jotka pitä ensin koeteldaman, ja palwelkan sitte kuin he nuhtettomaxi löytän.
11. Heidän emändänsä pitä myös siwiät oleman, ei laittajat, waan raitit, kaikisa uskolliset.
12. Seurakunnan palweliat olkon yhden emännän miehet, jotka heidän lapsensa ja oman huonensa hywin hallitzewat.
13. Sillä jotka hywin palwelewat, he heillensä hywän menestyxen ansaitzewat, ja suuren wapauden uskosa, joka on Christuxesa JEsuxesa.
Matth. 25: 21. 1 Joh. 3: 21. 5: 14.
14. Näitä minä kirjoitan sinulle, ja toiwon pian tulewaxi sinun tygös.

Digitized by Google

15. Mutta jos minä wiiwyn, että's tiedäisit kuinga sinun pitä Jumalan huonesa waeldaman, joka on eläwän Jumalan Seurakunda, totuuden patzas ja perustus.

16. Ja se on julkisesti suuri jumalisuden salaisus; että Jumala on ilmoitettu lihasa, wanhurskautettu Hengesä, näkty Engeleildä, saarnattu pakanoille, uskottu mailmasa, ja otettu ylös kunnian. Joh. 1: 14. Eph. 3: 5, 6. 1 Pet. 3: 18. 1 Joh. 1: 2.

4. Luku.

Pawali ennustaa wiimeisillä ajoilla nousewan wääriä opettaita. Neuwoo Timotheusta Jumalisuden harjoituxeen, niin myös taitawaan toimellisuteen wirasansa.

Mutta Hengi sanoo selkiästi, että wiimeisillä ajoilla muutamat luopuwat uskosta, ja ottawat waarin wiettelewistä Hengistä, ja perkeleitten opetuxista. Matth. 24: 23. 2 Thess. 2: 3. 2 Tim. 3: 1. 2 Pet. 3: 3. 1 Joh. 2: 18. Jud. Ep. v. 18.

2. Niiden kautta jotka ulkokullaisudesa walhenpuhujat owat, joiden omatundo on poltinraudalla merkitty:

3. Ja kieldäwät naimasta, ja ruokan ottamasta, kuin Jumala loi uskollisille kiitoxella nautita, ja niille jotka totuuden ymmärtänet owat. Rom. 14: 6. 1 Cor. 10: 30.

4. Sillä kaikki mitä Jumala luonut on, on hywä, ja ei ole mitän hyljättäpää, kuin kiitoxella nautitan. Ap. T. 10: 15. Rom. 14: 14, 20. 1 Cor. 10: 25. Tit. 1: 15.

5. Sillä se Jumalan sanalla ja rukouxella pyhitetän.

6. Koskas nyt senkaltaista weljille opetat, niin sinä JEsuxen Christuxen uskollinen palwelia olet, uskon sanoisa ja hywäsä opisa kaswatettu, jota sinä seurannut olet. 2 Tim. 1: 5. 3: 14, 15.

7. Mutta wäldä kelwottomia ämmän juttuja: ja harjoita sinuas jumalisuteen. c. 1: 4, 6.

8. Sillä ruumillinen harjoitus wähän kelpaa: Mutta Jumalisus on tarpellinen kaikisa asioisa, jolla on sekä nykyisen että tulewaisen elämän lupaus. Col. 2: 23.

9. Tämä on totinen sana, ja kaiketi mahdollinen otta wastan: c. 1: 15.

10. Sillä sitäwarten me työtäkin teemme ja meitä pilkatan, että me eläwän Jumalan päälle toiwonet olemma, joka kaikkein ihmisten wapahtaja on, erinomattain uskowaisten.

11. Näitä sinä neuwo ja opeta.

12. Älkön kengän sinun nuoruttas katzoko ylön, waan ole sinä uskowaisille esikuwa sanasa, kanszakäymisesä, rakkaudesa, hengesä, uskosa, puhtaudesa. 1 Cor. 16: 10, 11. Tit. 2: 15. Tit. 2: 7. 1 Pet. 5: 3.

Digitized by Google

13. Ota lukemisesta, neuwosta ja opista waari, siihenasti kuin minä tulen.

14. Älä unhohda sitä lahjaa kuin sinulle Prophetian kautta annettu on, wanhemmitten kätten päälle panemisessa. 1 Thess. 5: 19. 1 Tim. 1: 18. Ap. T. 6: 6. 8: 17. 13: 3. 19: 6. 1 Tim. 5: 22.

15. Ota näistä waari, pysy näissä; että sinun menestykses kaikille julistetuxi tulis.

16. Ota itsestäs waari, ja opista: pysy alati näissä; sillä jos sinä sen teet, niin sinä itses autuaxi saatat, ja ne jotka sinua kuulewat. Rom. 11: 14. 1 Cor. 9: 22. Jac. 5: 20.

5. Luku.

Pawali opetta Timotheusta. Nuhtelemisen toimellisudesta. Leskein holhomisesta eroiturella. Wanhinden eli Pappein arwosa pitämisestä. Monikahdoista muista asioista.

Älä wanhaa kowin nuhtele, waan neuwo händä niinkuin Isää: Nuoria, niinkuin weljiä.

2. Wanhoja waimoja niinkuin äitejä: Nuoria niinkuin sisarita, kaikella puhtaudella.

3. Kunnioita niitä leskiä kuin oikiat lesket owat.

4. Mutta jos jollakulla leskellä lapsia on, eli lasten lapsia, ne oppikan ensin oman huonensa jumalisesti hallitzemaan, ja wanhimmittensa hywän työn maxamaan; sillä se on hywin tehty, ja Jumalalle otollinen.

5. Ja se on oikia leski, joka yxinänsä on, ja asetta toiwonsa Jumalan päälle; pysyin aina rukouxisa ja auxihuutamisesa yötä ja päiwää; Luc. 2: 36, 37.

6. Mutta joka herkuisa elää, se on eläwäldä kuollut.

7. Senkaltaisia neuwo, että he nuhtettomat olisit.

8. Mutta jos ei joku omistansa, liiatengin perhestänsä, murehta pidä, se on uskon kieldänyt, ja on pakanata pahembi. 2 Tim. 3: 5.

9. Älä salli nuorempata leskeä otetta, kuin kuudenkymmenen ajastaikaista, joka yhden miehen emändä on ollut:

10. Ja jolla on hywistä töistä todistus, jos hän lapsia kaswattanut on, jos hän wierasten holhoja ollut on, jos hän Pyhäin jalkoja pesnyt on, jos hän murhellisia auttanut on, jos hän on kaikesa hywäsä työsä ahkera ollut. 1 Pet. 4: 9. Luc. 7: 38, 44.

11. Mutta nuoret lesket hyljä; sillä koska he suuttuwat Christuxeen, niin he tahtowat huolla:

12. Joilla on heidän duomionsa, että he sen ensimäisen uskon rikkonet owat.

13. Niin myös joutilasna ollesansa oppiwat he huoneita

ympärinsä juoxendelemaan; waan ei he ainoasta ole joutilat, mutta myös kielewät, hembet ja puhuwat luwattomia. Tit. 2: 3.

14. Sentähden minä tahdon, että nuoret lesket huolisit, lapsia kaswattaisit, huonen hallituxesta waaria pidäisit, eikä annaisi tilaa wastanseisojille pahoin puhua.

15. Sillä muutamat owat jo Satanan jälkeen palainnet.

16. Jos nyt jollakin uskollisella miehellä eli waimolla leskejä on, se heitä holhotkon, ja älkän Seurakundaa rasittako, että oikeille leskeille täyttyis.

17. Wanhimmat, jotka hywin hallitzewat, pitä kaxikertaisesa kunniasa pidettämän, enimmittäin ne jotka sanasa ja opisa työtä tekewät.
Rom. 12: 8. 15: 27. 1 Cor. 9: 11. Gal. 6: 6. Phil. 2: 29. 1 Thess. 5: 12. Ebr. 13: 17.

18. Sillä Raamattu sanoo: Ei sinun pidä riihtätappawan härjän suuta sitoman kiinni: ja työmies on palkkansa ansainnut. 5 Mos. 25: 4. 1 Cor. 9: 9. Matth. 10: 10. Luc. 10: 7.

19. Älä salli wanhimbaa wastan yhtän kannetta, waan kahden eli kolmen todistuxen kautta.

20. Nuhtele niitä kuin syndiä tekewät, kaikkein kuulden, että muutkin pelkäisit.

21. Minä rukoilen Jumalan, ja HERran JEsuxen Christuxen, ja walittuin Engelitten edesä, että sinä nämät pidät ilman walitzemista, ja älä mitän tee toisen puolda pitäin.
Gal. 1: 20. Phil. 1: 8. 1 Thess. 2: 5. 1 Tim. 6: 13.

22. Älä pikaisesti jongun päälle käsiäs pane; ja älä ole muitten synneistä osallinen: pidä itzes puhdasna.
Ap. T. 6: 6. 8: 17. 13: 3. 19: 6. 1 Tim. 4: 14. 2 Tim. 1: 6.

23. Älä sillen weltä juo, waan nautitze jotakin wiinaa sydämes tähden, ja että myös usein sairastat.

24. Muutamain ihmisten synnit owat kyllä julkiset, että ne ennengin duomita taitan; Mutta muutamain ästken jälistä julkisexi tulewat. Gal. 5: 19.

25. Niin myös muutamat hywät työt owat jo ennen julkiset; ja ne kuin muutoin tapahtuwat, ei taita salata.

6. Luku.

Opetuxet Palwelian welwollisudesta. Wäärän opin karttamisesta. Tytywäisydestä ja ahneudesta. Wilpittömästä Jumalisudesta. Rikasten käskyistä. Epistolan päätös.

Palwelian, jotka iken alla owat, pitä Isändänsä kaikesa kunniasa pitämän; ettei Jumalan nimi ja oppi pilkatuxi tulisi. Eph. 6: 5. Col. 3: 22. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18.

2. Mutta joilla uskolliset Isännät owat, niin älkön niitä katzoko ylön, että he wel-

jexet owat; waan olkan sitä kuuliaisemmat, että he uskolliset owat ja rakkat, jotka hywästä työstä osalliset owat. Näitä opeta, ja neuwo.

3. Jos joku toisin opetta, ja ei pysy meidän HERran JEsuxen Christuxen terwellisisä sanoisa, ja siinä opisa, kuin jumalisudesta on,

Gal. 1: 6, 7. 1 Tim. 1: 3.

4. Hän on paisunut, ja ei taida mitän, waan on sairas kysymyxisä ja sanain kilwoituxisa; joista kateus, riita, häwäistys, ja pahat luulot tulewat: 1 Cor. 8: 2. 1 Tim. 1: 4. 2 Tim. 2: 23. Tit. 3: 9.

5. Häijyt kamppauxet niiden ihmisten seasa, jotka heidän mielesänsä riiwatut owat, ja joilda totuus otettu pois on: jotka jumalisuden woitoxi luulewat. Eritä sinus senkaltaisista. 1 Cor. 11: 16. 2 Tim. 3: 5, 8. Tit. 1: 1, 11. Rom. 16: 17. Tit. 3: 10. 2 Joh. v. 10.

6. Mutta se on suuri woitto, olla jumallinen ja tytyä onneensa. 1 Tim. 4: 8. 1 Pet. 5: 7.

7. Sillä embä me ole mitän mailmaan tuonet: on siis tiettäwä, etten me myös mitän täälda taida wiedä ulos.

8. Mutta kosta meillä on elätys ja waattet, niin tytykämme niihin.

Matth. 6: 25. Ebr. 13: 5.

9. Mutta ne jotka rikastua tahtowat, langewat kiusauxeen ja paulaan, ja monihin tyhmiin ja wahingollisiin himoihin, jotka ihmiset wahingoon ja kadotuxeen upottawat.

Matth. 13: 22. Marc. 4: 19. Jac. 5: 1.

10. Sillä ahneus on kaiken pahuden juuri: jota muutamat owat himoinnet, ja owat uskosta exynet, ja itsellensä paljon murhetta saattanet.

11. Mutta sinä Jumalan ihminen, karta niitä: ja nouda wanhurskautta, jumalisutta, uskoa, rakkautta, kärsiwällisyttä ja hiljaisutta.

2 Tim. 2: 22.

12. Kilwoittele hywä uskon kilwoitus, käsitä ijankaikkinen elämä, johonga sinä kutsuttu olet, ja olet tunnustanut hywän tunnustuxen monen todistajan edesä.

1 Cor 9: 24, 25, 26. 1 Tim. 1: 18. 2 Tim. 4: 7. Phil. 3: 12, 14.

13. Minä käsken sinua Jumalan edesä, joka kaikki eläwäxi teke, ja JEsuxen Christuxen edesä, joka Pontius Pilatuxen alla hywän todistuxen tunnusti.

1 Tim. 5: 21. Matth. 27: 11. Joh. 18: 37.

14. Että sinä kästyn saastatoinna ja nuhteetoinna pidät, hamaan meidän HERran JEsuxen Christuxen ilmaituxeen asti. [illegible]

15. Jonga meille aikanansa osotta se autuas ja ainoa waldias, Kuningasten Kuningas ja kaikkein Herrain HERra. 1 Tim. 1: 17. Ilm. 17: 14. 19: 16.

16. Jolla ainoalla on kuolemattomus, joka asun kirkkaudesa, johon ei yxikän taida

Digitized by Google

taida, jota ei yxikän ihminen nähnyt ole, eikä taida nähdä: jolle olkon kunnia ja ijankaikkinen woima, Amen!
Joh. 1: 18. 1 Joh. 4: 12, 20.
17. Käske niitä kuin rikkat täsä mailmasa owat, ettei he ylpeilisi eikä panisi toiwoansa katowaisen rikkauden, mutta eläwän Jumalan päälle, joka meille anda nautitaxemme runsasti kaikkinaista:
Marc. 4: 19. 10: 24. Luc. 8: 14. 12: 15.
18. Että he tekisit hywää ja hywisä töisä rikastuisit, andaisit hywällä mielellä, olisit awullisct.
Jac. 2: 5.
19. Ja tallelle panisit itzellensä hywän perustuxen edespäin, käsittäxensä ijankaikkista elämätä.
Matth. 6: 20. Luc. 16: 9.
20. O Timothee, kätke se kuin sinulle uskottu on: ja wäldä turhia ja kelwottomia juttuja, ja niitä riitoja kuin wäärin kerskatusta taidosta tulewat:
2 Tim. 1: 14. 1 Tim. 1: 4, 6. 4: 7. 2 Tim. 2: 14, 16. Tit. 1: 14. 3: 9.
21. Josta muutamat paljo pitäwät, ja uskosta exynet owat. Armo olkon sinun kanssas, Amen!
2 Tim. 2: 18.
Timotheuxen tygö edellinen kirjoitettu Laodiceasta, joka on Phrygiasa Pakatianasa Pääkaupungi.

Pawalin Toinen Epistola Timotheuxen tygö.

1. Luku.

Terwehdyxen jälken ylistää Pawali Timotheuxen uskoa. Neuwoo händä ahkeruteen siinä, niin myös rohkeuteen kärsimisesä, hänen esikuwallansa. Lujuteen oikiasa opisa. Laitta muutamia, ja ylistää Onesiphorusta.

Pawali JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta, elämän lupauxen jälkeen, joka on Christuxesa JEsuxesa.
2. Minun rakkalle Pojalleni Timotheuxelle, Armo, Laupius ja Rauha Isäldä Jumalalda, ja JEsuxelda Christuxelda meidän HERraldamme!
Gal. 1: 3. 1 Tim. 1: 2. 2 Pet. 1: 2.
3. Minä kiitän Jumalata, jota minä hamasta minun esiwanhemmistani palwelen, puhtalla omalla tunnolla, että minä lakkamata sinua yöllä ja päiwällä minun rukouxisani muistan.
Ap. T. 22: 3. Ap. T. 23: 1. 24: 14., 16. 26: 4. Eph. 1: 16. Phil. 1: 3. 1 Thess. 1: 2. 3: 10.
4. Ja halaan sinua nähdä, koska minä sinun kyyneles muistan, että minä ilolla täytetäisin:
Ap. T. 20: 37.
5. Koska se wilpitöin usko kuin sinusa on, minun mieleeni tulee, joka ennen sinun isoisa

Digitized by Google

äitisäs Loidasa myös asui, ja sinun äitisäs Eunikasa: ja kuin minä totisesti tiedän, sinusakin. Ap. T. 16: 1. 2 Tim. 3: 15.

6. Jonga tähden minä sinua neuwon, että herätät sen Jumalan lahjan joka sinusa on, minun kätteni päälle panemisen kautta:
Ap. T. 6: 6. 8: 17. 13: 3. 19: 16. 1 Tim. 4: 14. 5: 22.

7. Sillä ei Jumala ole meille andanut pelwon Henkeä, waan wäkewyden, rakkauden ja raitiuden. Rom. 8: 15.

8. Sentähden älä häpee meidän HERran JEsuxen Christuxen todistusta, eikä minua, joka hänen fanginsa olen; Waan ole osallinen Ewangeliumin waiwasa, Jumalan woiman jälkeen. Rom. 1: 16.
Phil. 4: 14. Ap. T. 21: 33. Eph. 3: 1. Phil. 1: 7. Philem. v. 1, 9, 13. 2 Tim. 2: 3.

9. Joka meitä on autuaxi tehnyt, ja pyhällä kutzumisella kutzunut; ei meidän töidemme perästä, waan hänen aiwoituxensa, ja armonsa jälkeen, kuin meille Christuxesa JEsuxesa ennen ijankaikkisita aikoja annettu on.
Rom. 9: 11. Eph. 1: 4. Tit. 3: 4, 5, 6. Tit. 1: 2. 1 Pet. 1: 20.

10. Mutta nyt meidän Wapahtajamme JEsuxen Christuxen ilmestyxen kautta julistettu, joka kuoleman otti pois, ja elämän ja kuolemattomuden toi Ewangeliumin kautta walkeuteen. Rom. 16: 25.
Col. 1: 26. Es. 25: 8. 1 Cor. 15: 54, sc. Ebr. 2: 14. Eph. 1: 9. 3: 9.

11. Johonga minä olen pandu Saarnajaxi ja Apostolixi, ja pakanain opettajaxi.
Ap. T. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Eph. 3: 8. Gal. 1: 16. 2: 8, 9. 1 Tim. 2: 7.

12. Jonga tähden minä myös näitä kärsin, ja en kuitengan häpee; sillä minä tiedän kenen päälle minä uskon, ja olen luja, että hän woi minulle kätkeä minun uskotun kaluni, siihen päiwään asti. Eph. 3: 1.

13. Pysy siis niiden terwellisten sanain muodosa, kuin sinä minulda kuullut olet, uskosa ja rakkaudesa, joka on Christuxesa JEsuxesa. 1. 3: 14.

14. Tämä hywä uskottu kalu kätke Pyhän Hengen kautta, joka meisä asuu.
1 Tim. 6: 20.

15. Sinä tiedät sen, että kaikki, kuin Aasiasa owat, luopuit minusta, joista on Pygellus ja Hermogenes.
Ap. T. 19: 10. 2 Tim. 4: 10, 16.

16. HERra andakon laupiudensa Onesiphorin perhelle! joka minun usein wirwoittanut on, ja ei minun kahleitani häwennyt. 1. 4: 19.

17. Waan etzei minua wisusti Romisa ollesansa, ja löysi minun.

18. HERra andakon hänen löytä laupiuden sinä päiwänä HERran tykönä! ja kuinga monesa asiasa hän minulle Ephesosa oli awullinen, sinä parhain tiedät.

Digitized by Google

2 Luku.

Kaunis neuwo opettaisle. Lujuteen oikiasa opisa. Uskollisuteen, ja pyhään toimellisuteen sekä opettamisesa, että elämäsä.

Wahwista siis sinus, minun poikani, sen armon kautta kuin JEsuxesa Christuxesa on.

2. Ja mitä sinä olet minulda monen todistajan kautta kuullut, niin käske uskollisille ihmisille, jotka myös muita olisit soweliat opettamaan. 1 Tim. 3: 2, 2c. Tit. 1: 5.

3. Kärsi waiwaa niinkuin luja JEsuxen Christuxen sotamies. c. 1: 8. 4: 5.

4. Ei yxikän sotamies sekoita itziänsä elatuxen menoihin, sille kelwataxensa joka hänen sotaan ottanut on.

5. Ja jos joku kilwoittelee, niin ei händä kruunata, ellei hän toimellisesti kilwoittele. 1 Cor. 9: 25.

6. Peldomiehen, joka peldon rakenda, pitä ensin hedelmästä nautitzeman. 1 Cor. 9: 10.

7. Ymmärrä mitä minä sanon: HErra andakon sinulle ymmärryxen kaikisa!

8. Muista JEsuxen Christuxen päälle, joka kuolleista noisnut on: Dawidin siemenestä minun Ewangeliumini jälkeen: Matth. 1: 1. Ap. T. 2: 30. 13: 23. Rom. 1: 3.

9. Josa minä waiwaa kärsin, kahleisiin asti, niinkuin pahantekiä; waan ei Jumalan sana ole sidottu. Eph. 3: 1, 13. 4: 1. Phil. 1: 7. Col. 1: 24.

10. Sentähden minä kärsin kaikki, walittuin tähden, että hekin saisit JEsuxesa Christuxesa autuuden, ijankaikkisen kunnian kanssa. 2 Cor. 4: 15.

11. Se on totinen sana; jos me ynnä olemma kuollet, niin me myös ynnä elämme. Rom. 6: 5. 8: 17. 2 Cor. 4: 10. 1 Pet. 4: 13.

12. Jos me kärsimme, niin me myös ynnä hallitzemma. Jos me hänen kiellämme, niin hän meidängin kieldä. Phil. 3: 10. Matth. 10: 33. Marc 8: 38. Luc. 9: 26. 12: 9.

13. Ellen me usko, niin hän pysyy kuitengin uskollisna joka ei itziänsä kieltä taida. Rom. 3: 3. 9: 6.

14. Näitä neuwo, ja todista HErran edesä, ettei he sanoista riitelisi, joka ei mihingän kelpaa, waan ainoasta luowuttamaan niitä jotka kuulewat. 1 Tim. 6: 4

15. Pyydä itzes Jumalalle osotta toimellisexi ja laittamattomaxi työntekiäxi, joka oikein totuuden sanan jakaa:

16. Mutta siiwottomat ja kelwottomat sanat hyljä, jotka paljo jumalatoinda menoa saattawat: 1 Tim. 1: 4. 4: 7. 6: 20. Tit. 1: 14. 3: 9.

17. Ja heidän puhensa syö ymbärildänsä niinkuin ruumiin mato: Joista on Hymeneus, ja Philetus: 1 Tim. 1: 20.

Digitized by Google

18. Jotka totuudesta owat erhettynet, sanoden ylösnousemisen jo tapahtunen; ja owat muutamat uskosta käändänet.
1 Tim 6: 26. 1 Cor. 15: 12.

19. Mutta Jumalan wahwa perustus kuitengin pysyy, joka tällä kiinnitetty on: HERra tunde omansa, ja lakatkan jokainen wäärydestä, joka Christuxen nimeä mainitzee. Joh. 10: 14. 13: 18.

20. Mutta suuresa huonesa ei ole ainoasta kullaiset ja hopiaiset astiat, waan myös puiset ja sawiset: ja muutamat tosin kunniaxi, mutta muutamat häpiäxi. Rom. 9: 21.

21. Jos joku itzensä senkaltaisista ihmisistä puhdistaa, se tulee kunniaan pyhitetyxi astiaxi, perhenisännille tarpellisexi, ja kaikkiin hywiin töihin walmistetuxi. C. 3: 17.

22. Nuoruden himot wäldä; mutta noudata wanhurskautta, uskoa, rakkautta ja rauhaa, kaikkein niiden kanssa jotka puhtasta sydämestä HERraa rukoilewat.
1 Tim. 6: 11. 1 Cor. 1: 2.

23. Hullut ja turhat kysymyxet hyljä, tieten että ne ainoasta riidat synnyttäwät.
1 Tim. 1: 4.

24. Mutta ei HERran palwelian tule riitaisen olla, waan siwiän jokaista kohtaan, opettawaisen, pahoja kärsiwäisen: 1 Tim. 3: 2. Tit. 1: 9.

25. Hiljaisudesa nuhtelewaisen wastahakoisia; Jos Jumala heille joskus andais parannuxen, totuutta ymmärtämään: Gal. 6: 1. Ap. T. 8: 22.

26. Ja he jällen katuisit ja Perkelen paulasta pääsisit, jolda he hänen tahtonsa jälkeen fangitut owat.

3. Luku.

Pawali kirjoittaa wiimeisten aikain ilkeyden ja sitä nuhtelee. Osottaa esimerkillänsä pyhäin elämän onnellisuden. Waroittaa P. Raamatun terwellisesä opisa wahwana pysymään.

Mutta sen sinun pitä tietämän, että wiimeisinä päiwinä waaralliset ajat lähenewät: 1 Tim. 4: 1. 2 Pet. 2: 1. 3: 3. Jud. Ep. v. 18.

2. Sillä ne ihmiset tulewat jotka itziänsä rakastawat, ahnet, kerskajat, ylpiät, pilkkajat, wanhemmillensa tottelemattomat, kiittämättömät, jumalattomat,

3. Haluttomat, sopimattomat, laittajat, irtalliset, kiukkuiset, katet,

4. Pettäjät, tuimat, paisunet, jotka enämmin hekumata kuin Jumalata rakastawat.

5. Joilla on Jumalinen meno olewanansa, mutta sen woiman he kieldäwät pois: Karta siis senkaltaisia.
Matth. 7: 15. Tit. 1: 16. Rom. 16: 17. 2 Thess. 3: 6. Tit. 3: 10. 2 Joh. v. 10.

6. Sillä ne owat niistä jotka huonesta huoneseen juo-

Digitized by Google

rewat, ja waimowäen fangixi wiewät, jotka synneillä rasitetut owat, ja moninaisten himoin kanßa käywät.
Tit. 1: 11.

7. Aina oppiwaiset, ja ei koskan totuuden tundoon tulewaiset.

8. Mutta niinkuin Jannes ja Jambres olit Mosesta wastan, niin nämätkin owat totuutta wastan: ne owat ihmiset taidosta turmellut ja kelwottomat uskoon.
Rom. 1: 28. 1 Tim. 6: 5. Tit. 1: 16.

9. Mutta ei heidän pidä sillen menestymän; sillä heidän hulludensa pitä kaikille julki tuleman, niinkuin niidengin oli.

10. Mutta sinä olet seurannut minun opetustani, säätyäni, aiwoitustani, uskoani, pitkämielisyyttäni, rakkauttani, kärsiwällisyyttäni, 1 Tim. 4: 6.

11. Wainomisiani, waiwojani, jotka minulle Antiochiasa, Iconiasa ja Lystrasa tapahtuit: jotka wainomiset minä kärsein, ja kaikista on minun HErra päästänyt.
Ap. T. 13: 50. 14: 1, 2, 5, 19. 2 Cor. 1: 10.

12. Mutta myös kaikkein jotka jumalisesti JEsuxesa Christuxesa elää tahtowat, pitä wainoa kärsimän.
Matth. 16: 24. Luc. 24: 26. Joh. 17: 14. Ap. T. 14: 22. 1 Thess. 3: 3.

13. Mutta pahoille ja petollisille ihmisille on tapahtuwa, jota edemmä sitä pahemmin, sekä wietteljille että wietellyille.

14. Mutta pysy sinä niisä kuin sinä oppenut olet, ja sinulle uskottu on; tieten keneldäs oppenut olet. 1. 2: 2.

15. Ja ettäs jo lapsudesta olet pyhän Raamatun tainnut, joka sinun taita autuuteen neuwoa, sen uskon kautta joka on Christuxesa JEsuxesa.

16. Sillä kaikkinainen Kirjoitus on Jumalalda annettu, ja tarpellinen opixi, nuhtexi, ojennuxexi, kurituxexi joka on wanhurskaudesa:
Rom. 15: 4. 2 Pet. 1: 19, 20, 21.

17. Että Jumalan ihminen täydellinen olis, ja kaikkiin hywiin töihin sowelias.

4. Luku.

Pawali waroitta Timotheusta ahkeruteen saarna wirasa. Puhuu kuolemansa lähestymisestä ja kutzuu Timotheusta tygönsä. Walitta Alexandrin pahutta, ja ylistää HErran apua. Päättää tämän kirjoituxensa terwehdyxillä.

Niin minä siis todistan Jumalan ja HErran JEsuxen Christuxen edesä, joka on tulewa duomitzemaan eläwitä ja kuolluita, hänen ilmestyxesänsä ja waldakunnasansa.
Gal. 1: 20. Phil 1: 8. 1 Tim. 5: 21. 6: 13.

2. Saarna sanaa, pidä päälle sekä hywällä, että sopimattomalla ajalla: rangaise, nuhtele, neuwo kaikella siweydellä ja opetuxella: 1. 2: 25.

Digitized by Google

3. Sillä aika tulee, jona ei he woi terwellistä oppia kärsiä; waan omain himoinsa jälkeen kokowat itzellensä Opettajat, että heidän korwansa syhywät:

4. Ja käändäwät korwansa pois totuudesta, ja turhiin juttuihin poikkewat.

1 Tim. 1: 4. 4: 7.

5. Mutta walwo sinä kaikisa, kärsi ja kestä waiwoisa, tee Ewangeliumin Saarnajan työ, ja toimita wirkas täydellisesti. 2 Tim. 1: 8. 2: 3. Eph 4: 11.

6. Sillä minä jo uhratan, ja minun pääsemiseni aika lähestyy.

Phil. 2: 17. 2 Pet. 1: 14. Phil. 1: 23.

7. Minä olen sen hywän kilwoituxen kilwoitellut, juoxun päättänyt, uskon pitänyt.

1 Cor. 9: 24. ꝛc. Phil. 3: 14. 1 Tim. 6: 12. Ebr. 12: 1.

8. Tästedes on minulle tallelle pandu wanhurskauden Kruunu, jonga HErra wanhurskas Duomari sinä päiwänä minulle anda; mutta ei ainoastansa minulle, waan myös kaikille jotka hänen ilmestystänsä rakastawat.

1 Cor. 9: 25. 1 Pet. 5: 4. Jac. 1: 12.

9. Ahkeroitze ettäs pian minun tygöni tulet:

10. Sillä Demas andoi minun ylön, ja halais tätä mailmata, ja meni Thessalonikaan; Crescens Galatiaan, Titus Dalmatiaan: Col. 4: 14.

11. Ainoastansa Lukas on minun kanszani. Ota Marcus tygös, ja tuo händä kanszas: Sillä hän on sangen tarpellinen minulle palweluxeen.

12. Tychicuxen minä lähetin Ephesoon.

Eph. 6: 21. Col. 4: 7. Tit. 3: 12.

13. Se hame kuin minä Troadasa Carpuxen tygö jätin, tuo tullesas, ja kirjat, mutta lijatengin pärmäkirjat.

14. Alexander waskiseppä on minulle paljo pahaa tehnyt: HErra maxakon hänelle hänen työnsä jälkeen! 1 Tim 1: 20.

15. Josta sinä itziäs kawahda; sillä hän on kowin meidän saarnojamme wastan ollut.

16. Minun ensimäisesä edeswastauxesani ei yxikän minun kanszani ollut, waan kaikki annoit ylön minun: (älkön se heille olko soimattu!)

17. Mutta HErra oli minun puolellani, ja wahwisti minua, että saarna minun kauttani piti wahwistettaman, ja kaikki pakanat piti sen kuuleman: ja minä pelastettin jalopeuran suusta.

18. Ja HErra pelastaa minun kaikesta pahasta teosta, ja auttaa hänen taiwalliseen waldakundaansa, jolle olkon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen!

19. Terwehdä Priskata ja Aqwilata, ja Onesiphorin Perhettä. Ap. T. 18: 2. Rom. 16: 3. 1 Cor. 16: 19. 2 Tim. 1: 16.

Digitized by Google

20. Erastus jäi Corinthiin: mutta Trophimon minä jätin Miletoon sairastamaan. Ap. T. 19: 22. Rom. 16: 23. Ap. T. 20: 4. 15. 21: 29.

21. Ahkeroitze ennen talwea tulla. Sinua terwehtä Eubulus, ja Pudens, ja Linus, ja Claudia, ja kaikki weljet.

22. HErra JEsus Christus olkon sinun Henges kansa! Armo olkon teidän kanssane, Amen! Philem. v. 25.

Toinen Epistola Timotheuxen tygö, kirjoitettu Romista, koska Pawali toisen kerran Keisar Neron eteen seisatettiin.

Pawalin Epistola Tituxen tygö.

1 Luku.

Pawali terwehtää Titusta. Opetta händä, mingätapaisia Pispoixi ja Opettajixi asetettaman pitä. Waroitta händä jumalatmia ja ulkokulla tuita kowasti nuhtelemaan.

Pawali Jumalan palwelia, ja JEsuxen Christuxen Apostoli Jumalan walittuin uskon jälkeen, ja totuden tunnon, joka jumalisüden jälkeen on: 1 Tim. 3: 16. 6: 3.

2. Ijankaikkisen elämän toiwoon, jonga Jumala, joka ei walehdella taida, ennen ijankaikkisia aikoja luwannut on, 4 Mos. 23: 19. 2 Tim. 2: 13. Rom. 16: 25. 2 Tim. 1: 9 Rom. 1: 2.

3. Mutta ajallansa sanansa ilmoitti saarnan kautta, joka minulle uskottu on, Jumalan meidän wapahtajamme käskyn jälkeen; Eph. 1: 9. 3: 9. Col. 1: 26. 2 Tim. 1: 10. 1 Pet. 1: 20. Ap. T. 20: 24. 2 Cor. 2: 12. Gal. 2: 2. 1 Thess. 2: 4.

4. Tituxelle minun toimelliselle pojalleni, meidän molempain uskomme jälkeen: armo, laupius, rauha Isäldä Jumalalda, ja meidän Wapahtajaldamme HErralda JEsuxelda Christuxelda. Eph. 1: 2. Col. 1: 2. 2 Tim. 1: 2. Philem. v. 3.

5. Sentähden minä sinun Cretaan jätin, että sinun pitä toimittaman mitä wielä puuttuu, ja Pappeja kuhungiin Kaupungiin asettaman, niinkuin minä sinulle käskenyt olen. Ap. T. 14: 23. 2 Tim. 2: 2.

6. Jos joku nuhtetoin, ja yhden emännän mies on: jolla uskolliset lapset owat, ei juomarixi eli kangeexi soimatut. 1 Tim. 3: 2.

7. Sillä Pispan tulee nuhtettoman olla, niinkuin Jumalan huonen haldian: ei röykkiän, ei tylyn, ei juomarin, ei tappelian, ei ilkiän woiton pyytäjän: 3 Mos. 10: 9. Eph. 5: 18. 1 Tim. 3: 3. 1 Pet. 5: 2.

8. Mutta wierasten hol-

hojan, hywäntahtoisen, siiwollisen, hurskan, pyhän ja puhtan, 1 Tim. 3: 2.

9. Ja kiinnipitäwän puhtasta ja opettawaisesta sanasta, että hän olis wäkewä terwellisen opin kautta neuwomaan, ja wastanseisojita woittamaan. 1 Tim. 6: 3. 2 Tim. 1: 13. 4: 3. Tit. 2: 1.

10. Sillä monda on tottelematoinda, turhan puhujata ja mielen käändäjätä, enimmästi ne jotka ymbärileikkauxesta owat. 1 Tim. 1: 6. Ap. T. 15: 1.

11. Joidenga suu pitä tukittamaan, jotka koko huonet käändäwät pois, ja häpiällisen woiton tähden kelwottomia opettawat.
1 Tim. 3: 6. 1 Tim. 6: 5. Matth. 23: 23.

12. Yxi heistä sanoi heidän oma Prophetansa: Kretalaiset owat aina walehtelijat, pahat pedot ja laiskat watzat.

13. Tämä todistus on tosi; sentähden nuhtele heitä kowin, että he uskosa terwet olisit.

14. Eikä Judalaisten turhia juttuja ja ihmisten käskyjä tottelisi, jotka itzensä totuudesta käändäwät pois. 1 Tim. 1: 4. 4: 7. Matth. 15: 9. Col. 2: 22. Es 29: 13

15. Kaikki owat puhtaille puhtat; mutta saastaisille ja uskottomille ei mitän puhdas ole, waan sekä heidän mielensä että omatundonsa on saastainen.
Matth. 15: 11. Luc. 11: 39. Ap. T. 10: 15. Rom. 14: 14, 20.

16. He sanowat tundewansa Jumalan, mutta töillänsä he sen kieldäwät, ja owat kauhiat, ja kowakorwaiset, ja kaikkiin hywiin töihin kelwottomat.
Jer. 4: . 2 Tim. 3: 5. Jud. Ep. v. 4.

2. Luku.

Titusta waroitetan neuwomaan jokaista welwollisudestansa, ja olemaan itze hywä esikuwa. Kirjoitetan Jumalan autuaxi tekewäisen armon waikutus ja tarkoitus.

Mutta puhu sinä niitä kuin owat terwelliseen oppiin soweliat,

2. Että wanhat olisit raitit, kunnialliset, siiwolliset, lujat uskosa, rakkaudesa ja kärsiwällisydesä.

3. Wanhat waimot myös käyttäisit itzensä niinkuin Pyhäin sopi, ei panettelijat, eikä juomarit, mutta hywin opettawaiset.
1 Tim. 2: 9. 5: 13. 1 Pet. 3: 3.

4. Että nuoret waimot heildä hywiä tapoja oppisit, miehiänsä rakastaisit, lapsensa rakkana pidäisit,

5. Olisit siwiät, puhtat, kotonansa pysywäiset, hywät, heidän miehillensä alammaiset, ettei Jumalan sana pilkatuxi tulisi. 1 Mos. 3: 16. 1 Cor. 14: 34. Eph. 5: 22. Col. 3: 18. 1 Pet. 3: 1.

6. Neuwo myös nuoria miehiä siwiästi olemaan.

7. Aseta itzes kaikisa hywäin töiden esikuwaxi, wilpittömällä opetuxella, kunniallisudella,
1 Tim. 4: 12. 1 Pet. 5: 3.

Digitized by Google

8. Terwellisellä ja nuhtettomalla sanalla, että se joka itzensä wastan panee, häpeis, eikä mitän löydäisi meistä pahoin puhuaxensa.
1 Tim 5: 14. 1 Pet. 2: 12, 15. 3: 16.

9. Neuwo palwelioita Isännillensä alammaiset olemaan, ja kaikisa kelwollisexi, ei wastan sanojat: Eph. 6: 5. Col. 3: 22. 1 Tim. 6: 1, 2. 1 Pet 2: 18.

10. Ei pettäwäiset, waan kaiken hywän uskollisuden näyttäwäiset, että he Jumalan meidän wapahtajamme opin kaikisa kaunistaisit.

11. Sillä Jumalan Armo kaikille ihmisille terwellinen on ilmestynyt: 1 Tim. 2: 4. Tit. 3: 4.

12. Joka meidän opetta kaiken Jumalattoman menon hyljämään ja mailmalliset himot, ja täsä mailmasa siwiästi ja hurskasti ja jumalisesti elämään. Eph. 1: 4. Col. 1: 22. 2 Tim. 1: 9. 1 Joh. 2: 16.

13. Ja odottamaan autuallista toiwoa, ja suuren Jumalan, ja meidän Lunastajamme JEsuxen Christuxen ilmestystä. 1 Cor. 1: 7. Phil. 3: 20.

14. Joka itzensä andoi meidän edestämme, että hän meitä kaikesta wäärydestä lunastais, ja itzellensä erinomaisexi Kansaxi puhdistais, ahkeraxi hywiin töihin. 2 Mos. 19: 5. Gal. 1: 4. 2: 20. Eph. 2: 10. 5: 2. Ebr. 9: 14.

15. Näitä sinä puhu ja neuwo, ja kaikella todella nuhtele: ei myös kenengän pidä sinua katzoman ylön.

3 Luku.

Edespäin saa Titus käskyn neuwoa Christityitä, niinkuin armosta osallisia, heidän käytöxisänsä Esiwaldaa ja muita kohtan. Lituxen omista käytöxistä. Päätöxexi erinäisistä asioista, terwetysten kanssa.

Neuwo heitä, että he Päämiehille ja Esiwallalle alammaiset ja kuuliaiset olisit, että he kaikkiin hywiin töihin walmit olisit.
Rom. 13: 1, sc. 1 Pet. 2: 13.

2. Ettei he ketäkän pilkkaisi, eikä riitaiset olisi, waan sopiwaiset, osottain kaikille ihmisille kaikkea siweyttä.
Phil. 4: 5. 2 Tim. 2: 24, 25.

3. Sillä me olimma myös muinen taitamattomat, kowakorwaiset, exywäiset, palwellen himoja ja moninaisia hekumita, ja waelsimma pahudesa ja kateudesa, wainoten ja wihaten toinen toistamme.
1 Cor. 6: 11. Eph. 2: 1, sc. 5: 8. Col. 3: 7. 1 Pet. 4: 3.

4. Mutta sittekuin Jumalan meidän Wapahtajamme hywyys ja rakkaus ihmisille ilmestyi, c. 2: 11.

5. Ei wanhurskauden töiden kautta, kuin me tehnet olemma: waan hänen laupiudensa kautta hän meidän autuaxi teki, uuden syndymisen peson, ja Pyhän Hengen uudistuxen kautta:
Rom. 3: 10. 4: 2, 6. 9: 11 11: 6. Gal. 2: 16. Ap. T. 15: 11. Eph. 1: 4. 2: 4, 9. 1 Tim. 1: 9. Joh. 3: 5. Eph. 5: 26.

Digitized by Google

6. Jonga hän meidän päällemme JEsuxen Christuxen meidän Wapahtajamme kautta, runsasti wuodattanut on:
Hes. 36: 25. Joel. 2: 28. Ap. T. 2: 33. Rom. 5: 5.

7. Että me hänen Armonsa kautta wanhurskaxi tulisimme, ja ijankaikkisen elämän perillisexi toiwon jälkeen.
Rom. 8.: 23, 24.

8. Tämä on totinen sana: ja näitä minä tahdon sinun wahwasti opettamaan, että ne jotka Jumalan päälle uskonet owat, ahkeroitzisit hywisä töisä muitten edellä käydä: nämät owat ihmisille hywät ja tarpelliset.

9. Mutta hulluja tutkimisia, polwilukuja, riitoja ja kilwoituxia Laista, wäldä; sillä ne owat turhat ja kelwottomat.
1 Tim. 1: 4. 4: 7. 6: 20. 2 Tim. 2: 23. Tit. 1: 14.

10. Eriseuraista ihmistä pakene, koska händä kerta taikka kahdesti neuwottu on.
Matth. 18: 17. Rom. 16: 17. 2 Thess. 3: 6. 2 Tim. 3: 5. 2 Joh. v. 10.

11. Tieten että senkaltainen on käätty pois, ja syndiä teke, niinkuin se joka itzensä duominnut on.

12. Koska minä Arteman eli Tychikuxen sinun tygös lähetän, niin riennä sinuas minun tygöni Nikopoliin; sillä minä olen aikoinut siellä talwea pitä.

13. Lähetä Zena Lainoppenut, ja Apollo wisusti matkaan, ettei heildä mitän puuttuisi.

14. Mutta anna myös niidengin, kuin meidän owat, oppia hywisä töisä muitten edellä käymään, kusa niin tarwitan, ettei hekän hedelmättömät olisi.

15. Sinua terwehtäwät kaikki kuin minun kansani owat. Terwehdä niitä kuin meitä uskosa rakastawat. Armo olkon teidän kaikkein kansanne, Amen!

Kirjoitettu Tituxen Cretan ensimäisen Pispan tygö Macedonian Nikopolista.

TAYLOR INST. OXFORD

Pawalin Epistola Philemonin tygö.

1. Luku.

Terwehdyxen jälken, kiittää Pawali Jumalata Philemonin uskon tähden Christuxen päälle. Rukoilee Onesimuxen edestä, ja on wakutettu Philemonin mielisuudesta. Käskee walmistaa itzellensä majaa, ja päättää tämän Epistolan terweisillä ja toiwotuxella.

PAwali Christuxen JEsuxen fangi, ja weli Timotheus, rakkalle Philemonille, ja meidän apulaisellemme.
Eph. 3: 1. 4: 1. 2 Tim. 1: 8.

2. Ja rakkalle Apphialle,

Digitized by Google

a Archippuxelle meidän kans-sotawelillemme, ja sille Seurakunnalle, kuin sinun huonessas on: 1 Cor. 16: 19. Col. 4: 15, 17.

3. Armo olkon teille ja rauha Jumalalda meidän Isäldämme ja HERralda JEsuxelda Christuxelda! Rom. 1: 7.

4. Minä kiitän minun Jumalatani, ja muistan aina sinua minun rukouxisani, 1 Thess. 1: 2. 2 Thess. 1: 3.

5. Että minä kuulen siitä rakkaudesta ja uskosta kuin sinulla HERran JEsuxen päälle on, a kaikkein Pyhäin tygö: Eph. 1: 15. Col. 1: 4.

6. Että sinun uskos, joka meille yhteinen on, tulis sinussa kaiken hywyden tundemisen kautta woimalliseri, joka teillä Christuxesa JEsuxesa on.

7. Sillä meillä on suuri ilo ja lohdutus sinun rakkaudestas, että pyhäin sydämet sinun kauttas, rakas weljeni, wirwotetut owat.

8. Sentähden waikka minulla on suuri uskallus Christuxesa käskeä sinua mitä sinun tehdä tulee:

9. Niin minä kuitengin tahdon rakkauden puolesta ennen rukoilla, minä joka tainkaltainen olen, nimittäin, wanha Pawali; mutta nyt myös JEsuxen Christuxen fangi.

10. Niin minä siis neuwon sinua, minun poikani Onesimuxen puolesta, jonga minä siteisäni siitin: Col. 4: 9. 1 Cor. 4: 15.

11. Joka sinulle muinen kelwotoin oli, mutta nyt sinulle ja minulle kyllä tarpellinen, jonga minä nyt olen lähettänyt jällen.

12. Mutta ota händä wastan; sillä hän on minun oma sydämeni.

13. Minä tahdoin händä pitä minun tykönäni, että hän minua sinun puolestas Ewangeliumin siteisä palwelis:

14. Mutta en minä tahtonut mitän ilman sinun suostiotas tehdä; ettei sinun hywydes pitänyt oleman niinkuin waadittu, waan wapamielinen.

15. Sillä sentähden hän hetkexi sinulda läxi, ettäs hänen ijäxi saisit jällensä:

16. Ei nyt sillen niinkuin palwelian, waan enämmin kuin palwelian, ja niinkuin rakkan weljen, erinomattain minulle, mutta kuinga paljo enämmin sinulle, sekä lihan kautta, että HERrasa?

17. Jos sinä siis minun kumppaninas pidät, niin ota händä wastan, niinkuin minuakin.

18. Mutta jos hän jotakin sinua wahingoittanut on, eli on sinulle welkaa, niin sano minun syyxeni.

19. Minä Pawali olen tä-

Digitized by Google

män omalla kädelläni kirjoittanut ja tahdon sen sinulle maxaa; etten minä sinulle sanoisi, että myös minulle sinus itze welkapää olet.

20. Armas weljeni, suo minun ihastua sinusta HERrasa: wirwota minun sydämeni HERrasa.

21. Minä kirjoitin sinun tygös, luottain minuani sinun kuuliaisuteces; tieten sinun enämmin tekewän, kuin minä sanongan. 2 Cor. 7: 16.

22. Walmista myös minulle majaa; sillä minä toiwon, että minä teidän rukoustenne kautta teille lahjoitetan. Phil. 1: 25. 2: 24.

23. Sinua terwehtäwät Epaphras, (minun kanszafangini Christuxesa JEsuxesa).

24. Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas, minun apulaiseni.

25. Meidän HERran JEsuxen Christuxen Armo olkon teidän hengenne kanssa, Amen! 2 Tim. 4: 22.

Kirjoitettu Philemonin tygö Romista palwelian Onesimuxen kansza.

Epistola Hebrealaisten tygö.

1. Luku.

Täsä lugusa opetta Apostoli Christuxesta, jonga kautta Jumala Ewangeliumin U. T. meille ilmoitti; Että hän on Jumalan Poika, yxi olemisesa Isän kansza. Että hän on korkembi Engeleitä, nimensä, ijankaikkisudensa, wirkansa, ja Jumalallisen palweluxen puolesta.

Jumala puhui muinen usein ja monella muotoa Isille Prophetain kautta, näinä wiimeisinä päiwinä on hän meille puhunut Poikansa kautta. Gal. 4: 4.

2. Jonga hän on kaikkein perilisexi pannut, ja on myös hänen kauttansa mailman tehnyt. Matth. 21: 38. Joh. 1: 3

3. Joka, että hän on hänen kunniansa kirkkaus, ja hänen olemuxensa juuri kuwa, ja kanda kaikki woimansa sanalla, ja on itze kauttansa meidän syndeimme puhdistuxen tehnyt, ja istunut Majestetin oikialla puolella korkiuxisa: Col. 1: 15, 17. Joh. 5: 17. Ilm. K. 4: 11. Ebr. 9: 12. Ebr. 8: 1.

4. On tullut niin paljo parammaxi Engeleitä, että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhteensa perinyt. Eph. 1: 21. Phil. 2: 9, 10.

5. Sillä kenelle hän on koskan Engeleistä sanonut: Sinä olet minun Poikani, tänäpänä minä sinun synnytin? Ja

Digitized by Google

taas: minä olen hänen Isänsä, ja hän on minun Poikani?
Ps. 2: 7. Ap. T. 13: 33. Ebr. 5: 5.
Ps. 89: 27, 28. 2 Sam. 7: 14.

6. Ja taas: koska hän tuo esikoisen mailmaan, sanoo hän: händä pitä kaikki Jumalan Engelit kumarten rukoileman.
Rom. 8: 29. Col. 1: 18. Ps. 97: 7.

7. Mutta Engeleistä hän sanoo: hän teke Engelinsä hengexi, ja hänen palwelliansa tulen leimauxexi. Ps. 104: 4.

8. Mutta Pojalle: Jumala, sinun istuimes pysyy ijankaikkisesta ijankaikkiseen: Sinun Waldakundas Waldikka, on oikeuden Waldikka. Ps. 45: 7.

9. Sinä rakastit wanhurskautta, ja wihaisit wäärytta; sentähden on sinun, O Jumala, sinun Jumalas woidellut iloöljyllä, enä kuin sinun osaweljes. Ap. T. 10: 38.

10. Ja: sinä HErra olet alusta maan perustanut, ja Taiwat owat sinun käsialas.
Ps. 102: 26.

11. Ne katowat, mutta sinä pysyt; Ja he kaikki wanhenewat niinkuin waate:
2 Pet. 3: 7. 10.

12. Ja niinkuin puwun sinä heitä muuttelet, ja he muuttuwat: Mutta sinä kohdallansa pysyt, ja ei sinun ajastaikas puutu. Ps. 102: 27, 28.

13. Mutta kelle Engeleistä on hän koskan sanonut: Istu minun oikialle kädelleni, siihenasti kuin minä panen wiholisies sinun jalkais astinlaudaxi? Matth. 22: 44. Marc. 12: 36.
Luc. 20: 42. Ap. T. 2: 34. 1 Cor. 15: 25.
Eph. 1: 20. Ebr. 12: 2.

14. Eikö he kaikki ole palwelewaiset Henget, palweluxeen lähetetyt niille jotka autuuden perimän pitä?

2. Luku.

Kehoitetan siitä Christuxelda ilmoitetusta, ja ihmeillä wahwistetusta U. T. opista waaria ottamaan. Osotetan Christuxen korkeus niin myös hänen lihaan tulemisensa ja alendamisensa syyt, ja waikutus.

Sentähden pitä meidän sitä wisummin niistä waarin ottaman, kuin me kuullet olemma, etten me joskus pahenisi.

2. Sillä jos se sana oli wahwa kuin Engelitten kautta puhuttin, ja kaikki ylitzekäymys ja tottelemattomus on jo ansaitun palkkansa saanut;
Ap. T. 7: 38, 53. Gal. 3: 19.

3. Kuingasta me wälttäisimme, jos me senkaltaisen autuuden katzomma ylön? Joka sitte, kuin se ensin HErralda saarnattu oli, meisä wahwistetuxi tuli, niiden kautta jotka sen kuullet olit.
l. 12: 25. Matth. 4: 17. Marc. 1: 14. 15.
2 Pet. 1: 18. 1 Joh. 1: 1.

4. Ja Jumala on siihen todistuxensa andanut sekä ihmeillä että tunnustähdeillä, niin myös moninaisilla woimallisilla töillä, ja Pyhän

Digitized by Google

Hengen jakamisilla hänen tahtonsa jälkeen. Marc. 16: 20. 1 Cor. 12: 4, 7, 11. Ap. T. 2: 22. 5: 12. 14: 3. 19: 11.

5. Sillä ei hän ole tulewaista mailmata Engelitten ala andanut, josta me puhumma. 2 Pet. 3: 13. Ebr. 1: 2, 4, 8.

6. Mutta yxi sen todistaa toisesa paikasa, ja sanoo: Mikä on ihminen, että sinä händä muistat: eli ihmisen Poika, ettäs händä etziskelet? Ps. 8: 5. Ps. 144: 3.

7. Sinä olet hänen wähäxi hetkexi Engelitten suhteen alendanut: sinä olet hänen kunnialla ja ylistyxellä kaunistanut, ja asettanut kättes töiden päälle. Ps. 8: 6, 7.

8. Kaikki olet sinä heittänyt hänen jalkainsa ala. Sillä siinä, että hän kaikki on hänen alansa heittänyt, ei hän mitän jättänyt, jota ei hän ole hänen alansa heittänyt: mutta nyt en me wielä näe kaikkia hänen alansa heitetyxi. Matth. 28: 18. 1 Cor. 15: 25. Eph. 1: 22. 1 Cor. 15: 27.

9. Waan JEsuxen, joka wähäxi hetkexi Engelitten suhteen alettu oli, näemmä me kuoleman kärsimisen kautta kaunistetuxi kunnialla ja ylistyxellä; että hänen piti Jumalan Armosta kaikkein edestä kuolemata maistaman. Luc. 24: 26. Ap. T. 2: 23. Phil. 2: 8, 9

10. Sillä se sowei hänen, jonga tähden kaikki owat, ja jonga kautta kaikki owat, joka paljo lapsia kunniaan saatta, että hän heidän autuudensa Pääruhtinan kärsimisen kautta täydellisexi tekis. Rom. 11: 36. Ap. T. 3: 15. 5: 31. Ebr. 5: 9. 12: 2.

11. Sillä ne kaikki yhdestä owat, sekä se jotka pyhittä, että ne joka pyhitetän, jonga tähden ei hän myös häpeä heitä weljexensä kutzua, Ap. T. 17: 26. Ebr. 10: 10. Matth. 28: 10. Joh. 20: 17.

12. Sanoden: Minä julistan sinun nimes minun weljilleni, ja keskellä Seurakundaa sinua weisulla ylistän. Ps. 22: 23, 26.

13. Ja taas: Minä turwan häneen. Ja taas: Katso, minä ja ne lapset jotka Jumala minulle andanut on. 2 Sam. 22: 3. Ps. 18: 3. Es. 8: 18.

14. Että siis lapsilla on liha ja weri, niin on hän myös niistä osallisexi tullut, että hän olis kuoleman kautta hukuttanut sen jolla kuoleman walda oli, se on Perkelen. Joh. 1: 14. Phil. 2: 7. 1 Cor. 15: 54, 55. 2 Tim. 1: 10.

15. Ja päästänyt ne jotka kuoleman pelwosta piti kaiken ikänsä orjana oleman. Luc. 1: 74. Rom. 8: 15.

16. Sillä ei tosin hän kosken Engeleitä päällensä ota, waan Abrahamin Siemenen hän päällensä ottaa.

17. Josta hänen kaiketi piti weljeinsä kaltainen oleman, että hän armollinen ja uskollinen ylimmäinen Pappi Jumalan edesä olis, sowittamaan Kansan syndejä: 4: 15. 5: 1.

18. Sillä siitä että hän kärsinyt on, ja on kiusattu, taitaa hän myös niitä auttaa jotka kiusatan.

3 Luku.

Neuwotan Christuxen opisa pysymään, hänen korkeudensa tähden Moseren suhteen. Waroitetan paatumista kartamaan, Israelinlasten rangaistuxen muistuxella, korwesa.

Sentähden pyhät weljet, jotka taiwallisesa kutzumisesa osalliset oletta, ottakat waari siitä Apostolista ja ylimmäisestä Papista, jonga me tunnustamme, Christuxesta JEsuxesta: Phil. 3: 14. Rom. 15: 8. Ebr. 4: 14. 6: 20. 8: 1. 9: 11.

2. Joka on uskollinen sille joka hänen tehnyt oli, niinkuin Moseskin koko hänen huonesansa.

3. Mutta tämä on sitä suuremman kunnian ansainnut kuin Moses, että sillä suurempi kunnia huonesta olis joka sen rakensi, kuin itze huonella. Matth. 16: 18.

4. Sillä jokainen huone on joldakin rakettu; mutta joka kaikki rakensi, se on Jumala. 2 Cor. 5: 17. Eph. 2: 10.

5. Ja Moses tosin oli uskollinen kaikesa hänen huonesansa, niinkuin palwelia, niiden todistuxexi, joista sitte sanottaman piti.

6. Mutta Christus niinkuin poika ylitze huonesa; jonga huone me olemma, jos me muutoin sen uskalluxen ja toiwon kerskamisen loppuun asti wahwana pidämme. Joh. 14: 23. 1 Cor. 3: 16. 1 Tim. 3: 15. Matth. 24: 13.

7. Sentähden niinkuin Pyhä Hengi sanoo: Tänäpänä, jos te kuuletta hänen äänensä, Ps. 95: 8. Ebr. 4: 7.

8. Niin älkät paaduttako sydämitänne, niinkuin haikeudesa tapahtui, kiusauxen päiwänä korwesa:

9. Kusa teidän Isänne minua kiusaisit, he koettelit minua, ja näit minun työni neljäkymmendä ajastaikaa.

10. Sentähden minä närkästyin tämän sukukunnan päälle, ja sanoin: aina he exywät sydämellänsä, mutta ei he tundenet minun teitäni.

11. Niin että minä wannoin minun wihasani, ettei heidän pidä minun lepooni tuleman. 4 Mos. 14: 23. 5 Mos. 1: 34. 35. Ps. 95: 11. Ebr. 4: 3, 5.

12. Katzokat, rakkat weljet, ettei teisä jostus olisi kelläkän paha uskotoin sydän, joka eläwästä Jumalasta luowuis:

13. Waan neuwokat teitänne keskenänne jokapäiwä, niinkauwan kuin Tänäpänä sanotan: ettei joku teistä synnin petoxen kautta paaduisi: Joh. 12: 35. 2 Cor. 6: 2.

14. Sillä me olemma Christuxesta osallisexi tullet, jos me muutoin sen aljetun uskon loppuunasti wahwana pidämme:

Digitized by Google

15. Koska sanotan: Tänäpänä, jos te kuuletta hänen äänensä, niin älkät paaduttako sydämitänne, niinkuin haikeudesa tapahtui.

16. Sillä koska muutamat sen kuulit, niin he wihoitit hänen, waan ei kaikki jotka Egyptistä Mosexen kautta läxit ulos:

17. Mutta kuillen hän neljäkymmendä ajastaikaa wihainen oli? Eikö niille jotka syndiä teit, joiden ruumit korwesa hukuit? 1 Cor. 10: 5. Jud. Ep. v. 5.

18. Mutta kuillen hän wannoi, ettei heidän pitänyt hänen lepoonsa tuleman, eikö uskomattomille?

19. Ja me näemme, ettei he woinet epäuskon tähden sinne tulla.

4. Luku.

Apostoli kehoitta uskon kautta siihen Jumalan Kansalle luwattuun lepoon pyrkimään. Osotta Jumalan sanan olewan woimallisen wälikappalen sitä waikuttamaan. Wakutta meitä ylimmäisen Papin Christuxen armollisesta awusta.

Niin peljätkämme siis etten me joskus hänen lepoonsa tulemisen lupausta hyljäisi, ja ettei kengän meistä takaperin jäisi.

2. Sillä se on meille ilmoitettu niin kuin heillekkin: Mutta ei heitä sanan kuulo mitän auttanut, koska ei he niitä uskonet, kuin sen kuulit.

3. Sillä me jotka uskoimma, tulemma lepoon, niinkuin hän sanoi: Niinkuin minä wannoin minun wihasani, ei heidän pidä minun lepooni tuleman. Ja tosin, koska ne työt mailman alusta täytetyt olit. Ps. 95: 11. Ebr. 3: 11, 18.

4. Sillä hän sanoi yhdesä paikasa, siitä seitzemännestä päiwästä näin: Ja Jumala lepäis seitzemändenä päiwänä kaikista hänen töistänsä. 1 Mos. 2: 2.

5. Ja taas täsä: ei heidän pidä minun lepooni tuleman.

6. Että siis se wielä edespäin on, että muutamat pitä siihen tuleman, ja ne joille se ensin ilmoitettu oli, ei ole siihen tullet epäuskon tähden:

7. Määrää hän taas yhden päiwän, niin pitkän ajan perästä, ja Dawidin kautta sanoo: Tänäpänä, (niinkuin sanottu on) tänäpänä, jos te kuuletta hänen äänensä, niin älkät paaduttako teidän sydämitänne. Ps. 95: 8. Ebr. 3; 7. 15.

8. Sillä jos Josua olis heidän lepoon saattanut, niin ei hän olisi toisesta päiwästä puhunut.

9. Sentähden on Jumalan Kansalle yxi lepo wielä tarjona.

10. Sillä joka hänen lepoonsa jo tullut on, se lewäjää

Digitized by Google

töistänsä, niinkuin Jumalakin hänen töistänsä.

11. Niin ahkeroitkamme siis siihen lepoon tulla, ettei joku siihen epäuskon esikuwaan langeisi.

12. Sillä Jumalan sana on eläwä, ja woimallinen, ja teräwämpi kuin joku kaxiteräinen miekka, ja tungee läpitze, siihenasti kuin se sielun ja hengen eroitta, ja jäsenet, ja ytimet, ja on ajatusten ja sydämen aiwoitusten Duomari. Ap. T. 2: 37. Eph. 6: 17. Joh. 12: 48. 1 Cor. 14: 24. 2 Cor. 10: 4, 5.

13. Ja ei ole yhtän luondokappalda hänen edesänsä näkymätä, mutta kaikki owat hänen silmäinsä edesä paljat ja julki, josta me puhumma.

14. Että siis meillä suuri ylimmäinen Pappi on, JEsus Jumalan Poika, joka Taiwaisiin mennyt on, niin pysykämme siinä tunnustuxesa: l. 3: 1. 7: 26. 9: 11, 24. 10: 23.

15. Sillä ei meillä ole se ylimmäinen Pappi, joka ei taida meidän heikkouttamme armahtaa, waan se joka kaikisa kiusattu on, niinkuin mekin, kuitengin ilman synnitä. l. 2: 17. Luc. 22: 28. 2 Cor. 5: 21 1 Pet. 2: 22. 1 Joh. 3: 5.

16. Sentähden käykämmä edes uskalluxella Armo-istuimen tygö, että me laupiuden saisimme, ja löydäisimme silloin Armon, koska me apua tarwitzemma. Rom. 3: 25. Eph. 2: 18. 3: 12. Ebr. 10: 19.

5. Luku.

Kirjoitetan Wanhan Test. Pappeudesta, Christuxen Ylimmäisen Papin wirka. Nuhdellan Hebrealaisten taitamattomutta siinä asiasa.

Sillä jokainen ylimmäinen Pappi otettu ihmisistä, pannan ihmisten edestä niisä asioisa, jotka Jumalalle tulewat, uhramaan lahjoja ja uhreja syndein edestä. l. 2: 17. 8: 3.

2. Joka niitä armahtaisi, jotka taitamattomat ja exywäiset owat; että hän itzekkin heikkoudella ymbärikääritty on. l. 2: 18. 4: 15. 7: 28.

3. Ja tämän tähden tulee hänen niinkuin Kansan edestä, niin itzekkin edestänsä uhrata syndein edestä. Ebr. 7: 27.

4. Ja ei yxikän omista itzellensä kunniata, waan se joka Jumalalda kutzutan, niinkuin myös Aaron.

5. Niin myös Christus ei ole itziänsä kunnioittanut, että hän ylimmäisexi Papixi oli tulewa, mutta se joka hänelle sanoi: Sinä olet minun Poikani, tänäpänä minä sinun synnytin. Joh. 8: 54. Ap. T. 13: 33. Ebr. 1: 5.

6. Niinkuin hän sanoo toisesa paikasa: Sinä olet Pappi ijankaikkisesti, Melchisedekin säädyn jälkeen. Ps. 110: 4. Ebr. 7: 17.

7. Joka on hänen lihansa päiwinä uhrannut rukouxet ja

Digitized by Google

nöyrät anomiset, wäkewällä huudolla ja kyyneleillä sen tygö joka hänen woi kuolemasta pelastaa, ja on myös kuultu, että hän Jumalata kunnioitti.
Matth. 26: 31. 27: 46, 50. Marc. 14: 33, 36. 15: 34. 37. Luc. 22: 42. 23: 46. Joh. 12: 27. 17: 1.

8. Ja waikka hän (Jumalan) Poika oli, on hän kuitengin niistä, kuin hän kärsei, kuuliaisuden oppenut. Phil. 2: 6.

9. Ja koska hän täydellisexi tuli, on hän kaikille niille, jotka hänelle kuuliaiset owat, syy ijankaikkiseen autuuteen: 1. 2: 10.

10. Ja on Jumalalda ylimmäisexi Papixi nimitetty, Melchisedekin säädyn jälkeen.

11. Josta meillä on paljo sanomista, ja se on työläs selittää; sillä te oletta kowakorwaisexi tulleet.

12. Sillä te, joiden piti aikaa opettajat oleman, tarwitzetta taas, että me teille ensimäiset Bookstawit Jumalan sanan opista opetaisimme; ja oletta tullet niixi, jotka tarwitzewat rieskaa, ja ei wahwaa ruokaa. 1 Cor. 3: 1, 3. 1 Pet. 2: 2.

13. Sillä jolle wielä rieskaa pitä annettaman, se on harjoittamatoin wanhurskauden sanaan: (sillä hän on lapsi): 1 Cor. 3: 2. 14: 20. Eph. 4: 14.

14. Mutta täydellisten sopi wahwa ruoka, joilla owat tottumisen kautta harjoitetut mielet hywää ja pahaa eroittamaan.

6. Luku.

Neuwoo Apostoli enändymiseen Christuxen opisa ja tunnosa, ja osotta luopuwaisten rangaistuxen. Kehoitta pysywäisyteen uskosa, niiden esimerkillä, jotka siitä luwatusta perimisestä osallisexi tullet owat.

Sentähden andakamme Christuxen alun opin sillänsä olla, ja ruwetkamme niihin, jotka täydellisyteen saattawat: ei wastauudesta perustusta laskein parannuxeen kuolewaisista töistä, ja uskoon Jumalan päälle,

2. Kasten oppiin, kätten päälle panemiseen, kuolluitten ylösnousemiseen, ja ijankaikkiseen Duomioon.

3. Ja sen me tahdomma tehdä, jos Jumala muutoin salli. Jac. 4: 15.

4. Sillä se on mahdotoin että ne jotka kerran walaistut owat, ja sitä taiwallista lahjaa maistanet, ja owat Pyhästä Hengestä osallisexi tulleet. Matth. 12: 31, 45. 1 Joh. 5: 16. Ebr. 10: 26.

5. Ja maistanet Jumalan hywää sanaa, ja tulewaisen mailman woimaa,

6. Jos he langewat pois, että he wastauudesta parannuxeen uudistettaisin, jotka toistamiseen itzellensä Jumalan Pojan ristinnaulitzewat, ja pilkkana pitäwät. 2 Pet. 2: 20.

7. Sillä maa, joka saten sisällensä särpää, joka usein sen

Digitized by Google

päälle tulee, ja kaswaa tarpellisia ruohoja niille jotka sitä wiljelewät, se saa siunauxen Jumalalda.
8. Mutta joka orjantappuroita ja ohdakkeita kaswaa, se on kelwotoin, ja lähin kirousta, jonga loppu on, että se poltetan.
9. Mutta me toiwomme teildä, rakkahimmat, parambata, ja sitä kuin autuuteen sopii, ehkä me näin puhumma.
10. Sillä ei Jumala ole wäärä, että hän unhohtais teidän tekonne ja työnne rakkaudesa, jonga te hänen nimellensä osotitte, koska te pyhiä palwelitte, ja wielä palweletta.
Rom. 3: 4. 2 Thess. 1: 6, 7. Matth. 10: 42. 25: 40. Marc. 9: 41. Joh. 13: 20. 1 Thess. 1: 3.
11. Mutta me halajamme, että jokainen teistä sen ahkeruden osotais, pitäin toiwon wahwuden, hamaan loppuun asti.
12. Ettei te hitaxi tulisi, waan olisitta niiden seurajat, jotka uskon ja pitkämielisyden kautta luwatun perimisen saawat.
13. Sillä Jumala, joka Abrahamille lupauxen andoi, koska ei hän tainnut yhdengän suuremman kautta wannoa, niin hän wannoi itze kauttansa.
Luc. 1: 73.
14. Sanoden: Totisesti tahdon minä siunaten siunata sinua, ja enäten enätä sinua.
1 Mos. 12: 3. 22: 17.
15. Ja että hän kärsiwällisesti odotti, niin hän sai lupauxen.
16. Sillä ihmiset tosin wannowat sen kautta, joka suurembi on kuin he, ja se on kaiken heidän riitansa loppu, jos se walalla wahwistetan.
17. Josa Jumala tahdoi lupauxen perillisille neuwonsa wahwuden yldäkylläisesti osottaa, wannoi hän walan:
18. Että me kahden liikkumattoman kappalen kautta, joisa mahdotoin on Jumalan walehtella, juuri wahwan uskalluxen pidäisimme, me jotka siihen turwamme, että me taritun toiwon saisimma:
19. Jonga me pidämme niinkuin wahwan ja lujan meidän sielumme Ankkurin, joka ulottu sisällen, hamaan niihingin asti, jotka esiripun sisämmäisellä puolella owat.
20. Johonga edelläjuoxia on meidän edellämme mennyt sisälle, JEsus, Melchisedekin säädyn jälkeen, ylimmäisexi Papixi tehty ijankaikkisesti.
I. 3: 1. 4: 14. 7: 17. 8: 1. 9: 11.

7. Luku.

Apostoli osottaa, wertauxella Melchisedekistä, että Christuxen Pappeus on korkiambi Lewitaitten Pappeutta. Että Lewitain Pappeus on tauwonnut; mutta Christuxen Pappeus on taukomatoin, ja täydellinen.

Sillä tämä Melchisedek oli Salemin Kuningas, kaik-

Digitized by Google

kein korkeimman Jumalan Pappi, joka Abrahamia wastan meni, koska hän palais Kuningasten taposta, ja siunais händä:

2. Jolle myös Abraham jakoi kymmenexet kaikista: Ensin hän tulkitan wanhurskauden Kuningaxi; waan sen jälkeen Salemin Kuningaxi, se on rauhan Kuningas.

3. Ilman Isätä, ilman äititä, ilman suwuta: ja ei hänellä ole päiwäin alkua, eikä elämän loppua: mutta hän on Jumalan Poikaan werrattu, ja pysyy Pappina ijankaikkisesti.

4. Mutta katzokat kuinga suuri tämä on, jolle Abrahami Patriarcha saaliista kymmenexet andoi.

5. Ja ne jotka Lewin pojista, Papin wiran ottawat, niin heillä on käsky kymmenexiä Kansalda otta Lain jälkeen, se on heidän weljildänsä, waikka ne Abrahamin kupeista tullect owat.

6. Mutta se, jonga sukua ei heidän seasansa lueta, otti Abrahamilda kymmenexet, ja siunais händä, jolla lupauxet olit.

Rom. 4: 13. Gal. 3: 16.

7. Mutta ei yxikän sitä kieldä, että wähembi siunatan sildä kuin enämbi on.

8. Ja täsä tosin kuolewaiset ihmiset kymmenexiä ottawat: mutta siellä hän todistaa hänen eläwän.

9. Ja (että minun niin sanoman pitä,) Lewi joka tottui kymmenexiä ottamaan, täytyi myös Abrahamisa kymmenexiä andaa:

10. Sillä hän oli wielä Isänsä kupeisa, koska Melchisedek händä wastan meni.

11. Sentähden jos täydellisys on Lewin Pappiuden kautta tapahtunut (sillä sen alla on Kansa Lain saanut) mitä sitte oli tarwetta sanoa, että toinen Pappi oli Melchisedekin säädyn jälkeen tulewa, ja ei Aaronin säädyn jälkeen?

12. Sillä kusa Pappius muutetan, siinä pitä myös Laki muutettaman.

13. Sillä se, josta näitä sanotan, on toisesta suwusta, josta ei yxikän Altarita palwellut.

14. Sillä se on julkinen, että meidän HERramme on Judan sukukunnasta tullut, jolle sukukunnalle ei Moses ole mitän Pappiudesta puhunut. Matth. 1: 2.

15. Ja se on wielä selkembi: jos Melchisedekin säädyn jälkeen toinen Pappi tulee ylös,

16. Joka ei lihallisen käskyn Lain jälkeen tehty ole, waan loppumattoman elämän woiman jälkeen.

17. Sillä näin hän todistaa: Sinä olet Pappi ijan-

Digitized by Google

kaikkisesti Melchisedekin säädyn jälkeen. Ps. 110: 4. Ebr. 5: 6.
18. Sillä ensimäinen Laki lakkaa, sen heikkouden ja kelwottomuden tähden: Gal. 4: 9.
19. Sillä ei se laki tainnut täydelliseri tehdä, waan se oli sisälle johdatus parampaan toiwoon, jonga kautta me Jumalata lähenemmä. Joh. 1: 17. Ap. T. 13: 39. Rom. 8: 3, 21, 28. Gal. 2: 16. Eph. 2: 18. 3: 12. Ebr. 4: 16.
20. (Ja niin paljo enämpi, ettei ilman walata;
21. Sillä ne olit tosin ilman walata Papiri tulleet: Mutta tämä walalla, hänen kauttansa, joka hänelle sanoi: HERra on wannonut, ja ei sitä kadu: sinä olet Pappi Melchisedekin säädyn jälkeen ijankaikkisesti,)
22. Ja näin paljo paramman Testamentin toimittajari on JEsus tullut. l. 8: 6.
23. Ja niitä tosin monda Papiri tuli, ettei kuolema sallinut heidän pysyä.
24. Mutta tällä, että hän pysyy ijankaikkisesti, on katomatoin Pappius. Rom. 8: 34. 1 Tim. 2: 5. Ebr. 9: 24. 1 Joh. 2: 2.
25. Josta hän myös taita ne ijankaikkisesti autuari tehdä, jotka hänen kauttansa Jumalan tygö tulewat, ja elää aina, ja rukoilee alati heidän edestänsä.
26. Sillä senkaltainen ylimmäinen Pappi meille sopii, pyhä, wiatoin, saastatoin, syndisistä eritetty, ja korkemmari Taiwaita tullut: l. 4: 14, 15
27. Jolla ei olisi jokapäiwä tarwe, niinkuin muut ylimmäiset Papit, ensin omain syndeinsä edestä, uhramaan, sitte Kansan syndein edestä; Sillä sen hän on jo silloin tehnyt, koska hän itzensä uhrais. Ebr. 5: 3. Ebr. 9: 12, 28. 10: 12.
28. Sillä Laki asettaa ihmiset ylimmäiseri Papiri, joilla heikkous on; mutta walan sana, joka Lain jälkeen sanottin, asettaa Pojan ijankaikkisesti täydelliseri. l. 2: 10. 5: 1, 2, 9.

8. Luku.

Edespäin osotetan että Christus on Pappi Jumalan oikialla kädellä, Taiwallisesa Tabernaklisa. Että hän on paremman Testamendin wälimies; sillä Jumala on luwannut Uuden Testamentin, ja lakauttaa wanhan.

Mutta tämä on pääkappale niistä kuin me puhumma: meillä on senkaltainen ylimmäinen Pappi, joka istuu oikialla kädellä Majestetin istuimella Taiwaisa. l. 3: 1. 4: 14. 6: 20. 9: 11. Eph. 1: 20. Col. 3: 1. Ebr. 1: 3, 13. 12: 2.
2. Ja on pyhäin lahjain palwelia, ja sen totisen majan, jonga Jumala asetti, ja ei ihminen. l. 9: 8, 24. 10: 21.
3. Sillä jokainen ylimmäinen Pappi asetetan uhramaan lahjoja ja uhreja: Sentähden

Digitized by Google

tarwitan, että tälläkin olis jo-
takin uhramista:
Eph. 5: 2. Ebr. 5: 1.
4. Sillä jos hän nyt maan
päällä olis, niin ei hän olisi
Pappi; sillä Papit owat jotka
Lain jälkeen lahjoja uhrawat:
5. Jotka palwelewat tai-
wallisten esikuwaa ja warjoa,
niinkuin se Jumalallinen wast-
taus Mosexelle sanoi, koska hä-
nen piti Majan päättämän:
Katzo, sanoo hän, ettäs kaikki
teet sen kuwan jälkeen, kuin
sinulle wuorella osotettu on.
Col. 2: 17. Ebr. 10: 1. 2 Mos. 25: 40.
Ap. T. 7: 44.
6. Mutta nyt on hän pa-
remman wiran saanut, niin-
kuin hän paremman Testa-
mentingin wälimies on, joka
parembain lupausten päällä
seisoo. 2 Cor. 3: 6. Ebr. 7: 22.
7. Sillä jos endinen olis
puuttumatoin ollut, niin ei
toiselle olisi siaa tehty:
8. Sillä hän nuhtelee hei-
tä, ja sanoo: Katzo, päiwät
tulewat, sanoo HERra, että
minä Israelin huonelle, ja Ju-
dan huonelle tahdon Uuden
Testamentin päättää. Jer. 31: 31.
9. En sen Testamentin jäl-
keen, kuin minä heidän Isil-
lensä sinä päiwänä annoin,
koska minä heidän kätensä ru-
peisin, heitä Egyptin maalda
johdattaxeni; Sillä ei he py-
synet minun Testamentisäni,
niin en minäkän ole heistä
lukua pitänyt, sanoo HERra.
10. Sillä tämä on se Te-
stamenti jonga minä tahdon
säätää Israelin huonelle, nii-
den päiwäin jälkeen, sanoo
HERra: Minä tahdon an-
da minun Lakini heidän miel-
leensä, ja tahdon ne kirjoittaa
heidän sydämiinsä; Ja tah-
don olla heidän Jumalansa,
ja heidän pitä oleman minun
Kansani. Jer. 31: 33. Ebr. 10: 16.
11. Ja ei yhdengän pidä
lähimmäistänsä opettaman, ei-
kä weljeänsä, ja sanoman:
tunne HERraa; sillä kaikki pi-
tä minun tundeman, hamasta
pienestä heidän seasansa niin
suurimpaan asti.
Joh. 6: 45. 1 Joh. 2: 27.
12. Sillä minä tulen le-
pytetyxi heidän wäärydestänsä
ja heidän synneistänsä, ja hei-
dän wäärytttänsä en minä tah-
do enä muistaa. Rom. 11: 27.
13. Siinä kuin hän sanoo:
Uusi; wanhensi hän endisen;
sillä joka wanha ja ijällinen
on, se on läsnä loppuansa.

9. Luku.

Kirjoitetan Wanhan Test. Taber-
nakli, uhri ja toimitus. Uuden
Test. Tabernakli, ja Christuxen
uhrin täydellisys. Christus on
Uuden Test. wälimies werellän-
sä; johon Wanha Test. oli esi-
kuwaus. Hän meni Taiwaseen
meidän edestämme, sitte kuin
hän oli itzensä uhrannut.

Niin oli tosin myös endi-
sellä Majalla, Jumalan

Digitized by Google

palweluxen oikius ja ulkonainen pyhyys.

2. Sillä ensimäinen Maja oli rakettu, josa olit Kyntilåjalka, ja Pöytä, ja Katzelmusleiwät, joka Pyhäxi kutzuttin.

3. Mutta toisen esiripun takana oli se Maja, joka kaikkein pyhimmäxi kutzuttin.

4. Josa oli se kullainen Pyhän sawun astia, ja Testamentin Arkki kaikkialda kullalla silattu; siinä myös oli kullainen astia josa oli Manna, ja kukoistawainen Aaronin sauwa, ja Testamentin Taulut.

5. Mutta sen päällä olit kunniallisuden Cherubimit, jotka Armoistuimen warjoisit; joista ei nyt ole erinomattain sanomista.

6. Mutta koska ne näin asetetut olit, menit Papit aina siihen ensimäiseen Majaan, ja toimitit Jumalan palweluxen.

7. Waan toiseen meni ainoasti ylimmäinen Pappi kerran wuodesa yxinänsä, ei ilman weretä, jonga hän uhrais omainsa ja Kansan rikosten edestä:

8. Jolla Pyhä Hengi ilmoitti, ettei pyhityxen tietä niinkauwan julistettu, kuin se endinen Maja seisoo: L. 10: 19. 20.

9. Joka sillä ajalla oli esikuwa, josa lahjat ja uhrit uhrattin, jotka ei woinet omantunnon peråän täydellisexi tehdä sitä joka Jumalan palweluxta teki, l. 5: 1. Ap. T. 13: 39. Gal. 3: 21. Ebr. 10: 1.

10. Ainoasta ruilla ja juomilla, ja moninaisilla pesemisillä ja lihan säädyisä, jotka ojennuxen aikaan asti olit päälle pannut.

11. Mutta Christus on tullut tulewaisten tawarain ylimmäisexi Papixi, suuremman ja täydellisemmän Majan kautta, joka ei käsillä tehty ole, se on, joka ei näin ole rakettu; l. 3: 1. 4: 14. 6: 20. 8: 1.

12. Eikä kauristen taikka wasikkain weren kautta, waan hän on kerran oman werensä kautta mennyt Pyhään, ja ijankaikkisen lunastuxen löynnyt. Ap. T. 20: 28. Ebr 10: 10. 1 Pet. 1: 19 Ilm. K. 1: 5.

13. Sillä jos härkäin ja kauristen weri, ja hehkoisen tuhka priiskotettu saastaisten päälle, pyhittä lihalliseen puhtauteen: Ebr. 10: 4.

14. Kuinga paljo enämmin Christuxen weri, joka itzensä ilman kaiketa wiata, ijankaikkisen Hengen kautta Jumalalle uhrannut on, on puhdistawa meidän omantunnon kuolewaisista töistä, eläwätä Jumalata palwelemaan? Luc. 1: 74. 75 Rom. 6: 13. Gal. 1: 4 2: 20. Eph. 5: 2. Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 19. 4: 2. 1 Joh. 1: 7. Ilm. K. 1: 5.

15. Ja sentähden on hän myös Uuden Testamentin Wälimies, että ne jotka kutzutut owat, sen luwatun ijankaikkisen perimisen saisit, että hänen

kuolemansa sinä wälillä kävi, niiden ylitzekäymisten lunastuxexi, kuin endisen Testamentin alla olit. Rom. 3: 25. 1 Tim. 2: 5. Ebr. 12: 24. Rom. 5: 6. 1 Pet. 3: 18.

16. Sillä kusa Testamenti on, sinä pitä myös hänen kuolemansa oleman, joka Testamentin teki.

17. Sillä kuolemalla Testamenti wahwistetan, joka ei ole niin kauwan wahwa, kuin se eläsä joka sen teki. Gal. 3: 15.

18. Sentähden ei se endinengän ilman weretä säätty:

19. Sillä koska Moses oli puhunut kaikelle Kansalle jokaitzen käskyn Lain jälkeen, otti hän wasikkain ja kauristen werta weden kanßa, ja Purpura willoja, ja Isoppia, ja priiskotti sekä Raamatun että kaiken Kansan,

20. Sanoden: Tämä on se Testamentin weri, kuin Jumala teille käskenyt on. 2 Mos. 24: 8. Matth. 26: 28.

21. Ja sen Majan, ja kaikki sen Jumalan palweluxen astiat, priiskotti hän myös werellä.

22. Ja lähes kaikki werellä Lain jälkeen puhdistetan, ja paitzi weren wuodatusta ei yhtän anderexiandamusta tapahdu.

23. Niin siis tarwitan, että taiwallisten kuwat senkaltaisilla puhdistetan; mutta itze taiwalliset pitä paremmilla uhreilla puhdistettaman, kuin ne olit.

24. Sillä ei Christus mennyt käsillä tehtyyn Pyhään, joka totisen kuwa on, waan hän meni itze taiwaseen, että hän nyt Jumalan kaswoin edessä meidän tähtemme ilmestyis.

25. Ei että hänen pitä usiammin itzensä uhraman, niinkuin ylimmäinen Pappi joka wuosi meni muukalaisella werellä pyhään:

26. (Muutoin olis hänen usiammin tullut jo mailman alusta kärsiä,) mutta nyt kerran mailman lopulla on hän oman uhrinsa kautta ilmestynyt synnin pois panemisexi. Gal. 4: 4. Eph. 1: 10.

27. Ja niinkuin kaikkein ihmisten pitä kerran kuoleman, mutta sen jälkeen Duomio:

28. Niin on myös Christus kerran uhrattu monen syndejä ottamaan pois; Mutta toisella haawalla on hän ilman synnitä ilmestywä, niille jotka händä odottawat autuudexi. Matth. 26: 28. Rom. 5: 6, 8, 15. 1 Pet. 3: 18.

10. Luku.

Osotetaan Lewitaitten uhrausten wajawaisus, ja Christuxen uhrin täydellisyys, meidän syndeimme poispyhkimisexi. Neuwotan, uskolla Christuxeen turwamaan, ja pyhällä elämällä hänen opisansa pysymään. Ilmoitetan luopuwaisille kauhia rangaistus, Lohdutuxexi kehoitetan waimea

Christuxen tunnustuxen tähden kärsimään.

Sillä Lailla, on tulewaisten tawarain warjo, ei itze hywyden olendo: niillä uhreilla kuin he joka wuosi alinomaa uhrawat, ei se ikänä taida niitä täydellisexi tehdä jotka uhrawat.
Col. 2: 17. Ebr. 8: 5. Ebr. 9: 9.

2. Muutoin olis uhramasta lakattu, jos ei niillä jotka uhraisit, synneistä sillen omaa tundoa olisi, koska he kerran puhdistetut owat.

3. Waan sillä tapahtuu joka wuosi synnin muistuttamus.

4. Sillä mahdotoin on härkäin ja kauristen weren kautta syndejä ottaa pois. Ebr. 9: 13.

5. Sentähden, koska hän mailmaan tuli, sanoi hän: Uhria ja lahjaa et sinä tahtonut, mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut.

6. Polttouhrit ja syndiuhrit ei ole sinun mieleitzes.

7. Silloin minä sanoin: Katzo, minä tulen (Raamatusa on minusta kirjoitettu,) että minun pitä tekemän sinun tahtos, Jumala. Ps. 40: 8, 9.

8. Niinkuin hän ennen sanoi: Uhria ja lahjaa, ja polttouhria ja syndiuhria et sinä tahtonut, ei myös ne sinulle kelwannet (jotka Lain jälkeen uhratan.)

9. Silloin hän sanoi: Katzo, minä tulen tekemään, Jumala, sinun tahtos. Hän otta pois endisen, että hän toisen asetais.

10. Jonga tahdon kautta me kerran pyhitetyt olemma, JEsuxen Christuxen ruumin uhramisella. L. 9: 12.

11. Ja jokainen Pappi on siihen pandu, että hänen jokapäiwä Jumalan palwelusta tekemän pitä, ja usein yhtäläistä uhria uhraman, jotka ei koskan woi syndejä ottaa pois.

12. Mutta koska tämä oli yhden ijankaikkisesti kelpawan uhrin syndein edestä uhrannut, istuu hän nyt Jumalan oikialla kädellä:
Ap. T. 2: 34. 1 Cor. 15: 25. Eph. 1: 20. Col: 3: 1. Ebr. 1: 3, 13. 8: 1.

13. Ja odottaa sitä, että hänen wihollisensa pannan hänen jalkainsa astinlaudaxi.

14. Sillä yhdellä uhrilla on hän ijankaikkisesti täydellisexi tehnyt ne jotka pyhitetän.

15. Mutta sen todistaa myös meille itze Pyhä Hengi, sillä että hän ennen sanoi:

16. Tämä on se Testamenti, jonga minä tahdon heille tehdä niiden päiwäin jälkeen, sanoo HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän sydämiinsä, ja heidän mieliinsä minä ne kirjoitan.
Jer. 31: 33. Ebr. 8: 8, 10.

17. Ja heidän syndejänsä ja wäärytttänsä en minä enämpi tahdo muistaa. Rom. 11: 27.

18. Mutta kusa näiden an-

Digitized by Google

dexi andamus on, siinä ei sillen uhria syndein edestä ole.

19. Että siis meillä, rakkat weljet, on wapaus mennä Pyhään, JEsuxen weren kautta,
Joh. 10: 9. 14: 6. Rom. 5: 2. Eph. 2: 13, 18. 3: 12. Ebr. 9: 8.

20. Jonga hän meille on walmistanut uudexi ja eläwäxi tiexi, esiripun kautta, se on, hänen lihansa kautta:

21. Ja meillä on yxi suuri Pappi, Jumalan huonen haldia: I. 4: 14.

22. Niin käykämme hänen tygönsä totisella sydämellä, täydellä uskolla, priiskotetut meidän sydämisämme, (ja pääsretyt) pahasta omasta tunnosta.
Eph. 3: 12. Jac. 1: 6.

23. Ja pestyt ruumin puolesta puhtalla wedellä, ja pitäkämme horjumatoin toiwon tunnustus: (Sillä se on uskollinen, joka ne lupais.)
Ebr. 4: 14. 1 Cor. 1: 9. 1 Thess. 5: 24.

24. Ja ottakamme waari toinen toisestamme, että me ahkeroitzemma meitämme rakkaudesta ja hywistä töistä:

25. Ei andain ylön yhteistä Seurakundaa, niinkuin muutamain tapa on, waan neuwokat teitänne keskenänne; ja sitä enämmin kuin te näette sen päiwän lähestywän.
Rom. 13: 11. 2 Pet. 3: 9, 11, 14.

26. Sillä jos me ehdollamme sitte syndiä teemme kuin me olemma totuden tundoon tulleet, niin ei meillä ole enä yhtän uhria syndein edestä: Matth. 12: 31. Ebr. 6: 4, &c. 2 Pet. 2: 20, 21. 1 Joh. 5: 16.

27. Waan hirmuinen Duomin odotus, ja tule on kiiwaus, joka wastahakoiset syöpä on.

28. Jos joku Mosexen Lain rikkoo, hänen pitä ilman armota kuoleman kahden taikka kolmen todistajan kautta.
Joh. 8: 17. 2 Cor. 13: 1.

29. Kuinga paljo enämmän rangaistuxen te luuletta sen ansainen joka Jumalan Pojan jalwoilla tallaa, ja Testamentin weren saastuttaa, jonga kautta hän pyhitetty on, ja armon Hengeä pilkkaa?
1 Cor. 11: 29.

30. Sillä me tunnemme hänen, joka sanoi: Minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo HERra: Ja taas: HERra on Kansansa duomitzewa.
5 Mos. 32: 35. Rom. 12. 19. 5 Mos. 32: 36.

31. Hirmuinen on langeta eläwän Jumalan käsiin.

32. Muistakat siis endisiä päiwiä, joina te walistetut olitta, ja kärseitte monen waiwan kilwoituxen:
Gal. 3: 4. Phil. 1: 29, 30. Col. 2: 1.

33. Puolittain silloin, koska te sekä pilkkain että tuskain kautta kaikille ihmexi olitta: Puolittain koska te niiden kanssa osalliset olitta, joille myös niin käwi. Phil. 1: 7. 4: 14.

34. Sillä te oletta myös niistä waiwoista, jotka minun siteistäni tapahtuit, osalliset olleet, ja teidän hywyydenne raa-

Digitized by Google

telemisen oletta te ilolla kärsineet, tieten että teillä on parampi ja pysywäisempi tawara Taiwaisa. 1 Thess. 2: 14.
Matth. 5: 12. Ap. T. 5: 41. Jac. 1: 2.
Matth. 6: 20. 19: 21. Luc. 12: 33.
1 Tim. 6: 19.

35. Älkät siis heittäkö pois teidän uskallustanne, jolla suuri palkan maxo on. Matth. 10: 32.

36. Sillä kärsiwällisys on teille tarpellinen, tehdäxenne Jumalan tahtoa, että te lupauxen saisitta. Luc. 21: 19.

37. Sillä wähän hetken perästä tulee se, joka tulewa on, ja ei wiiwyttele.
Luc. 18: 8. 1 Pet. 1: 6.

38. Mutta Wanhurskas elää uskosta: ja joka wälttää, siihen ei minun sieluni mielisty.
Hab. 2: 4. Rom. 1: 17. Gal. 3: 11.

39. Mutta en me ole ne, jotka meitämme kadotuxeen wälttämme, waan jotka uskomme sielun tallella pitämiseen.

11. Luku.

Kirjoitetan usko, ja sen waikutus. Osotetan sen woima, monella Pyhäin ihmisten esimerkeillä.

Mutta usko on wahwa uskallus niihin joita toiwotaan, ja ei näkymättömistä epäile.

2. Sen kautta owat ne wanhat todistuxen saanet. v. 39.

3. Uskon kautta me ymmärrämme, että mailma on Jumalan sanalla walmistettu, ja että kaikki kuin me näemme, ne owat tyhjästä tehdyt.
2 Pet. 3: 5.

4. Uskon kautta Abel uhrais Jumalalle suuremman uhrin kuin Cain, jonga kautta hän sai todistuxen, että hän oli wanhurskas, koska Jumala hänen lahjoistansa todisti: ja sen kautta hän wielä puhuu, waikka hän kuollut on.
Matth. 23: 35. Ebr. 12: 24.

5. Uskon kautta Enoch otettin pois, ettei hän kuolemata nähnyt: Ja ei ole löytty, että Jumala hänen otti pois: Sillä ennen kuin hän otettin pois, oli hänellä todistus, että hän kelpais Jumalalle.

6. Sillä ilman uskota on mahdotoin kelwata (Jumalalle:) Sillä joka Jumalan tygö tulla tahtoo, sen pitä uskoman, että hän on, ja on niille kostaja, jotka händä etsiwät.

7. Uskon kautta sai Noe Jumalan käskyn niistä kuin ei wielä näkyneet, pelkäis ja walmisti Arkin huonensa autuuderi; jonga kautta hän mailman duomitzi, ja tuli sen wanhurskauden perillisexi, joka uskon kautta tulee.
Rom. 3: 22. Phil. 3: 9.

8. Uskon kautta tuli Abraham kuuliaisexi, koska hän kutzuttin menemään siihen maahan, jonga hän oli periwä, ja hän meni, eikä tiennyt, kuhunga hän tulewa oli. Ap. T. 7: 2.

9. Uskon kautta oli hän

muukalainen luwatusa maasa, niinkuin wieralla maalla, ja asui majoisa Isaakin ja Jacobin kanßa, jotka olit sen lupauxen kanßaperilliset.

10. Sillä hän oli odottanut sitä Kaupungita, jolla perustus oli, jonga rakendaja ja luoja on Jumala. 1. 12: 22. 13: 14. Ilm. K. 21: 2. Ebr. 3: 4.

11. Uskon kautta myös Saara sai woiman siittäxensä, ja synnytti jälkeen hänen ikänsä ajan; Sillä hän piti sen uskollisna, joka sen hänelle luwannut oli. Luc. 1: 36. Rom. 4: 19. Ebr. 10: 23.

12. Sentähden myös yhdestä, joka niin jo kuollut oli, synnyit monda, niinkuin tähtiä on Taiwaasa, ja niinkuin sandaa meren rannasa, joka epälukuinen on. Rom. 4: 18.

13. Nämät kaikki owat uskosa kuolleet, ja ei ole niistä lupauxista saanet, waan ainoastansa taamba nähneet, ja kuitengin niihin turwanneet, ja hywin tydyit, ja tunnustit että he wierat ja muukalaiset maan päällä olit.

14. Sillä ne kuin näitä sanowat, he osottawat että he yhtä Isän maata etziwät.

15. Ja jos he sitte muistanet olisit, kusta he lähtenet olit, olis heillä kyllä aikaa palaita ollut.

16. Mutta he pyytäwät parampata, se on, taiwallista. Sentähden ei Jumala häpee kutzutta heidän Jumalaxensa; sillä hän walmisti heille Kaupungin. 1. 13: 14.

17. Uskon kautta uhraisi Abraham Isaachin koska hän kiusattin, ja uhraisi ainokaisensa, koska hän jo oli lupauxet saanut:

18. Jolle sanottu oli: Isaakisa kutzutan sinulle siemen. 1 Mos. 21: 12. Rom. 9: 7. Gal. 3: 29.

19. Ja ajatteli että Jumala woi kuolleistakin herättä; josta hän myös hänen niinkuin yhdesä esikuwasa jällens sai.

20. Uskon kautta siunais Isaak tulewaisista asioista Jacobia ja Esauta.

21. Uskon kautta siunais Jacob kuollesansa molemmat Josephin pojat, rukoili ja nojais sauwansa pään päälle.

22. Uskon kautta puhui Joseph kuollesansa Israelin lasten lähtemisestä, ja andoi käskyn hänen luistansa.

23. Uskon kautta Moses, koska hän syndynyt oli, salattin kolme kuukautta hänen wanhemmildansa, että he näit, kuinga kaunis poikainen hän oli; ja ei peljännet Kuningan haastoa Ap. T. 7: 20.

24. Uskon kautta Moses, koska hän jo suurexi tuli, kielsi kutzutta itzensä Pharaon tyttären pojaxi.

25. Ja walitzi paljo parammaxi kärsiä waiwaa Juma-

Digitized by Google

lan joukon kanssa, kuin ajallista tarwetta synnisä nautita.
26. Ja luki suuremmaxi rikkaudexi Christuxen pilkan, kuin Egyptin tawarat; sillä hän katzoi palkan maxoa.
27. Uskon kautta jätti hän Egyptin, ja ei peljännyt Kuningan hirmuisutta; sillä hän rippui häneßä, jota ei hän nähnyt, niinkuin hän jo olis hänen nähnyt.
28. Uskon kautta piti hän Pääsiäistä, ja weren wuodatusta, ettei se joka esikoiset tappoi, olisi ruwennut heihin.
29. Uskon kautta käwit ne punaisen meren läpitze niinkuin kuiwaa maata myöden, jota myös Egyptiläiset koettelit, ja uppoisit.
30. Uskon kautta Jerichon muurit langeisit, koska niitä seitzemän päiwää käytin ymbäri.
31. Uskon kautta ei portto Rahab hukkunut, uskomattomain kanßa, koska hän wakojat rauhallisesti huoneseensa korjais. Jac. 2: 25.
32. Ja mitä minun pitä enämpi sanoman? sillä aika tulis minulle lyhyexi, jos minun pidäis luetteleman, Gedeonista, ja Barachista, ja Samsonista, ja Jephtasta, ja Dawidista, ja Samuelista, ja Prophetaista:
33. Jotka uskon kautta owat Waldakunnat woittanet, tehnet wanhurskautta, saanet lupauxet, tukinnet Jalopeurain suut.
34. Sammuttanet tulen woiman, wälttänet miekan terän, owat wäkewäxi heikkoudesta tullet, owat woimallisexi sodasa tullet, muukalaisten sotajoukot maahan lyönet.
35. Waimot owat heidän kuollensa ylösnousemisesta jällen saanet: Mutta muut owat rikki rewitut, ja ei pelastusta ottanet wastan, että heidän paramman ylösnousemisen saaman piti.
36. Muutamat taas owat pilkkoja ja haawoja kärsinet, ja wielä sittekin kahlet ja fangiuden: Ap. T. 22: 25. 2 Cor. 11: 25.
37. Owat kiwitetyt, rikki hakatut, läpitze pistetyt, miekalla surmatut, waeldanet ymbäri lammasten ja wohten nahoisa, owat ollet köyhät, ahdistetut, waiwatut. Matth. 3: 4.
38. (Joille mailma oli mahdotoin), owat korwesa exynet ja wuorilla, ja mäen rotkoisa, ja maan kuopisa.
39. Ja kaikki nämät owat uskon kautta todistuxen saanet, eikä saanet sitä lupausta: v. 2.
40. Että Jumala on jotakin parammin meille edeskatzonut, ettei he ilman meitä täydellisexi tullet olisi.

12 Luku.

Apostoli neuwoo kärsiwällisyteen ristisä ja wainosa, Christuxen e-

Digitized by Google

simerkillä. Pyhää elämätä noudattaman, ja suruttomutta ja pahennusta wälttämään, Uuden Testamentin armon muistuturella. Waroitta Christuxen ja hänen sanansa ylönkatzesta ja hyljämisestä.

Sentähden myös me, että meillä on näin suuri todistusten joukko meidän ymbärillämme, niin pangamme pois kaikki kuorma, ja syndi, joka aina meihin tarttu ja hitaxi teke, ja juoskamma kärsiwällisyden kautta siinä kilwoituxesa, kuin meidän eteemme pandu on:

Rom. 6: 4. 2 Cor. 7: 1. Eph. 4: 22. Col. 3: 8. 1 Pet. 2: 1. 4: 2. Rom. 12: 12. 1 Cor. 9: 24. Phil. 3: 13, 14. Ebr 10: 36.

2. Ja katzokamme uskon alkajan ja päättäjän JEsuxen päälle, joka, koska hän olis kyllä tainnut iloita, kärsei ristiä, ei totellut pilkkaa, ja nyt istuu oikialla kädellä Jumalan istuimella. Ap. T. 3: 15. Ebr. 2: 10.

1 Pet. 1: 3. Luc. 24: 26, 46. Phil. 2: 8. Ap. T. 5: 31. Ebr. 1: 3, 13. 8: 1. 10: 12.

3. Niin muistakat händä, joka senkaltaisen wastahäkoisuden on syndisildä itze wastaansa kärsinyt, ettet te wäsy teidän mielesänne ja lakka.

4. Sillä et te ole wielä hamaan wereen asti kilwoitellen, syndiä wastan ollet:

5. Ja te oletta jo unhottanet sen manauxen, joka teille niinkuin lapsille puhuu: Minun poikani, älä katzo ylön HERran kuritusta, ja älä näännyy koskas häneldä rangaistan. Ilm. K. 3: 19.

6. Sillä jota HERra rakastaa, sitä hän myös rangaisee; Mutta jokaista poikaa hän piexee, kuin hän korjaa.

7. Jos te kurituxen kärsitte, niin Jumala taritzee teille itzensä, niinkuin lapsillensa; Sillä kuka on se poika, jota ei Isä kurita?

8. Mutta jos te oletta ilman kuritusta, josta kaikki owat osalliset ollet, niin te oletta äpärät ja ette lapset.

9. Ja koska meillä owat lihalliset Isät ollet kurittajana, niin me olemma niitä kawahtanet; eikö meidän siis paljo enämmin pidä sille hengelliselle Isälle alammaiset oleman, että me eläisimme?

10. Sillä ne tosin owat meitä kurittanet harwoina päiwinä heidän luulonsa jälkeen; mutta tämä meidän tarpexemme, että me hänen pyhydensä saisimme.

11. Mutta koska kaikkinainen rangaistus käsisä on, niin ei se näy meille ilox, waan murhexi; mutta sitte anda hän rauhallisen wanhurskauden hedelmän niille jotka siinä harjoitetut owat.

12. Sentähden ojetkat teidän waipunet kätenne, ja wäsynet polwenne:

13. Ja astukat wilpittömät askelet teidän jalkoillanne, et

tei joku kombastuisi niinkuin onduwa, waan paljo enämmin terweyri tukis.

14. Noudattakat rauhaa kaikkein kanßa ja pyhyttä, paitzi jota ei yrikän saa HERraa nähdä.

Rom 12: 18. 2 Tim. 2: 22. Matth. 5: 8, 9.

15. Ja ottakat waari, ettei joku Jumalan armosta tulisi pois, ettei joskus kasiwaisi joku karwas juuri, jotakuta wastahakoisutta tekemään, ja monda sen kautta tulisi saastutetuxi.

2 Cor. 6: 1. Ebr. 3: 12.

16. Ettei joku olisi huorintekiä eli jumalatoin niinkuin Esau, joka yhden atrian tähden myi pois esikoisudensa oikeuden.

Eph. 5: 3. Col. 3: 5. 1 Thess. 4: 3.

17. Sillä te tiedätte, että koska hän sitte tahdoi periä siunausta, tuli hän hyljätyxi; sillä ei hän löynnyt yhtän parannuxen siaa, waikka hän sitä kyyneleillä etzei.

18. Sillä et te ole käynet sen wuoren tygö, johon ei ruweta saa, ja tulesta paloi, et te myös käynet siihen synkeyteen ja pimeyteen, ja sen hirmuisen ilman tygö.

19. Sen Basunan kajauxen, ja sanain äänen tygö, jota ne jotka sen kuulit, rukoilit, ettei se sana pitänyt heille sanottaman.

20. Sillä ei he woinet kärsiä niitä kuin siinä sanottin; ja jos joku peto siihen wuoreen sattui, niin se piti kiwitettämän, eli nuolella ammuttaman läpitze.

1 Mos. 19: 13.

21. Niin hirmuinen sen näky oli, että Moseskin sanoi: minä olen hämmästyxisä, ja wapisen.

22. Waan te oletta käynet Sionin wuoren tygö, ja eläwän Jumalan Kaupungin, taiwallisen Jerusalemin, ja monen tuhannen Engelitten joukon tygö,

Gal. 4: 26. Ilm. K. 3: 12. 21: 2, 10.

23. Yhteisen kokouxen ja esikoisten Seurakunnan tygö, jotka Taiwaisa kirjoitetut owat, ja Jumalan, kaikkein Duomarin tygö, ja täydellisten wanhurskasten Hengein tygö,

Luc. 10: 20.

24. Ja Uuden Testamentin wälimiehen JEsuxen tygö, ja sen priiskotus weren tygö, joka parempita puhuu kuin Abelin (weri.)

1 Tim. 2: 5. Ebr. 8: 6. 9: 15. Ebr. 10: 22. 1 Pet. 1: 2. Ebr. 11: 4.

25. Katzokat, ettet te händä kiellä pois, joka puhuu: sillä jos ei ne paeta saanet, jotka kielsit sen, joka maan päällä käskyn andoi, paljo wähemmin me, jos me sitä pyydämme kartta, joka Taiwaasta puhuu,

L. 2: 3.

26. Jonga ääni silloin maata järisti: Mutta nyt hän lupaa ja sanoo: wielä minä nytkin kerran tahdon järistää, en

tarwitan, että tälläkin olis jotakin uhramista:

Eph. 5: 2. Ebr. 5: 1.

4. Sillä jos hän nyt maan päällä olis, niin ei hän olisi Pappi; sillä Papit owat jotka Lain jälkeen lahjoja uhrawat:

5. Jotka palwelewat taiwallisten esikuwaa ja warjoa, niinkuin se Jumalallinen wastaus Mosexelle sanoi, koska hänen piti Majan päättämän: Katzo, sanoo hän, ettäs kaikki teet sen kuwan jälkeen, kuin sinulle wuorella osotettu on.

Col. 2: 17. Ebr. 10: 1. 2 Mos. 25: 40. Ap. T. 7: 44.

6. Mutta nyt on hän paremman wiran saanut, niinkuin hän paremman Testamentingin wälimies on, joka parembain lupausten päällä seisoo.

2 Cor. 3: 6. Ebr. 7: 22.

7. Sillä jos endinen olis puuttumatoin ollut, niin ei toiselle olisi siaa tehty:

8. Sillä hän nuhtelee heitä, ja sanoo: Katzo, päiwät tulewat, sanoo HERra, että minä Israelin huonelle, ja Judan huonelle tahdon Uuden Testamentin päättää. Jer. 31: 31.

9. En sen Testamentin jälkeen, kuin minä heidän Isillensä sinä päiwänä annoin, koska minä heidän kätensä rupeisin, heitä Egyptin maalda johdattaxeni; Sillä ei he pysyneet minun Testamentisäni, niin en minäkän ole heistä lukua pitänyt, sanoo HERra.

10. Sillä tämä on se Testamenti jonga minä tahdon säätää Israelin huonelle, niiden päiwäin jälkeen, sanoo HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän mieleensä, ja tahdon ne kirjoittaa heidän sydämiinsä; Ja tahdon olla heidän Jumalansa, ja heidän pitä oleman minun Kansani. Jer. 31: 33. Ebr. 10: 16.

11. Ja ei yhdengän pidä lähimmäistänsä opettaman, eikä weljeänsä, ja sanoman: tunne HERraa; sillä kaikki pitä minun tundeman, hamasta pienestä heidän seasansa niin suurimpaan asti.

Joh. 6: 45. 1 Joh. 2: 27.

12. Sillä minä tulen lepyteyxi heidän wäärydestänsä ja heidän synneistänsä, ja heidän wäärydestänsä en minä tahdo enä muistaa. Rom. 11: 27.

13. Siinä kuin hän sanoo: Uusi; wanhensi hän endisen; sillä joka wanha ja ijällinen on, se on läsnä loppuansa.

9. Luku.

Kirjoitetan Wanhan Test. Tabernakli, uhri ja toimitus. Uuden Test. Tabernakli, ja Christuxen uhrin täydellisys. Christus on Uuden Test. wälimies werellänsä; johon Wanha Test. oli esikuwaus. Hän meni Taiwaseen meidän edestämme, sitte kuin hän oli itzensä uhrannut.

Niin oli tosin myös endisellä Majalla, Jumalan

palweluxen oikius ja ulkonainen pyhyys.

2. Sillä ensimäinen Maja oli rakettu, josa olit Kyntiläjalka, ja Pöytä, ja Katzelmusleiwät, joka Pyhäxi kutzuttin.

3. Mutta toisen esiripun takana oli se Maja, joka kaikkein pyhimmäxi kutzuttin.

4. Josa oli se kullainen Pyhän sawun astia, ja Testamentin Arkki kaikkialda kullalla silattu; siinä myös oli kullainen astia josa oli Manna, ja kukoistawainen Aaronin sauwa, ja Testamentin Taulut.

5. Mutta sen päällä olit kunniallisuden Cherubimit, jotka Armoistuimen warjoisit; joista ei nyt ole erinomattain sanomista.

6. Mutta koska ne näin asetetut olit, menit Papit aina siihen ensimäiseen Majaan, ja toimitit Jumalan palweluxen.

7. Waan toiseen meni ainoasti ylimmäinen Pappi kerran wuodesa yxinänsä, ei ilman weretä, jonga hän uhrais omainsa ja Kansan rikosten edestä:

8. Jolla Pyhä Hengi ilmoitti, ettei pyhityxen tietä niinkauwan julistettu, kuin se endinen Maja seisoo: L. 10: 19. 20.

9. Joka sillä ajalla oli esikuwa, josa lahjat ja uhrit uhrattin, jotka ei woinet omantunnon perään täydellisexi tehdä sitä joka Jumalan palwelusta teki, l. 5: 1. Ap. T. 13: 39. Gal. 3: 21. Ebr. 10: 1.

10. Ainoasta ruilla ja juomilla, ja moninaisilla pesemisillä ja lihan säädyisä, jotka ojennuxen aikaan asti olit päälle pannut.

11. Mutta Christus on tullut tulewaisten tawarain ylimmäisexi Papixi, suuremman ja täydellisemmän Majan kautta, joka ei käsillä tehty ole, se on, joka ei näin ole rakettu;
l. 3: 1. 4: 14. 6: 20. 8: 1.

12. Eikä kauristen taikka wasikkain weren kautta, waan hän on kerran oman werensä kautta mennyt Pyhään, ja ijankaikkisen lunastuxen löynnyt.
Ap. T. 20: 28. Ebr 10: 10. 1 Pet. 1: 19. Ilm. K. 1: 5.

13. Sillä jos härkäin ja kauristen weri, ja hehkoisen tuhka priiskotettu saastaisten päälle, pyhittä lihalliseen puhtauteen:
Ebr. 10: 4.

14. Kuinga paljo enämmin Christuxen weri, joka itzensä ilman kaiketa wiata, ijankaikkisen Hengen kautta Jumalalle uhrannut on, on puhdistawa meidän omantunnon kuolewaisista töistä, eläwätä Jumalata palwelemaan?
Luc. 1: 74, 75 Rom. 6: 13. Gal. 1: 4 2: 20. Eph. 5: 2. Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 19. 4: 2. 1 Joh. 1: 7. Ilm. K. 1: 5.

15. Ja sentähden on hän myös Uuden Testamentin Wälimies, että ne jotka kutzutut owat, sen luwatun ijankaikkisen perimisen saisit, että hänen

kuolemansa siinä wälillä käwi, niiden ylitzekäymisten lunastuxexi, kuin endisen Testamentin alla olit. Rom. 3: 25. 1 Tim. 2: 5. Ebr. 12: 24. Rom. 5: 6. 1 Pet. 3: 18.

16. Sillä kusa Testamenti on, siinä pitä myös hänen kuolemansa oleman, joka Testamentin teki.

17. Sillä kuolemalla Testamenti wahwistetan, joka ei ole niin kauwan wahwa, kuin se elää joka sen teki. Gal. 3: 15.

18. Sentähden ei se endinengän ilman weretä säätty:

19. Sillä koska Moses oli puhunut kaikelle Kansalle jokaitzen käskyn Lain jälkeen, otti hän wasikkain ja kauristen werta weden kanssa, ja Purpura willoja, ja Isoppia, ja priiskotti sekä Raamatun että kaiken Kansan,

20. Sanoden: Tämä on se Testamentin weri, kuin Jumala teille käskenyt on.
2 Mos. 24: 8. Matth. 26: 28.

21. Ja sen Majan, ja kaikki sen Jumalan palweluxen astiat, priiskotti hän myös werellä.

22. Ja lähes kaikki werellä Lain jälkeen puhdistetan, ja paitzi weren wuodatusta ei yhtän andexiandamusta tapahdu.

23. Niin siis tarwitan, että taiwallisten kuwat senkaltaisilla puhdistetan; mutta itze taiwalliset pitä paremmilla uhreilla puhdistettaman, kuin ne olit.

24. Sillä ei Christus mennyt käsillä tehtyyn Pyhään, joka totisen kuwa on, waan hän meni itze taiwaseen, että hän nyt Jumalan kaswoin edesä meidän tähtemme ilmestyis.

25. Ei että hänen pitä useimmin itzensä uhraman, niinkuin ylimmäinen Pappi joka wuosi meni muukalaisella werellä pyhään:

26. (Muutoin olis hänen useimmin tullut jo mailman alusta kärsiä,) mutta nyt kerran mailman lopulla on hän oman uhrinsa kautta ilmestynyt synnin pois panemisexi.
Gal. 4: 4. Eph. 1: 10.

27. Ja niinkuin kaikkein ihmisten pitä kerran kuoleman, mutta sen jälkeen Duomio:

28. Niin on myös Christus kerran uhrattu monen syndejä ottamaan pois; Mutta toisella haawalla on hän ilman synnitä ilmestywä, niille jotka händä odottawat autuudexi. Matth. 26: 28. Rom. 5: 6, 8, 15. 1 Pet. 3: 18.

10. Luku.

Osotetaan Lewitaitten uhrausten wajawaisus, ja Christuxen uhrin täydellisyys, meidän syndeimme poispyhkimisexi. Neuwotan, uskolla Christuxeen turwamaan, ja pyhällä elämällä hänen opisansa pysymään. Ilmoitetan luopuwaisille kauhia rangaistus, Lohdutuxexi kehoitetan wainoa

Christuxen tunnustuxen tähden kärsimään.

Sillä Lailla, on tulewaisten tawarain warjo, ei itze hywyden olendo: niillä uhreilla kuin he joka wuosi alinomaa uhrawat, ei se ikänä taida niitä täydellisexi tehdä jotka uhrawat.
Col. 2: 17. Ebr. 8: 5. Ebr. 9: 9.

2. Muutoin olis uhramasta lakattu, jos ei niillä jotka uhraisit, synneistä sillen omaa tundoa olisi, koska he kerran puhdistetut owat.

3. Waan sillä tapahtuu joka wuosi synnin muistuttamus.

4. Sillä mahdotoin on härkäin ja kauristen weren kautta syndejä ottaa pois. Ebr. 9: 13.

5. Sentähden, koska hän mailmaan tuli, sanoi hän: Uhria ja lahjaa et sinä tahtonut, mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut.

6. Polttouhrit ja syndiuhrit ei ole sinun mieleitzes.

7. Silloin minä sanoin: Katzo, minä tulen (Raamatusa on minusta kirjoitettu,) että minun pitä tekemän sinun tahtos, Jumala. Ps. 40: 8, 9.

8. Niinkuin hän ennen sanoi: Uhria ja lahjaa, ja polttouhria ja syndiuhria et sinä tahtonut, ei myös ne sinulle kelwannet (jotka Lain jälkeen uhratan.)

9. Silloin hän sanoi: Katzo, minä tulen tekemään, Jumala, sinun tahtos. Hän otta pois endisen, että hän toisen asetais.

10. Jonga tahdon kautta me kerran pyhitetyt olemma, JEsuxen Christuxen ruumin uhramisella. l. 9: 12.

11. Ja jokainen Pappi on siihen pandu, että hänen jokapäiwä Jumalan palwelusta tekemän pitä, ja usein yhtäläistä uhria uhraman, jotka ei koskan woi syndejä ottaa pois.

12. Mutta koska tämä oli yhden ijankaikkisesti kelpawan uhrin syndein edestä uhrannut, istuu hän nyt Jumalan oikialla kädellä:
Ap. T. 2: 34. 1 Cor. 15: 25. Eph. 1: 20. Col. 3: 1. Ebr. 1: 3, 13. 8: 1.

13. Ja odottaa sitä, että hänen wihollisensa pannan hänen jalkainsa astinlaudaxi.

14. Sillä yhdellä uhrilla on hän ijankaikkisesti täydellisexi tehnyt ne jotka pyhitetän.

15. Mutta sen todistaa myös meille itze Pyhä Hengi, sillä että hän ennen sanoi:

16. Tämä on se Testamenti, jonga minä tahdon heille tehdä niiden päiwäin jälkeen, sanoo HErra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän sydämiinsä, ja heidän mieliinsä minä ne kirjoitan.
Jer. 31: 33. Ebr. 8: 8, 10.

17. Ja heidän syndejänsä ja wääryttänsä en minä enämpi tahdo muistaa. Rom. 11: 27.

18. Mutta kusa näiden au-

dexi andamus on, siinä ei sillen uhria syndein edestä ole.

19. Että siis meillä, rakkat weljet, on wapaus mennä Pyhään, JEsuxen weren kautta,
Joh. 10: 9. 14: 6. Rom. 5: 2. Eph. 2: 13, 18. 3: 12. Ebr. 9: 8.

20. Jonga hän meille on walmistanut uudexi ja eläwäxi tiexi, esiripun kautta, se on, hänen lihansa kautta:

21. Ja meillä on yxi suuri Pappi, Jumalan huonen haldia: l. 4: 14.

22. Niin käykämme hänen tygönsä totisella sydämellä, täydellä uskolla, priiskotetut meidän sydämisämme, (ja pääsetyt) pahasta omasta tunnosta.
Eph. 3: 12. Jac. 1: 6.

23. Ja pestyt ruumin puolesta puhtalla wedellä, ja pitäkämme horjumatoin toiwon tunnustus: (Sillä se on uskollinen, joka ne lupais.)
Ebr. 4: 14. 1 Cor. 1: 9. 1 Theff. 5: 24.

24. Ja ottakamme waari toinen toisestamme, että me ahkeroitzemma meitämme rakkaudesta ja hywistä töistä:

25. Ei andain ylön yhteistä Seurakundaa, niinkuin muutamain tapa on, waan neuwokat teitänne keskenänne; ja sitä enämmin kuin te näette sen päiwän lähestywän.
Rom. 13: 11. 2 Pet. 3: 9, 11, 14.

26. Sillä jos me ehdollamme sitte syndiä teemme kuin me olemma totuden tundoon tulleet, niin ei meillä ole enä yhtän uhria syndein edestä: Matth. 12: 31. Ebr. 6: 4, x 2 Pet. 2: 20, 21. 1 Joh. 5: 16.

27. Waan hirmuinen Duomin odotus, ja tule on kiiwaus, joka wastahakoiset syöpä on.

28. Jos joku Moserxen Lain rikkoo, hänen pitä ilman armota kuoleman kahden taikka kolmen todistajan kautta.
Joh. 8: 17. 2 Cor. 13: 1.

29. Kuinga paljo enämmän rangaistuxen te luuletta sen ansainen joka Jumalan Pojan jalwoilla tallaa, ja Testamentin weren saastuttaa, jonga kautta hän pyhitetty on, ja armon Hengeä pilkkaa?
1 Cor. 11: 29.

30. Sillä me tunnemme hänen, joka sanoi: Minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo HERra: Ja taas: HERra on Kansansa duomitzewa.
5 Mos. 32: 35. Rom. 12. 19. 5 Mos. 32: 36.

31. Hirmuinen on langeta eläwän Jumalan käsiin.

32. Muistakat siis endisiä päiwiä, joina te walistetut olitta, ja kärseitte monen waiwan kilwoituxen:
Gal. 3: 4. Phil. 1: 29, 30. Col. 2: 1.

33. Puolittain silloin, koska te sekä pilkkain että tuskain kautta kaikille ihmexi olitta: Puolittain koska te niiden kanssa osalliset olitta, joille myös niin käwi. Phil. 1: 7. 4: 14.

34. Sillä te oletta myös niistä waiwoista, jotka minun siteistäni tapahtuit, osalliset olleet, ja teidän hywydenne raa-

Digitized by Google

telemisen oletta te ilolla kärsineet, tieten että teillä on parampi ja pysywäisempi tawara Taiwaisa. 1 Thess. 2: 14.
Matth. 5: 12. Ap. T. 5: 41. Jac. 1: 2.
Matth. 6: 20. 19: 21. Luc. 12: 33.
1 Tim. 6: 19.

35. Älkät siis heittäkö pois teidän uskallustanne, jolla suuri palkan maxo ön. Matth. 10: 32.

36. Sillä kärsiwällisyys on teille tarpellinen, tehdärenne Jumalan tahtoa, että te lupauxen saisitta. Luc. 21: 19.

37. Sillä wähän hetken perästä tulee se, joka tulewa on, ja ei wiiwyttele.
Luc. 18: 8. 1 Pet. 1: 6.

38. Mutta Wanhurskas elää uskosta: ja joka wälttää, siihen ei minun sieluni mielisty.
Hab. 2: 4. Rom. 1: 17. Gal. 3: 11.

39. Mutta en me ole ne, jotka meitämme kadotuxeen wältämme, waan jotka uskomme sielun tallella pitämiseen.

11. Luku.

Kirjoitetan usko, ja sen waikutus. Osotetan sen woima, monella Pyhäin ihmisten esimerkeillä.

Mutta usko on wahwa uskallus niihin joita toiwotaan, ja ei näkymättömistä epäile.

2. Sen kautta owat ne wanhat todistuxen saanet. v. 39.

3. Uskon kautta me ymmärrämme, että mailma on Jumalan sanalla walmistettu, ja että kaikki kuin me näemme, ne owat tyhjästä tehdyt.
2 Pet. 3: 5.

4. Uskon kautta Abel uhrais Jumalalle suuremman uhrin kuin Cain, jonga kautta hän sai todistuxen, että hän oli wanhurskas, koska Jumala hänen lahjoistansa todisti: ja sen kautta hän wielä puhuu, waikka hän kuollut on.
Matth. 23: 35. Ebr. 12: 24.

5. Uskon kautta Enoch otettin pois, ettei hän kuolemata nähnyt: Ja ei ole löytty, että Jumala hänen otti pois: Sillä ennen kuin hän otettin pois, oli hänellä todistus, että hän kelpais Jumalalle.

6. Sillä ilman uskota on mahdotoin kelwata (Jumalalle:) Sillä joka Jumalan tygö tulla tahtoo, sen pitä uskoman, että hän on, ja on niille kostaja, jotka händä etziwät.

7. Uskon kautta sai Noe Jumalan käskyn niistä kuin ei wielä näkyneet, pelkäis ja walmisti Arkin huonensa autuudexi; jonga kautta hän mailman duomitzi, ja tuli sen wanhurskauden perilliseri, joka uskon kautta tulee.
Rom. 3: 22. Phil. 3: 9.

8. Uskon kautta tuli Abraham kuuliaisexi, koska hän kutzuttin menemään siihen maahan, jonga hän oli periwä, ja hän meni, eikä tiennyt, kuhunga hän tulewa oli. Ap. T. 7: 2.

9. Uskon kautta oli hän

Digitized by Google

muukalainen luwatusa maasa, niinkuin wieralla maalla, ja asui majoisa Isaakin ja Jacobin kanßa, jotka olit sen lupauxen kanßaperilliset.

10. Sillä hän oli odottanut sitä Kaupungita, jolla perustus oli, jonga rakendaja ja luoja on Jumala. I. 12: 22. 13: 14. Ilm. K. 21: 2. Ebr. 3: 4.

11. Uskon kautta myös Saara sai woiman siittäxensä, ja synnytti jälkeen hänen ikänsä ajan; Sillä hän piti sen uskollisna, joka sen hänelle luwannut oli. Luc. 1: 36. Rom. 4: 19. Ebr. 10: 23.

12. Sentähden myös yhdestä, joka niin jo kuollut oli, synnyit monda, niinkuin tähtiä on Taiwaasa, ja niinkuin sandaa meren rannasa, joka epälukuinen on. Rom. 4: 18.

13. Nämät kaikki owat uskosa kuolleet, ja ei ole niistä lupauxista saanet, waan ainoastansa taamba nähneet, ja kuitengin niihin turwanneet, ja hywin tydyit, ja tunnustit että he wierat ja muukalaiset maan päällä olit.

14. Sillä ne kuin näitä sanowat, he osottawat että he yhtä Isän maata etziwät.

15. Ja jos he sitte muistanet olisit, kusta he lähtenet olit, olis heillä kyllä aikaa palaita ollut.

16. Mutta he pyytäwät parampata, se on, taiwallista. Sentähden ei Jumala häpee kutzutta heidän Jumalaxensa; sillä hän walmisti heille Kaupungin. I. 13: 14.

17. Uskon kautta uhraisi Abraham Isaachin koska hän kiusattin, ja uhraisi ainokaisensa, koska hän jo oli lupauxet saanut:

18. Jolle sanottu oli: Isaakisa kutzutan sinulle siemen. 1 Mos. 21: 12. Rom. 9: 7. Gal. 3: 29.

19. Ja ajatteli että Jumala woi kuolleistakin herättä; josta hän myös hänen niinkuin yhdesä esikuwasa jällens sai.

20. Uskon kautta siunais Isaak tulewaisista asioista Jacobia ja Esauta.

21. Uskon kautta siunais Jacob kuollesansa molemmat Josephin pojat, rukoili ja nojais sauwansa pään päälle.

22. Uskon kautta puhui Joseph kuollesansa Israelin lasten lähtemisestä, ja andoi käskyn hänen luistansa.

23. Uskon kautta Moses, koska hän syndynyt oli, salattin kolme kuukautta hänen wanhemmildansa, että he näit, kuinga kaunis poikainen hän oli; ja ei peljännet Kuningan haastoa Ap. T. 7: 20.

24. Uskon kautta Moses, koska hän jo suurexi tuli, kielsi kutzutta itzensä Pharaon tyttären pojaxi.

25. Ja walitzi paljo parammaxi kärsiä waiwaa Juma-

Digitized by Google

lan joukon kanssa, kuin ajallista tarwetta synnisä nautita.
26. Ja luki suuremmaxi rikkaudexi Christuxen pilkan, kuin Egyptin tawarat; sillä hän katzoi palkan maxoa.
27. Uskon kautta jätti hän Egyptin, ja ei peljännyt Kuningan hirmuisutta; sillä hän rippui hänesä, jota ei hän nähnyt, niinkuin hän jo olis hänen nähnyt.
28. Uskon kautta piti hän Pääsiäistä, ja weren wuodatusta, ettei se joka esikoiset tappoi, olisi ruwennut heihin.
29. Uskon kautta käwit ne punaisen meren läpitze niinkuin kuiwaa maata myöden, jota myös Egyptiläiset koettelit, ja uppoisit.
30. Uskon kautta Jerichon muurit langeisit, koska niitä seitzemän päiwää käytin ymbäri.
31. Uskon kautta ei portto Rahab hukkunut, uskomattomain kanssa, koska hän wakojat rauhallisesti huoneseensa korjais. Jac. 2: 25.
32. Ja mitä minun pitä enämpi sanoman? sillä aika tulis minulle lyhyexi, jos minun pidäis luetteleman, Gedeonista, ja Barachista, ja Samsonista, ja Jephtasta, ja Dawidista, ja Samuelista, ja Prophetaista:
33. Jotka uskon kautta owat Waldakunnat woittanet, tehnet wanhurskautta, saanet lupauxet, tukinnet Jalopeurain suut.
34. Sammuttanet tulen woiman, wälttänet miekan terän, owat wäkewäxi heikkoudesta tullet, owat woimallisexi sodasa tullet, muukalaisten sotajoukot maahan lyönet.
35. Waimot owat heidän kuollensa ylösnousemisesta jällen saanet: Mutta muut owat rikki rewityt, ja ei pelastusta ottanet wastan, että heidän paramman ylösnousemisen saaman piti.
36. Muutamat taas owat pilkkoja ja haawoja kärsinet, ja wielä sittekin kahlet ja fangiuden: Ap. T. 22: 25. 2 Cor. 11: 25.
37. Owat kiwitetyt, rikki hakatut, läpitze pistetyt, miekalla surmatut, waeldanet ymbäri lammasten ja wohten nahoisa, owat ollet köyhät, ahdistetut, waiwatut. Matth. 3: 4.
38. (Joille mailma oli mahdotoin), owat korwesa exynet ja wuorilla, ja mäen rotkoisa, ja maan kuopisa.
39. Ja kaikki nämät owat uskon kautta todistuxen saanet, eikä saanet sitä lupausta: v. 2.
40. Että Jumala on jotakin parammin meille edeskatzonut, ettei he ilman meitä täydellisexi tullet olisi.

12 Luku.

Apostoli neuwoo kärsiwällisyteen ristisä ja wainosa, Christuxen e-

Digitized by Google

simerkillä. Pyhää elämätä noudättaman, ja suruttomutta ja pahennusta wälttämään, Uuden Testamentin armon muistuturella. Waroitta Christuxen ja hänen sanansa ylönkatzesta ja hyljämisestä.

Sentähden myös me, että meillä on näin suuri todistusten joukko meidän ympärillämme, niin pangamme pois kaikki kuorma, ja syndi, joka aina meihin tarttu ja hitaxi teke, ja juoskamma kärsiwällisyyden kautta siinä kilwoituxesa, kuin meidän eteemme pandu on:

Rom. 6: 4. 2 Cor. 7: 1. Eph. 4: 22. Kol. 3: 8. 1 Pet. 2: 1. 4: 2. Rom. 12: 12. 1 Cor. 9: 24. Phil. 3: 13, 14. Ebr 10: 36.

2. Ja katzokamme uskon alkajan ja päättäjän JEsuxen päälle, joka, koska hän olis kyllä tainnut iloita, kärsei ristiä, ei totellut pilkkaa, ja nyt istuu oikialla kädellä Jumalan istuimella. Ap. T. 3: 15. Ebr. 2: 10.

1 Pet. 1: 3. Luc. 24: 26, 46. Phil. 2: 8. Ap. T. 5: 31. Ebr. 1: 3, 13. 8: 1. 10: 12.

3. Niin muistakat händä, joka senkaltaisen wastahäkoifuden on syndisildä itze wastaanja kärsinyt, ettet te wäsy teidän mielesänne ja lakka.

4. Sillä et te ole wielä hamaan wereen asti kilwoitellen, syndiä wastan ollet:

5. Ja te oletta jo unhottanet sen manauxen, joka teille niinkuin lapsille puhun: Minun poikani, älä katzo ylön HERran kuritusta, ja älä näännyy koskas häneldä rangaistan. Ilm. K. 3: 19.

6. Sillä jota HERra rakastaa, sitä hän myös rangaisee; Mutta jokaista poikaa hän piexee, kuin hän korjaa.

7. Jos te kurituxen kärsitte, niin Jumala taritzee teille itzensä, niinkuin lapsillensa; Sillä kuka on se poika, jota ei Isä kurita?

8. Mutta jos te oletta ilman kuritusta, josta kaikki owat osalliset ollet, niin te oletta äpärät ja ette lapset.

9. Ja koska meillä owat lihalliset Isät ollet kurittajana, niin me olemma niitä kawahtanet; eikö meidän siis paljo enämmin pidä sille hengelliselle Isälle alammaiset oleman, että me eläisimme?

10. Sillä ne tosin owat meitä kurittanet harwoina päiwinä heidän luulonsa jälkeen; mutta tämä meidän tarpexemme, että me hänen pyhydensä saisimme.

11. Mutta koska kaikkinainen rangaistus käsisä on, niin ei se näy meille iloxi, waan murhexi; mutta sitte anda hän rauhallisen wanhurskauden hedelmän niille jotka siinä harjoitetut owat.

12. Sentähden ojetkat teidän waipunet kätenne, ja wäsynet polwenne:

13. Ja astukat wilpittömät askelet teidän jalwoillanne, et-

Digitized by Google

tei joku kombastuisi niinkuin onduwa, waan paljo enämmin terweyxi tukis.

14. Noudattakat rauhaa kaikkein kanßa ja pyhyttä, paitzi jota ei yxikän saa HERraa nähdä.
Rom 12: 18. 2 Tim. 2: 22. Matth. 5: 8, 9.

15. Ja ottakat waari, ettei joku Jumalan armosta tulisi pois, ettei joskus kaswaisi joku karwas juuri, jotakuta wastahakoisutta tekemään, ja monda sen kautta tulisi saastutetuxi.
2 Cor. 6: 1. Ebr. 3: 12.

16. Ettei joku olisi huorintekiä eli jumalatoin niinkuin Esau, joka yhden atrian tähden myi pois esikoisudensa oikeuden.
Eph. 5: 3. Col. 3: 5. 1 Thess. 4: 3.

17. Sillä te tiedätte, että koska hän sitte tahdoi periä siunausta, tuli hän hyljätyxi; sillä ei hän löynnyt yhtän parannuxen siaa, waikka hän sitä kyyneleillä etzei.

18. Sillä et te ole käynet sen wuoren tygö, johon ei ruweta saa, ja tulesta paloi, et te myös käynet siihen synkeyteen ja pimeyteen, ja sen hirmuisen ilman tygö.

19. Sen Basunan kajauxen, ja sanain äänen tygö, jota ne jotka sen kuulit, rukoilit, ettei se sana pitänyt heille sanottaman.

20. Sillä ei he woinet kärsiä niitä kuin siinä sanottin; ja jos joku peto siihen wuoren sattui, niin se piti kiwitettämän, eli nuolella ammuttaman läpitze. 2 Mos. 19: 13.

21. Niin hirmuinen sen näky oli, että Moseskin sanoi: minä olen hämmästyxisä, ja wapisen.

22. Waan te oletta käynet Sionin wuoren tygö, ja eläwän Jumalan Kaupungin, taiwallisen Jerusalemin, ja monen tuhannen Engelitten joukon tygö,
Gal. 4: 26. Ilm. K. 3: 12. 21: 2, 10.

23. Yhteisen kokouxen ja esikoisten Seurakunnan tygö, jotka Taiwaisa kirjoitetut owat, ja Jumalan, kaikkein Duomarin tygö, ja täydellisten wanhurskasten Hengein tygö, Luc. 10: 20.

24. Ja Uuden Testamentin wälimiehen JEsuxen tygö, ja sen priiskotus weren tygö, joka parempita puhuu kuin Abelin (weri.)
1 Tim. 2: 5. Ebr. 8: 6. 9: 15. Ebr. 10: 22. 1 Pet. 1: 2. Ebr. 11: 4.

25. Katzokat, ettet te händä kiellä pois, joka puhuu: sillä jos ei ne paeta saanet, jotka kielsit sen, joka maan päällä käskyn andoi, paljo wähemmin me, jos me sitä pyydämme kartta, joka Taiwaasta puhuu, L. 2: 3.

26. Jonga ääni silloin maata järisti: Mutta nyt hän lupaa ja sanoo: wielä minä nytkin kerran tahdon järistää, en

Digitized by Google

ainoastansa maata, mutta myös
Taiwasta. Hagg. 2: 7.
27. Mutta koska hän sanoo:
wielä kerran, tahtoo hän osot=
ta, että ne järisewäiset pitä
muutettaman, niinkuin sen jo=
ka rakettu on, että ne järise=
mättömät pysyisit.
2 Pet. 3: 10. Matth. 24: 35.
28. Sentähden saamma me
sen waldakunnan joka ei jä=
ristä taida, meillä on Armo,
jonga kautta me Jumalata
palwelemme, hänen mielensä
nouteri, siweydellä ja pelwolla.
Phil. 4: 18. 1 Pet. 2: 5.
29. Sillä meidän Juma=
lamme on kuluttawainen tuli.

13. Luku.

Apostoli opetta monikahtoja Chris=
tillisiä awuja. Neuwoo wahwu=
teen Ewangeliumin opisa, ja
kuuliaisuteen sielun paimenta
kohtan. Päättä Epistolan sy=
dämellisillä muistuturilla, toi=
wotuxella ja terwetyxillä.

Pysykät wahwana weljelli=
sesä rakkaudesa.
Rom. 12: 10. 1 Pet. 1: 22. 3: 8. 4: 8.
2. Huoneseen ottamista äl=
kät unhottako: Sillä sen kaut=
ta owat muutamat tietämätä
Engelitkin huoneseensa ottanet.
Rom. 12: 13. 1 Pet. 4: 9.
3. Muistakat sidotuita,
niinkuin te heidän kanßansa
sidotut olisitta; ja niitä jotka
murhetta kärsiwät, niinkuin te
itze wielä lihasa olisitta.
Rom. 12: 15. 1 Pet. 3: 8.
4. Awioskäsky pitä kun=
niallisesti kaikkein seasa pidet=
tämän, ja Awiowuode saasta=
toinna; Mutta huorintekiät ja
saiawuoteiset Jumala duomi=
tzee.
5. Teidän menonne olkon
ilman ahneutta, ja tytykät nii=
hin kuin teillä on: Sillä hän
on sanonut: en suingan minä
sinua anna ylön, engä ikänä
sinua hyljää: Matth. 6: 25. 34.
1 Tim. 6: 6, 8. 5 Mos. 31: 6. Jos. 1: 5.
6. Niin että me hywäsä
turwasa sanomme: HErra
on minun auttajani, ja en mi=
nä pelkä, mitä ihminen minulle
tekis.
7. Muistakat teidän Opet=
tajitanne, jotka teille Jumalan
sanaa puhunet owat; joiden
uskoa te seuratkat, ja ottakat
waari millinen loppu heidän
menollansa oli.
8. JEsus Christus se eiläin
ja tänäpänä, ja myös ijan=
kaikkisesti.
9. Älkät andako teitänne
wietellä moninaisilla, ja muu=
kalaisilla opetuxilla; Sillä se
on hywä että sydän wahwis=
tuu Armolla, ja ei rualla,
joista ei ne mitän hyötynet
jotka niisä waelsit.
Matth. 24: 4. Eph. 4: 14. 5: 6. Col. 2:
8, 16. 2 Thess. 2: 2. 1 Joh. 4: 1. Joh. 6:
27. Rom. 14: 17. 1 Thess. 4: 3.
10. Meillä on Altari, josta
ei ole niiden lupa syödä, jot=
ka majasa palwelewat.
11. Sillä kuiden eläinden
weren ylimmäinen Pappi wie

Digitized by Google

Pyhään syndein edestä, niiden ruumis ulkona Leiristä poltetan.

12. Sentähden myös JEsus, että hän oli pyhittäwä Kansan omalla werellänsä, on ulkona portista kärsinyt.

Joh. 19: 17.

13. Niin mengämme siis hänen tygönsä ulos Leiristä, kandain hänen pilkkaansa.

14. Sillä ei meillä täsä ole pysywäistä kaupungita, waan tulewaista me etzimmä.

Phil. 3: 20. Ebr. 11: 10. 16.

15. Niin uhratkamme siis aina Jumalalle kiitosuhri hänen kauttansa, se on, niiden huulten hedelmä, jotka hänen nimensä tunnustawat.

Eph. 5: 20. 1 Pet. 2: 5.

16. Mutta älkät hywin tekemistä ja jakamista unhottako; sillä senkaltaiset uhrit kelpawat Jumalalle.

Rom. 12: 13. 2 Cor. 9: 12. Phil. 4: 18.

17. Olkat teidän Opettajillenne kuuliaiset, ja seuratkat heitä; sillä he walwowat teidän sielujanne, niinkuin ne jotka luwun niistä tekemän pitä: että he sen ilolla tekisit, ja ei huokauxella; sillä ei se ole teille hyödyllinen. Phil. 2: 29. 1 Thess. 5: 12. 1 Tim. 5: 17.

18. Rukoilkat meidän edestämme; sillä se on meidän uskalluxemme, että meillä on hywä omatundo, ja että me ahkeroitzemma pitä hywää menoa kaikkein seasa.

Ap. T. 23: 1. 2 Cor. 1: 12.

19. Mutta päällisexi minä neuwon teidän näitä tekemään, että minä sitä pikemmin teidän tygönne tulisin.

20. Mutta rauhan Jumala, joka on kuolleista jällen tuottanut sen suuren lammasten paimenen, ijankaikkisen Testamentin weren kautta, meidän HErran JEsuxen,

Ap. T. 2: 24. Joh. 10: 11. 1 Pet. 2: 25. 5: 4.

21. Saattakon teidän kaikesa hywäsä työsä toimellisexi, tekemään hänen tahtoansa, ja tehkön teisä mitä hänen edesänsä otollinen on, JEsuxen Christuxen kautta; jolle olkon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen! 2 Cor. 3: 5. Phil. 2: 13.

22. Minä neuwon teitä, rakkat weljet, ottakat tämä neuwon sana hywäxi; sillä minä olen lyhykäisesti teille kirjoittanut.

23. Tietkät että meidän weljemme Timotheus on päässyt, jonga kansa, jos hän pian tulee, minä tahdon teitä nähdä.

24. Terwehtäkät kaikkia teidän Opettajitanne, ja kaikkia Pyhiä. Teitä terwehtäwät weljet Italiasta.

25. Armo olkon kaikkein teidän kanssanne, Amen!

Hebrealaisten tygö kirjoitettu Italiasta Timotheuxen kansa.

Digitized by Google

Petarin edellinen Epistola.

1. Luku.

Petari terwehtä käändyneitä pakanoita. Kiittä Jumalata uuden syndymisen armon, ja autuuden ilmoituxen edestä; jota Prophetat owat suurna pitänet, ja Engelitkin nähdä himoinnet. Neuwoo heitä wahwuteen pyhäsä elämäsä, ja weljellisen rakkauden harjoituxeen.

Petari JEsuxen Christuxen Apostoli, Walituille muukalaisille, hajalla asuwaisille Pontosa, Galatiasa, Kappadociasa, Asiasa ja Bithyniasa: Joh. 7: 35. Ap. T. 8: 14. Jac. 1: 1.

2. Isän Jumalan aiwoituxen jälkeen Hengen pyhittämisen kautta, kuuliaisuteen ja JEsuxen Christuxen weren priiskottamiseen: Armo ja Rauha lisändykön teille! Rom. 8: 29. Ebr. 12: 24. Rom. 1: 7. 1 Cor. 1: 3. Eph. 1: 2. 2 Pet. 1: 2. Jud. Ep. v. 2.

3. Kiitetty olkon Jumala ja meidän HERran JEsuxen Christuxen Isä, joka meitä suuresta laupiudestansa on synnyttänyt jällen eläwään toiwohon, JEsuxen Christuxen ylösnousemisen kautta kuolleista, Eph. 1: 3. Jac. 1: 18. Rom. 6: 2, 3. 1 Cor. 15: 20.

4. Katomattomaan, ja saastuttamattomaan, ja turmelemattomaan perindöön, joka Taiwahasa teitä warten tähdelle pandu on, Col. 1: 5. 2 Tim. 1: 12.

5. Jotka Jumalan wäellä uskon kautta autuuteen kätketän, joka sitäwarten walmistettu on, että se wiimeisellä ajalla ilmei tulis. Jud. Ep. v. 1.

6. Josa te saatte iloita, te, joita nyt wähän aikaa, (jos tarwitan,) moninaisilla kiusauxilla waiwatan: Rom. 5: 3. Jac. 1: 2. 2 Cor. 4: 17. Ebr. 10: 37. 1 Pet. 5: 10.

7. Että teidän uskonne koettelemus paljo kallimaxi löyttäisin, kuin katowa kulda, joka tulesa koetellan, kiitoxexi, ylistyxexi ja kunniaxi, koska JEsus Christus ilmandu. 1 Cor. 3: 13. 1 Pet. 4: 12.

8. Jota te rakastatte, waikka et te händä näe, jonga päälle te myös uskotta, ehkei te nyt händä näe, niin te kuitengin saatte iloita sanomattomalla ja kunniallisella ilolla: 2 Cor. 5: 7. Ebr. 11: 1, 27.

9. Ja käsitätte teidän uskonna lopun, sieluin autuuden.

10. Jota autuutta owat Prophetat etzinet ja tutkinet, jotka teille tulewaista armoa ennustanet owat: Matth. 13: 17. Luc. 10: 24.

11. Ja owat tutkinet millä taikka mingäkaltaisella ajalla Christuxen Hengi, joka heisä oli, ilmoitti, joka oli jo ennen todistanut niistä waiwoista, kuin Christuxesa owat, ja siitä

Digitized by Google

kunniasta kuin niiden jälkeen tapahtuwa oli:
2 Pet. 1: 21. Luc. 24: 26.
12. Joille se ilmoitettu oli, sillä ei he itze heitänsä sen kautta palwellet, waan meitä, jotka nyt teille niiden kautta julistetut owat, kuin teille Ewangeliumia saarnannet owat Pyhän Hengen kautta Taiwaasta lähetetyn; jota Engelit nähdä himoitzewat. Dan. 12: 9. Eph. 3: 10. Ebr. 11: 13, 39. Ap. T. 2: 4.
13. Sentähden wyöttäkät teidän mielenne kupet, olkat raitit, pangat teidän täydellinen toiwonne siihen armohon, kuin teille JEsuxen Christuxen ilmestyxen kautta taritan.
Luc. 12: 35. Eph. 6: 14. Luc. 21: 34. Rom. 13: 13. 1 Thess. 5: 6.
14. Niinkuin kuuliaiset lapset, ei asettaden teitänne niinkuin ennen, koska te teidän tyhmydesänne himoisa elittä,
Ap. T. 17: 30.
15. Waan sen jälkeen joka teitä kutzunut on, ja on pyhä, olkat te myös pyhät kaikisa teidän menoisanne.
Luc. 1: 74, 75. 2 Cor. 7: 1.
16. Sillä kirjoitettu on: Teidän pitä pyhät oleman, sillä minä olen pyhä.
17. Ja jos te rukoiletta sitä Isää joka duomitzee kungin töidensä jälkeen ilman ihmisten muodon katzomista, niin katzokat, että te teidän wiipymisenne ajan pelwosa waellaisitte.
Phil. 2: 12. 2 Cor. 5: 6. Ebr. 11: 13.
18. Tieten ettet te ole katowaisella hopialla eli kullalla lunastetut teidän turhasta menostanne, jonga te Isäin säädystä saitte:
1 Cor. 6: 20. 7: 23. Ilm. K. 5: 9.
19. Waan kalliilla Christuxen werellä, niinkuin wiattoman ja puhtan Karitzan.
Ap. T. 20: 28. Ebr. 9: 12, 14. 1 Cor. 5: 7.
20. Joka tosin jo ennen oli aiwoittu kuin mailman perustus pandu oli; mutta ilmoitettu wiimeisinä aikoina teidän tähtenne. Joh. 17: 24. Rom. 16: 25. 2 Tim. 1: 9. Ilm. K. 13: 8. Eph. 1: 9, 10. Gal. 4: 4. Ebr. 1: 2. Rom. 3: 25.
21. Jotka hänen kauttansa uskotte Jumalan päälle, joka hänen kuolleista herätti, ja hänelle kunnian andoi, että teillä olis usko ja toiwo Jumalan päälle.
Ap. T. 2: 24, 32. Rom. 6: 4. Phil. 2: 9.
22. Ja tehkät puhtaxi teidän sielunne totuden kuuliaisudesa Hengen kautta, weljelliseen rakkauteen, joka wilpitöin olis, ja olkat keskenänne palawaisesa rakkaudesa puhtasta sydämestä: Rom. 12: 10. Eph. 4: 3. 1 Tim. 1: 5. Ebr. 13: 7. 1 Pet. 2: 17.
23. Niinkuin ne jotka jällen syndynet owat, ei katowaisesta, waan katomattomasta siemenestä, eläwästä Jumalan sanasta, joka ijankaikkisesti pysyy.
Joh. 3: 3, 5. Jac. 1: 18. 1 Joh. 3: 9. Joh. 1: 13.
24. Sillä kaikki liha on niinkuin ruoho, ja kaikki ihmisen kunnia niinkuin ruohon kuk-

Digitized by Google

kainen: Ruoho on kuiwunut, ja sen kukkainen lakastunut.
1 Cor. 7: 31. 1 Joh. 2: 17. Jac. 1: 10. L. 4: 14.

25. Mutta HERran sana pysyy ijankaikkisesti; Ja se on se sana, joka teidän seasanne saarnattu on.

2. Luku.

Petari neuwoo Christilliseen elämään monella perustuxella. Esiwallalle kuuliaisutta osottamaan. Wäärytta kärsimään Christuxen tawalla.

Niin pangat pois nyt kaikki pahuus ja kaikki petos, ja ulkokullaisus ja kateus, ja kaikki panetus. Rom. 6: 4. Eph. 4: 22, 25. Col. 3: 8. Ebr. 12: 1.

2. Ja halaitkat sitä terwellistä sanan riesk aa, niinkuin äsken syndynet lapsukaiset, että te sen kautta kaswaisitte.
Matth. 18: 3. 1 Cor. 14: 20.

3. Jos te muutoin maistanet oletta, että HERra on suloinen:

4. Jonga tygö te myös tullet oletta, niinkuin eläwän kiwen tygö, joka kyllä ihmisildä hyljätty on, mutta Jumalalda walittu, kallis:
Matth. 21: 42. Eph. 2: 20.

5. Ja myös te, niinkuin eläwät kiwet raketkat teitänne hengellisexi huonexi, ja pyhäxi Pappiudexi uhramaan hengellisiä uhreja, jotka Jumalalle JEsuxen Christuxen kautta otolliset owat. Eph. 2: 21, 22. Ebr. 3: 6. Ilm. K. 1: 6. Rom. 12: 1. Ebr. 13: 15. Phil. 4: 18. Ebr. 12: 28.

6. Sentähden on myös Raamatusa: Katzo, minä panen Zionihin walitun kallin kulmakiwen: joka uskoo hänen päällensä, ei hän suingan tule häpiään. Es. 28: 16. Rom. 9: 33.

7. Teille siis jotka nyt uskotte, on hän kallis: mutta uskottomille on se kiwi jonga rakendajat hyljänneet owat, kulmakiwexi tullut, ja loukkauskiwexi, ja pahennuxen kalliori:
Ap. T. 4: 11. Es. 8: 14. Luc. 2: 34. 1 Cor. 1: 23.

8. Nimittäin niille jotka itzensä sanaan loukkawat, ja ei sitä usko, johonga he myös asetetut olit.

9. Mutta te oletta walittu suku, Kuningallinen Pappius, pyhä Kansa, omaisuden Kansa ilmoittamaan sen woimaa, joka teitä pimeydestä hänen ihmelliseen walkeuteensa kutzunut on. Ilm. K. 5: 10. Eph. 1: 14. Eph. 5: 8. Col. 1: 13.

10. Jotka ette muinen Kansa ollet, mutta nyt oletta Jumalan Kansa: jotka ette muinen Armosa ollet, mutta nyt te Armosa oletta. Rom. 9: 25.

11. Rakkat weljet, minä neuwon teitä, niinkuin outoja ja muukalaisia, wälttäkät lihallisia himoja, jotka sotiwat sielua wastan. 1: 17. Rom. 13: 14. Gal. 5: 16, 24. Gal. 5: 17. Jac. 4: 1.

12. Ja pitäkät hywä meno pakanain seasa; että ne jotka teitä panettelewat, niinkuin pahointekiitä, näkisit teidän hy-

Digitized by Google

wistä töistänne, ja kiittäisit Jumalata etzikon päiwänä.
1 Cor. 8: 21. Matth. 5: 16. Phil. 2: 15. 1 Pet. 3: 16.

13. Sentähden olkat alammaiset kaikelle inhimilliselle säädylle HERran tähden: olisko se Kuningalle, niinkuin ylimmäiselle: Rom. 13: 1. Tit. 3: 1.

14. Taikka Päämiehille, niinkuin niille jotka häneldä lähetetyt owat, pahointekiille rangaistuxexi, ja hurskaille kiitoxexi. Rom. 13: 3, 4.

15. Sillä se on Jumalan tahto, että te hywällä työllä tukitzetta hulluin ja tyhmäin ihmisten suun. Tit. 2: 8.

16. Niinkuin wapat, ja ei niin että se wapaus olis niinkuin pahuden peite, waan niinkuin Jumalan palweliat.
Joh. 8: 32. Rom. 6: 18. Gal. 5: 1, 13. 2 Pet. 2: 19.

17. Olkat kunnialliset jokaista kohtaan: Rakastakat weljiä: peljätkät Jumalata: kunnioittakat Kuningasta.
Rom. 12: 10. Phil. 2: 3. 1 Pet. 5: 5. Ebr. 13: 1. 1 Pet. 1: 22. 2 Pet. 1: 7. Matth. 22: 21.

18. Te palweliat, olkat alammaiset kaikella pelwolla teidän Isännillenne, ei ainoasta hywille ja siwiöille, waan myös tuimille. Eph. 6: 5.

19. Sillä se on armo, jos joku omantundonsa tähden Jumalan tygö waiwaa kärsii, ja syyttömästi kärsii.
Matth. 5: 10. 2 Cor. 7: 10.

20. Sillä mikä kiitos se on, jos te pahain tekoinne tähden piestän, ja te kärsitte? Mutta koska te hywin teette, ja kuitengin waiwatan, ja te sen kärsitte, niin se on armo Jumalan edesä. 1. 3; 14, 17. 4: 14, 15.

21. Sillä sitä warten oletta te kutzutut, että Christus myös kärsei meidän edestämme, ja jätti meille esikuwan, että teidän pitä hänen askeleitansa noudattaman.
Matth. 16: 24. 1 Thess. 3: 3. Joh. 13: 15. Phil. 2: 5. 1 Pet. 3: 17, 18.

22. Joka ei yhtän syndiä tehnyt, eikä yhtän petosta ole hänen suustansa löytty.
2 Cor. 5: 21. 1 Joh. 3: 5.

23. Joka ei kironnut koska händä kirottin, ei uhaannut koska hän kärsei; mutta annoi hänelle koston, joka oikein duomitzee: Matth. 27: 39. Joh. 8: 48, 49.

24. Joka meidän syndimme itze uhrais omasa ruumisansa puun päällä; että me synneistä pois kuollet, eläisimme wanhurskaudelle: jonga haawain kautta te oletta terwexi tullet.
Matth. 8: 17. Rom. 6: 11. l. 7: 6.

25. Sillä te olitta niinkuin exywäiset lampat; waan nyt te oletta palainnet teidän sieluinne paimenen ja Pispan tygö. Joh. 10: 11. Ebr. 13: 20.

3. Luku.

Petari neuwoo Waimoja ja miehiä keskinäiseen welwollisuteen ja säädyllisiin käytöxiin. Kaikkia Christityitä monikahtain awuin harjoituxeen. Rohkiahan uskon

Digitized by Google

tunnustuxeen Christuxen tunnosa, josa hän myös Noahn aikaa ja Kastetta muistutta.

Niin olkan waimot myös heidän miehillensä alammaiset, että nekin jotka ei sanaa usko, waimoin tawoista ilman sanata woitetuxi tulisit:
1 Cor. 14: 34. Eph. 5: 22. Col. 3: 18. Tit. 2: 5.

2. Koska he teidän puhtan menonne näkewät pelwosa.

3. Joidenga kaunistus ei pidä oleman ulkonaisisa hiusten palmikoisa, ja kullan ymbäri ripustamisesa, eli waattein puwusa:
Es. 3: 18. 1 Tim. 2: 9. Tit. 2: 3.

4. Waan se salainen ihminen ilman wiata sydämesä, lakialla ja hiljaisella hengellä, se on kallis Jumalan edesä.
Rom. 7: 22. 2 Cor. 4: 16.

5. Sillä näin owat pyhätkin waimot muinen heitänsä kaunistanet, jotka toiwonsa panit Jumalan päälle, ja olit miehillensä alammaiset:

6. Niin kuin Sara oli Abrahamille kuuliainen, ja kutzui hänen Herraxi, jonga tyttärixi te tullet oletta, jos te hywin teettä, ja pelkämätä oletta.
1 Mos. 18: 12.

7. Te miehet myös, asukat heidän kanszansa taidolla, ja andakat waimolliselle niinkuin heikommalle astialle hänen kunniansa, niinkuin myös elämän armon kanszaperillisille, ettei teidän rukouxenna estetyxi tulisi. 1 Cor. 7: 3. Eph. 5: 25. Col. 3: 19.

8. Mutta wiimein olkat kaikki yximieliset, ynnä kärsiwäiset, pitäin weljellistä rakkautta keskenänne, laupiat, ystäwälliset:
Rom. 12: 16. 15: 5. Phil. 3: 16.

9. Ei kostain pahaa pahalla, eikä kirouxella kirousta; waan paremmin siunatkat, tieten että te oletta kutzutut siunausta perimään.
Matth. 5: 39. 1 Cor. 6: 7. Matth. 25. 34.

10. Sillä joka elää tahtoo, ja hywiä päiwiä nähdä, hän hillitkän kielensä pahudesta ja huulensa wilppiä puhumasta.
Jac. 1: 26.

11. Hän wälttäkän pahaa, ja tehkän hywää: etzikän rauhaa, ja noudattakan sitä.
3 Joh. v. 11.

12. Sillä HERran silmät owat wanhurskasten päälle, ja hänen korwansa heidän rukouxisansa: Mutta HERran kaswot owat pahointekiitä wastan.

13. Ja kuka on joka taita teitä wahingoitta, jos te hywää pyydätte?

14. Ja jos te wielä oikeudengin tähden kärsisitte, niin te kuitengin autuat oletta: Mutta älkät peljätkö heidän waatimistansa, älkät myös heitä hämmästykö. Matth. 5: 10. 1 Pet. 2: 20. 4: 14, 15. Matth. 10: 28.

15. Mutta pyhittäkät HERra Jumala teidän sydämisänne. Olkat myös aina walmit wastamaan jokaista, kuin teidän toiwonne perustusta tutkis-

telee, joka teisä on, hiljaisudella ja peliwolla: Ap. T. 4: 8, ic.

16. Ja pitäkät hywä omantundo; että ne jotka teitä panettelewat, niinkuin pahantekiitä, häpeisit, että he owat häwäisnet teidän hywän menonna Christuxesa.
Tit. 2: 8. 1 Pet. 2: 12, 15, 19.

17. Sillä se on parampi, jos Jumalan tahto niin on, että te hywän työn tähden kärsitte, kuin pahan.

18. Sillä Christus myös kerran kärsei meidän syndeimme tähden, hurskas wääräin edestä; että hän meitä Jumalalle uhrais: lihan kautta tosin kuoletettu, mutta Hengen kautta eläwäxi tehty. Rom. 5: 6. Ebr. 9: 15, 28. Rom. 1: 4. 2 Cor. 13: 4.

19. Josa hän myös meni pois, ja saarnais hengille fangiudesa. Eph. 2: 17. 1 Pet. 4: 6.

20. Jotka ei muinen uskonet, koska Jumala kerran Noan aikana odotti ja kärsiwäinen oli, koska Arkki walmistettin, josa harwat (se on, kahdexan sielua) weden kautta päästetyxi tulit.
Matth. 24: 38. Luc. 17: 26, 27. Rom. 2: 4.

21. Se nyt meitäkin Kastesa autuaxi tekee, joka sitä aawisti, (ei että lihan saastaisudet pannan pois, waan että se on hywän omantunnon liitto Jumalan tykönä) JEsuxen Christuxen ylösnousemisen kautta.
Eph. 5: 26.

22. Joka on Jumalan oikialle kädelle Taiwaseen mennyt, ja hänelle owat Engelit, ja wallat, ja woimat alamaiset. Eph. 1: 20. Col. 3: 1.

4. Luku.

Neuwotan Warustettuna Christuxen mielellä, lakkaman pakanallisesta menosta, ja pyhästä elämäkerrasta ahkeroitzemaan. Kärsimään ristiä ja pilkkaa, ilolla, Christuxen tähden.

Että siis Christus lihasa meidän edestämme on kärsinyt, niin te myös warustakat teitänne sillä mielellä; Sillä joka lihasa kärsii, se lakkaa synnistä. Rom. 6: 8. Ebr. 12: 1.

2. Ettei hän enä sitä aikaa kuin hän lihasa edespäin on, ihmisten himon jälkeen, waan Jumalan tahdon jälkeen eläisi.
Rom. 12: 2. 14: 7. 2 Cor. 5: 15. Gal. 2: 20. Eph. 4: 24. 1 Thess. 5: 10. Ebr. 9: 14.

3. Sillä kyllä siinä on, että me edesmennen ajan elämästä kulutimme pakanain mielen jälkeen, waeldaisamme irtaudesa, himoisa, juopumisesa, ylönsyömisesä, ylönjuomisesa, ja hirmuisisa epäjumalden palweluxisa. Rom. 13: 13. Eph. 4: 17.

4. He oudoxuwat, ettet te heidän kanssansa juoxe siihen säädyttömän hekuman menoon, ja pilkkawat:

5. Niiden pitä luwun tekemän hänelle, joka on walmis duomitzemaan eläwitä ja kuolleita: Joh. 5: 25. Ap. T. 10: 42.

6. Sillä sitä warten E-

Digitized by Google

wangeliumi kuolleillekin saarnattu on, että he kyllä duomitaisin ihmisten jälkeen lihasa, mutta Jumalan jälkeen eläisit hengesä. 1 3: 19.

7. Mutta nyt kaikkein loppu lähestyy. Niin olkat siis raitit ja walppat rukoilemaan. Luc. 21: 35. 2 Pet. 3: 9, 11. 1 Joh. 2: 18. Luc. 21: 34. Rom. 13: 12. Matth. 26. 41. Phil. 4: 6.

8. Mutta ennen kaikkia pitäkät keskenänne palawa rakkaus: Sillä rakkaus peittä paljo rikoxita. Jac. 5: 20.

9. Olkat wierasten holhojat keskenänne, napisematta. Ebr. 13: 2. Phil. 2: 14.

10. Ja palwelkat toinen toistanne, jokainen sillä lahjalla kuin hän saanut on, niinkuin hywät Jumalan moninaisen armon huonenhaldiat. 2 Cor. 8: 12. 1 Cor. 12: 4. Eph. 4: 11. Luc. 12: 42. Tit. 1: 7.

11. Jos joku puhuu, hän puhukan niinkuin Jumalan sanoja: jos jollakin on joku wirka, hän tehkän niinkuin siitä woimasta, jonga Jumala anda; Että Jumala kaikisa JEsuxen Christuxen kautta kunnioitettaisin, jolla on kunnia ja walda ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen! Rom. 12: 6, 7, 8:

12. Minun rakkahani, älkät oudoxuko sitä hellehtä kuin teille tapahtuu, että teitä koetellan, niinkuin teille jotakin outoa tapahtuis: 1 Cor. 3: 13. 1 Pet. 1: 7.

13. Waan iloitkat, että te Christuxen kanssa kärsitte, että tekin ajallansa hänen kunniansa ilmestyxesä iloitzisitte ja riemuitzisitte. Gal. 6: 17. Phil. 3: 10 Col. 1: 24. Ilm. K. 1: 9. 2 Cor. 1: 5 2 Tim. 2: 10.

14. Autuat oletta te, jos teitä Christuxen Nimen tähden pilkatan; Sillä se Hengi, joka on kunnian ja Jumalan Hengi, lewäjää teidän päällänne: Heildä hän pilkatan, waan teildä hän kunnioitetan. Matth. 5: 10, 11. 1 Pet. 2: 20. 1. 3: 14.

15. Alkän yxikän teistä kärsikö niinkuin murhaja eli waras, taikka pahantekiä, eli niinkuin se joka toisen wirkaan rupee:

16. Mutta jos hän kärsii niinkuin Christitty, älkön häwetkö, waan kiittäkän Jumalata sen osan tähden. Ap. T. 5: 41. Phil. 1: 29.

17. Sillä aika on, että duomion pitä Jumalan huonesta alkaman; Mutta jos se ensin meistä alkaa, mingästä lopun ne saawat, jotka ei Jumalan Ewangeliumita usko?

18. Ja jos hurskas tuskalla wapaaxi tulee, kusa sitte jumalatoin ja syndinen näkyy. Luc. 23: 31.

19. Sentähden ne jotka Jumalan tahdon jälkeen kärsiwät, andakan sielunsa niinkuin uskolliselle Luojalle hywisä töisä. Luc. 23: 46. Ap. T. 7: 59.

5. Luku.

Petari neuwoo Pappeja ahkerutecn heidän wirasansa. Kaikkia nöy-

Digitized by Google

ryteen, ja Jumalan awulla per-
feletta wastan seisomaan. Päät-
tää tämän Epistolan muistuturella
ja terwetyrillä.

Wanhoja Pappeja teidän
seasanne minä neuwon,
joka myös Pappi olen, ja
Christuren kärsimisten tunnus-
taja, ja osallinen siitä kunnias-
ta joka ilmestywä on.
Philem. v 9. Ilm. K. 1: 9.
2. Kaitkat Christuren lau-
maa, joka teidän hallusanne
on, ja pitäkät siitä waari ei
waaditut, waan hywällä mie-
lellä: ei turhan woiton tähden,
waan hywästä tahdosta.
Ap. T. 20: 28. 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7.
3. Ei myös niinkuin Her-
rat Kansansa päälle, waan
olkat laumalle esikuwari.
2 Cor. 1: 24. Phil. 3: 17. 1 Tim. 4: 12.
4. Niin te, ylimmäisen
Paimenen ilmestyisä, kato-
mattoman kunnian Kruunun
saatte.
Joh. 10: 11. 1 Cor. 9: 26. 2 Tim. 4: 8.
5. Niin myös te nuoret, ol-
kat wanhoille alammaiset: ja
olkat kaikki toinen toisellenne a-
lammaiset, ja pitäkät teitänne
kiindiästi nöyrytteen; sillä Ju-
mala on ylpeitä wastan, mut-
ta nöyrille hän anda armon.
Eph. 5: 21. Rom. 12: 10, 16. Phil. 2: 3.
6. Nöyryttäkät siis teitänne
Jumalan wäkewän käden ala,
että hän teitä ajallansa koro-
tais: Luc. 1: 52. 14: 11.
7. Kaikki teidän murhenne
pangat hänen päällensä; Sil-
lä hän pitä murhen teistä.
Matth. 6: 25. 1 Cor. 9: 9. Phil. 4: 6.

8. Olkat raitit, walwokat;
sillä teidän wihollisenne Perkele
käy ympäri, niinkuin kiljuwa
jalopeura, ja etzii kenen hän
nielis. 1 Thess. 5: 6. 1 Pet. 1: 13. l. 4:
7. Luc. 22: 31.
9. Sitä te seisokat wastan
wahwat uskosa, tieten, että ne
waiwat tapahtuwat teidän
weljillennekin mailmasa.
Eph. 6: 11, 13. Jac. 4: 7.
10. Mutta Jumala, joldа
kaikki armo tulee, joka meitä
on kutzunut ijankaikkiseen kun-
niahansa Christuresa JEsure-
sa, teitä, jotka wähän aikaa
kärsitte, walmistaa, wahwis-
taa, tukee, perustaa. 2 Tim. 1: 9.
2 Cor. 4: 17. 1 Pet. 1: 6. Ebr. 13: 21.
11. Sille olkon kunnia ja
wäkewys ijankaikkisesta ijan-
kaikkiseen, Amen!
12. Silwanuren teidän us-
kollisen weljenne kautta (niin-
kuin minä luulen) olen minä
teidän tygönne harwoilla sa-
noilla kirjoittanut, neuwoden
ja tunnustain että tämä on se
oikia Jumalan armo, josa te
oletta. Ebr. 13: 22.
13. Teitä terwehtäwät wa-
litut Babyloniasa, ja minun
poikani Marcus.
Ap. T. 12: 25.
14. Terwehtäkät toinen tois-
tanne rakkauden suun annolla:
Rauha olkon teille kaikille, jot-
ka Christuresa JEsuresa olet-
ta, Amen!
Rom. 16: 16. 1 Cor. 16: 20. 2 Cor. 13:
12. 1 Thess. 5: 26.

Digitized by Google

Petarin Toinen Epistola.

1. Luku.

Petari terwehtä uskowaisia, ja neuwoo heitä Christuxesa annettuin lupausten jälken, uskonsa awua osottamaan, ja kutzumustansa wahwistamaan. Sanoo mingä tähden hän sitä teke. Osotta Apostolitten ja Prophetaitten opin alun ja perustuxen.

Simon Petari JEsuxen Christuxen palwelia ja Apostoli, niille jotka owat saanet meidän kanssamme yhdenkaltaisen kallin uskon wanhurskaudesa, jonga meidän Jumalamme, ja meidän Wapahtajamme JEsus Christus anda.

2. Armo ja Rauha lisändyköön teille, Jumalan ja meidän HErran JEsuxen Christuxen tundemisen kautta!

Rom. 1: 7. 1 Pet. 1: 2. Jud. Ep. v. 2.

3. Että hänen Jumallinen woimansa meille kaikkinaiset (jotka elämään ja jumaliseen menoon sopiwat) on lahjoittanut, hänen tundemisensa kautta, joka meitä kunniaan ja awuun kutzunut on:

4. Joidenga kautta meille ne suurimmat ja kallit lupauxet lahjoitetut owat, että te niitten kautta Jumalan luonnosta osallisexi tulisitta, jos te katowaisen mailman himon wäldätte.

Joh. 1: 12. Rom. 8: 15. 2 Cor. 3: 18. Gal. 3: 26. Ebr. 12: 10. 1 Joh. 3: 2.

5. Niin ahkeroitkat kaikella wirkeydellä teidän uskonne awua osottamaan, ja awusa toinda,

6. Ja toimesa kohtullisutta, ja kohtullisudesa kärsiwällisyttä, ja kärsiwällisydesä jumalisutta,

7. Ja jumalisudesa weljellistä rakkautta, ja weljellisesä rakkaudesa yhteistä rakkautta.

8. Sillä koska nämät täydellisesti teisä owat, niin ei he teitä salli löyttä joutilasna eli hedelmättöminä meidän HErran JEsuxen Christuxen tundemisesa. Tit. 3: 14.

9. Mutta jolla ei näitä ole, hän on sokia, ja ei näe mitän kaukaa, ja on unhottanut itzensä ollen puhdistetun endisistä synneistänsä. 1 Joh. 2: 9, 11.

10. Sentähden rakkat weljet, ahkeroitkat parammin sitä, että te teidän kutzumisenne ja walitzemisenne wahwistaisitte; Sillä jos te sen teette, niin et te suingan koskan kombastu.

1 Joh. 3: 19.

11. Sillä teidän sallitan altisti käydä sisälle meidän HErrän ja Wapahtajan JEsuxen Christuxen ijankaikkiseen waldakundaan.

12. Sentähden en minä tahdo unohta teille aina näistä muistutta, waikka te tiedätte, ja

Digitized by Google

wahwistetut oletta täsä nykyisesä totuudesa.

13. Sillä minä arwan sen kohtullisexi, niinkauwan kuin minä täsä majasa olen, herättä teitä ja muistutta teille: 1. 3: 1.

14. Sillä minä tiedän, että minun pitä pian tämän minun majani paneman pois, niinkuin meidän HERra JEsus Christus minulle ilmoitti.
2 Tim. 4: 6. Joh. 21: 18.

15. Mutta minä tahdon myös aina ahkeroita, että te nämät minun lähtemiseni jälkeen muistosa pidätte.

16. Sillä empä me ole kawaloita juttuja noudatellet, teille tiettäwäxi tehdesämme meidän HERran JEsuxen Christuxen woimaa ja tulemista; Waan me olemma itze nähnet hänen suuren kunniansa.
1 Cor. 1: 17. 2: 1, 4, 13 4: 20. Matth. 17: 1. Joh. 1: 14. 1 Joh. 1: 1. 4: 14.

17. Koska hän Isäldä Jumalalda sai kunnian ja ylistyxen, äänen kautta, joka hänelle näin sildä suurelda kunnialda tapahtui: Tämä on minun rakas Poikani, johon minä mielistyin. Matth. 3: 17. 17: 5. Marc. 1: 11. 9: 7. Luc. 3: 22. 9: 35.

18. Ja tämän äänen me kuulimma tulewan Taiwaasta, koska me pyhällä wuorella hänen kanszansa olimma.

19. Ja meillä on wahwa Prophetallinen sana, ja te teettä hywin että te siitä waarin otatte, niinkuin kynttilästä, joka pimeisä walistaa, niinkauwan kuin päiwä walkenee, ja Kointähti koitta teidän sydämisänne.
Joh. 5: 35. 2 Cor. 4: 6. Ilm. K. 22: 16.

20. Ja se tulee teidän ensin tietä, ettei yxikän Prophetia Raamatusa tapahdu omasta selityxestä. 2 Tim. 3: 16. 1 Pet. 1: 11.

21. Sillä ei yxikän Prophetia ole wielä ihmisen tahdosta tuotu edes; waan pyhät Jumalan ihmiset owat puhunet waikutetut Pyhäldä Hengeldä.

2. Luku.

Petari ennustaa wääristä Prophetaista, ja ilmoitta heidän rangaistuxensa. Kirjoitta heidän muotonsa, josta he tuta taitan.

Niin oli myös wääriä Prophetaita Kansan seasa, niinkuin teidängin sekaanne wääriä opettajita tulee, jotka wahingolliset eriseurat tuowat, ja kieldäwät sen HERran joka heidän ostanut on, saattain heillensä nopian kadotuxen.
Matth. 24: 11. Ap. T. 20: 29. Marc. 13: 22. 1 Cor. 11: 18. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1, 5. Jud. Ep. v. 4, 18.

2. Ja monda noudatta heidän kadotustansa, joiden kautta totuden tie pilkatan.

3. Ja ahneudesta ajatelluilla sanoilla pitä heidän teitä kauppaman: Joitten Duomio ei sillen kauwan wiiwy, eikä heidän kadotuxensa makaa.
1 Tim 6: 5. Tit. 1: 11.

4. Sillä jos ei Jumala niitä Engeleitä, jotka syndiä teit, armahtanut, waan on pi-

Digitized by Google

meyden kahleilla helwettiin syösnyt, ja annoi ylön heidän Duomioon kätkettä.
Luc. 8: 31. 1 Joh. 3: 8. Jud. Ep. v. 6. Ilm. K. 20: 2.

5. Ja ei ole armahtanut endistä mailmata, waan wapahti Noen wanhurskauden Saarnajan itze kahdexandena, ja toi wedenpaisumuxen jumalattomain mailman päälle:
1 Pet. 3: 19, 20.

6. Ja on ne Kaupungit Sodoman ja Gomorran tuhaxi tehnyt, kukistanut ja kadottanut, ja teki ne jumalattomille peljätyxexi, jotka sitte tulewat olit. Jud. Ep. v. 7.

7. Ja on pelastanut hurskan Lotin, joka riettaisilda ihmisildä heidän haureudensa menolla waiwattin.

8. (Sillä hän oli hurskas ja asui heidän seassansa, ja kuitengin senkaltaista piti näkemän ja kuuleman, he waiwaisit sitä hurskasta sielua jokapäiwä heidän wäärillä töillänsä:)

9. Niin HErra tietä jumaliset kiusauxista pelastaa, mutta wäärät kätkee Duomiopäiwään asti waiwatta:
1 Cor. 10: 13.

10. Mutta enimmästi ne jotka lihan jälkeen saastaisessa himosa waeldawat, ja Herrauden katzowat ylön, rohkiat, itzestänsä paljo pitäwäiset, jotka ei pelkä waldojakan pilkata.
Jud. Ep. v. 4, 7. 8.

11. Waikka ne Engelit, jotka wäesä ja woimasa suuremmat owat, ei kärsi heitä wastan HErran tykönä pilkallista duomiota. Jud. Ep. v. 9.

12. Kuitengin he niinkuin järjettömät luondokappalet, jotka luonnostansa kiinniotetta ja teurastetta tehdyt owat, pilkkawat niitä joita ei he ymmärrä, ja hukkuwat heidän turmeluxesansa: Jud. Ep. v. 10.

13. Ja saawat wääryden palkan, pitäin sen hekumana, että he ajallisisa herkuisa eläwät, he owat ilkeydet ja pilkat, kerskawat heidän petoxistansa, nautiten herkkuja teidän kansanne. Jud. Ep. v. 12.

14. Heillä on silmät huorutta täynnä, ja ei taida synnistä lakata: he haukuttelewat tygönsä horjuwat sielut: he owat heidän sydämensä ahneudesa harjandunet: kirottu Kansa:

15. Jotka annoit ylön oikian tien ja exyit, he noudattawat Baalamin Bosorin pojan tietä, joka wääryden palkkaa rakasti. Jud. Ep. v. 11.

16. Mutta hän rangaistin hänen wäärydestänsä: mykkä työjuhta puhui ihmisen äänellä, ja esti sen Prophetan hulluden.

17. Ne owat wedettömät lähtet, ja pilwet jotka tuulista pääldä ymbäri ajetan, joille on kätketty syngiä pimeys ijankaikkisesti. Jud. Ep. v. 13.

18. Sillä he puhuwat röykeitä sanoja, jotka turhat owat,

a yllyttäwät tawattomuden kautta lihallisiin himoihin niitä jotka tosin owat niitä wälttä-neet, kuin eryrisä waeldawat:
Jud. Ep. v. 16.
19. Ja lupawat heille wa-pauden, waikka he itze turme-luxen palweliat owat; sillä jolda joku woitetan, sen palwe-lia hän myös on.
Joh. 8: 34. Rom. 6: 16.
20. Ja sitte kuin he owat paennet mailman saastaisudesta HERran ja Wapahtajan JEsuxen Christuxen tundemi-seen, niin he kuitengin heitänsä niihin kääriwät, ja woitetan, ja on heille wiimeinen pahem-mari tullut, kuin ensimmäinen:
Matth. 12: 45. Luc. 11: 26. Eb 6: 4, :c.
21. Sillä se olis heille pa-rampi ollut, ettei he wanhurs-kauden tietä tundenetkan olisi, kuin että he tunsit sen, ja poik-keisit pois pyhästä käskystä, joka heille annettu oli. Luc. 12: 47, 48.
22. Niille on tapahtunut se totinen sananlasku: Koira syö oxennuxensa; ja pesty sika ry-pee ropakosa jällen.

3. Luku.

Petari anda tietä syyn tämän E-pistolan kirjoittamiseen. Osotta, pilkkaita wastan, wiimeisen duo-mion wissevden, ja mailman lo-pun muodon. Waroitta mah-dolliseen walmistuxeen duomiolle, ja päättä Epistolan kiitoxella Jumalan tygö.

Tämän nyt toisen Lähetys-kirjan, minä teille, minun rakkani, kirjoitan, josa minä herätän ja neuwon teidän wakaa mieldänne. 1. 1: 13.
2. Että te muistaisitte ne sanat, jotka ennen pyhildä Prophetailda sanotut owat, ja myös meidän käskymme, jotka olemma HERran ja Wapah-tajan Apostolit.
3. Ja tietkät se ensin, että wiimeisinä päiwinä tulewat pilkkajat, jotka oman himonsa jälkeen waeldawat:
1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1. Jud. Ep. v. 18
4. Ja sanowat: Kusa on lupaus hänen tulemisestansa? Sillä siitä päiwästä kuin I-sät owat nukkunet, pysywät kaikki niinkuin ne luonnon a-lusta ollet owat.
5. Mutta tietensä ei he tahdo tietä, että Taiwat mui-nen olit, ja maa wedestä, joka wedesä Jumalan sanan kautta seisoo.
6. Kuitengin siihen aikaan se mailma niitten kautta, we-den paisumisella hukkui.
7. Niin myös ne Taiwat ja maa kuin nyt owat, hänen sanansa kautta säästetän tulen warari Duomiopäiwään asti, jona jumalattomat ihmiset ka-dotetan. Ebr. 1: 11. 2 Thess. 1: 8.
8. Mutta tätä yhtä ei pidä teildä salattaman, minun rak-kani: yxi päiwä on HERran edesä niinkuin tuhannen ajas-taikaa, ja tuhannen ajastai-kaa niinkuin yxi päiwä.

Digitized by Google

tet te syndiä tekisi. Ja jos joku syndiä teke, niin meillä on edeswastaja Isän tykönä, JEsus Christus, joka wanhurskas on.
Rom. 3: 25. 8: 34. 1. Tim. 2: 5. Ebr. 7: 24. 25 9: 24.

2. Ja hän on sowindo meidän syndeimmä edestä: ei ainoasta meidän, waan myös kaiken mailman edestä.
Joh. 4: 42. 2 Cor. 5: 18. Col 1: 20. 1 Joh 4: 10, 14.

3. Ja siitä me ymmärrämme että me hänen tunnemme, jos me hänen käskynsä pidämme.

4. Joka sanoo: minä tunnen hänen, ja ei pidä hänen käskyjänsä, hän on walehtelia, ja ei hänesä ole totuus:
l. 1: 6. 4: 20.

5. Mutta joka hänen sanansa pitä, totisesti on Jumalan rakkaus hänesä täydellinen. Siitä me tiedämme että me hänesä olemma.
Joh. 13: 35. 14: 21, 23. 1 Joh. 4: 12, 13.

6. Joka sanoo itzensä hänesä pysywän, hänen pitä niin waeldaman, kuin hängin waelsi. Matth 11: 29. Joh. 15: 4, 5.
Phil. 2: 5. 1 Pet. 2: 21.

7. Rakkat weljet, en minä uutta käskyä teille kirjoita, waan wanhan käskyn, joka teillä alusta oli. Wanha käsky on se sana, jonga te alusta kuulitte.
l. 3: 11. 2 Joh. v. 5.

8. Minä kirjoitan teille taas uuden käskyn, se kuin hänesä totinen on, ja teisä myös; Sillä pimeys on mennyt pois, ja totinen walkeus nyt paistaa.
Joh. 13: 34. 15: 12. Joh. 1: 9. 8: 12. Rom. 13: 12.

9. Joka sanoo walkeudesa olewansa, ja wihaa weljeänsä, hän on wielä pimeydesä.
1 Cor. 13: 2. 2 Pet. 1: 9. 1 Joh. 3: 14. 15.

10. Joka weljeänsä rakastaa, se pysyy walkeudesa, ja ei hänesä ole pahennusta.
Joh. 12: 35. 2 Pet. 1: 10.

11. Mutta joka weljeänsä wihaa, hän on pimeydesä, ja waelda pimeydesä, eikä tiedä kuhunga hän menee; sillä pimeydet owat hänen silmänsä sowaisnet.

12. Rakkat poikaiseni, minä kirjoitan teille, että teille synnit andexi annetan hänen Nimensä tähden. Luc. 24: 47.
Ap. T. 4: 12. 10: 43. 13: 38.

13. Minä kirjoitan teille, Isät; sillä te tunsitte hänen joka alusta on. Minä kirjoitan teille, nuorukaiset; sillä te woititte pahan. Minä kirjoitan teille, lapsukaiseni; sillä te tunsitte Isän.

14. Minä kirjoitin teille, Isät; sillä te tunsitte sen joka alusta on. Minä kirjoitin teille, nuorukaiset; sillä te oletta wäkewät, ja Jumalan sana pysyy teisä, ja te oletta pahan woittanet. Eph. 6: 10.

15. Älkät mailmaa rakastako, eli mitän kuin mailmasa on. Jos joku mailmaa rakastaa, ei hänesä ole Isän rakkaus.
Rom. 12: 2. Gal. 1: 10. Jac. 4: 4.

16. Sillä kaikki kuin mailmasa on, lihan himo, silmäin

Digitized by Google

pyyndö, ja elämän koreus, ei se ole Isästä, waan se on mailmasta.

17. Ja mailma katoo, ja hänen himonsa; mutta joka teke Jumalan tahdon, se pysyy ijankaikkisesti.

1 Cor. 7: 31. 1 Pet. 1: 24. Jac. 1: 10.

18. Lapsukaiset, nyt on wiimeinen aika: ja niinkuin te oletta kuullet, että Antichristus tulee, niin nyt myös monda Antichristusta rupee olemaan; siitä me tunnemme, että wiimeinen aika on.

Matth. 24: 24. Ap. T. 20: 29. 2 Thess. 2: 3.

19. He owat meistä lähtenet, mutta ei he ollet meistä; sillä jos he meistä ollet olisit, niin he tosin olisit meidän kanssamme pysynet: Mutta että ne julki tulisit, ettei he kaikki ole meistä.

Ap. T. 20: 30. 1 Cor. 11: 19.

20. Ja teillä on woide häneldä, joka pyhä on, ja te tiedätte kaikki. Joh. 14: 26. Ebr. 1: 9.

21. En minä teille kirjoittanut, niinkuin totuden tietämättömille, waan niinkuin sen tietäwille, ja ettei yrikän walhe ole totuudesta.

22. Kuka on walehtelia, waan se joka kieldä JEsuxen olewan Christuxen? Se on Antichristus joka kieldä Isän ja Pojan. l. 4: 3. 2 Joh. v. 7.

23. Jokainen kuin kieldä Pojan, ei hänellä Isäkän ole.

Luc. 12: 9. Joh. 15: 23. 2 Tim. 2: 12. 1 Joh. 4: 15.

24. Mitä te siis alusta kuulitte, se teisä pysykän: jos se teisä pysyy, kuin te alusta kuulitta, niin te myös Pojasa ja Isäsä pysytte.

25. Ja tämä on se lupaus, jonga hän meille luwannut on, sen ijankaikkisen elämän.

26. Nämät minä teille niistä kirjoitin, jotka teitä wiettelewät.

27. Ja se woide, jonga te häneldä saanet oletta, pysyy teisä, ja et te tarwitze, että joku teitä opetta; waan niinkuin se woide teitä kaikista opetta, niin on se tosi ja ei walhe: ja niinkuin se teitä opetti, niin myös te hänesä pysykät.

Joh. 14: 26. 16: 13. Ebr. 8: 10, 11.

28. Ja nyt, Lapsukaiseni, pysykät hänesä; että kosta hän ilmestyy, meillä olis turwa, etten me hänen edesänsä häpiään tulisi hänen tulemisesansa.. Marc. 8: 38 1 Joh. 3: 2.

29. Jos te tiedätte että hän wanhurskas on, niin tietkät myös, että jokainen kuin wanhurskautta teke, se on syndynyt hänestä. l. 3: 7. 10.

3. Luku.

Jumalan lapsilla on autuus odotettawana; Sentähden puhdistawat he itzensä ja wältäwät syndiä. Rakastawat toinen toistansa. Turwawat, puhdistetulla omalla tunnolla, Jumalaan.

Katzokat, mingäkaltaisen rakkauden Isä on meille o-

Digitized by Google

sottanut, että me Jumalan lapsixi nimitetän: Sentähden ei mailma teitä tunne; sillä ei hän händäkän tunne.
Joh. 1: 12. Joh. 16: 3. 17: 25.

2. Minun rakkani, nyt me olemma Jumalan lapset, ja ei ole se wielä ilmestynyt, mixi me tulemme: mutta me tiedämme koska se ilmestyy, niin me hänen kaltaisexensa tulemme; Sillä me saamme hänen nähdä niinkuin hän on.
Rom. 8: 15. 2 Pet. 1: 4. Rom. 8: 18, 19. Cor. 15: 49. 2 Cor. 4: 17. Phil. 3: 21. Col. 3: 4. 1 Cor. 13: 12. 2 Cor. 5. 7.

3. Ja jokainen, jolla tämä toiwo on hänen tygönsä, puhdistaa itzensä, niinkuin hängin puhdas on.

4. Jokainen kuin syndiä teke, se myös teke wääryttä; ja syndi on wäärys. 1. 5: 17.

5. Ja te tiedätte hänen ilmestynen, että hän meidän syndimme ottais pois; ja ei hänesä ole syndiä. 1 Tim. 1: 15.
2 Cor. 5: 21. 1 Pet. 2: 22: 24.

6. Jokainen kuin hänesä pysyy, ei hän syndiä tee: mutta jokainen kuin syndiä teke, ei se ole händä nähnyt, eikä händä tundenut.
1. 2: 4. 4: 8, 16. 3 Joh v. 11.

7. Lapsukaiset, älkät andako kenengän teitänne wietellä: Joka wanhurskautta teke, se on wanhurskas, niinkuin hängin wanhurskas on. 1. 2: 29.

8. Joka syndiä teke, hän on Perkelestä; sillä Perkele teke syndiä alusta. Sitäwarten Jumalan Poika ilmestyi, että hän Perkelen työt särkis. Joh. 8: 44.

9. Jokainen kuin Jumalasta syndynyt on, ei se syndiä tee; Sillä hänen siemenensä pysyy hänesä ja ei hän taida syndiä tehdä, sillä hän on Jumalasta syndynyt.
1 Pet. 1: 23. 1 Joh. 5: 18.

10. Siitä ilmanduwat Jumalan lapset ja Perkelen lapset. Jokainen kuin ei tee wanhurskautta, ei se ole Jumalasta, ja joka ei rakasta hänen weljeänsä. 1. 4: 8, 16.

11. Sillä tämä on ilmoitus, jonga te alusta kuulitte, että me toinen toistamme rakastaisimme. Joh. 13: 34. 15: 12.
1 Thess. 4. 9. 1 Joh. 2: 7, 8.

12. Ei niinkuin Cain, joka pahasta oli, ja tappoi weljensä; Ja mingätähden hän tappoi hänen? Sillä hänen työnsä olit pahat, ja hänen weljensä wanhurskat. Ebr. 11: 4.

13. Älkät ihmetelkö, minun weljeni, jos teitä mailma wihaa. Joh. 15: 18, 19. 17: 14.

14. Me tiedämme, että me olemme kuolemasta elämään siirtynyt, sillä me rakastamme weljiä. Joka ei weljeänsä rakasta, se pysy kuolemasta.
1 Joh. 2: 9, 10, 11.

15. Jokainen kuin weljeänsä wihaa, hän on murhaja: Ja te tiedätte ettei yhdesäkän murhajasa ole ijankaikkinen elämä pysywä.
Matth. 5: 21, 22. Gal. 5: 21.

Digitized by Google

16. Siitä me tunsimme rakkauden, että hän on hengensä meidän edestämme pannut; niin pitä meidän weljeimme edestä meidän hengemme paneman. Joh. 3: 16. l. 15: 13. Rom. 5: 8. Eph. 5: 2, 25. 1 Joh. 4: 9.

17. Mutta jos jollakin olis tämän mailman hywyttä, ja näkis weljensä tarwitzewan, ja sulke sydämensä häneldä, kuinga sta Jumalan rakkaus pysyy hänesä? Luc. 3: 11. 1 Joh. 4: 20. 5: 1.

18. Lapsukaiseni, älkämme rakastako sanalla eli kielellä, waan työllä ja totudella. Jac. 2: 15, 16.

19. Siitä me tiedämme, että me totuudesta olemma, ja taidamme hänen edesänsä meidän sydämemme hillitä.

20. Että jos meidän sydämemme duomitzee meitä, niin on Jumala suurempi kuin meidän sydämemme, ja tietä kaikki.

21. Te rakkahimmat, jos ei meidän sydämemme duomitze meitä, niin meillä on turwa Jumalaan.

22. Ja mitä me anomme, niin me saamme häneldä, että me hänen käskynsä pidämme, ja teemme mitä hänelle kelpaa. Marc. 11: 24. Jac. 1: 5.

23. Ja tämä on hänen käskynsä, että me hänen Poikansa JEsuxen Christuxen Nimen päälle uskoisimme, ja rakastaisimma toinen toistamme, niinkuin hän käskyn meille andoi. Joh. 6:29. 17: 3. Matth. 22: 39. Eph. 5: 2. 1 Pet. 4: 8.

24. Ja joka hänen käskynsä pitä, se pysyy hänesä, ja hän siinä; Ja siitä me tiedämme, että hän meisä pysyy, siitä Hengestä, jonga hän meille andoi. Luc. 10: 27. Joh. 13: 34. Joh. 14: 23. l. 15: 10. Rom. 8: 9. 1 Joh. 4: 12, 13, 15.

4. Luku.

Johannes neuwoo koettelemaan hengiä, s. o. opettaita, jos he owat Jumalasta, eli ei. Kehoittaa Jumalan rakkauden esikuwalla, sekä lähimmäistä, että Jumalata rakastamaan.

Te rakkaimmat, älkät jokaista Hengeä uskoko, waan koetelkat Henget, jos he Jumalasta owat; sillä monda wäärää Prophetata owat tullet mailmaan. Matth. 7: 15, 16. 24: 4, 5, 24. Ap. T. 20: 28, 29. Rom. 16: 17. Eph. 5: 6. 1 Thess. 5: 21. 2 Pet. 2: 1, 2. 2 Joh. v. 7. Ilm. K. 2: 2.

2. Siitä te tundekat Jumalan Hengi; että jokainen Hengi joka tunnustaa JEsuxen Christuxen Lihaan tullen, se on Jumalasta. l. 5: 1.

3. Ja jokainen Hengi, joka ei tunnusta JEsusta Christusta Lihaan tullexi, ei se ole Jumalasta: Ja se on Antichristuxen Hengi, josta te kuulitta, että hän on tulewa, ja on jo parhallansa mailmasa. 2 Thess. 2: 7. 1 Joh. 2: 18, 20, 22.

4. Lapsukaiseni, te oletta Jumalasta, ja oletta heidän woittanet: Sillä se joka teisä on, hän on suurempi kuin se joka mailmasa on.

Digitized by Google

5. He owat mailmasta, sentähden he puhuwat mailmasta, ja mailma kuulee heitä.
Joh. 3: 31. Joh. 15: 19.
6. Me olemma Jumalasta: ja joka Jumalan tundee, hän kuulee meitä: Joka ei Jumalasta ole, ei hän kuule meitä. Siitä me tunnemme totuden Hengen ja exytyxen Hengen.
Joh. 8: 47. 10: 27.
7. Te rakkahimmat, rakastakamme toinen toistamma, sillä rakkaus on Jumalasta: ja jokainen kuin rakastaa, se on Jumalasta syndynyt, ja tunde Jumalan.
8. Joka ei rakasta, ei hän tunne Jumalata; sillä Jumala on rakkaus. l. 2: 4. 3: 6.
9. Sen kautta ilmestyi Jumalan rakkaus meidän kohtaamme, että Jumala lähetti ainoan Poikansa mailmaan, että me hänen kauttansa eläisimme. Joh. 3: 16. Rom. 5: 8. l. 8: 32. 1 Joh. 3: 16.
10. Siinä on rakkaus, ei että me rakastimme Jumalata, waan että hän rakasti meitä, ja lähetti Poikansa sowinnoxi meidän syndeimmä edestä.
Joh. 15: 16. Rom. 3: 24, 25. l. 5: 8, 10. 2 Cor. 5: 19.
11. Te rakkahimmat, jos Jumala meitä niin rakasti, niin meidän pitä myös toinen toistamme rakastaman.
Matth. 18: 33. Joh. 15: 12, 13.
12. Ei ole yxikän Jumalata koskan nähnyt. Jos me rakastamma toinen toistamme, niin Jumala pysyy meisä, ja hänen rakkaudensa on täydellinen meisä. Joh. 1: 18. 1 Tim. 1: 17. 6: 16. 1 Joh. 2: 5.
13. Siitä me tunnemme että me pysymmä hänesä, ja hän meisä, ja että hän andoi meille hänen Hengestänsä.
Joh. 14: 20. 1 Joh. 3: 24.
14. Ja me näimme, ja todistamme, että Isä on lähettänyt Poikansa mailman Wapahtajaxi. Joh. 1: 14. 1 Joh. 1: 1. Joh. 3: 17. 12: 47.
15. Jokainen kuin tunnustaa JEsuxen Jumalan Pojaxi, hänesä pysyy Jumala, ja hän Jumalasa.
Joh. 17: 21. 1 Joh. 3: 24.
16. Ja me tunsimme ja uskoimme sen rakkauden, jolla Jumala meitä rakastaa. Jumala on rakkaus, ja joka rakkaudesa pysyy, hän pysyy Jumalasa, ja Jumala hänesä.
17. Siinä täytetän rakkaus meisä, että meillä olis turwa Duomiopäiwänä; sillä niinkuin hän on, niin olemma me myös täsä mailmasa.
Luc. 6: 35, 36. Jac. 2: 13.
18. Ei pelko ole rakkaudesa, waan täydellinen rakkaus ajaa pois pelwon, sillä pelwolla on waiwa; Mutta joka pelkää, ei hän ole täydellinen rakkaudesa.
19. Me rakastamme händä; sillä hän rakasti meitä ensin.
20. Jos joku sanoo: minä rakastan Jumalata, ja wihaa weljeänsä, se on walehtelia; Sillä joka ei rakasta weljeäns-

Digitized by Google

jä, jonga hän näke, kuinga hän taita Jumalata rakastaa, jota ei hän näe? 1. 2: 4. 3: 17.

21. Ja tämä käsky on meillä häneldä: joka Jumalata rakastaa, hänen pitä myös weljeänsä rakastaman.
Matth. 22: 37, 39. Joh. 13: 34. 15: 12. Eph. 5: 2. 1 Thess. 4: 9. 1 Pet. 4: 8. 1 Joh. 3: 11, 23.

5. Luku.

Osotetan Uskon woima ja waikutus. Christillisen uskon wahwat todisturet. Syy tämän Epistolan kirjoitureen. Uuden syndymisen waikutus.

Jokainen kuin uskoo että JEsus on Christus, hän on Jumalasta syndynyt: Ja jokainen kuin rakastaa sitä joka synnytti, hän rakastaa myös sitä joka hänestä syndynyt on.
Joh. 1: 12, 13. 1 Joh. 2: 22, 23. L. 4: 2.

2. Siitä me tunnemme, että me rakastamme Jumalan lapsia, koska me Jumalata rakastamme, ja hänen käskynsä pidämme:

3. Sillä tämä on rakkaus Jumalan tygö, että me hänen käskynsä pidämme; ja hänen käskynsä ei ole raskat.
Joh. 14: 15, 21, 23. 15: 10. 2 Joh. v. 6. Matth. 11: 29, 30.

4. Sillä kaikki mitä Jumalasta syndynyt on, se woitta mailman: ja meidän uskomme on se woitto, joka mailman woitti. Joh. 16: 33.

5. Kuka siis on joka woitta mailman, mutta se joka uskoo että JEsus on Jumalan Poika? 1 Joh. 15: 57. 1 Joh. 4: 4.

6. Tämä on se joka wedellä ja werellä tulee, JEsus Christus: ei ainoastansa wedellä, waan wedellä ja werellä: Ja Hengi todistaa, että Hengi totuus on.

7. Sillä kolme owat jotka todistawat Taiwaasa: Isä, Sana, ja Pyhä Hengi: ja ne kolme yxi owat.
Matth. 28: 19. Joh. 1: 1. Ilm. K. 19: 13.

8. Ja kolme owat jotka todistawat maan päällä: Hengi ja Wesi ja Weri: ja ne kolme yhdesä owat.

9. Jos me ihmisten todisturen otamme, niin on Jumalan todistus suurempi; Sillä tämä on Jumalan todistus, jonga hän Pojastansa todisti.
Joh. 5: 37. 8: 17, 18.

10. Joka uskoo Jumalan Pojan päälle, hänellä on todistus itzesänsä: Joka ei usko Jumalata, hän teke hänen walehteliaxi; Sillä ei hän uskonut sitä todistusta, jonga Jumala on Pojastansa todistanut. Joh. 3: 16, 33. Rom. 8: 16.

11. Ja tämä on se todistus, että Jumala on meille ijankaikkisen elämän andanut: ja se elämä on hänen Pojasansa.
Joh. 1: 4.

12. Jolla Jumalan Poika on, hänellä on elämä: jolla ei Jumalan Poika ole, ei hänellä ole elämä. Joh. 3: 36. 1. 5: 24.

Digitized by Google

13. Näitä minä teille kirjoitin, jotka Jumalan Pojan Nimen päälle uskotta; että te tiedäisitte teillännä ijankaikkisen elämän olewan, ja että te uskoisitte Jumalan Pojan Nimen päälle. Joh. 20: 31.

14. Ja tämä on se turwa kuin meillä on häneen, että jos me jotakin anomme hänen tahtonsa jälkeen, niin hän meitä kuulee. Matth. 7: 8. l. 21: 22. Joh. 14: 13. l. 15: 7. 1 Joh. 3: 21, 22.

15. Ja jos me tiedämme, että hän meitä kuulee, mitä ikänä me anomme, niin me tiedämme, että meillä owat ne anomiset, kuin me häneldä anoimma. Luc. 11: 9. Joh. 16: 23.

16. Jos joku näke weljensä tekewän jongun synnin, ei kuolemahan, hän rukoilkan, niin hän on andawa niille elämän, jotka syndiä tekewät, ei kuolemahan. Jos syndi on kuolemahan; senkaltaisista en minä sano, että joku rukoilis. Matth. 12: 31, 32. Marc. 3: 28, 29. Luc. 12: 10. Ebr. 6: 4. l. 10: 26.

17. Kaikki wäärys on syndi; on myös muutama syndi ei kuolemahan. l. 3: 4.

18. Me tiedämmä, että jokainen kuin Jumalasta syndynyt on, ei hän syndiä tee; waan joka Jumalasta syndynyt on, se warjelee hänensä, ja se paha ei rupe häneen. l. 3: 9.

19. Me tiedämme, että me olemma Jumalasta, ja koko mailma on pahudesa.

20. Mutta me tiedämme, että Jumalan Poika tuli, ja on meille mielen andanut, *että* me sen totisen tunnemma; ja olemma siinä totisesa, hänen Pojasansa JEsuxesa Christuxesa: Tämä on se totinen Jumala, ja se ijankaikkinen elämä. Luc. 24: 45. Joh. 17: 3.

21. Lapsukaiset, kawahtakat teitänne epäjumalista Amen! 1 Cor. 10: 14.

Johannexen Toinen Epistola.

Terwehtyxen jälken neuwoo Johannes rakkauteen. Käskee kawahta Wääriä opettaita. Päättä kirjoituxensa lembiästi.

Se wanhin sille walitulle Frouwalle, ja hänen lapsillensa, joita minä totudesa rakastan, ja en ainoasta minä, mutta myös kaikki, jotka totuden tundenet owat:

2. Sen totuden tähden, joka meisä pysyy, ja meidän kanßamme pitä oleman, ijankaikkisesti.

3. Armo, Laupius, Rauha Isäldä Jumalalda, ja HERr-

Digitized by Google

ralda JEsuxelda Christuxelda Isän Pojalda, totudesa ja rakkaudesa olkon teidän kansfanne! Tit. 1. 4.

4. Minä olen suuresti ihastunut, että minä löysin sinun lapsistas niitä, jotka totudesa waeldawat, niinkuin me käskyn Isäldä saanet olemma.

5. Ja nyt rukoilen minä sinua Frouwa, en että minä uutta käskyä sinulle kirjoitaisin, waan sen kuin meillä alusta oli, että me toinen toistamme rakastaisimme. Joh. 13: 34. 15: 12. Eph. 5: 2. 1 Thess. 4: 9. 1 Pet. 4: 8. 1 Joh. 2: 7, 8. 3: 11, 23. 4: 21.

6. Ja tämä on rakkaus, että me hänen käskynsä jälkeen waellamme. Tämä on käsky kuin te alusta kuulitta, että te siinä waellaisitta. Joh. 15: 10.

7. Sillä monda wietteliätä on mailmaan tullut, jotka ei tunnusta JEsusta Christusta, että hän on Lihaan tullut: Tämä on wietteliä ja Antichristus. Matth. 24: 5, 24. 2 Pet. 2: 1. 1 Joh. 2: 18, 22. 4: 1, 2, 3.

8. Katzokat wisusti teitänne, etten me kadotaisi, mitä me työtä tehnet olemme, waan että me täyden palkan saisimme.

9. Jokainen kuin harhaelee, ja ei pysy Christuxen opisa, ei hänellä ole Jumalata: Joka pysyy Christuxen opisa, hänellä on sekä Isä että Poika. 1 Joh. 2: 23.

10. Jos joku tulee teidän tygönne, ja ei tuo tätä opetusta kansansa, niin älkät händä huonesees ottako, älkät myös händä terwehtäkö: Rom. 16: 17. 1 Cor. 5: 11. 16: 22. Gal. 1: 8, 9. 2 Tim. 3: 5. Tit. 3: 10.

11. Sillä joka händä terwehtä, hän on osallinen hänen pahoista töistänsä.

12. Minulla olis paljon teille kirjoittamista, mutta en minä tahtonut paperilla ja pläkillä; waan minä toiwon tulewani teidän tygönne, ja tahdon läsnä ollesani teidän kanssanne puhua, että meidän ilomme täydellinen olis. 3 Joh. v. 13. Joh. 17: 13. 1 Joh. 1. 4.

13. Sinua terwehtäwät sinun walitun sisares lapset, Amen!

Johanneren Kolmas Epistola.

Apostoli terwehtä Gajusta, ja ylistää hänen uskoansa ja rakkauttansa. Walitta Diotrephestä, ja ylistää Demetriusta. Päättä Epistolan.

Se wanhin rakkalle Gajuxelle, jota minä totuudesa rakastan.

2. Minun rakkani, ylitzen

Digitized by Google

kaikkein minä toiwotan että's menestyisit, ja terwennä olisit, niinkuin sinun sielus menestyy.

3. Sillä minä ihastuin suuresti, koska weljet tulit, ja todistit sinun totuudestas, niinkuin sinä totuudesa waellat;
2 Joh. v. 4.

4. Ei minulla ole suurempata iloa kuin se, että minä kuulen minun lapseni totuudesa waeldawan.

5. Minun rakkani, sinä teet uskollisesti, mitäs weljille ja wieraille teet, 1 Joh. 3: 11.

6. Jotka myös sinun rakkaudestas Seurakunnan edesä todistanet owat: Ja sinä teet hywin, ettäs heidän kauniisti lähettänyt olet, Jumalan edesä.

7. Sillä hänen nimensä tähden he owat lähtenet, ja ei ole Pakanoilda mitän ottaneet.

8. Niin meidän pitä senkaltaisia korjaman, että me totuuden apulaiset olisimma.

9. Minä kirjoitin Seurakunnalle: mutta Diothrephes, joka heidän seansa tahtoo jalo olla, ei ota meitä wastan.

10. Sentähden jos minä tulen, niin minä tahdon ilmoitta hänen työnsä kuin hän teke, joka pullikoitzee meitä wastan pahoilla sanoilla: ja ei niihingän tyytynyt, ja ei hän itze weljiä korjaa, estää myös muita, jotka niitä korjata tahtowat; ja ajaa heitä pois Seurakunnasta.

11. Minun rakkani, älä seuraa pahaa, waan hywää: joka hywin teke, se on Jumalasta; mutta joka pahoin teke, ei se ole nähnyt Jumalata.
1 Pet. 3: 11. 1 Joh. 3: 6. 9.

12. Demetriuxella on jokaitzelda todistus, ja itze totudesta: Ja me myös todistamme, ja te tiedätte että meidän todistuxemme on tosi.

13. Minulla olis paljo sinun tygös kirjoittamista, waan en minä tahtonut pläkillä ja kynällä kirjoitta. 2 Joh. v. 12.

14. Mutta minä toiwon sinun pian näkewäni, ja läsnäollesani me saamme toinen toistamme puhutella.

15. Rauha olkon sinulle! Ystäwät terwehtäwät sinua. Terwehdä ystäwitä, kutakin nimeldänsä.

Jacobin Epistola.

1. Luku.

Terwehdyxen jälken, opetta Apostoli Jacob kärsiwällisydestä; wijsauden etzimisestä; oikiasta kerskamisesta. Kiusauxesta; hywästä lahjasta; wihan wahingollisudesta. Jumalan sanan kuulemisesta, ja oikiasta Jumalan palweluxesta.

Jacobus Jumalan ja HERran JEsuxen Christuxen palwelia, Kahdelletoistakymmenelle sukukunnalle, jotka hajalla owat, toiwotta terweyttä!
Joh. 7: 35. Ap. T. 8: 14. 1 Pet. 1: 1.

2. Minun rakkat weljeni, pitäkät se sulana riemuna, koska te moninaisiin kiusauxiin langette: Matth. 5. 11, 12. Ap. T. 5: 41. Ebr. 10: 34. 1 Pet 1: 6.

3. Tieten että teidän uskonne koettelemus waikutta kärsiwällisyden: Rom. 5: 3. 1 Pet. 1: 7.

4. Mutta olkon kärsiwällisydellä täydellinen työ, että te täydelliset ja kokonaiset olisitta, ja ei misään puuttuwaiset.

5. Mutta jos joldain teistä wijsautta puuttuis, hän anokan sitä Jumalalda, joka jokaitzelle anda yxikertaisesti, ja ei soimaa, ja se hänelle annetan. Matth. 7: 7. 8. Luc. 11: 9. Joh. 14: 13. 15: 7. Jac. 5: 16.

6. Mutta anokan uskosa epäilemätä; sillä joka epäilee, se on meren aallon kaltainen, joka tuulelda ajetan ja liikutetan. Marc. 11: 24. Joh. 16: 23. 1 Joh. 3: 22. c. 5: 14. 15.

7. Älkän se ihminen luulko jotain HERralda saawansa.

8. Epäilewäinen mies horjuu kaikisa hänen teisänsä.

9. Mutta weli, joka nöyrä on, kehukan hänen korotuxestansa.

10. Ja taas, joka rikas on, (se kehukan) alendamisesansa; Sillä niinkuin ruohon kukoistus, pitä hänen katoman pois: 1 Cor. 7: 31. 1 Pet. 1: 24. 1 Joh. 2: 17. Jac. 4: 14.

11. Sillä Auringo nousi helten kanßa, ja kuiwais ruohon, ja sen kukkainen warisi, ja hänen kauneudensa katois; niin myös rikkan pitä teisänsä lakastuman.

12. Autuas on se mies joka kiusauxen kärsii; sillä koska hän koeteltu on, niin hänen pitä elämän Kruunun saaman, jonga HERra niille luwannut on, jotka händä rakastawat. Ebr. 12: 5. 1 Pet. 3: 14. Ilm. K. 3: 19. Matth. 10: 22. 19: 28, 29. 2 Tim. 4: 7, 8. Ilm. J. 2: 10.

13. Älkät kengän sanoko koska hän kiusatan, että hän Jumalalda kiusatan; Sillä ei Jumala ole kiusaja pahuteen, ja ei hän ketän kiusaa.

14. Waan jokainen kiusa-

Digitized by Google

tan, koska hän omalda himol-
dansa wietellän ja hukutellan.
15. Sitte koska himo on
siittänyt, niin hän synnyttä
synnin; mutta koska syndi
täytetty on, niin se synnyttä
kuoleman. Rom. 6: 23.
16. Älkät exykö, minun rak-
kat weljeni:
17. Kaikkinainen hywä an-
do, ja kaikkinainen täydellinen
lahja tulee ylhäldä walkeuden
Isäldä, jonga tykönä ei ole
muutosta, eikä walkeuden ja
pimeyden waihetusta.
Joh. 3: 27. 1 Cor. 4: 7. Rom. 11: 29.
18. Hän on meidän syn-
nyttänyt tahtonsa jälkeen to-
tuuden sanalla, että me uutiset
hänen luondokappaleistansa o-
lisimma. Joh. 1: 13. 3: 3, 5. 1 Cor. 4:
15. Gal. 4: 19. 1 Pet. 1: 23.
19. Sentähden, minun rak-
kat weljeni, olkon jokainen ih-
minen nopia kuulemaan, (mut-
ta) hidas puhumaan, ja hidas
wihaan:
20. Sillä miehen wiha ei
tee Jumalan edesä sitä kuin
oikein on.
21. Sentähden pangat pois
kaikkinainen saastaisus ja kaik-
kinainen pahus, ja ottakat sa-
na siweydellä wastan, joka tei-
sä istutettu on, ja woi teidän
sielunne autuaxi saatta.
Rom. 13: 12. Col. 3: 8. 1 Pet. 2: 1.
Luc. 8: 11. 1 Cor. 3: 6. Rom. 1: 16.
22. Mutta olkat myös sa-
nan tekiät, ja ei ainoastan kuu-
liat, pettäin teitänne. Matth. 7: 21, 24.
Luc. 11: 28. Rom. 2: 13. 1 Joh. 3: 7.
23. Sillä jos joku on sa-
nan kuulia, ja ei tekiä, hän on
sen miehen kaltainen, joka ruu-
millisen kaswonsa speilisä kur-
kistelee. Matth. 7: 26. Luc. 6: 47.
24. Ja sittekuin hän itzensä
kurkistellut on, niin hän menee
pois, ja unohta kohta millinen
hän oli.
25. Mutta joka katzoo wa-
pauden täydelliseen Lakiin, ja
pysyy, ja ei ole unohtawa kuu-
lia, waan tekiä, se tulee hänen
teosansa autuaxi.
1. 2: 12. Matth. 5: 19. Joh. 13: 17.
26. Mutta jos joku teistä
näkyy Jumalinen olewan, ja
ei suista kieldänsä, waan wiet-
telee sydämensä, sen Juma-
lan palwelus on turha.
1 Pet. 3: 10. Jac. 3: 6.
27. Se on Isälle ja Ju-
malalle puhdas ja saastatoin
Jumalan palwelus: oppia Or-
woja ja Leskejä heidän murhe-
sansa, ja itzensä saastatoinna
mailmasa pitä.

2. Luku.

Jacob osotta, ettei pidä muotoa katzoman uskon asioisa, ja rakkauden harjoituxesa. Ettei eläwä usko ole ilman hywitä töitä; sillä työt osottawat, jos usko on oikia eli ei.

Rakkat weljeni, älkät muo-
donkatzomisesa pitäkö us-
koa meidän kunnian HER-
ran JEsuxen Christuxen pääl-
le.
2. Sillä jos teidän Seu-

Digitized by Google

rakundaanne tulis joku mies kandain kultasormusta, ja kiiltäwällä waattella puetettu; Ja tulis myös köyhä ryysyillä,

3. Ja te katzoisitta sitä joka kiildäwisä waatteisa on, ja sanoisitta hänelle: istu täsä hywästi: Ja sille köyhälle sanoisitta: seiso sinä siellä, taikka istu täsä minun jalwoisani:

4. Niin et te sitä oikein ajattele, waan te tuletta Duomarixi, ja teette pahan eroituxen.

5. Kuulkat, rakkat weljeni, eikö Jumala ole tämän mailman köyhiä walinnut, jotka uskosa rikkat ja waldakunnan perilliset owat, jonga hän niille lupais, jotka händä rakastawat? Matth. 5: 3. Joh. 7: 48. 1 Cor. 1: 26. Luc. 12: 21. 1 Cor. 2: 9. Jac. 1: 12.

6. Mutta te oletta häwäisnet köyhän: Eikö rikkat ole wäkiwallaiset teitä polkemaan, ja wetämään teitä oikeuden eteen?

7. Eikö he pilkkaa sitä hywää nimeä, josta te nimitetyt oletta?

8. Jos te Kuningallisen Lain, Raamatun jälkeen täytätte: Rakasta sinun lähimmäistäs, niinkuin itziäs, niin te hywin teette. Matth. 22: 39. Matth. 12: 31. Rom. 13: 8, 9. Gal. 5: 14. Eph. 5: 2. 1 Thess. 4: 9.

9. Mutta jos te ihmisten muotoa katzotte, niin te syndiä teette, ja rangaistan Laildä, niinkuin sen rikkojat.

10. Sillä jos joku koko Lain pitä, ja rikko yhdesä, hän on wikapää kaikisa. Gal. 3: 10.

11. Sillä se joka sanoi: Ei sinun pidä huorin tekemän: hän on myös sanonut: Ei sinun pidä tappaman. Jos et sinä huorin tee, mutta tapat, niin sinä olet Lain rikkojaxi tullut. 2 Mos. 20: 13, 14. 5 Mos. 5: 17.

12. Näin te puhukat, ja näin te tehkät, niinkuin ne jotka wapauden Lain kautta pitä duomittaman. l. 1: 25. Joh. 12: 48.

13. Sillä armotoin duomio pitä hänen päällensä tuleman, joka ei ole laupiutta tehnyt; ja laupius kehuu duomiota wastan. Matth. 6: 15. l. 18: 35. Marc. 11: 25. Luc. 16: 25. Matth. 25: 21, 42.

14. Mitä se autta, rakkat weljeni, jos joku sanoo hänellänsä uskon olewan, ja ei hänellä kuitengan ole töitä? Taitako usko hänen autuaxi saatta? Matth. 7: 26. Jac. 1: 23.

15. Mutta jos yxi weli taikka sisar alasti olis, ja puuttuis jokapäiwäistä rawindota. Luc. 3: 11. 1 Joh. 3: 17.

16. Ja joku teistä heille sanois: mengät rauhasa, lämmittäkät, ja rawitkat teitänne; ja et te kuitengan anna heille mitän ruumin tarwetta: Mitä se heitä auttais? 1 Joh. 3: 18.

17. Näin myös usko, jos ei hänellä töitä ole, on kuollut itzesänsä.

18. Mutta sanokan joku: sinulla on usko, ja minulla on

työt: Osota minulle sinun uskos sinun töilläs, niin minäkin tahdon minun uskoni osotta minun töilläni.

19. Sinä uskot että yxi Jumala on, sen sinä oikein teet: Perkelet myös sen uskowat, ja wapisewat. Marc. 1: 24. Luc. 4: 34.

20. Mutta tahdotkos tietä, sinä turha ihminen, että usko ilman töitä kuollut on?

21. Eikö Abraham meidän Isämme töiden kautta wanhurskautetuxi osotettu, koska hän Poikansa Isaakin Altarilla uhrais?

22. Näetkös, että usko on myös waikuttanut hänen töisänsä, ja että usko on töistä täydellisexi tullut? Ebr. 11: 17.

23. Ja se Raamattu on täytetty, joka sanoo: Abraham uskoi Jumalan, ja se luettin hänelle wanhurskaudexi, ja hän kutzuttin Jumalan ystäwäxi. 1 Mos. 15: 6. Rom. 4: 3. Gal. 3: 6.

24. Niin te siis näette, että ihminen töistä wanhurskautetuxi osotetan, ja ei ainoastansa uskosta.

25. Niin myös portto Rahab, eikö hän töiden kautta wanhurskautetuxi nähty, koska hän korjais ne wakojat, ja toista tietä heidän päästi ulos? Ebr. 11: 31.

26. Sillä niinkuin ruumis ilman hengetä on kuollut, niin myös usko on ilman töitä kuollut.

3. Luku.

Opeturet Turhan kunnian pyynnön wahingollisudesta, ja kielen oikein ja wäärin käyttämisestä. Taiwallisen wiisauden noudattamisesta.

Alkät, rakkat weljeni, jokainen pyytkö opettajana olla, tieten että me sitä suuremman Duomion saamme.

2. Sillä moninaisisa me kukin puutumma. Mutta joka ei puhesa langee, se on täydellinen mies, joka woi myös koko ruuminsa suistaa. 1 Joh. 1: 8. 1 Pet. 3: 10. Jac. 1: 26.

3. Katzo, me panemma hewoisten suuhun suitzet, että he meitä kuulisit, ja heidän koko ruuminsa me käännämme ympäri.

4. Katzo, Laiwat myös, ehkä kuinga suuret he owat, ja jaloilda tuulilda ajetan, kuitengin he käätän ympäri wähällä perälaudalla, kuhunga se tahtoo joka sitä hallitzee:

5. Niin myös kieli on pieninen jäsen, ja kuitengin suuria asioita toimitta. Katzo, wähä tuli, kuinga suuren metzän se sytyttä.

6. Ja kieli on myös tuli, mailma wäärytta täynnänsä; Niin on myös kieli meidän jäsendemme seasa, joka koko ruumin saastutta, ja sytyttä kaiken meidän menomme, koska se helwetistä syttyy. Matth. 15: 11, 18, 19. Marc. 7: 15, 20, 23.

Digitized by Google

7. Sillä kaikki luondo sekä petoin että linduin, ja kärmetten ja merellisten, tehdän lakiaxi, ja on lakiaxi tehty inhimillisesdä luonnolda.

8. Mutta kieldä ei taida yxikän ihminen asetta, sitä lewotoinda pahutta, kuoletta-waista myrkkyä täynnänsä.

9. Sen kautta me kiitämme Jumalata ja Isää, ja sen kautta me myös kirowlemma ihmisiä, jotka Jumalan kuwan jälkeen luodut owat.

10. Yhdestä suusta kiitos ja kirous käy ulos. Ei se niin, rakkat weljeni, oleman pidä.

11. Kuohukö joku lähde yhdestä huowosta makiata ja karwasta wettä?

12. Taitako, rakkat weljeni, fikunapuu kanda öljyä, taikka wiinapuu fikunita? Niin ei taida myös yxikän lähde suolaista ja makiata wettä wuotaa.

13. Kuka wiisas ja taitawa on teidän seasanne, se osottakan hywällä menollansa hänen työnsä wiisauden siweydesä.

14. Mutta jos teillä on katkera kiiwaus, ja riita sydämesänne, niin älkät kerskatko, ja älkät walehtelko totuutta wastan. Rom. 13: 13.

15. Sillä ei se ole wiisaus joka ylhäldä tullut on, waan maallinen inhimillinen, ja Perkelellinen. 1 Cor. 2: 6, 7.

16. Sillä kusa kiiwaus ja riita on, siellä on myös sekaseuraisus, ja kaikki paha meno. 1 Cor. 3: 3. Gal. 5: 19, 20, 21.

17. Mutta se wiisaus joka ylhäldä on, se on ensisti tosin puhdas, sitte rauhallinen, siwiä, uskowa, täynnä laupiutta, ja hywiä hedelmitä, eriseuratoin ja ulkokullatoin.

18. Mutta wanhurskauden hedelmä rauhasa kylwetän, niille jotka rauhan pitäwät. Gal. 6: 8.

4. Lukv.

Osotta Apostoli lihallisten himoin wahingollisuden. Neuwoo katumuxeen ja pyhään elämään. Nuhtelee niitä jotka HERran tahdon unhohduxella jotakin aikowat.

Kusta sodat ja tappeluxet tulewat teidän seasanne? Eikö siitä? (nimittäin) teidän himoistanne, jotka teidän jäsenisänne sotiwat? Rom. 7: 23. 1 Pet. 2: 11.

2. Te himoitzetta, ja ette saa sillä mitän: Te kadehditta ja kiiwatte, ja ette sillä woita mitän: Te soditta ja tappeletta, ja ei teillä mitän ole, ettet te mitän anokkan.

3. Te anotta, ja et te saa, että te kelwottomasti anotta, että te teidän himoisanne sen kulutaisitta. 1 Joh. 3: 22. 5: 14.

4. Te huorintekiät ja huorat, ettekö te tiedä, että mailman ystäwys on wiha Jumalata wastan? Joka siis tahtoo mailman ystäwä olla,

Digitized by Google

hän tulee Jumalan wihamiehexi. Joh. 15: 19. 17: 14. Rom. 8: 8. Gal. 1: 10. 1 Joh. 2: 15.

5. Eli luulettako, että Raamattu sanoo turhaan: Hengi joka meisä asuu, himoitzee kateutta wastan? Gal. 5: 17.

6. Ja anda runsasti Armon; sentähden hän sanoo: Jumala seisoo ylpeitä wastan, mutta nöyrille anda hän armon.
Matth. 23: 12. Luc. 1: 52. 1 Pet. 5: 5.

7. Niin olkat siis Jumalalle alammaiset, mutta wastanseisokat Perkeletta, niin hän teistä pakenee. Eph. 4: 27. 1 Pet. 5: 9.

8. Lähestykät Jumalata, niin hän lähestyy teitä: Puhdistakat kätenne, te syndiset, ja peratkat teidän sydämenne, te kaximieliset. Jac. 1: 8.

9. Olkat surulliset, murehtikat ja itkekät. Teidän naurunne käändykön itkuxi, ja ilonne murhexi. Matth. 5: 4. Luc. 6: 21.

10. Nöyryttäkät teitänne Jumalan kaswoin edesä, niin hän teitä ylendä. Luc. 14: 11.

11. Älkät toinen toistanne panetelko, rakkat weljet: joka weljeänsä panettelee, ja weljensä duomitzee, se panettelee Lakia, ja duomitzee Lain. Mutta jos sinä duomitzet Lain, niin et sinä ole Lain tekiä, waan Duomari.
Matth. 7: 1. Rom. 2: 1. 1 Cor. 4: 5.

12. Yxi on Lain andaja, joka woi wapahta ja kadotta: Kuka sinä olet, joka toista duomitzet? Rom. 14: 4.

13. Nyt hywin, te kuin sanotta: mengämme tänäpänä taikka huomena siihen eli siihen Kaupungiin, ja wiettäkämme siinä yxi wuosi, ja tehkämme kauppaa, ja woittakamme.
Luc. 12: 18.

14. Jotka ette tiedä, mitä huomena tapahtuu. Sillä mikä on teidän elämänne? Se on löyhkä joka wähäxi (hetkexi) näkyy mutta sitte katoo.
1 Cor. 7: 31. 1 Pet. 1: 24. 1 Joh. 2: 17. Jac. 1: 10.

15. Mutta teidän piti sanoman: Jos HERra tahtoo, ja me elämme, niin me tätä taikka sitä tahdomma tehdä.
Ap. T. 18: 21. 1 Cor. 4: 19. Ebr. 6: 3.

16. Mutta nyt te kerskatta teitänne teidän ylpeydesänne: Kaikki senkaltainen kerskaus on paha.

17. Sillä joka taita hywää tehdä, ja ei tee, niin se on hänelle synnixi.
Luc. 12: 47. Joh. 9: 41. Rom. 1: 20 21, 32. 2: 17, 18, 23.

5. Luku.

Jacob nuhtelee rikkauden wäärin käyttämistä. Neuwoo sartuja kärsiwällisyteen. Päätöxexi opetta kuinga wannomisisa, murhesa, ilosa, esirukouxisa, ja muiden neuwomisesa, kungin tulee itziänsä käyttä.

Nyt hywin te rikkat, itkekät ja ulwokat teidän wiheljäisyttänne, joka teidän päällenne tulewa on.

2. Teidän rikkaudenne owat mädännet, teidän waattenne owat koidellut: Matth. 6: 19, 20.
3. Teidän kuldanne ja hopianne owat ruostunet, ja niiden ruoste pitä oleman teille todistuxexi, ja pitä syömän teidän lihanne, niinkuin tuli: Te oletta rikkauden koonnet teillenne wiimeisinä päiwinä.
4. Katzo, työmiesten palkka, jotka teidän maakundainne elon niittänet owat, joka petoxella teildä pidetty on, huutaa; ja elonleikkajitten parut ja huudot owat tullet HERran Zebaothin korwille.
5. Te oletta herkuisa elänet maan päällä, ja oletta teidän hekumanne pitänet: ja teidän sydämenne syötellet niinkuin teuraspäiwänä.
Luc. 12, 19. 16: 19, 25.
6. Te oletta duominnet, te oletta tappanet wanhurskan, joka ei ole teitä wastan ollut.
7. Niin olkat siis kärsiwäliset, rakkat weljet, HERran tulemiseen asti. Katzo, peldomies odotta kallista maan hedelmätä, ja on kärsiwällinen siihenasti kuin hän saa warhaisen ja hiljaisen saten.
8. Niin olkat te myös kärsiwälliset, ja wahwistakat sydämenne; Sillä HERran tulemus lähestyy.
9. Älkät huoatko, rakkat weljet, toinen toistanne wastan, ettet te kadoteturi tulisi; Katzo, Duomari seisoo owen edesä.
10. Ottakat, rakkat weljeni, waiwan ja kärsiwällisyden esikuwa niistä Prophetaista, jotka HERran nimeen puhunet owat. Matth. 5: 12.
11. Katzo, me sanomma ne autuaxi, jotka kärsinet owat. Jobin kärsiwällisyden te oletta kuullet, ja HERran lopun te nähnet oletta; sillä HERra on sangen laupias ja armollinen.
12. Ennen kaikkia, rakkat weljeni, älkät wannoko, eikä Taiwan kautta, eikä maan, ei myös yhtän muuta walaa; mutta olkon teidän puhenne. Niin, kuin Niin on, ja se olkon Ei, kuin Ei on: ettet te ulkokullaisuteen langeisi.
Matth. 5; 34, rc. 2 Cor. 1: 17, 18
13. Jos joku kärsii waiwaa teidän seasanne, se rukoilkan: jos joku on hywällä mielellä, se weisatkan wirsiä. Eph. 5: 19.
14. Jos joku sairastaa teidän seasanne, hän kutzukan tygönsä Seurakunnan Papit, ja ne rukoilkan hänen edestänsä, woidellen händä öljyllä HERran nimeen. Marc. 6: 13. l. 16: 18.
15. Ja Uskon rukous paranda sairan, ja HERra ojenda hänen: Ja jos hän on syndiä tehnyt, niin ne hänelle andexi annetan.
16. Tunnustakat toinen toisellenne teidän rikoxenna, ja rukoilkat toinen toisenne edestä, että te terwexi tulisitta. Wan-

Digitized by Google

hurskan rukous woi paljo, koska
se totinen on. 1. 1: 5.
17. Elias oli ihminen niisä
haluisa wikapää kuin mekin, ja
hän rukoili rukouxella ettei pi-
tänyt sataman; ja ei satanut-
kan maan päällä kolmena
wuotena ja kuutena kuukaute-
na: Luc. 4: 25
18. Ja hän taas rukoili, ja
Taiwas andoi saten, ja maa
kaswoi hedelmänsä.
19. Rakkat weljeni, jos jo-
ku teistä exyis totudesta, ja jo-
ku palatais hänen: Matth. 18: 15.
20. Se tietkän, että joka
syndisen palautta tiensä erhe-
tyxestä, se wapahta sielun kuo-
lemasta, ja peittä syndein pal-
jouden. 1 Pet. 4: 8.

Judan Epistola.

Apostoli Judas terwehtä kutzutui-
ta pyhiä, ja kehöitta heitä kil-
wottelemaan uskon puolesta,
wietteliöitä wastan. Kirjoitta
wääräin opettajain pahuden ja
rangaistuxen. Muistutta Enochin
ja Apostolitten ennustuxia heistä.
Päätöxexi neuwoo uskowaisia kes-
kinäiseen rakennuxeen, ja kiittä
Jumalata.

Judas JEsuxen Christuxen
palwelia, mutta Jacobin
weli, niille kutzutuille, jotka
Isäsä Jumalasa pyhitetyt o-
wat, ja JEsuxesa Christuxe-
sa wapahdetut: Luc. 6: 16.
Ap. T. 1: 13. Joh. 17: 11. 1 Pet. 1: 5.
2. Laupius ja rauha ja
rakkaus lisändykön teille!
3. Te rakkat, että minulla
oli suuri ahkerus teille yhtei-
sestä autuudesta kirjoitta, pi-
din minä sen tarpellisna, teitä
kirjoituxella neuwoa, että te
uskon puolesta kilwoittelisitta,
joka kerta Pyhille annettu on.
Phil. 1: 27. 1 Tim. 1: 18. 6: 12. 2 Tim. 4: 7.
4. Sillä muutamat ihmiset
owat myös luikahtanet sisälle,
jo muinen kirjoitetut *tähän*
duomioon, jumalattomat, jotka
meidän Jumalan Armon we-
täwät haureuteen, ja kieltäwät
Jumalan, joka ainoa hallitzia
on, ja meidän HERran JE-
suxen Christuxen.
2 Pet. 2: 1, 3, 19. 1 Pet. 2: 8.
5. Mutta minä tahdon teil-
le muistutta, että te sen kerran
tiedäisitte, että koska HERra
Kansansa Egyptistä terwennä
pelastanut oli, hukkais hän sit-
te ne jotka ei uskonet.
1 Cor. 10: 5. Ebr. 3: 18, 19.
6. Ja ne Engelit, jotka ei
alkuansa pitänet, waan annoit
ylön kotonsa, on hän kätkenyt
pimeyteen ijankaikkisilla kah-
leilla, sen suuren päiwän Duo-
mioon asti. Joh. 8: 44. 2 Pet. 2: 4.
7. Niinkuin Sodoma ja
Gomorra, ja ne lähikaupun-
git, jotka sillä muotoa kuin he-

Digitized by Google

kin huorin tehnet olit, ja muukalaisen lihan jälkeen mennet, owat pannut muille opixi, ijankaikkisen tulen waiwaa kärsimään. Luc. 17: 29. 2 Pet. 2: 6.

8. Niin owat myös nämät unennäkiät, jotka lihan saastuttawat, hallituxet katzowat ylön, ja Majesteteja pilkkawat. 2 Pet. 2; 10.

9. Mutta Michael se ylimmäinen Engeli, koska hän Perkelen kanßa riiteli ja kamppaili Mosexen ruumiista, ei rohjennut sanoa sen pilkan duomiota, waan sanoi: HERra sinun rangaiskon. Ilm. K. 12: 7. 2 Pet. 2: 11.

10. Mutta nämät pilkkawat niitä joista ei he mitän tiedä; waan mitä he luonnon kautta tietäwät, niinkuin muut järjettömät eläimet, niisä he turmelduwat. 2 Pet. 2: 12.

11. Woi heitä! sillä he käywät Cainin teillä, ja langewat Balaamin exyxen palkan tähden, ja hukkuwat Coren kapinasa. 1 Joh. 3: 12. 2 Pet. 2: 15.

12. Nämät owat häpiäpilkut wierasna ollesansa teidän rakkaus=aterioisanne, jotka rawitzewat itziänsä pelkämätä: he owat wedettömät pilwet, jotka tuulelda ajetan ymbäri, paljat hedelmättömät puut, kahdesti kuollet juurinensa rewäistyt ylös. 2 Pet. 2: 13. 2 Pet. 2: 17.

13. Meren julmat aallot, jotka heidän oman häpiänsä wahtuwat, exywäiset tähdet, joille pimeyden kauhius on ijankaikkisesti tähdelle pandu. 2 Pet. 2: 17.

14. Niin on myös Enoch seitzemäs Adamista senkaltaisista ennustanut ja sanonut: Katzo, HERra tulee monen tuhannen pyhäinsä kanßa. Dan. 7: 10. Ap. T. 1: 11. 1 Thess. 1: 10. 2 Thess. 1: 10. Ilm. K. 1: 7.

15. Tekemään kaikkein duomiota, ja rangaisemaan kaikkia jumalattomia heidän seasansa, kaikkein heidän jumalattomain töidensä tähden, joilla he pahaa tehnet owat, ja kaikkea sitä kowaa, kuin ne jumalattomat syndiset händä wastan puhunet owat. Matth. 25: 31. 2 Thess. 1: 7. Matth. 12: 36.

16. Nämät owat napisiat ja walittajat, omain himoinsa jälkeen waeldawaiset; ja heidän suunsa puhuu röykiöitä sanoja, ja he ihmettelewät ihmisiä, hyödytyxen tähden. 2 Pet. 2: 18

17. Mutta te, rakkat weljet, muistakat niitä sanoja, kuin ennen meidän HERran JEsuxen Christuxen Apostoleilda sanottin: Ap. T. 20: 29. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1. f. 4: 3. 2 Pet. 2: 1. 3: 2, 3.

18. Että wiimeisellä ajalla tulewat pilkkajat, jotka jumalattomisa himoisansa waeldawat.

19. Nämät owat ne, jotka eriseurat tekewät, lihalliset, joilla ei Hengeä ole. 1 Cor. 2: 14.

20. Mutta te, minun rak-

Digitized by Google

kani, rakendakat itziänne teidän kaikkein pyhimmän uskonna päälle, Pyhän Hengen kautta, ja rukoilkat, pitäin teitänne keskenännä Jumalan rakkaudesa.

21. Ja odottakat meidän HERran JEsuxen Christuxen laupiutta ijankaikkiseen elämään.

22. Ja pitäkät se eroitus, että te muutamita armahdaisitte:

23. Mutta muutamita pelwolla autuaxi tekisitte, ja temmatkat heitä ulos tulesta, ja wihatkat sitä lihalda saastutettua hametta. Rom. 11: 14. 1 Tim. 4: 13, 16. Jac. 5: 20. Ilm. K. 3: 4.

24. Mutta hänelle, joka teidän woi wiasta warjella, ja asetta nuhtetoinna, kunniansa kaswoin eteen, riemulla: Rom. 16: 25.

25. Ainoalle wiisalle Jumalalle meidän Wapahtajallemme, olkon kunnia, ja Majesteti, ja walda, ja woima, nyt ja kaikesa ijankaikkisudesa, Amen. Rom. 16: 27. Eph 3: 20, 21. 1 Tim. 1: 17.

Johannexen Ilmestys.

1. Luku.

Johanneren oma Esipuhe Ilmestyskirjastansa, ja terwehdys Asian Seurakunnille. Kuinga hän Patmoxen luodosa ollesansa kuulee Christuxen kanssansa puhuwan, ja saa käskyn kirjoitta. Näke Christuxen kullaisten kyntiläjalkain keskellä, ja saa taas käskyn kirjoitta.

JEsuxen Christuxen Ilmestys, jonga Jumala hänelle andoi, ilmoitta palwelioillensa niitä kuin pian tapahtuman pitä: Ja on tiettäwäxi tehnyt, ja lähettänyt Engelinsä kautta Palweliallensa Johannexelle:

2. Joka todisti Jumalan sanaa, ja sen todistuxen JEsuxesta Christuxesta, ja mitä hän nähnyt oli.

3. Autuas on se, joka lukee, ja ne jotka kuulewat Prophetian sanat, ja pitäwät ne kuin siinä kirjoitetut owat; aika on läsnä. L. 22: 7. Rom. 13: 11. 1 Pet. 4: 7. Jac. 5: 8. Ilm. K. 2: 10.

4. Johannes niille seitzemälle Asian Seurakunnalle: Armo olkon teille ja rauha, sildä joka on, ja joka oli, ja joka tulewa on: ja niildä seitzemäldä Hengeldä, jotka hänen istuimensa edesä owat: Ilm. K. 11: 17. 16: 5. Ilm. K. 3: 1. 5: 6.

5. Ja JEsuxelda Christuxelda, joka se uskollinen todistaja on, ja esikoinen kuolleista, ja maan Kuningasten Päämies: joka meitä rakasti, ja

on meitä werelläänsä meidän
synneistämme pesnyt: Ilm. K. 3: 14.
1 Cor 15: 20. Ilm. K. 17: 14. Ap. T. 20: 28.
Ebr. 9: 12, 14. 1 Joh. 1: 7, 9. Ilm. K. 5: 9.

6. Ja teki meidän Kunin-
gari, ja Papiri Jumalan ja
hänen Isänsä edesä: Hänelle
olkon kunnia ja walda ijan-
kaikkisesta ijankaikkiseen, Amen!
1 Pet. 2: 5, 9. Ilm. K. 5: 10. l. 20: 6.

7. Katzo, hän tulee pilwein
kanßa, ja jokaitzen silmän pitä
hänen näkemän, ja ne jotka
händä pistänet owat; ja kaikki
maan sukukunnat pitä parku-
man. Niin, Amen! Es. 3: 13, 14.
1 Thess. 1: 10. Matth. 26: 64. Joh. 19: 37.

8. Minä olen A ja O, Al-
ku ja Loppu, sanoo HERra,
joka on, joka oli, ja joka tulewa
on, Kaikkiwaldias. Ilm. K. 21: 6.

9. Minä Johannes teidän
weljenne, ja osallinen waiwasa
ja waldakunnasa, ja kärsiwäl-
lisydesä, JEsuxesa Christuxesa,
olin siinä luodosa joka kutzu-
tan Patmos, Jumalan sanan,
ja JEsuxen Christuxen todis-
tuxen tähden. Rom. 8: 17. Phil. 1:
7. 2 Tim. 1: 8. 2: 12.

10. Minä olin Hengesä yh-
tenä Sunnuntaina, ja kuulin
minun jäljesäni suuren äänen,
niinkuin Basunan, l. 4: 2.

11. Sanowan: Minä olen
A ja O, ensimäinen ja wiimei-
nen: Mitäs näet kirjoita kir-
jaan, ja lähetä Asian Seura-
kunnille, jotka Ephesosa owat,
ja Smyrnasa, ja Pergamosa,
ja Thyathirasa, ja Sardisa,
ja Philadelphiasa, ja Laodicea-
sa. l. 2: 8. 22: 13.

12. Ja minä käänsin sitä
äändä katzomaan kuin minun
kanßani puhui: Ja minun
käätesäni näjin minä seitzemän
kullaista Kyntiläjalkaa:

13. Ja niitten kullaisten
Kyntiläjalkain keskellä ihmisen
Pojan muotoisen, waatetetun
pitkällä hamella, ja wyötetyn
rinnoilda kullaisella wyöllä.
l. 2: 1. Ilm. K. 14: 14.

14. Mutta hänen päänsä
ja hiuxensa olit walkiat, niin-
kuin walkia willa, ja niinkuin
lumi: Ja hänen silmänsä niin-
kuin tulen liekki: Ilm. K. 19: 12.

15. Ja hänen jalkansa wa-
landot wasken kaltaiset, niinkuin
pätzisä palawaiset: Ja hänen
äänensä oli niinkuin paljon
weden kuohina.

16. Ja seitzemän tähteä olit
hänen oikiasa kädesänsä: Ja
hänen suustansa käwi ulos ka-
xiteräinen teräwä miekka ja
hänen kaswonsa niinkuin Au-
ringo paistaa woimasansa.
l. 3: 1. Eph. 6: 17. Ebr. 4: 12. Ilm. K.
2: 12, 16. 19: 15, 21.

17. Ja kuin minä hä-
nen näjin, langeisin minä hä-
nen jalkainsa eteen niinkuin
kuollut; Ja hän pani oikian
kätensä minun pälleni, ja sa-
noi minulle: Älä pelkää, mi-
nä olen ensimäinen ja wiimei-
nen:

18. Ja eläwä, ja olin kuol-
lut, ja katzo, minä olen eläwä

Digitized by Google

ijankaikkisesta ijankaikkiseen: Amen! Ja minulla on helwetin ja kuoleman awaimet.
Rom. 6: 9. Ilm. 3: 7. 20: 1.

19. Kirjoita mitäs nähnyt olet, mitä nyt on, ja mitä tästä lähin tapahtuwa on.

20. Se salaisus niistä seitzemästä Tähdestä, kuin sinä minun oikiasa kädesäni nähnyt olet, ja ne seitzemän kullaista Kyntiläjalkaa. Ne seitzemän Tähteä, owat niitten seitzemän Seurakunnan Engelit: ja ne seitzemän Kyntiläjalkaa kuin sinä nähnyt olet, owat seitzemän Seurakundaa.

2. Luku.

Mitä Johanneren käsketän kirjoitta Seurakundain Engeleille, se on Opettaille Ephesosa Smyrnasa. Pergamosa. Thyatirasa.

Kirjoita Epheson Seurakunnan Engelille: Näitä sanoo se joka niitä seitzemää Tähteä pitä oikiasa kädesänsä, joka käy seitzemän kullaisen Kyntiläjalan keskellä:
1. 1: 13, 16, 20.

2. Minä tiedän sinun työs, ja tekos, ja sinun kärsiwällisydes, ettet sinä woi kärsiä pahoja: sinä olet niitä jo kiusannut, jotka heitänsä Apostolixi sanowat, ja ei ole: ja löysit heidän walehteliaxi:

3. Ja sinä kannoit ja kärseit, ja minun Nimeni tähden sinä työtä teit, ja et wäsynyt.

4. Mutta minulla on sinua wastan, että sinä sen sinun ensimäisen rakkaudes annoit ylön.

5. Muista siis kustas langeisit pois, ja tee parannus, ja tee niitä ensimäisiä töitä; Waan jos ei, niin minä tulen sinulle pian, ja syöxen pois sinun Kyntiläjalkas sialtansa, ellet sinä tee parannusta.

6. Mutta se sinulla on, ettäs wihat Nicolaitain töitä, joita minäkin wihan.

7. Jolla korwa on, se kuulkan mitä Hengi Seurakunnille sanoo. Sen joka woitta, annan minä elämän puusta syödä kuin keskellä Jumalan Paradisiä on. Ilm. K. 22: 2.

8. Ja Smyrnan Seurakunnan Engelille kirjoita: näitä sanoo ensimäinen ja wiimeinen, joka oli kuollut, ja elää:
Ilm. K. 1: 4, 8, 11, 17. Ilm. K. 1: 18.

9. Minä tiedän sinun tekos ja waiwas ja köyhydes, (mutta sinä olet rikas,) ja niitten pilkan, jotka heitänsä Judalaisexi sanowat, ja ei olekkan, waan owat Satanan joukko.
1. 3: 9.

10. Älä sinä niitä ensingän pelkä, kuin sinun kärsimän pitä. Katzo, Perkele on muutamita teistä heittäwä fangiuteen, kiusatta: Ja teillä pitä oleman waiwa kymmenen päiwää. Ole uskollinen kuolemaan asti, niin minä sinulle elämän Kruunun annan. 1 Cor. 9: 25.
2 Tim. 2: 5. 1. 4: 7, 8. Jac. 1: 12.

Digitized by Google

11. Jolla korwa on, se kuulkan Mitä Hengi Seurakunnille sanoo. Joka woitta, ei se toiselda kuolemalda wahingoiteta. l. 3: 6, 13, 22. 13: 9. 20: 14. 21: 8.

12. Ja Pergamon Seurakunnan Engelille kirjoita: Näitä sanoo se, jolla on se kaxiteräinen teräwä miekka: l. 1: 16.

13. Minä tiedän sinun tekos, ja kusas asut, kusa Satanan istuin on: ja sinä pidät minun Nimeni, ja et kieltänyt minun uskoani, niinäkän päiwinä, joina Antipas, minun uskollinen Todistajani, teidän tykönänne tapettu on, kusa Satanas asuu:

14. Mutta minulla on wähä sinua wastan; että sinulla siellä on niitä jotka Balaamin oppia pitäwät, joka opetti Balachin andamaan pahennusta Israelin lasten edesä, epäjumalden uhria syödä, ja salawuoteudesa maata.

15. Niin myös sinulla on niitä jotka Nicolaitain oppia pitäwät, jota minä wihan.

16. Tee parannus: waan jos ei, niin minä tulen sinulle pian, ja tappelen heidän kansansa minun suuni miekalla. Eph. 6: 17. 2 Thess. 2: 8. Eb. 4: 12. Ilm. K. 11: 16. 19: 15, 21.

17. Jolla korwa on, se kuulkan mitä Hengi Seurakunnille sanoo. Sen joka woitta, annan minä syödä siitä salatusta Mannasta, ja tahdon hänelle hywän todistuxen anda, ja sillä todistuxella uuden kirjoitetun Nimen, jota ei yxikän tiedä, waan se jota sen saa. Matth. 13: 9. Ilm. K. 3: 12.

18. Ja Thyatiran Seurakunnan Engelille kirjoita: Näitä sanoo Jumalan Poika, jonga silmät owat niinkuin tulen liekki, ja hänen jalkansa walandowasken kaltaiset: l. 1: 14, 15.

19. Minä tiedän sinun tekos, ja rakkaudes, ja palweluxes, ja uskos, ja sinun kärsiwällisyydes ja sinun tekos, ja ne wiimeiset usiammat kuin ensimäiset:

20. Waan minulla on wähä sinua wastan, että sallit sen waimon Jesabelin, joka hänensä Prophetissaxi sanoo, opettawan, ja minun palwelioitani wiettelewän, salawuoteudesa makawan, ja epäjumalan uhria syöwän: Ap. T. 15: 20. 1 Cor. 10: 19, 20.

21. Ja minä annoin hänelle ajan parannusta tehdä hänen salawuoteudestansa, mutta ei hän tehnytkän.

22. Katzo, minä panen hänen wuoteseen, ja ne jotka hänen kanszansa huorin tekewät, suureen waiwaan, ellei he tee parannusta heidän töistänsä.

23. Ja hänen lapsensa minä tapan kuolemalla: Ja jokaitzen Seurakunnan pitä tietämän, että minä olen se joka munaskuut ja sydämet tutkin;

Digitized by Google

Ja annan kullekin teistä, tei-
dän työnne jälkeen. Joh. 2: 24. 25.
Ap. T. 1: 24. Ps. 62: 13. Matth. 16: 27.
Rom. 2: 6. l. 14: 12. 2 Cor. 5: 10.
Gal. 6: 5.

24. Mutta teille minä sa-
non, ja muille jotka Thyatirasa
oletta, joilla ei tämä oppi ole,
ja jotka ei Satanan sywyttä
tundenet, niinkuin he sanowat:
en minä laske teidän päällenne
muuta kuormaa.
25. Kuitengin se kuin teillä
on, pitäkät siihen asti kuin mi-
nä tulen: l. 3: 11.
26. Ja joka woitta ja mi-
nun tekoni hamaan loppuun
asti pitä, sille minä annan wol-
man pakanoitten ylitze:
Ilm. K. 3: 21.
27. Ja hänen pitä heitä
rautaisella witzalla hallitzeman,
ja niinkuin Sawenwalajan as-
tioita heitä särkemän, niinkuin
minäkin Isäldäni sain:
28. Ja annan hänelle
Kointähden.
29. Jolla korwa on, se
kuulkan mitä Hengi Seura-
kunnille sanoo.

3. Luku.

**Mitä Johanneren pitä kirjoitta-
man, Seurakundain Engeleille
eli Opettaille. Sardisa. Phila-
delphiasa. Laodiceasa.**

Ja kirjoita Sardin Seura-
kunnan Engelille: Näitä
sanoo se jolla ne seitzemän Ju-
malan Hengeä, ja ne seitzemän
tähteä owat: Minä tiedän si-
nun tekos; sillä sinulla on ni-
mi, ettäs elät, ja olet kuollut.
l. 4: 5. 5: 6. 1: 16, 20. 2: 1.
2. Ole walpas ja wahwista
niitä muita jotka kuolemallan-
sa owat; Sillä en minä löyn-
nyt sinun tekojas täydellisexi
Jumalan edesä.
3. Niin ajattele siis kuinga
sinä saanut ja kuullut olet, ja
pidä se, ja tee parannus. Ellet
sinä siis walwo, niin minä tu-
len sinun päälles niinkuin wa-
ras, ja et sinä tiedä millä het-
kellä minä sinun päälles tulen.
Matth. 24: 42, 43. Luc. 12: 39. 40.
1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Ilm. K. 16: 15.
4. Sinulla on myös muu-
tamat nimet Sardisa, jotka ei
ole heidän waatteitansa saas-
tuttanet, niitten pitä minun
kansani walkeisa waatteisa
waeldaman; sillä he owat
mahdolliset. l. 4: 4. 6: 11. 7: 9, 13.
5. Joka woitta, se pitä niin
walkeilla waatteilla puetetta-
man, ja en minä pyhi hänen
nimeänsä elämän Kirjasta, ja
minä tahdon tunnustaa hänen
nimensä minun Isäni edesä, ja
hänen Engeleinsä edesä.
Phil. 4: 3. Ilm. K. 13: 8. Matth. 10:
32. Luc. 12: 8.
6. Jolla korwa on, se kuul-
kan mitä Hengi Seurakunnil-
le sanoo. l. 2: 7, 11.
7. Ja Philadelphian Seu-
rakunnan Engelille kirjoita:
Näitä sanoo se Pyhä, se To-
tinen, jolla on Dawidin a-
wain: joka awaa, ja ei yxikän

Digitized by Google

sulje: joka sulke ja ei yxikän awaja: Ilm. K. 1: 18.
8. Minä tiedän sinun tekos: katzo, minä annoin etees aukian owen, ja ei yxikän woi sitä sulkea; sillä sinulla on wähä woimaa, ja pidät minun sanani, etkä minun Nimeäni kieldänyt.
9. Katzo, minä annan sinulle Satanan joukosta, ne jotka heitänsä Judalaisexi sanowat, ja ei olekkan, waan he walehtelewat: Katzo, minä tahdon waatia heitä siihen, että heidän pitä tuleman ja kumartaman sinun jalkais edesä, ja heidän pitä tietämän, että minä sinua rakastin. I. 2: 9.
10. Ettäs pidit minun kärsiwällisyydeni sanat, niin minä tahdon sinun warjella kiusauxen hetkestä, joka koko maan piirin päälle tulewa on, niitä kiusamaan, jotka maan päällä asuwat.
11. Katzo, minä tulen pian: pidä mitä sinulla on, ettei kengän sinun Kruunuas ottaisi.

„ 22: 7. 12. 1: 3. 2: 25.

12. Joka woitta, hänen minä teen patzaxi minun Jumalani Templisä, ja ei hänen pidä sillen sieldä lähtemän ulos; Ja tahdon kirjoitta hänen päällensä minun Jumalani Nimen, ja minun Kaupungini sen uuden Jerusalemin Nimen, joka Taiwaasta minun Jumalaldani tuli alas, ja minun uuden Nimeni. Gal. 4: 26. Ebr. 12: 22. Ilm. K. 21: 2, 20. Ilm. K. 22: 4
13. Jolla korwa on, se kuulkan mitä Hengi Seurakunnille sanoi.
14. Ja Laodicean Seurakunnan Engelille kirjoita: Näitä sanoo se Amen, se uskollinen ja totinen Todistaja, se Jumalan luondokappalden alku. Ilm. K. 1: 5. Col. 1: 15.
15. Minä tiedän sinun tekos, ettet sinä kylmä etkä palawa ole: o joskas kylmä taikka palawa olisit!
16. Sentähden ettäs pensiä olet, ja et kylmä etkä palawa, rupean minä sinua minun suustani oxendamaan ulos.
17. Ettäs sanot: Minä olen rikas, minä olen rikastunut, ja en minä mitän tarwitze: ja et tiedä ettäs wiheljäinen ja raadollinen olet, köyhä, sokia, ja alastoin. 1 Cor. 4: 8.
18. Minä neuwon sinua minuldani ostamaan Kuldaa tulella selitettyä, ettäs rikastuisit; ja walkiat waattet, joillas sinus pukisit, ettei sinun alastomudes häpy näkyisi: ja woitele silmäs silmäin woitella, ettäs näkisit. I. 7: 13 19: 8. 16: 15.
19. Joita minä rakastan, niitä minä myös nuhtelen ja kuritan: Niin ole siis ahkera, ja tee parannus. Ebr. 12: 5, 6. Jac. 1: 12.
20. Katzo, minä seison owesa, ja kolkutan: jos joku

Digitized by Google

minun ääneni kuulee, ja awaa owen, sen tygö minä tahdon mennä sisälle, ja pitä ehtollista hänen kanßansa, ja hän minun kanßani. Joh. 14: 21, 23.

21. Joka woitta, sen minä annan istua minun kanßani minun istuimellani, niinkuin minäkin woitin, ja olen minun Isäni kanßa hänen istuimellansa istunut.

Matth. 19: 28. Luc. 22: 30. 1 Cor. 6: 2. 2 Tim. 2: 12. Ilm. K. 2: 26, 27.

22. Jolla korwa on, se kuulkan mitä Hengi Seurakunnille sanoo. l. 2: 17, 29.

4. Luku.

Johannes näke Jumalan istuwan Kunniansa istuimella, neljäkolmattakymmendä wanhinda istuimen ymbärillä, ja neljä eläindä istuimen keskellä. Kirjoitta eläinden muodon ja toimituxen, niin myös wanhinden käytöxen.

Sitte näjin minä, ja katzo, owi awattin Taiwaasa, ja se ensimäinen ääni jonga minä kuulin niinkuin Basunan puhuwan minun kanßani, sanoi: astu tänne ylös, ja minä osotan sinulle mitä tästälähin tapahtuwa on. l. 1: 10.

2. Ja kohta minä olin Hengesä: ja katzo, istuin oli pandu Taiwaseen, ja istuimella oli (yxi) istuwa. l. 1: 10.

3. Ja se joka istui, oli näkyänsä sen kiwen Jaspixen ja Sardin kaltainen: Ja Taiwan Kaari istuimen ympäri, näkyänsä Smaragdin kaltainen.

4. Ja sen istuimen ympärillä oli neljäkolmattakymmendä istuinda: ja niillä istuimilla näjin minä neljäkolmattakymmendä wanhinda istuwan, walkeilla waatteilla puetettuna, ja heidän päänsä olit kullaiset Kruunut.

5. Ja istuimesta käwit ulos leimauxet, ja pitkäiset, ja äänet: ja seitzemän tulista lamppua paloit istuimen edesä, jotka seitzemän Jumalan Hengeä owat. l. 1: 4. 3: 1. 5: 6.

6. Ja istuimen edesä oli niinkuin klasinen meri Krifallin muotoinen; ja keskellä istuinda ja ympäri istuinda neljä eläindä, edestä ja takaa silmiä täynnänsä. l. 15: 2.

7. Ja ensimäinen eläin oli Jalopeuran muotoinen, ja toinen eläin wasikan muotoinen, ja kolmannella eläimellä olit niinkuin ihmisen kaswot, ja neljäs eläin lendäwäisen kotkan muotoinen.

8. Ja niillä neljällä eläimellä olit kullakin kuusi siipeä ympärillä, ja he olit sisäldä silmiä täynnänsä: Ja ei heillä ollut lepoa päiwällä eikä yöllä, ja sanoit. Pyhä, Pyhä, Pyhä on HErra Jumala Kaikkiwaldias, joka oli, ja joka on, ja joka tulewa on.

Ilm. K. 16: 5.

9. Ja koska ne eläimet an-

Digitized by Google

noit kiitoxen ja kunnian ja siunauxen, sille kuin istuimella istui, joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen;

10. Niin ne neljäkolmattakymmendä Wanhinda langeisit sen istuimella istuwaisen eteen, ja kumarten rukoilit sitä joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen: ja heitit heidän Kruununsa istuimen eteen, ja sanoit:

11. HERra, sinä olet mahdollinen saamaan ylistyxen ja kunnian ja woiman; Sillä sinä olet kaikki luonut, ja sinun tahdostas he owat, ja luodut owat.

5. Luku.

Sen istuimella istuwan kädesä näkyi 7. sinetillä lukittu kirja, jota ei yxikän muu tainnut awata, waan karitza. s. o. Christus. Sentähden wanhimmat, niin myös Engelit, kaikki luodut, ja ne 4. eläindä ylistäwät Karitzata.

Ja minä näjin istuimella Istuwaisen oikiasa kädesä Kirjan, sisäldä ja ulkoa kirjoitetun, seitzemällä sinetillä lukitun.

2. Ja minä näjin wäkewän Engelin suurella äänellä saarnawan: Kuka on mahdollinen tätä Kirjaa awamaan, ja hänen sinettiänsä päästämään?

3. Ja ei yxikän woinut, eikä Taiwaasa, eikä maasa, eikä maan alla, sitä Kirjaa awata, eikä siihen katzoa.

4. Ja minä itkin kowin, ettei yxikän löytty mahdolliseri sitä Kirjaa awamaan, eikä sitä näkemään.

5. Ja yxi niistä Wanhimmista sanoi minulle: älä itke: katzo, Jalopeura woitti joka on Judan sukukunnasta, Davidin juuri, awamaan sitä Kirjaa, ja päästämään sen seitzemää sinettiä.

Rom. 15: 12. Ilm. K. 22: 16.

6. Ja minä näjin, ja katzo, keskellä istuinda, ja neljän eläimen, ja Wanhimmitten keskellä seisoi Karitza, niinkuin tapettu, (a) jolla oli seitzemän sarwea, ja seitzemän silmää; jotka owat seitzemän Jumalan Hengeä kaikelle maalle lähetetyt.

Joh. 1: 29, 36. (a) Gr. teurastettu.

7. Ja se tuli ja otti Kirjan istuimella Istuwaisen oikiasta kädestä.

8. Ja koska hän Kirjan ottanut oli, langeisit ne neljä eläindä ja neljäkolmattakymmendä Wanhinda Karitzan eteen, ja jokaitzella oli kandele ja kullaiset maljat suitzutusta täynnä, jotka owat pyhäin rukouxet.

9. Ja weisaisit uutta wirttä, sanoden: sinä olet mahdollinen Kirjaa ottamaan, ja sen sineteitä awamaan; sillä sinä olet tapettu, ja werelläs meitä Jumalalle lunastit, kaikkinaisista sukukunnista, ja kie-

Digitized by Google

listä, ja kansoista, ja pakanoista; l. 14: 3. Ap. T. 20: 28. 1 Cor. 6: 20. 7: 23. Eph. 1: 7. Col. 1: 14. Ebr. 9: 12. 10: 10. 1 Pet. 1: 18, 19. 2 Pet. 2: 1. 1 Joh. 1: 7.

10. Ja olet meidän tehnyt meidän Jumalallemme Kuningaxi ja Papixi; ja me saamma wallita maan päällä. 1 Pet. 2: 5, 9. Ilm. K. 1: 6. 20: 6.

11. Ja minä näjin ja kuulin monen Engelin äänen istuimen, ja eläinden, ja Wanhimmitten ympärillä: ja heidän lukunsa oli kymmenen tuhatta kertaa kymmenen tuhatta, ja tuhannen kertaa tuhatta.

12. Ja sanoit suurella äänellä: Karitza, joka tapettu on, on mahdollinen ottamaan woiman, ja rikkauden, ja wiisauden, ja kunnian, ja kiitoxen, ja siunauxen.

13. Ja kaikki luondokappalet, jotka Taiwaasa owat, ja maan päällä, ja maan alla, ja meresä, ja kaikki kuin niisä owat, kuulin minä sille sanowan joko istuimella istui, ja Karitzalle: siunaus ja kunnia, ja ylistys, ja woima, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Phil. 2: 10.

14. Ja ne neljä eläindä sanoit: Amen! Ja ne neljäkolmattakymmendä Wanhinda langeisit maahan, kumarsit ja rukoilit sitä joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.

6. Luku.

Karitza awaa sen ensimmäisen sinetin. Niin myös toisen. Sitä liki kolmannen. Sitte neljännen. Niin wiidennen. Ja sen jälken kuudennen.

Ja minä näjin, koska Karitza ensimäisen sinetin awais: ja minä kuulin yhden niistä neljästä eläimestä sanowan, niinkuin pitkäisen jylinän: tule ja katzo.

2. Ja minä näjin, ja katzo, walkia Orhi: ja se joka sen päällä istui piti joutzea: ja hänelle annettin Kruunu, ja hän läxi woittamaan, ja saamaan woittoa. l. 19: 11.

3. Ja koska hän toisen sinetin awais, kuulin minä toisen eläimen sanowan: tule ja katzo.

4. Ja ruskia Orhi meni ulos, ja sille, joka sen päällä istui, annettin rauha maasta otta pois, että heidän piti keskenänsä toinen toisensa tappaman: ja hänelle oli suuri miekka annettu.

5. Ja koska hän kolmannen sinetin awais, kuulin minä kolmannen eläimen sanowan: tule ja katzo. Ja minä näjin, ja katzo, musta Orhi; jä sillä joka sen päällä istui, oli waaka kädesä.

6. Ja minä kuulin äänen niitten neljän eläimen keskeldä sanowan: mitta nisuja yhteen penningiin, ja kolme mittaa ohria yhteen penningiin; ja älä wiinaa eikä öljyä wahingoita. l. 9: 4.

7. Ja koska hän awais nel-

Digitized by Google

jännen sinetin, kuulin minä neljännen eläimen äänen sanowan: tule ja katzo.

8. Ja minä näjin, ja katzo, yxi hiirenkarwainen Orhi, ja joka sen päällä istui, sen nimi oli kuolema: ja helwetti noudatti händä: Ja hänelle annettin woima tappa neljättä osaa maan pääldä, miekalla, ja näljällä, ja surmalla, ja pedoilda maan päällä.

9. Ja koska hän wiidennen sinetin awais, näjin minä Altarin alla niitten sielut jotka Jumalan sanan tähden tapetut olit ja sen todistuxen tähden kuin heillä oli. l. 1: 9. 20: 4.

10. Ja he huusit suurella äänellä, sanoden: sinä pyhä ja totinen HERra, kuinga kauwan et sinä duomitze ja meidän wertamme kosta, niille jotka maan päällä asuwat?

11. Ja kullekkin heistä annettin walkia waate; ja sanottin heille, että heidän piti wielä wähän aikaa lewämän, siihenasti kuin heidän kanßapalweliainsa ja weljeinsä luku täytetyxi tulis, jotka piti tapettaman niinkuin hekin. l. 3: 5. 7: 9, 14.

12. Ja minä näjin, koska hän kuudennen sinetin awais, katzo, niin tapahtui suuri maan järistys: ja Auringo tuli mustaxi niinkuin karwasäkki, ja Kuu tuli kokonansa nijnkuin weri. Matth. 24: 29. Ap. T. 2: 20.

13. Ja tähdet putoisit Taiwaasta maan päälle, niinkuin fikunapuu fikunansa waristaa, koska hän suurelda tuulelda häälytetän. (a) Gr. Abyräleusä.

14. Ja Taiwas pakeni niinkuin kämärtynyt Kirja, ja kaikki wuoret ja luodot siirttin sioistansa.

15. Ja Kuningat maan päällä, ja ylimmäiset, ja rikkat, ja Päämiehet, ja wäkewät, ja kaikki orjat, ja kaikki wapat kätkit heitänsä luoliin ja wuorten rotkoihin.

16. Ja sanoit wuorille ja kukkuloille: langetkat meidän päällemme, ja peittäkät meitä sen kaswoin edestä joka istuimella istuu, ja Karitzan wihasta. Luc. 23: 30. Ilm. K. 9: 6.

17. Sillä se suuri hänen wihansa päiwä on tullut, ja kuka woi pysyä?

7. Luku.

Neljä Engelitä saawat woiman maata wahingoitta; mutta toinen Engeli estä heitä siehenasti kuin hän Jumalan palweliat merkitzee. Suuri joukko seisoo Jumalan istuimen edesä ja kiittä Jumalata. Tämä joukko on tullut suuresta waiwasta, Christuxen kautta suureen kunniaan.

Ja sitte näjin minä neljä Engelitä seisowan neljän maan kulman päällä, ja neljää maan tuulda pitäwän, ettei tuuli olisi puhaltanut maan

Digitized by Google

päälle, eikä meren päälle, eikä yhdengän puun päälle.

2. Ja minä näjin toisen Engelin Auringon koitosta tulewan ylös, jolla oli eläwän Jumalan sinetti; ja hän huusi suurella äänellä niille neljälle Engelille, joitten maata ja merta oli annettu wahingoitta,

3. Ja sanoi: älkät maata eikä merta eikä puita wahingoittako, siihenasti kuin me merkitzemmä meidän Jumalamme palweliat heidän otzisansa. Ilm. K. 9: 4.

4. Ja minä kuulin että merkittyin luku oli sata ja neljäwiidettä kymmendä tuhatta, jotka kaikkein Israelin lasten sukukunnista merkityt olit.

5. Judan sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Rubenin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Gadin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

6. Asserin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Naphtalin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Manassen sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt:

7. Simeonin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Lewin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Isascharin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt:

8. Zabulonin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: Josephin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt: BenJaminin sukukunnasta, kaxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

9. Sen jälkeen näjin minä, ja katzo, suuri joukko, jota ei yxikän lukea tainnut, kaikista pakanoista, ja sukukunnista, ja kansoista ja kielistä, seisowan istuimen edesä, ja Karitzan edesä, walkeilla waatteilla puetetut: ja palmut heidän käsisänsä. 1. 3: 5, 18. 6: 11.

10. Ja he huusit suurella äänellä, sanoden: Autuus olkon meidän Jumalallemme joka istuimella istuu, ja Karitzalle.

11. Ja kaikki Engelit seisoit ympäri istuinda, ja wanhimpita, ja neljää eläindä, ja langeisit kaswoillensa istuimen eteen, kumarsit ja rukoilit Jumalata,

12. Sanoden: Amen. Siunaus, ja ylistys, ja wiisaus, ja kiitos, ja kunnia, ja woima, ja wäkewys, olkon meidän Jumalallemme ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen!

13. Ja yxi wanhimmista wastais, ja sanoi minulle: kutka nämät walkeilla waatteilla puetetut owat, ja kusta he tullet owat?

Digitized by Google

14. Ja minä sanoin hänelle:
Herra, sinäpä sen tiedät. Ja
hän sanoi minulle: nämät o-
wat ne, jotka suuresta waiwas-
ta tulit, ja he owat heidän
waattensa pesnet, ja owat hei-
dän waattensa Karitzan weres-
sä walaisnet.
Ebr. 9: 14. 1 Joh. 1: 7. Ilm. K. 1: 5.
15. Sentähden owat he
Jumalan istuimen edesä, ja
palwelewat händä päiwällä ja
yöllä hänen Templisänsä: Ja
se joka istuimella istuu, asuu
heidän päällänsä.
16. Ei heidän pidä enä
isoman, eikä enä janoman, ei-
kä Auringo lange heidän
päällensä, ei myös yxikän pa-
lawus:
17. Sillä Karitza, joka is-
tuimen keskellä on, kaitzee heitä,
ja johdatta heitä eläwäin we-
siláhdetten tygö: ja Jumala
on kuiwawa kaikki kyynelet
heidän silmistänsä. Ilm. K. 21: 4.

8. Luku.

Seitzemäs sinetti awatan; ja Jo-
hannes näke 7. Engeliä Ba-
sunilla; ja toisen Engelin, joka
suitzutta pyhäin rukouxia. Ensim-
mäinen niistä 7. Engelistä soit-
ta. Toinen. Kolmas. Neljäs.
Huutain 3. kertaa woi.

Ja koska hän seitzemännen
sinetin awais oltin äaneti
Taiwaasa lähes puoli hetkeä.
2. Ja minä näjin seitzemän
Engelitä Jumalan edesä seiso-
wan, joille seitzemän Basunata
annettin.
3. Ja yxi toinen Engeli tu-
li, ja seisoi Altarin edesä, ja
hänellä oli kullainen pyhän
sawun astia; jolle paljo suitzu-
tusta annettin, kaikkein Pyhäin
rukouxiin, sille kullaiselle Alta-
rille andaxensa, joka on istui-
men edesä. L. 5: 8.
4. Ja se suitzutuxen sawu
Pyhäin rukouxista, nousi En-
gelin kädestä Jumalan eteen.
5. Ja Engeli otti pyhän
sawun astian, ja täytti sen
Altarin tulesta, ja heitti maan
päälle: Ja niin tapahduit
äänet ja pitkäisen jylinät lei-
mauxet ja maan järistyxet.
6. Ja ne seitzemän Engeli-
tä niillä seitzemällä Basunalla,
hangitzit Basunilla soittamaan.
7. Ja ensimäinen Engeli
soitti Basunalla, ja tuli rake-
hita ja tulda werellä sekoitet-
tuja, jotka maan päälle heitet-
tin; Ja kolmas osa puista pa-
loi, ja kaikki wiherjäinen ruo-
ho paloi.
8. Ja toinen Engeli soitti
Basunalla, ja mereen heitettin
niinkuin suuri wuori tulesa
palawa ja kolmas osa merestä
tuli werexi.
9. Ja kolmas osa eläwistä
luondokappaleista meresä kuoli,
ja kolmas osa haaxista hukkui.
10. Ja kolmas Engeli soit-
ti Basunalla, ja suuri Tähti
langeis Taiwaasta palawa

Digitized by Google

niinkuin tulisoitto, ja langeis kolmannen osan wirtain ja wesilähdetten päälle.

11. Ja se Tähti kutzutan Koiruohori: Ja kolmas osa wesistä muutui koiruohori, ja monda ihmistä kuoli wetten tähden, että ne haikiari tehdyt olit.

12. Ja neljäs Engeli soitti Basunalla, ja kolmas osa Auringosta lyötin, ja kolmas osa Kuusta, ja kolmas osa Tähdeistä; niin että kolmas osa heistä pimeni, ja ei kolmas osa päiwästä walaisnut, eikä yöstä.

13. Ja minä näjin ja kuulin yhden Engelin, keskelle Taiwasta lendäwän, ja suurella äänellä sanowan: Woi, Woi, Woi asuwaisia maan päällä, niitten muitten kolmen Engelin Basunan äänistä, jotka wielä Basunilla soittaman pitä!

I. 9: 12.

9. Luku.

Wiides Engeli soitta, syrwyden kaiwo awatan, ja mitä siitä seuraa. Kuudes Engeli soitta, ja jutellan mitä silloin tapahtuu.

Ja wiides Engeli soitti Basunalla, ja minä näjin Tähden Taiwaasta maan päälle putowan, ja hänelle annettin syrwyden kaiwon awain.

2. Ja hän awais syrwyden kaiwon, ja kaiwon sawu käwi ylös niinkuin suuren pätzin sawu; ja Auringo ja ilma pimenit kaiwon sawusta.

3. Ja sawusta lärit metzäsirkat maan päälle, ja heille annettin woima, niinkuin skorpioneilla on woima maan päällä.

4. Ja heille sanottin ettei heidän pitänyt wahingoittaman maan ruohoa, eikä mitän wiherjäistä, ei myös yhtän puuta; waan ainoasta ihmisiä, joitten otzisa ei Jumalan sinetti ole. Ilm. L. 7: 3.

5. Ja se annettin heille, ettei heidän pitänyt heitä tappaman, waan wiisi Kuukautta waiwaman: ja heidän waiwamisensa oli niinkuin skorpionin waiwaminen, koska hän on ihmistä pistänyt.

6. Ja niinä päiwinä ihmiset etziwät kuolemata, ja ei löydä händä; ja pyytäwät kuolla, waan kuolema pakenee heitä. Luc. 23: 30. Ilm. L. 6: 16.

7. Ja ne metzäsirkat owat niitten Orhitten kaltaiset, jotka sotaan walmistetut owat; ja heidän pääsänsä niinkuin kruunut, kullan muotoiset, ja heidän kaswonsa niinkuin ihmisten kaswot.

8. Ja heillä olit hiuxet, niinkuin waimoin hiuxet, ja heidän hambaansa olit niinkuin Jalopeuran:

9. Ja heillä oli Pantzari niinkuin rautapantzarit: ja heidän siipensä hawina niin-

Digitized by Google

kuin ratasten kituma, kusa monda hewoista sotaan juoxewat.

10. Ja heillä olit pyrstöt niinkuin skorpioneilla, ja heidän pyrstöisänsä olit neulaiset, ja heidän woimansa oli ihmisiä wiisi Kuukautta wahingoitta.

11. Ja heidän Kuningansa on sywyden Engeli; jonga nimi Hebrean kielellä on Abaddon, ja Grekan kielellä on hänen nimensä Apollyon.

12. Yxi Woi on mennyt edes, katzo, wielä kaxi Woita sen jälkeen tulewat. I. 8: 13.

13. Ja kuudes Engeli soitti Basunalla, ja minä kuulin äänen niistä neljästä kullaisen Altarin sarwista, joka Jumalan edesä on,

14. Sanowan sille kuudennelle Engelille, jolla Basuna oli: päästä ne neljä Engelitä, jotka siinä suuresa Euphratin wirrasa sidottuna owat.

15. Ja ne neljä Engelitä päästettin, jotka olit walmit hetkexi, ja päiwäxi, ja kuukaudexi, ja wuodexi, tappamaan kolmatta osaa ihmisistä.

16. Ja ratzasmiesten sotajoukon luku oli kaxin kerroin kymmenen tuhatta kertaa kymmenen tuhatta, ja minä kuulin heidän lukunsa.

17. Ja niin minä näjin ne Orhit näösä, ja niillä kuin heidän päällänsä istuit, olit tuliset, ja kellaiset, ja tulikiwiset Pantzarit: ja Orhitten päät olit niinkuin jalopeurain päät: ja heidän suustansa käwi ulos tuli, ja sawu, ja tulikiwi.

18. Näillä kolmella witzauxella tapettin kolmas osa ihmisistä, tulella, sawulla ja tulikiwellä, jotka käwit ulos heidän suustansa;

19. Sillä heidän woimansa oli heidän suusansa ja heidän pyrstöisänsä: ja heidän pyrstönsä olit kärmetten muotoiset, heillä olit päät, ja niillä he wahingoitzewat.

20. Ja muut ihmiset, jotka ei näillä witzauxilla ole tapetut, ei heidän kättensä töistä parannusta tehnet: ettei he olisi Perkeleitä kumartanet, ja kullaisia, ja hopiaisia, ja waskisia, ja kiwisiä ja puisia epäjumalita, jotka ei nähdä taida, eikä kuulla, ei myös käydä.

21. Ja ei tehnet parannusta heidän murhistansa, eikä welhoudestansa, ei myös warkaudestansa.

10. Luku.

Yxi wäkewä Engeli kirja kädesä huutaa, ja seitzemän pitkäistä puhuwat, jota Johannes ei saa kirjoitta. Engeli wannoo, että Jumalan duomiot, koska se seitzemäs Engeli soitta, pitä täytettämän. Johannes syö sen kirjan, joka Engelin kädesä oli.

Digitized by Google

Ja minä näjin toisen wäkewän Engelin tulewan alas Taiwaasta, joka pilwellä puetettu oli, ja Taiwan Kaari hänen päänsä päällä, ja hänen kaswonsa olit niinkuin Auringo, ja hänen jalkansa niinkuin tulen patzat. l. 1: 14, 15.

2. Ja hänen kädesänsä oli awojoin Kirja, ja hän pani oikian jalkansa meren päälle, ja wasemman maan päälle.

3. Ja huusi suurella äänellä niinkuin jalopeura kiljuu: Ja koska hän huusi, puhuit ne seitzemän Pitkäistä äänensä.

4. Ja koska ne seitzemän Pitkäistä olit äänensä puhunet, tahdoin minä sen kirjoitta: Ja minä kuulin äänen Taiwaasta sanowan minulleni: lukitze se mitä ne seitzemän Pitkäistä puhuit, ja älä niitä kirjoita.

5. Ja se Engeli, jonga minä meren päällä ja maan päällä näjin seisowan, nosti kätensä Taiwaseen päin,

6. Ja wannoi sen kautta joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen, joka Taiwan luonut oli ja ne kuin siinä on, ja maan ja ne kuin siinä on, ja meren ja ne kuin siinä on, ettei sillen aikaa enämpi oleman pidä:

7. Waan sen seitzemännen Engelin äänen päiwinä, koska hän rupee Basunalla soittamaan, niin pitä Jumalan salaisus täytettämän, niinkuin hän on palwelioillensa Prophetaille ilmoittanut. l. 11: 15.

8. Ja se ääni jonga minä kuulin Taiwaasta, puhui taas minun kanszani, ja sanoi: mene ja ota se awojoin Kirja Engelin kädestä, joka meren ja maan päällä seisoo.

9. Ja minä menin Engelin tygö: ja sanoin: anna se kirja minulle. Ja hän sanoi minulle: ota ja syö se: ja se on karwastelewa sinun watzasas, waan sinun suusas pitä sen oleman makian niinkuin hunajan.

10. Ja minä otin sen kirjan Engelin kädestä, ja söin sen: ja se oli makia minun suusani niinkuin hunaja; Ja kuin minä sen syönyt olin, karwasteli se minun watzasani.

11. Ja hän sanoi minulle: taas tulee sinun prophetera ta kansoille, ja pakanoille, ja kielille, ja monelle Kuningalle.

11. Luku.

Johannes saa käskyn mitata Templin. Kari todistajaa ennustawat, tapetan, wirkowat. Se seitzemäs Engeli soitta: Christus otta waldakunnan.

Ja minulle annettin ruoko niinkuin sauwa, ja Engeli seisoi ja sanoi: nouse ja mitta Jumalan Templi ja Altari, ja ne kuin siinä rukoilewat.

2. Mutta syöxe sisämmäinen Chuori ulos Templistä, ja älä

Digitized by Google

sitä mittä; sillä se on pakanoille annettu: ja he tallawat pyhää Kaupungita karxiwiidettäkymmendä Kuukautta. I 13: 5.

3. Ja minä annan kahdelle minun todistajalleni, ja heidän pitä tuhannen kari sataa ja kuusikymmendä päiwää propheteraman, säkeisä puetettuna. I. 12: 6.

4. Nämät owat kari öljypuuta, ja kari kyntiläjalkaa, jotka maan Jumalan edesä seisowat.

5. Ja jos joku heitä tahtoo wahingoitta, niin tuli käy ulos heidän suustansa, ja syö heidän wihollisensa: Ja jos joku tahtoo heitä wahingoitta, niin se tapetan.

6. Näillä on walda Taiwasta sulkea, ettei miinä päiwinä, joina he propheterawat, sataman pidä: Ja heillä on walda wesiä wereri muutta, ja lyödä maata kaikkinaisella witzauxella, niin usein kuin he tahtowat.

7. Ja koska he heidän todistuxensa lopettanet owat, niin se Peto, joka astui ylös sywydestä, on heidän kanßansa sotiwa, ja heitä woittawa ja tappawa heidän.

Ilm. K. 13: 1, 7, 11. 17: 8.

8. Ja heidän ruuminsa pitä makaman sen suuren Kaupungin katuilla, joka hengellisesti kutzutan Sodoma ja Egypti, kusa myös meidän HErram me ristiinnaulittu on.

I. 17: 1, 5. 18: 10.

9. Ja muutamat sukukunnista, ja Kansoista, ja kielistä, ja pakanoista, pitä näkemän heidän ruuminsa kolme päiwää ja puolen, ja ei he salli heidän ruumitansa haudatta.

10. Ja jotka maan päällä asuwat, ne iloitzewat heistä ja riemuitzewat; ja lahjoja keskenänsä lähettelewät; sillä nämät kari Prophetata ahdistelit niitä kuin maan päällä asuit.

11. Ja niitten kolmen päiwän perästä ja puolen, meni Jumalalda elämän Hengi heihin; ja he seisoit jalwoillansa, ja suuri pelko tuli niitten päälle jotka heidän näit.

12. Ja he kuulit suuren äänen Taiwaasta sanowan heille: astukat tänne. Ja he astuit taiwaseen pilwesä; ja heidän wihollisensa näit heidän.

13. Ja sillä hetkellä tapahtui suuri maanjäristys, ja kymmenes osa Kaupungista langeis maahan. Ja siinä maanjäristyxesä tapettin seitzemän tuhannen ihmisten nimi; ja ne muut hämmästyit, ja annoit kunnian Taiwan Jumalalle.

14. Se toinen Woi on mennyt edes, ja katzo! se kolmas Woi pian tulee.

I. 8: 13. 9: 12. 15: 1.

15. Ja seitzemäs Engeli soitti Basunalla, ja suuret äänet kuuluit Taiwaasa, sanoden: Mailman waldakunnat owat meidän HErrallemme

Digitized by Google

ja hänen Christuxellensa tullet,
ja hän on hallitzewa ijankaik-
kisesta ijankaikkiseen. l. 10: 7.
16. Ja neljä kolmattakym-
mendä Wanhinda, jotka Ju-
malan edesä heidän istuimillan-
sa istuiwat, langeisit kaswoil-
lensa, ja kumarsit Jumalata.
l. 4: 4. 10. 5: 8.
17. Sanoden: Me kiitäm-
me sinua HErra kaikkiwal-
dias Jumala! joka olet, ja o-
lit, ja tulewa olet; että sinä
olet saanut sinun suuren woi-
mas, ja hallinut:
l. 1: 4. 8. 4: 8. 16: 5.
18. Ja pakanat owat wi-
hastunet, ja sinun wihas on
tullut; ja kuolluitten aika, hei-
tä duomitta, ja sinun palweliais
Prophetain palkka maxetta, ja
Pyhäin, ja niitten jotka sinun
nimeäs pelkäwät, pienden ja
suurten; ja kadotta niitä, jotka
maan turmellet owat.
19. Ja Jumalan Templi
aukeni Taiwaasa, ja hänen
Testamentinsä Arkki nähtin
hänen Templisänsä; ja tapah-
duit leimauxet, ja änet, ja pit-
käiset, ja maanjäristyxet, ja
suuret raket. l. 15: 5.

12. Luku.

Johannes näke synnyttäwäisen waimon, jonga lasta Lohikärme wainoo; mutta se pelastetan. Michael woitta Lohikärmen Engeleinensä. Lohikärme wainoo wielä sitä waimoa, ja sotii muita wastan hänen siemenestänsä.

Ja suuri ihme ilmestyi Tai-
waasa: waimo oli puetet-
tu Auringolla ja Kuu hänen
jalkainsa alla, ja hänen pää-
sänsä Kruunu kahdestatoista-
kymmenestä tähdestä.
2. Ja hän oli raskas, ja
huusi synnyttäisänsä, ja hä-
nellä oli suuri waiwa synnyttä.
3. Ja toinen ihme näwyi
Taiwaasa, katzo! suuri ruskia
Lohikärme, jolla oli seitzemän
päätä ja kymmenen sarwea:
ja hänen päisänsä seitzemän
Kruunua.
4. Ja hänen pyrstönsä weti
kolmannen osan Taiwan täh-
distä, ja heitti ne maan pääl-
le: Ja Lohikärme seisoi wai-
mon edesä, joka oli synnyttä-
mällänsä, että koska hän olis
synnyttänyt, se olis syönyt hä-
nen lapsensa.
5. Ja hän synnytti poika-
lapsen, joka oli kaikki pakanat
hallitzewa rautaisella witzalla.
Ja hänen poikansa temmattin
Jumalan tygö, ja hänen istui-
mensa tygö. Ilm. K. 2: 27. 19: 15
6. Ja se waimo pakeni kor-
peen, kusa hänelle oli sia Ju-
malalda walmistettu, siinä ruo-
kitta tuhannen kaxi sataa ja
kuusikymmendä päiwää. l. 11: 3.
7. Ja (suuri) sota tapah-
tui Taiwaasa: Michael ja hä-
nen Engelinsä sodeit Lohikär-
men kanssa; Ja Lohikärme so-
dei, ja hänen Engelinsä.
Jud. Ep. v. 9.

Digitized by Google

8. Ja ei he woittanet, eikä heidän siaansa enämpi löytty Taiwaasa. Dan. 2: 35.

9. Ja se suuri Lohikärme, se wanha mato, joka Perkeleri ja Satanari kutzutan, heitettin ulos, joka koko maan piirin wiettelee, hän heitettin maan päälle; ja hänen Engelinsä myös hänen kanßansa heitettin sinne.
Luc. 10: 18. Joh. 12: 31. Ilm. K. 20: 3.

10. Ja minä kuulin suuren äänen Taiwaasa sanowan: Nyt on autuus, ja woima, ja waldakunda, ja wäki meidän Jumalanme, ja walda hänen Christurensa; että meidän weljeimme päällekandaja on heitetty ulos, joka heidän päällensä yötä ja päiwää Jumalan edesä kandoi. c. 11: 15.

11. Ja he owat hänen woittanet Karitzan weren kautta, ja heidän todisturensa sanan kautta; ja ei he heidän hengeänsä kuolemaan asti rakastanet. Rom. 8: 33, 34, 37.

12. Sentähden te taiwat iloitkat, ja jotka niisä asutta: Woi maan ja meren asuwita! sillä Perkele astuu alas teidän tygönne, pitäin suurta wihaa, tieten hänellänsä wähän aikaa olewan. Ilm. K. 8: 13.

13. Ja sittekuin Lohikärme näki hänensä maahan heitetyxi, wainois hän sitä waimoa, joka sen pojan synnytti.

14. Ja sille waimolle annettin kaxi suuren Kotkan siipeä, että hän olis korpeen hänen siahansa lendänyt, kusa hän elätetän ajan, ja kaxi aikaa, ja puolen aikaa, kärmen kaswoin edestä.

15. Ja kärme puuskais waimon jälkeen suustansa wettä niin kuin kosken; upottaxensa händä.

16. Mutta maa autti sitä waimoa, ja maa awais suunsa, ja särpi sen weden, jonga Lohikärme suustansa puuskannut oli.

17. Ja Lohikärme wihastui waimon päälle, ja meni sotimaan muiden kanßa hänen siemenestänsä, jotka Jumalan käskyt kätkewät, ja JEsuxen Christuxen todistuxen pitäwät.
1 Joh. 5: 10.

18. Ja minä seisoin meren sannalla.

13. Luku.

Seitzemäpäinen, ja 10. sarwinen peto astuu ylös merestä, pilkkaa Jumalata, ja wainoo hänen pyhiänsä. Toinen 2. sarwinen peto teke ihmeitä, ja anda sen ensisen pedon kuwalle hengen, jonga nimen luku täsä lasketan.

Ja minä näjin pedon merestä astuwan ylös, jolla oli seitzemän päätä ja kymmenen sarwea; ja hänen sarwisansa kymmenen Kruunua, ja hänen päisänsä pilkan nimi.
Ilm. K. 17: 3, 9. 12.

2. Ja se peto, jonga minä

Digitized by Google

näjin, oli Pardin muotoinen, ja hänen jalkansa olit niinkuin Karhun käpälät, ja hänen suunsa oli niinkuin jalopeuran suu: Ja Lohikärme andoi sille woimansa, ja istuimensa, ja suuren wallan. l. 12: 9.

3. Ja minä näjin yhden hänen päistänsä, niinkuin se olis kuolliaxi haawoitettu ollut; ja hänen kuolemahaawansa parani, ja koko maan piiri ihmetteli sitä Petoa. l. 17: 8.

4. Ja kumarsit Lohikärmettä, joka Pedolle woiman andoi: Ja he kumarsit Petoa, ja sanoit: kuka on tämän Pedon kaltainen? kuka woi sotia händä wastan? l. 18: 18.

5. Ja hänelle annettin suu puhuaxensa suuria asioita ja pilkkoja, ja hänelle annettin walda pitä sotaa kaxiwiidettäkymmendä Kuukautta. Ilm. K. 11: 2.

6. Ja hän awais suunsa pilkkoja puhumaan Jumalata wastan, pilkkamaan hänen nimeänsä, ja hänen majaansa, ja niitä kuin Taiwaasa asuwat.

7. Ja hänen sallittin sotia Pyhäin kanssa, ja woitta heitä: Ja hänelle annettin walda kaikkein sukukundain päälle, ja kansain, ja kielden, ja pakanain. Dan. 7: 21.

8. Ja kaikki, jotka maasa asuwat, kumarsit händä, joitten nimet ei ole kirjoitetut Karitzan elämän kirjasa joka mailman alusta tapettu on. Phil. 4: 3. Ilm. K. 3: 5. l. 17: 8. l. 20: 12. l. 21: 27.

9. Jos jollakin korwa on, se kuulkan: l. 2: 7, 11, 17, 29.

10. Joka fangiuteen wie, se fangiuteen menee: ja joka miekalla tappa, se miekalla tapetan. Täsä on Pyhäin kärsiwällisyys ja usko. Matth. 26: 52. Ilm. K. 14: 12.

11. Ja minä näjin toisen Pedon maasta astuwan ylös, ja hänellä oli kaxi sarwea niinkuin lampalla, ja puhui niinkuin Lohikärme.

12. Ja se teke kaiken sen endisen Pedon woiman, sen nähden, ja saatta maan ja sen asuwaiset sitä ensimäistä Petoa kumartamaan, jonga kuolemahaawa parattu oli. l. 19: 20.

13. Ja teke suuria ihmeitä, niin että hän saatta tulengin langemaan taiwaasta alas maan päälle, ihmisten edesä. Matth. 24: 24. 2 Thess. 2: 9. Ilm. K. 16: 14.

14. Ja wiettelee maan asuwita, niillä ihmeillä kuin hänen olit annetut Pedon edesä tehdä; sanoden maan asuwille, että he tekisit Pedon kuwan, jolla miekan haawa on, ja wirkois.

15. Ja sallittin hänelle anda hengen Pedon kuwalle, että Pedon kuwa myös puhuis, ja tekis, että jokainen kuin ei Pedon kuwaa kumarra, pitä tapettaman.

Digitized by Google

16. Ja se saatta kaikki, pie-
net ja suuret, rikkat ja köyhät,
wapat ja palweliat, ottamaan
merkin oikiaan käteensä taikka
otziinsa.
17. Ja ettei kengän tain-
nut ostaa eikä myydä, jolla
ei se merkki ollut, taikka Pedon
nimi, eli hänen nimensä luku.
l. 14: 9, 11.
18. Tässä on wiisaus. Jol-
la on ymmärrys, se laskekan
Pedon luwun; sillä se on ih-
misen luku, ja hänen lukunsa
on kuusi sataa kuusikymmendä
ja kuusi. l. 17: 9. 15: 2.

14. Luku.

Karitza seisoo Sionin wuorella mo-
nen tuhannen pyhäin kanssa.
Ijankaikkinen Ewangelium: Ba-
bylonian langemus; petoa pal-
welewaisten waiwa: Pyhäin
kärsiwällisyys ja autuus. Juma-
lan wihan elon leikkaus.

Ja minä näjin, ja katzo, Ka-
ritza seisoi Sionin wuo-
rella, ja hänen kanssansa sata
ja neljä wiidettäkymmendä tu-
hatta, joilla oli hänen Isänsä
nimi kirjoitettu heidän otzisansa.
l. 7: 4.
2. Ja minä kuulin äänen
Taiwasta niinkuin paljon we-
den äänen, ja niinkuin suuren
Pitkäisen äänen: Ja se ääni,
jonga minä kuulin, oli niinkuin
kandelen soittajain, jotka hei-
dän kandeleitansa soittawat.
l. 1: 15. 19: 6. 5: 8.
3. Ja weisaisit niinkuin
uutta wirttä istuimen edessä, ja
neljän eläimen edessä, ja wan-
hinden: Ja ei yxikän tainnut
sitä wirttä oppia, paitzi niitä
sataa ja neljäwiidettäkymmen-
dä tuhatta, jotka maasta oste-
tut owat. l. 5: 9.
4. Nämät owat ne, jotka
ei waimoin kanssa ole saas-
tutetut; sillä he owat neitzet:
nämät owat ne jotka seuraiwat
Karitzata kuhunga hän menee.
Nämät owat ihmisildä ostetut,
Jumalalle ja Karitzalle uutisexi:
l. 3: 4. 2 Cor. 11: 2. 1 Cor. 6: 20.
5. Joitten suusa ei ole pe-
tosta löytty; sillä he owat il-
man saastaisutta Jumalan is-
tuimen edessä. Eph. 5: 27.
6. Ja minä näjin toisen
Engelin lendäwän Taiwan
keskitze, jolla ijankaikkinen E-
wangelium oli, jota hänen pitä
niille ilmoittaman kuin maan
päällä asuwat, ja kaikille pa-
kanoille, ja sukukunnille, ja kie-
lille, ja kansoille:
7. Joka sanoi suurella ää-
nellä: peljätkät Jumalata, ja
andakat hänelle kunnia; sillä
hänen duomionsa hetki on tul-
lut: ja kumartakat ja rukoil-
kat sitä, joka Taiwan ja maan
ja meren ja wesilähtet teki:
Ap. T. 14: 15. 17: 24.
8. Ja toinen Engeli seu-
rais, sanoden: langeis, langeis
Babylon, se suuri Kaupungi;
Sillä hän oli hänen huoru-
densa wihan (a) wiinalla kaikki
pakanat juottanut.
Ilm. K. 18: 2, 3, 10: 21. (a) eli: myrkyn

Digitized by Google

9. Ja kolmas Engeli seurais niitä, sanoden suurella äänellä: jos joku Petoa ja hänen kuwaansa kumarta, ja otta sen merkin hänen otzahansa taikka käteensä,

10. Sen pitä myös Jumalan wihan wiinasta juoman, siitä selkiästä wiinasta joka hänen wiihansa maljaan kaattu on; ja händä pitä tulella ja tulikiwellä pyhäin Engelitten edesä ja Karitzan edesä waiwattaman.
Ilm. 16: 19. 19: 20. Ilm. 19: 3.

11. Ja heidän waiwansa sawu astuu ylös ijankaikkisesta ijankaikkiseen; Ja ei heillä ole lepoa päiwällä eikä yöllä, kuin Petoa ja hänen kuwaansa kumartawat, ja jos joku on hänen nimensä merkin ottanut.
L. 20: 10.

12. Täsä on Pyhäin kärsiwällisyys: Täsä ne owat jotka Jumalan käskyt ja JEsuxen uskon pitäwät.

13. Ja minä kuulin äänen Taiwaasta minulleni sanowan, kirjoita: Autuat owat ne kuollet, jotka HERrasa kuolewat tästälähin. Ja, Hengi sanoo: heidän pitä lewämän heidän töistänsä; sillä heidän tekonsa noudattawat heitä.
1 Cor. 15: 18. 1 Thess. 4: 14

14. Ja minä näjin, ja katzo, walkia pilwi, ja pilwen päällä istui ihmisen Pojan muotoinen, jonga pääsä oli kullainen Kruunu, ja teräwä sirppi hänen kädesänsä. Ilm L. 1: 13.

15. Ja toinen Engeli läxi Templistä, huutain suurella äänellä sen pilwen päällä istuwaisen tygö: siwalla sirpilläs, ja leikka; sillä sinulle tuli hetki leikataxes, ja elo on maan päällä kuiwaxi tullut.
Matth. 13: 39.

16. Ja se joka pilwen päällä istui, siwalsi sirpillänsä maan pääldä; ja maa tuli leikatuxi.

17. Ja toinen Engeli läxi Templistä, joka Taiwaasa on, jolla myös teräwä sirppi oli.

18. Ja toinen Engeli läxi Altarista, jolla oli walda tulen päälle; ja huusi suurella äänellä sen tygö jolla se teräwä sirppi oli, ja sanoi: siwalla sinun teräwällä sirpilläs, ja leikka ne wiinaoxan wersot maan päälda; sillä hänen wiinamarjansa owat kypsynet.

19. Ja se Engeli siwalsi teräwällä sirpillänsä maan päälle, ja niitti maan wiinamäen, ja heitti ne Jumalan wihan suureen kuurnaan.
L. 19; 15.

20. Ja se kuurna sotkuttiin ulkona Kaupungista, ja weri kuurnasta kuohui ulos hamaan Orhitten suitziin asti, tuhannen ja kuusi sataa wakomittaa.

15. Luku.

Johannes näke Seitzemän Engelitä wiimeisten witzausten kansssa,

Digitized by Google

ja kuulee woittajat weisawan. Kuinga ne seitzemän Engelitä ottawat wihan maljat wastan.

Ja minä näjin toisen merkin Taiwaasa suuren ja ihmellisen: Seitzemän Engelitä, joilla ne seitzemän wiimeistä witzausta olit; Sillä niisä on Jumalan wiha täytetty.

l. 11: 14.

2. Ja minä näjin niinkuin klasisen meren, tulella sekoitetun; ja ne jotka Pedosta woiton saanet olit, ja hänen kuwastansa ja hänen merkistänsä, ja hänen nimensä luwusta, seisowan sen klasisen meren päällä, ja heillä olit Jumalan kandelet. l. 4: 6.

3. Ja weisaisit Mosexen Jumalan palwelian wirttä, ja Karitzan wirttä, sanoden: Suuret ja ihmelliset owat sinun tekos, HERra Jumala kaikkiwaldias: oikiat ja totiset owat sinun ties: sinä Pyhäin Kuningas. Ilm. K. 16: 7.

4. Kuka ei pelkä sinua HERra, ja sinun Nimeäs ylistä? Sillä sinä yxinäs pyhä olet; sillä kaikki pakanat tulewat, ja sinun kaswois edesä kumartawat ja rukoilewat; että sinun duomios julistetut owat.

5. Sitte näjin minä, ja katzo, Todisturen majan Templi awattin Taiwaasa. l. 11: 19.

6. Ja Templistä läxit ne seitzemän Engelitä, joilla ne seitzemän witzausta olit, puetetut puhtalla ja kirkkalla liinawaatteella, ja wyötetyt rinnoilda kullaisilla wöillä.

l. 1: 13.

7. Ja yxi neljästä eläimestä andoi seitzemälle Engelille seitzemän kullaista maljaa, täynnänsä Jumalan wihaa joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.

8. Ja Templi täytettin sawulla Jumalan kunniasta, ja hänen woimastansa; ja ei yxikän woinut Templiin mennä sisälle, siihenasti, kuin ne seitzemän Engelin seitzemän witzausta täytetyxi tulit.

16. Luku.

Engelit wuodattawat maljansa: Ensimmäinen maan päälle: Toinen mereen: Kolmas wirtoihin. Neljäs Auringohon: wiides Pedon istuimelle. Kuudes Euphratin wirtaan. Seitzemäs ilmahan.

Ja minä kuulin suuren äänen Templistä, niille seitzemälle Engelille sanowan: mengät ja wuodattakat ne Jumalan wihan maljat maan päälle.

2. Ja ensimäinen meni, ja wuodatti maljansa maan päälle: Ja tuli paha ja häijy haawa ihmisten päälle, joilla Pedon merkki oli, ja niitten päälle jotka sen kuwaa kumarsit.

Ilm. K. 13: 14, 16, 17.

3. Ja toinen Engeli wuodatti maljansa mereen, ja se tuli niinkuin kuollen weri; ja kaikki eläwäiset sielut kuolit meresä.

Digitized by Google

4. Ja kolmas Engeli wuodatti maljansa wirtoihin, ja wesilähteisiin; ja se tuli wereri.
5. Ja minä kuulin wetten Engelin sanowan: HERra sinä olet wanhurskas, joka olet, ja joka olit, ja pyhä, ettäs nämät duomitzit:
I. I: 4. I. 4: 8. II: 17.
6. Sillä he owat Pyhäin ja Prophetain weren wuodattanet, ja sinä annoit heille werta juoda; sillä he owat sen ansainnet. Matth. 23 34.
7. Ja minä kuulin toisen (Engelin) Altarilda sanowan: Ja HERra kaikkiwaldias Jumala, sinun duomios owat totiset ja oikiat. l. 15: 3.
8. Ja se neljäs Engeli wuodatti maljansa Auringohon; ja sille annettin ihmisiä waiwata heldellä tulen kautta.
9. Ja ihmiset tulit palawari suuresta heldeestä, ja pilkkaisit Jumalan Nimeä, jolla niitten witzausten päälle walda oli; ja ei tehnet parannusta andaxensa hänelle kunniata.
10. Ja wiides Engeli wuodatti maljansa sen Pedon istuimelle; ja hänen waldakundansa tuli pimiäxi: ja he puresk̈elit heidän kielensä rikki kiwuillansa:
11. Ja pilkkaisit Taiwan Jumalata heidän kipuinsa ja haawainsa tähden; ja ei tehnet parannusta heidän töistänsä.
12. Ja kuudes Engeli wuodatti maljansa sen suuren wirran Euphratin päälle; ja sen wesi kuiwui, että tie olis walmistettu idäisille Kuningoille.
13. Ja minä näjin Lohikärmen suusta, ja Pedon suusta, ja wäärän Prophetan suusta lähtewän kolme rietasta Hengeä, sammakkoin muotoista:
14. Sillä he owat Perkeleitten Henget, jotka ihmeitä tekewät, ja menewät maan ja koko maan piirin Kuningasten tygö, kokomaan heitä sotaan, sinä suurna Kaikkiwaldian Jumalan päiwänä.
2 Thess. 2: 9. I.m. K. 13: 13.
15. Katzo, minä tulen niinkuin waras: autuas on se joka walwoo, ja kätkee waatteansa, ettei hän alasti käwisi, ja ettei hänen häpiätänsä nähtäisi.
Matth. 24: 44. Luc. 12: 39. 1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Ilm. 3: 3, 4 18.
16. Ja hän on koonnut heitä siihen siaan, joka kutzutan Hebreaxi Armageddon.
17. Ja seitzemäs Engeli wuodatti maljansa ilmahan: ja Taiwan Templistä läxi suuri ääni, istuimelda, joka sanoi: Se on tapahtunut.
l. 21: 6.
18. Ja äänet tulit, ja pilkäiset, ja leimauxet: ja suuri maanjäristys tapahtui, jonga kaltaista ei ole ollut sittekuin ihmiset tulit maan päälle, senkaltainen suuri maanjäristys.
l. 8: 5.
19. Ja se suuri Kaupungi tuli kolmexi osaxi, ja pakanain

Kaupungit langeisit; Ja se
suuri Babylon muistettin Ju-
malan edesä, että hän annais
hänelle juoma-astian hirmuisen
wihansa wiinasta.
l. 18: 5. Ilm. 14: 8, 10.
20. Ja kaikki luodot pake-
nit, ja ei wuoria löytty.
21. Ja suuri raje niinkuin
leiwiskän paino langeis alas
Taiwaasta ihmisten päälle:
Ja ihmiset pilkkaisit Jumala-
ta raken witzauxen tähden; sil-
lä sen witzaus oli sangen suu-
ri. l. 11: 19.

17. Luku.

Engeli näyttä Johannexelle sen suuren porton, joka pedon pääl-lä istuu. Selittä mikä se peto, ja se porto owat.

Ja tuli yxi niistä seitzemästä
Engeleistä, joilla ne seitze-
män maljaa olit, ja puhui
minun kanßani, ja sanoi mi-
nulle: Tule, minä osotan si-
nulle sen suuren porton duo-
mion, joka paljoin wetten
päällä istuu.
2. Jonga kanßa maan
Kuningat huorin tehnet owat,
ja ne jotka maan päällä asu-
wat, owat hänen huorudensa
wiinasta juopunet.
Ilm. 14: 8. 18: 3, 9.
3. Ja hän wei minun Hen-
gesä korpeen: Ja minä näjin
waimon istuwan werenkar-
waisen Pedon päällä, täyn-
nänsä pilkkanimiä, jolla oli sei-
tzemän päätä ja kymmenen
sarwea. l. 13: 1.
4. Ja se waimo oli waate-
tettu purpuralla, ja werenkar-
waisella, ja kullalla oli kullat-
tu, ja kalleilla kiwillä ja Päär-
lyillä, ja piti kädesänsä kul-
laisen maljan täynnä kauhis-
tuxia ja hänen huorudensa riet-
tautta. l. 18: 16.
5. Ja hänen otzasansa oli
nimi kirjoitettu: Salaus: se
suuri Babylon, huoruden ja
maan kauhistuxen Äiti.
2 Theß. 2: 7.
6. Ja minä näjin sen wai-
mon juopununna Pyhäin ja
JEsuxen todistajain werestä:
Ja minä ihmettelin suuresti,
koska minä sen näjin. l. 18: 24.
7. Ja Engeli sanoi minul-
le: mixis ihmettelet? Minä
sanon sinulle sen waimon sa-
laisutta, ja sen pedon kuin
händä kanda, jolla on seitzemän
päätä ja kymmenen sarwea.
8. Peto jongas näit, on
ollut, ja ei ole: ja se on sy-
wydestä tulewa ylös, ja pitä
kadotuxeen menemän: ja ne
ihmettelewät jotka maan pääl-
lä asuwat, (joidenga nimet ei
ole elämän Kirjasa mailman
alusta kirjoitetut) koska he sen
Pedon näkewät joka oli, ja ei
ole, waikka hän kuitengin on.
Phil. 4: 3. Ilm 3: 5. 20: 12. 21: 27.
Ilm. 13: 3.
9. Ja tässä on mieli, jolla
wiisaus on. Ne seitzemän pää-
tä owat seitzemän wuorta,
joidenga päällä se waimo is-
tuu. l. 13: 18.

Digitized by Google

10. Ja ne owat seitzemän Kuningasta: Wiisi owat langennet, ja yxi on, ja toinen ei ole wielä tullut, ja koska hän tulee, niin hänen pitä wähän aikaa pysymän.

11. Ja se peto joka oli, ja ei ole, se on kahdexas, ja on niistä seitzemästä; ja mence kadotuxeen.

12. Ja ne kymmenen sarwea jotkas näit, owat kymmenen Kuningasta, jotka ei wielä waldakundaa saanet ole, mutta niinkuin Kuningat saawat woiman yhdelle hetkelle sen Pedon kanssa.

13. Näillä on yxi neuwo, ja he andawat sille Pedolle heidän woimansa ja waldansa.

14. Nämät sotiwat Karitzan kanssa, ja Karitza on heidän woittawa; Sillä hän on Herrain HERra, ja Kuningasten Kuningas: ja ne jotka hänen kanssansa owat, kutsutut ja walitut ja uskolliset. l. 16: 14. Tim. 6: 15. Ilm. 19: 16

15. Ja hän sanoi minulle: ne wedet jotkas näit, kusa se portto istuu, owat kansat ja joukot, ja pakanat, ja kielet.

16. Ja ne kymmenen sarwea, jotka sinä Pedosa näit, ne pitä sitä porttoa wihaman, ja pitä hänen häwittämän, ja alastomaxi tekemän, ja heidän pitä syömän hänen lihansa, ja sen tulella polttawat. l. 18: 8.

17. Sillä Jumala on andanut heidän sydämihinsä, että he hänen suosionsa jälkeen tekewät, ja että he sen yhdestä tahdosta tekewät, ja andawat heidän waldakundansa Pedolle, siihenasti kuin Jumalan sanat täytetyxi tulewat. l. 16: 19.

18. Ja se waimo jonga sinä näit, on se suuri Kaupungi, jolla on walda maan Kuningasten ylitze.

18. Luku.

Julistetan sen suuren Babylonian langemus. Käsketän Babyloniasta lähtemään, ja maxamaan hänelle ansionsa jälkeen. Kirjoitetan jumalattomain walitus Babylonian langemuxen ylitze. Jumalisten riemu Babylonian häwityxen tähden.

Ja sitte näjin minä toisen Engelin tulewan alas Taiwaasta, jolla oli suuri woima; ja maa walistui hänen kirkkaudestansa.

2. Ja hän huusi wäkewästi suurella änellä, ja sanoi: langeis, langeis se suuri Babylon, ja on tullut Perkeleitten asumasiaxi, ja kaikkein rietasten hengen kätköxi, ja kaikkein rietasten ja wihattawain linduin kätköxi:

3. Sillä hänen huorudensa wihan wiinasta owat kaikki pakanat juonet; ja maan Kuningat hänen kanssansa huorintehnet, ja kauppamiehet maan päällä owat rikastunet hänen herkuinsa woimasta. l. 14: 8. 17: 2.

4. Ja minä kuulin toisen äänen Taiwaasta sanowan: Te minun Kansani, lähtekät ulos häneftä, ettet te hänen synneistänsä osallisexi tulisi, ettet te myös jotakin hänen witzauxistansa saisi. 2 Cor. 6: 17.

5. Sillä hänen syndinsä owat ulottunet hamaan Taiwaseen asti, ja Jumala muisti hänen wäärydensä. L. 16: 19.

6. Maxakat hänelle, niinkuin hängin maxoi teille, ja kertoikat hänelle kaxikertaisesti hänen töidensä jälkeen; sillä juoma-astialla kuin hän teille pani sisälle, niin pangat hänelle kaxikertaisesti. Ilm. 14: 10.

7. Niin paljo kuin hän itziänsä kunnioitti, ja koreili, niin andakat hänelle niin paljo waiwaa ja itkua; Sillä hän sanoo sydämesänsä: minä istun ja olen Drotningi ja en leski, ja ei minun pidä itkua näkemän.

8. Sentähden pitä hänen witzauxensa yhtenä päiwänä tuleman: Kuolema ja itku ja nälkä: ja hän pitä tulella poltettaman; Sillä HERra Jumala on wäkewä, joka hänen duomitzee. 2 Thess. 2: 8. Ilm. 17; 16.

9. Ja händä pitä itkettämän, ja maan Kuningat parkuwat händä, jotka hänen kanßansa huorin teit ja hekumasa elit, koska he hänen palonsa sawun näkewät. Ilm. 17: 2.

10. Ja pitä taampana seisoman hänen waiwansa pelwon tähden, ja sanoman: Woi! Woi! sitä suurta Kaupungita Babylonia, sitä wäkewätä Kaupungita; Sillä yhdellä hetkellä tuli sinun Duomios.

11. Ja kauppamiehet maan päällä itkewät ja murehtiwat händä, ettei kengän enämpi heidän kalujansa osta:

12. Kulda ja hopiakaluja, ja kalleita kiwiä ja Päärlyjä, ja kalleita liinawaatteita, ja purpurata ja silkkiä, ja tulipunaista, ja kaikkinaisia kallita puita, ja kaikkinaisia astioita Elephantin luista, ja kaikkinaisia astioita kallimmista puista, ja waskesta, ja raudasta, ja marmorista;

13. Ja Kanelia, ja hywin hajullisia, ja woidetta, ja Pyhää sawua ja wiinaa, ja öljyä, ja sämbylitä, ja nisuja, ja karjaa, lampaita, ja hewoisia, rattaita, ja orjia ja ihmisten sieluja.

14. Ja hedelmät joita sinun sielus himoitzee, owat sinulda paennet pois, ja kaikki kuin lihawat ja kaunit olit, ne owat sinusta oljennet pois, ja ei sinun pidä niitä sillen löytämän.

15. Näiden kaluin kauppamiehet, jotka hänestä rikastunet owat, pitä taampana seisoman hänen waiwansa pelwon tähden, itkemän ja murehtiman:

Digitized by Google

näjin, oli Pardin muotoinen, ja hänen jalkansa olit niinkuin Karhun käpälät, ja hänen suunsa oli niinkuin jalopeuran suu: Ja Lohikärme andoi sille woimansa, ja istuimensa, ja suuren wallan. l. 12: 9.

3. Ja minä näjin yhden hänen päistänsä, niinkuin se olis kuolliaxi haawoitettu ollut; ja hänen kuolemahaawansa parani, ja koko maan piiri ihmetteli sitä Petoa. l. 17: 8.

4. Ja kumarsit Lohikärmettä, joka Pedolle woiman andoi: Ja he kumarsit Petoa, ja sanoit: kuka on tämän Pedon kaltainen? kuka woi sotia händä wastan? l. 18: 18.

5. Ja hänelle annettin suu puhuaxensa suuria asioita ja pilkkoja, ja hänelle annettin walda pitä sotaa kaxiwiidettäkymmendä Kuukautta. Ilm. K. 11: 2.

6. Ja hän awais suunsa pilkkoja puhumaan Jumalata wastan, pilkkamaan hänen nimensä, ja hänen majaansa, ja niitä kuin Taiwaasa asuwat.

7. Ja hänen sallittin sotia Pyhäin kanssa, ja woitta heitä: Ja hänelle annettin walda kaikkein sukukundain päälle, ja kansain, ja kielden, ja pakanain. Dan. 7: 21.

8. Ja kaikki, jotka maasa asuwat, kumarsit händä, joitten nimet ei ole kirjoitetut Karitsan elämän kirjasa joka mailman alusta tapettu on. Phil. 4: 3. Ilm K. 3: 5. l. 17: 8. l. 20: 12. l. 21: 27.

9. Jos jollakin korwa on, se kuulkan: l. 2: 7, 11, 17, 29.

10. Joka fangiuteen wie, se fangiuteen menee: ja joka miekalla tappa, se miekalla tapetan. Täsä on Pyhäin kärsiwällisys ja usko. Matth. 26: 52. Ilm. K. 14: 12.

11. Ja minä näjin toisen Pedon maasta astuwan ylös, ja hänellä oli kaxi sarwea niinkuin lampalla, ja puhui niinkuin Lohikärme.

12. Ja se teke kaiken sen endisen Pedon woiman, sen nähden, ja saatta maan ja sen asuwaiset sitä ensimäistä Petoa kumartamaan, jonga kuolemahaawa parattu oli. l. 19: 20.

13. Ja teke suuria ihmeitä, niin että hän saatta tulengin langemaan taiwaasta alas maan päälle, ihmisten edesä. Matth. 24: 24. 2 Thess. 2: 9. Ilm. K. 16: 14.

14. Ja wiettelee maan asuwita, niillä ihmeillä kuin hänen olit annetut Pedon edesä tehdä; sanoden maan asuwille, että he tekisit Pedon kuwan, jolla miekan haawa on, ja wirkois.

15. Ja sallittin hänelle, anda hengen Pedon kuwalle, että Pedon kuwa myös puhuis, ja tekis, että jokainen kuin ei Pedon kuwaa kumarra, pitä tapettaman.

Digitized by Google

16. Ja se saatti kaikki, pienet ja suuret, rikkat ja köyhät, wapat ja palweliat, ottamaan merkin oikiaan käteensä taikka otziinsa.

17. Ja ettei kengän tainnut ostaa eikä myydä, jolla ei se merkki ollut, taikka Pedon nimi, eli hänen nimensä luku. l. 14: 9, 11.

18. Täsä on wiisaus. Jolla on ymmärrys, se laskekan Pedon luwun; sillä se on ihmisen luku, ja hänen lukunsa on kuusi sataa kuusikymmendä ja kuusi. l. 17: 9. 15: 2.

14. Luku.

Karitza seisoo Sionin wuorella monen tuhannen pyhäin kanßa. Ijankaikkinen Ewangelium: Babylonian langemus: petoa palwelewaisten waiwa: Pyhäin kärsiwällisys ja autuus. Jumalan wihan elon leikkaus.

Ja minä näjin, ja katzo, Karitza seisoi Sionin wuorella, ja hänen kanßansa sata ja neljä wiidettäkymmendä tuhatta, joilla oli hänen Isänsä nimi kirjoitettu heidän otzisansa. l. 7: 4.

2. Ja minä kuulin äänen Taiwasta niinkuin paljon weden äänen, ja niinkuin suuren Pitkäisen äänen: Ja se ääni, jonga minä kuulin, oli niinkuin kandelen soittajain, jotka heidän kandeleitansa soittawat. l. 1: 15. 19: 6. 5: 8.

3. Ja weisaisit niinkuin uutta wirttä istuimen edesä, ja neljän eläimen edesä, ja wanhinden: Ja ei yxikän tainnut sitä wirttä oppia, paitzi niitä sataa ja neljäwiidettäkymmendä tuhatta, jotka maasta ostetut owat. l. 5: 9.

4. Nämät owat ne, jotka ei waimoin kanßa ole saastutetut; sillä he owat neitzet: nämät owat ne jotka seurawat Karitzata kuhunga hän menee. Nämät owat ihmisildä ostetut, Jumalalle ja Karitzalle uutisexi: l. 3: 4. 2 Cor. 11: 2. 1 Cor. 6: 20.

5. Joitten suusa ei ole petosta löytty; sillä he owat ilman saastaisutta Jumalan istuimen edesä. Eph. 5: 27.

6. Ja minä näjin toisen Engelin lendäwän Taiwan keskitze, jolla ijankaikkinen Ewangelium oli, jota hänen pitä niille ilmoittaman kuin maan päällä asuwat, ja kaikille pakanoille, ja sukukunnille, ja kielille, ja kansoille:

7. Joka sanoi suurella äänellä: peljätkät Jumalata, ja andakat hänelle kunnia; sillä hänen duomionsa hetki on tullut: ja kumartakat ja rukoilkat sitä, joka Taiwan ja maan ja meren ja wesilähtet teki: Ap. T. 14: 15. 17: 24.

8. Ja toinen Engeli seurais, sanoden: langeis, langeis Babylon, se suuri Kaupungi; Sillä hän oli hänen huorudensa wihan (a) wiinalla kaikki pakanat juottanut.
Ilm. K. 18: 2, 3, 10: 21. (a) eli: myrkyn

Digitized by Google

9. Ja kolmas Engeli seurais niitä, sanoden suurella äänellä: jos joku Petoa ja hänen kuwaansa kumarta, ja otta sen merkin hänen otzahansa taikka käteensä,

10. Sen pitä myös Jumalan wihan wiinasta juoman, siitä selkiästä wiinasta joka hänen wiihansa maljaan kaattu on; ja händä pitä tulella ja tulikiwellä pyhäin Engelitten edesä ja Karitzan edesä waiwattaman.

Ilm. 16: 19. 19: 20. Ilm. 19: 3.

11. Ja heidän waiwansa sawu astuu ylös ijankaikkisesta ijankaikkiseen; Ja ei heillä ole lepoa päiwällä eikä yöllä, kuin Petoa ja hänen kuwaansa kumartawat, ja jos joku on hänen nimensä merkin ottanut.

L. 20: 10.

12. Täsä on Pyhäin kärsiwällisys: Täsä ne owat jotka Jumalan käskyt ja JEsuxen uskon pitäwät.

13. Ja minä kuulin äänen Taiwaasta minulleni sanowan, kirjoita: Autuat owat ne kuollet, jotka HERrasa kuolewat tästälähin. Ja, Hengi sanoo: heidän pitä lewämän heidän töistänsä; sillä heidän tekonsa noudattawat heitä.

1 Cor. 15: 18. 1 Thess. 4: 14

14. Ja minä näjin, ja katzo, walkia pilwi, ja pilwen päällä istui ihmisen Pojan muotoinen, jonga päsä oli kullainen Kruunu, ja teräwä sirppi hänen kädesänsä. Ilm. K. 1: 13.

15. Ja toinen Engeli läxi Templistä, huutain suurella äänellä sen pilwen päällä istuwaisen tygö: siwalla sirpilläs, ja leikka; sillä sinulle tuli hetki leikataxes, ja elo on maan päällä kuiwaxi tullut.

Matth. 13: 39.

16. Ja se joka pilwen päällä istui, siwalsi sirpillänsä maan pääldä; ja maa tuli leikatuxi.

17. Ja toinen Engeli läxi Templistä, joka Taiwaasa on, jolla myös teräwä sirppi oli.

18. Ja toinen Engeli *läxi* Altarista, jolla oli walda tulen päälle; ja huusi suurella äänellä sen tygö jolla se teräwä sirppi oli, ja sanoi: siwalla sinun teräwällä sirpilläs, ja leikka ne wiinaoxan wersot maan pääldä; sillä hänen wiinamarjansa owat kypsynet.

19. Ja se Engeli siwalsi teräwällä sirpillänsä maan päälle, ja niitti maan wiinamäen, ja heitti ne Jumalan wihan suureen kuurnaan.

L. 19; 15.

20. Ja se kuurna sotkuttin ulkona Kaupungista, ja weri kuurnasta kuohui ulos hamaan Orhitten suitziin asti, tuhannen ja kuusi sataa wakomittaa.

15. Luku.

Johannes näke Seitzemän Engeliä wiimeisten witzausten kansi,

Digitized by Google

ja kuulee woittajat weisawan. Kuinga ne seitzemän Engelitä ottawat wihan maljat wastan.

Ja minä näjin toisen merkin Taiwaasa suuren ja ihmellisen: Seitzemän Engelitä, joilla ne seitzemän wiimeistä witzausta olit; Sillä niisä on Jumalan wiha täytetty.

l. 11: 14.

2. Ja minä näjin niinkuin klasisen meren, tulella sekoitetun; ja ne jotka Pedosta woiton saanet olit, ja hänen kuwastansa ja hänen merkistänsä, ja hänen nimensä luwusta, seisowan sen klasisen meren päällä, ja heillä olit Jumalan kandelet. l. 4: 6.

3. Ja weisaisit Mosexen Jumalan palwelian wirttä, ja Karitzan wirttä, sanoden: Suuret ja ihmelliset owat sinun tekos, HErra Jumala kaikkiwaldias: oikiat ja totiset owat sinun ties: sinä Pyhäin Kuningas. Jim. K. 16: 7.

4. Kuka ei pelkä sinua HErra, ja sinun Nimeäs ylistä? Sillä sinä yxinäs pyhä olet; sillä kaikki pakanat tulewat, ja sinun kaswois edesä kumartawat ja rukoilewat; että sinun duomios julistetut owat.

5. Sitte näjin minä, ja katzo, Todisturen majan Templi awattin Taiwaasa. l. 11: 19.

6. Ja Templistä läxit ne seitzemän Engelitä, joilla ne seitzemän witzausta olit, puetetut puhtalla ja kirkkalla liinawaatteilla, ja wyötetyt rinnoilda kullaisilla wöillä.

l. 1: 13.

7. Ja yxi neljästä eläimestä andoi seitzemälle Engelille seitzemän kullaista maljaa, täynnänsä Jumalan wihaa joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.

8. Ja Templi täytettin sawulla Jumalan kunniasta, ja hänen woimastansa; ja ei yxikän woinut Templiin mennä sisälle, siihenasti, kuin ne seitzemän Engelin seitzemän witzausta täytetyxi tulit.

16. Luku.

Engelit wuodattawat maljansa: Ensimmäinen maan päälle: Toinen mereen: Kolmas wirtoihin. Neljäs Auringohon: Wiides Pedon istuimelle. Kuudes Euphratin wirtaan. Seitzemäs ilmahan.

Ja minä kuulin suuren äänen Templistä, niille seitzemälle Engelille sanowan: mengät ja wuodattakat ne Jumalan wihan maljat maan päälle.

2. Ja ensimäinen meni, ja wuodatti maljansa maan päälle: Ja tuli paha ja häijy haawa ihmisten päälle, joilla Pedon merkki oli, ja niitten päälle jotka sen kuwaa kumarsit.

Jlm. K. 13: 14, 16, 17.

3. Ja toinen Engeli wuodatti maljansa mereen, ja se tuli niinkuin kuollen weri; ja kaikki eläwäiset sielut kuolit meresä.

Digitized by Google

4. Ja kolmas Engeli wuodatti maljansa wirtoihin, ja wesilähteisiin; ja se tuli werexi.
5. Ja minä kuulin wetten Engelin sanowan: HERra sinä olet wanhurskas, joka olet, ja joka olit, ja pyhä, että nämät duomitzit:
l. 1: 4. 1. 4: 8. 11: 17.
6. Sillä he owat Pyhäin ja Prophetain weren wuodattanet, ja sinä annoit heille werta juoda; sillä he owat sen ansainnet. Matth. 23 34.
7. Ja minä kuulin toisen (Engelin) Altarilda sanowan: Ja HERra kaikkiwaldias Jumala, sinun duomios owat totiset ja oikiat. l. 15: 3.
8. Ja se neljäs Engeli wuodatti maljansa Auringohon; ja sille annettin ihmisiä waiwata heldellä tulen kautta.
9. Ja ihmiset tulit palawaxi suuresta heldeestä, ja pilkkaisit Jumalan Nimeä, jolla niitten witzausten päälle walda oli; ja ei tehnet parannusta andaxensa hänelle kunniata.
10. Ja wiides Engeli wuodatti maljansa sen Pedon istuimelle; ja hänen waldakundansa tuli pimiäxi: ja he puresfelit heidän kielensä rikki kiwuillansa:
11. Ja pilkkaisit Taiwan Jumalata heidän kipuinsa ja haawainsa tähden; ja ei tehnet parannusta heidän töistänsä.
12. Ja kuudes Engeli wuodatti maljansa sen suuren wirran Euphratin päälle; ja sen wesi kuiwui, että tie olis walmistettu idäisille Kuningoille.
13. Ja minä näjin Lohikärmen suusta, ja Pedon suusta, ja wäärän Prophetan suusta lähtewän kolme rietasta Hengeä, sammakkoin muotoista:
14. Sillä he owat Perkeleitten Henget, jotka ihmeitä tekewät, ja menewät maan ja koko maan piirin Kuningasten tygö, kokomaan heitä sotaan, sinä suurna Kaikkiwaldian Jumalan päiwänä.
2 Thess. 2: 9. J.m. K. 13: 13.
15. Katzo, minä tulen niinkuin waras: autuas on se joka walwoo, ja kätkee waattensa, ettei hän alasti käwisi, ja ettei hänen häpiätänsä nähtäisi.
Matth. 24: 44. Luc. 12: 39. 1 Thess. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Ilm. 3: 3, 4. 18.
16. Ja hän on koonnut heitä siihen siaan, joka kutzutan Hebreaxi Armageddon.
17. Ja seitzemäs Engeli wuodatti maljansa ilmahan: ja Taiwan Templistä läxi suuri ääni, istuimelda, joka sanoi: Se on tapahtunut.
l. 21: 6.
18. Ja äänet tulit, ja pitkäiset, ja leimauxet: ja suuri maanjäristys tapahtui, jonga kaltaista ei ole ollut sittekuin ihmiset tulit maan päälle, senkaltainen suuri maanjäristys.
l. 8: 5.
19. Ja se suuri Kaupungi tuli kolmexi osaxi, ja pakanain

Digitized by Google

Kaupungit langeisit; Ja se suuri Babylon muistettin Jumalan edesä, että hän annais hänelle juoma-astian hirmuisen wihansa wiinasta.
l. 18: 5. Ilm. 14: 8, 10.

20. Ja kaikki luodot pakenit, ja ei wuoria löytty.

21. Ja suuri raje niinkuin leiwiskän paino langeis alas Taiwaasta ihmisten päälle: Ja ihmiset pilkkaisit Jumalata raken witzauxen tähden; sillä sen witzaus oli sangen suuri.
l. 11: 19.

17. Lukn.

Engeli näyttä Johannexelle sen suuren porton, joka pedon päällä istuu. Selittä mikä se peto, ja se porto owat.

Ja tuli yxi niistä seitzemästä Engeleistä, joilla ne seitzemän maljaa olit, ja puhui minun kanßani, ja sanoi minulle: Tule, minä osotan sinulle sen suuren porton duomion, joka paljoin wetten päällä istuu.

2. Jonga kanßa maan Kuningat huorin tehnet owat, ja ne jotka maan päällä asuwat, owat hänen huorudensa wiinasta juopunet.
Ilm. 14: 8. 18: 3, 9.

3. Ja hän wei minun Hengesä korpeen: Ja minä näjin waimon istuwan werenkarwaisen Pedon päällä, täynnänsä pilkkanimiä, jolla oli seitzemän päätä ja kymmenen sarwea.
l. 13: 1.

4. Ja se waimo oli waatetettu purpuralla, ja werenkarwaisella, ja kullalla oli kullattu, ja kalleilla kiwillä ja Päärlyillä, ja pitt kädesänsä kullaisen maljan täynnä kauhistuxia ja hänen huorudensa riettautta.
l. 18: 16.

5. Ja hänen otzasansa oli nimi kirjoitettu: Salaus: se suuri Babylon, huoruden ja maan kauhistuxen Aiti.
2 Thess. 2: 7.

6. Ja minä näjin sen waimon juopununna Pyhäin ja JEsuxen todistajain werestä: Ja minä ihmettelin suuresti, koska minä sen näjin.
l. 18: 24.

7. Ja Engeli sanoi minulle: mixis ihmettelet? Minä sanon sinulle sen waimon salaisutta, ja sen pedon kuin händä kanda, jolla on seitzemän päätä ja kymmenen sarwea.

8. Peto jongas näit, on ollut, ja ei ole: ja se on sywydestä tulewa ylös, ja pitä kadotuxeen menemän: ja ne ihmettelewät jotka maan päällä asuwat, (joidenga nimet ei ole elämän Kirjasa mailman alusta kirjoitetut) koska he sen Pedon näkewät joka oli, ja ei ole, waikka hän kuitengin on.
Phil. 4: 3. Ilm 3: 5. 20: 12. 21: 27.
Ilm. 13: 3.

9. Ja täsä on mieli, jolla wiisaus on. Ne seitzemän päätä owat seitzemän wuorta, joidenga päällä se waimo istuu.
l. 13: 18.

Digitized by Google

10. Ja ne owat seitzemän Kuningasta: Wiisi owat langennet, ja yxi on, ja toinen ei ole wielä tullut, ja koska hän tulee, niin hänen pitä wähän aikaa pysymän.

11. Ja se peto joka oli, ja ei ole, se on kahdexas, ja on niistä seitzemästä; ja mence kadotuxeen.

12. Ja ne kymmenen sarwea jotkas näit, owat kymmenen Kuningasta, jotka ei wielä waldakundaa saanet ole, mutta niinkuin Kuningat saawat woiman yhdelle hetkelle sen Pedon kanßa.

13. Näillä on yxi neuwo, ja he andawat sille Pedolle heidän woimansa ja waldansa.

14. Nämät sotiwat Karitzan kanßa, ja Karitza on heidän woittawa; Sillä hän on Herrain HERra, ja Kuningasten Kuningas: ja ne jotka hänen kanßansa owat, kutzutut ja walitut ja uskolliset. l. 16: 14. Tim. 6: 15. Ilm. 19: 16

15. Ja hän sanoi minulle: ne wedet jotkas näit, kusa se portto istuu, owat kansat ja joukot, ja pakanat, ja kielet.

16. Ja ne kymmenen sarwea, jotka sinä Pedosa näit, ne pitä sitä porttoa wihaman, ja pitä hänen häwittämän, ja alastomaxi tekemän, ja heidän pitä syömän hänen lihansa, ja sen tulella polttawat. l. 18: 8.

17. Sillä Jumala on andanut heidän sydämihinsä, että he hänen suosionsa jälkeen tekewät, ja että he sen yhdestä tahdosta tekewät, ja andawat heidän waldakundansa Pedolle, siihenasti kuin Jumalan sanat täytetyxi tulewat. l. 16: 19.

18. Ja se waimo jonga sinä näit, on se suuri Kaupungi, jolla on walda maan Kuningasten ylitze.

18. Luku.

Julistetan sen suuren Babylonian langemus. Käsketän Babylonia lähtemään, ja maxamaan hänelle ansionsa jälkeen. Kirjoitetan jumalattomain walitus Babylonian langemuxen ylitze. Jumalisten riemu Babylonian häwityxen tähden.

Ja sitte näjin minä toisen Engelin tulewan alas Taiwaasta, jolla oli suuri woima; ja maa walistui hänen kirkkaudestansa.

2. Ja hän huusi wäkewästi suurella äänellä, ja sanoi: langeis, langeis se suuri Babylon, ja on tullut Perkeleitten asumasiaxi, ja kaikkein rietasten hengen kätköxi, ja kaikkein rietasten ja wihattawain linduin kätköxi:

3. Sillä hänen huorudensa wihan wiinasta owat kaikki pakanat juonet; ja maan Kuningat hänen kanßansa huorintehnet, ja kauppamiehet maan päällä owat rikastunet hänen herkuinsa woimasta. l. 14: 8. 17: 2.

Digitized by Google

4. Ja minä kuulin toisen äänen Taiwaasta sanowan: Te minun Kansani, lähtekät ulos hänestä, ettet te hänen synneistänsä osallisexi tulisi, ettet te myös jotakin hänen witzauxistansa saisi. 2 Cor. 6: 17.

5. Sillä hänen syndinsä owat ulottunet hamaan Taiwaseen asti, ja Jumala muisti hänen wäärydensä. l. 16: 19.

6. Maxakat hänelle, niinkuin hängin maxoi teille, ja kertoikat hänelle kaxikertaisesti hänen töidensä jälkeen; sillä juoma-astialla kuin hän teille pani sisälle, niin pangat hänelle kaxikertaisesti. Ilm. 14: 10.

7. Niin paljo kuin hän itziansä kunnioitti, ja koreili, niin andakat hänelle niin paljo waiwaa ja itkua; Sillä hän sanoo sydämesänsä: minä istun ja olen Drotningi ja en leski, ja ei minun pidä itkua näkemän.

8. Sentähden pitä hänen witzauxensa yhtenä päiwänä tuleman: Kuolema ja itku ja nälkä: ja hän pitä tulella poltettaman; Sillä HERra Jumala on wäkewä, joka hänen duomitzee. 2 Thess. 2: 8. Ilm. 17; 16.

9. Ja händä pitä itkettämän, ja maan Kuningat parkuwat händä, jotka hänen kanssansa huorin teit ja hekumasa elit, koska he hänen palonsa sawun näkewät. Ilm. 17: 2.

10. Ja pitä taampana seisoman hänen waiwansa pelwon tähden, ja sanoman: Woi! Woi! sitä suurta Kaupungita Babylonia, sitä wäkewätä Kaupungita; Sillä yhdellä hetkellä tuli sinun Duomios.

11. Ja kauppamiehet maan päällä itkewät ja murehtiwat händä, ettei kengän enämpi heidän kalujansa osta:

12. Kulda ja hopiakaluja, ja kalleita kiwiä ja Päärlyjä, ja kalleita liinawaatteita, ja purpurata ja silkkiä, ja tulipunaista, ja kaikkinaisia kallita puita, ja kaikkinaisia astioita Elephantin luista, ja kaikkinaisia astioita kallimmista puista, ja waskesta, ja raudasta, ja marmorista;

13. Ja Kanelia, ja hywin hajullisia, ja woidetta, ja Pyhää sawua ja wiinaa, ja öljyä, ja sämbylitä, ja nisuja, ja karjaa, lampaita, ja hewoisia, rattaita, ja orjia ja ihmisten sieluja.

14. Ja hedelmät joita sinun sielus himoitzee, owat sinulda paennet pois, ja kaikki kuin lihawat ja kaunit olit, ne owat sinusta oljennet pois, ja ei sinun pidä niitä sillen löytämän.

15. Näiden kaluin kauppamiehet, jotka hänestä rikastunet owat, pitä taampana seisoman hänen waiwansa pelwon tähden, itkemän ja murehtiman:

Digitized by Google

16. Ja sanoman; Woi, Woi sitä suurta Kaupungita! joka puetettu oli kallilla liinalla ja purpuralla, ja tulipunaisella, ja kullalla yldäkullattu, ja kallilla kiwillä, ja Päärlyillä; Sillä yhdellä hetkellä owat senkaltaiset rikkaudet häwitetyt.
l. 17: 4.

17. Ja kaikki hahdenhaldiat, ja kaikki haariwäki, jotka laiwoisa asuwat, ja merimiehet, ja jotka merellä waeldawat, seisoit taampana:

18. Ja huusit, koska he sawun hänen palostansa näit, ja sanoit: Kuka on tämän suuren Kaupungin werta? Ilm. 13: 4.

19. Ja he heitit multaa päittensä päälle, huusit, itkit ja murehdit, sanoden: Woi, Woi sitä suurta Kaupungita! osa kaikki rikastunet owat, joilla laiwat meresä olit, hänen kalleista kaluistansa; Sillä yhdellä hetkellä on hän häwitetty.

20. Ihastu Taiwas hänestä, ja te pyhät Apostolit ja Prophetat; Sillä Jumala duomitzee teidän duomionne hänen päällensä. Ilm. 19: 2.

21. Ja yxi wäkewä Engeli nosti isoin kiwen, niinkuin myllynkiwen, ja heitti sen mereen, ja sanoi: Näin äkistä pitä se suuri Kaupungi Babylon heitettämän pois, ja ei händä pidä enämpi löyttämän.

22. Ja kandelein soittajain, ja laulajain, ja huiluin, ja Basunan soittajain ääni, ei pidä enämpi sinusa kuuluman: ja ei yhtäkän wirkämiestä yhdestäkän wirasta pidä enämpi sinusa löyttämän: Ja myllyn ääni ei pidä enämpi sinusa kuuluman:

23. Ja kynttilän walkeus ei pidä sinusa enämpi walistaman: Ja yljän ja morsiamen ääni ei pidä enämpi sinusa kuuluman: Sillä sinun Kauppamiehes olit maan Päämiehet, ja sinun noitumises kautta owat kaikki pakanat exynet.

24. Ja hänesä on Prophetain ja Pyhäin weri löytty, ja kaikkein niitten jotka maan päällä tapetut owat.
l. 17: 6.

19. Luku.

Uskowaiset riemuitzewat Babylonin rangaistuxesta. Weisawat riemu wirttä, että Jumala on omistanut waldakunnan, ja Karitzan häät owat tullet. Jumalan Poika lähte taiwan sotajoukon kansa sotaan. Linnut kutzutan ehtolliselle, peto heitetän palawaan mereen, ja muut tapetan.

Ja sitte kuulin minä suuren äänen niinkuin paljolda Kansalda taiwaasa, sanowan: Halleluja! Autuus, ja ylistys, kunnia ja woima olkon HERralle meidän Jumalalle!
l. 7: 10.

2. Sillä hänen Duomionsa owat totiset ja wanhurskat; että hän on sen suuren porton

Digitized by Google

duominnut, joka huorudellansa
maan turmeli, ja on hänen
palweliainsa weren sen kädestä
kostanut. l. 16: 7. Ilm. 18: 20.
3. Ja taas he sanoit: Hal-
leluja! Ja sen sawu käy ylös
ijankaikkisesta ijankaikkiseen.
Ilm. 14: 11. 18: 9, 18.
4. Ja ne neljäkolmatta
kymmendä wanhinda, ja ne
neljä eläindä maahan langeisit,
ja rukoilit Jumalata istuimella
istuwaista, ja sanoit Amen!
Halleluja! l. 4: 4.
5. Ja ääni kuului istuimel-
da, sanoden: Kiittäkät meidän
Jumalatamme kaikki hänen
palweliansa, ja jotka händä
pelkätte, sekä pienet että suuret.
6. Ja minä kuulin niinkuin
paljon Kansan äänen, ja niin-
kuin suuren weden äänen, ja
niinkuin suurten Pitkäisten
äänen, jotka sanoit: Halleluja!
Sillä HERra Kaikkiwaldias
Jumala on waldakunnan o-
mistanut. l. 11: 15, 17 12: 10.
7. Iloitkamme ja riemuit-
kamme, ja andakamme kunnia
hänelle; sillä Karitzan häät
owat tullet, ja sen emändä
walmisti itzensä.
Matth. 22: 2. l. 25: 10.
8. Ja hänen annettin hä-
nensä pukea puhtalla ja kiildä-
wällä kallilla liinalla; joka
kallis liina on Pyhäin wan-
hurskaus.
9. Ja hän sanoi minulle,
Kirjoita: autuat owat ne jotka
owat Karitzan häihiin Stol-
liselle kutzutut. Ja hän sanoi
minulle: Nämät Jumalan
sanat owat totiset. Luc. 14: 16.
10. Ja minä langeisin hä-
nen jalkainsa eteen händä rukoi-
lemaan. Mutta hän sanoi
minulle: katzo, ettes sitä tee,
minä olen sinun, ja weljeis
kanssapalwelia, ja niiden joilla
JEsuxen todistus on: Kumar-
ra ja rukoile Jumalata; Sillä
JEsuxen todistus on Prophe-
tian Hengi.
Ap. T. 10: 26. 14: 15. Ilm. 22: 8, 9.
11. Ja minä näjin Taiwan
awatuxi, ja katzo, walkia Orhi,
ja se joka sen päällä istui, ku-
tzuttin uskollisexi ja totisexi ja
wanhurskaudella hän duomitzee
ja sotii. l. 6: 2. 3: 14.
12. Ja hänen silmänsä o-
wat niinkuin tulen liekki, ja
hänen päässänsä on monda
Kruunua, ja hänellä oli kirjoi-
tettu nimi, jota ei kengän tien-
nyt, waan hän itze:
l. 1: 14. 2: 18.
13. Ja hän oli waatetettu
wereen kastetulla waattella. Ja
sen nimi kutzutan Jumalan
sanaxi. Joh. 1: 1. 1 Joh. 1: 1.
14. Ja se sota joukko kuin
Taiwaasa on, seurais händä
walkeilla hewoisilla, waatetetut
walkialla puhtalla kallilla lii-
nalla. Matth. 28: 3. Ilm. 4: 4.
15. Ja hänen suustansa kä-
wi ulos teräwä miekka, jolla
hänen pitä pakanoita lyömän;
joita hän on hallitzewa rautai-
sella witzalla. Ja hän on sot-

Digitized by Google

kuwa Kaikkiwaldian Jumalan närkästyxen ja wihan wiinakuurnan.
2 Thess. 2: 8. Ilm. 1: 16. 2: 16.
Ilm. 2: 27. 12: 5. Ilm. 14: 19, 20.

16. Ja hänellä on waatkesansa ja reidesänsä nimi kirjoitettu: Kuningasten Kuningas ja Herrain HERra.
1 Tim. 6: 15. Ilm. 17: 14.

17. Ja minä näjin yhden Engelin seisowan Auringosa, joka huusi suurella äänellä, ja sanoi kaikille linnuille jotka Taiwan alla lendäwät: Tulkat ja kokondukat sen suuren Jumalan ehtolliselle,

18. Syömän Kuningasten lihaa, ja Päämiesten lihaa, ja wäkewitten lihaa, ja Orhitten lihaa, ja niillä ajawaisten, ja kaikkein wapain ja orjain lihaa, sekä pienden että suurten.

19. Ja minä näjin sen Pedon, ja maan Kuningat, ja heidän sotawäkensä koottuna sotimaan sen kanssa, joka Orhin päällä istui, ja myös hänen sotawäkensä kanssa.

20. Ja se Peto otettin kiinni, ja hänen kanssansa se wäärä Propheta joka niitä ihmeitä hänen edesänsä teki, joilla hän niitä wietteli kuin Pedon merkin otit, ja jotka hänen kuwaansa kumarsit: Nämät kaxi owat eläwäldä tuliseen järween heitetyt, joka tulikiwestä paloi. Matth. 24: 24.
Ilm. K. 13: 12. Ilm. K. 14: 10. 20: 10.

21. Ja ne muut tapettin sen miekalla joka sen suusta käwi ulos kuin Orhin päällä istui; ja kaikki linnut rawittin heidän lihastansa.

20. Luku.

Perkele sidotan: Pyhät wirkowat ja hallitzewat Christuxen kanssa tuhannen ajastaikaa. Perkele päästetän wallallensa wähäxi ajaxi, Gog ja Magog häwitetän, ja perkele heitetän tuliseen järween. Wiimeinen duomio pidetän.

Ja minä näjin Engelin astuwan alas Taiwaasta, jolla oli sywyden awain, ja suuri kahle hänen kädesänsä.
I. 1: 18.

2. Ja hän otti Lohikärmen kiinni, sen wanhan madon, joka on Perkele ja Satanas; ja sitoi hänen tuhannexi wuodexi. 2 Pet. 2: 4. Ilm. K. 12: 9.

3. Ja heitti hänen sywyteen, ja sulki hänen, ja lukitzi pääldä, ettei hänen enämpi pitäisi pakanoita wiettelemän, siihen asti kuin tuhannen wuotta kuluu: ja sitte pitä hän wähäxi hetkexi päästettämän.

4. Ja minä näjin istuimet, ja he istuit niitten päällä, ja heille annettin duomio; ja niitten sielut jotka JEsuxen todistuxen ja Jumalan sanan tähden mestatut olit, ja jotka ei Petoa kumartanet, eikä hänen kuwaansa; ja ei ottanet hänen merkkiänsä heidän otziinsa taikka käsiinsä; ja he elit, ja

hallitzit Christuxen kanßa tuhannen wuotta.

Matth. 19:, 28. Luc. 22: 30. 1 Cor. 6: 2, 3. Ilm. K. 6: 9, 11. Rom. 8: 17. 2 Tim. 2: 12.

5. Mutta ne muut ei kuolluista wirwonnet, siihenasti kuin tuhannen ajastaikaa kului. Tämä on ensimäinen ylösnousemus.

6. Autuas ja Pyhä on se, jolla on osa siinä ensimäisesä ylösnousemisesa; Niitten ylitze ei ole toisella kuolemalla yhtän waldaa; Waan he tulewat Jumalan ja Christuxen Papixi, ja hallitzewat hänen kansansa tuhannen wuotta.

7. Ja koska tuhannen wuotta kulunet owat, niin Satanas päästetän fangiudestansa.

8. Ja hän menee ulos pakanoita wiettelemään, jotka neljällä maankulmalla owat, Gog ja Magog, että hän heitä sotaan kokois, joidenga luku on niinkuin meren sanda.

Ilm. 16: 14.

9. Ja he astuit maan awaruden päälle, ja piiritit Pyhäin leirit, ja rakkan Kaupungin: Ja tuli langeis Jumalalda Taiwaasta, ja söi heidän.

10. Ja se Perkele joka heitä wietteli, heitettin tuliseen ja tulikiwiseen järween, josa sekä se Peto että se wäärä Propheta oli; ja ne pitä waiwattaman päiwää ja yötä ijankaikkisesta ijankaikkiseen.

L. 14: 10, 11. 19: 20.

11. Ja minä näjin suuren walkian istuimen, ja sen päällä istuwan, jonga kaswoin edestä maa ja Taiwas pakeni; ja ei heille löytty siaa.

12. Ja minä näjin kuollet, sekä pienet että suuret, seisowan Jumalan kaswoin edesä, ja Kirjat awattin, ja toinen Kirja awattin, joka on elämän: ja kuollet duomittin niistä kuin Kirjoisa kirjoitetut olit, heidän töidensä jälkeen. Phil. 4: 3. Ilm. 3: 5. 13: 8. 21: 27. Matth. 16: 27. Rom. 2: 6. 14: 12. 2 Cor. 5: 10. Gal. 6: 5. Ilm. 2: 23. 22: 12.

13. Ja meri annoi ne kuollet kuin hänesä olit, ja kuolema ja Helwetti annoi ne kuollet kuin heisä olit; ja ne duomittin jokainen töidensä jälkeen.

14. Ja kuolema ja Helwetti heitettin tuliseen järween: Tämä on se toinen kuolema.

1 Cor. 15: 26, 54. 55. Ilm. 2: 11.

15. Ja joka ei löytty elämän Kirjasa kirjoitetuxi, se tuliseen järween heitettin.

21. Luku.

Johannes näke uuden taiwaan ja uuden maan, niin myös uuden Jerusalemin; ja saa tietä sen asuitten onnellisuden, ja kadotettuin onnettomuden. Kirjoitetan taiwallisen Jerusalemin kauneus ja kunnia. Kutka sinne pääsewät.

Ja minä näjin uuden Taiwan ja uuden maan; sillä ensimäinen Taiwas ja

ensimmäinen maa katois, ja ei meri sillen ole. 2 Pet. 3: 13.

2. Ja minä Johannes näjin pyhän Kaupungin, uuden Jerusalemin, astuwan alas Taiwaasta Jumalalda walmistetun, niinkuin morsiamen kaunistetun hänen miehellensä. Ebr. 12: 22. l. 13: 14. Ebr. 11: 10. 2 Cor. 11: 2. Gal. 4: 26.

3. Ja kuulin suuren äänen Taiwaasta sanowan: Katzo, Jumalan maja ihmisten seasa, ja hän on asuwa heidän kansansa, ja he tulewat hänen Kansaxensa, ja itze Jumala on olewa heidän kanssansa, ja heidän Jumalansa.

4. Ja Jumala on pyhkiwä pois kaikki kyynelet heidän silmistänsä, ja ei kuolemata pidä sillen oleman; eikä itkua, eikä parkua, eikä kipua pidä sillen oleman; sillä ne endiset poismenit. 1 Cor. 15: 25, 54. Ilm. 7: 17.

5. Ja se joka istuimella istui, sanoi: Katzo, minä uudistan kaikki. Ja sanoi minulle; Kirjoita; Sillä nämät sanat owat totiset ja wahwat. 2 Cor. 5: 17. Ilm. 19: 9.

6. Ja hän sanoi minulle: se on tapahtunut. Minä olen A ja O, Alku ja Loppu. Minä annan janowalle siita eläwän weden lähtestä lahjaxi. Ilm. 1: 8, 11. 22: 13. Joh. 4: 10, 14. 7: 37. Ilm. 22: 17.

7. Joka woitta, sen pitä kaikki nämät perimän, ja minä olen hänen Jumalansa, ja hänen pitä oleman minun Poikani. Ebr. 8: 10.

8. Mutta pelkureille ja uskottomille, ja hirmuisille, ja murhajille ja salawuoteisille, ja welhoille, ja epäjumalisille, ja kaikille walehtejille, pitä osa oleman siinä järwesä, joka tulesta ja tulikiwestä palaa, joka on toinen kuolema. 1 Cor. 6: 9. Gal. 5: 21. Eph. 5: 5. 1 Tim. 1: 9. Ilm. 22: 15. Ilm. 20: 14, 15.

9. Ja minun tygöni tuli yxi niistä seitzemästä Engelistä, joilla oli ne seitzemän maljaa täynnä seitzendä wiimeistä witzausta; ja puhui minun kanssani, sanoden: tule, minä osotan sinulle morsiamen, *sen* Karitzan emännän. Ilm. 15: 1. Ilm. 19: 7.

10. Ja hän wei minun Hengesä suurelle ja korkialle wuorelle, ja osotti minulle suuren Kaupungin, Pyhän Jerusalemin, astuwan alas Taiwaasta Jumalalda. Ebr. 12: 22. 13: 14.

11. Jolla oli Jumalan kirkkaus; Ja sen walkeus oli kaikkein kallimman kiwen muotoinen, niinkuin kirkas Jaspis.

12. Ja hänellä oli *suuri* ja korkia muuri, jolla oli kaxitoistakymmendä porttia, ja porteisa kaxitoistakymmendä Engelitä, ja nimet kirjoitetut, jotka owat kahdentoistakymmenen Israelin lasten sukukundain nimet.

13. Idäsä kolme porttia;

Digitized by Google

pohjaisesa kolme porttia; etelásá kolme porttia; lánnesá kolme porttia.

14. Ja sen Kaupungin muurilla oli kaxitoistakymmendá perustusta, ja niisá Karitzan kahdentoistakymmenen Apostolin nimet. Matth. 16:18. Eph. 2:19,20.

15. Ja sillá, kuin minun kansani puhui, oli kullainen ruoko, Kaupungita mitataxensa, ja hánen porttejansa, ja muuriansa.

16. Ja se Kaupungi on pandu nelikulmaisexi, ja hánen pituudensa on niin suuri kuin hánen lewéydensá. Ja hán mittais Kaupungin sillá ruowolla kaxitoistakymmendá tuhatta wakomittaa: ja hánen pituudensa ja lewéydensa ja korkeudensa owat yhtáláiset.

17. Ja mittais hánen muurinsa, sata ja nelja wiidettákymmendá kynárátá ihmisen mitan jálkeen kuin Engelillá oli.

18. Ja sen muurin rakennus oli Jaspixesta; ja itze Kaupungi puhtaasta kullasta, puhtan klasin kaltainen.

19. Ja sen Kaupungin muurin perustuxet olit kaikkinaisilla kalleilla kiwillá kaunistetut: ensimáinen perustus oli Jaspis, toinen Saphirus, kolmas Calcedonius, neljás Smaragdus;

20. Wiides Sardonix, kuudes Sardius, seitzemás Chrysolitus, kahdexas Berillus, yhdexás Topazius, kymmenes Chrysoprasus, yxitoistakymmenes Hyacinthus, toinentoistakymmenes Ametystus.

21. Ja ne kaxitoistakymmendá porttia olit kaxitoistakymmendá Páárlyá, ja kukin portti oli yhdestá Páárlystá; ja sen Kaupungin katut olit puhdas kulda, niinkuin lápitze paistawainen klasi.

22. Ja en minä hánesá Templiá náhnyt; sillá HERra se Kaikkiwaldias Jumala on hánen Templinsá, ja Karitza.

23. Ja ei se Kaupungi tarwitze Auringota eiká Kuuta hánesánsá walistamaan; sillá Jumalan kirkkaus walistaa hánesá, ja hánen walkeudensa on Karitza. Esa. 60:19.

24. Ja ne pakanat jotka autuaxi tulewat, pitá hánen walkeudesansa waeldaman; ja maan Kuningat tuowat heidán kunniansa ja ylistyxensá siihen.

25. Ja ei sen portteja suljeta páiwillá; sillá ei siellá yötá pidá oleman.

26. Ja pakanain ylistys ja kunnia tuodan siihen.

27. Ja ei pidá háneheen mitán saastuttapaa tuleman sisálle, taikka sitá kuin kauhistuxen eli walhen saatta; waan ne jotka Karitzan elámán Kirjasa kirjoitetut owat. Esa. 52:15. Phil. 4:3. Ilm. 3:5. 13:8. 20:12.

22. Luku.

Kirjoitetan elämän wesi, ja elämän puu; ulin myös taiwallinen ilo ja autuus. Christus wahwistaa näiden näkyin puuttumattomuden: kieldä niitä lukitzemasta: lupa piaan tulla, jota morsian myös kiiruhta. Päätetän tämä kirja ja koko P. Raamattu waroiturella, Christuren tulon wakuuturella, ja Johanneren toiwoturella.

Ja hän osotti minulle puhtan elämän weden wirran, selkiän niinkuin Kristalli, wuotawan Jumalan ja Karitzan istuimesta.

2. Keskellä hänen katuansa, ja molemmilla puolilla wirtaa seisoi elämän puu, joka kandoi kaxitoistakymmeniset hedelmät, ja andoi hedelmänsä kunakin Kuukaunna; ja puun lehdet pakanoitten terweyderi.

Ilm. 2: 7.

3. Ja ei kirousta pidä sillen ensingän oleman; waan Jumalan ja Karitzan istuin pitä hänesä oleman; ja hänen palweliansa pitä händä palweleman.

4. Ja näkemän hänen kaswonsa, ja hänen nimensä pitä heidän otzisansa oleman.

Matth. 5: 8. 1 Cor. 13: 12. 1 Joh. 3: 2. Ilm. 3: 12.

5. Ja yötä ei pidä siellä oleman, ei he myös tarwitze kyntilätä, taikka Auringon walkeutta; Sillä HErra Jumala walaisee heitä: ja heidän pitä hallitzeman ijankaikkisesta ijankaikkiseen.

Ilm. 21: 23.

6. Ja hän sanoi minulle: Nämät sanat owat wahwat ja totiset; Ja HErra pyhäin Prophetain Jumala on hänen Engelinsä lähettänyt osottamaan palwelioillensa niitä kuin pian tapahtuman pitä.

1. 19: 9. 21: 5. 1: 1.

7. Katso, minä tulen nopiasti. Autuas on se, joka kätkee tämän kirjan Prophetian sanat. 1. 3: 11. 1: 3.

8. Ja minä Johannes olen se, joka näitä näjin ja kuulin: Ja koska minä näitä kuulin ja näjin, langeisin minä maahan rukoilemaan, Engelin jalkain eteen, kuin minulle näitä osotti.

9. Ja hän sanoi minulle: katso, ettes sitä tee; Sillä minä olen sinun kanssapalwelias, ja sinun weljeis Prophetain, ja niitten jotka tämän Kirjan sanat kätkewät: kumarra ja rukoile Jumalata.

Ap. T. 10: 26. 14: 14, 15. Ilm. 19: 10.

10. Ja hän sanoi minulle: Älä tämän Kirjan Prophetian sanoja lukitze; Sillä aika on läsnä. Ilm. 1: 3.

11. Joka paha on, se olkon wielä paha, ja joka saastainen on, se tulkon wielä saastaiseri; Mutta joka wanhurskas on, se tulkon wielä hurskaxi, ja joka pyhä on, se tulkon wielä pyhäxi.

2 Tim. 3. 13.

12. Ja katso, minä tulen

Digitized by Google

pian; ja minun palkkani on mi-
nun kanssani, andamaan kullen-
gin niinkuin hänen työnsä on.
Ilm 20: 12.
13. Minä olen A ja O,
Alku ja Loppu, Ensimäinen ja
Wiimeinen. Ilm. 1: 4, 8, 11. 21: 6.
14. Autuat owat ne, jotka
hänen käskynsä pitäwät, että
heidän woimansa elämän puu-
sa olis, ja he porteista Kaupun-
giin sisälle menisit. 1 Joh. 3: 23.
15. Mutta ulkona owat koi-
rat ja welhot, ja huorintekiät,
ja murhajat, ja epäjumalan
palweliat, ja kaikki ne jotka
walhetta rakastawat ja tekewät.
1 Cor. 6: 10. Eph. 5: 5. Phil. 3: 2.
Col. 3: 5, 6. Ilm 21: 8, 27.
16. Minä JEsus lähetin
minun Engelini todistamaan
näitä teille Seurakunnisa:
Minä olen Dawidin juuri ja
suku, se kirkas Kointähti.
E. 1: 1. Rom 15: 12. Ilm. 5: 5.
2 Pet. 1: 19.
17. Ja Hengi ja morsian
sanowat: Tule. Ja joka
kuulee, se sanokan: Tule.
Joka janoo, se tulkan, ja joka
tahtoo, se ottakan elämän wet-
tä lahjaxi. Joh. 7: 37. Ilm. 21: 6.
18. Mutta minä todistan
jokaiselle kuin tämän Kirjan
Prophetian sanoja kuulewa
on: Jos joku lisää näihin, niin
Jumala on panewa hänen
päällensä ne witsauxet kuin
täsä Kirjasa kirjoitetut owat.
19. Ja jos joku tämän
Kirjan Prophetian sanoista
otta pois, niin Jumala otta
pois hänen osansa elämän
Kirjasta, ja siitä pyhästä Kau-
pungista, ja niistä kuin täsä
Kirjasa kirjoitetut owat.
Ilm. 3: 5. 13: 8. 17: 8. 20: 12. 21: 27.
20. Se sanoo joka näitä to-
distaa: Ja! minä tulen pian:
Amen. Niin tule HErra
JEsu!
21. Meidän HErran JE-
suxen Christuxen Armo olkon
teidän kaikkein kansanne, Amen.

Digitized by Google